

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Az Internet hatása a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogokra a szerzői jogban

(Az értekezés műhelyvitára készített változata)

Dr. Harkai István

Szeged, 2019.

Az Internet hatása a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogokra a szerzői jogban

Doktori (PhD) értekezés

(Az értekezés műhelyvitára készített változata)

Készítette: dr. Harkai István

(Kézirat lezárva: 2019. június 11.)

Témavezető:

Dr. Mezei Péter PhD, habil.

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Szeged, 2019.

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	5.
I. Bevezetés és módszertan	7.
1. Hogyan katalizálhatja egy a technológia megjelenése a társadalmi fejlődést?	7.
2. Internetre költözött a világ	10.
3. A disszertáció célja, szerkezete és az alkalmazott elemzési módszer	14.
II. Fogalmi keretek	19.
1. A többszörözés jogának fogalmi keretei és technológiai jelentőségvesztése online műfelhasználások esetében	19.
1.1. Bevezető gondolatok	19.
1.2. A többszörözés vagyoni joga digitális és online környezetben	25.
1.2.1. A többszörözés joga a nemzetközi szerzői jogban és az Egyesült Államok copyright rendszerében	25.
1.2.2. A többszörözés joga az Európai Unió szerzői jogában	38.
1.2.3. A többszörözés általános szabályai az Szjt.-ben	52.
2. A nyilvánossághoz közvetítés, mint a digitális műfelhasználások „uralkodó” vagyoni joga	56.
2.1. Bevezető gondolatok – a művek immateriális formában való nyilvánossághoz juttatása	56.
2.2. A nyilvánossághoz közvetítés fogalmának fejlődése	57.
2.2.1. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma a nemzetközi szerzői jogban és az Egyesült Államok copyright rendszerében	58.
2.2.2. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma az Európai Unió Szerzői jogában	75.
2.2.3. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma az Szjt.-ben	96.
2.2.4. A nyilvánosság fogalma	102.
3. Korlátozások és kivételek a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés esetében	116.
3.1. A korlátozások és kivételek szerepe a megfelelő egyensúly biztosításában	117.
3.2. Korlátozások és kivételek: A szabad felhasználás egyes speciális, az internetes műfelhasználások szempontjából releváns esetei	126.
3.2.1. Magáncélú másolatkészítés	126.
3.2.1.1. Magáncélú másolatkészítés a nemzetközi szerzői jogban	129.
3.2.1.2. Magáncélú másolatkészítés az Európai Unió szerzői jogában	143.
3.2.1.3. Magáncélú másolás a magyar szerzői jogban	155.

3.2.1.4. Hatásos műszaki intézkedés: a korlátozás korlátozása	163.
3.2.2. Időleges többszörözés, mint szabad felhasználás	176.
3.2.2.1. Az időleges többszörözés által felvetett problémakör jellemzői	176.
3.2.2.2. Az efemer rögzítések	179.
3.2.2.3. Időleges többszörözés a nemzetközi és az uniós, valamint a magyar szerzői jogban	182.
3.2.2.4. Az időleges többszörözés az EUB esetjogában	200.
3.2.2.5. Az EUB döntéseinek összegzése	211.
3.2.2.6. Az EUB-n túl	213.
3.2.2.7. A RAM copy-doktrína az Egyesült Államok szerzői jogában	218.
3.2.2.7.1. Az RAM copy-doktrína és a köré épült döntések kritikája	223.
3.2.3. Korlátozások és kivételek a nyilvánossághoz közvetítés vonatkozásában a nemzetközi és uniós szerzői jogban	227.
3.2.3.1. Korlátozások és kivételek a nyilvánossághoz közvetítés vonatkozásában a magyar szerzői jogban	233.
3.2.3.2. A linkelés, mint internetes hivatkozás és az idézés, mint szabad felhasználás összehasonlítása	235.
3.2.3.2.1. A linkelés néhány technikai jellemzője	235.
3.2.3.2.2. Az idézés szabályai a nemzetközi, uniós és magyar szerzői jogban	238.
3.2.3.3. A linkelés megítélése az EUB és az Egyesült Államok esetjogában	241.
III. Felelősség a szerzői jogok online megsértéséért	250.
1. A hozzáférés-szolgáltatók típusai	250.
1.1. A mentesülés esetei	253.
2. Hozzáférés-szolgáltatók felelőssége az esetjog tükrében, különös tekintettel a jogsértésről való tudomásra	255.
2.1. A másodlagos felelősség konklúziója	265.
3. A jogsértő tartalmakat nyilvánossághoz közvetítő szolgáltatásokkal szembeni fellépés egyes eszközei	268.
3.1. Weboldalak hozzáférhetetlenné tétele	268.
3.2. Értesítési és eltávolítási eljárás	276.
4. Alapjogok kollíziója	278.
IV. Összegzés	289.
Irodalomjegyzék	297.

Rövidítések jegyzéke

AHRA	Audio Home Recording Act of 1992
ALAI	Association Littéraire et Artistique International
ASVA	Audiovizuális Művek Szerzői Jogait Védő Közcélú Alapítvány
AOL	America Online
ARPA	Advanced Research Projects Agency
BT	British Telecommunication PLC
BUE	Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény. Kihirdetve az 1975. évi 4. törvényerejű rendelettel
CERN	Európai Nukleáris Kutatási Szervezet (Centre Européen pour la Recherche Nucléaire)
CISAC	Szerzők és Előadóművészek Egyesületeinek Nemzetközi Szövetsége (International Confederation of Societies of Authors and Composers)
CONTU	National Commission on New Technological Uses of Copyright Works
DMCA*	The Digital Millennium Copyright Act of 1998.
DPRA	Digital Performance Right in Sound Recordings Act of 1995.
DRM	Digital Rights Management
ECS	European Copyright Society
EUB	Európai Unió Bírósága
EULA	End User Licence Agreement – Végfelhasználói felhasználási engedély
FAPL	Football Association Premier League
FTP	File Transfer Protocol
HTML	Hypertext Markup Language
HTTP	Hypertext Transfer Protocol
LG	Landgericht
IP Cím	Internet Protokoll cím
MITS	Micro Instrumentation and Telemetry Systems
OLG	Oberlandesgericht

Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
SAGE	Semi-Automatic Ground Environment
SOPA	Stop Online Piracy Act
Szjt.*	A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv.
SZJSZT	Szerzői Jogi Szakértő Testület
TCP	Transmission Control Protocol
TPB	The Pirate Bay
UNCTAD	ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (United Nations Conference on Trade and Development)
UNIVAC	Universal Automatic Computer
URL	Egységes Erőforrás-azonosító (Uniform Resource Locator)
USG	Felhasználó által létrehozott tartalmak (User Generated Content)
WCT*	WIPO Szerzői Jogi Szerződése (WIPO Copyright Treaty) [Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének, valamint Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződés. Magyarországon kihirdetve a 2004. évi XLIX. törvénnyel]
WIPO	Szellemi Tulajdon Világszervezete (World Intellectual Property Organization).

I. Bevezetés és módszertan

„Az egészet a hippiknek köszönhetjük...(?)”¹

„A digitális technológiák eljövetele és az egyesek és nullák hű reprodukálása új kérdéseket vetett fel a többszörözött műpéldányok és egyáltalán az anyagi és nem anyagi javak tekintetében.”²

„[...] figyelemmel kíséreni az egyes másolatokat annyira hasznos, mint a halaktól megkövetelni, hogy kövessék nyomon a víz minden cseppjének mozgását. Az időleges másolatok a tenger, amelyben mindannyian úszunk.”³

„A hyperlinkek használata olyan, mintha egy könyvtár nyilvántartásában keresnénk különféle adatok után, jóllehet annál gyorsabb és sokkal hatékonyabb.”⁴

1. Hogyan katalizálhatja egy a technológia megjelenése a társadalmi fejlődést?

A technológiai haladás az emberiség történetének egyik legfontosabb vívmánya és felforgatója is egyben. Ugyanez elmondható a szerzői jogra, az általa védett szerzőkre, a szerzők által alkotott műpéldányokra is. A középkorban kialakult a zenében a polifónia, vagyis a többszólamúság,⁵ amely nélkül napjaink zeneművei sem azok lennének, amelyet megszoktunk. A különböző szólamokban zenélő Rolling Stones helyett szerzetesekből álló férfikar egyszólamú miséit lennének kénytelenek hallgatni. A haladás a zeneművészetben túl benne rejlett a képzőművészetben és az irodalomban, valamint az ipar különböző szegmenseiben is. Az irodalomban lerótt írott szó nem csak esztétikai célokat és a

¹ BRAND, 1995.

² YU, 2016. p. 65.

³ PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2015. p. 1539.

⁴ Ticketmaster Corp. v. Tickets.com, Inc. No. CV 99-7654 HLH (BQRX), 2000 WL 525390, at 2 (C.D. Cal. Mar. 27, 2000). Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 182.

⁵ FERGUSON, 2011. p. 97.

gyengébbik nem meghódítását szolgálta, hanem fegyver is lehetett,⁶ amely pestisként terjedve fertőzhetette meg és alakíthatta az alattvalók világgképét és véleményét.

Az idő addigi kényelmes lassú folyásának a XVI. században egyszer csak vége szakadt. A latinok felfedezték az Újvilágot, beindult a hajsza az új földek, El Dorado aranya és a Kelet fűszerei után. A feudális világ és benne uralkodó rendként létező egyház világát pedig a reformáció szellőztette ki. A természettudományokban sorra születtek az áttörések. Utóbbi kettő tanainak és eredményeinek széleskörű elterjedése aligha történetelt volna meg *Johannes GensfleischGutenberg* találmánya, a nyomdagép nélkül.⁷ 1448 körül alapította meg nyomdász műhelyét Mainzban, ahol mintegy 1000 gulden kölcsönből szórólapokat, kisebb könyveket nyomtatott, majd elkészítette a 42 soros Bibliát. A hitelezői látván, hogy a vállalkozás ígéretes jövő előtt áll, pert indítottak ellene, majd lefoglalták a követelés biztosítékeként zálogba adott műhelyet annak minden berendezésével, amelyet ezután tovább működtettek.

Guttenberg találmánya nem várt következményeket katalizált. Az újítás érdeme az öntőműszerrel végzett betűsokszorosításban, a betűkészletek szétszedhetőségében, a soronkénti szedésben állt, amely lehetővé tette a művek tömeges sokszorosítását.⁸ Molnár erről így ír: „*Minden 1440. előtti fatábla-nyomást dörzsölővel s barna sepia-tintának segítségével állítottak elő. Többnyire képek vannak rajtuk s kevés irás. A sajtónyomás első termékei ellenben fekete tintával készítvék, melynek előállítása, saját bevallása szerint ugyancsak nagy fáradságába került a feltalálónak.*”⁹

Az információ tömeges és olcsó terjesztésének lehetővé válásával a lakosság széles, legalább olvasni tudó rétegeihez jutottak el régi és új eszmék. A könyvek jutányos árát nem csak a kézírást felváltó technológia segítette, hanem egy újfajta hordozó feltalálása is. Molnár ekként ír erről: „*A nyomtatott könyvek aránytalanul olcsóbbak lettek, mint a kéziratok s még jutányosabbá tette azokat a lenpapiroknak alkalmasint még a tizennegyedik századba felnyuló felfedezése, mely nélkül a pergamenre s gyapotpapírra nyomtatott könyvek is igen költségesek lette volna.*”¹⁰

⁶ Pázmány Péter esztergomi érsek Alvinczi Péter kassai prédikátornak írt egyik levelében ekként érvelt: „*Nem karddal, hanem pennával, nem vérrel, hanem téntával kellene énellem hadakoznod.*” Lásd: PÁLFFY, 2009 (1). p. 79.

⁷ Johannes Gutenberg a XIV-XV. század fordulóján született Mainzban és eredetileg az arany megmunkálásával foglalkozó ötvös mester lehetett. Lásd: JAKAB, 2012. p. 14. Vö: Al Gore Marshall McLuhan nyomán a nyomdagép feltalálását követő földrengésszerű változásokat *Gutenberg-galaxisnak* nevezi. Lásd: GORE, 2013. p. 78.

⁸ JAKAB, 2012. p. 16.

⁹ MOLNÁR, 1882. p. 461.

¹⁰ Uo. p. 463.

A nyomdászat minden előnyét és hasznát ismerte fel Luther Márton is, aki megelégtelve a római katolikus egyház viselt dolgaival, szót emelt a túlkapások, az egyházi korrupció ellen. Mozgalma 1517. október 31-én indult útnak. Annak ellenére, hogy úgy vélte, az írás lehetőségét a Jóistentől, ingyen kapta,¹¹ kiadók között meginduló versenyről Luther akként panaszkodott, hogy azok „*hitvány haszonlesők, akik a saját hasznukkal többet törődnek, mint a közösségével.*”¹² Az *Eyn Vermanung an die Drucker* című 1525-ös felhívásában pedig olyképpen ostorozta az illetéktelen utánnomókat, hogy azok útonálló rablók és tolvajok, akik egymás romlását idézik elő.¹³

Luther tanai beláthatatlan következményekkel járó lavinát indítottak el. Új egyházi irányzatok születtek, a katolikus egyház teljes szervezetrendszere és léte megkérdőjeleződött, pozícióit, vagyonát sok helyen világi fejedelmek foglalták el, Európát pedig két évszázadon keresztül újra és újra fellángoló háborús konfliktusok pusztították.¹⁴

Mindez visszavezethető egy találmányra, amely lehetőséget biztosított az információ gyors és tömeges többszörözésére, majd azt olajként a forrongó társadalmakra öntötte. Ezek a társadalmak addig jórészt el voltak zárva a tudományoktól, amely egy szűk, írni és olvasni tudó réteg kezében volt, akik a kézzel másolt, piktorok által illusztrált kódexekben rejlő tudományokat féltve őrizték.

Ez a XVI. századra visszafordíthatatlanul megváltozott. A forgótökével rendelkező tehetős kortársak igen hamar rájöttek, hogy az információ busás hasznot hozhat, az uralkodók pedig azt mérték fel, hogy az információt jobb kordában tartani, a művek kiadását pedig olyan hű alattvalóknak engedélyezni, akik cenzúraként működve kordában is tartják a kiszabaduló szellemet. Európában már az 1460-as évektől kezdve elkezdtek megjeleni Gutenberg találmányának utánezatai. A XVI. század hajnalára a számuk kétszáz fölé emelkedett csak a német birodalomban.¹⁵ Budán a német származású Andreas Hess honosította meg, akit feltehetően Zrednai Vitéz János esztergomi érsek invitálására Karai László óbudai prépost és alkancellár hozott magával Rómából. Ő készítette el a *Budai Krónikát* 1473 pünkösdjének szombatján. A könyvet másnap már árusíthatták a budafelhévízi vásárban. A nyomdászt minden valószínűség szerint Vitéz érsek és Karai

¹¹ POGÁCSÁS, 2014. (1) p. 480.

¹² FERGUSON, 2011. p. 97.

¹³ BOYTHA, 1973. p. 19.

¹⁴ SZAKÁLY, 1990. p. 90-91. Vö. ATKINSON – FITZGERALD, 2011. p. 16.

¹⁵ FERGUSON, 2011. p. 97.

alkancellár támogatták, tehát nem tudunk sem királyi mecenatúráról, sem pedig privilégiumról.¹⁶

A technológiai haladásra és a nyomában járó társadalmi változásokra a korabeli világi és egyházi elit válasza sokáig a tagadás, az erőviszonyok erőszakos fenntartására való törekvés volt (lásd pl. a francia hugenották üldözése, a harmincéves háború borzalmai, a XVII. század második felének magyarországi protestánsüldözései). Az egyházban a kard és az inkvizíció mellett azonban belátóan átvettek egy sor olyan vívmányt a reformáció eszköztárából (pl. anyanyelvi misézés, papok képzése, oktatási tevékenység még erőteljesebb felvállalása, versenyezve a protestáns iskolákkal), amelyek békés eszközökkel igyekeztek visszaterelni az „eltévelyedett bárányokat”.

Gutenberg találmányát követően is számos jelentős innováció – gramofon, gépzongora, fényképezőgép, mozgóképfilm, rádió, televízió, műhold, számítástechnika és szoftver, adatbázis¹⁷ – érintette a szerzői vagyoni és személyhez fűződő jogokat. Azonban egyiknek sem volt akkora, nem túlzóan forradalmi ereje, mint az Internetnek. Napjainkban a XVI. századéhoz hasonló folyamatoknak lehetünk szemtanúi. Született egy technológia, amely alapjaiban változtatta meg az addig fennálló paradigmákat és a szerző jogot is. A számítástechnika és az Internet felbukkanása a nyomdagéphez hasonlóan alakította át az információ előállításának, hozzáférhetőségének és áramlásának menetét. A felbillent status quo-t pedig a korábbi hasznélvezők nehezen voltak képesek lekövetni, amikor pedig ők is megfogták a saját nyomdagépüket, az eredmény nem a kibillent egyensúly helyreállítása irányába mutatott. Korunk szerzői jogának jogosulti köre igyekszik a törvényes jogait erőteljesen, bírói úton vagy a jogszabályalkotást befolyásolva érvényesíteni. A kemény érdekérvényesítés mellett – ahogyan a katolikus egyház tette azt a katolikus megújulás idején – „puha” eszközökkel is törekszik arra, hogy a fogyasztókat a digitális disztribúciós platformok fejlesztése és fenntartása révén visszacsábítsa a jogszerű felhasználások körébe.

2. Internetre költözött a világ

Gutenberg találmányát számos másik követte az azóta eltelt közel hatszáz esztendőben. Hozzá hasonló felforgató jelentőséggel azonban csak egy bír, nevezetesen a számítástechnika felfedezése és nyomában az Internet kimunkálása. A XX. század második

¹⁶ A kézisajtó kora az Országos Széchenyi Könyvtár Honlapján – Hess András budai műhelye (1472-1473).

¹⁷ Ezek közül disszertációmban a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés, valamint korlátozások és kivételek kapcsán többet, így a szoftvert, az adatbázist, a műholdat és az Internetet többször, közvetlenül érintem. Az egyéb találmányokra pedig a szabályozás fejlődéstörténeténél utalok.

felének világra szóló és forradalmi vívmányai, a számítástechnika, számítógép és Internet egymást feltételezik, egymásból fejlődtek ki. Amint azt Isaacson írja, ahhoz, hogy az Internet megszülethessen és lehetőséget kapjon arra, hogy hatást gyakoroljon a szerzői jogra, előbb szükség volt a számítógépre, amelyeket hálózatba kapcsolva a világháló életre kelt. Ahhoz pedig, hogy a számítógép megjelenhessen, az *analóg*¹⁸ világot fel kellett, hogy váltsa a *digitális*. Az első számítógépek digitálisak voltak, vagyis a műveletek végrehajtása során számokat (*digit*) használtak. A ma ismert számítógépek működésükhöz a *bináris*, kettes számrendszert veszik alapul, a tízes (decimális) számrendszer tíz számjegye helyett 0-kkal és 1-esekkel operálnak. *Általános célúak*, programozhatók és újraprogramozhatók, sőt, magukat is képesek újraprogramozni. Nem csak különféle matematikai feladatok elvégzésére használhatók, hanem számtalan más feladat végrehajtására (zenehallgatás, szöveg- és képszerkesztés, különböző szoftverek futtatása, stb.).¹⁹

A félvezetők fejlődésének tranzisztort követő lépcsőfokát az integrált áramkör, a mikrochip jelentette. Ezeket az eszközöket is a hadsereg alkalmazta először, ám hamarosan széleskörű polgári felhasználásra kerültek, egyre olcsóbbá, gyorsabbá és kisebbé váltak. Ezt a folyamatot az Intel Corporation egyik alapítója, Moore írta le.²⁰ A róla elnevezett *Moore törvénye* szerint egy integrált áramkörön elhelyezett tranzisztorok száma évente megkétszereződik majd, ami lehetővé teszi olyan újítások bevezetését, mint a személyi számítógép és más hordozható kommunikációs eszközök. 1975-ben ezt a jóslatot némiképp módosította, miszerint a teljesítmény minden második évben duplikálódni fog.²¹ A mikrochip fejlődése 1971-re lehetővé tette, hogy az Intel megalkossa az első mikroprocesszort, vagyis az egyetlen mikrochipbe integrált általános célú számítógépet.²²

Moore törvénye nem csak a technológiai fejlődés exponenciális gyorsulására bizonyíték, hanem áttételesen arra is, hogy a jogalkotóknak olyan rugalmas szerzői jogi keretrendszert kellene alkotni, amely ezt a gyorsulást megfelelően és a legkisebb konfliktusokkal képes lekövetni, a feszültségeket kezelni és enyhíteni.

A személyi számítógépek elterjedése hozzásegítette a hackereket²³ ahhoz, hogy a digitális tér egyik új szerzői alkotását, a *szoftvert* kifejlesszék. A szoftver volt ugyanis az a

¹⁸ Az analóg számítógépek az analógia, vagyis a hasonlatosság elvére épültek, olyan szerkezetek voltak, amelyek képesek valamilyen fizikai jelenség utánzására, modellezésére. Lásd: ISAACSON, 2015. p. 48-49.

¹⁹ Uo.

²⁰ MOORE, 1965.

²¹ ISAACSON, 2015. p. 178-189.

²² Uo. p. 201.

²³ A hacker szó eredete az angol nyelv középkori állapotába vezet vissza. A *hack* szó az Oxford English Dictionary szerint „nehéz bottal való hirtelen csapást” („*cut with heavy blows in an irregular or random fashion*”) jelent. A mai értelemben vett jelentését az 1950-es évek közepéig lehet visszavezetni. 1955-ben a

programsor (forráskód), amely a hardvert működtette a különféle parancsok végrehajtása révén. A szoftver jelentőségét felismerők rájöttek arra, hogy az operációs rendszerek (Microsoft BASIC és WINDOWS, Linux) és más szoftverek piaci értéke többszörösen meg fogja haladni azokét a hardverekét, amelyeken futnak.²⁴

A jelentős piaci értékkel bíró szoftverek tekintetében egyértelműen győzött a szellemi tulajdonvédelem, annak dacára, hogy – ahogyan minden más Interneten terjedő alkotást – a szoftvereket is előszeretettel másolták, főleg az után, hogy a sávszélesség elérte a megfelelő fejlettséget és alkalmassá vált arra, hogy a nagyobb méretű szoftver-fájlokat is közvetíteni tudja. A szoftveripar fennmaradása és virágzása többek között annak is köszönhető, hogy a felhasználók belátták, ha biztonságosan akarják használni rendszereiket és alkalmazásaikat, szükségük van a legfrissebb elérhető verziókra, a legjobb támogatásra és egyéb privilégiumokra, amelyek kizárólag az eredeti szoftverrel járnak együtt.²⁵ A szoftvereken fennálló szigorú tulajdonvédelem gyökeret verése ugyanakkor nem jelentette azt, hogy a szabad, ingyenes, nyílt forráskódú szoftver hívei ne folytatnák tevékenységüket. Ez a szabadság a felhasználó azon jogát jelentette, hogy a programok nem csak szabadon futtathatók, hanem tanulmányozhatók, módosíthatók, majd a módosított változatok szabadon terjeszthetők, ugyanakkor korlátozásokat senki sem vezethet be a saját változatára. A Richard Stallman által vezetett szabad szoftver mozgalom tevékenységét a *copyleft* elnevezéssel jelölték.²⁶

A számítógépek feltalálásával megjelent az igény arra, hogy a gépeket hálózatba kötve megtöbbszörözzék a teljesítményt. Az Internetet a kezdeti időkben nem a nagyközönségnek szánták, hanem a hadseregnek,²⁷ az egyetemeknek és a magáncégeknek. A hálózat kidolgozását is az USA Védelmi Minisztériumán keresztül finanszírozták (ARPA). Az egyes kutatóközpontokat a könnyebb információ-áramlás érdekében hálózatba kötötték egymással, ez lett az ARPANET, amelyet további hálózatok követtek.²⁸ Ezeket az „*internetwork*”-ben kötötték össze egy olyan nyitott, közös protokoll

Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.) vasúti szakkörének résztvevőit figyelmeztette egy bizonyos Mr. Eccles, hogy akik az elektromos rendszeren dolgoznak vagy *hack-elnek*, azok kapcsolják le a feszültséget, mielőtt az egészzet tönkretennék. A kifejezés a hetvenes években átvándorolt azokra a lelkes számítástechnikusokra, akik örömeiket lelték abban, hogy programozható rendszerek részleteiben merültek el. Azokat a rosszindulatú kotnyeleseket, akik kényes információkat szerettek volna megtudni, illetve felfedni, *cracker*-eknek kezdték nevezni. Lásd: MCMILLAN, 2015., illetve YAGODA, 2014.

²⁴ ISAACSON, 2015. p. 318-324.

²⁵ BARLOW, 1996. p. 183.

²⁶ ISAACSON, 2015. p. 370-374.

²⁷ Az interurbán telefonvonalakra kötött számítógép-hálózatoknak az volt az eredeti feladatuk, hogy korai riasztásokat küldjön a légvédelemnek egy esetleges ellenséges csapásról. Lásd: ISAACSON, 2015. p. 229.

²⁸ ZIEWITZ – BROWN, 2013. p. 5.

segítségével, amelyet minden hálózat használ és azonos módszer szerint végez adattovábbítást. A szükséges címzési módszert – *Internet Protokol (IP)* – Vint Cerf és Bob Khan találták fel. Az IP-cím meghatározta a címzés fejlécében elhelyezendő információkat, hogy az információ a rendeltetési helyét megtalálja. Az egyes információ-törödékek célgépen történő újraegyesítésének paramétereit a *Transmission Control Protocol (TCP)* határozta meg.²⁹

Az Internet akkor lépett ki az egyetemek és kutatóintézetek kapuin, amikor feltalálták a modemet. Ez a találmány lehetővé tette, hogy azok a háztartások, ahol már volt személyi számítógép, rácsatlakozhassanak a hálózatra. A modemek alkalmasak voltak arra, hogy modulálják és demodulálják a telefonvonalakból érkező analóg jeleket.³⁰

Miután a technikai feltételek már adottak voltak, 1983-ban megalapították az első online szolgáltatást nyújtó vállalatot, az America Online-t (AOL), amelyen a tagok chat-elhettek, üzeneteket küldhettek, híreket olvashattak. 1993-ban az addig csak fokozatosan bővülő szolgáltatás kapuit szélesre tárták a felhasználók milliói előtt, mégpedig az Egyesült Államok kormányzatának döntése nyomán. Az előkészítésben nagy szerepe volt Al Gore-nak, aki tető alá hozta a nagysebességű hálózat kiépítését előirányzó törvényt (*High Performance Computing Act*). A jogszabályi környezet megteremtette a lehetőségét annak, hogy az online szolgáltatást nyújtó vállalkozások rákapcsolódjanak a *National Science Foundation* által üzemeltetett kutatási hálózatra, vagyis magára az Internetre. 1993-ban ugyancsak Gore kezdeményezésére elfogadták a nemzeti információs infrastruktúra törvényt (*National Information Infrastructure Act*), amelynek köszönhetően az Internet megnyílt a magánbefektetések előtt.³¹

Az Internet által összekapcsolt virtuális, digitális világban aztán egy teljesen új gazdasági, társadalmi környezet épült fel. Ez ma a *Világháló*, vagyis a *World Wide Web*, amely a kilencvenes években a CERN-ből indult útjára Tim Berners-Lee-nek köszönhetően.³²

A digitális forradalom felvázolt lépcsőfokai közül három emelkedik ki igazán; a számítógép, a szoftver és az Internet. A számítógép megjelenése egyértelmű origója történetünknek. Kifejlesztése, mint előfeltétel elengedhetetlenül szükséges volt ahhoz,

²⁹ ISAACSON, 2015. p. 260-262. o.

³⁰ Uo. p. 388.

³¹ Uo. p. 401-404.

³² Tim Berners-Lee találta fel a módját az internetes hivatkozások navigálásának. Az egyes hipertextekhez a felhasználónak tudnia kellett a elérési utat (URL – Uniform Resource Locator, Egységes Erőforrás-azonosító). A hipertextek online átviteléről a http (Hypertext Markup Language) gondoskodott. A weboldalakat a HTML (Hypertext Markup Language) segítségével szerkeszthették. Lásd: ISAACSON, 2015. p. 413.

hogy a számítástechnika a tudósok titokzatos machinációból milliók játékszerévé válhasson. Számítógép nélkül nem lenne sem személyi számítógép, sem azon futó szoftver és nem lenne az Internet sem, legalábbis a ma ismert, világméretű formájában biztosan nem. Számítástechnika és Internet nélkül nem lenne sem mp3, sem fájlcsere, sem streaming, nem okozna fejfájást a linkelés, vagyis digitális technológiák nélkül nem születhetett volna meg ez a mű, mert nem lett volna olyan találmány, amely felváltva a hagyományos technológiákat kihívás elé állítja a szerzői jogot.

3. A disszertáció célja, szerkezete és az alkalmazott elemzési módszer

Disszertációmban a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogokat elemzem. A választás azért e két vagyoni jogra esett, mert a digitális tartalomfogyasztás e két vagyoni jogot érintette a legmélyebben. A szerzők művekbe fektetett munkájának ellentételezése, a művekben és más teljesítményekben rejlő gazdasági haszon kiaknázása a hagyományos, analóg műpéldányok esetében a többszörözés mozzanatára és a többszörözött műpéldányok terjesztésére épül. Előbbi vagyoni jog azonban az immateriális online műfelhasználások esetében leértékelődni látszik. Ennek oka, hogy a művek és teljesítmények távollévő nyilvánossághoz juttatása egy másik vagyoni jog, a nyilvánossághoz közvetítés gyakorlása során történik. Mivel a digitális műélvezet a műpéldány egészének vagy egy részének legalább időleges, az átvitel által indokolt többszörözését feltételezi, ezért az egyik feltevés az, hogy a többszörözés joga online műfelhasználások esetében átfedésbe kerül a nyilvánossághoz közvetítéssel. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a többszörözésre többé ne lenne szükség, hiszen a nyilvánossághoz közvetítés technológiai értelemben feltételezi a műpéldányok legalább időleges többszörözését. Ebben az értelemben alárendelődik egy másik vagyoni jog gyakorlásának, legalábbis technikai értelemben biztosan.

A kutatás által lefedni kívánt terület tehát alapvetően két szerzői vagyoni jog, a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés elemzésére fókuszál, külön kitérve e két vagyoni jogot érintő korlátozások és kivételek rendszerére. Gore intelmeit³³ szem előtt tartva úgy vélem, hogy a kiválasztott témakörök kölcsönösen összefüggő jelenségek és folyamatok, amelyek egymástól nem elválaszthatók. Ha közülük egyet is kiemelnék, elmulasztanám az egész problémakör beható megértését, vagyis azt, hogy miként hatott az

³³ GORE, 2013. p. 19.

online tartalomszolgáltatás különböző formáinak megjelenése a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogokra.

A kutatás módszerét tekintve az összehasonlító-módszerre támaszkodtam. Ennek indoka kettős. Egyrészt a műpéldányok határokon átívelő áramlása, az Internet szupranacionális jellege és a jogviszonyokban gyakran előforduló nemzetközi elem, valamint az indokolja, hogy a szerzői jog nemzetközi közelítése ellenére a hasonló szabályok minden országban eltérő jelentéstartalommal bírhatnak, így fontos, hogy az adott normát a megfelelő állam jogi kontextusába helyezzük. Másrészt a disszertáció egyik fő fókuszában az Európai Unió szerzői joga áll. Ennek megfelelően számos esetet idézek az Európai Unió Bíróságának (továbbiakban EUB) esetjogából. A módszertani választást van Hoecke azon érvelése is alátámasztja, amely szerint ha egy nemzeteken átívelő jelenséget kívánunk elemezni, akkor a tagállami tételes jog ismerete nélkülözhetetlen.³⁴ Seville is hangsúlyozza, hogy az uniós jogharmonizáció során nehézséget okoz, hogy a különböző tagállamok szerzői joguk történelmi fejlődéséből következően eltérően értelmeznek bizonyos kérdéseket.³⁵

A komparatív módszer Bóka szerint az EuB ítékezésében szükségszerű, hiszen a bírák különböző jogi kultúrákban nevelkednek, így a közösségi jogalkalmazás során tanácsos, ha a terítéken fekvő jogvita megítélése során a problémát az adott tagállam(ok) jogi környezetébe helyezik. A módszer lényege Bóka szerint abban ragadható meg, hogy a jogalkalmazó egy konkrét ügy megítélése során figyelembe vesz olyan szabályokat, megoldásokat, amelyek egy idegen jogrendszerből származnak.³⁶

Noha az idézett tanulmány az EUB igazságszolgáltatási tevékenységében fellelhető komparatiztikai elemeket vizsgálja, álláspontunk szerint a módszer a tudományos munka során is hatékonyan alkalmazható, főleg egy olyan jogterület esetében, mint a szerzői jog, amely bőséggel tartalmaz olyan normákat, amelyek ugyan hasonlóak, ám a helyi sajátosságok miatt eltérő színezetet vehetnek fel.

E vélekedést alátámasztani látszik Veres fogalommeghatározása, amellyel az összehasonlító jog definícióját igyekszik megadni. E szerint az összehasonlítás egy olyan szellemi tevékenységet feltételez, amelynek során összehasonlításra kerül két különböző jog és szabályozási módszer. Az egymás mellé állított jelenségek, szabályozások

³⁴ VAN HOECKE, 2015. p. 1.

³⁵ SEVILLE, 2016. p. 23.

³⁶ BÓKA, 2014. p. 57.

összemérése csak akkor lehet sikeres, ha a funkciójuk megegyezik.³⁷ Az eredményt tekintve Veres Zweigert és Kötz nyomán azt az elvárást támasztja, hogy az összehasonlítás végén a vizsgált problémára összehasonlító reflektálásnak kell történnie, vagyis ki kell emelni a külföldi jog számunkra is releváns elemeit, majd azokat kritikai összehasonlítást követően a megfelelő konklúziót is le kell vonni, ha szükséges, újraértelmezve a saját jogrendszer hasonló normáját.³⁸ A módszer Veres szerint egy ötlet felvetésével kezdődik, amelyben megjelöljük azt a problémát, amely véleményünk szerint az elsőként vizsgált jogrendszerben nem megfelelően működik. Ezt követően a problémát egy másik ország jogrendszerében szemléljük, választ keresve arra a kérdésre, hogy mások hogyan csinálják, hogyan szabályozzák. Amint arra fentebb már történt utalás, a *funkcionalitásnak* kiemelkedő fontossága van, hiszen csak olyan jelenségeket lehet sikerrel összehasonlítani, amelyek azonos funkciót töltenek be.³⁹ Úgy vélem, hogy a szerzői jog funkcióját tekintve az általam vizsgált földrajzi határokon belül (kisebb részben Észak-Amerika, jelentős részben Európa) minden államban funkcióját tekintve hozzávetőlegesen azonos szerepet tölt be,⁴⁰ így kétségtelenül alkalmas az összehasonlító módszer használatára.

Ha a szerep hasonló is, a szabályozandó viszonyrendszer megközelítése merőben eltér. Ezt Mezei ki is mutatja az Egyesült Államok által képviselt „*copyright*” és a kontinentális „*Urheberrecht*” rendszerek összevetésével. Következtetései szerint a legfőbb különbség abban ragadható meg, hogy amíg az Egyesült Államok jogrendszere egyszerre védelmezi az alkotókat, mellette pedig kiemelten támogatja a „*tudományok és hasznos művészetek kreatív továbbfejlesztését*”, addig a „*szerzői jogi*” rendszerekben a „*kreatív alkotótevékenység eredményeként létrehozott művek, valamint az azokat megalkotó személyek*” részesülnek kizárólagos – vagyoni és személyhez fűződő jogok – védelemben. A két eltérő megközelítésen túl Mezei további eltérő elemekre hívja fel a figyelmet. Az egyik a személyhez fűződő jogok védelme, amely a kontinentális jogrendszerekben erőteljesebben érvényesül, miközben az Egyesült Államokban a hangsúly sokkal inkább a kizárólagos vagyoni jogosultságokon van. A másik a kapcsolódó jogi jogosultak megítélése. Lényeges továbbá a terminológiai eltérés is a nyilvánossághoz közvetítés és a nyilvános előadás között,⁴¹ másként szabályozzák a szerzői jogok forgalomképességét.⁴² A

³⁷ VERES, 2005.

³⁸ Uo.

³⁹ Uo. Vö. VAN HOECKE, 2015. p. 9-10.

⁴⁰ MEZEI, 2017. p. 306.

⁴¹ Up. p. 311.

⁴² Uo. p. 315.

korlátozások és kivételek terén a legnagyobb különbséget a fair use-teszt jelenti.⁴³ Amerikában a kulturális ipar szereplői is megkapják a „copyright-védelmet”, Európában viszont a szerzőkétől némiképpen eltérő, szűkebb, de tevékenységüket elismerő és honoráló *kapcsolódó jogi védelemben* részesülnek. Mezei utal továbbá a *precedens-rendszer* okán fennálló, tagállami szintű különbségekre, ám ehelyütt szükségét érzem megjegyezni, hogy az EuB előzetes döntéshozatali eljárásban végzett ítélezési gyakorlata annak ellenére teremt egyfajta „szégyenlős”⁴⁴ precedens-rendszert Európában, hogy a tagállamok többségének jogrendszerében ismeretlen az angolszász típusú precedensjog.⁴⁵ Az egyes, példálózó jelleggel említett különbségekre a disszertáció érdemi részében kitérek.

Elemzésem a bevezetőt és a befejezést nem számítva négy fő részre bomlik szét. A részek további alfejezetekre tagolódnak. A problémafelvetést (Bevezető) követően először részletes vizsgálat tárgyává teszem a többszörözés és nyilvánosságához közvetítés vagyoni jogokat.

A vagyoni jogok dogmatikai alapjainak leírása során mindenekelőtt a *történeti módszerhez* nyúltam. Elkerülhetetlennek tartom ugyanis, hogy megértssem, milyen lépések vezettek ahhoz a jogszabályi környezethez, amely napjaink szerzői jogát kialakította.⁴⁶ Struktúráját tekintve mindkét elemzett vagyoni jog, illetve a hozzájuk kapcsolódó korlátozások és kivételek vizsgálata során a nemzetközi egyezményekben foglalt előírásokat tekintettem át elsőként, majd tovább haladtam az Európai Unió jogharmonizációs törekvései eredményeként elfogadott irányelveken. Ezek után összehasonlítottam az eredményeket az Egyesült Államok hasonló rendelkezéseivel, végül pedig megvizsgáltam, hogy hazánk miként ültette át a nemzetközi és uniós rendelkezéseket az Sztj-be.

Az egyes tételes jogi szabályokat a „*law-in-context*” módszer szerint igyekeztem beleilleszteni abba a társadalmi-gazdasági feltételrendszerbe, amely a szerzői jogot kihívás elé állította.⁴⁷ Nevezetesen a digitális műpéldányok nyilvánosságához juttatására létrejött jogszerű és jogellenes üzleti modellek bemutatásával, azok bírói megítélésével, különös tekintettel az egyes felelősségi alakzatokra.

⁴³ Uo. p. 317-318.

⁴⁴ A „szégyenlős” jelző Prof. Dr. Blutman László egyetemi tanártól, az SZTE ÁJTK Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék tanszékvezetőjétől származik, aki személyes kérdésemre „szégyenlős precedensrendszerként” aposztrofálta az EuB ítélezési gyakorlatát.

⁴⁵ MEZEI, 2010. 21-23. o.

⁴⁶ VAN HOECKE, 2015. p. 18.

⁴⁷ Uo. p. 30.

Egyet értve van Hoeckével, a vagyoni jogok dogmatikai vizsgálata nem jelentheti a kutatás végét, ezért szükség van a releváns joggyakorlat és a tágabb gazdasági-társadalmi összefüggések feltárására is.⁴⁸

A disszertáció megírása során egyszerre használok fel bőséges angol nyelvű szakirodalmat és nyúlok magyar szerzők munkáihoz is. A szakirodalom kiválasztása és feldolgozása során igyekeztem a számszerű egyensúlyra törekedni, ugyanakkor kétségtelen tény, hogy a téma angol nyelvű irodalma sokkal mélyebb merítési lehetőséget kínál. Az angol nyelv választását és magyar melletti kizárólagosságát indokolta, hogy e disszertáció szerzője anyanyelve mellett az angol nyelvben szerzett mélyebb ismereteket, míg harmadik nyelve, a német jelenleg még nem biztosít számára megfelelő alapokat arra, hogy művében a szintén gazdag német szakirodalomból is merítsen.

A disszertációm tehát a kutatás és elemzés során az összehasonlító jogi módszert követve az alábbi főbb egységekre tagozódik:

- I. Bevezetés – problémafelvetés. A szerzői jog és a technológiai kihívások jogi, társadalmi kontextusa.
- II. Fogalmi keretek. A többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogok szabályozása a nemzetközi szerzői jogi tárgyú egyezményekben, szerződésekben, illetve az Európai Unió szerzői jogában, valamint a korlátozások és kivételek rendszere a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés tekintetében.
- III. Felelősség a szerzői jogok online megsértéséért.
- IV. Összegzés.

⁴⁸ Uo. p. 7.

II. Fogalmi keretek

1. A többszörözés jogának fogalmi keretei és technológiai jelentőségvesztése online műfelhasználások esetében

1.1. Bevezető gondolatok

A szerzői jog magyar elnevezéséből erre egyenesen nem következtethetünk, de a *copyright*, vagyis a másoláshoz való jog essenciája a másolás, a művek többszörözése, illetve az így keletkezett műpéldányok feletti jog gyakorlásának kizárólagossága.⁴⁹ A jogalkotók e jog biztosításával válaszoltak a mozgatható nyomdai szedésminták feltalálására.⁵⁰ A többszörözés joga, mint a szerzői jog legrégebbi vagyoni joga,⁵¹ az analóg művek tekintetében képes volt a szerzők érdekeit szolgálni, ezért ma is a vagyoni jogok egyik központi eleme.⁵² A szerzők jogot nyertek arra, hogy a műpéldányok többszörözését engedélyezzék. Mindeközben a végfelhasználók úgy élvezhették az alkotásokat, hogy az elsődleges felhasználáshoz nem volt szükség a művek további többszörözésére, elég volt a fizikai műpéldányt beszerezni, hogy azt olvasni, élvezni tudják. Vagyis a művek másolása azt a célt szolgálta, hogy a fizikai műpéldány az azt birtokló végfelhasználó előtt megismerhetővé, megérthetővé váljon, akár egyszerre több helyen, ugyanabban az időpontban.⁵³ A fizikai létnek megvolt az az előnye, hogy a „fogyasztó” könnyen hozzájuthatott a műhöz, amiből a gondolatot könnyedén kinyerhette. Ennél sokkal fontosabb, hogy a piacon lévő műveket sokkal könnyebb volt kontrolálni, mivel a műélvezet nem feltételezte, hogy a használathoz szükséges újabb és újabb, járulékos jellegű másolatokat készítsenek.⁵⁴

A többszörözés jogának szerzők számára való biztosítása praktikus volt abban a közegben, amelyben egy vállalkozó nyomdász többszörözte a szerzői műveket. A cselekmény jól körülhatárolható volt és pontosan jelezte annak az időpontját is, amikor a szerző a felhasználás engedélyezésére igényt tarthatott.⁵⁵ Efroni szerint a másolás jogának garantálása gazdasági szempontból azzal indokolható, hogy fedezze a szerző kreatív

⁴⁹ SPOOR, 1996. p. 67. Vö. PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2016. p. 36.

⁵⁰ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 300.

⁵¹ ASHOK, 2010. p. 47. Vö. EFRONI, 2011. p. 203.

⁵² PILA – TORREMANS, 2016. p. 299.

⁵³ WESTKAMP, 2004. p. 1087.

⁵⁴ EFRONI, 2011. p. 204.

⁵⁵ PERZANOWSKI, 2010. p. 1067-1068.

munkába fektetett erőfeszítését, és biztosítsa annak lehetőségét, hogy a művet a piacon a lehető legnagyobb haszonnal kiaknázza.⁵⁶

A XXI. században ez a mozzanat elhalványult vagy el is tűnt. A szerzőknek ma már nem minden esetben van szükségük közvetítő nyomdászra, lemezkiadóra ahhoz, hogy a művét sokszorosítsa, majd azt a nyilvánosságához juttassa. Ők maguk is kiadókká válhatnak. Rajtuk kívül a másolás a magánszféra tagjai számára is széles körben lehetségessé vált. Ennek köszönhetően a művek többszörözését egy ponton túl nem lehet már nyomon követni.⁵⁷ Ezt Ficsor a „*tömegesség dilemmájának*” nevezte, ami szerint az egyedi másolatokat nem lehet ellenőrizni, ebből pedig következik, hogy a többszörözési cselekményeket egyedileg nem is lehet engedélyezni.⁵⁸ A szerzők ellentételezése tehát már nem a többszörözéshez, hanem azok nyilvánosságához juttatásához kell, hogy kötődjön.⁵⁹ Ezt alátámasztja, hogy a digitális felhasználásokat valójában képtelenség ellenőrizni. Azok számossága okán megszámlálhatatlan mennyiségben jönnek létre az olcsón keletkezett, az eredeti művel minőségében azonos reprodukciók, ráadásul a végfelhasználók maguk is műkövetítőkké válnak.⁶⁰ Ezzel egy időben viszont a műpéldányok előállításának költsége továbbra is magas.⁶¹

A digitalizáció és az Internet elválasztotta egymástól a fizikai és a digitális műpéldányok piacát is. Egy könyv nyomtatott példányára továbbra is kitűnően alkalmazhatók a hagyományos szerzői jogi előírások. Egy e-könyv ugyanakkor eltérő szabályok alkalmazásával jut el a felhasználókhoz, akik nem megvásárolják a műpéldányt, hanem a felhasználásra szereznek jogot felhasználási szerződés keretében. Egy könyv digitális műpéldányára tehát már nem elsősorban a szerzői jog általános szabályai vonatkoznak, hanem a felek között létrejött felhasználási szerződés részletszabályai. Ezeket a felhasználási szerződéseket érvényesíteni is sokkal könnyebb. A „személyre szabott” felhasználási szerződések teljesen felülírhatják a korlátozásokat és kivételeket, pontosan megszabva azt, hogy egy felhasználó mit tehet a „megvásárolt” e-könyvvel, szoftverrel.⁶²

A „*fizikai-nem fizikai*” minőség a későbbiekben is fontos kritériuma lesz jelen disszertáció érvrendszerének. Westkamp is felhívja a figyelmet arra, hogy a szerzői

⁵⁶ EFRONI, 2011. p. 204.

⁵⁷ MULLIGAN, 2017. p. 480. Vö. TÓTH, 2014. p. 244., ill. LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 92.

⁵⁸ FICSOR, 1981. p. 985-986.

⁵⁹ MULLIGAN, 2017. p. 481.

⁶⁰ TÓTH, 2014. p. 244. Vö. POGÁCSÁS, 2014. (2), p. 159-160.

⁶¹ PIHLAJARINNE, 2017. p. 959.

⁶² MULLIGAN, 2017. p. 472.

vagyoni jogok hagyományos sajátossága, hogy különbséget tesz *fizikai és nem fizikai*-jellegű jogok között. Előbbiek körébe azok a jogok tartoznak, amelyek a fizikai műpéldányok többszörözésére és terjesztésére vonatkoznak, míg utóbbi körébe azok a felhasználások, amelyek nem járnak a mű fizikai adathordozón való többszörözésével és a felhasználóhoz való terjesztésével. Ezek a művek nyilvánosság számára érzékelhetővé tételét ölelik fel.⁶³

Valójában talán éppen ezek a nem fizikai felhasználások reagáltak inkább rugalmasan és gyorsabban a technológiai fejlődésre és a társadalmi haladásra. Amíg ugyanis a többszörözés joga által érintett cselekmények és az azokat szolgáló eszközök igen sokáig változatlanok maradtak, addig a művek nyilvánosság számára érzékelhetővé tétele már igen korán új felhasználási módokkal egészítette ki a szerzőket megillető vagyoni jogok körét. Elég, ha csak a művek színpadi előadására, vagy a rádió és televízió megjelenésével a rádiós és televíziós sugárzásra, valamint az internetes nyilvánossághoz közvetítésre gondolunk.⁶⁴

Ahogy a művek érzékelhetővé tételét szabályozó kommunikációs jogok, úgy a többszörözés jogának koncepciója is az idők során tágulni kezdett. A másolás és a másolat fogalma úgy tágult, ahogy a XX. században egymás után jelentek meg a műpéldányok többszörözését lehetővé tevő technikai vívmányok,⁶⁵ mint például a gramofon, a magnó és magnókazetta, a videomagnó és videókazetta, a fényképezőgép, a fénymásoló, a CD és a DVD.⁶⁶ A múlt század többszörözési technikáinak és adathordozóinak megjelenése és elterjedése ugyanakkor a művekhez és a bennük fellelhető információkhoz való hozzájutást nem érintette, legalábbis nem közvetve. A fizikai műpéldányok a terjesztés jogszerű gyakorlásával kikerültek a jogosult hatalma alól, azokkal a felhasználók, mint tulajdonukba kerülő ingó vagyontárggyal szabadon rendelkezhettek és a műélvezet útjába sem gördült sem időben, sem térben semmiféle akadály.⁶⁷

Az online világban ez gyökeresen eltérően működik. Pihlajarinne egy sor internetes szolgáltatást megnevez, amelyekben automatikusan kerül sor az információ kiválasztására, módosításra és reprodukálására. Ezek közé a szolgáltatások közé olyanok tartoznak, mint

⁶³ WESTKAMP, 2004. p. 1068.

⁶⁴ Uo. p. 1069.

⁶⁵ YU, 2016. p. 65.

⁶⁶ RICHARDSON, 2002. p. 91.

⁶⁷ SPOOR, 1996. p. 76.

az online sajtó, a közösségi média és a híraggregátorok, továbbá keresőmotorok, illetve televíziós műsorok otthoni rögzítését lehetővé tevő készülékek.⁶⁸

A szolgáltatásokat igénybevevő felhasználók a számítógépek és a világháló működtetése során milliányi olyan műveletet hajtanak végre,⁶⁹ amelyek potenciálisan védett szerzői művek többszörözését vonják maguk után, legalább időlegesen a RAM-memóriában,⁷⁰ vagy tartósan a merevlemezen.⁷¹ Ezek a felhasználások azonban nem eredményezik a művek fizikai reprodukálását, mivel az alkotások a virtuális térben, digitálisan jönnek létre, részben vagy egészben, de mindenképpen *immateriális* formában.⁷² Igaz ugyanakkor, hogy amennyiben a merevlemezen történik a rögzítés, akkor fizikai adathordozóra készül a másolat, ám mégsem materiális formában, de mégis tartós jelleggel.⁷³ Az egyik legfőbb gondot az ideiglenes, adatátvitel által megkövetelt többszörözések okozzák, amelyeket az Egyesült Államokban többszörözésként értékeltek. Hasonlóképpen járt el az európai jogalkotó is, ám beiktatott egy igen fontos kivételt a Szoftver-irányelvben, az Adatbázis-irányelvben és az InfoSoc-irányelvben.⁷⁴

Úgy tűnik tehát, hogy a szerzői jog legősibb részjogosultsága, a többszörözés joga *kiüresedett*,⁷⁵ de legalábbis átfedésbe került a nyilvánossághoz közvetítéshez képest a digitális térben,⁷⁶ azon felhasználások tekintetében, amelyek utóbb említett vagyoni jog

⁶⁸ PIHLAJARINNE, 2017. p. 958.

⁶⁹ A weboldalak és azokon elhelyezett tartalmak megtekintése, az interneten történő filmnézés (streaming), a fájlcserre, a felhőben történő adattárolás, onnan való lehívás, egy e-mail elküldése mind-mind az adat legalább időleges többszörözését kívánja meg a számítógép memóriájában. Vö. SPOOR, 1996. p. 69., továbbá WESTKAMP, 2004. p. 1057.

⁷⁰ SPOOR, 1996. p. 67.

⁷¹ A számítógép használatakor valóban, egyszerre akár több, a technikai működés által megkövetelt többszörözési cselekményre is sor kerülhet. Ha egy szoftvert futtatni kívánunk, előbb fel kell telepíteni a számítógép merevlemezére, vagyis többszöröznünk kell a fizikai adathordozóról vagy a távoli internetes tárhelyről a gép merevlemezén. Ezt követően a program futtatása során annak adatait az elsődleges memória és a háttértár (másodlagos memória) is használja, ideiglenes jelleggel, addig, amíg a számítógép üzemel, illetve amíg a program futtatása be nem fejeződik. Amennyiben egy weboldalt kívánunk megtekinteni, annak elemei szintén eltárolódnak, vagyis többszöröződnak személyi számítógépünk memóriájában, illetve a hozzáférést gyorsító gyorsítótárakban, amely a számítógép két alkatrésze között egyenlíti ki az adatkezelési sebességet. A technikai részletekhez lásd: Memória (számítástechnika) Wikipédia-szócikk, illetve Gyorsítótár Wikipédia-szócikk. Vö. PERZANOWSKI, 2010. p. 1070.

⁷² SPOOR, 1996. p. 67. Vö. YU, 2016. p. 88-89.

⁷³ HUGENHOLTZ, 1996. p. 87. Vö. GINSBURG, 1996. p. 198.

⁷⁴ HUGENHOLTZ, 1996. p. 88.

⁷⁵ Gyenge ezt némileg eltérő kontextusban, de használja 2010-es művében. A kontextus az InfoSoc-irányelv korlátozások és kivételek rendszerének elemzése. Az irányelv elfogadása során ugyanis vitatott volt, hogy milyen módon kerüljenek a többszörözési jogot érintő egyes korlátozások és kivételek meghatározásra. A tagállamok azt szerették volna, ha a már meglévő korlátozások mind megjelenének az irányelvben. A munkacsoport azonban az így kialakuló katalógust túl hosszúnak, emellett pedig hiányosnak vélte, amely a tagállamokat arra sarkallná, hogy mindet egyszerre bevezessék. Ez egyúttal „*kiürítene*” a többszörözés jogát. Éppen ezért az Unióban csak olyan korlátozások és kivételek kerültek a tagállamokban a harmonizációnak köszönhetően megállapításra, amelyek az irányelvből erednek. Lásd GYENGE, 2010. (1) p. 130.

⁷⁶ EFRONI egyenesen a többszörözés jogának halálaként hivatkozik a jelenségre. Lásd EFRONI, 2011. p. 247.

által vannak érintve. A műélvezet és egyáltalán az információhoz hozzáférést segítő technikai eszközök működése ugyanis feltételezi, hogy az adatokat, amelyek védett szerzői műveket tartalmazhatnak, legalább időlegesen többszörözzük a számítógép memóriájában.⁷⁷

A szerzői művek ilyen volumenű többszörözése már azt a mértéket is messze meghaladta, amelyet a XX. század reprodukálást lehetővé tevő technikai vívmányai megengedtek. A jelenségre a jogosulti lobbiszerűen igyekezett választ adni a hagyományos, évszázadok alatt kialakult strukturákra támaszkodva, megszorítóan értelmezve a többszörözés jogát, hogy ezáltal kontrollálni tudják az online műfelhasználásokat. Ez azonban csak korlátozottan érvényesülhet az Internet decentralizáltságának és a felhasználók számosságának köszönhetően.

Ezt felismerve a többszörözési jog mellett megerősítették a kommunikációs jellegű, a gazdasági haszon kiaknázását segítő jogokat (*access rights, communication rights*,⁷⁸ *exploitation rights*⁷⁹), újabb bástyát építve a szerzők védelmére.⁸⁰

A művek Interneten történő továbbítása, illetve annak engedélyezése vitán felül a szerzőt kell, hogy illesse. Ugyanakkor a művek elektronikus hálózatokon való átvitele, továbbítása (*transmission*), az adatokhoz való hozzáférés érdekében feltételezi a többszörözési cselekmény megvalósítását.⁸¹ Vagyis a nyilvánossághoz közvetítésben fel kellene, hogy oldódjon a többszörözés joga. Más szóval az adat átviteléhez, sőt a tartalom használatával együtt járó időleges és tartós többszörözési cselekményeknek kívül kellene esni a többszörözési jog hatókörén.⁸² Ezt Spoor a következőképpen írja le:

*„A hálózaton történő átvitel a felhasználás célja lehet, aminek az eszköze ugyanakkor a másolat, a szerzői jog pedig hagyományosan legalább annyira az eszközre, mint a felhasználás céljára fókuszál.”*⁸³

A *kiterjesztett védelmet*⁸⁴ szolgálja továbbá a jogkimerülés intézményének online környezetben való korlátozása. A megerősített vagyoni jogok és a bevezetett korlátozások

⁷⁷ PIHLAJARINNE, 2017. p. 959.

⁷⁸ WESTKAMP, 2004. p. 1062. Vö. APLIN, 2011. p. 219.

⁷⁹ HUGENHOLTZ, 1996. p. 86.

⁸⁰ A szerzőket megillető kommunikációs jogot a WIPO Szerzői Jogi Szerződése vezette be elsőként a nemzetközi szerzői jogba. E jog lefedi a nyilvánossághoz közvetítés jogát, beleértve művek nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tételét. E jogok helyet kaptak a vertikális hatályú InfoSoc-irányelvben is. WESTKAMP, 2004. p. 1058.

⁸¹ EFRONI, 2011. p. 206.

⁸² HUGENHOLTZ, 1996. p. 102.

⁸³ SPOOR, 1996. p. 78.

⁸⁴ Spoor a „kiterjesztett” jelzöt a többszörözés jogára alkalmazta, amely ugyanakkor a művek digitális és online felhasználása feletti jogosulti hatalomra is helytálló. Lásd SPOOR, 1996. p. 70. Pihlajarinne Spoor-hoz

önmagukban nem vezetnek a kívánt eredményre, ezért olyan új szerződéses gyakorlat bontakozott ki, amely szakított a korábbi, hagyományos értékesítési modellel. A művek online felhasználása már nem a többszörözött műpéldányok tulajdonba adásán alapul,⁸⁵ hanem a felhasználás engedélyezésén.

A többszörözés jogának fenntartására egy olyan környezetben kerül sor, amelyben a műélvezet, a műpéldányokhoz való hozzájutás egyre kevésbé követi a hagyományos értékesítési lánc szabályait. A felhasználók egyre több tartalomhoz jutnak hozzá online, miközben egyre kevesebb DVD-t, CD-t vásárolnak. Vagyis a hagyományos, fizikai műpéldányok piaca rovására terjeszkednek a különböző internetes tartalomszolgáltatások.⁸⁶ A streaming- és felhő alapú technológiák térhódítása pedig éppen azon műpéldányok piacán erősödik, amelyek esetében a jogosultak a legelszántabban kívánták az utóbbi két évtizedben védeni a hagyományos jogi és gazdasági pozícióikat. És nem csak a művek új típusú piaca erősödik, hanem vele párhuzamosan válik irrelevánssá a többszörözés jogának hagyományos formában való fenntartása.⁸⁷ Legalábbis ezt sugallná a technológia fejlődése.

Csakhogya digitális művek tekintetében fenntartott többszörözési jog, kiegészítve a műélvezetet akadályozó hatásos műszaki intézkedésekkel, illetve az elterjedt szerződéses gyakorlattal, és a szintén védett kommunikációs jellegű szerzői vagyoni jogokkal, a jogosultaknak többletjogokat biztosít a digitális műpéldányok felett, kontrollálva és korlátozva a művekhez való hozzáférést, a használatot és a rendelkezést a műpéldányok sorsa felett.⁸⁸ Ilyesfajta túlszabályozottság a fizikai műpéldányok esetében nem lehetséges, mivel ott széles körben érvényesülnek az évszázadok alatt kimunkált korlátozások és kivételek.⁸⁹

Miért védünk hát továbbra is egy olyan jogot, amely valójában már idejét múlt a digitális műfelhasználások esetében, ha ez a jog nem tölti be megfelelően sem az eredeti rendeltetését és kikényszerítésére sincs igazán reális lehetőség?⁹⁰

hasonlóan használja a „kiterjedt” jelzőt a többszörözés jogának BUE-ban és InfoSoc-irányelvben található fogalmára. Lásd PIHLAJARINNE, 2017. p. 956.

⁸⁵ SPOOR, 1996. p. 77.

⁸⁶ YU, 2016. p. 89.

⁸⁷ Uo.

⁸⁸ Vitatható, hogy egy e-könyvet a felhasználó, amennyiben nem kap rá kifejezett engedélyt a felhasználási szerződésben, nem hordozhatja egyik eszközéről a másikra, mivel minden egyes ilyen cselekmény a digitális műpéldány másolásával jár (space-shifting). Ehhez képest az ún. space-shifting fair use-ként kimentést nyert a Betamax-ügyben. Lásd. MULLIGAN, 2017. p. 473, 475-476.

⁸⁹ Uo. p. 477.

⁹⁰ Uo. p. 479.

1.2. A többszörözés vagyoni joga digitális és online környezetben

1.2.1. A többszörözés joga a nemzetközi szerzői jogban és az Egyesült Államok copyright rendszerében

A szerzői művek határokon átívelő kereskedelme igen korán szükségessé tette, hogy az egyes országok összehangolják szerzői jogi rezsimeiket.⁹¹ A nemzeti elbánás elve alapján biztosított védelem sokáig elégséges volt a nemzetközi szinten. Egészen az 1967-es stockholmi konferenciáig várni kellett a többszörözés jogának BUE-ban való általános, széleskörű és technológia-semleges szabályozására.⁹²

Az irodalmi alkotások esetében valósult meg a legtisztábban a többszörözés joga. A szerző lejegyezte a kéziratot (első rögzítés), majd azt átadva, a kiadót a mű reprodukálására jogosította, amely így a kézirat alapján a művet számos példányt készítve lemásolta.

A zeneművek esetében a többszörözés jogának kérdése először a kottákat érintette. E helyütt a tyúk és a tojás esetét vélem felfedezni. Elméletben lehetséges ugyanis, hogy ne a kotta legyen az első rögzített műpéldánya egy zeneszerző művének, hanem éppen fordítva, egy előadott improvizáció kerüljön később lejegyzésre. Ennek akkor lehet(ett) relevanciája, ha az improvizációt egy kitűnő hallással megáldott személy lejegyezte, rögzítette. Ekkor elválhatott egymástól az eredeti műpéldány szerzőjének, és az előadott darab lejegyzőjének személye. Amennyiben feltételezzük, hogy a hipotetikus példánkban szereplő, improvizációt előadó művész a zenemű eredeti szerzője, akkor a mű rögzítésére csak ő adhat engedélyt, legalábbis, ha a szerzői jog mai állapota szerint ítéljük meg a cselekményt.

E gondolatmenetet Depreeuw is alátámasztja, amikor akként ír, hogy a zeneművek többszörözését tekintve a szóban forgó vagyoni jog pontos tartalma vita tárgyát képezte. Nem volt ugyanis teljes mértékben tisztázott, vajon a dallam hangszeres előadását, vagy a lejegyzését kell-e mechanikai többszörözésnek tekinteni. Később úgy vélték, hogy a többszörözés alatt azt kell érteni, amikor az eredeti dallam utánzására, rekonstruálására került sor.⁹³ Ez az érvelés az improvizáció esetében nem lehet helytálló, hiszen abban az esetben a mű még soha nem került korábban kifejezésre.

⁹¹ LÁBODY – TIMÁR, 2017. p. 280.

⁹² BLOMQUIST, 2014. p. 106.

⁹³ DEPREEUW, 2014. p. 27. Vö. LITMAN, 2001. p. 23.

Amikor a gramofon és a fonográf-ipar felemelkedett, a fogalom valódi tartalmának értelmezése még tovább bonyolódott a védelem tárgyát illetően. Az átdolgozás és rögzítés jogának szerzőknek való garantálása ezt a vitát elmozdítani látszott a holtpontonról. A BUE 1948-as brüsszeli felülvizsgálata során ismerték el először a szerzők zeneművek rögzítéséhez való jogát, amelyet olyan hangszerekkel végeztek, amelyek képesek voltak a hang mechanikai többszörözésére. Ez a rendelkezés 1967-ben, a többszörözés jogának generális meghatározásakor hatályon kívül került. A 9. cikk (3) bekezdése ugyanis kimondta, hogy „*minden hang- és képi rögzítést többszörösítésnek kell tekinteni.*”⁹⁴

Szintén a XX. század első harmadában terjedt el világszerte a mozgóképek, amelynek nyomán nem csak új alkotások kerültek az új módszer szerint többszörözésre, illetve rögzítésre, hanem korábbi színpadi műveket, irodalmi alkotásokat is megfilmesítettek, illetve az élő előadásokat rögzítették. A BUE-ba az 1908-as berlini felülvizsgálat során került bele a művek filmreprodukció útján való többszörözése. A 14. cikk (1) bekezdés rendelkezése szerint az irodalmi és művészeti művek szerzőinek kizárólagos joga a művek adaptálásának, a művekről történő filmreprodukció készítésének, illetve ezek többszörösítésének és forgalomba hozatalának engedélyezése.⁹⁵ A filmreprodukció fogalma ugyanakkor a BUE-ban nincs meghatározva.⁹⁶

A „filmkorszak” hajnalán a mozik csak némafilmeket vetítettek. A '20-as években először vált egy innováció nyomán lehetővé, hogy az egymás után rakott képkockák megszólaljanak. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy immár nem csak a díszlet és a mozgás, hanem zenei betétek, előadott zeneművek, elmondott monológok, vagyis szóban előadott szerzői művek, kultéri képzőművészeti alkotások, sőt, egész színpadi előadások is rögzítésre, majd a filmvászonra vetítésre kerültek. Mindez nyilvánvalóan óriási bevételt generált a filmstúdiók számára, vagyis a szerzői művek audiovizuális felhasználása azok gazdasági kiaknázását eredményezte. Sőt, a filmelőállítóknak érdekévé vált, hogy az audiovizuális alkotásaik – amelyek maguk is egyéni, eredeti jelleget hordoztak – szerzői

⁹⁴ DEPREEUW, 2014. p. 26.

⁹⁵ Uo. p. 28-29.

⁹⁶ A korai esetjog tükrében Depreeuw a fogalmat két karakter-elemmel magyarázza. Egyrészt a vizuális kifejezéssel (a filmben megjelenő díszletek, jelmezek) és a mozgás lefilmezésével (innen ered az angol *motion picture* – mozgóképek kifejezés). Ezek a képkockák (negatívok) később pozitívvá váltak előhívhatók és egyben egy átlátszó szalagon kivetíthetővé váltak. A már meglévő művek azért váltak átdolgozás tárgyává, így egy új vagyoni jog kizárólagos tárgyává, mert a tartalmukat egy új, egyéni, eredeti jellegű előadás során használták fel ismét. Uo. p. 30-32.

művekhez hasonló védelemben részesüljenek.⁹⁷ A BUE 14. cikke őket is védelemben részesítette, nem csak azokat a szerzőket, akiknek a műveit a filmekben „adaptálták”.⁹⁸

1967-ig tehát nem volt egy egységes többszörözési fogalom a BUE-ban. Az egyezményben több, a többszörözéshez köthető cselekmény szabályozásra került korábban. De sem hírekkel kapcsolatos többszörözési jog (*news-related reproduction*), sem a zeneművek mechanikai többszörözése (*mechanical reproduction*), sem a filmreprodukció (*cinematographic reproduction*), sem pedig a sugározáshoz kapcsolódó rögzítések nem adtak egy teljes, átfogó többszörözés-fogalmat.⁹⁹ Az egyetlen közös vonás, hogy mindegyik a szerzői művek fizikai műpéldányára vonatkozott, ám ezeket eltérő technológiával többszörözték.¹⁰⁰

A BUE 9. cikke (1) bekezdése tartalmazza a *többszörösítés* kizárólagos jogát, illetve annak engedélyezését az Egyezmény alapján védett irodalmi és művészeti művek tekintetében.¹⁰¹ A 9. cikk (1) bekezdésében foglaltak alól a tagállamok törvényhozó szervei különleges esetekben kivételt engedhetnek, amennyiben az ilyen kivételes többszörösítési cselekmények nem sérelmesek a mű rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a szerző jogos érdekeit.¹⁰²

A generális többszörözési jog úgy lett meghatározva, hogy azt minden műtípusra alkalmazni lehessen, függetlenül attól, hogy milyen módon és technikával kerül többszörözésre, amely tekintetben már az 1960-as években is szembeötlő különbségek voltak megfigyelhetők.¹⁰³ Ebben az értelemben a tárgyalt vagyoni jog technológia-semleges.¹⁰⁴ E megközelítés a digitális műpéldányok esetében hangsúlyosan fontos, mivel digitális tárolóhelyen többszörözött adatok nem tesznek különbséget aszerint, hogy eredetileg audiovizuális alkotásokként, hangfelvételeként, képekként vagy irodalmi művekként kerültek többszörözésre.¹⁰⁵ Ami viszont különbség, és ez az időleges többszörözés esetében bír igazán relevanciával, az az, hogy a digitális műpéldányok

⁹⁷ Uo. p. 32-33.

⁹⁸ Uo. p. 34-35.

⁹⁹ BUE 10bis cikk (1) bekezdés.

¹⁰⁰ DEPREEUW, 2014. p. 57-58. Vö. EFRONI, 2011. p. 210.

¹⁰¹ E jogot a BUE részes felei csak 1967-ben az egyezmény szövegének Stockholm-i felülvizsgálatán határozták meg, mint olyan minimum jogot, amelyet minden tag elfogad. E késlekedés oka, hogy a részes államok sokáig nem tudtak megállapodni abban, hogy a többszörözés joga pontosan milyen tartalommal, milyen területen kerüljön alkalmazásra. Lásd GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 301. Vö. SPOOR, 1996. p. 68.

¹⁰² A szabad felhasználás mezsgyéjének ilyen szűk megfogalmazása Spoor szerint inkább erősíti a jog kizárólagosságát, semmint korlátozza azt. Lásd SPOOR, 1996. p. 68.

¹⁰³ DEPREEUW, 2014. p. 67.

¹⁰⁴ Uo. p. 65.

¹⁰⁵ Uo. p. 67.

élvezetéhez szükséges azok további, legalább részleges és időleges többszörözése. Ez semelyik más, közbenső, a művek megjelenítését szolgáló berendezésre (például videómagnó, lemezjátszó) nem volt igaz.¹⁰⁶

A generális többszörözési jog fogalma az 1967-es stockholmi felülvizsgálat során került az egyezmény szövegébe. Az egységes többszörözés-fogalom elfogadását nem előzte meg olyan technológiai forradalom, amely az Internet által kikényszerített kommunikációs vagyoni jogokat indokolta. A mindenki által elfogadott generálklauzula hiánya ugyanakkor szembetűnő volt, hiszen a tagállamok saját szerzői jogukban mind szabályozták e jogot.¹⁰⁷ Az általános védelem meghatározásával nem minden tagállam értett egyet. Tartottak ugyanis attól, hogy a közös fogalom végső soron gyengítheti a védelmet, ha a hozzá tartozó kivételeket és korlátozásokat nem fektetik le körültekintően. Az aggodalmat megalapozni látszott, hogy a többszörözést lehetővé tevő eszközök kikerültek az iparági szereplők ellenőrzése alól, azok széles körben való elterjedésének köszönhetően (mikrofilmek, fényképek, hangfelvételt lehetővé tevő berendezések).¹⁰⁸

A BUE nem magyarázza meg részletesen, mit kell a többszörözés fogalma alatt érteni. Ennek oka lehet, hogy a részes felek nem tudtak olyan többszörözési fogalomban megegyezni, amely lefed minden olyan másolást, amely a technikai újabb és újabb vívmányai által ölt testet. A 9. cikk (3) bekezdésében említett rögzítés ezt látszik pótolni, vagyis minden többszörözésnek tekintendő, amely valamilyen módon rögzítve van.¹⁰⁹ Hogy a rögzítésnek és benne a másolat elkészítésének milyen jelentősége van a védendő érdek szempontjából, arról Depreeuw úgy tartja, hogy tekintve a többszörözés jogalkotási történetét, sokkal inkább a mű másolatra épült gazdasági hasznosításának van jelentősége, semmint magának a másolat készítésének.¹¹⁰ Pihlajarinne ezt a gazdasági hasznosítást a lemásolt fizikai műpéldányok eladásából származó vételárban, illetve a felhasználásért a szerzőnek adott díjban találja meg. Ugyanakkor úgy látja, hogy e hagyományos megközelítés a digitális korban nem tartható, hiszen a művek teljesen eltérő utat bejárva jutnak el a végfelhasználókhoz és ugyanígy, a kreativitás ára is más úton jut vissza a jogosultakhoz. E csatornákra új típusú szolgáltatások épültek rá, amelyek jellemzően a

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ Uo. p. 63.

¹⁰⁸ Uo. p. 64.

¹⁰⁹ SPOOR, 1996. p. 69. Vö. BLOMQUIST, 2014. p. 107. Vö.: Depreeuw is úgy véli, hogy a rögzítést egy olyan origónak kell tekinteni, amely valamilyen formában minden többszörözési fogalomnak része. E cselekmény feltételezi ugyanis a mű anyagi formába való öntését („*incorporation in a tangible object*”). DEPREEUW, 2014. p. 65.

¹¹⁰ DEPREEUW, 2014. p. 72.

hirdetési felületek értékesítéséből tesznek szert bevételre. A többszörözés jogának megszorító értelmezése azt is jelentené, hogy csorbulna a vállalkozás szabadsága.¹¹¹

Von Lewinski a többszörözés jogát a mű anyagi kiaknázása alapvető formájának tekinti (*basic form*), amely a művek és szomszédos jogi teljesítmények anyagi disztribúciójának előfeltétele.¹¹²

A von Lewinski – Walter szerzőtársaka rögzítést külön vizsgálják. A szerzői művet alapvetően immateriális produktumnak tekintik, amely az első többszörözéskör ölt testet. Ebből kifolyólag a BUE 9. cikke (1) bekezdése nem tesz különbséget a mű első rögzítése és az arról készített másolatok között, mi több, az eredeti és az abból jogszerűen származó másolat között sem tesz érdemi különbséget. A szomszédos jogi jogosultak esetében a nemzetközi szerzői jog azonban következetesen különbséget tesz a rögzítés és a többszörözés joga között.¹¹³

Az 1961-es Római Egyezmény¹¹⁴ 7. cikk (1) bekezdése külön pontokban biztosítja a rögzítés [b) pont) és a rögzített előadás többszörözésének jogát [c) pont].¹¹⁵ A Római Egyezmény nem csak az előadóművészek, hanem a 13. cikk b) pontja a műsorsugárzó szervezetek esetében is külön szól a sugárzott műsoraik rögzítésének kizárólagos jogáról, illetve c) pontja a sugárzott műsoraikról készített rögzítések többszörözéséről.

A TRIPS-egyezmény 14. cikk (1) bekezdése az előadóművészek számára tartja fenn a rögzítetlen előadásuk rögzítését és az ilyen rögzítések sokszorosítását. A (2) bekezdés a hangfelvételgyártóknak biztosítja a hangfelvételek sokszorosítása engedélyezésének jogát, míg a (3) bekezdés a műsorszórási szervezetek részére biztosítja a jogot a sugárzott műsor rögzítését, illetve a rögzítések sokszorosítását.¹¹⁶

A WPPT 2. cikk b) pontjában foglalt hangfelvétel fogalma, amely szerint hangfelvétel egy előadás hangjainak vagy más hangoknak, vagy hangok egyéb megjelenítésének a rögzítése. Kivétel ez alól a filmalkotásban vagy egyéb audiovizuális műben foglalt rögzítési forma.¹¹⁷

Perzanowski szerint a rögzítés két célt szolgál. Egyrészt segíti, hogy a művet könnyűszerrel lehessen annak szerzőjéhez kötni. Másrészt elősegíti a szerzői jogi védelem alkotmányos céljait, a tudományos haladás előmozdítását. Vagyis a szerzők a

¹¹¹ PIHLAJARINNE, 2017. p. 959-960.

¹¹² VON LEWINSKI, 2013. (1) p. 315.

¹¹³ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 965.

¹¹⁴ A Római Egyezmény elsőként foglalkozott átfogó jelleggel az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek jogaival. Lásd SÁR, 2004. p. 275.

¹¹⁵ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 338.

¹¹⁶ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 965.

¹¹⁷ Uo. p. 966.

kizárólagos jogokért cserébe lehetővé teszik, hogy a műveket a nyilvánosság tagjai megismerjék. E mozzanat során a művek leírt vagy más módon tartósan rögzített formában kerülnek a nyilvánossághoz, amely formátumokból könnyen megismerhetők, többszörözhetők vagy más módon felhasználhatók. Ha a rögzített kifejezés léte nem elég tartós ahhoz, hogy megismerhető legyen, akkor a szerző és műve között fennálló kapcsolat sem tartós.¹¹⁸

Efroni szerint a rögzítés törvényi definíciójának van egy tárgyi jellegű szerepe, mivel minden más vagyoni jog visszavezethető a mű rögzítésére. Másrészt a rögzítés megmutatja, hogy mikortól beszélhetünk szerzői jogi jogsértésről. Ha ugyanis a mű a törvényben foglaltaknak megfelelően rögzítésre került, az engedély nélküli felhasználás is könnyen megállapítható. Ha viszont a mű nem kerül a törvény által előírt módon rögzítésre majd többszörözésre, akkor nincs szó jogsértésről.¹¹⁹

Az 1961-es Római Egyezmény az előadóművészek, hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek tekintetében több, a többszörözés vagyoni joga szempontjából releváns rendelkezést is tartalmaz. A 3. cikk b) pontja meghatározza a hangfelvétel fogalmát, amely alatt az előadásnak vagy más hangoknak minden, kizárólag hallgatható rögzítését kell érteni. A d) pontban említett kiadás is feltételezi a műpéldányok többszörözését, amikor úgy rendelkezik, hogy kiadásnak kell tekinteni a hangfelvétel példányainak *kielégítő mennyiségben* történt nyilvánosságra hozatalát. Az e) pont magáról a többszörözésről rendelkezik, kimondva, hogy többszörözésnek kell tekinteni a rögzítésről készített egy vagy több másolat készítését. Az előadóművészek tekintetében a 7. cikk további előírásokat tartalmaz. Az 1. bekezdés c) pont (i)-(iii) alpontjai további részletszabályokat tartalmaznak. Ezek alapján az előadóművészeknek joguk van arra, hogy megakadályozzák az előadásuk rögzítésének hozzájárulásuk nélküli többszörözését, ha az eredeti rögzítésre is hozzájárulásuk nélkül került sor, vagy ha a többszörözés más célra történt, mint amihez eredetileg hozzájárultak, illetve, ha az eredeti rögzítésre a 15. cikkben meghatározott szabad felhasználás valamely esetköre alapján került sor, ám a rögzítésre ettől eltérő cél elérése okán került sor. A 10. cikk a hangfelvétel-előállítók tekintetében kimondja, hogy joguk van a hangfelvételeik közvetlen vagy közvetett többszörözésének engedélyezéséhez vagy az ilyen többszörözés megtiltásához. Az egyezmény ugyanezt megteszi a 13. cikkben a műsorsugárzó szervezetekre nézve. A 13. cikk b) pontja lehetővé teszi, hogy a sugárzott műsoraik rögzítését engedélyezzék vagy megtiltsák. Jogukban áll

¹¹⁸ PERZANOWSKI, 2010. p. 1094-1095.

¹¹⁹ EFRONI, 2011. p. 225.

továbbá a c) pont (i)-(ii) alpontjai alapján, hogy megtiltsák a sugárzott műsoraikról engedély nélkül készített rögzítések többszörözését, valamint a 15. cikkben meghatározott esetkörök hatálya alá eső felhasználásoktól eltérő célra rögzített műsorok többszörözését.¹²⁰

Az TRIPS-egyezmény a szerzőkről szólva a 9. cikkben visszautal a BUE 1-21. cikkeire, amelyek a többszörözés jogát is magukban foglalják. Az előadóművészek, hangfelvételgyártók és műsorszórási szervezetek védelméről azonban külön is rendelkezik. Az 14. cikk 1. pont kimondja, hogy a hangfelvételen rögzített előadások tekintetében az előadóművészeknek jogukban áll megtiltani a rögzítetlen előadásuk rögzítését és az ilyen rögzítés sokszorosítását, amennyiben e cselekményekhez előzőleg nem járultak hozzá. A 2. pont ugyanezt a jogot kiterjeszti a hangfelvételgyártókra, akik engedélyezhetik vagy megtilthatják a hangfelvételeik közvetlen vagy közvetett sokszorosítását. A 3. pont szerint a műsorszórási szervezetek hozzájárulása nélkül nem lehet a sugárzott műsört rögzíteni, a rögzítéseket sokszorosítani. E cselekményeket a jogosultak meg is tilthatják.¹²¹

A WIPO Szerzői Jogi Szerződése (WCT) és az Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződése (WPPT) szerződések – reagálva a digitalizáció által támasztott kihívásokra és a web kihívásaira – bevezették a szerzői művek és szomszédos jogi teljesítmények online felhasználásával kapcsolatos jogokat.¹²² Mindezek mellett e jogokra előírták a háromlépcsős teszt alkalmazását is, valamint a hatásos műszaki intézkedésekkel és a jogkezelési adatokkal kapcsolatos rendelkezéseket. A WCT/WPPT szabályai visszaköszönnek az InfoSoc-irányelvben és az Sztj-ben is.¹²³ Az Internet-szerződések elfogadásának háttérében állt az is, hogy a BUE-ban tömörülő tagországok az egyezmény hozzávetőleg húszévenkénti megújításának tapasztalataiból kiindulva tartottak attól, hogy az ezúttal valóban rendkívül fontos változtatásokat nem fogják tudni egyhangú döntéssel elfogadtatni. E feltételezés Reinbothe és von Lewinski szerint azon alapult, hogy a harmadik világ fejlődő országai az 1967-es stockholmi felülvizsgálat idejétől egyre erőteljesebben szembe szegültek a fejlett világ országaival és voltak képesek érdekeiket

¹²⁰ Sár szerint ezek a rendelkezések csak a jogosult hozzájárulása nélkül rögzített műsorról készült jogosulatlan másolatok többszörözési cselekményei, illetve az Egyezményben nevesített szabad felhasználási esetkörbe tartozó rögzítéseknek az eredetihez képest más célra történő többszörözései ellen biztosítottak védelmet. Lásd SÁR, 2004. p. 278. Vö. SEVILLE, 2016. p. 13-15.

¹²¹ SEVILLE, 2016. p. 16.

¹²² A WIPO Internet-szerződések a BUE-val összhangban kell értelmezni, de legalábbis a már létező kötelezettségeket nem lehet lerontani. A WCT/WPPT ezeket a rendelkezéseket egészíti ki, illetve tisztázza. A rendelkezések minimum védelmet biztosítanak. A tagállamok annál magasabb védelmet megállapíthatnak. Lásd. EFRONI, 2011. p. 214. Vö. SÁR, 2004. p. 284.

¹²³ LÁBODY – TIMÁR, 2017. p. 288.

érvényre juttatni, vagy legalábbis annak hangot adni. A szerzőtársak e jelenségről így írnak: „*A szerzői jog gazdasági jelentőségének növekedése 1971 után nem csak az Észak-Dél konfliktus elmérgesedéséhez, hanem új, erős szerzői jogi érdekekhez és ennél fogva új érdekösszeütközésekhez vezetett.*”¹²⁴

Ezen túl indok volt még egy új nemzetközi szerződéses keretre, hogy a BUE-hoz csak államok csatlakozhattak, az Európai Közösségek nem. Pedig az akkortájt átalakuló államkonglomerátum jogharmonizációs törekvései indokolták, hogy a közösség átvegye az új nemzetközi szerzői jogi szabályokat.¹²⁵ A WCT 1. cikk (4) bekezdése rendezi a BUE-hoz fűződő viszonyt akként, hogy kimondja: „*A Szerződő Felek betartják a Berni Egyezmény 1-21. cikkeiben és Függelékében foglalt rendelkezéseket.*” Ezzel a BUE szerzői anyagi jogi rendelkezései az Európai Unióra is kötelező érvényűek. A WCT tehát egy olyan speciális egyezmény, amely a BUE 20. cikke alapján jött létre. E cikk ugyanis lehetővé teszi, hogy a BUE tagországai fenntartsák maguknak a jogot, hogy egymás között külön megállapodással szélesebb körű jogokat biztosítsanak. A WCT 1. cikk (1) bekezdése ki is mondja, hogy a „*(...) szerződés az irodalmi és művészeti alkotások védelméről szóló Berni Egyezmény 20. cikke értelmében külön megállapodásnak minősül (...).*” Ebből következik, hogy nem lehet olyan rendelkezést hozni, amely ellentétes a BUE-ban foglaltakkal. A közös nyilatkozatok ennek tükrében világossá teszik azt is, hogy miért kell például a digitális másolatokat többszörözésként értékelni.¹²⁶

A más egyezményekhez való viszonyt az Internet-szerződések másik párja, a WPPT is rendezi. Az 1. cikk (1) bekezdése a Római Egyezményben foglalt jogok tiszteletben tartását fogalmazza meg. E rendelkezésnek ott van relevanciája, ahol a Római Egyezmény szélesebb körű védelmet állapít meg, mint a WPPT. Erre példa lehet Reinbothe és von Lewinski szerint az előadóművészek nyilvánosságához közvetítési, illetve rögzítési joga, ami a Római Egyezmény alapján az audiovizuális művek előadóit is megilleti, míg a WPPT csak az „audio” előadásaik tekintetében biztosítja ezt a jogot.¹²⁷ A (2) bekezdés a szerzői jogi tárgyú egyezményekben foglaltakról szólva kimondja, hogy a szomszédos jogi teljesítményeknek előírt védelem nem csorbíthatja az irodalmi és művészeti alkotásokhoz fűződő szerzői jogi védelmet. Ezt úgy kell érteni, hogy a WPPT rendelkezései nem avatkoznak be az irodalmi és művészeti műveken fennálló szerzői jogokba. Az irodalmi és művészeti alkotások szóhasználat a BUE 2. cikke szerint

¹²⁴ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 3.

¹²⁵ Uo. p. 58.

¹²⁶ Uo. p. 60-61. Vö. SEVILLE, 2016. p. 17.

¹²⁷ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 256.

értelmezendők. A szerzői jogok védelmének tiszteletben tartása nem foglalja magába a szerzők gazdasági érdekeinek és pozícióinak abszolút védelmét, mert azok párhuzamba kerülve egy esetleges szomszédos jogi igénnyel lehetséges, hogy utóbbiaknak elsőbbséget kell, hogy adjanak. Ugyanígy nem jelentheti azt, hogy a vagyoni jogok gyakorlását, amennyiben azokat a szomszédos jogi jogosultaknak engedélyezték, a szerzők továbbra is hatalmukban tarthatnák.¹²⁸ E relációban értelmezendő a 1. cikk (2) bekezdéséhez fűzött közös nyilatkozat, amely szerint „(...) *Ha mind a hangfelvételen rögzített mű szerzőjének, mind pedig a hangfelvételen jogokkal bíró előadóművésznek vagy hangfelvétel-előállítónak a hozzájárulására egyaránt szükség van, a szerző hozzájárulása nem válik szükségtelenné a miatt, mert az előadóművész vagy a hangfelvétel-előállító engedélye is szükséges, és ugyanígy fordítva.*”

Az 1. cikk (3) bekezdése utal arra, hogy a WPPT-t önálló nemzetközi egyezménynek kell tekinteni, mivel az „(...) *nem függ össze más szerződésekkel, és nem csorbítja a más szerződések által hatálya alá tartozó jogokat és kötelezettségeket.*” Ez alól a Római Egyezmény a kivétel. Vagyis sem a BUE, sem pedig a WCT felé nincs olyan jogi kapcsolat, ami ezt az önállóságot lerontaná.¹²⁹

A WIPO Internet-szerződéseinek fentiekén túli, eredeti célja volt, hogy tisztázza a többszörözés jogának sorsát a művek digitális tárolása és a mű átviteléhez szükséges időleges és közbenső többszörözések tekintetében.¹³⁰ E jog esetében a WCT a TRIPS-hez hasonlóan visszautal a BUE 1-21. cikkeire¹³¹ Ezen túlmenően a „*WCT-re vonatkozó közös nyilatkozatok*” között, az 1. cikk (4) bekezdéséhez fűzött megjegyzések szerint a BUE 9. cikkében szabályozott többszörözési jog és az ott megengedett kivételek „*teljes körben alkalmazandóka digitális környezetben is, különösen a művek digitális formában történő felhasználására. Valamely védelem alatt álló mű elektronikus hordozón történő, digitális formában megvalósuló tárolása a Berni Egyezmény 9. cikke értelmében vett többszörözésnek minősül.*”

Témánk szempontjából további igen fontos kitétele a WCT-nek, hogy a 6. és 7. cikkhez fűzött megjegyzés szerint a „*többszörözött példányok*” és az „*eredeti és többszörözött példányok*” kifejezések alatt *kizárólag* azok a többszörözött példányok értendők, amelyeket „*tárgyi formában lehet forgalomba hozni.*”

¹²⁸ Uo. p. 257.

¹²⁹ Uo. p. 259.

¹³⁰ DEPREEUW, 2014. p. 112. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 65.

¹³¹ WCT 1. cikk (4) bekezdés.

A közös nyilatkozatokban foglalt széleskörű többszörözési fogalom lefed minden jelenlegi és jövőben kifejlesztésre kerülő technológiával végzett másolási cselekményt. A többszörözés a rögzítés mozzanatában gyökerezik. Ha a mű másolata a rögzítést követően elég ideig létezik ahhoz, hogy érzékelhető, többszörözhető vagy más módon közvetíthető legyen, akkor megvalósítja a közös nyilatkozatban foglalt felhasználási cselekményt. Ebből következik, hogy amennyiben érzékelhető és másolható, az időleges többszörözés is többszörözésnek minősül.¹³² Fontos kiemelni, hogy nem csak a többszörözés fogalmát, hanem a BUE által megállapított korlátozásokat és kivételeket, így a háromlépcsős tesztet is alkalmazni rendeli a tárgyalt közös nyilatkozat.¹³³ A későbbiekben bemutatott, az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdésében nevesített időleges többszörözési kivétel minden bizonnyal erre a rendelkezésre vezethető vissza.

A WCT-ből tehát hiányzik az, amiért eredetileg létrejött. Nevezetesen nem szabályozza önállóan a többszörözés jogát, hanem visszautal a szerződő tagállamokat egyébként is kötő BUE 9. cikkének rendelkezéseire.¹³⁴ E rendelkezések között, a (3) bekezdésben található az alapot, amelyet a WCT szövegezése során is tekintetbe vettek: *„Ezen Egyezmény alkalmazásában minden hang- és képi rögzítést többszörösítésnek kell tekinteni.”*¹³⁵

A WPPT 2. cikk b) pontja szerint hangfelvételnek kell tekinteni az *„(...) előadás hangjainak vagy más hangoknak, vagy hangok egyéb megjelenítésének a rögzítését, a filmalkotásban vagy egyéb audiovizuális műben foglalt rögzítési forma kivételével.”* A hang fogalmi elem alatt bármit lehet érteni (nem csak a zenét és a beszédet, hanem a természet hangjait, mesterséges zörejt), amely az emberi fül által érzékelhető, hallható. Hangot nem csak az élő előadás, hanem a gépi lejátszás is keletkeztethet. A citált rendelkezésben található kizárás indoka, hogy az a hangfelvétel, ami egy audiovizuális alkotásba van foglalva, már nem tekinthető tisztán hangfelvételnek. Ha azonban attól függetlenül is kiaknázható, mint például egy mozifilm betétdalai, akkor hangfelvételként értékelhető.¹³⁶ Ide kapcsolódik még a 2. cikk b) pontjához fűzött közös nyilatkozat, amely szerint a *„A hangfelvételnek (...) meghatározásából nem következik az, hogy a hangfelvételen fennálló jogokat bármilyen módon érintené annak filmalkotásban vagy más*

¹³² REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 71.

¹³³ Uo. p. 72.

¹³⁴ DEPREEUW, 2014. p. 114. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 66.

¹³⁵ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 66.

¹³⁶ Uo. p. 271-272.

audiovizuális műben történő felhasználása.” Vagyis a hangfelvétel attól még nem veszíti el hangfelvétel jellegét, hogy egy audiovizuális alkotásba és adott esetben belefoglalják.

A 2. cikk c) pontjában meghatározza a rögzítés fogalmát. Ez alatt értendő a *„hangoknak vagy azok megjelenítésének olyan anyagi formába foglalása, amelyről azok készülék segítségével érzékelhetővé, többszörözhetővé vagy közvetíthetővé tehetők.*” A rögzítés szó két jelentést is hordozhat. Érthető alatta a folyamat, amely során a hangfelvételt adathordozóra rögzítik, illetve maga a tárgy is, amely rögzített hangokat tartalmazza. Előbbi esetben csak az első rögzítési cselekmény minősül rögzítésnek, utóbbi esetben viszont bármi, amin a hangok tárolásra kerültek és onnan visszahívhatók, érzékelhetővé tehetők az emberi fül számára. A hangfelvétel, mint tárgy, ilyen rögzítésnek tekintendő. Az *anyagi formában* fogalmi elem nem tesz különbséget a rögzítés létezésének időtartama szerint, így az időleges rögzítés is rögzítésként veendő számba.¹³⁷

Az előadóművészek rögzítetlen előadásaikon fennálló vagyoni jogai között a 6. cikk (ii) pontja tesz említést a rögzítetlen előadás rögzítésének jogáról. E kizárólagos jog – amely lehetőséget teremt az előadás felhasználásának engedélyezésére vagy megtiltására – alapvető és egyben a további hasznosítás eredője, legyen szó akár a teljesítmény többszörözéséről és terjesztéséről, akár a nyilvánossághoz közvetítéséről. Reinbothe és von Lewinski szerint e rendelkezés célja, hogy az előadókat megvédjék az ún. *bootlegging*-től, amely alatt a rögzítetlen előadás engedély nélküli rögzítését kell érteni. Tipikus és közérthető példája az élő koncertekről mobiltelefonnal készített felvétel, amely egyfajta megtúrt jelenség napjainkban, amennyiben az előadásnak csak egy részletét rögzíti. Mivel a WPPT 2. cikk c) pontjában foglalt rögzítés csak az előadás hangjainak a rögzítését jelenti, így az előadás képeinek felvétele nem tekinthető rögzítésnek. A már rögzített előadás újbóli rögzítése a többszörözés joga körébe esik.¹³⁸

Ezt követően a WPPT külön is megemlíti a 7. cikkben, hogy az előadóművészeknek kizárólagos joga, hogy *„engedélyezzék a hangfelvételen rögzített előadásaik bármilyen módon vagy formában történő közvetlen vagy közvetett többszörözését.”* A külön cikkben való szabályozás indoka, hogy a WPPT nem épül olyképpen a Római Egyezményre, ahogyan a WCT a BUE-ra, következésképpen szükséges volt, hogy a többszörözés joga kifejezetten szabályozásra kerüljön a WPPT keretei között.¹³⁹

¹³⁷ Uo. p. 274.

¹³⁸ Uo. p. 316-317. Vö. SEVILLE, 2016. p. 19-20., GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 338-339.

¹³⁹ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 322.

A *kizárólagos jog* nem igényel különösebb magyarázatot az eddig leírtak tükrében. *Közvetlen* többszörözésre példa lehet a hangfelvételtől közvetlenül készített másolat, például CD-ről kazettára, bár ez már meglehetősen ódivatú. *Közvetett* a másolás, ha például a sugárzott előadást rögzítik adathordozóra. A WPPT hivatkozott szabálya csak a *hangfelvételen rögzített előadások* tekintetében biztosítja a többszörözés kizárólagos vagyoni jogát. Tehát csak a 2. cikk b) pontja szerinti hangfelvételek védettek, a más, például audiovizuális formában rögzített előadások nem, vagy legalábbis nem a 7. cikk értelmében. A *bármilyen módon vagy formában* egyet jelent a széles körben felfogott, rögzítés fogalmára épülő többszörözés jogával, ami visszafelé is igaz. Minden többszörözési cselekmény ugyanis egyben az előadás rögzítését is jelenti. Ha pedig valami rögzítve van, akkor az ismét többszörözhető, nyilvánossághoz közvetíthető, egyszóval érzékelhetővé tehető. Ide kell érteni tehát azokat az időlegesen rögzített előadásokat is, amelyek elég ideig léteznek ahhoz, hogy a nyilvánosság számára érzékelhetővé váljanak.¹⁴⁰

Ugyanezt megteszi a 11. cikk a hangfelvétel-előállítók esetében hangfelvételeik tekintetében. A WPPT-re vonatkozó közös nyilatkozatok között a 2. cikk e) pontjához és a 8-9. és 12-13. cikkekhez arról rendelkeznek, hogy a „*többszörözött példányok*” és az „*eredeti és többszörözött példányok*” alatt *kizárólag a tárgyi formában forgalomba hozott műpéldányokat* kell érteni. Nem csak ez cseng egybe a WCT rendelkezéseivel, hanem a 7., 11. és 16. cikkekhez fűzött közös nyilatkozat is, amely kimondja, hogy a WPPT-ben rögzített többszörözési jogot a kivételekkel együtt „*teljes terjedelmében alkalmazni kell a digitális környezetben, különösen az előadások és hangfelvételek digitális formában történő felhasználására.*” Ugyanitt kimondja az egyezmény azt is, hogy a védett előadás vagy felvétel „*elektronikus hordozón való, digitális formában történő tárolása többszörözésnek minősül.*”¹⁴¹

Depreeuw a WIPO Internet-szerződéseit értékelve arra a következtetésre jut, hogy a közös nyilatkozatokban tett megállapítások sokkal inkább egy politikai kompromisszum eredményei, mint olyan normák, amelyek közvetlenül levezethetők a BUE 9. cikkének

¹⁴⁰ Uo. p. 323-324.

¹⁴¹ Mivel ezen egyezménynek az EU is részese, ezért integráns részét képezik az uniós szerzői jogi rezsimmek is. A InfoSoc-irányelv is ezeket emeli a harmonizáció szintjére. A WCT/WPPT a többszörözés jogának meghatározását a BUE-ra való visszautalással végzi el, így a BUE első 21 cikkét az EUB értelmezheti. Lásd VAN EECHOU, 2012. p. 74. Vö. Reinbothe – von Lewinski, 2015. p. 325.

szellemiségéből. Az ugyanis nem a műről készített másolat létrehozásának technikai folyamatát, hanem a másolatra épült gazdasági kiaknázást részesíti védelemben.¹⁴²

Efroni további adalékként leírja, hogy a BUE 9. cikkének digitális többszörözésre való alkalmazása előírásánál, illetve annak tagállami átültetésénél két megközelítés ütközött. A maximalista megközelítés szerint a többszörözés joga ki kell, hogy terjedjen minden digitális többszörözési cselekményre, így a RAM-ban tárolt ideiglenes másolatokra is.¹⁴³ E megközelítés hozadéka, hogy a későbbiekben említett rögzítés fogalom értelmezését az új követelményekhez igazítja. Ezzel elmozdul a rögzítés eredeti céljától, a gondolat közlésének materializálódásától. Ehelyett a rögzítést generális értelemben fogja fel, mint a mű olyan stabil ábrázolását (*representation*), amelyből az könnyűszerrel érzékelhetővé tehető, többszörözhető, vagy más módon nyilvánossághoz közvetíthető.¹⁴⁴

Noha még nem lépett hatályba, de a 2012-ben elfogadott Pekingi Szerződés is tartalmaz rendelkezéseket a többszörözés joga tekintetében. A szerződés 2. cikk b) pontja meghatározza az „*audiovizuális rögzítés*” fogalmát: „*mozgóképeknek, hangok kíséretében vagy anélkül, vagy azok megjelenítésének olyan anyagi formába foglalását jelenti, amelyről azok készülék segítségével érzékelhetővé, sokszorosíthatóvá vagy közvetíthetővé tehetők.*” A 7. cikk *sokszorosításként* nevezi meg a többszörözést, kimondva, hogy az audiovizuális felvételen rögzített előadások bármilyen módon vagy formában történő közvetlen vagy közvetett sokszorosítása az előadóművészek kizárólagos joga. A szerződő felek jelen szerződés esetében is közös nyilatkozatot fűztek a 7. cikkben meghatározott sokszorosítási joghoz, illetve kivételeihez, amely szerint e jog és kivételei „*alkalmazandók a digitális környezetben, különösen az előadások digitális formában történő felhasználása tekintetében.*” Ugyanitt a szerződés emlékeztet arra, hogy sokszorosításnak minősül a védett mű elektronikus hordozón történő, digitális formában megvalósuló tárolása. A közös nyilatkozatok szerint továbbá az „*eredeti és sokszorosított példányok*” kifejezés *kizárólag a tárgyi formában forgalomba hozható sokszorosított példányokra vonatkozik.*¹⁴⁵

A többszörözés jogát az Egyesült Államok szerzői jogi törvénye a 106. cikk (1) bekezdésében a következőképpen szabályozza: „*A szerzői jogok jogosultját megilleti a kizárólagos jog, hogy a szerzői jog által védett műről vagy hangfelvételtől másolatot készítsen, vagy másnak erre engedélyt adjon.*”¹⁴⁶

¹⁴² DEPREEUW, 2014. p. 120.

¹⁴³ EFRONI, 2011. p. 217-218.

¹⁴⁴ Uo. p. 219.

¹⁴⁵ Vö. MEZEI, 2013. Vö. REINBOthe – VON LEWINSKI, 2015. p. 517-518., SEVILLE, 2016. p. 20-21.

¹⁴⁶ LARKIN, 2014. p. 408.

A rögzítésről szólva a 101. cikk kimondja, hogy másolatoknak (*copies*) kell tekinteni azokat a testi tárgyakat (*material objects*), ideértve a hangfelvételeket is, amelyekben a szerzői mű rögzítésre kerül, és ahonnan aztán a mű érzékelhetővé válik, lemásolható vagy bármilyen más módon közvetíthető. Másolatnak kell tekinteni azokat a testi tárgyakat is, amelyekben a mű először kerül rögzítésre.¹⁴⁷A rögzítés, mint a védelem keletkezésének egyik alapvető feltétele az Alkotmány szövegéből is kitűnik: „*a Kongresszus kizárólagos jogokkal ruházta fel a szerzőket az irodalmi alkotásaik (writings) tekintetében.*” Az irodalmi alkotás angol elnevezése, a writing utal rá, hogy a szerzői mű írott, fizikai formában létrejött, egyéni, eredeti gondolatot jelent. Egyúttal ezt úgy is kell érteni, hogy a védelem köréből ki vannak zárva azok a művek, amelyek nincsenek tartós formában anyagi hordozón rögzítve.¹⁴⁸

Az alkotmányos alapokon építkezve az 1976-os USCA a 101. §-ban is meghatározta az élő műsorok sugárzásával kapcsolatban, hogy mit kell rögzített műnek tekinteni: „*[...] ha a másolat eléggé tartós vagy stabil ahhoz, hogy lehetővé tegye az érzékelhetőséget, a többszörözést vagy a nyilvánosságához való közvetítést, ha az az átmeneti időtartamnál időben tovább tart. [...] Azokat a kép- és hangfelvételeket tartalmazó műveket is rögzítettnek kell tekinteni, amelyeket az átvitelhez szükséges mértékben, azzal egy időben készítettek.*”¹⁴⁹

1.2.2. A többszörözés joga az Európai Unió szerzői jogában

Az Európai Unió szerzői jogában a többszörözés jogát több irányelv is szabályozza. A jogalkotási folyamat a nemzetközi törekvésekkel párhuzamosan zajlott.¹⁵⁰ Ahogyan az Egyesült Államokban, úgy Európában is előkészítő anyagok sora előzte meg a tényleges irányelvi jogalkotást.¹⁵¹ Az első generációs irányelvek¹⁵² sorában a legrégebbi a Szoftver-

¹⁴⁷ SPOOR, 1996. p. 69. Vö. FOLEY, 2010. p. 102.

¹⁴⁸ PERZANOWSKI, 2010. p. 1089.

¹⁴⁹ Uo. p. 1090.

¹⁵⁰ DEPREEUW, 2014. p. 121. Vö. VAN EECHOU, 2012. p. 61.

¹⁵¹ Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action. European Commission, 1988.; Follow-Up to the Green Paper, European Commission Follow-Up, 1991.; Green Paper – Commission of the European Communities: Green Paper – Copyright and Related Rights in the Information Society, Brussels, 19.07.1995, COM(95) 382 final; Follow-Up to the Green Paper, European Commission Follow-Up, 1996. Vö. VAN EECHOU, 2012. p. 61. Az első, 1988-as Zöld könyv hat problematikus területet különített el, amely azonnali beavatkozást sürgetett a Bizottság részéről: 1.) kalózkodás és jogérvényesítés, 2.) audiovizuális művek otthoni másolása, 3.) a terjesztés joga, különös tekintettel a jogkimerülésre és a bérletre, 4.) számítógépi programalkotások, 5.) adatbázisok, 6.) multilaterális és bilaterális nemzetközi kapcsolatok. Ezek azok a nagyrészt még feltérképezetlen területek, ahol a Bizottság teret látott a harmonizációra. Lásd HUGENHOLTZ, 2013. p. 506-507.

irányelv¹⁵³ szintén jogosultat megillető a kizárólagos, engedélyhez kötött cselekmények¹⁵⁴ között – amelyeket Blocher és Walter az irányelv központi rendelkezésének nevez¹⁵⁵ – említi meg a számítógépi program bármely eszközzel és bármely formában, egészben vagy részben, tartósan vagy időleges jelleggel való többszörözését. Amennyiben a számítógépi program betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása szükségessé teszi az ilyen többszörözést, az ilyen cselekményhez szükséges a jogosult engedélye.¹⁵⁶

Ez a jog kiterjed az olyan többszörözési cselekményekre is, amelyek a program betáplálásához, megjelenítéséhez, futtatásához, továbbításához vagy tárolásához szükségesek. Ezen felül a többszörözés joga magában foglalja a szoftverből lefordítás, átdolgozás, feldolgozás vagy bármely más módosítást követően létrejött új mű többszörözésének engedélyezését, amennyiben az nem sérelmes a módosító személy jogaira.¹⁵⁷

Az európai jogalkotó a többszörözés fogalmát a BUE 9. cikk (1) bekezdésének szem előtt tartásával fogalmazta meg. Ugyan a Szoftver-irányelv biztosítja a többszörözés kizárólagos jogát, nem határozza meg annak pontos tartalmát.¹⁵⁸ Blocher és Walter a fizikai rögzítést többszörözésnek tekinti, mint olyan cselekményt, amely a művet közvetlenül vagy közvetve teszi újra és újra érzékelhetővé az emberi elme számára.¹⁵⁹ Az európai jogalkotó speciális értelemben határozta meg a többszörözés fogalmát, amely a hagyományos kontinentális szerzői jogi hagyományokból eltérő. E speciális hatókörbe beletartozik mindazon felhasználás, amely a már idézett 4. cikk (1) bekezdés a) pontja

¹⁵² EFRONI, 2011. p. 238. Vö. SEVILLE, 2016. p. 27.

¹⁵³ A Szoftver-irányelv a legrégebbi szerzői jogi tárgyú irányelv, amely a digitális többszörözési jogot kifejezetten érinti. Az eredeti szövegváltozatot a javaslat 1989-es beterjesztését követően 1991-ben fogadták el. Lásd DEPREEUW, 2014. p. 122. Az irányelv előkészítése során az 1988-as Zöld Könyvben célként fogalmazták meg, hogy a számítógépi programalkotások alkotói [szállítói-supplier] számára biztosítani kell, hogy műveiket egyidejűleg ne használhassák többen. Ez a megfogalmazás ilyen formában hiányosnak hathat, de a Zöld könyv szövegezői bizonyára a jogszerűen felhasznált műpéldányok esetére értették e kitételel. Az irányelvhez fűzött értelmező rendelkezések (*explanatory memorandum*) magyarázata szerint a kizárólagos jogoknak le kell fedniük a többszörözés feletti kontrollt. A javaslatához európai parlamenti tárgyalása során érkezett módosító indítványok igyekeztek a többszörözés jogát abba az irányba mozdítani, hogy azok lefedjenek lehetőleg minden időleges és tartós másolatot, bármilyen célra készüljenek is. Ez utóbbi javaslatokat az Európai Bizottság is támogatta. Lásd BLOCHER – WALTER, 2013. p. 124-125.

¹⁵⁴ A szoftverek, mint irodalmi alkotások állnak szerzői jogi oltalom alatt. Ez a védelem Kur és Dreier szerint csak a program kifejeződését, nem pedig az alapul fekvő ötletet, elvet, elgondolást védi. Nem védi a szoftver funkcionális elemeit, pedig gyakran ezek gazdasági értelemben sokkal hasznosabbak, mint a szerzői jog által védett elemei. Lásd KUR – DREIER, 2013. p. 251.

¹⁵⁵ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 125.

¹⁵⁶ Szoftver-irányelv, 4. cikk (1) bekezdés, a) pont.

¹⁵⁷ Szoftver-irányelv, 4. cikk (1) bekezdés, b)-c) pontok. Vö. APLIN, 2005. p. 99., EFRONI, 2011. p. 240., TATTAY, 2014. p. 288.

¹⁵⁸ DEPREEUW, 2014. p. 124.

¹⁵⁹ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 125-126.

említ. Vagyis mindazon cselekmények, amelyek a szerző jogos érdekeit veszélyeztethetik, így például a program betöltése, megtekintése, futtatása, átvitele vagy tárolása.¹⁶⁰

Bizonyos, hogy a program többszörözésre kerül az első rögzítésekor, az adathordozóra való másolásakor, a számítógépre való telepítéskor, a biztonsági másolat készítésekor, sőt, a futtatásakor is, legalább részben a memóriában. Ugyanígy többszörözésre – de nem rögzítésre – kerül a monitor képernyőjén is annak grafikus részlete.¹⁶¹

Vagyis a többszörözés joga lefedi az összes olyan cselekményt, amely a szoftver rendes használatát segíti elő. Ez lényegesen szélesebb kört ölel fel, mint a BUE-ban foglalt többszörözési jog, mivel, ellentétben más szerzői művekkel, ahol a pusztán használathoz nincs szükség a szerző engedélyére, a szoftverek bármilyen használatához a szerző engedélye szükséges.¹⁶² Ehelyütt a jogalkotó a szoftverek magas hozzáadott értékére és a kiaknázásukhoz fűződő érdekre való tekintettel túllépett a többszörözési jog hagyományos keretein és bevonta a hatókörbe az összes olyan használati cselekményt (*consumptive use*), amely a program valamilyen formában és időben meghatározott többszörözését vonja maga után.¹⁶³

Nem került pontosan meghatározásra az sem, hogy mit kell időleges vagy tartós többszörözésnek tekinteni. Blocher és Walter ide sorolják a programozási folyamatábrák vagy adatfolyamok és programlisták lefényképezését vagy azokról mikromásolatok készítését, ezekről fizikai másolatok készítését, például kinyomtatással. A gyakorlatban ennél sokkal valószínűbb a program adathordozóra való többszörözése.¹⁶⁴ A tartós jelleg kevésbé kérdéses. A szoftver mindennemű tartós, adathordozón való tárolása ekként kell, hogy minősüljön. Az időleges jelleg szorosan kapcsolódik a szoftver használatához, futtatásához. Ennek során a RAM-ban való tárolás, vagy a caching során létrejött másolatok akkor is többszörözésnek tekintendők, ha az eljárás végén maguktól törlődnek.¹⁶⁵

Az „*egészben vagy részben*” fordulat sem került pontosan definiálásra. Ebből is az utóbbi lehet a vitatott. A szoftver részben többszörözésre kerülhet a memóriában például a használatra irányuló műszaki eljárás során. A forráskód egyes részletei más forráskódokban is többszörözésre kerülhetnek. Hogy pontosan mi az a mérték, amely már

¹⁶⁰ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 129.

¹⁶¹ Uo. p. 130-131.

¹⁶² Uo. p. 145.

¹⁶³ DEPREEUW, 2014. p. 126.

¹⁶⁴ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 126.

¹⁶⁵ DEPREEUW, 2014. p. 130. Vö. ASHOK, 2010. p. 47.

részleges többszörözésnek minősül, az irányelv szövegéből nem derül ki.¹⁶⁶ Blocher és Walter a szoftver egy részének védelmét visszavezeti a kontinentális szerzői jogban bevett alapelvekre, miszerint a mű részlete védett, ha önmagában is egyéni, eredeti jellegű, így engedély nélküli felhasználása még a legkisebb mértékű felhasználás esetén is jogsértő. A Szoftver-irányelv az egyéni, eredeti jelleg követelményének küszöbét lentebb szállította, így program legcsekélyebb mértékű szegmensének lemásolása is jogsértő lehet, hacsak a részlet nem triviális az információs technológia világában.¹⁶⁷

A Szoftver-irányelv többszörözés definíciója sokkal szélesebb körben lett megfogalmazva, mint amit a BUE 9. cikke által meghatározott. A cél itt ugyanis szemmel láthatóan az volt, hogy a másolatokra építkező hasznosításon túl a szerzők hatalma kiterjedjen minden lehetséges felhasználásra és használatra, ideértve magát a műélvezetet, a szoftver feltelepítését, annak futtatását és az ezzel járó minden műveletet.¹⁶⁸ Ezt a kiterjesztett hatókört talán az indokolja, hogy a számítógépi programalkotások sokkal szélesebb – gazdasági, ipari, technológiai – körben kerülnek kiaknázásra, mint az analóg szerzői művek. Az ehhez kapcsolódó iparági érdekek pedig az erős védelemért kardoskodtak. Maga a hasznosítás is a hagyományostól eltérő keretek között zajlott.

Ezt az igényt a jogalkotó csak úgy tudta kielégíteni, ha a hagyományos többszörözési jogot biztosítja minden, a szoftver működtetését, használatát érintő másolat tekintetében. Depreeuw ezt akként kritizálja, hogy a jogalkotó csak az előnyeit szemlélte a többszörözés nemzetközileg elfogadott fogalmának. Ez a szoftver egésze szempontjából még helytálló is lenne, ám azzal, hogy a pusztán használathoz tapadó egyes részfolyamatok során végbemenő másolatokra is kiterjesztette a szerzők ellenőrzési jogát, figyelmen kívül hagyta a többszörözési jog eredeti lényegét, amely a mű másolatára épülő gazdasági kiaknázásában rejlik. Ez a szemléletmód később átöröklődött a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogába is.¹⁶⁹

Az 1980-as években a szoftverek értékesítése két formában zajlott. Az egyik szerint a fejlesztők a megrendelők igényei szerint készítették el az integrált számítógépes rendszereket, amelyekhez karbantartási szolgáltatást nyújtottak. A másik szerint a szoftvereket a széles nagyközönség számára, a zeneművekhez és filmalkotásokhoz hasonló módon, csomagolva, fizikai adathordozón terjesztették. Az első módozat felhasználási feltételeit egyedileg megtárgyalt felhasználási szerződésekben fektették le a felek. E

¹⁶⁶ DEPREEUW, 2014. p. 130-131.

¹⁶⁷ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 126.

¹⁶⁸ DEPREEUW, 2014. p. 132.

¹⁶⁹ Uo. p. 163.

modell honosodott meg a fogyasztói szoftverek esetében is. E felhasználási szerződéseket nevezzük ma EULA-nak, *end user licence agreement-nek*.¹⁷⁰ A művek terjesztésének efféle módja lehetővé tette a szoftvert fejlesztő jogosultaknak, hogy a jogdíjat és a szoftverért fizetendő vételárat rendben megkaphassa. Emellett arra is lehetősége nyílt, hogy egyedileg és pontosan határozza meg, hogy a felhasználó milyen felhasználásokra szerez jogot. E szerződéskötési gyakorlat magában hordozta nem csak az addig meglévő egyensúlyt a közérdek és magánérdek között, hanem komolyan veszélyeztette a piaci szereplők közötti verseny tisztaságát. Egy erősebb piaci szereplő ugyanis könnyedén diktálhatott számára előnyös felhasználási feltételeket, amelyet a gyengébbik fél kénytelen volt elfogadni.¹⁷¹ A többszörözés jogának széleskörű értelmezése nem csak a techcégek közötti versenyt csorbította. A nagyközönségnek szánt, fizikai hordozóra kiírt programok, amelyeket igen drágán vásároltak meg a felhasználók, megkövetelték, hogy a művek használatához a végfelhasználó fogadja el a szerzők által diktált végfelhasználói felhasználási feltételeket. Ez merőben új felfogást tükröz. A felhasználók szemében egy játékszoftver semmiben sem különbözött egy könyvtől, egy zenei cd-től vagy egy VHS-en, vagy DVD-n elérhető filmtől. A jogosultak viszont a magasabb hozzáadott értéket követelő digitális tartalmaik védelme érdekében azt akarták, hogy a védelem kiszélesítésével lehetőleg megakadályozzák a művek engedély nélküli másolását és terjesztését.¹⁷²

A jogosultaknak tehát jól felfogott érdeke fűződött a minél szélesebb körű védelemhez, amelybe a program időleges, memóriában való többszörözése is beleértendő, mivel már maga a futtatás is érintheti a szerzők és a másodlagos jogosultak jogos érdekeit.¹⁷³

Ilyen, a korlátozásokat és kivételeket megszorító, a többszörözési jogot kiterjesztő értelmezés kitűnik a Szoftver-irányelv 5. cikk (1) bekezdésének első mondatából, amely a kivételeket és korlátozásokat csak azon esetekre rendeli alkalmazni, ahol a felek külön szerződéses kikötésben nem rendezték a felhasználás feltételeit.¹⁷⁴ Az ilyen szerződéses rendelkezés ugyanakkor nem zárhatja ki, hogy a számítógépi program jogszerű felhasználója biztonsági másolatot készítsen, ha az a rendeltetésszerű működtetéssel összhangban áll.¹⁷⁵

¹⁷⁰ Uo. p. 133.

¹⁷¹ Uo. p. 134.

¹⁷² Uo. p. 135.

¹⁷³ Uo. p. 136.

¹⁷⁴ Uo. p. 143.

¹⁷⁵ Szoftver-irányelv, 5. cikk (2) bekezdés.

A Bérlet-irányelv is tartalmaz rendelkezéseket,¹⁷⁶ amelyek a többszörözési, illetve rögzítési cselekményekhez kapcsolódnak. A 6. cikk (1) bekezdése az előadóművészek vonatkozásában írja elő a tagállamok számára, hogy biztosítsák a kizárólagos jogot az előadásaik rögzítésének engedélyezésére, illetve megtiltására. A (2) bekezdés ugyanezt mondja ki a műsorsugárzó szervezetek számára, kizárólagos jogként, a sugárzott műsoraik rögzítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, függetlenül attól, hogy a közvetítés vezeték útján vagy vezeték nélkül történik, ideértve a kábelen keresztül vagy műhold útján történő közvetítést is. Ez a jog a (3) bekezdés szerint nem illeti meg azokat a kábeles műsorsugárzó szervezeteket, amelyek kábel útján kizárólag továbbközvetítik a műsorsugárzó szervezetek sugárzott műsorait.

Von Lewinski utal rá, hogy a rögzítés joga az előadás, mint előadóművészi teljesítmény első többszörözésének tekintendő, és mint ilyen, a mű összes későbbi gazdasági kiaknázásának „*prekurzora*”. Ugyanez igaz a műsorsugárzó szervezetekre is. E jog biztosítása rendkívül fontos olyan jogellenes magatartásokkal szemben, mint például a *bootlegging* (*camcording*). A Bérlet-irányelv rögzítési fogalma csak a korábban nem rögzített előadásokra terjed ki. Ilyen például egy élő koncerten történt előadás vagy egy élőben sugárzott koncert. A rögzítés a mű olyan eszközön történő első rögzítését takarja, ahonnan a mű később újra és újra többszörözhető. A jog gyakorlása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az előadásra a nyilvánosság előtt került sor, vagy közvetve, például a rádión keresztül jutott el a nyilvánossághoz.¹⁷⁷

A 7. cikk (1) bekezdése előírja a tagállamoknak, hogy biztosítsák az előadóművészek számára az előadásaik rögzítése engedélyezésének közvetlen vagy közvetett kizárólagos jogát, vagy a jogot e rögzítések megtiltására. A (2) bekezdés ugyancsak jogot biztosít a műsorsugárzó szervezetek számára a sugárzott műsoraik rögzítésére vagy annak megtiltására, mind a vezetékes, mind a vezeték nélküli, kábeles vagy műhold útján sugárzott műsorok esetén. A Bérlet-irányelvben foglalt többszörözési jog a 7. cikk (2) bekezdés alapján átruházható, átengedhető, illetve felhasználási szerződés tárgyát képezheti.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Az irányelv elfogadásakor nem minden tagállam védte megfelelő módon a szomszédos jogi jogosultakat, ezért az európai jogalkotó célszerűnek látta, hogy a jogharmonizáció révén előmozdítsa oltamukat. SEVILLE, 2016. p. 33.

¹⁷⁷ VON LEWINSKI, 2013. (1) p. 312-313. Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 256.

¹⁷⁸ Uo. p. 315-317. Vö. TATTAY, 2014. p. 280.

Az Adatbázis-irányelv 5. cikke a kimerítő jelleggel felsorolt engedélyhez kötött cselekmények¹⁷⁹ között nevesíti az adatbázis szerzőjének kizárólagos jogát a többszörözéshez. Az 5. cikk (1) bekezdés a) pontja szerint az adatbázis egy részének¹⁸⁰ vagy egészének időleges vagy végleges, bármilyen eszközzel és formában végrehajtott sokszorosítása többszörözésnek minősül, és mint az adatbázis szerzőjének kizárólagos joga, engedélyköteles. E megfogalmazás követi a BUE 9. cikk (1) bekezdésének igen széleskörű többszörözés-fogalmát.¹⁸¹ Ez leszűrhető von Lewinski szerint a „bármilyen eszközzel és formában” fordulatból. A megfogalmazásba beleérthető a közvetlen vagy közvetett többszörözést is, amely egybe eseng az InfoSoc-irányelv 2. cikkének többszörözés fogalmával. Véglegesen többszörözött műpéldány például az adatbázis kinyomtatott vagy digitális adathordozóra készített másolata. Az adatbázis egészének vagy meghatározott részének másolása von Lewinski olvasatában nem igényel különösebb magyarázatot, mivel a rész a BUE szabályai alapján szintén védett, amennyiben kimeríti a védelemhez szükséges feltételeket.¹⁸²

Ugyancsak a BUE 9. cikk (1) bekezdését idézi vissza, hogy az adatbázis szerzőjének biztosított többszörözési jog az időleges többszörözésre is kiterjed.¹⁸³ Az időlegesség kérdése azért releváns, mert, ha csak időlegesen kerül is a mű akár a gyorsítótárólóban a hozzáférés időtartamára többszörözésre, akkor is fennáll a lehetősége annak, hogy az adatbázis tartalmát bárki kimásolja. Ez rendkívüli mértékben megkönnyíti a jogosultak gazdasági kiaknázáshoz fűződő érdekeinek csorbítását. Von Lewinski is utal az időlegesség problematikájára. Szerinte a többszörözött másolatnak fenn kell állnia legalább olyan hosszú ideig, ami meghaladja az adatátvitelhez szükséges időtartamot, ami mindössze néhány mikroszekundum. Ez leginkább számítógépi programalkotások futtatásakor és online adatátvitel caching formájának esetében áll fenn.¹⁸⁴

A széles körben meghatározott többszörözési jog alól szűk kivételt szab a jogalkotó, miközben nem ismeri az időleges többszörözés olyan jellegű kivételét, amelyet az InfoSoc-irányelv később bevezetett.¹⁸⁵ Vagyis, lényegében minden másolás, ideértve a

¹⁷⁹ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 715.

¹⁸⁰ Adatbázis egy részének átvétele megvalósulhat anélkül, hogy a felhasználó az egyéni, eredeti elrendezést érintse, vagy a tartalom egy önmagában is hasznosítható részét kimásolja, majd a másolatot készítő maga rendezze újra el az adatokat. Ugyanezt megfordítva az is előfordulhat, hogy nem magát az adattartalmat másolja le valaki, hanem annak elrendezési módját, például az arra alkalmazott grafikai megoldásokat. Lásd DEPREEUW, 2014. p. 176.

¹⁸¹ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 715.

¹⁸² Uo. p. 716. Vö. SEVILLE, 2016. p. 47.

¹⁸³ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 716.

¹⁸⁴ Uo.

¹⁸⁵ DEPREEUW, 2014. p. 173-174.

papír alapú adatbázis digitalizálását, lefényképezését, merevlemezre, hordozható tárolóra másolását, az adatbázis előállítójának hozzájárulásától függ.¹⁸⁶

Az adatbázis-előállítók sui generis védelméről¹⁸⁷ is rendelkezve¹⁸⁸ az irányelv elhatárolja a többszörözéstől a kimásolást.¹⁸⁹ A 7. cikk (2) bekezdése értelmében kimásolásnak kell tekinteni az adatbázis tartalma egészének vagy jelentős részének más hordozóra¹⁹⁰ történő végleges vagy ideiglenes átvitelét, függetlenül attól, hogy milyen eszközzel és formában történik a cselekmény.¹⁹¹

A (44) preambulumbekkezdés alapján az adatbázis tartalmának képernyőn történő megjelenítése, amennyiben szükségessé teszi a tartalom egészének vagy jelentős részének másik hordozóra történő állandó, illetve ideiglenes jellegű átvitelét, csak a jogosult engedélyével végezhető. Von Lewinski e megfogalmazásból arra következtet, hogy a képernyőn való megjelenítéshez csak akkor szükséges a jogosult engedélye, ha a megjelenítéshez szükséges az adatbázis adathordozóra való átvitele. Mivel az ilyen jellegű cselekmény szükségképpen eleme az adatbázis felhasználásának, így a jogosítási folyamatban legalább hallgatólagosan, de a jogszerű felhasználó jogot szerez a képernyőn való megjelenítésre.¹⁹²

Az 1990-es évek technológiai kihívásaival Európában elsőként a Fehér Könyv a Növekedésről, Versenyképességről és Foglalkoztatásról¹⁹³ foglalkozott. Ebben használták első ízben az „*információs társadalom*” kifejezést. A szöveg alkotói hangsúlyozták a

¹⁸⁶ Uo. p. 175.

¹⁸⁷ Amennyiben az adatbázis nem éri el a gyűjteményes műként való minősüléshez szükséges egyéni, eredeti jelleget, akkor sui generis oltalom illeti meg. A jogalkotó Seville szerint így kívánta védelemben részesíteni az adatbázis előállításába fektetett tőkét (*sweat-of-the-brow*). Lásd SEVILLE, 2016. p. 48. Az adatbázisok sui generis védelme sajátos európai „találmány”. Voltak ugyan a WIPO keretében törekvések egy vonatkozó nemzetközi szerződés elfogadására, de végül az Egyesült Államok és a fejlődő országok ellenkezésén elhaltak. Lásd KUR – DREIER, 2013. p. 267-268.

¹⁸⁸ A sui generis védelem kitűnika 7. cikk (4) bekezdéséből is, amely kimondja, hogy az adatbázis előállítóit attól függetlenül megilleti a 7. cikk (1) bekezdésben meghatározott jog, hogy az adott adatbázis vagy annak tartalma szerzői vagy más jogi védelemben részesül-e. Ezt Kur és Dreier akként írják le, hogy a sui generis és a szerzői jogi védelem nem kölcsönösen kizárólagos, egyszerre mindkettő fennállhat, de az is előfordulhat, hogy csak az egyik, vagy egyik sem. Lásd KUR – DREIER, 2013. p. 268.

¹⁸⁹ Von Lewinski magyarázata szerint a kimásolás (*extraction*) idegen a szerzői jogi terminológiában használt többszörözéstől. Mivel ugyanakkor az adatbázis előállítóinak sui generis joga a szerzők számára biztosított vagyoni jogokhoz hasonlóan a széleskörű és erős védelmet hivatott biztosítani, így fel kell tételeznünk, hogy a kimásolás elvi szinten ugyanazokat a cselekményeket takarja, amelyeket a többszörözés a szerzői jogban és a kapcsolódó jogi jogosultak esetében. Lásd VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 754. Vö. APLIN, 2005. p. 100.

¹⁹⁰ A „más hordozó” az eredeti hordozótól eltérő, attól független médiumot takar. Lehet nem csak elektronikus, hanem más, például papír alapú adathordozó is. Ebből következik, hogy kimásolásnak kell tekinteni azt is, ha az adatbázis egészét vagy egy meghatározott részét papírra nyomtatják. Lásd VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 756.

¹⁹¹ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 754. Vö. TATTAY, 2014. p. 238-239., MEZEI, 2018. p. 43.

¹⁹² VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 756.

¹⁹³ White Paper on Growth, Competitiveness and Employment. The Challenges and Ways Forward into the 21st Century, COM (93) 700 final of 5 December 1993, approved by the European Council on 11 December 1993.

„közös információs térség” megteremtését egy hatásos információs szabályrendszer kiépítésével.¹⁹⁴

Az InfoSoc-irányelv alapjait a fentebb említett 1995-ös Zöld Könyv és annak felülvizsgálata fektette le. A Zöld Könyv eredeti célja az volt, hogy „feltegye a szükséges kérdéseket és lehetséges megoldásokat javasoljon.”¹⁹⁵ A Zöld Könyv első fejezete a szerzői és szomszédos jogok közös piacon betöltött kulturális és gazdasági fontosságát hangsúlyozták. A második fejezet az egyes jogi problémákkal foglalkozott. Az alkalmazandó jog kérdésében a Bizottság a származási ország-elv alkalmazását javasolta, ahogyan az eljövendő új, digitális, pontból pontba történő terjesztés (*digital point-to-point dissemination*) kérdését a Műhold-irányelv mintájára kívánta megoldani.¹⁹⁶ Ugyancsak felvetődött annak kérdése, hogy mi legyen a sorsa a jogkimerülésnek azon műpéldányok esetében, amelyek terjesztése az új technológiákhoz kapcsolódott. A többszörözési jog kardinális problémájára mintaként szolgálta az akkor már hatályban lévő Szoftver-irányelv. Ennek fényében a műpéldányok digitalizálása többszörözésnek minősül, ahogyan az időleges másolatok is, amelyek a számítógép memóriájában a futtatás során jönnek létre. E kérdésekkel párhuzamosan a javasolták a többszörözési jogot érintő korlátozások és kivételek rendszerének újra gondolását.¹⁹⁷

Eddigre már hatályban volt több szerzői jogi tárgyú irányelv.¹⁹⁸ Emellett pedig párhuzamosan zajlottak a WCT/WPPT létrehozására irányuló tárgyalások a WIPO berkeiben. E tárgyalásokon a Bizottság is részt vett, majd később aláírta az elfogadott szerződéseket az EU nevében.¹⁹⁹

Ezek szellemiségére támaszkodva született meg az EU szerzői jogi irányelve,²⁰⁰ amely az „*információs szupersztrádához*” és az „*információs társadalomhoz*” kívánta hangolni a közösségi szerzői jogot.²⁰¹ Ezt a célt az (5) preambulumbekzdés is megfogalmazza: „*A műszaki fejlődés megsokszorozta és változatosabbá tette a szellemi alkotás, a gyártás és az értékesítés lehetőségeit. Ha nincs is szükség új fogalmakra a szellemi tulajdon védelme területén, a szerzői jogot és a szomszédos jogokat szabályozó*

¹⁹⁴ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 938.

¹⁹⁵ Uo. p. 939.

¹⁹⁶ Uo.

¹⁹⁷ Uo. p. 940.

¹⁹⁸ 91/250/EGK Szoftver-irányelv [módosítva a 2009/24/EK irányelvvvel], 92/100/EGK Bérlet-irányelv, 93/98/EGK Műhold-irányelv, 93/98/EGK Védelmi idő-irányelv [módosítva a 2006/116/EK irányelvvvel], 96/9/EK Adatbázis-irányelv.

¹⁹⁹ HUGENHOLTZ, 2013. p. 509-510. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 944.

²⁰⁰ SEVILLE, 2016. p. 61.

²⁰¹ DEPREEUW, 2014. p. 190.

jelenlegi jogszabályokat módosítani kell és ki kell egészíteni úgy, hogy megfeleljenek a gazdasági adottságoknak, így például az új felhasználási módoknak.”

Az irányelv a (15) preambulumbekkezdésben utalt a WCT/WPPT által már megteremtett „*digitális agendára*” is. Ezekhez a szerződésekhez a legtöbb tagállam csatlakozott, de az európai jogalkotó szükségesnek látta, hogy e nemzetközi kötelezettségek végrehajtását az InfoSoc-irányelv megalkotásával is szolgálja.²⁰²

Az 1995-ös Zöld Könyv kívánatosnak tartotta, hogy a Szoftver-irányelvben 1991-ben elfogadott széleskörű többszörözési jogot kiterjesszék az összes szerzői műre. Ennek a jogpolitikai indokait akként fogalmazták meg, hogy „*az információs társadalomban egymás mellett létezik a hagyományos többszörözés és a művek kiaknázásának számos új többszörözési formája, mint például a nyomtatott művek beszkenelése, a digitális fájlok számítógépi memóriába vagy más elektronikus rendszerbe, illetve eszközre való másolása. Többszörözés ugyancsak származhat esetleges vagy időleges cselekményekből, amelyek a szerzői művek olyan rendes felhasználásához kapcsolódnak, mint a művek elektronikus rendszerben, hálózaton való átvitele.*”²⁰³

Az InfoSoc-irányelv 2. cikke a szerzők és szomszédos jogi jogosultak tekintetében kizárólagos jogként határozza meg a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezését, illetve megtiltását. E jog megilleti a szerzőket, az előadóművészeket előadásaik rögzítése tekintetében, a hangfelvétel-előállítókat a hangfelvételek tekintetében, a filmelőállítókat a filmek első rögzítése, illetve azok eredeti és többszörözött példányai, valamint a műsorsugárzó szervezeteket műsoraik rögzítése tekintetében, függetlenül attól, hogy a műsor közvetítésére vezeték útján vagy vezeték nélkül történik, ide értve a kábeles vagy műhold útján történő közvetítést is.²⁰⁴

A 2. cikk megfogalmazása sokkal tágabban fedi le a többszörözési jogot, mint a WCT 9. cikk (1) bekezdése.²⁰⁵ E tág felfogás tükröződik az InfoSoc-irányelv (9)-(10) preambulumbekkezdéseiben, amelyek a harmonizáció során a magas szintű védelmet és megfelelő díjazást írnak elő, valamint a (21) preambulumbekkezdésben, amely az imént említett két törekvésre tekintettel kifejezetten kimondja a tágan meghatározott többszörözési jog szükségességét.²⁰⁶

²⁰² Uo.

²⁰³ EFRONI, 2011. p. 241.

²⁰⁴ InfoSoc-irányelv, 2. cikk a)-e) pontok. Vö. SEVILLE, 2016. p. 63., TATTAY, 2014. p. 246-247.

²⁰⁵ APLIN, 2005. p. 100.

²⁰⁶ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 967.

Ugyanakkor e helyütt sincs pontosan definiálva, hogy mit is kell pontosan többszörözés alatt érteni. Depreeuw szerint ide kell érteni a hagyományos többszörözéseket (könyvek, hangfelvételek, filmek), amelyek a mű valamilyen fizikai adathordozóra való másolását feltételezik, és a digitális többszörözést. Lefedhet továbbá minden olyan másolatot, amelyek többszörözésre kerültek. A digitális többszörözés meghatározásához a jogalkotók a Szoftver-irányelv által kijelölt ösvényt követték. Ennek megfelelően többszörözésként tekintettek a mű digitalizálására, a számítógép központi memóriájába való másolására, a nyomtatott mű beszkenelésére. Ugyanígy kezelték a közbenső és időleges másolatokat, amelyek az elektronikus hálózat olyan normál működése során keletkeznek, mint például a művek hálózaton való átvitele. Vagyis többszörözésnek kell tekinteni Depreeuw szerint mindazon anyagi másolatokat, amelyekben a mű rögzítésre került, ha a másolat akár látható, akár megérintható. Ebből következik, hogy az európai többszörözési fogalom technikai megközelítéssel bír, mindent többszörözésnek tekint, tekintet nélkül az alkalmazott technikára, ideértve az első rögzítést is, még akkor is, ha a mű egyébként nem érzékelhető, vagy időleges.²⁰⁷

A fogalmi elemek közül a „közvetlen” vagy „közvetett” többszörözés arra utal, hogy többszörözésnek minősül nem csak az eredeti műpéldányból egyenesen származó másolat, hanem azok is, amelyek nem közvetlenül a műről vagy más teljesítményről készülnek, hanem a többszörözés egy közbenső kapocsként (*intermediary link*) szolgál más vagyoni jog, például sugárzás vagy nyilvánossághoz közvetítés gyakorlása során.²⁰⁸ Pila és Torremans a különbséget abban látják, hogy a másolást végző személynek van-e közvetlen hozzáférése a műhöz.²⁰⁹

További magyarázatra szorul, hogy mit is kell ideiglenes vagy tartós másolatnak tekinteni. Tartós a másolat olyan adathordozó esetén, amelyben a mű huzamos ideig létezik, vagyis „*a műpéldány túléli az ismétlődő használatot.*” A létezésük nem szűnik meg automatikusan a felhasználás során, hanem az az adathordozó élettartama során végig fennáll.²¹⁰ Vagyis amennyiben emberi beavatkozás nem szükséges a másolat elpusztításához, hanem az automatikusan megsemmisül egy meghatározott idő után, akkor tartósnak kell tekinteni a másolatot.²¹¹

²⁰⁷ DEPREEUW, 2014. p. 194.

²⁰⁸ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 967.

²⁰⁹ PILA – TORREMANS, 2016. p. 299.

²¹⁰ DEPREEUW, 2014. p. 195.

²¹¹ PILA – TORREMANS, 2016. p. 300.

Az ideiglenesség nem indokolja, hogy az automatikus, közbenső másolatokat kivegyék a többszörözés joga alól. Még akkor sem, ha nyilvánvaló különbség van a RAM-ban tárolt időleges másolatok és az adathordozókon létrehozott tartós másolatok között. A szerzőnek ki kell, hogy terjedjen a joga az olyan többszörözésekre is, amelyek pusztán közbenső, technikai lépések, nem teszik lehetővé, hogy a felhasználó hasznot húzzon az így készült másolatokból. Mivel ez a megközelítés azt jelentené, hogy a jogosult elvben megakadályozhatna bármilyen felhasználást, amely a RAM-ban tárolt időleges másolat készítését vonná maga után, ezért – ahogyan a későbbiekben látni fogjuk – az InfoSoc-irányelv kivételként menti ki az ilyen felhasználásokat a szerzők hatalma alól. Vagyis összegezve a tartós és ideiglenes másolatok kérdését, a többszörözési jog kiterjed a mű mindenféle felhasználására, amely a művek lemásolását feltételezik. Olyan felhasználásokra is, amelyek egyébként az analóg világban nem vonják az adott használati formát a szerzői oltalom körébe. Ez tehát az alapvető különbség egy nyomtatott és egy e-könyv kinyitása között: a nyomtatott könyv nem kívánja a mű újbóli reprodukálását ahhoz, hogy azt a végfelhasználó rendeltetésszerűen használatba vehesse.²¹²Ezt az alapvető különbséget von Lewinski és Walter úgy jellemzi, hogy a többszörözési jog technikai értelemben vált széleskörűvé, nem pedig a jogintézmény valódi funkcióját tekintve.²¹³

A „*bármely eszközzel vagy formában*” fordulat nem igényel különösebb magyarázatot. A forma „*coprus mechanicum-ra*” utal, vagyis arra az eljárásra, amely során a mű testet ölt. Depreuw szerint a másolatok négy formában jelenhetnek meg: analóg másolatok (pl. fényképek), digitális másolatok (pl. Internetről való letöltés, adathordozóra másolás), digitalizált másolatok (beszkennelt nyomtatott műpéldány), illetve analóg rekonverzáció (digitális műpéldány kinyomtatása).²¹⁴Ez egybecseng von Lewinski és Walter érvelésével, amely utalva a WCT/WPPT együttes nyilatkozataira, érti e fordulat alatt az analóg és digitális másolatokat egyaránt.²¹⁵ Pila és Torremans a fordulat alatt azt érti, hogy a másolatot nem csak ugyan abban a formában és módon lehet létrehozni, ahogyan az eredetit, hanem lényegében bármilyen médiumra és dimenzióban, anyagi vagy nem anyagi formában. Példaként egy szobor lefényképezését hozzák, amely egy háromdimenziós alkotásról készített két dimenziós, adott esetben digitális fénykép, amely immateriális formában is felhasználható.²¹⁶

²¹² DEPREUW, 2014. p. 197.

²¹³ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 968.

²¹⁴ DEPREUW, 2014. p. 199-201.

²¹⁵ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 969.

²¹⁶ PILA – TORREMANS, 2016. p. 300.

Az „*egészben vagy részben*” is látszólag könnyedén magyarázható. Ezt az EUB meg is tette az Infopaq-döntésben, amikor úgy ítélte meg, hogy a részt is védettnek kell tekinteni, amennyiben egyéni, eredeti jelleget hordoz magán.²¹⁷ Von Lewinski és Walter e fordulatot levezeti abból az alapelvből, amely általánosan elismert a szerzői jogban. Eszerint nem csak a mű egészét, hanem annak részét is megillesheti szerzői jogi oltalom, ha az önmagában is egyéni, eredeti jellegű. A rész védelme elvben kiterjed a szomszédos jogi teljesítményekre is.²¹⁸ Amennyiben az egész vagy annak egy része nem éri el az egyéni, eredeti jelleget, szerzői jogi oltalomról nem beszélhetünk. A mű nem védett részeit Pila és Torremans „*a mű nem szerzői aspektusának*” (*non-authorial aspects of a work*) nevezi. Az ilyen részek védelme nem egyeztethető össze a szerzői jog eredeti célkitűzéseivel.²¹⁹

Az InfoSoc-irányelvben lefektetett többszörözési jog jelentős mértékben eltávolodott a hagyományos fogalomtól. Nem tesz ugyanis különbséget a tartós vagy ideiglenes, részleges vagy teljes többszörözés között. A cselekmény ezekre tekintet nélkül megvalósul, ha a 2. cikk keretei közé illeszkedik.²²⁰

Az uniós szerzői jogi tárgyú irányelvek egymáshoz való viszonya kapcsán Aplin felhívja a figyelmet arra, hogy a Szoftver-, az Adatbázis-, és az InfoSoc-irányelv többszörözési fogalmai igen hasonlóak egymáshoz. Ahol viszont eltérés van, vagy egy elem esetleg hiányzik az InfoSoc-irányelvhez képest, ott az utóbbi irányelv 1. cikk (2) bekezdését felhívva kell eldönteni, hogy pontosan melyik irányelv többszörözési fogalma az irányadó.²²¹ A 1. cikk (2) bekezdés kimondja, hogy az InfoSoc-irányelv „[...] *nem érinti és semmilyen módon nem befolyásolja a) a számítógépi programok jogi védelmével; b) a bérleti és haszonkölcsönzési joggal, illetve a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokkal; c) a műholdas műsorsugárzásra és a vezeték útján történő továbbközvetítésre alkalmazandó szerzői és szomszédos jogokkal; d) a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejével; e) az adatbázisok jogi védelmével kapcsolatos hatályos közösségi rendelkezéseket.*”

A (20) preambulumbekkezdés azt is kimondja, hogy az InfoSoc-irányelv a korábbi, szerzői jogi tárgyú irányelvekben lefektetett „[...] *alapelveken és szabályokon nyugszik, azokat továbbfejleszti, illetve az információs társadalom összefüggésébe helyezi őket [...].*”

²¹⁷ DEPREEUW, 2014. p. 204.

²¹⁸ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 969-970.

²¹⁹ PILA - TORREMANS, 2016. p. 302.

²²⁰ WESTKAMP, 2004. p. 1095.

²²¹ APLIN, 2005. p. 101.

Ebből tehát az következik, hogy az InfoSoc-irányelv általános normái nem vonatkoznak a Szoftver- és Adatbázis-irányelvek speciális normáira, mivel az InfoSoc-irányelv igen hasonlóképpen rendelkezik a többszörözés jogát illetően. Így az InfoSoc rendelkezései nem érintik a másik, többszörözési jogot is szabályozó irányelvek alkalmazhatóságát.²²²

További kérdés, hogy e kijelentés fennáll-e az 5. cikk (1) bekezdésében szabályozott időleges többszörözési kivétel esetében, amelynek a célja, hogy kimentse az online, böngészési jellegű felhasználásokat.²²³ Aplin úgy véli, hogy az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdését sem lehet alkalmazni a másik két irányelv alkalmazási körébe eső esetekben, éspedig két okból. Az egyik az, hogy ugyan mindegyik nevezett irányelv rendelkezik a többszörözési jogról, az InfoSoc-irányelv 5. cikke a saját maga által megszabott többszörözési jog alól engedi meg a kivételt az (1) bekezdésben. A második ok ehhez szorosan kapcsolódva az, hogy az Adatbázis- és a Szoftver-irányelveknek is megvan a saját maguk rendszere a kivételek és korlátozások szabályozására, így az InfoSoc-irányelv ott nem hívható fel.²²⁴

A többszörözés fogalmát előíró nemzetközi és uniós rendelkezéseket az alábbi táblázat foglalja össze, külön is megemlítve, hogy az adott norma foglalkozik-e kifejezetten a digitális többszörözés problémájával.

	BUE	1961-es római egyezmény	TRIPS	WCT	WPPT	2012-es pekingi szerződés
Többszörözés jogát szabályozó szakaszok	9. cikk, 14. cikk (1) bekezdés.	3. cikk b), d)-e) pont [hangfelvétel fogalma, kiadás fogalma, többszörözés fogalma], 7 cikk, 1. bekezdés c) (i)-(iii) alpontok [előadóművészek], 10. cikk [hangfelvétel-előállítók], 13. cikk b) c) (i)-(ii) alpontok [műsorsugárzó szervezetek].	9. cikk (utaló szabály a BUE 1-21. cikkeire), 14. cikk 1-3. pont [előadóművészek, hangfelvételyártók, műsorsugárzó szervezetek].	1. cikk (4) bekezdés (utaló szabály a BUE 1-21. cikkeire),	7. cikk [előadóművészek], 11. cikk [hangfelvétel-előállítók]	2. cikk b) pont [audiovizuális rögzítés], 7. cikk [sokszorosítás].
Digitális többszörözés?	Nincs kifejezett rendelkezés.	Nincs kifejezett rendelkezés.	Nincs kifejezett rendelkezés.	Közös nyilatkozatok: 1. cikk (4) bekezdéshez, 6. és 7. cikkhez fűzött megjegyzések.	Közös nyilatkozatok: 2. cikk e) pont és 8., 9., 12., és 13. cikkekhez, 7., 11. és 16. cikkekhez fűzött megjegyzések.	Közös nyilatkozatok: 7. cikkhez.
	Adatbázis-irányelv	InfoSoc-irányelv	Bérlés-irányelv	Szoftver-irányelv		
Többszörözés jogát szabályozó szakaszok	5. cikk, 7. cikk (2) bekezdés.	2. cikk [szerzők és szomszédos jogi jogosultak].	7. cikk (1) bekezdés [előadóművészek], (2) bekezdés [műsorsugárzó szervezetek].	4. cikk (1)-(2) bekezdés.		

²²² Uo. p. 102.

²²³ Uo. p. 103.

²²⁴ Uo. p. 106.

1.2.3. A többszörözés általános szabályai az Szjt.-ben

Hazánk szerzői jogában a többszörözés joga a szerzőt megillető szerzői vagyoni jogok egyik részjogosultsága. Más általi gyakorlásához, mint felhasználási cselekményhez a szerző engedélye szükséges.²²⁵ A felhasználás jogának, illetve annak engedélyezése generálklauzuláját²²⁶ az Szjt. ekként határozza meg: „[...] a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználásra és minden egyes felhasználás engedélyezésére [...]”²²⁷

A művek felhasználásának, illetve a felhasználás engedélyezésének joga olyan abszolút jellegű jogosultság, amely egyszerre fedí le a felhasználás „pozitív és negatív” oldalát. Előbbi alatt a mű minden ismert és jövőbeni, ismeretlen hasznosítását kell érteni, míg utóbbi alatt azt a jogot, hogy a szerző mindenki mást kizárhat a mű felhasználásából.²²⁸

Az Szjt. idézett 16. §-a a digitális műpéldányok elektronikus felhasználása tekintetében két fontos kitételt tartalmaz. Az „egészének vagy valamely azonosítható részének” fordulat azért lehet releváns, mert a digitális térben a műpéldányok nem egyben, hanem az adatfolyamban, töredékenként érkeznek meg a felhasználók számítógépére, ahol azok újra egészszé állnak össze. Amennyiben a műrészlet magán viseli az egyéni, eredeti jelleget és ezáltal azonosítható, a felhasználás engedélyköteles.²²⁹ A „valamely azonosítható részének” fordulat jelzi azt is, hogy a mű legkisebb részletének lemásolása is többszörözésnek minősül, amennyiben a töredék egyéni, eredeti jellegéből azonosítani lehet a teljes szerzői művet.²³⁰

Témánk szempontjából sokkal fontosabb kitétel az „anyagi formában és nem anyagi formában” meghatározás, amely egyszerre helyezi az engedélyezési jog körébe a művek fizikai és immateriális műpéldányait. A rögzítés a mű érzékelhetővé tételét szolgálja. Az érzékelhetőség lehet közvetlen (pl. könyv, festmény) vagy közvetett (CD lemez, elektronikus adathordozóra rögzített adat).²³¹ Az anyagi hordozó birtokba vehető testi tárgy létrehozatala, amelyet később átadással, rendelkezésre bocsátással juttatnak el a

²²⁵ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 106. Vö. LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 92.

²²⁶ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 16. §.

²²⁷ Szjt. 16. § (1) bekezdés.

²²⁸ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 16. §.

²²⁹ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 107.

²³⁰ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 18. §.

²³¹ Uo.

felhasználóhoz, aki a dolog felett tulajdonjogot szerez. Ez a tulajdon azonban nem azonos a műben szereplő gondolati tartalom feletti szerzői joggal.²³² Az immateriális, nem anyagi formában létrehozott szerzői művek érzékelhetővé tételéhez nincs szükség a dologiasult műpéldány átadására, az más úton – például sugárzással, vagy sugárzásnak minősülő nyilvánossághoz közvetítéssel – jut el a felhasználókhoz. Ezek a felhasználások szolgáltatásnak minősülnek, amelyekre nem terjed ki például a jogkimerülés intézménye.

Az Szt. a többszörözés jogát elsőként említi a mű felhasználását jelentő cselekmények körében.²³³ A többszörözéshez és annak engedélyezéséhez a szerzőnek kizárólagos joga van.²³⁴ Ilyennek minősül: „*a mű anyagi hordozón való – közvetlen vagy közvetett – rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen, valamint egy vagy több másolat készítése a rögzítésről.*”²³⁵

A többszörözés célja a szerzői mű forgalomba hozatalának elősegítése, amelyhez egyúttal kapcsolódik a szerző megfelelő ellentételezése.²³⁶ Csak így juthat el ugyanis az alkotás a művet felhasználókhoz. Ebből következik, hogy már a mű első, szerző általi lejegyzése is rögzítésnek minősül, amelyről aztán a szerző engedélyével készül egy vagy több másolat, hogy azokat a szerző vagy engedélyével más a közönséghez juttassa.²³⁷

Az Szt. a 18. § (2) bekezdésében nem kimerítő jelleggel, példálózva sorolja fel az egyes rögzítési cselekményeket. Ezek közé tartozik a „*nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítása, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása [...].*”

A fenti felsorolásból az internetes felhasználások szempontjából jelentőséggel bír a nyilvánossághoz közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, illetve a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása. Audiovizuális alkotások streaming technikával a nyilvánossághoz közvetítése, fájlcsereelő rendszerekkel való merevlemezre vagy más adathordozóra való tartós többszörözése egytől-egyig a fent nevezett cselekmények megvalósítását feltételezik.

²³² Uo. 16. §.

²³³ Szt. 17. § a) pont.

²³⁴ Uo. 18. § (1) bekezdés.

²³⁵ Uo. a) és b) pont.

²³⁶ MULLIGAN, 2017. p. 480.

²³⁷ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 18. §.

Ugyanígy többszörözésnek kell tekinteni azt is, ha egy fizikai hordozón rögzített műpéldányt digitalizálunk, alkalmassá téve az online felhasználásra.²³⁸

A többszörözés joga nem csak a szerzőket illeti meg, hanem a szomszédos jogi jogosultakat is. Oltalmazásuk indoka a művek létrehozásában szerepet játszó nagy anyagi ráfordítás vagy teljesítmény honorálása.²³⁹ A szomszédos jogok védelme párhuzamosan létezik a szerzőket megillető oltalommal. Védelmük nem befolyásolja a szerzői jogok védelmét.²⁴⁰ A szabad felhasználás, a jogkimerülés egyaránt vonatkozik a szomszédos jogi jogosultakra is.²⁴¹ Különbség a szerzői és szomszédos jogi jogosultak között, hogy a szomszédos jogi jogosultak vagyoni jogai átruházhatók, átszállhatnak, és azokról le lehet mondani, védelmi idejük rövidebb (szerzői jogi jogosultak esetében 70, szomszédos jogi jogosultak esetében 50 év, a sui generis védelemben részesülő adatbázis-előállítók esetében 15 év, amely megújítható). A szerzők taxatív jellegű felhasználási cselekményeihez képest, a szomszédos jogi jogosultak esetében az engedélyköteles felhasználási cselekmények köre zárt.²⁴²

Az előadóművészek esetében a teljesítmény maga az előadás. Amennyiben ezt az előadást rögzítik és „*elhagyja a jelen lévő nyilvánosság körét,*” a szomszédos jogok életbe lépnek. Az Szt. 73. § (1) bekezdés a) pontja külön nevesíti a rögzítéshez való jogot a többszörözés joga mellett.²⁴³ Lényeges különbség tehát a szerzői jogi jogosultakhoz képest, hogy a rögzítés joga nem a többszörözési jog részét képezi, hanem elkülönül attól, külön is engedélykérési kötelezettség alá esik.²⁴⁴

A többszörözési és vele együtt a rögzítési cselekmény is hasonlóképpen releváns a hangfelvételek előállítói esetén, akik előadások hangjait vagy más hangokat rögzítenek. A hangfelvétel előállítóját – aki az Szt. alapján a hangfelvétel kiadója is egyben – az Szt. 76. § (1) bekezdés a) pontja alapján megilleti a jog, hogy a hangfelvételt többszörözzék.²⁴⁵

Műsoraik tekintetében a rádió- és televízió-szervezeteket is megilleti a jog, hogy azokat rögzítsék, illetve a rögzítés után többszörözzék, ha a rögzítésre hozzájárulás nélkül került sor, illetve, ha a rögzítésre olyan körben került sor, amelyre a szerző engedélyezési joga nem terjed ki, ám a rögzítésre ettől eltérő cél elérése érdekében került sor.²⁴⁶

²³⁸ SZINGER – TÓTH, 2004. p. 222.

²³⁹ LEGEZA – TAKÁCS, 2017. p. 70.

²⁴⁰ Szt. 83. § (1) bekezdés.

²⁴¹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 183.

²⁴² GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 128.

²⁴³ Szt. 73. § (1) bekezdés c) pont.

²⁴⁴ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 130-131.

²⁴⁵ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 191.

²⁴⁶ Szt. 80. § (1) bekezdés b)-c) pontok.

A filmelőállítókra vonatkozó szomszédos jogi előírások akkor érvényesíthetők, amennyiben nem szerzői műnek minősülő filmalkotásról beszélünk. Azok esetében a vagyoni jogokat a szerzőktől a filmelőállító megfilmesítési szerződés keretében szerzi meg, amely köre tágabb, mint a filmelőállítókat megillető szomszédos jogoké.²⁴⁷ A filmalkotás szintjét el nem érő audiovizuális alkotások esetében a jogosultat az Sztj. 82. § (1) bekezdés a) pontja alapján megilleti a többszörözés joga.

A szomszédos jogi teljesítményeket létrehozók mellett az Sztj. részletesen szabályozza az adatbázis-előállító jogállást is. Az adatbázis előállítóját attól függetlenül megilletik a törvényben nevesített jogok, hogy az adatbázis egyébként részesül-e szerzői jogi vagy más jogi védelemben.²⁴⁸

Az Sztj. 84/A. § (1) bekezdése értelmében az adatbázis előállítójának hozzájárulását kell kérni ahhoz, hogy az adatbázis tartalmát egészben vagy jelentős részben másolat készítése útján többszörözzék. E jogok akkor illetik meg az előállítót, amennyiben az adatbázis tartalmának megszerzésére, ellenőrzésére vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényelt.²⁴⁹ A kivételek nem minden esetben egyeznek meg a szerzői jogban meghatározottakkal.²⁵⁰ Az adatbázis előállítójának például nincs szükség a hozzájárulására ahhoz, hogy a már nyilvánosságra hozott adatbázisból az azt jogszerűen felhasználó személy a tartalom egy jelentéktelen részét akár ismételten és rendszeresen kimásolja, illetve újrahasznosítsa,²⁵¹ amennyiben az nem sérelmes az adatbázis rendes felhasználására, vagy nem károsítja indokolatlanul az előállító jogos érdekeit.²⁵²

Az alábbi táblázat azt szemléltetni igyekszik, hogy az Sztj. pontosan mely szakaszai rendelkeznek a többszörözés jogáról a szerzők és a szomszédos jogi jogosultak tekintetében.

Többszörözés joga az Sztj.-ben					
Szerzők	Felhasználás jogának generálklauzulája: 16. § (1) bekezdés.	Többszörözés: 18. § (1) bekezdés a)-b) pontk.	Rögzítés cselekménye: 18. § (2) bekezdés.		
Szomszédos jogi jogosultak	Előadóművészek: 73. § (1) bekezdés.	Hangfelvétel-előállítók: 76. § (1) bekezdés.	Rádió- és televízió-szervezetek: 80. § (1) bekezdés b)-c) pontok.	Filmelőállítók: 82. § (1) bekezdés a) pont.	Adatbázis-előállítók: 84/A. § (1) bekezdés

²⁴⁷ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 195.

²⁴⁸ Sztj. 84/A. § (7) bekezdés.

²⁴⁹ Uo. (5) bekezdés.

²⁵⁰ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 198.

²⁵¹ Sztj. 84/B. § (1) bekezdés.

²⁵² Uo. 84/A. § (3) bekezdés.

2. A nyilvánossághoz közvetítés, mint a digitális műfelhasználások „uralkodó” vagyoni joga

2.1. Bevezető gondolatok – a művek immateriális formában való nyilvánosságához juttatása

Az Internet térhódítását követően megjelent azon irányzatok, amelyek a hagyományos jogi fogalmak (tulajdonjog, kizárólagos jogosultság, szerzői jog) relativizálását, sőt, eltörlését hirdették, eddigre lényegében kiüresedtek. Enyhébb változataik megmaradtak az alapjogi egyensúly biztosítása melletti érveknek. Az már az 1990-es években látszott, hogy a jogosultak, de az online világ egyéb szereplői is „igénylik a jogilag kiszámítható viszonyokat, a jogbiztonságot az online környezetben is.”²⁵³ Az online világ szereplői több rétegre bonthatók. Léteznek azok a tartalomipari szereplők – szerzők és szomszédos jogi jogosultak –, akik igénylik, hogy az online térben is lehetőség szerint fennmaradjanak a hagyományos piaci viszonyok. Mellettük létezik a felhasználók milliárdos tábor, akik a művek és más teljesítmények iránti keresletet testesítik meg. Különbség ugyanakkor, hogy hozzájuk a művek egy olyan hálózaton keresztül jutnak el, amelyre sok esetben a jogosultaknak nincs, vagy csekély a befolyása. Az online szolgáltatók körét további két részre érdemes bontani. Az egyik a jogszerűen működő, a kiszámítható jogi környezetet igénylő hozzáférés- és tartalom-szolgáltatók csoportja.²⁵⁴ A másik viszont egy olyan kategória, amely az online világ illegális zónájában elhelyezkedve elégíti ki valós és létező végfelhasználói igényeket. Legyen szó akár a jogosultak által végzett felhasználási cselekményről, vagy más jogszerűen működő közvetítő szolgáltatók tevékenységéről, illetőleg ezek jogellenes változatairól, sőt akár az egyes felhasználók által végzett cselekményekről, közös jellemzőjük, hogy a művek nyilvánosságához juttatását alapvetően egy jól körülhatárolható vagyoni jog, a *nyilvánossághoz közvetítés* mentén végzik, amely a többszörözés jogával ellentétben a művek immateriális hasznosítására épít. Ez a gyakorlatban a mű „*távollévők számára történő érzékelhetővé tételét*” jelenti.²⁵⁵

Az immateriális hasznosítás körébe tartoznak mindazon felhasználási cselekmények, amelyek a művek nem anyagi formában való eljuttatását célozzák a közönség számára, éspedig úgy, mint a művek nyilvános előadása, valamint

²⁵³ SZINGER – TÓTH, 2004. p. 204.

²⁵⁴ Uo.

²⁵⁵ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 98.

nyilvánossághoz közvetítése. Disszertációmiban ez utóbbival kívánok foglalkozni, azzal a további megszorítással, hogy a rádió- és televízió-szervezetek nyilvánossághoz közvetítése részletesebben nem, hanem csak az online felhasználások képezik a kutatás tárgyát.

A kommunikációs jellegű műfelhasználások azt követően váltak a művek és más teljesítmények gazdasági kiaknázásának domináns fajtájává, hogy feltalálták a rádiót, majd a televíziót, a műholdas műsorszórást és az Internetet. Már az első találmány is mérföldkövet jelentett abban az értelemben, hogy lehetővé tette, hogy a művek élvezete kilépjen a színházak, koncerttermek befogadóképességében szűk világából. Immár lehetővé vált, hogy a műveket otthon is élvezhesse a közönség, bár kétségtelen, hogy a valódi „koncertélményt” az új technikák nem tudták visszaadni. Azt ugyanakkor nem vitathatjuk, hogy a fent felsorolt találmányok hallatlan mértékben kiszélesítették a művek gazdasági kiaknázásának spektrumát.²⁵⁶ Mi több, a lehetőségek ilyenén tágulását úgy is szemlélhetjük, hogy egyetlen mű vagy teljesítmény felhasználására egyszerre több technikai megoldás révén is lehetőség nyílt. Például egy zeneművet előadhattak egy koncertteremben, miközben sugározhatta a rádió, de betétdal formájában egy filmalkotás, vagy televíziós műsor részeként is eljuthatott a közönséghez. A sugárzás valóban képes volt arra, hogy egy területet besugározva lényegesen nagyobb számú közönséghez juttassa el a művet. Azonban ez a besugárzott terület is véges volt, így hamar felmerült a kérdés, hogy mi legyen azon továbbközvetítéseknek a jogi sorsa, amelyek az eredetileg besugárzott terület határain túl feküdtek.²⁵⁷

A technológiai bővülés a nyilvánossághoz közvetítés jogát is kitágította. Mivel a nyilvánossághoz közvetítést megelőzően már léteztek elismert vagyoni jogok, a sugárzás megjelenése nem csak, hogy bővítette e vagyoni jogok körét, hanem „akkumulálódott” azokhoz. Mivel pedig minden egyes nyilvánossághoz közvetítési cselekmény védett, még akkor is, ha egy összetettebb értékesítési lánc része, egy adott mű gazdasági kiaknázása egy időben több vagyoni jog gyakorlásával is lehetséges, amelyekre ugyanakkor elvben külön-külön kell engedélyt kérni.²⁵⁸ Ennek indoka, hogy a mű teljeskörű gazdasági hasznosítása csak akkor lehetséges, ha maga a közvetítési cselekmény felett a jogosultak kizárólagos kontrollt gyakorolnak.²⁵⁹

2.2. A nyilvánossághoz közvetítés fogalmának fejlődése

²⁵⁶ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 116.

²⁵⁷ DEPREUW, 2014. p. 265.

²⁵⁸ Uo. p. 276.

²⁵⁹ PILA – TORREMANS, 2016. p. 311.

2.2.1. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma a nemzetközi szerzői jogban és az Egyesült Államok copyright rendszerében

A BUE 11bis cikk (1) bekezdése az irodalmi és művészeti művek szerzőinek kizárólagos jogként biztosítja, hogy

1. engedélyt adjanak a műveik sugárzására vagy minden más, hang vagy kép vezeték nélküli közvetítésére alkalmas eszközzel történő nyilvános átvitelére;
2. sugárzott mű mindenfajta, akár vezeték útján történő, akár vezeték nélküli nyilvános átvitelére, ha az átvitelt az eredetihez képest más szervezet végzi;
3. a sugárzott mű hangszóró vagy egyéb, annak megfelelő jel-, hang- vagy képközvetítő eszközzel történő nyilvános átvitelére.

A (3) bekezdés kifejezetten utal rá, hogy a nyilvánossághoz közvetítés engedélyezése „*nem terjed ki a sugárzott mű hang vagy kép rögzítésére alkalmas eszköz útján történő felvételére.*” Ez alól a tagállami jogalkotó engedhet kivételt a rádiótársaságok által saját eszközeikkel végzett és saját adásaik céljait szolgáló, rövid időre szóló rögzítés rendszerének szabályozására. Vagyis a BUE teret enged az efemer rögzítések előtt, sőt, azt is lehetővé teszi, hogy a különleges dokumentációs jellegű felvételeket hivatalos levéltárakban őrizték meg. A BUE nem tartalmaz egy generális nyilvánossághoz közvetítési fogalmat, amely lefed minden kommunikációs jellegű felhasználást. Ehelyett a védelem hatóköre a műtípustól, vagy a terjesztés módjától függ. Ennek oka a kommunikációs technológiák időben eltérő kifejlődése.²⁶⁰ A BUE immateriális műfelhasználásokat fedő vagyoni jogai alapvetően két kört fednek le. Egyrészt a nyilvános előadást, amely a jelenlévő közönség számára teszi érzékelhetővé a művet. Másrészt pedig az olyan felhasználásokat, amelyek során a mű a távollévő közönséghez kerül eljuttatásra. Ez utóbbi megtörténhet sugárzással vagy a mű egyéb módon történő nyilvánossághoz közvetítésével.²⁶¹

Az első helyen védett felhasználási cselekmény a művek távollévők számára érzékelhetővé tétele körében a sugárzás, illetve minden más jel, hang vagy kép vezeték nélküli közvetítésére alkalmas eszközzel történő nyilvánossághoz közvetítése. E jogot már igen korán, a BUE 1928-as római felülvizsgálata során bevezették a nemzetközi szerzői

²⁶⁰ DEPREUW, 2014. p. 246. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 323.

²⁶¹ DEPREUW, 2014. p. 264.

jogi rezsimbe.²⁶² Ugyanakkor azt, hogy pontosan mit kell sugárzás alatt érteni, a BUE nem határozta meg. Ennek oka Hugenholtz és van Velze szerint az volt, hogy a sugárzás egyezménybe iktatása idejében a jogalkotó úgy gondolta, hogy „*a fogalom mindenki által ismert volt.*”²⁶³ A XX. század e korszakában már ismert volt a telefonhírmondó és hamarosan útjára indult a rádiós műsorsugárzás, amely már igen jelentős területet volt képes lefedni.²⁶⁴ Az pedig, hogy a fogalommeghatározás a képeket is említi, Depreeuw szerint azzal indokolható, hogy a jogalkotó felismerve a mozgóképek jelentőségét, azokat is a szabályozás hatókörébe kívánta vonni.²⁶⁵

Technikai értelemben a sugárzást úgy kell érteni, hogy az a mű bármilyen olyan immateriális formában való felhasználása, amely alkalmas arra, hogy az emberi elme érzékelhesse azt. A képi vagy hangi, vagy a kettő kombinációjából álló művet ezután egy jellé alakítják át, amelyet vezeték nélkül a távollévő közönséghez továbbítanak, amelyet az egy berendezés segítségével – amely jellemzően egy antenna vagy manapság egy set-top-box – befognak, majd visszaalakítanak képpé és hangokká. Mivel a sugárzást elméletileg bárki foghatja, akinek a vevő berendezés a birtokában van, így a közönség tagjainak száma lényegében megbecsülhetetlen.²⁶⁶ A BUE e vagyoni joga úgy lett meghatározva, hogy lefedjen minden, a BUE által elismert műtípust.²⁶⁷

A „*vezeték nélkül*” szóhasználat eredetileg a jelek Hertz-féle sugárzására utalt. A „*minden más*” fordulat pedig arra a technológia-semlegességre, amely a sugárzás hatókörébe kíván vonni minden más technológiát, amely jeleket küld, de vezeték nélkül. Ilyen például a műholdas sugárzás. Utóbbi eltér a hagyományos sugárzástól abban, hogy sokkal nagyobb, országokon átívelő területet képes befogni, ahol az elérhető nyilvánosság köre is szükségképpen nagyobb és nemzetközi magánjogi kérdéseket is felvet. Ezek megválaszolására tett kísérlet volt Bogsch Árpád elmélete, amely szerint a felhasználás helyének nem a fellövés szerinti állomat, hanem azokat kell tekinteni, ahol a jelet veszik. Ezen felül a műholdas jelátvitel, ellentétben a hagyományos sugárzással, már módot ad arra is, hogy konkrét címzettekhez juttassák el a jelet.²⁶⁸ Így felmerül a kérdés, hogy ha

²⁶² Uo. p. 266. Vö. BLOMQVIST, 2014. p. 133.

²⁶³ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 799.

²⁶⁴ BLOMQVIST, 2014. p. 135.

²⁶⁵ DEPREEUW, 2014. p. 267.

²⁶⁶ Uo. p. 268.

²⁶⁷ Uo. p. 271.

²⁶⁸ Uo. p. 273-274.

csak a címzett képes az adást venni, akkor azt sugárzásnak lehet-e tekinteni? Amennyiben a jelek foghatók a nagyközönség által, akkor ez sugárzásnak minősül.²⁶⁹

A mű egyszeri sugárzása nem feltétlenül jelenti, hogy a cselekménnyel elérték a nyilvánosság kívánt körét. Ezért lehetséges, hogy a sugárzott adás további felhasználására, továbbközvetítésére kerül sor. Ez megtörténhet akár egy átjátszó állomás közbeiktatásával, vagy a sugárzott jelek vezetékes továbbközvetítésével, illetve műhold útján is. E cselekmények ugyanakkor mind új közvetítésnek minősülnek. Ennek megfelelően a BUE biztosítja a jogosultaknak a továbbközvetítés engedélyezésének jogát.²⁷⁰

E jogot 1948-ban vezették be. Eddigre már lehetségessé vált, hogy egy rádiós vagy televíziós műsorfolyamot egy másik rádió- és televízió-szervezet befogjon, majd másodlagos felhasználásként vagy sugárzás útján, esetleg vezetéken továbbközvetítsen.²⁷¹

A 11bis cikk (1) bekezdés második fordulatában tett „*mindenfajta, akár vezeték útján történő, akár vezeték nélküli nyilvános átvitel*” megfogalmazás technológia-semleges, vagyis lényegében bármilyen alkalmas eszközzel kivitelezhető. Az online közvetítés szempontjából szintúgy bármilyen technológia alkalmas lehet, legyen az vezeték nélküli wifi hálózat, vezetékes vagy műholdas internet. A vezetékes technika szempontjából releváns a telefonvonalas hálózat, a coax/optikai kábel vagy lézersugár. A jogalkotó itt is a közvetítési cselekményt oltalmazza és tekinti releváns felhasználásnak, nem pedig a jel vételét és a mű tényleges élvezetét. Elegendő a megvalósuláshoz, ha a nyilvánosságnak lehetősége van a jelek vételére.²⁷² Az „*átvitelnek*” egyidejűnek és változatlanoknak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy a továbbközvetítés egy már sugárzott rádiós vagy televíziós adást közvetít tovább, amelyet a továbbközvetítő nem változtat meg. Ha ezt mégis megteszi, mert például szükséges feliratok, egyéb grafikai elemek elhelyezése, akkor az eltérően, új nyilvánossághoz közvetítési cselekményként fog minősülni.²⁷³ Az átvitel feletti kontroll csak akkor gyakorolható a jogosult által, ha a cselekményt „*az eredetihez képest más szervezet végzi.*” E fordulat fontossága minden bizonnyal abban gyökerezik, hogy a „más szervezet” a nyilvánosság egy olyan új köréhez képes eljuttatni a műsort, amelyet az eredeti közvetítési cselekmény engedélyezésekor nem vettek figyelembe.²⁷⁴ A szabály beiktatására Depreeuw szerint azért került sor, hogy a műsorsugárzó-szervezetek érdekeit védjék a jogosultakkal szemben, akiknek így nem

²⁶⁹ Uo. p. 275.

²⁷⁰ Uo. p. 278.

²⁷¹ Uo. p. 279.

²⁷² Uo. p. 281.

²⁷³ Uo. p. 283.

²⁷⁴ Uo. p. 285.

kellett a saját műsorfolyamuk saját maguk által végzett továbbközvetítési cselekményeihez újra és újra engedélyt kérni a szerzőktől. Ez persze nem jelenti, hogy a jogosultak engedélyezési joga kimerülne, az továbbra is a szerzőket illeti.²⁷⁵

A Római Egyezmény az előadóművészek, hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek tekintetében több, a nyilvánossághoz közvetítést valamilyen formában érintő rendelkezést is tartalmaz. A 3. cikk f)-g) pontjaiban meghatározza a *sugárzás* és a *továbbsugárzás* fogalmát. Sugárzásnak minősül a „*hangoknak vagy képeknek és hangoknak a nyilvánosság által történő vétel céljából való, vezeték nélküli átvitele.*” A továbbsugárzás „*valamely műsorsugárzó szervezet sugárzásának más műsorsugárzó szervezet által történő egyidejű sugárzása.*”

A 7. cikk az előadóművészek vonatkozásában előírja, hogy azok megakadályozhatják előadásuk hozzájárulásuk nélküli sugárzását és közönséghez közvetítését, kivéve, ha a sugárzott, illetve a közönséghez közvetített előadás már önmaga is sugárzott előadás, vagy rögzítésről történt. A továbbsugárzás, sugárzás céljára rögzítés és az ilyen rögzítés többszörözése, valamint az efemer rögzítések engedélyezése, illetve szabályozása az adott állam nemzeti jogára tartozik.

A 13. cikk a műsorsugárzó szervezeteknek tartja fenn a jogot arra, hogy engedélyezzék vagy megtiltsák a sugárzott műsoraik továbbsugárzását; rögzítését; az engedély nélkül készített rögzítések többszörözését; a rögzítéseknek az e rendelkezésekben említettektől eltérő célokra történő többszörözését; illetve a televíziós sugárzott műsorainak a nyilvánossághoz való közvetítését, ha az olyan helyen történik, amely a nyilvánosság számára belépődíj megfizetése ellenében áll nyitva.²⁷⁶

A TRIPS-egyezmény az előadóművészek, hangfelvételgyártók és műsorszóró szervezetek védelméről szólva a 14. cikk 1. pontjában kimondja, hogy az előadóművészek jogosultak megtiltani az előadásaik sugárzását és közönséghez közvetítését, ha ahhoz előzőleg nem járultak hozzá. A 3. pont szerint a műsorszóró szervezeteket megilleti a jog, hogy megtiltsák műsoraiknak a hozzájárulásuk nélkül végzett továbbsugárzását, illetve azok közönséghez közvetítését.²⁷⁷

²⁷⁵ Uo. p. 289-290.

²⁷⁶ Sár Csaba akként vélekedik, hogy a Római Egyezmény jelentős hiányossága volt, hogy „*a sugárzott műsor továbbsugárzásával kapcsolatban kifejezetten csak a sugárzott más sugárzó általi szimultán sugárzását szabályozta.*” Egyéb módon, például kábelen történő továbbközvetítésről nem tett említést, jóllehet az ilyen típusú felhasználási cselekmények igen jelentős gazdasági jelentőséggel bírtak. Lásd SÁR, 2004. p. 278.

²⁷⁷ Mivel a TRIPS visszaul a Római Egyezményre az egyenlő elbánás és a legnagyobb kedvezményes elbánás elve tekintetében, így Sár szerint a TRIPS a rádió- és televízió-szervezetek tekintetében nem biztosít

A BUE egyik nagy hiányossága, hogy nem egyformán részesítette védelemben a művek körét.²⁷⁸ A sugárással történő nyilvánosságához közvetítés jogát ugyan biztosította a színművek, a zeneművek, a zenés színművek és más irodalmi alkotások, valamint a filmalkotások szerzőinek, amennyiben azt vezeték nélkül juttatták el a közönséghez. Azok a művek azonban, amelyeket nem lehetett előadni – mint amilyenek a festmények, grafikai alkotások, fényképek, nyomtatott irodalmi és tudományos művek – nem részesültek az előzőekhez hasonló magas szintű védelemben, vagy legalábbis csak akkor, ha a nemzeti jogalkotó biztosította nekik ugyanazt a szintű oltalmat. A számítógépek és azok hálózatai, a rajtuk tárolt digitális másolatok és azok képernyőn való kivetítése, majd a hálózaton való továbbítása nem került megnyugtatóan szabályozásra nemzetközi szinten. Az 1996 decemberében elfogadott WIPO Internet-szerződések ezt az űrt igyekeztek betölteni.²⁷⁹ A mintát a törekvéshez, hogy egységes immateriális kommunikációs jogot alakítsanak ki a nyilvánosságához közvetítési cselekményekre, a BUE általános többszörözési fogalma szolgáltatta.²⁸⁰

A WCT a 8. cikkben tesz említést a nyilvánosságához közvetítés jogáról, úgy, hogy közben előírja a BUE ide vonatkozó rendelkezéseinek tiszteletben tartását.²⁸¹ E jog alapján „(...) az irodalmi és művészeti alkotások szerzőinek kizárólagos joga, hogy műveiket vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon a nyilvánosságához közvetítsék, és hogy erre másnak engedélyt adjanak, ideértve a műveiknek a nyilvánosság számára oly módon történő hozzáférhetővé tételét, hogy a közönség tagjai az említett művekhez való hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg.”

Vagyis a WCT 8. cikke két pillért alkotva e „mag vagyoni jog”²⁸² hatókörébe vonta mind a vezetékes, mind a vezeték nélküli közvetítéseket. A terjedő online műfelhasználásokra tekintettel kiegészítették továbbá az úgynevezett *on-demand*

magasabb szintű védelmet más országokból származó műsorok tekintetében, mint a Római Egyezmény. Lásd SÁR, 2004. p. 279.

²⁷⁸ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 799. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 156.

²⁷⁹ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 800. Mezei utal rá, hogy az Egyesült Államok azt javasolta, hogy az új felhasználásokat a terjesztés joga alá illesszék be. Ezt az EU és államok élesen elutasították. A WCT/WPPT megoldásának elfogadását követően a tagállamok az átültetés módját maguk választhatták meg. Az EU a nyilvánosságához közvetítésbe, az Egyesült Államok a terjesztés jogába, illetve a nyilvános előadás jogába illesztette be. Lásd MEZEI, 2018. p. 19., 123-124.

²⁸⁰ DEPREEUW, 2014. p. 345-346.

²⁸¹ Így különösen a BUE 11. cikkének (1) (ii) pontját, 11bis cikkének (1) (i) és (ii) pontját, 11ter cikkének (1) (ii) pontját, 14. cikkének (1) (ii) pontját és 14bis cikkének (1) bekezdését. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 977., GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 322.

²⁸² HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 798.

felhasználással.²⁸³ Ennek lényege, hogy a közönség tagjai dönthetnek az elérés helyéről és idejéről, vagyis a művet a nyilvánossághoz közvetítés ezen alfajának gyakorlói folyamatosan rendelkezésre tartják, amelyet a felhasználók bármikor és bárhol elérhetnek. Éppen ez az interaktivitás az a motívum, amely miatt nem lehetett a hagyományos sugárzással történő nyilvánossághoz közvetítés alá szubszumálni az új online felhasználásokat. A sugárzásnál ugyanis egyidőben történik a nyilvánossághoz juttatás, ami „*egy a sokasághoz kapcsolat (one to many relationship)*.”²⁸⁴ A szerződő államok magukra nézve kötelezőnek ismerték el a jog átültetését, ám annak módjában szabad kezet kaptak.²⁸⁵ A „*kizárólagos joga*” kifejezés nem csak azt teszi lehetővé, hogy a felhasználást akár díjazás ellenében, akár ingyenesen engedélyezzék, hanem azt is, hogy megtiltsanak bármely nyilvánossághoz közvetítésre irányuló magatartást.²⁸⁶ Az új jog, ahogyan von Lewinski és Walter nevezik a lehívásra hozzáférhetővé tételt valóban korábban még nem létezett a nemzetközi szerzői jogi rendszerben.²⁸⁷

Az „*irodalmi és művészeti alkotás*” megnevezés alatt érteni kell a szerzők minden egyéni, eredeti jellegű művét és teljesítményét, ide értve olyan új műtípusokat is, mint a számítógépi programalkotás. Vagyis a BUE nyilvánossághoz közvetítési fogalma, amely maradéktalanul csak azokat a műveket védte, amelyeket elő lehetett adni valamilyen formában, a WCT által kiterjesztésre került olyan művekre is, amelyek vizuálisan érzékelhetően, ide nem értve azok előadását,²⁸⁸ mert a nyilvános előadás joga nem képezi a 8. cikk tárgyát.²⁸⁹

A „*vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon*” arra utal, hogy a szerzőnek jogában áll megakadályozni vagy engedélyezni bármilyen nyilvánossághoz közvetítési cselekményt. Az ok, hogy a WCT ennél bővebben nem határozza meg a nyilvánossághoz közvetítés fogalmát, hanem annak kivitelezési módjaira utal, a technológia-semlegességre való törekvésben rejlik. Ez a törekvés tűnik ki a „*bármely*” szóból is, vagyis bármilyen technológia, amely alkalmas a művek távollévő közönséghez juttatására, a nyilvánossághoz közvetítés hatókörébe tartozik.²⁹⁰ Ugyanerre a következtetésre jut Depreeuw is, aki szerint közvetítés alatt a mű bármilyen, immateriális

²⁸³ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 129. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 329., BLOMQVIST, 2014. p. 144., SAW, 2018. p. 538.

²⁸⁴ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 974.

²⁸⁵ DEPREEUW, 2014. p. 347.

²⁸⁶ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 134.

²⁸⁷ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 975.

²⁸⁸ DEPREEUW, 2014. p. 347-348. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 134.

²⁸⁹ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 979.

²⁹⁰ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 129.

formában történő kiaknázását, hasznosítását kell érteni, amely a mű nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételével megvalósul, és nem vonatkozik rá a terjesztés jogának szabálya, amely a mű anyagi másolatainak eladásán, elajándékozásán vagy bérbeadásán alapszik. Reinbothe és von Lewinski ennek megfelelően emlékeztetnek rá, hogy a WCT szerződő tagállamainak nem áll módjában, hogy a nyilvánossághoz közvetítés joga tekintetében olyan szabályt állapítsanak meg, amely lehetővé tenné e jog kimerülését.²⁹¹

A BUE 11. cikk (1) bekezdésére, a 11bis cikk (1) bekezdésére, 11ter cikk (1) bekezdésére és a 14. cikk (1) bekezdés (ii) pontjára való utalással a WCT elhatárolja a nyilvánossághoz közvetítéstől a művek nyilvános előadását és a nyilvános idézését, mivel az ilyen jellegű felhasználás nem tartalmaz távollévőket célzó átviteli cselekményt. Ami pedig a nyilvános előadás körébe esne, arra a WCT 1. cikk (4) bekezdése szerint a BUE vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.²⁹²

A WCT megfogalmazása párhuzamot mutat a BUE fogalomhasználatával, amelynek oka, hogy a nemzetközi jogalkotó nem kívánt egy új átviteli jogot (*right of transmission*) alkotni, hanem ehelyett megtartotta a már bevált, közvetítés (*communication*) cselekményére építő rendszert. A két szó technikai különbséget is jelez. A *transmission* alatt Depreeuw az adatátvitel technikai megvalósítását érti, a *communication* pedig abban a kontextusban használja, hogy az átvitel során valamilyen tartalmat közvetítettek, eljuttattak a nyilvánossághoz. A BUE vonatkozó rendelkezéseinek a tiszteletben tartása arra utal, hogy a WCT a BUE szabályaihoz képest kiegészítő jellegű,²⁹³ azt „nem szabályozza felül.”²⁹⁴ A művek átvitelének technológia-semleges megfogalmazása²⁹⁵ lehetővé teszi, hogy akár analóg, akár digitális műveket bármilyen vezetékes vagy vezeték nélküli technológia segítségével a nyilvánossághoz közvetíthessék, ezzel is elősegítve, hogy a védelem köréből eddig kimaradt művek és felhasználási formák (képek és szövegek vezetékes közvetítése) oltalomban részesüljenek.

A 8. cikk szóhasználatából az is következik, hogy a védett felhasználási forma a távollévő nyilvánosságot célozza.²⁹⁶ Ezen művek jelenlévő nyilvánosság számára történő érzékelhetővé tétele továbbra is a BUE hatálya alá tartozik. A művek egyidejű, vezetékes továbbközvetítése és tovább sugárzása ugyanakkor a WCT hatókörébe esik. Ennek indoka a már említett kiegészítő jelleg, mivel a BUE nem tartalmaz kifejezett rendelkezést a két

²⁹¹ Uo. p. 132.

²⁹² Uo. p. 130.

²⁹³ Uo. p. 133.

²⁹⁴ DEPREEUW, 2014. p. 349.

²⁹⁵ GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 157.

²⁹⁶ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 800.

imént említett felhasználási cselekmény szerzőknek való biztosításáról.²⁹⁷ Depreeuw ezzel ugyanakkor nem ért egyet. Szerinte a BUE szóhasználata, nevezetesen az „*eredetihez képest más szervezet*”, arra utal, hogy az egyezmény alkotói eredetileg a jogosult és a felhasználást végző szervezet közötti szerződéses megállapodásra bízták a kérdés rendezését.²⁹⁸

Különösen fontos kérdés az is, amelyre már a többszörözés jogát feldolgozó fejezetben utaltam. Nevezetesen, hogy mi a jogi sorsa azoknak az időleges, közbenső másolatoknak, amelyek az adatátvitel során szükségképpen készülnek. Ahogy arra Reinbothe és von Lewinski utalnak, a többszörözés joga a nyilvánossághoz közvetítés mellett alkalmazandó.²⁹⁹ Depreeuw is felhívja a figyelmet, hogy a másolatok egyszerre minősülhetnek többszörözésnek, ugyanakkor a nyilvánossághoz közvetítés részei. Vagyis a két vagyoni jog átfedésbe kerül egymással, miközben a felhasználási cselekmény lényegében csak az egyikre, a nyilvánossághoz közvetítésre irányul. A WCT ezt az ellentmondást nem oldja fel, sőt megerősíti azzal, hogy a digitális másolatokat is többszörözésnek tekinti.³⁰⁰ Márpedig másolatok a hozzáférhetővé tétel során keletkezhetnek mind a küldő, mind pedig a fogadó oldalán, sőt, az adatátvitel közben a közvetítő szolgáltató eszközén is.³⁰¹

Az „*oly módon történő hozzáférhetővé tételét, hogy a közönség tagjai az említett művekhez való hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg*” a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételre, mint a nyilvánossághoz közvetítés egyik elkülönült, de annak hatókörébe tartozó változatára utal. Depreeuw a WCT legfontosabb vívmányának tekinti e felhasználási forma egyezménybe iktatását. Az ilyen on-demand jellegű, interaktív felhasználás kifejezetten jellemző a számítástechnikai információs hálózatokra, amelyek lehetővé teszik a kétirányú kommunikációt, miközben a hagyományos immateriális felhasználási cselekmények csak az egyirányú kommunikációt biztosítják. A kétirányú kommunikáció lényege, hogy a hálózatban részt vevő felhasználó maga is kezdeményezheti az adatátvitelt, így ő maga is a nyilvánossághoz közvetítés hatálya alá eső tevékenységet végez, a releváns felhasználásra, a mű nyilvánosság számára

²⁹⁷ DEPREEUW, 2014. p. 350.

²⁹⁸ Uo. p. 351.

²⁹⁹ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 136.

³⁰⁰ DEPREEUW, 2014. p. 351-352.

³⁰¹ Uo. p. 362.

hozzáférhetővé tételére az ő oldalán kerül sor, aki viszont egyben maga is a nyilvánosság része.³⁰²

A hozzáférhetővé tétel lényege, hogy a védelmet a jogalkotó arra a mozzanatra már biztosítja, amikor a művet hozzáférhetővé teszik, vagyis hozzáférésre ajánlják (*offering of works for access*).³⁰³ A hozzáférhetőség ugyanis azt jelenti, hogy azt a nyilvánosság tagjai bármikor és bárhol elérhetik, de ez nem szükségképpen elem, hanem egy lehetőség a nyilvánosság oldalán. Ez a gyakorlatban jelentheti azt is, hogy azt a szerveret, amelyen a védett mű van, bekapcsolják és csatlakoztatják az internethez.³⁰⁴ Nincs tehát egy kifejezett közvetítési cselekmény, csak a mű rendelkezésre tartása, amit ha a nyilvánosság egy tagja így dönt, akkor lehív. A jogosult engedélye tehát már a lehívásra hozzáférhetővé tétel pillanatában is megkívánt a jogalkotó által, mert ekkor történik meg a releváns felhasználási cselekmény, amely nem teszi továbbá szükségessé az adatfolyam tényleges vételét. Ha erre, vagyis a közvetítési cselekményre is sor kerül, azt is lehívásra hozzáférhetővé tétel keretei között kell értékelni.³⁰⁵

Mivel a szóban forgó vagyoni jog ezúttal is technológia-semleges lett megfogalmazva, így bármilyen hálózaton történő felhasználás a hatókörébe vonható, akár az Internetről, akár egy belső, de még nyilvános hálózatról, akár internet alapú televízióról van szó, ideértve a jövőben kifejlesztésre kerülő technológiai eljárásokat is. A kulcs az oda-vissza történő kommunikáció lehetősége, tekintet nélkül arra, hogy milyen eszközről történik meg a hálózathoz való csatlakozás és a műfelhasználás.³⁰⁶

A felhasználás on-demand jellege tehát szembetűnő eltérést mutat a többi nyilvánossághoz közvetítési cselekményhez képest. A *lineáris átvitel* (*linear transmission*) teljes egészében a felhasználást végző irányítása alá tartozik. Ami a végpontban történik, nem az ott lévő nyilvánosságtól, hanem a közvetítést végzőtől függ, vagyis a műsor időben és térben is kötött. Ezt a nyilvánosság legfeljebb azzal tudja befolyásolni, hogy nem tekinti, hallgatja meg a hozzájuk juttatott műsort. Ehhez képest az on-demand felhasználásoknál a nyilvánosság tagjai saját maguk dönthetnek a megtekintés helyéről és idejéről, mert a mű hosszabb ideig áll a rendelkezésükre. Az interaktivitás ugyanakkor nem jelent feltétlen és korlátlan hozzáférést a műhöz, mert a rendelkezésre tartás is lehet időben kötött.³⁰⁷

³⁰² Uo. p. 352-353.

³⁰³ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 136.

³⁰⁴ Uo. p. 137.

³⁰⁵ Uo. p. 136. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 157.

³⁰⁶ DEPREUW, 2014. p. 354. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 139.

³⁰⁷ DEPREUW, 2014. p. 356.

Kitűnő példa erre a Jurassic Park című alkotás HBO Go- és Netflixen való hozzáférhetővé tétele. A film egy meghatározott idő után lekerült az HBO internetes streaming kínálatából, ám 2019 márciusától elérhetővé vált a Netflix online videótárában. A hozzáférés helye sem korlátlan. A Netflix a Suits (Briliáns elmék) című alkotásból magyarországi Netflix előfizetőknek csak hat évadot kínál megtekintésre. Az Egyesült Királyságban azonban további évadok is hozzáférhetőek voltak 2019 januárjában. A Spotify online zenei szolgáltató kínálatában 2019 márciusában elérhetetlenné vált a Def Leppard *Pour Some Sugar On Me (Re-Recorded Version)* verzója, ám ugyanezen dal *Super Deluxe* változata továbbra is elérhető.³⁰⁸

Az on-demand-jelleg tehát nem az adatátvitel technikai, műszaki megoldására utal, hanem arra, hogy a felhasználó ott és akkor érheti el a tartalmat, amikor és ahol kívánja. Ennek megfelelően az olyan lineáris átviteli technikák, mint például a valós idejű streaming (*real time streaming*) nem tekinthető on-demand-nek, mert időben nincs meg az interaktivitás. Még akkor sem, ha az adatátvitel a felhasználó kérésére kezdődik meg és csak hozzá irányul.³⁰⁹ Nem csak az ún. *pull technológiával*, hanem a *push technológiával* is megvalósítható ugyanakkor az on-demand felhasználás. Tipikus példa erre az olyan felhő alapú tárhelyszolgáltatás, ahol a felhasználó „fiókot” létesít, majd onnan a kérésére a szolgáltató hozzáférést biztosít a tárolt adatokhoz, legyenek azok zeneművek, filmek, szöveges alkotások, ideértve az e-maileket is.³¹⁰ Az interaktivitás sosem élvez teljes szabadságot, mivel a felhasználó rendszerint végfelhasználói szerződés keretei között élvezheti a rendelkezésére bocsátott tartalmakat. Igaz viszont az is, hogy a felhasználási cselekményt végző többé nem kontrollálhatja teljes mértékben a hozzáférést, mint teheti azt a hagyományos átviteli módok segítségével.³¹¹ A felhő alapú technológiák nem minden esetben alkalmasak arra, hogy a segítségükkel zajló adatáramlást hozzáférhetővé tételnek minősítsük. A felhasználó tárolhat digitális fájlokat egy külön ingyenes vagy visszerthes megállapodás alapján egy tárhelyszolgáltató szerverén, amihez bármikor, bárhol hozzáférhet. Ez a magatartás kétségtelenül on-demand jellegű, viszont nyilvánosság hiányában nincs szó hozzáférhetővé tételről.³¹² A hely egyéni megválasztása fogalmi elem megvalósul, ha a műhöz egynél több terminálról, számítógépről vagy más eszközzel hozzá

³⁰⁸ Ezen információk a szolgáltatásokra történő előfizetés után, saját tapasztalaton alapulnak és a 2019. március 12-i állapotot tükrözik.

³⁰⁹ DEPREUW, 2014. p. 356.

³¹⁰ Uo. p. 357. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 140., VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 983.

³¹¹ Uo. p. 358.

³¹² Uo. p. 445.

lehet félni.³¹³ Nem releváns felhasználás a mű vétele, legalábbis nem a hozzáférhetővé tétel talaján.³¹⁴ Többszörözés ettől még történhet, sőt egy újabb hozzáférhetővé tétel is, amennyiben erre a végfelhasználó kezdeményezésére lehetőség nyílik, például P2P fájlcsere formájában.

Ahhoz, hogy a felhasználás nyilvánosságához közvetítést valósítson meg a mű nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételének tevőleges kezdeményezése kell. Az ehhez szükséges technikai eszközök biztosítása önmagában nem tekinthető nyilvánossághoz közvetítésnek. Ezt a WCT-hez a 8. cikk vonatkozásában fűzött közös nyilatkozatok is megerősítik.³¹⁵ Egy tárhely, kommunikációs hálózat biztosítása, illetve működtetése önmagában tehát nem minősíthető nyilvánossághoz közvetítési cselekményként. Más szóval az internet-hozzáférés szolgáltatók a pusztán szolgáltatásaikért – a hardveres infrastruktúra üzemeltetéséért, és nem az esetleges jogsértő szoftverek rendelkezésre bocsátásáért, mint amilyen például a BitTorrent-protokoll – nem felelnek, viszont ez nem jelenti, hogy automatikusan ki is van zárva a jogsértésekért való esetleges másodlagos felelősségük.³¹⁶ Arra ugyanakkor nem találunk a WCT-ben szabályt, hogy az ilyen technikai eszközöket szolgáltató vállalkozások milyen módon mentesíthetők azon felelősség alól, amely harmadik személyek e hálózatokat, technikai eszközöket felhasználva elkövetett jogsértéseikért terhelheti őket. E vitás esetekben a tagállami bíróságok esetről esetre kell, hogy döntést hozzanak.³¹⁷

A WPPT a 2. cikk f) pontjában meghatározza a *sugárzás* fogalmát, amely alatt a hangoknak vagy képeknek és hangoknak, vagy azok megjelenítésének a nyilvánosság általi vétel céljából történő vezeték nélküli átvitelét érti. Szintén sugárzásnak minősíti a műhold útján történő átvitelt. A kódolt jelek műhold útján történő átvitele akkor minősül sugárzásnak, ha a nyilvánosság számára a dekódoláshoz szükséges eszközöket a műsorsugárzó szervezet vagy ennek hozzájárulásával más biztosítja.

Az *átvitel* utal arra az alapvető fontosságú jellemzőre, hogy a hangoknak, képeknek azért van szükség az átvitelére, mivel az azok vételére szánt nyilvánosság távol van, így hozzájuk el kell juttatni a teljesítményeket. Az átvitelre sor kerülhet rádióhullámmal vagy műhoddal történő sugárzással. Az f) pont kiterjed a tovább sugárzásra is. Az átvitelnek a nyilvánosságot kell céloznia és fontos, hogy a nyilvánosság képes legyen az átvitelre szánt

³¹³ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 140.

³¹⁴ DEPREEUW, 2014. p. 358.

³¹⁵ Uo. p. 355. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 138., BLOMQUIST, 2014. p. 147.

³¹⁶ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 979.

³¹⁷ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 143.

jelek vételére és ezáltal a teljesítmény érzékelésére. Nyilvánosság alatt általános értelemben vett nyilvánosságot kell érteni, amelybe a szűk, családi, baráti kör nem értendő bele.³¹⁸

A g) pont a *nyilvánossághoz közvetítés* fogalmát is megadja. Ekként minősíti ugyanis az előadás hangjainak vagy hangfelvételen rögzített hangoknak, illetve azok megjelenítéseinek a nyilvánosság számára, „a sugárzás kivételével”, bármilyen eszközzel történő átvitelét. Ugyancsak nyilvánossághoz közvetítés a hangfelvételen rögzített hangoknak, illetve azok megjelenítéseinek a nyilvánosság számára való hallhatóvá tétele is. Vagyis a WPPT külön kezeli a nyilvánossághoz közvetítést és a sugárzást. Utóbbi csak a vezeték nélkül és műhold útján továbbított műfelhasználásokat fedi. Ami pedig ezeken túl van, vagyis például vezetékes adattovábbítás, azt nyilvánossághoz közvetítésnek kell tekinteni.

A nyilvánossághoz közvetítés azokat az átviteli cselekményeket fedi, amelyek a teljesítményeket nem vezeték nélküli sugárzással, hanem más módon, például vezetékes nyilvánossághoz közvetítéssel juttatják el a nyilvánossághoz. Ez lényegében az átvitel bármilyen más formája lehet, amely nem esik a vezeték nélküli átvitel körébe. Mivel a 10. és 14. cikkek külön szabályozzák az interaktív hozzáférhetővé tételt, ezért a 2. cikk g) pontban nevesített nyilvánossághoz közvetítés nem terjed ki a lehívásra hozzáférhetővé tételre.³¹⁹

A 6. cikk (i) pontja az előadóművészeknek kizárólagos jelleggel biztosítja, hogy előadásaik tekintetében engedélyezzék a rögzítetlen előadásaik sugárzását és nyilvánossághoz közvetítését, kivéve, ha az előadás már sugárzott előadás. Így tehát az élő koncert eredeti sugárzása e cikk hatálya alá tartozik, a sugárzás továbbközvetítése azonban már nem.³²⁰ A 10. cikk ugyanezt lehetővé teszi a rögzített előadások tekintetében, míg a 14. cikk a hangfelvétel-előállítóknak biztosítja ugyanezt.

A Pekingi Szerződés a 2. cikk c) pontjában adja meg a *műsorsugárzás* fogalmát, amely a hangoknak vagy képeknek, illetve képeknek és hangoknak, vagy azok megjelenítésének a nyilvánosság általi vétel céljából történő vezeték nélküli átvitelét jelenti. Műsorsugárzás a műhold útján történő átvitel is. Ha a jelek kódoltak, akkor a műhold útján való átvitel akkor minősül műsorsugárzásnak, ha a nyilvánosság számára a dekódoláshoz szükséges eszközöket a műsorsugárzó szervezet, vagy ennek

³¹⁸ Uo. p. 279-280.

³¹⁹ Uo. p. 281-282.

³²⁰ Uo. p. 316-317.

hozzájárulásával más biztosítja. A d) pont az *előadás nyilvánosságához közvetítését* is megmagyarázza. Ennek minősül egy előadás hangjainak vagy audiovizuális felvételen rögzített hangoknak, illetve azok megjelenítéseinek a nyilvánosság számára, a műsorsugárzás kivételével bármilyen eszközzel történő átvitele.

A 10. cikk külön határozza meg a rögzített előadások hozzáférhetővé tételét.³²¹ A 11. cikk a műsorsugárzás és nyilvánosságához közvetítés jogának fogalmi elemeit írja le. Eszerint az előadóművészek kizárólagos joga, hogy engedélyezzék az audiovizuális felvételeken rögzített előadásaik sugárzását és nyilvánosságához közvetítését.³²²

Az Egyesült Államok szerzői joga a nyilvánosságához közvetítést részben a terjesztés, részben pedig a nyilvános előadás joga alá szubszumálta, annak ellenére, hogy az USA is a WIPO Internet-szerződéseinek aláíró tagállama.³²³ Pedig a két 1996-os szerződést az Atlanti-óceán túlsó partján is implementálták a Digital Millennium Copyright Act-tel (DMCA).³²⁴ Az USCA 106. §-a több olyan vagyoni jogot is nevesít, amely alá a digitális műpéldányok nyilvánosságához juttatása beilleszthető lehet. Ilyen a (3) bekezdésben foglalt nyilvános terjesztés joga (*public distribution*), a (4) bekezdés nyilvános előadása (*public performance*), az (5) bekezdés nyilvános megjelenítése (*public display*) és a (6) bekezdés azon vagyoni joga, amely a hangfelvételek digitális audio-átvitellel történő nyilvános előadását fedi (*digital performance right in sound recordings*).³²⁵

A 101. § fogalommeghatározásai körében megtalálhatjuk, hogy mit kell megjelenítésnek (*display*) tekinteni. Eszerint a mű megjelenítése a mű másolatának bemutatása, akár közvetlenül, akár film, dia, televíziós kép vagy bármilyen más eszközzel vagy eljárással, vagy mozgókép vagy más audiovizuális mű esetében egyedi képek nem szekvenciális (folytonos) bemutatása.³²⁶ Az előadás (*perform*) alatt érteni kell a mű előszóban történő elmondását, bemutatását, eljátszását, eltáncolását akár közvetlenül, akár bármilyen eszközzel vagy eljárással, vagy mozgókép vagy audiovizuális alkotás esetében a képek bármilyen sorban történő bemutatása, vagy a hozzá társuló hangok hallhatóvá tétele.³²⁷

³²¹ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 522-523.

³²² Uo. p. 526-527.

³²³ MEZEI, 2012. (1) p. 56-57.

³²⁴ WILLIAMS, 2001. p. 37.

³²⁵ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 318.

³²⁶ Uo. p. 323.

³²⁷ Uo. p. 321.

A nyilvános előadáshoz (*public performance*) kapcsolódik az 1976-ban törvénybe iktatott átviteli-klauzula (*Transmit Clause*),³²⁸ amely akként szól, hogy a mű nyilvános előadását vagy megjelenítését jelenti az is, ha ezekre átvitelrel vagy egyébként a nyilvánossághoz közvetítve juttatják el a művet az előadás definíciójában foglalt helyre vagy a nyilvánossághoz. Az átvitelre sor kerülhet bármilyen eszközzel vagy eljárással, függetlenül attól, hogy a nyilvánosság tagjai képesek-e fogni a jeleket azonos helyen vagy különböző helyiségekben, azonos vagy különböző időben. Az átviteli-klauzula törvénybe iktatására a technológiai haladás és közelebbről két legfelsőbb bírósági ítélet eredményeként került sor.³²⁹ A kábeltelevíziós szolgáltatások egyik fontos célja az volt, hogy olyan helyekre is eljuttassák a televíziós műsorokat, amelyek az eredeti sugárzás szórási körzetéből kimaradtak. Az 1909-es szerzői jogi törvény még nem biztosította az átvitel jogát a műsorsugárzó szervezeteknek, ezért a *Fortnightly*³³⁰ és a *Teleprompter*³³¹ ügyekben hozott ítéletek a jogosultak szempontjából kedvezőtlenül alakultak. Ezekben a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a kábelszolgáltatók nem felelnek a szerzői jogok megsértéséért, mivel nem végeztek engedély nélküli nyilvános előadási tevékenységet tekintettel arra, hogy a jogosultaknak az akkor hatályos szerzői jogi törvény nem biztosította a továbbközvetítés jogát. Ők pusztán elősegítették a jelek vételét a nyilvánosság azon tagjai számára, akik az eredeti sugárzást nem tudták venni.³³²

Az átviteli-klauzula elfogadásával együtt a Kongresszus törvényi engedélyt (*compulsory licence*) biztosított³³³ a kábeltársaságoknak annak érdekében, hogy levegye a vállalkozás terhet, hogy minden jogosulttal egyenként kelljen megállapodnia a felhasználás feltételeiről. Ehelyett szabadon készíthet másolatokat és továbbíthatja azokat a nyilvánosság felé, egy törvényileg megszabott jogdíj megfizetése fejében. A klauzula egyébiránt úgy lett megfogalmazva, hogy az minden jövőben megalkotásra kerülő technológiát bevonjon a hatókörébe.³³⁴

A terjesztés jogát az USCA 106. § (3) bekezdése határozza meg, kimondva, hogy a jogosult kizárólagos joga kiterjed a másolatok vagy hangfelvételek nyilvánossághoz terjesztésére, amely megtörténhet adásvétellel vagy a tulajdonjog más módon történő átruházásával, illetve bérbeadással, kölcsönzéssel vagy haszonkölcsönbe adással. Vagyis a

³²⁸ USCA 101. § perform or display a work “publicly” (2).

³²⁹ LARKIN, 2014. p. 406. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 176.

³³⁰ *Fortnightly Corp. v. United Artists Television, Inc.* 392 U.S. (1968).

³³¹ *Teleprompter Corp. v. Columbia Broad Sys., Inc.* 415 U.S. (1974).

³³² LARKIN, 2014. p. 410. Vö. PATEL, 2016. p. 145-146.

³³³ 17 USCA 101. § Section 111.

³³⁴ LARKIN, 2014. p. 411. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 327.

jogosultnak lehetősége van arra, hogy a műről bármilyen formában készült másolatok első terjesztését ellenőrizze. Az Interneten továbbított digitális másolatok tehát terjesztést valósíthatnak meg, viszont nem alkalmazható rájuk a *first sale* doktrína, mert az internetes átvitelt kezdeményezőnél a mű azt követően is fennmarad, hogy arról az átvitel címzettje elkészítette a maga másolatát.³³⁵

A művek nyilvános előadását az amerikai jogalkotó két részre bontja. Egyrésztől beszél az audiovizuális művek nyilvános előadásáról. Ezek on-demand felhasználása tekintetében Williams a két előadóművészi közös jogkezelő szervezet, a BMI és az ASCAP álláspontját tolmácsolva azt tartja, hogy a hangfelvételek digitális továbbítása audio streaming technológiával előadásnak minősül, ezért engedélyköteles. A digitális átvitel során ezen felül két másik vagyoni jog is érintett, nevezetesen az imént említett terjesztés joga, valamint a többszörözés a végfelhasználó oldalán.³³⁶ A nyilvános előadás másik esetköre a hangfelvételek digitális – audió-átvitellel (*digital audio transmission*) végzett – előadásának kizárólagos joga.³³⁷ E felhasználási módot az 1995-ös DPRA vezette be.³³⁸

A Cablevision-ügyekben³³⁹ anévadó szervezet lehetővé tette, hogy az előfizetők a központi szerverre többszörözzék a továbbközvetített műsorokat, amiket később megtekinthettek. A jogosultak szerint ez nem csak a többszörözés jogát sértette, hanem a nyilvános előadás jogát is. Ez utóbbit azzal igyekezett kimenteni a Cablevision, hogy az átvitel nem a nyilvánosságot célozta, hanem az egyes előfizetőket, külön-külön.³⁴⁰ A második körzet (2nd Circuit) a programok Arroyo-szerverről való visszajátszásáról megállapította, hogy az valóban átvitelnek minősül az átviteli-klauzula értelmében, viszont nem eredményezett átvitellel megvalósuló nyilvános előadást, illetve megjelenítést, mert nem a nyilvánosságot célozta, hanem az adott, konkrét előfizetőt. Larkin szerint az eljáró fórum a műsorfolyamot potenciálisan elérő nyilvánosság körére koncentrált és minden olyan faktort, amely képes a nyilvánosság körét szűkíteni, az ügy szempontjából lényegesnek tekintett. Ilyennek tekintette a Cablevision szolgáltatásának azon jellemzőjét, amely lehetővé tette, hogy a műsorról készült másolatot az azt készítő előfizető, és csakis ő tekinthesse meg. Vagyis a bíróság nem a műsor nyilvánosságához történő

³³⁵ WILLIAMS, 2001. p. 43-44.

³³⁶ Uo. p. 44.

³³⁷ Uo. p. 44-45.

³³⁸ Uo. p. 39.

³³⁹ Twentieth Century Fox Film Corp. v. Cablevision Systems Corporation 06 Civ. 3990 (DC) 478 F. Supp. 2d 607 (S.D.N.Y. 2007). Twentieth Century Fox Film Corp. v. Cablevision Systems Corporation 06 Civ. 3990 (DC) 478 F. Supp. 2d 607 (S.D.N.Y. 2007).

³⁴⁰ LARKIN, 2014. p. 412-413.

továbbközvetítését tekintette relevánsnak a nyilvános előadás megítélése szempontjából, hanem magát a műről készült másolatot, amelyet viszont kizárólag az adott előfizető tekinthetett meg.³⁴¹

A Cablevision döntések logikáját követte az *Aereo-ügy*.³⁴² A névadó vállalkozás tevékenysége arra irányult, hogy televíziós műsorok sugárzott jeleit fogja be, majd az Interneten a nyilvánossághoz közvetítse előfizetői részére. Ahogy az előző esetben, úgy itt is a felhasználók egyedi kérésére készítettek másolatot a befogott műsorokról. A jelek befogásához miniantennák ezreit használta a szolgáltatás. Akik a szolgáltatásra „feliratkoztak”, azoknak elég volt egy internetkapcsolat, nem kellett külön kábeles szolgáltatásra előfizetni. Ha egy előfizető belépett a saját profiljába, ott láthatta, hogy éppen milyen műsorokat sugároznak, elérhető volt számára egy műsorújság is a jövőben sugárzott műsorokról. A felhasználó ezután dönthetett, hogy valós időben megnézi-e a műsort, vagy arról másolatot készít, hogy később tudja megnézni. Technikáját tekintve a szolgáltatás úgy működött, hogy az Aereo antennaparkja a felhasználó kérésére befogta az aktuális műsorfolyam jeleit, majd azt egy központi szerverre továbbította, ahol arról másolatot készített a felhasználó személyes könyvtárába. A szerveren a másolat 6-7 másodpercen keresztül létezik, éppen annyi ideig, hogy az átvitel a felhasználó személyi számítógépére megtörténhessen. Az adott műsort tehát kizárólag a folyamatot kezdeményező felhasználó láthatta, néhány másodperces késleltetéssel. Ez akkor is így van, ha ugyanazt a tartalmat egyszerre akár több ezren is figyelemmel kívánták követni.³⁴³

Az Aereo éppen erre hivatkozva kísérelte meg felelősségét kimenteni. Ugyanis nem a nyilvánossághoz közvetítette a műsorfolyamot, hanem felhasználók egyéni kérésére, azok szerveren található saját könyvtárába többszörözte a műsort, majd onnan kizárólag az eljárást kezdeményező felhasználónak továbbította a műsort. A második körzet osztotta ezt az álláspontot és a Cablevision-döntéseket követve elutasította a jogosultak kereseti kérelmét. Itt is megállapításra került, hogy az átviteli-klauzula alapján az előadás csak akkor nyilvános, ha a nyilvánosság tagjainak módjában áll azt fogni. Bármilyen faktor, amely ezt a lehetőséget korlátozza, az a nyilvánosság körének szűkítéséhez vezet. Végző soron pedig, amely az Aereo esetében is megállapítást nyert, az átvitel kizárólagos

³⁴¹ Uo. p. 414-415.

³⁴² WNET, *Thirteen v. Aereo, Inc.*, 712 F.3d (2nd Cir. 2013.).

³⁴³ LARKIN, 2014. p. 416-417. Vö. PATEL, 2016. p. 142-143.

címzettje maga a felhasználó, aki a szerveren való többszörözést kezdeményezte, ezzel pedig megbukik a nyilvánosság tétele.³⁴⁴

A döntés súlyos kritikák kereszttüzébe került, maga Chin bíró különvéleményében adott hangot egyet nem értésének. Szerinte az átviteli-klauzulát lerontó bírósági ítéletek egy olyan jogi kiskaput teremtettek, amelyen át haszonszerzési célzattal működő és egyértelműen a nyilvánosságot célzó vállalkozások kerülhetik meg a szerzői jogi jogsértésért való felelősségre vonást. Azt is leszögezte Chin bíró, hogy amíg a Cablevision-ügyek alperes maga kábelszolgáltató volt, legalább a törvényi engedélyért járó jogdíjat megfizette a jogosultaknak, az Aereo-nak viszont semmiféle engedélye nem volt a műsorok továbbközvetítésére.³⁴⁵

Az ügyre végül a Legfelsőbb Bíróság tett pontot, megváltoztatva a második körzet ítéletét, jogellenesnek minősítve az Aereo tevékenységét, ami megsértette a jogosultak nyilvános előadáshoz fűződő jogát.³⁴⁶ Az érvelés szerint a szolgáltatás hasonlatos volt a kábeltelevíziós szolgáltatásokhoz, mert az Aereo a saját antennaparkját és hálózatát használta fel ahhoz, hogy az előfizető közönségéhez juttassa el a befogott műsorhordozó jeleket, akiknek az Aereo nélkül semmiféle kapcsolatuk nem lett volna a sugárzott művekhez.³⁴⁷

A teljesség kedvéért itt kel ismét megemlíteni a Google Books-ügyet, pontosabban annak azon kérdését, hogy vajon az egyes „snippet”-ek nyilvános kivetítése (public display) beilleszthető volt-e a fair use-teszt keretei közé? A második körzet arra az álláspontra helyezkedett, hogy a „snippet view” kötetenként maximum három, oldalaként pedig egyet „snippet”-et tesz láthatóvá, amely transzformatív jellegű, hiszen segíti a felhasználót a könyvvel kapcsolatos döntése meghozatalában.³⁴⁸

A kommunikációs jogok összefoglalását az alábbi táblázatban kívánom szemléltetni:

³⁴⁴ Uo. p. 418-419. Vö. PATEL, 2016. p. 143-144.

³⁴⁵ LARKIN, 2014. p. 419-420.

³⁴⁶ American Broadcasting Cos. v. Aereo, Inc., 134 S.Ct. 2498 (2014.).

³⁴⁷ PATEL, 2016. p. 144.

³⁴⁸ MEZEI, 2016. (2) p. 279.

	BUE	1961-es római egyezmény	TRIPS	WCT	WPPT	2012-es pekingi szerződés
Nyilvánosság hoz közvetítés jogát szabályozó szakaszok	11 ^{bn} cikk (1) bekezdés - sugárzás/más vezeték nélküli közvetítésre alkalmas átvitel, -sugárzott mű vezeték és vezeték nélküli átvitel.	3. cikk f)-g) pontok [sugárzás fogalma, továbsugárzás fogalma] 7. cikk – előadóművészek vonatkozásában, 13. cikk műsorsugárzó szervezetek vonatkozásában.	14. cikk 1. és 3. pont – előadóművészek, hangfelvételgyártók és műsorszóró szervezetek vonatkozásában.	8. cikk+BUE vonatkozó rendelkezései szerzők vonatkozásában, - vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon - interaktív hozzáférhetővé tétel, Közös nyilatkozatok: anyagi eszközök rendelkezésre tartása önmagában nem nyilvánosságához közvetítés	2. cikk f) pont - sugárzás fogalma → vezeték nélkül, műholdas átvitel g) pont nyilvánosságához közvetítés fogalma → sugárzás kivételével bármilyen eszközzel történő átvitel 6. cikk előadóművészek 10. cikk interaktív hozzáférhetővé tétel – előadóművészek 14. cikk interaktív hozzáférhetővé tétel – hangfelvétel-előállítók	2. cikk c) pont műsorsugárzás fogalma – vezeték nélküli átvitel, műholdas átvitel, d) pont előadás nyilvánosságához közvetítése sugárzás kivételével bármely eszközzel 10. cikk interaktív hozzáférhetővé tétel 11. cikk – műsorsugárzás és hozzáférhetővé tétel.

2.2.2. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma az Európai Unió Szerzői jogában

A Bérlet-irányelv a (3) preambulumbekkezdésében emlékeztet arra, hogy a szomszédos jogi teljesítmények számára a rögzítés, a terjesztés, a sugárzás és a nyilvánossághoz közvetítés joga által biztosított védelem alapvető fontosságú a Közösség gazdasági és kulturális fejlődése szempontjából. Ennek érdekében, amint arról a (8) preambulumbekkezdés említést tesz, biztosítani kell a rögzítés, a terjesztés, a sugárzás és a nyilvánossághoz közvetítés jogát a szomszédos jogi jogosultak meghatározott körének. A (16) preambulumbekkezdés azt is kimondja, hogy a tagállamok a műsorsugárzás és a nyilvánossághoz közvetítés tekintetében az irányelvben meghatározottnál szélesebb védelmet is biztosíthatnak a jogosultaknak.

A 8. cikk a szomszédos jogok körében határozza meg a nyilvánossághoz történő közvetítés és a sugárzás jogát, biztosítva az előadóművészek számára a jogot előadásuk vezetékes nélküli sugárzásának és nyilvánosságához történő közvetítésének engedélyezésére, illetve annak megtiltására.³⁴⁹ Ez alól kivételt képez az olyan előadás, amely már maga is sugárzott előadás, vagy rögzített felvételen alapul. A műsorsugárzó szervezetek kizárólagos joga, hogy a sugárzott műsoraik vezetékes nélküli sugárzásának, illetve

³⁴⁹ 8. cikk (1) bekezdés.

nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezzék vagy megtiltsák, ha e közvetítés olyan helyiségben történik, amely belépti díj ellenében hozzáférhető a nyilvánosság számára.³⁵⁰

A 8. cikk (1) bekezdésének szövege a Római Egyezmény 12. cikkét veszi alapul. Ennek megfelelően hiányzik belőle a filmelőállítók védelme, ám a tagállamok szabadon dönthetnek arról, hogy őket is védelemben részesítse-e a filmek nyilvánossághoz közvetítése tekintetében. Az irányelv a védelem minimális szintjét határozza meg rögzítetlen vagy korábban még nem sugárzott előadások tekintetében az előadóművészeknek előadásaik vezeték nélküli sugárzására, ideértve a műholdas sugárzást is. Ezt a védelmet a tagállami jogalkotó kiterjesztheti a vezetékes átvitelre is, amennyiben a rendelkezés nem áll ellentétben a Műhold-irányelv továbbközvetítésre vonatkozó szabályaival. A nyilvánossághoz közvetítés nem fedi a vezeték nélküli sugárzást és ahogy az imént említésre került a vezetékes közvetítésre sem terjed ki. Von Lewinski ezért e körbe nyilvános előadást sorolja, amely lehet zeneművek élő koncerten való előadása, színmű színpadi előadása.³⁵¹ A műsorsugárzó szervezetek lehetnek azok, akik a műsor eredeti készítői és sugárzói, továbbá műholdas műsorsugárzók vagy kábelszolgáltatók. Az joguk arra terjed ki, hogy engedélyezzék vagy megtiltsák saját műsoraik más sugárzást végző szervezet általi egyidejű vezeték nélküli továbbközvetítését. A nyilvánossághoz közvetítést itt is ugyanúgy kell érteni, mint az első bekezdésben – vagyis lényegében nyilvános előadásként –, azzal az eltéréssel, hogy arra a nyilvánosság számára nyitva álló helyiségben kerül sor és a nyilvánosság tagjai belépődíjat fizetnek. E szóhasználat a Római Egyezmény 13. cikk d) pontjára utal, amely évtizedekkel korábbi gyakorlatot tükröz. Akkoriban, amikor az egyezmény szövegét elfogadták, televíziókészülékkel még csak kevesek rendelkeztek. Így bizonyos műsorokat, jellemzően sportműsorokat úgy juttattak el a nyilvánossághoz, hogy nagy befogadó képességű helyiségben, belépti díj ellenében vetítették a műsorokat. Az, hogy a Bérlet-irányelvben mégis a mai napig él e szabály azzal magyarázható, hogy a nyilvánosság számára nyitva álló bárokban, éttermekben, egyéb üzemhelyiségekben továbbra is felhasználhatók a műsorok a célból, hogy a helyiség látogatottságát és ezáltal az üzleti bevételt növeljék.³⁵²

Ahogy a nemzetközi szintéren, úgy az EU-ban is leginkább a technológiák fejlődése vitte előre a nyilvánossághoz közvetítés jogának fejlődését. Ennek megfelelően a szabályozás fragmentált volt. A sorban az első irányelv, amely valóban törekedett a művek

³⁵⁰ Uo. (3) bekezdés.

³⁵¹ VON LEWINSKI, 2013. (1) p. 319-320.

³⁵² Uo. p. 327-328.

immateriális kiaknázására vonatkozó vagyoni jogokat közösségi szinten szabályozni, a Műhold-irányelv volt.³⁵³ Elfogadását közvetlenül megelőzte az európai műsorszolgáltató piac liberalizációja, a sugárzás állami monopóliumának eltörlése és az előbb csak városi, majd regionális, végül pedig államközi kábelhálózatok kiépítése, amely lehetővé tette a sugárzott műsorok akár egyidejű vezetékes továbbközvetítését. Ezzel egy időben a műholdas technológia fejlődésének hála széles körben terjedtek el a parabola-antennák, amelyek a műholdas jelek vételére voltak alkalmasak. Az ilyen jellegű felhasználásokról a jogosultak úgy vélték, hogy műveik változtatás nélküli, egyidejű továbbközvetítése új felhasználást keletkeztet, a kábeltársaságok pedig az előfizetői díjból gazdasági előnyre tesznek szert, amelyből a jogosultaknak megfelelő részesedést kellene juttatni.³⁵⁴ De nem csak a kábeles közvetítés, hanem sokkal inkább a széles körben terjedő parabola-antennák és a műholdas sugárzás aggasztotta a jogosultakat, hiszen a műhold által besugárzott terület nagysága jóval meghaladta azon felhasználási területet (*footprint*), amelyre az eredeti engedélyt a jogosultak megadták. Azon felhasználásokat, amelyeket az eredeti felhasználási engedélyben nem vettek figyelembe, úgy kívánták megakadályozni bonyolult technikai eljárással a műholdas jeleket csak az engedélyezett felhasználási területre próbálták meg irányítani. Dreier külön kiemeli a filmelőállítások azon gyakorlatát, amellyel a filmek területileg felosztott hasznosítására törekedtek, amelyet kiegészített a művek időben eltölt hasznosítása is. Vagyis a filmet előbb csak a moziban vetítették, majd csak ezt követően kerülhetett a boltok polcra, majd a videótékákba és végül a televízióba.³⁵⁵

Az 1993-ban elfogadott Műhold-irányelv³⁵⁶ 1. cikk (1) bekezdése megállapítja, hogy műhold alatt érteni kell minden olyan frekvenciasávon működő műholdat, amely a

³⁵³ DEPREEUW, 2014. p. 364. Vö. SEVILLE, 2016. p. 39.

³⁵⁴ DREIER, 2013. p. 397-398.

³⁵⁵ Uo. p. 398-399.

³⁵⁶ A Műhold-irányelv elfogadását megelőzte a Televízió határok nélkül-irányelv (89/552/EGK tanácsi irányelv a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról). A Bizottság törekvése az volt, hogy elhárítsák az akadályokat a sugárzásra irányuló szolgáltatások szabadsága elől. Az ilyen jellegű tevékenység ugyanis az EU négy alapszabadsága közül a szolgáltatás nyújtásának szabadsága körébe tartozik. A televíziózás határainak lebontásában szerepe volt az irányelv előtt hozott Coditel I-döntésnek [C-62/79 S.A. Compagnie Générale pour la Diffusion de la Télévision, Coditel, Brussels, S.A. Coditel Brabant, Brussels, S.A. Compagnie Liégeoise pour la Diffusion de la Télévision, Coditel Liège, Liège v. S.A. Cinné Vog Films, Schaerbeek, A.S.B.L. Chambre Syndicale Belge de la Cinématographie, St-Josse-ten-Noode, S.A. „Les Films la Boétie”, Paris, a company incorporated under French law, Chambre Syndicale des Producteurs et Exportateurs de Films Français, Paris.] A Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem ütközik a szolgáltatás nyújtásának szabadságába, ha a filmalkotás jogosultja megtiltja film engedélye nélkül, harmadik személy által történő továbbközvetítését egy másik tagállamban. Mint azt Dreier írja, az EUB ítéletével teret engedett a jogosultak azon gazdasági érdekeinek, hogy a műveik és teljesítményeik minden sugárzása után megfelelő díjazásra tarthassanak igényt. Lásd DREIER, 2013. p. 399-400. Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 257., GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 325., DEPREEUW, 2014. p. 365., MEZEL, 2018. p. 29.

távközlési jog szerint nyilvánosság általi vételre szánt jelek sugárzására, vagy pedig zártkörű, egyéni kommunikáció céljára van fenntartva. A *nyilvánosság általi vételre szánt jelek sugárzása* Dreier olvasatában azt jelenti, hogy a releváns felhasználási cselekmény a jelek érzékelhetővé tételére, átvitelére irányul, azok tényleges, nyilvánosság általi vételére nem szükségképpen eleme a felhasználásnak.³⁵⁷

Műholdas nyilvánossághoz közvetítésnek kell tekinteni azt a cselekményt, amikor a műsorsugárzó szervezet ellenőrzése és felelőssége mellett a nyilvánosság általi vételre szánt műsorhordozó jeleket a műhold felé, majd onnan a Föld felé vezető megszakítatlan közvetítési láncba juttatják.³⁵⁸ Az *emissziós elv* szerint csak abban az államban kerül sor a nyilvánossághoz közvetítésre, ahol a műsorsugárzó szervezet ellenőrzése és felelőssége mellett a műsorhordozó jeleket a műhold felé, majd onnan a Föld felé vezető megszakítatlan közvetítési láncba juttatják.³⁵⁹ Kódolt jelek nyilvánossághoz közvetítéséről akkor beszélhetünk, ha a kód feloldásához szükséges eszközt a műsorsugárzó szervezet vagy annak hozzájárulásával más bocsátotta a nyilvánosság rendelkezésére.³⁶⁰ Más szóval csak akkor minősül a kódolt jelek közvetítése releváns felhasználási cselekménynek, ha a vételhez és dekódoláshoz szükséges eszközzel bír a nyilvánosság.³⁶¹

A (3) bekezdésben megtalálhatjuk a Vezetékes továbbközvetítés alatt a másik tagállamból származó, a nyilvánosság általi vételre szánt televíziós vagy rádiós műsor vezetékes vagy vezeték nélküli – ideértve a műholdas közvetítést is – eredeti közvetítésének egyidejű, változatlan és teljes terjedelmű, kábeles vagy mikrohullámos rendszeren keresztüli nyilvános átvitelére szánt továbbközvetítést kell érteni.³⁶²

A sugárzáshoz való jogot a tagállamok a szerzők számára biztosítják a védett művek műholdas nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésére. E cikkben foglalt rendelkezések csak az 1. cikk (1) és (2) bekezdésével összhangban értelmezhetők.³⁶³ A 4. cikk (1) bekezdése az előadók, hangfelvétel-előállítók és műsorsugárzó szervezetek műholdas nyilvánossághoz közvetítése tekintetében a Bérlet-irányelv 6., 7., 8. és 10. cikkének irányadó szabályait rendeli alkalmazni. Ahol a Bérlet irányelv vezeték nélküli sugárzást említ, az kiterjed a műholdas nyilvánossághoz közvetítésre is.³⁶⁴

³⁵⁷ DREIER, 2013. p. 409.

³⁵⁸ 1. cikk (2) bekezdés a) pont.

³⁵⁹ Uo. b) pont.

³⁶⁰ Uo. c) pont.

³⁶¹ DREIER, 2013. p. 416.

³⁶² 1. cikk (3) bekezdés.

³⁶³ DREIER, 2013. p. 423.

³⁶⁴ Uo. p. 433.

A Műhold-irányelv tehát alapvetően két felhasználási formát nevesít, a műholdas sugárzást és a vezetékes továbbközvetítést, minden műfajta tekintetében. A szabályozás elfogadása sürgető volt, mivel a műholdas felhasználás éppen a négy szabadság, az áruk, a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlását érintette. A műhold ugyanis képes volt arra, hogy határokat átlépve egyszerre több tagállam közönségét érje el, miközben a szerzői jogi védelem szintje a tagállamokban eltérő volt és nem volt egyértelmű az sem, hogy jogvita esetén melyikük jogát kell alkalmazni.³⁶⁵ Főként az okozhatott problémát, ha egyszerre több országban került sor jogsértésre, amely az alkalmazandó jogok kumulációját eredményezhette.³⁶⁶

A műhoddal történő nyilvánossághoz közvetítés az immateriális felhasználás egy különleges esetköre, amelyet az irányelv biztosít, miközben nem ismeri el a sugárzás generális jogát a közvetítés eltérő cselekményeire. A BUE-hoz való viszonyt Depreeuw úgy írja le, hogy az irányelv a sugárzás jogának fejlődéséből egyszerűen „*kiragadta*” a műholdas sugárzást, miközben a folyamatba ezen kívül beletartozott a rádiós, majd a később annak mintájára elismert televíziós műsorsugárzás is.³⁶⁷ Az átültetés során a tagállamok szabadon választhattak e jog minősítése és szerzői jogi rezsimbe illesztése szempontjából. Nincs előírva, hogy a szóban forgó felhasználást be kellene illeszteni egy általános sugárzási jog alá. Az engedélyköteles cselekménynek a műsorhordozó jelek fellövését kell tekinteni, amelyek egy olyan közönséghez irányulnak, amely képes a megfelelő berendezés révén e jelek vételére és dekódolására. A műholdra való fellövésnek, majd a jeleknek onnan a földre való juttatása és vétele „*megszakítatlan láncolatot*” (*uninterrupted chain*) kell, hogy képezzen. A jelek vétele önmagában nem számít felhasználásnak.³⁶⁸

A Műhold-irányelv nevéből is jól kitűnik, hogy a vagyoni jog technológia-specifikus módon került definiálásra. A fogalom meghatározások között említett „*szervezet ellenőrzése és felelőssége mellett*” fordulatot úgy kell tekinteni, hogy a szervezet vagy maga gondoskodik a jelek műholdas sugárzásáról, vagy pedig egy harmadik fél szolgáltatását veszi igénybe, de a folyamatot ellenőrzi, azért felelősséget vállal.³⁶⁹ Az irányelv az elsődleges közvetítési cselekményt védi, a sugárzó szervezet dönt a műsorfolyam összetételéről és a közvetítés megindításáról, így őt terheli az a felelősség is,

³⁶⁵ DEPREEUW, 2014. p. 366.

³⁶⁶ Uo. p. 367.

³⁶⁷ Uo. p. 369.

³⁶⁸ Uo. p. 369-370.

³⁶⁹ Uo. p. 372.

hogy a műsorfolyamban fellelhető összes szerzői mű és szomszédos jogi teljesítmény jogosítása rendben megtörténjen.³⁷⁰

A sugárzott jeleknek alkalmasnak kell lennie arra, hogy azokat a nyilvánosság vegye. Ez kiderül a „*nyilvánosság általi vételre szánt*” megfogalmazásból.³⁷¹ A „*megszakítatlan közvetítési lánc*” arra utal, hogy ha a műsort átkonvertálták és a műholdra sugározták, azokat azonnal a nyilvánossághoz kell közvetíteni. Ezt a sok egymással összefüggésben álló technikai lépést, amennyiben azt nem szakítják meg, egyetlen felhasználási cselekményként kell értékelni.³⁷²

A nyilvánossághoz közvetítésre abban a tagállamban kerül sor, ahol a jeleket a műholdra sugározták, vagyis azok kiinduló pontjában (*country of origin* vagy *uplink*).³⁷³ Ez kiderül a már említett 1. cikk (2) bekezdés b) pontjának megfogalmazásából: „*műholdas nyilvánossághoz közvetítésre csak abban a tagállamban kerül sor, ahol a (...) a műsorhordozó jeleket a műhold felé (...) juttatják.*” A műsorsugárzó szervezetek az előbbi mellett érveltek, addig a jogosultak ezzel ellentétes álláspontra helyezkedve a már említett Bogsch-elméletet fogadták el, amely szerint a védelem szempontjából vétel szerinti állam jogát kell alkalmazni. Dreier értelmezésében ez nem csak a sugárzás helye szerinti ország jogát jelenti, hanem a vétel szerinti országét is. Amennyiben tehát jogvitára kerülne sor, a vétel szerinti államok jogát kumulatíván kellene alkalmazni. Ezzel egy időben pedig minden országban, amely a besugárzott területen fekszik, a jogosultak engedélyét kellene kérni a művek sugárzásához.³⁷⁴ Ennek az elméletnek az volt a gyenge pontja, hogy nehéz volt meghatározni pontosan azt a területet, ahol a műholdas jeleket fogni lehetett, továbbá megnehezítené a jogosult engedélyének beszerzését, ha azt minden tagállamban külön kellene kezdeményezni, ráadásul egy időben.³⁷⁵ Ebből következik, hogy a felhasználás helye szerinti országban beszerezett felhasználási engedély érvényes a teljes besugárzott területre, akkor is, ha a jelek vételére egy másik tagállamban kerül sor. Mi több, hogy a felhasználás teljes gazdasági haszna elérhető legyen, a teljes besugárzott területet figyelembe veszik a jogdíj megállapításakor.³⁷⁶ Erre már csak azért is szükség van, mert ha a jogosultak csak a műsorsugárzó szervezettel kötnek felhasználási szerződést, de a

³⁷⁰ Uo. p. 374.

³⁷¹ Uo.

³⁷² Uo. p. 376.

³⁷³ SEVILLE, 2016. p. 40. Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 259., GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 325.

³⁷⁴ DREIER, 2013. p. 400-401.

³⁷⁵ DEPREUW, 2014. p. 382.

³⁷⁶ Uo. p. 385.

kábeltársasággal nem, akkor a jogdíj számításánál figyelmen kívül maradhat az az előfizetési összeg, amelyet az előfizetők a kábelszolgáltatónak fizetnek.³⁷⁷

Mivel egy műsor származhat más állam területéről is, ezért a 8. cikk biztosítja a vezetékes továbbközvetítés jogát a más tagállamokból származó műsorok adott területen történő vezetékes továbbközvetítésére. A *más tagállamokból származó* fordulatból lesűrhető, hogy a saját államban továbbközvetített saját műsorra, valamint a harmadik államokból továbbközvetített műsorokra e rendelkezések nem alkalmazhatók. A tagállamok szabadon állapíthatnak meg olyan rendelkezéseket, amelyek e szabályozást kiterjesztik a vezetékes továbbközvetítésre is.³⁷⁸ A továbbközvetítés jogának gyakorlása során tiszteletben kell tartani a szerzői és szomszédos jogokat, valamint a kábelszervezeteknek a továbbközvetítés szabályait egymás közötti egyéni vagy kollektív szerződés alapján kell megállapítani. A vezetékes továbbközvetítés jogának engedélyezése, illetve annak megtagadása a 9. cikk alapján csak közös jogkezelő szervezet útján gyakorolható. Ennek indoka, hogy a műsorok tekintetében a kábelszolgáltatóknak kezelhetetlenül sok jogosulttól kellene külön-külön beszerezni a szükséges engedélyeket a műsorok továbbközvetítésére. Az érvelést megfordítva az is elmondható, hogy a jogosultaknak is aránytalan nehézséget okozna, ha figyelniük kellene az Európában működő számos kábeltársaság közvetítési cselekményeit.³⁷⁹

A 8. cikkben szabályozott vezetékes továbbközvetítés a műholdas sugárzáshoz képest másodlagos felhasználásnak tekintendő. A Műhold-irányelv csak annyiban harmonizálja ezt a jogot, hogy azzal biztosítsa a közös piac zavartalan működését az audiovizuális szolgáltatások számára.³⁸⁰ E vagyoni jog tulajdonképpen kétszereplős. Az elsődleges sugárzást végző szervezet az, amely meghatározza a műsorfolyam pontos tartalmát és a közvetítés idejét, beszerzi az összes szükséges felhasználási engedélyt. Ezt a továbbközvetítést végző kábelszolgáltató nem is tudná megtenni, mivel nincs pontos tudomása a sugárzás megkezdése előtt arról, hogy pontosan milyen komponensekből tevődik össze a műsorfolyam. Vagyis a tartalomért magáért nem felel, viszont a továbbközvetítési cselekményért igen.³⁸¹ Az 1. cikk (3) bekezdésében megadott fogalommagyarázat két közvetítési cselekményt is tartalmaz. Egyszer az eredeti rádiós

³⁷⁷ Uo. p. 395.

³⁷⁸ DREIER, 2013. p. 447.

³⁷⁹ Uo. p. 451.

³⁸⁰ DEPREEUW, 2014. p. 391.

³⁸¹ Uo. p. 392.

vagy televíziós műsor vezetékes vagy vezeték nélküli átvitelét, másodsor pedig a műsor kábeles vagy mikrohullámos rendszeren történő továbbközvetítését.³⁸²

A másik tagállamból származó *eredeti közvetítés* meg kell, hogy előzze a továbbközvetítést, és rá a származási ország szerzői jogát kell alkalmazni. Depreeuw ezt a fogalmi elemet konstitutívként jelöli meg, hiszen továbbközvetíteni csak az eredeti közvetítést lehet, és fontos, hogy csak azt, vagyis a közvetített jeleket, és nem annak a tartalmát, a műsort.³⁸³ Az „*egyidejű, változatlan és teljes terjedelmű*” azt jelenti, hogy a továbbközvetítésnek időben ugyanakkor kell megtörténnie, mint az eredeti sugárzásnak. Késedelem csak annyiban engedhető meg, amennyiben az a technológia által indokolt. A változatlan formában és teljes terjedelemben a fentebb már említett azon szabályra utal, hogy a jelek tartalmát a továbbközvetítést végző nem változtathatja meg, ezen túlmenően pedig a jeleket, mint egészt kell, hogy továbbítsa. A jelek tényleges közönség általi vétele nem megkívánt elem, vagyis maga a továbbközvetítési cselekmény megvalósul akkor, ha a közönséget célozza és annak tagjai lehetőség szerint elérhetik a továbbközvetített műsorfolyamot.³⁸⁴

Időben a második irányelv, amely behatóbban foglalkozott a nyilvánossághoz közvetítés jogával, az Adatbázis-irányelv volt.³⁸⁵ Az adatbázisok fő felhasználása az online térben történik,³⁸⁶ amely megkönnyíti azok frissítését, naprakésszé tételét, így nem kellett az újabb és újabb frissítésekkel ellátott adatbázisok másolatait újra és újra megvásárolni. Az adatbázis információihoz való hozzáférés szolgáltatási szerződésen alapszik. Az adatbázis online felhasználásával, lévén, hogy szolgáltatásról beszélünk, nem jöhet szóba a jogkimerülés. Ez kiderül a (33) preambulumbekzdésből, amely úgy szól, hogy a terjesztési jog kimerülésének kérdése nem merül fel a szolgáltatásnyújtás körébe tartozó on-line adatbázisok esetében. A (31) preambulumbekzdés ki is mondja, hogy az adatbázisok szerzői jogi védelmének ki kell terjednie a műpéldányok terjesztéstől eltérő módon történő hozzáférhetővé tételére is. Az 5. cikk d) pontja a szerzői jogi védelem alatt álló adatbázis szerzőjének kizárólagos jogként biztosítja, hogy az adatbázist bármilyen módon a nyilvánossághoz közvetítse, nyilvánosan megjelenítse vagy nyilvánosan előadja. Az e) pont ugyanezt mondja ki a b) pontban említett, az eredeti adatbázisból származó fordításra, átdolgozásra. A sui generis védelmet keletkeztető 7. cikk (2) bekezdésének b)

³⁸² Uo. p. 393.

³⁸³ Uo. p. 394. Vö. DREIER, 2013. p. 420.

³⁸⁴ DEPREEUW, 2014. p. 397.

³⁸⁵ Uo. p. 409.

³⁸⁶ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 721.

pontja az újrahasznosítás körében ilyenek tekinti az adatbázis tartalma egészének vagy egy jelentős részének a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételét, amely megvalósulhat többek között on-line közvetítés vagy egyéb módon történő közvetítés útján.

Az Adatbázis-irányelv egyelőre még nem mondta ki egyértelműen, hogy az adatbázis online formában történő felhasználása nyilvánossághoz közvetítésnek minősül, hanem azt egy szolgáltatási formaként fogta fel, amelyre a terjesztési jog kimerülését nem engedte alkalmazni, mivel az online nyilvánossághoz juttatás önmagában sem volt a terjesztés joga alá vonható.³⁸⁷ Von Lewinski az Adatbázis-irányelv jogalkotási előzményeire hivatkozva az online felhasználást a terjesztés joga körében helyezte el. A jogalkotó végül nyitva hagyta ezt a kérdést. Az interneten való átvitelt azzal a céllal hagyta benne a *bármilyen formában nyilvánosan terjessze* fordulattal, hogy biztosítsa az online hasznosítás körét is, de a pontos szabályozását a tagállami jogalkotóra hagyta.³⁸⁸ Érdekes, hogy az InfoSoc-irányelv ugyan a nyilvánossághoz közvetítés körében helyezte el a hozzáférhetővé tételt, az 1. cikk (2) bekezdés e) pontja akként rendelkezik, hogy benne az irányelvben foglaltak nem érintik és semmilyen módon nem befolyásolják az adatbázisok jogi védelmével kapcsolatos közösségi jogi szabályokat. Ebből az következik von Lewinski szerint, hogy a tagállamok továbbra is szabadon megválaszthatják, hogy az adatbázisok online hozzáférhetővé tételét a nyilvánossághoz közvetítés vagy a terjesztés körében szabályozzák. Bár hozzáteszi azt is, hogy a közösségi jog fejlődésének iránya ezt a felvetést elméletivé teszi.³⁸⁹

Az 5. cikk d) pontjának nyilvánossághoz közvetítése nem lett pontosan definiálva az irányelvben. Ezt is úgy kell értelmezni, mint a hagyományos értelemben vett szerzői jogi művek immateriális formában történő felhasználására vonatkozó nyilvánossághoz közvetítési fogalmakat. A d) pont vagyoni jogát szélesen kell értelmezni, ami csak a művek nyilvános előadását és vetítését zárja ki a nyilvánossághoz közvetítés köréből. Az adatbázis nyilvános előadása kevésbé életszerű, a képernyőn való megjelenítése viszont már annál inkább. Erre példa a tőzsdei grafikonok, közlekedési menetrendek kivetítőkön, középületekben való megjelenítése.³⁹⁰ Ezutóbbiak nem tartoznak a szoros értelemben vett nyilvánossághoz közvetítés körébe, hanem kívül esnek az uniós jogharmonizáció fő

³⁸⁷ Uo. p. 411-412.

³⁸⁸ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 721-722.

³⁸⁹ Uo. p. 723-724.

³⁹⁰ Uo. p. 720-721.

csapásirányán, mert olyan felhasználásokat ölelnek fel, amelyek esetében a nyilvánosság a felhasználás helyén egyidejűleg jelen van.

A célközönség ezúttal is a nyilvánosság, amelyet a jogalkotó nem írt körül pontosan, de sejtethetjük, hogy a családi, baráti körnél nagyobb nyilvánosságról van szó.³⁹¹ Még egyszer hangsúlyozni kell, hogy az 5. cikk c) pontjában foglalt „*bármilyen formában nyilvánosan terjessze*” megfogalmazás az adatbázis online felhasználása esetében nem vonhatja maga után a terjesztési jog kimerülését, mivel az online felhasználás szerződéses alapokon nyugszik, mint szolgáltatás. A jogok kimerüléséről csak a materiális műpéldányok esetében beszélhetünk.³⁹² Az indok, hogy az uniós jogalkotó az adatbázis felhasználásai között a terjesztést hangsúlyosabbnak ítélte, mint az egyéb immateriális hasznosítási formákat, talán az lehet, hogy így kívánta a jogosultak számára biztosítani, hogy az értékesítési lánc végén lévő felhasználók biztosan megfizessék az adatbázis tartalmához hozzáférés díját.³⁹³ Az adatbázis kiaknázásáért járó valódi haszon ugyanis az elérhető adatok online hozzáférhetővé tételében rejlett, nem pedig a művek másolatainak értékesítésében.³⁹⁴

A 7. cikk (2) bekezdés b) pontja az újrahasznosítás körében tesz említést az adatbázis egészének vagy egy jelentős részének a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéről bármilyen módon, ideértve a terjesztést, a bérbeadást, az online közvetítést vagy egyéb módon történő közvetítést. Ez jelentős különbség az 5. cikkhez képest, mert e helyütt kifejezetten kimondásra került, hogy az adatbázis online közvetítése újrahasznosításnak minősül. A (43) preambulumbekkezdés kimondja, hogy nem lehet a jogkimerülés intézményét az online közvetítések esetében alkalmazni. Az *egyéb módon történő közvetítés* nincs pontosítva. Von Lewinski értelmezésében, amikor az adatbázis „*valamilyen módon eljut egyik helyről a másikra.*” Ez megvalósulhat az összes olyan nyilvánossághoz közvetítési cselekménnyel, amelyet a szerzői és szomszédos jogok területén ismerünk, de nem számítható ide a nyilvános előadás.³⁹⁵

Amíg a Műhold- és az Adatbázis-irányelvek részlegesen törekedtek csak harmonizálni a nyilvánossághoz közvetítés jogát, addig az InfoSoc-irányelv végre egy generális, széleskörű kommunikációs vagyoni jogot vezetett be, átültetve az Internet-

³⁹¹ DEPREEUW, 2014. p. 413.

³⁹² Uo. p. 414. Vö. VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 721.

³⁹³ Uo. p. 416.

³⁹⁴ Uo. p. 418.

³⁹⁵ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 761.

szerződések vívmányait.³⁹⁶A célkitűzés kiolvasható a (23) preambulumbekendésből is, amely a nyilvánossághoz közvetítés jogának harmonizálására irányul, amely tágan értelmezendő, hiszen magába foglal bármilyen vezetékes és vezeték nélküli közvetítési cselekményt.A (24) preambulumbekendés a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételt úgy definiálja, hogy az *„lefed minden olyan cselekményt, amikor a védelem alatt álló teljesítményeket a nyilvánosság olyan tagjai számára tesz hozzáférhetővé, akik a hozzáférhetővé tétel kiindulópontjának helyszínén nincsenek jelen.”*Ez a (25) preambulumbekendés szerint az *interaktív lehívásos átvitel útján történő hozzáférhetővé tételt* is magában foglalja. A (27) preambulumbekendés világossá teszi, hogy a közvetítést lehetővé tevő, illetve azt megvalósító fizikai eszközök rendelkezésre bocsátása önmagában nem minősül közvetítésnek.

A nyilvánossághoz közvetítés vagyoni joga magában foglalja a vezetékes és vezeték nélkül nyilvánossághoz közvetítést és a művek nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételét, vagyis hagyományos nyilvánossághoz közvetítési esetköröket, amely a művek távollévő közönséghez juttatásának módjait szabályozzák.³⁹⁷

Az (1) bekezdés szerint *„a tagállamok a szerzők számára kizárólagos jogot biztosítanak műveik vezetékes vagy vezeték nélküli nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, beleértve az olyan módon történő hozzáférhetővé tételt is, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.”*

A (2) bekezdés a hozzáférhetővé tétel, a vezetékes és a vezeték nélküli közvetítés jogát biztosítja az előadóművészeknek előadásaik rögzítése tekintetében [a) pont], a hangfelvétel-előállítóknak hangfelvételeik tekintetében [b) pont], a filmek első rögzítése előállítói számára filmjeik eredeti és többszörözött példányai tekintetében [c) pont], valamint a műsorsugárzó szervezetek számára műsoraik rögzítése tekintetében [d) pont]. Vagyis nem csak a szerzői művek, hanem szomszédos jogi teljesítmények is védettek, méghozzá szélesebb körben, mint azt az Internet-szerződéseknél láthattuk, amelyek közül a WPPT csak az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók számára biztosította e vagyoni jogot.³⁹⁸

Az 1. cikk (2) bekezdés b) pontjában tett kitételekből kiindulva a 3. cikk nem terjed ki a Bérlet-irányelv 8. cikkében foglalt nyilvánossághoz közvetítési cselekményekre. A

³⁹⁶ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 980. Vö. SEVILLE, 2016. p. 64., GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 324. DEPREUW, 2014. p. 419., GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 160.

³⁹⁷ 3. cikk. (1) bekezdés.

³⁹⁸ Uo.

Bérlet-irányelv a fent bemutatott módon ugyanis egyszer már szabályozza a vezeték nélkül történő sugárással és nyilvánossághoz közvetítéssel kapcsolatos kizárólagos jogait az előadóművészeknek és műsorsugárzó szervezeteknek. Ezért rájuk nézve csak az InfoSoc-irányelv 3. cikk (2) bekezdésében foglalt vezetékes és vezeték nélküli hozzáférhetővé tétel alkalmazható.³⁹⁹

Von Lewinski és Walter rámutatnak egy lényeges különbségre az InfoSoc- és Bérlet-irányelvek relációjában. Amennyiben ugyanis a felhasználás tisztán on-demand, akkor kizárólagos vagyoni jogot keletkeztet, ha viszont nem beszélhetünk az interaktivitás kellő fokáról, akkor csak sugárással van dolgunk, márpedig a Bérlet-irányelv 8. cikk (2) bekezdése esetében az előadók és hangfelvétel-előállítók ez esetben csak a megfelelő díjazásra kapnak jogot, nem pedig a felhasználás kizárólagos engedélyezésére.⁴⁰⁰

Noha a már többször is citált 1. cikk (2) bekezdése a Szoftver-irányelvet is érintetlenül hagyja, mivel az nem rendelkezik a számítógépi programalkotások nyilvánossághoz közvetítéséről és lehívásra hozzáférhetővé tételéről, ezért von Lewinski és Walter szerint az InfoSoc-irányelv 3. cikkében foglaltakat a szoftverekre is megfelelően alkalmazni kell.⁴⁰¹

A nyilvánossághoz közvetítés vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel *nem merülki e jogok gyakorlása révén.*⁴⁰² E rendelkezés gyökerei a (29) preambulumbekkezdésből erednek, amely az online szolgáltatásokat szolgáltatásnak tekinti. Ilyen szolgáltatásokra nem terjed ki a terjesztés jogánál ismert jogkimerülés. Ez vonatkozik azokra a műpéldányokra is, amelyeket a szolgáltatás igénybevevői által a jogosult engedélyével többszöröznek. A preambulumbekkezdés *természetüknél fogva* el is határolja az online szolgáltatásokat az anyagi hordozóban testet öltő művektől és más teljesítményektől. Von Lewinski és Walter kiegészítő magyarázata szerint amíg a terjesztés jogánál a műpéldány valóban gazdát cserél, a nyilvánossághoz közvetítés esetében a felhasznált műpéldány a kommunikáció kezdő pontjában megmarad és a végpontjában is készül róla legalább egy ideiglenes másolat a felhasználás jellegétől függően.⁴⁰³

A harmonizált nyilvánossághoz közvetítési jog két aspektusból biztosít védelmet a jogosultaknak műveik immateriális hasznosítása terén. Egyrészt egy generális nyilvánossághoz közvetítési jogot hoz létre, másrészt pedig bevezeti a nyilvánosság

³⁹⁹ Uo. p. 980-981. Vö. HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 801.

⁴⁰⁰ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 985.

⁴⁰¹ Uo. p. 985.

⁴⁰² 3. cikk (3) bekezdés.

⁴⁰³ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 987. Vö. MEZEI, 2018. p. 45.

számára lehívásra hozzáférhetővé tétel jogát. A széleskörű vagyoni jog a WIPO Internet-szerződéseivel mutat szoros rokonságot. A hozzáférhetővé tétel jogának elismerésével és beiktatásával a művek és más teljesítmények online hasznosítását utalja a jogosultak kizárólagos engedélyezési joga körébe. Ezen jogi innovációra égető szükség mutatkozott, mivel az „*on demand átvitelen alapuló digitális szolgáltatások kifejlődése és elfogadása (...) olyan újdonság volt, amelynek az analóg világban nem létezett párja.*”⁴⁰⁴ 2001-ig nem létezett átfogó, minden tagállamot célzó szabályozás az ilyesfajta műfelhasználások kezelésére, ezért féltő volt, hogy a tagállamok majd egymásnak ellentmondó eszközökkel és módon fogják a problémát orvosolni.⁴⁰⁵ Ennek elkerülésének fontosságát a (25) preambulumbekzdés is kifejezi.

A *közvetítés* fogalmi elem nincs az irányelvben megmagyarázva. Mivel generális, technológia-semleges⁴⁰⁶ definícióról van szó, ezért abba minden nyilvánossághoz közvetítési cselekmény beletartozik. A magyar fordításból ez ugyan nem derül ki, de az angol szövegváltozat „*any communication to the public*” megfogalmazásából ez kitűnik. Ez a nyílt végű meghatározás lehetővé teszi, hogy a jogosultak közvetítési cselekményei a jövőben is védelmet élvezzenek műveik hasznosítására, függetlenül attól, hogy milyen új technológiákat születnek.⁴⁰⁷

A közvetítésnek távollévő közönséghez kell irányulnia, amely nincs jelen a felhasználás kiindulópontjában. Ezt számos, lentebb ismertetett esetben elemezte az EUB. A jelenlévő közönségnek történő érzékelhetővé tétel, a mű nyilvános előadása, nincs az InfoSoc-irányelvben harmonizálva.⁴⁰⁸

Az irányelv élesen különválasztja egymástól a materiálisfelhasználási módokat (többszörözés és terjesztés) az immateriális hasznosítástól (nyilvánossághoz közvetítés minden formája). Utóbbit szintén két részre bontja. A vezetékes vagy vezeték nélküli nyilvánossághoz közvetítés azokra az interaktív világon kívüli felhasználási alakzatokra terjed ki, az online közegre pedig a lehívásra hozzáférhetővé tétel. A közvetítési cselekmény önmagában élvez védelmet, nem szükséges, hogy azt a célzott közeg fogadja is. Elég az, ha a műhöz való hozzáférésre lehetőség nyílik.⁴⁰⁹

A WCT 8. cikkéhez fűzött közös nyilatkozat az InfoSoc-irányelvben is visszaköszön. A már említett (27) preambulumbekzdés foglalkozik azzal, hogy nem lehet

⁴⁰⁴ DEPREEUW, 2014. p. 420.

⁴⁰⁵ Uo. p. 421.

⁴⁰⁶ Uo. p. 426. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 983.

⁴⁰⁷ DEPREEUW, 2014. p. 427.

⁴⁰⁸ Uo. p. 431.

⁴⁰⁹ Uo. p. 425.

nyilvánossághoz közvetítésként értékelni a közvetítést lehetővé tevő, illetve azt megvalósító fizikai eszközök rendelkezésre bocsátását. Ez elsősorban az internet-hozzáférés szolgáltatókat célozza, akik a hálózat üzemeltetésével önmagában nem valósítanak meg nyilvánossághoz közvetítési cselekményt.⁴¹⁰

Az on-demand jellegű, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel ugyanúgy a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogának hatókörébe tartozik, mint a vezetékes és vezeték nélküli közvetítés. Az InfoSoc-irányelv szó szerint tükrözi a WCT rendelkezését, és lefedi a művek és más teljesítmények mindenfajta interaktív felhasználását.⁴¹¹ Ennél fogva az ott elmondottak itt is irányadók.⁴¹²

Az InfoSoc-irányelv széleskörű nyilvánossághoz közvetítés fogalmát az EUB-nak is többször kellett elemeznie. Az *SGAE v. Rafael Hotels SA-ügyben*⁴¹³ a Rafael tulajdonában álló szállodákban televíziókészülékek és zenei háttér biztosítására szolgáló készülékek kerültek telepítésre. Ezen technikai eszközök az SGAE közös jogkezelő szervezet repertoárjába tartozó művek nyilvánosság nyilvánossághoz közvetítését tették lehetővé.

Az EUB szerint a szálloda közvetítőként a saját vendégei irányába teszi hozzáférhetővé a műveket, akik enélkül azokat nem tudnák megtekinteni. A nyilvánossághoz közvetítésként minősüléshez pedig elegendő, ha a nyilvánosság tagjai a műhöz hozzáférnek. A szálloda ráadásul e közvetítő szolgáltatást az abból való közvetett haszon reményében tette.⁴¹⁴

Annak ellenére, hogy az InfoSoc-irányelv (27) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a közvetítést lehetővé tevő, illetve azt megvalósító fizikai eszközök rendelkezésre bocsátása önmagában nem minősül közvetítésnek, rajtuk keresztül technikai értelemben, az adásjelek közvetítésével hozzáférhetőek a sugárzott művek. Vagyis nem maga a tárgyi eszközök biztosítása, hanem az adásjel szállodai szobákban elhelyezett készülékekre való közvetítése nyilvánossághoz közvetítésnek minősül.⁴¹⁵ Ezt a szállodai szobák magánjellege sem zárja ki.⁴¹⁶ Ez egyébként is irreleváns, mivel a felhasználást, vagyis a művek továbbközvetítését a szálloda maga végzi, nem a megszálló vendég.⁴¹⁷

⁴¹⁰ Uo. p. 435. Vö. PILA – TORREMANS, 2016. p. 319.

⁴¹¹ Uo. p. 438.

⁴¹² VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 983. Vö. DEPREEUW, 2014. p. 439-441.

⁴¹³ C-306/05. Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hotels SA ECLI: EU:C:2006:764.

⁴¹⁴ SGAE v. Rafael Hotels SA-ítélet, 40-44. pont.

⁴¹⁵ Uo. 45-47. pont.

⁴¹⁶ Uo. 54. pont.

⁴¹⁷ FALUDI – GRAD-GYENGE, 2012. p. 83.

Faludi és Grad-Gyenge rávilágítanak arra, hogy az EUB nyitva hagyta azt a kérdést, hogy elegendő-e a felhasználás megvalósulásához a készülékek elhelyezése, vagy pedig a műsorhordozó jelek közvetítése keletkezteti a tényállás megvalósulását. Technikai értelemben a készülékek pusztán beállítása nem, de a továbbközvetítéshez szükséges eszközök készülékekkel való összeillesztése már megalapozza a tényállás megvalósulását, amelyhez nem szükséges a művek valódi megtekintése, elegendő a hozzáférés biztosítása.⁴¹⁸

A „görög hotelszoba”-ügy az imént ismertetett döntés logikáját követi. Tekintettel arra, hogy az EUB végzése csak görög és francia nyelven érhető el, ezért e helyütt a Faludi-Grad-Gyenge szerzőtársak tanulmányára hagyatkozom. Amint beszámolnak róla, a görög hotelszoba ügyében az EUB megerősítette az SGAE-döntés 41. és 42. pontjának következtetéseit, vagyis „a szálloda üzemeltetője a készülékek szobai elhelyezésével új közönséget és új felhasználást teremt.”⁴¹⁹

A szállodákban, panziókban sugárzott hangfelvételek kérdése a *Phonographic Performance-ügyben*⁴²⁰ is felmerült. A felperes közös jogkezelő szervezet a hangfelvétel-előállítók érdekében perelte be az ír államot, mivel az elfogadta és hatályában fenntartotta a 2000. évi szerzői jogi törvény (Copyright and Related Rights Act, 97. cikk) azon rendelkezéseit, amelyek lehetővé tették a hangfelvétel, műsor vagy kábeltelevíziós program szállóvendégek vagy bentlakók számára szállást biztosító épületek részein belül, akár szórakozási lehetőségként láthatóvá vagy hallhatóvá tételét. Erre tekintettel a szállodák üzemeltetői nem is fizettek méltányos díjazást a szolgáltatás részeként sugárzott hangfelvételek és más műsorok felhasználásáért. A felperesek szerint a jogszabályi előírás hatályban tartása szembe megy az Európai Unió szerzői és szomszédos jogi rendelkezéseivel.⁴²¹

Az ügyben eljáró High Court úgy érvelt, hogy az ír törvényi kivétel csak a szállodai szobákra vonatkozik, a közös használatú helyiségekre nem. Emellett pedig a szállásadónak lehetősége van arra, hogy a szobákba ne csak televízió- és rádiókészülékeket, hanem egyéb más olyan eszközöket is elhelyezzen, amelyek segítségével a vendégek hozzáférhetnek a műsorokhoz és hangfelvételekhez. Ezen felhasználásokért a szálloda üzemeltetője nem köteles a hangfelvétel-előállítóknak méltányos díjat fizetni.⁴²² Az EUB eljárásában

⁴¹⁸ Uo. p. 84.

⁴¹⁹ Uo. p. 85.

⁴²⁰ C-162/10. Phonographic Performance (Ireland) Limited v. Írország. ECLI:EU:C:2012:141.

⁴²¹ Uo. 13-17. pont.

⁴²² Uo. 18-20. pont.

megállapítást nyert, hogy a szállodák üzemeltetői a szobákban elhelyezett televízió- és rádiókészülékek biztosításával és hozzájuk a sugárzott jelekkel felhasználóknak minősülnek, hiszen nyilvánossághoz közvetítik a sugárzott hangfelvételeket.⁴²³ Éppen ezért köteles a műsorsugárzó által fizetett díjazáson felül méltányos díjat fizetni a sugárzott hangfelvételek közvetítéséért.⁴²⁴ Ugyancsak nyilvánossághoz közvetítés, ha a szálloda működtetője a szobákban egyéb olyan berendezést biztosít, amelyeken meghallgatható analóg vagy digitális formátumú hangfelvételeket bocsát rendelkezésre.⁴²⁵

A *Del Corso*-ügy⁴²⁶ alperese egy torinói fogorvos volt, aki a fogászati magánrendelőjében hangfelvételeket sugárzott háttérzeneként. A felperes Societa Consortile Fonografica közös jogkezelő szervezet kérelmével szemben azzal védekezett, hogy nem ő használta fel a hangfelvételeket, hanem azokat a rendelőjében található rádió sugározta, vagyis a rádióállomásnak kell a méltányos díjazást megfizetnie. Ezen felül pedig a fogorvosi rendelő nem nyilvános hely, így a nyilvánossághoz közvetítés sem valósul meg, mert a betegek csak időpont-egyeztetést követően léphetnek be a rendelőbe. Az első fokon eljáró fórum az orvosnak adott igazat, ezért az ügy előbb másodfokra, majd onnan az EUB elé került.⁴²⁷

A nyilvánosság-elem vizsgálatán keresztül az a megoldás született, hogy a rendelőbe betérő páciensek csak a fogorvos tudatos közvetítésének köszönhetően hallgathatják meg a hangfelvételeket, vagyis az EUB szerint a fogorvos tudatos közvetítőként jár el a hangfelvételek sugárzásakor.⁴²⁸ Ugyanakkor megállapította azt is, hogy a páciensek száma igen alacsony, a rendelőben egyidejűleg igen behatárolt létszámban vannak jelen. És bár a szukcesszivitás, egymás után következés megállapítható, tagjaik olyan gyakran váltják egymást, hogy nem ugyanannak a hangfelvételnek a címzettjei, különösen ha azokat sugározzák. A háttérzeneként sugárzott hangfelvételek ráadásul nem is szolgáltathatnak alapot arra, hogy a fogorvos ésszerűen arra számítsa, hogy a zene miatt növekedni fog pácienseinek forgalma és a kezelések árát sem emeli erre alapozva. Vagyis nem áll meg a jövedelemszerzés vagy fokozás feltétele, nincs haszonszerzésre törekvés. Ezért aztán a hangfelvételek sugárzása nem is kapcsolódik szorosan a fogorvosi kezelés végzéséhez.⁴²⁹ Így tehát az EUB végül úgy döntött, hogy a

⁴²³ Uo. 47. pont.

⁴²⁴ Uo. 55. pont.

⁴²⁵ Uo. 69. pont.

⁴²⁶ C-135/10. SCF Consorzio Fonografici v. Marco Del Corso. ECLI:EU:C:2012:140.

⁴²⁷ Uo. 28-34. pont.

⁴²⁸ Uo. 93. pont.

⁴²⁹ Uo. 94-99. pont.

nyilvánossághoz közvetítés fogalma „nem terjed ki (...) a fogorvosi rendelőben szabadfoglalkozású tevékenység keretében, olyan páciensek számára történő ingyenes hangfelvétel-sugárzásra, akik ebben akaratuktól függetlenül részesülnek.”⁴³⁰

A Reha Training-ügy⁴³¹ a Del Corso-ítélet által megkezdett sorba illeszkedik. A Reha Training rehabilitációs központot működtetett balesetekben megsérült személyek számára. A tevékenység végzésére szolgáló termekben a páciensek és más ott tartózkodó személyek számára televíziós műsorok vételét tették lehetővé. A hozzáférhetővé tételre ugyanakkor nem kértek engedélyt a GEMA közös jogkezelő szervezettől. A válaszadás során összehasonlításra került a Bérlet-irányelv és az InfoSoc-irányelv nyilvánossághoz közvetítés fogalma, amelyeket nem azonos összefüggésben használnak, és ugyan hasonlítanak egymásra, eltérő célra irányulnak. Az InfoSoc-irányelv által biztosított jog ugyanis *preventív jellegű*, amelynek a lényege, hogy megakadályozza a művek nyilvánossághoz közvetítését olyan nyilvánossághoz, amellyel a jogosultak eredetileg nem számoltak. A Bérlet-irányelv ezzel szemben egy *kompenzációs jellegű* jog. Abban az esetben gyakorolható, ha a hangfelvételt már kereskedelmi célból nyilvánosságra hozták, vagy azt egy felhasználó a nyilvánossághoz közvetítésre felhasználja vagy már használta. Ugyanakkor e jellegbeli eltérés nem jelenti azt, hogy a két fogalom mögötti cselekmény ne ugyanarra, nevezetesen a művek nyilvánossághoz közvetítésére irányulna.⁴³² Erre az összehasonlításra azért volt szükség, mert a televíziós műsorfolyamban egyszerre található szerzői művek és szomszédos jogi teljesítmények, ezért a két irányelvet egyszerre kell vizsgálni, bár jöllehet, az EUB szerint a két nyilvánossághoz közvetítési fogalomhoz azonos jelentéstartalmat kell társítani.⁴³³

Ezután a Bíróság foglalkozott a nyilvánosság kérdésével, amely álláspontja szerint „meghatározatlan számú lehetséges címzettet jelent, és ezen felül viszonylag jelentős számú egyént foglal magában”. A meghatározatlan jelleg „általánosságban meghatározott személyek” csoportját jelenti. A viszonylag jelentős szám „bizonyos számbeli minimumot feltételez”. Vagyis helyes volt a Del Corso-ügy azon döntése, amely kizárta a nyilvánosságként minősülés köréből a túlságosan kis létszámú, akár jelentéktelen számú személyek csoportját. Jelentősége van annak is, hogy „egyidejűleg és egymás után hányan fértek hozzá ugyanahhoz a műhöz”. Az új nyilvánosság követelményét itt is hangsúlyozta a

⁴³⁰ Uo. 102. pont.

⁴³¹ C-117/15. Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH v. Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (GEMA). ECLI:EU:C:2016:379.

⁴³² Uo. 30-32. pont.

⁴³³ Uo. 33-34. pont.

Fórum, hiszen kimondta, hogy a minősülés szempontjából szükséges az, hogy a sugárzott művet olyan új közönséghez közvetítsék, amelyet a jogosultak az eredeti jogosításkor nem vettek figyelembe. Az új nyilvánosság elérésében pedig központi szerepe van a felhasználónak, aki teljes tudatában van annak, hogy új közönség számára teszi hozzáférhetővé a védett műveket és teljesítményeket, akik e cselekmény nélkül nem férhetnének hozzá a sugárzott műhöz.⁴³⁴

A haszonszerzési jelleget illetően a Bíróság kifejtette, hogy a nyilvánossághoz közvetítés *„kiegészítő szolgáltatást jelent, amely ugyan nem egészségügyi jellegű, ám kedvezően hozzájárul az intézmény rangjához és vonzerejéhez, és ezáltal versenyelőnyt szerez neki.”*⁴³⁵ A haszonszerzési jelleget pedig figyelembe kell venni a sugárzás címén esedékes díj összegének meghatározásakor.

Vagyis az EUB eltért a Del Corso-ügyben tett megállapításoktól. Kimondta ugyanis, hogy a *„(...) televíziós műsoroknak valamely rehabilitációs központ üzemeltetője által a helyiségben elhelyezett televíziókészülékek közvetítésével történő sugárzása számos érdekelt szerzői és szomszédos jogait érinti, (...) nyilvánossághoz közvetítésnek minősül.”*⁴³⁶

Az *FAPL v. QC Leisure*-ügyben⁴³⁷ az FAPL az Angliában székhellyel rendelkező hivatásos labdarúgóklubok hivatalos labdarúgó bajnokságát irányítja. Megszervezi a mérkőzések felvételét, ezen mérkőzések közvetítési jogait. A közvetítési jogok gyakorlása magába foglalja a meccsek audiovizuális változatának televíziós közvetítés útján a nyilvánosság rendelkezésére bocsátását. A közvetítési jogokat az FAPL területi alapon és hároméves időszakokra engedi át. A televíziós műsorsugárzó szervezetek, amelyek jellemzően egy adott ország területén, vagy azonos nyelvű országcsoporthoz tartozó területen sugároznak, nyílt közbeszerzési eljárás útján nyerik el a közvetítési jogokat. Sikeres pályázat esetén a győztes ajánlattevő kizárólagos jogokat kap az élő mérkőzések adott területen való sugárzására. A kizárólagosság a műsorsugárzó szervezetek esetében lehetővé teszi azt is, hogy a saját szolgáltatásaikat megkülönböztessék a versenytársak által nyújtott szolgáltatásoktól. Az FAPL-lel kötött felhasználási szerződésben a jogszerezők kötelezettséget vállalnak arra, hogy megakadályozzák a műsorok minden olyan

⁴³⁴ Uo. 40-46. pont.

⁴³⁵ Uo. 63. pont.

⁴³⁶ Uo. 65. pont.

⁴³⁷ C-403/08. és C-429/08. sz. egyesített ügyek. Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA v QC Leisure, David Richardson, AV Station plc, Malcolm Chamberlain, Michael Madden, SR Leisure Ltd, Philip George Charles Houghton, Derek Owen (C-403/08), valamint Karen Murphy, Media Protection Services Ltd. (C-429/08). ECLI:EU:C:2011:631.

felhasználását, amely a tevékenységi területükön kívül esik. A műsorsugárzó szervezeteknek arról is meg kell győződniük, hogy „tudatosan” ne engedélyezzék olyan eszköz használatát, amellyel bárki a közvetítéseket az érintett területen kívül megtekinthesse. Így tilos az olyan eszközök rendelkezésre bocsátása, amelyek a dekódolást, ezáltal a területen kívüli felhasználást lehetővé teszi.⁴³⁸

A meccsek közvetítési jogainak Görögországban a NetMed Hellas volt az alengedélyese, amely a mérkőzéseket a SuperSport csatornákon, a NOVA platformon sugározta. Ennek tulajdonosa és működtetője a Multichoice Hellas. Ahhoz, hogy az FAPL meccseihez a nézők hozzá tudjanak férni, a NOVA műholdas csomagjára kellett előfizetni, magán-, vagy kereskedelmi céllal. Az előfizetéshez görögországi lakcím volt szükséges. Ugyanezt a szolgáltatást Angliában a BSkyB tette elérhetővé.⁴³⁹

Az Egyesült Királyságban „bizonyos vendéglátóipari létesítmények” külföldről beszerzett dekódoló egységekkel tették vendégeik számára hozzáférhetővé az angol bajnokság mérkőzéseit a görög csatorna műsorán. Kedvezőbb áron, mintha a BSkyB szolgáltatására fizettek volna elő. Az adott területre adott kizárólagos felhasználási jogok kijátszása sértette az FAPL érdekeit. A szövetség szerint ugyanis azzal, hogy valamely műsorsugárzó szervezet a legolcsóbban gyártja és értékesíti a dekódoló kártyákat az Európai Unió területén, európai szintű televíziós műsorsugárzó szervezetté válhat. Ez mind az FAPL-nek, mind más műsorszolgáltató szervezetnek „jelentős bevételkiesést” okozhat.⁴⁴⁰

Párhuzamot vonva a SGAE-ügyben tett megállapításokkal a Fórum a pubok tulajdonosairól is úgy gondolta, hogy azok tudatosan teszik lehetővé a vendégek számára a televíziókészülékek és hangszórók segítségével a mérkőzésekhez való hozzáférést, akik e magatartás nélkül nem férhetnének hozzá a műsorokhoz.⁴⁴¹

A nyilvános előadás/nyilvánossághoz közvetítés metszéspontja szempontjából az ítélet különösen fontos megállapítása felidézi a (23) preambulumbekzdés azon fordulatát, amely a minősülés szempontjából előírja, hogy a „nyilvánosság nincs jelen a közvetítés kiindulópontjául szolgáló helyen.” E kitétel az Európai Parlament azon szándékából ered, amely el kívánta határolni az InfoSoc-irányelv nyilvánosságához közvetítés-fogalmát a „közvetlen előadásoktól”, amelyre a BUE 11. cikkét tekinti alkalmazandónak. Az ide vonatkozó „nyilvános bemutatás és előadás” fordulat alá olyan cselekmények tartoznak,

⁴³⁸ Uo. 30-35. pont.

⁴³⁹ Uo. 36-41. pont.

⁴⁴⁰ Uo. 42-43. pont.

⁴⁴¹ Uo. 194-199. pont.

mint a mű nyilvánosság előtt történő előadása, amikor az előadó közvetlen fizikai kapcsolatban van a nyilvánosság tagjaival. Ez a „fizikai és közvetlen kapcsolat” hiányzik a pubokban sugárzott művek esetében, mivel a közönség nincs jelen a közvetítés kiindulópontjául szolgáló helyszínen.⁴⁴²

A minősülés szempontjából további jelentősége van a hasznoszerző jellegnek, amely a pubokban történő sugárzás esetében kimutatható, mivel a közvetítés alkalmas arra, hogy rájuk építve további vendégeket szerezzen, növelve ezáltal a látogatottságot és a fogyasztást.⁴⁴³

A nyilvánossághoz közvetítéssel kapcsolatban végül az EUB úgy határozott, hogy „(...) a sugárzott műveknek a pubokban jelen lévő vendégek számára képernyőn és hangszórók segítségével történő közvetítése” az InfoSoc-irányelv 3. cikkében foglalt nyilvánossághoz közvetítésnek minősül, amely cselekményt hasznoszerzési célból fejtettek ki.⁴⁴⁴

A *Circul Globus București-ügyben*⁴⁴⁵ a Globus cirkusz 2004 májusa és 2007 szeptembere között cirkuszi és kabaré-előadások során, nyilvános előadás keretében tett érzékelhetővé zeneműveket a közönség számára jövedelemszerzési céllal. Ugyanakkor az UCMR-ADA közös jogkezelő szervezettől nem kért engedélyt és a megfelelő díjazást sem fizette meg. Miután a közös jogkezelő szervezet a bukaresti elsőfokú bírósághoz fordult, a cirkusz azzal védekezett, hogy a felhasználási szerződést kötött az előadások során felhasznált zeneművek zeneszerzőivel, egyúttal a megfelelő díjazást is megfizette. Álláspontja szerint a jogosultak az egyéni jogkezelést választották, így nincs a közös jogkezelő szervnek jogalapja további díjak beszedésére. Mind az első fokon, mind a másodfokon eljáró bukaresti fellebbviteli bíróság úgy ítélte meg, hogy a zeneművek nyilvánossághoz „közlése” jogának gyakorlása kötelező közös jogkezelés alá tartozik, vagyis az alperesnek meg kellett volna fizetnie a díjat, függetlenül a szerzőkkel fennálló felhasználási szerződésekre. A döntéssel elégedetlen cirkusz a legfelsőbb bírósághoz fordult.⁴⁴⁶

Álláspontja szerint a román szerzői jogi törvénybe nem megfelelően ültették át az InfoSoc-irányelvet. Nem módosították ennek megfelelően a román szerzői jogi törvény 123a. cikkét, vagyis meghagyták közös jogkezelés alá tartozó jognak a közvetlen

⁴⁴² Uo. 200-203. pont.

⁴⁴³ Uo. 204-205. pont.

⁴⁴⁴ Uo. 206-207. pont.

⁴⁴⁵ C-283/10. *Circul Globus București (Circ & Variete Globus București) v. Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA)*. ECLI:EU:C:2011:772.

⁴⁴⁶ Uo. 13-18. pont.

jelenlévők számára történő és a közvetett, távollévők számára érzékelhetővé tétel engedélyezését. Ezzel a román jogalkotó további korlátozást iktatott be az irányelvhez képest, amivel a felhasználók számára kettős díjfizetési kötelezettséget keletkeztetett. A felperes közös jogkezelő szerint viszont helyesen ültették át az InfoSoc-irányelvet, amelynek a (18) preambulumbekzdésében biztosított jogalkotási szabadság alapján a román jogalkotó a kötelező közös jogkezelés körébe vonta a kérdéses felhasználást.⁴⁴⁷

Az EUB az első és a második kérdésre azt a választ adta, hogy az InfoSoc-irányelv nyilvánossághoz közvetítés fogalma kizárólag azon nyilvánossághoz közlésekre terjed ki, amelyen a nyilvánosság nincs jelen a közlés kiindulópontjául szolgáló helyszínen. A mű bármely más, a közönség számára nyitva álló helyen közvetlenül, a mű előadásával vagy közvetlen bemutatásával megvalósuló érzékelhetővé tételét kizárja e körből.⁴⁴⁸ E döntés háttérében megbújó érvelés lényege egyrészt az InfoSoc-irányelv (23) preambulumbekzdése, amely kimondja, hogy a nyilvánossághoz közvetítést úgy kell értelmezni, hogy az lefedjen minden olyan nyilvánossághoz közvetítést, amikor a nyilvánosság nincs jelen a közvetítés kiindulópontjául szolgáló helyszínen. Az idézett preambulumbekzdés tartalmának magyarázatát az FAPL-ügyben már megadta a Fórum, amelyet itt megerősített. Emlékeztetett továbbá arra, hogy az Európai Parlament kifejezett javaslata volt, amely végül a (23) preambulumbekzdésben a művek közvetlen bemutatására vagy előadására irányuló cselekményeket kizárta az InfoSoc-irányelv 3. cikkének hatálya alól, és amelyekre nézve továbbra is a BUE 11. cikkét tartja alkalmazandónak. A cirkuszi előadások során a zeneműveket közvetlen formában adták elő, közvetlen fizikai kontaktusban a felhasználást végzőkkel, vagyis a nyilvánosság jelen van a nyilvános előadás kiindulópontjául szolgáló helyszínen.⁴⁴⁹

A *C More Entertainment AB*-ügyben⁴⁵⁰ a felperes társaság egy fizetős televíziós csatornát üzemeltetett, amely internetes oldalán közvetített sporteseményeket előfizetői díj ellenében. Az ügy alperese internetes oldalán elhelyezett linkek segítségével tette lehetővé, hogy a felhasználók megkerüljék a felperes szolgáltatását és a díjfizetési rendszert. Az ügy külön érdekessége volt, hogy az eljáró nemzeti bíróság a felperest szomszédos jogi jogosultnak minősítette, amellyel kapcsolatban megállapította azt is, hogy a svéd szabályozás szélesebb körben határozza meg a szomszédos jogi jogosultak védelmét, mint az InfoSoc-irányelv 3. cikke, mivel a svéd szerzői jog nem korlátozza a szomszédos jogi

⁴⁴⁷ Uo. 19-21. pont.

⁴⁴⁸ Uo. 41. pont.

⁴⁴⁹ Uo. 33-37. pont.

⁴⁵⁰ C-279/13. *C More Entertainment AB v. Linus Sandberg*. ECLI:EU:C:2015:199.

jogosultak nyilvánossághoz közvetítési jogát a lehívásra hozzáférhetővé tételre. Az EUB-nak e problémára kellett reflektálni.⁴⁵¹

Ennek eredményeként megállapította, hogy „nem ellentétes a 3. cikk (2) bekezdésével az olyan tagállami szabályozás, amely a műsorsugárzó szervezetek kizárólagos jogát kiterjeszti Interneten történő nyilvánossághoz közvetítési cselekményekre, feltéve, ha e kiterjesztés nem sérelmes a szerzői jogi védelemre.”⁴⁵²

Az európai uniós irányelvek vonatkozó rendelkezéseit az alábbi táblázat foglalja össze.

	Bérlés-irányelv	Műhold-irányelv	Adatbázis-irányelv	InfoSoc-irányelv
Nyilvánossághoz közvetítés jogát szabályozó szakaszok	8. cikk.	1. cikk (1) bekezdés [műhold fogalma], 1. cikk (2) a) műholdas nyilvánossághoz közvetítés, 2. cikk sugárzás, 8. cikk vezetékes továbbközvetítés.	5. cikk d) nyilvánossághoz közvetítés, 7. cikk (2) b) újrahasonosítás, ami lehet on-demand.	3. cikk (1)-(3).

2.2.3. A nyilvánossághoz közvetítés fogalma az Szjt.-ben

Az Szjt. 26. § (1) bekezdésében akként rendelkezik, hogy „a szerző kizárólagos joga, hogy művét sugárzással a nyilvánossághoz közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Sugárzás a mű érzékelhetővé tétele távollévők számára hangoknak, képeknek és hangoknak, vagy technikai megjelenítésüknek vezeték vagy más hasonló eszköz nélkül megvalósuló átvitele.”

A Nagykommentár szerint alapesetnek a sugárzást kell tekinteni, „amelyből elvonatkoztatható a nyilvánossághoz közvetítés fogalma.” További alapvetés a már sokat emlegetett tétel, hogy a műveknek nem anyagi formában történő felhasználására kerül sor, a műpéldányok átadására nem kerül sor. Ehelyett a művek érzékelése történik meg képek, hangok vagy ezek kombinációja formájában. A nyilvánossághoz közvetítő személye bárki lehet, akár magánszemély is, amely kiváltképp életszerű az olyan hétköznapi platformokon, mint a közösségi média. A Nagykommentár szerint ugyanakkor feltétel, hogy egyszerre több személy legyen a felhasználás címzettje.⁴⁵³

⁴⁵¹ Uo. 10-21. pont.

⁴⁵² Uo. 37. pont.

⁴⁵³ GYERTYÁNFY, 2017. 26. §.

A sugárzásként való minősülés szempontjából nincs jelentősége, hogy a sugárzott jelek digitálisak vagy analógok. A földfelszíni sugárzás esetében közvetlenül történik meg a jelátvitel az adó- és vevőantennák között,⁴⁵⁴ oly módon, hogy a sugárzó és vevő antennák között „*nincs közbülső szervezet*”, és mivel a sugárzás „*technikailag irányítatlan elektronágneses hullámok igénybevételét jelenti*”, az elérhető közönség száma korlátlan, akik számára a sugárzott mű tartama egyidejűleg hozzáférhetővé válik.⁴⁵⁵

A (2) bekezdés szerint sugárzás a műhold útján történő sugárzás is, ha azt a nyilvánosság közvetlenül képes fogni. Ennek feltétele, hogy a rádió- vagy televízió-szervezet felelősségével és ellenőrzése alatt juttassák el a jeleket a műholdhoz, majd onnan a Földre megszakítatlan közvetítés útján, azzal a céllal, hogy a jeleket a nyilvánosság vehesse. A műholdas sugárzás esetén a felhasználás helyének azt az EGT tagállamot kell tekinteni, ahonnan a rádió- vagy televízió-szervezet felelősségével és ellenőrzése alatt a műsort hordozó jeleket eljuttatják a műholdhoz, majd onnan a Földre megszakítatlan közvetítés útján azzal a céllal, hogy a jeleket a nyilvánosság vehesse.

A műholdas sugárzás esetében a műsorhordozó jeleket a műholdra irányítják, amely azokat szétszórja a lefedett területen, amelyeket a nyilvánosság közvetlenül képes venni. A közvetlenség itt megszakítatlanságot, egyidejűséget jelenti. A műsorsugárzó szándéka rögtön a jelek fellövésekor át kell, hogy fogja a nyilvánossághoz közvetítést.⁴⁵⁶ E felhasználás sajátossága, hogy a „*besugárzott terület*” lényegesen nagyobb, több állam területét is érintheti. Erre tekintettel az engedélyezés nehézkes, ezért a Műhold-irányelv 1. cikk (2) bekezdése által bevezetett, fentebb említett megdönthető vélelem került elfogadásra. Eszerint a felhasználás helyének csak azon állam területe minősül, ahol a műsorszolgáltató ellenőrzése és felelőssége alatt a műsort a vétel céljával fellövik. Ebből következik, hogy a többi besugárzott, Műhold-irányelv területi hatálya alá tartozó tagállamban nem kell a felhasználásra engedélyt kérni. A besugárzott terület nagysága (*footprint*) azonban a jogdíjszámítás tekintetében számításba jön. Ha a műsorhordozó jeleket az Unió kívüli államból lövik fel, akkor is alkalmazható az imént említett vélelem. Ennek feltétele, hogy akár a fellövést működtető, akár a fellövésre megbízást adó műsorszolgáltató szervezet az Unió valamely tagállamában honos legyen. Ebben az esetben ezek a szervezetek kötelesek a felhasználási engedélyt beszerezni.⁴⁵⁷

⁴⁵⁴ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 117.

⁴⁵⁵ GYERTYÁNFY, 2017. 26. § (1) bekezdés.

⁴⁵⁶ Uo. 26. § (2) bekezdés.

⁴⁵⁷ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 98. Vö. GYERTYÁNFY, 2017. 26. § (2) bekezdés.

A (3) bekezdés sugárzásnak minősíti a kódolt sugárzást is, amelyet a nyilvánosság körében csak azt követően tudnak fogni közvetlenül, hogy a műsort hordozó jeleket az eredeti rádió- vagy televízió-szervezettel kötött megállapodás alapján, a tőle vagy hozzájárulásával mástól beszerzett eszközzel (kódolóval) arra alkalmassá tették. A kódolást a (4) bekezdés szerint elvégezheti a nyilvánossághoz közvetítő szervezet is, amelyet szintén sugárzásnak kell tekinteni. Az így közvetített mű zavartalan érzékelése a nyilvánosság tagjai számára csak a kódolást végző szervezettel kötött külön megállapodás alapján, a tőle vagy a hozzájárulásával mástól beszerzett kódolóval lehetséges. A kódolás jelentősége az (5) bekezdés szerint az, hogy a hozzáférést a nyilvánosság valamely szűkebb körére korlátozzák, ennek érdekében pedig a műsort hordozó jeleket bármilyen módon átalakítják.

A sugárzásnak egy sajátos változata a *kódolt sugárzás*, amely akkor minősül sugárzásnak, ha a „*műsorhordozó jeleket a műsor közönség tagjai által történő érzékelésére a kód feloldásával alkalmassá tették.*” E cselekmény elvégzésére szükség van egy dekódoló eszközre, amelyet vagy maga a műsorszolgáltató, vagy a hozzájárulásával más, általában a műsorterjesztő bocsátja rendelkezésre. A Nagykommentár felhívja a figyelmet arra, hogy a vezetékes közvetítésnél egyébként megtörténik a hordozó jelek műszaki módosítása, átkódolása, ez azonban még nem egyelő azzal a kódolással, amelyet csak egy megfelelő dekódoló eszközzel lehetne venni.⁴⁵⁸ A kódolás célja lehet a jelek eljuttatásának megkönnyítése, illetve az is, hogy a jelekhez való hozzáférést a jogosultak korlátozzák (*célzott nyilvánosság*).⁴⁵⁹ Ez utóbbi a korábbiakban már említett *hatásos műszaki intézkedések* körébe tartozik.⁴⁶⁰

A (7) bekezdés lehetővé teszi, hogy a saját műsort a nyilvánossághoz vezeték útján vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon közvetítsék. Erre a tevékenységre a sugárzásra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. Sugárzásnak kell tekinteni azokat a nyilvánossághoz közvetítési eseteket, amelyek során a műsor a nyilvánossághoz „*elsődlegesen vezetéken, vagy más hasonló technikával jut el.*” Ebbe az esetkörbe tartoznak a saját műsor vezeték útján közvetítő szolgáltató (jellemzően kábeltelevízió), az AM Mikrohullámok útján továbbított, szűk vételi körnek szánt adások és az internetes műsortovábbítási technológia, ideértve az internetes úton átvitt, digitális

⁴⁵⁸ GYERTYÁNFY, 2017. 26. § (3)-(5) bekezdés.

⁴⁵⁹ Uo.

⁴⁶⁰ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 100.

jellé alakított műsorhordozó jeleket (IPTV) és a különféle webcasting technológiákat.⁴⁶¹ Ezutóbbiak mind lehívásra hozzáférhetővé tétellel történő nyilvánosságához közvetítésnek minősülnek, mert az összes internetes átvitel, ha más nem, hát a http kérelmére történik. Ugyanakkor nem on-demand, mert ahhoz a végfelhasználó hozzáférés helyére és idejére vonatkozó döntése szükséges.⁴⁶²

A (8) bekezdés az on-demand jellegű felhasználásokat is a nyilvánosságához közvetítés hatókörébe rendeli. Az on-demand felhasználásnak kétlényegi jellemzőjét fontos kiemelni. Az egyik a kizárólagos jelleg, amely igyekszik ellenőrzést biztosítani a jogosultaknak a művek online történő kiaknázása fölött. A másik pedig az interaktívjelleg. Amennyiben nem áll fenn a nyilvánosság aktivitása, hanem az passzív, akkor nem az interaktív nyilvánosságához közvetítéssel, hanem vezetékes vagy más módon való nyilvánosságához közvetítéssel van dolgunk. A távollévő nyilvánosság közvetlenül fér hozzá a jelekhez. Ezek érzékeléséhez (meghallgatásához, megtekintéséhez) ugyancsak készülékre van szükség. A műhordozó jeleket itt egy nyilvános távközlési hálózat továbbítja, amelyen az adatátvitel „interaktív (*oda-vissza irányú*).” A műhordozó jeleket közvetítő rendszerek lehetnek nyitottak vagy zártak.⁴⁶³

A 28. § (1) bekezdése a sugárzással nyilvánosságához közvetített mű továbbközvetítésének engedélyezését is a szerző kizárólagos jogai körébe utalja. A lehívásra hozzáférhetővé tétel és a vezeték útján történő sugárzás határeseteként a *saját műsor vezetékes továbbközvetítése*. Erre kitűnő példa a televízió-szervezetek sportműsorai, amelyeket egyszerre sugároznak, illetve közvetítenek egységes műsorfolyamként elektronikus hírközlési hálózaton a nyilvánosságához (*simulcasting*). Gondol, Nagy és Timár azért tekintenek erre határesetként, mert az interaktivitás szintje dönti el, hogy mely közvetítési esetkörrel van dolgunk. Ha a felhasználóknak csak arra van lehetőségük, hogy a műsorfolyam egyes elemei között ugráljanak, vagy a lejátszást megállítsák, az még nem tekinthető interaktív nyilvánosságához közvetítésnek. Ha viszont a szolgáltatás lehetővé teszi, hogy konkrét műveket választhassanak ki és élvezhessenek a felhasználók, akkor a lehívásra hozzáférhetővé tétellel van dolgunk.⁴⁶⁴ A műsor-továbbközvetítés körébe tartoznak az internet protokoll alapú televíziós szolgáltatások, amelyeket az SZJSZT

⁴⁶¹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 99.

⁴⁶² VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 984. Vö. DEPREEUW, 2014. p. 441. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 139.

⁴⁶³ GYERTYÁNFY, 2017. 26. § (7)-(8) bekezdés.

⁴⁶⁴ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 118.

„*hagyományos analóg műsor-továbbközvetítésnek (műsorelosztásnak)*” tekint.⁴⁶⁵ A teljes műsorfolyam szolgáltató általi rögzítése, majd az előfizetőkhez való eljuttatása pedig lehívásra hozzáférhetővé tételként értékelhető.⁴⁶⁶ Ennek indoka, hogy az előfizetők a szolgáltatás révén „*egyedileg, egy általuk meghatározott időpontban és helyen*” tekinthetik meg a műsorszámokat.⁴⁶⁷

A sugárzott műsorok *továbbközvetítése* külön, másodlagos felhasználásnak minősül, így külön szerzői engedélyezés tárgya kell, hogy legyen. Ebből fakadóan nem tartozik a nyilvánosságához közvetítés általános fogalma alá. Ez akkor valósul meg, ha a rádió- és televízió-szervezet műsorában már sugárzott művet az eredeti rádió- és televízió-szervezethez képest más szervezet a sugárzással egyidejűleg vagy időben eltolva, és csonkítatlanul a nyilvánosságához továbbközvetíti. Vagyis itt az egyszer már nyilvánosságához közvetített művek újbóli nyilvánosságához közvetítése történik egy másik szervezet által, amely egy új engedélyköteles felhasználás.⁴⁶⁸ Erre tipikus példa a kábeltársaság által történő továbbközvetítés. Amennyiben a továbbközvetítő szervezet a műsort rögzíti, majd más időpontban, változtatással, például reklámok elhelyezésével juttatja el a nyilvánosságához, akkor az már önálló sugárzásnak minősül. Ennek gyakorlására egyszerre kell engedélyt kérni a szerzőktől, az érintett hangfelvétel-előállítóktól és előadóművészeketől is.⁴⁶⁹

Az Sztj. eltér az InfoSoc-irányelvtől a nyilvánosságához közvetítés tekintetében annyiban, hogy amíg előbbi 24. §-a nyilvános előadásnak tekinti a jelenlévő közönségnek a helyszínen történő élő előadást vagy az élő, illetve rögzített előadás technikai eszközök útján történő érzékelhetővé tételét, addig az Európai Unió szerzői joga az InfoSoc-irányelv 3. cikkében vett nyilvánosságához közvetítésként értékeli a hasonló felhasználásokat. A Nagykommentár magyarázata szerint az eltérés oka lehet, hogy a nyilvános előadás nem határokat átlépő felhasználás, így nem érte el a belső piac harmonizációját célul kitűző uniós jogalkotó „*ingerküszöbét*” és ezáltal nem is került ez a vagyoni jog harmonizálásra.⁴⁷⁰ Uniós szinten mindössze a kereskedelmi célból forgalomba hozott hangfelvételek nyilvánosságához közvetítése esetére fennálló díjigény került harmonizálásra a Bérlet-irányelv 8. cikkében.⁴⁷¹

⁴⁶⁵ SZJSZT 31/07/1. p. 4.

⁴⁶⁶ Uo. p. 5.

⁴⁶⁷ Uo. p. 10.

⁴⁶⁸ GYERTYÁNFY, 2017. 28. §.

⁴⁶⁹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 108-109. Vö. GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 120.

⁴⁷⁰ GYERTYÁNFY, 2017. 24. §. Vö. FALUDI – GRAD-GYENGE, 2012. p. 77.

⁴⁷¹ FALUDI – GRAD-GYENGE, 2012. p. 79.

A vagyoni jogok köre és így a nyilvánossághoz közvetítés joga a szomszédos jogi jogosultak esetében némiképpen eltér a szerzői jogi jogosultakétól. A teljesítmények gazdasági kiaknázásának köre bővült, de még mindig nem beszélhetünk arról, ami a szerzők esetében evidens, nevezetesen a bármilyen felhasználásra kiterjedő engedélyezési jogról. A szomszédos jogi jogosultak esetében ezek a vagyoni jogok nevesítve vannak, miközben a másodlagos felhasználások körére csak díjigényt ír elő a törvény.⁴⁷²

A szomszédos jogok körében a 73. § (1) bekezdés b) pontja az előadóművészek tekintetében biztosítja a rögzítetlen előadás sugárzásának vagy más módon történő nyilvánossághoz közvetítésének jogát. Kivétel ez alól, ha az előadás, amelyet sugároznak vagy más módon nyilvánossághoz közvetítenek, már maga is jogszerűen sugárzott előadás. Az e) pont az on-demand felhasználáshoz is az előadóművész hozzájárulását írják elő. A rögzített előadás ilyen jellegű felhasználása megtörténhet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon. Ugyanez igaz az olyan előadásra, amely része egy már kisugárzott televízióműsornak, amelyet egy kábeltelevízió egyidejűleg továbbközvetíthet vagy egy vendéglátóhely a közönség számára lejátszhat. A másodlagos vagyoni jogokra a jogalkotó megfelelő díjazást ír elő. Így például díjazás jár a kereskedelmi célból kiadott hangfelvételeken, valamint ezek másolatain rögzített előadások rádióban, illetve televízióban való sugárzásáért, vagy bármely más nyilvánossághoz közvetítéséért, illetőleg továbbközvetítéséért. Ugyanígy jár arányos részesedés az üreshordozó-jogdíjból is.⁴⁷³

A 76. § (1) bekezdésének c) pontja a hangfelvétel-előállítóknak biztosítja azt a jogot, hogy a hangfelvételt vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy tegyék a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg. Emellett engedélyezési jog nélküli díjigény illeti meg őket a másodlagos felhasználások tekintetében. A másodlagos felhasználások között találjuk a kereskedelmi célból kiadott hangfelvétel nyilvános előadását, sugárzását és más nyilvánossághoz közvetítését, ide értve a rádió- és televízió-szervezetek műsoraiban történő egyidejű továbbközvetítést.⁴⁷⁴

A rádió- és televízió-szervezetek számára az Szjt. a 80. § (1) bekezdés a) és d) pontjaiban biztosítja a műsorok nyilvánossághoz közvetítésének jogát. Az a) pont szerint a rádió- és televízió-szervezet hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy a műsorát más rádió- vagy televízió-szervezetek, illetve vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítést

⁴⁷² LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 185.

⁴⁷³ Uo. p. 186-188.

⁴⁷⁴ Uo. p. 192.

végzők sugározzák, illetve a nyilvánossághoz közvetítsek. A d) pont az on-demand felhasználásokhoz írja elő a hozzájárulás meglétét. Az ilyen nyilvánossághoz közvetítés megtörténhet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon. A (2) bekezdés kimondja, hogy a televízió-szervezet hozzájárulása szükséges ahhoz is, hogy műsorát a közönség részére közvetítsek olyan helyiségben, amely belépti díj ellenében hozzáférhető a közönség számára.⁴⁷⁵ Az interaktív hozzáférhetővé tétel különös jelentőségre tesz szert napjainkban, amikor a műsorokat egyre több szervezet teszi hozzáférhetővé okostelefonokon, mobil applikáció segítségével.⁴⁷⁶

A filmek előállítóinak a 82. § (1) bekezdés c) pontja alapján hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy a filmet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy tegyék a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg. A filmelőállítók oltalma szűkebb körű, mint amelyet a törvény a filmek szerzői számára előír. Ezért a filmalkotásnak nem minősülő audiovizuális művek előállítói kizárólagos engedélyezési jogot élveznek a teljesítmények lehívásra hozzáférhetővé tétele tekintetében.⁴⁷⁷

A 84/A. § (1) bekezdés b) pontja az adatbázisok előállítóinak hozzájárulásához köti az adatbázis tartalma egészének vagy jelentős részének a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételét, akár terjesztéssel vagy a nyilvánossághoz való közvetítéssel. A nyilvánossághoz közvetítés Sztj.-ben foglalt jogának összegzését az alábbi táblázat tartalmazza:

Nyilvánossághoz közvetítés joga az Sztj.-ben					
Szerzők	26-28. § Nyilvánossághoz közvetítés joga.				
Szomszédos jogi jogosultak	Előadóművészek: 73. § (1) b), e) pontok.	Hangfelvétel-előállítók: 76. § (1) c) pont.	Rádió- és televízió-szervezetek: 80. § (1) bekezdés a)-d) pontok.	Film-előállítók: 82. § (1) bekezdés c) pont.	Adatbázis-előállítók: 84/A. § (1) bekezdés b) pont.

2.2.4. A nyilvánosság fogalma

⁴⁷⁵ Uo. p. 194.

⁴⁷⁶ GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 133.

⁴⁷⁷ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 195. Vö. GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. p. 134.

A nyilvánosság a kommunikációs jellegű műfelhasználások alapvető fogalmi eleme. Enélkül nem lehet megállapítani a vagyoni jog gyakorlását. A BUE nem határozza meg, mit kell pontosan a nyilvánosság fogalma alatt érteni, hanem azt a nemzeti jogalkalmazó értelmezésére bízta.⁴⁷⁸ A nyilvánosság szükségképpen az emberek nagyszámú csoportját jelenti, akik jelen vannak a besugárzott területen és rendelkezésükre áll az eszköz a jelek vételére és visszaalakítására. A nyilvánosságot a nyilvános előadás szempontjából korábban úgy értelmezték, mint emberek egy csoportját, akik azonos helyen és időben gyűltek össze annak érdekében, hogy egy előadást megtekintsenek. Még csak nem is szükséges, hogy a közönség tagjai a műélvezet elsődleges szándékával látogassanak meg egy helyiséget. Ebből következik, hogy nyilvánosságnak kell tekinteni például egy bevásárlóközpont vásárlóközönségét is, akik vásárlás közben mind ugyanazt a zeneművet hallgatják az üzlethelyiség hangszóróiból.⁴⁷⁹

A váltás a nyilvánosságnak történő előadás és a nyilvánossághoz történő közvetítés egyértelműen a rádiózás kezdetéhez köthető. Ekkor vált lehetővé először, hogy a nyilvánosság „szétszéledjen” a térben egy földrajzi egységen belül, de mégis egy időben legyen képes a sugárzott műveket érzékelni, akár a magánlakásaikon belül. A BUE ugyanakkor nem kezeli azt a problémát, hogy mi a helyzet az olyan érzékeléssel, amely időben és térben elkülönül a sugárzás eredeti idejétől, vagyis a felhasználók a műhöz azáltaluk megválasztott helyen és időben férhetnek hozzá. Az ilyen on-demand jellegű szolgáltatásokat a WIPO Internet-szerződése szabályozták először.⁴⁸⁰

A nyilvánosság, a közönség az a közeg, ahonnan a jogosultak képesek kinyerni a művükbe fektetett munkájuk gyümölcsét, akár a felhasználás ellenértékéért fizetett díjazás, akár egy előfizetői díj formájában.⁴⁸¹ Bevételt jelenthet a vevő eszközökre kivetett adó, az üzlethelyiségekben érzékelhetővé tett műsorok után fizetett jogdíjak, a hirdetésekbe befolyt részesedés. Mivel a nyilvánossághoz közvetítés önmagában, és a nyilvánossághoz közvetített művek is számtalan formában képesek bevételt termelni, abból a felhasznált mű szerzőjét részesíteni kell, hiszen ez a szerzői jog egyik legfontosabb célja.⁴⁸²

Ha tehát a művet azért teszik a nyilvánosság számára érzékelhetővé, akár előadással, akár nyilvánossághoz közvetítéssel, hogy az ezért a felhasználási

⁴⁷⁸ DEPREEUW, 2014. p. 329. Vö. HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 799.

⁴⁷⁹ DEPREEUW, 2014. p. 330.

⁴⁸⁰ Uo. p. 336.

⁴⁸¹ Uo. p. 526.

⁴⁸² Uo. p. 337-338.

cselekményért valamilyen formában ellentételezést fizessen, akkor a mű gazdasági hasznosítására irányuló cselekmény szerzői jogi szempontból releváns. Még akkor is, ha például a nyilvános előadás nézőitől a rendezők döntése értelmében nem kérnek belépődíjat, mert a lehetőség a gazdasági haszon kinyerésére adott volt.⁴⁸³ Ugyanez a helyzet áll fenn például akkor, ha valaki egy online blogon felhasznál egy szerzői jog által védett fényképet vagy más tartalmat, még akkor is, ha a blog szabadon hozzáférhető, nem termel reklámbevételt. A pusztán lehetőség, hogy gazdasági hasznot hajthat a blogposzt, már elég indok arra, hogy szerzői jogilag releváns felhasználási cselekmény valósuljon meg.⁴⁸⁴

A közösségi média egyébként e szempontból egy különleges terepe a szerzői művek és szomszédos jogi teljesítmények felhasználásának. A nyilvánosság körét a felhasználók képesek meghatározni, akár leszűkíteni ismerőseik bizonyos csoportjára, vagy konkrétan megjelölni azt a néhányat közülük, akiket már akár szűk családi, baráti körként lehet értékelni. Ezesetben már önálló nyilvánossághoz közvetítési cselekményről nem beszélhetünk.⁴⁸⁵

A nyilvánosság fogalmi elem megvalósulása szempontjából nem lehetséges, hogy a felhasználó konkrétan megjelölje a nyilvánossághoz közvetítés címzettjeit. A nyilvánossághoz közvetítési cselekmény megvalósulásához elég, ha a jeleket továbbítják. Az nem szükséges, hogy azokat a nyilvánosság vegye is.⁴⁸⁶ Elég, ha a besugárzott területen potenciálisan jelen lévők nagy csoportjának lehetősége van a sugárzott és más módon nyilvánossághoz közvetített műveket érzékelni, még hozzá úgy, hogy nincsenek jelen a felhasználás helyén.⁴⁸⁷

Érdekes kérdést vet fel a 11bis cikk (1) bekezdésének harmadik fordulata, amely nem csak a sugárzást, hanem annak vételét is bevonja a szerző engedélyezési joga körébe. Ez már csak azért is izgalmas kérdés, mert a jelek vétele és azok jelenlévő nyilvánosság számára televízió- vagy rádiókészüléken történő érzékelhetővé tétele új nyilvánosságot keletkeztet. Éppen ezért szükséges volt, hogy a szerzőket részesítsék azokból a bevételekből, amelyeket azon vállalkozások üzemeltetői realizálnak, akik üzlethelyiségekben a nyilvánosság számára szerzői műveket tettek elérhetővé, növelve ezzel a látogatói kört és a bevételt. Ennek főként annak tükrében van jelentősége, hogy

⁴⁸³ Uo. p. 528.

⁴⁸⁴ Uo. p. 533.

⁴⁸⁵ Uo. p. 530.

⁴⁸⁶ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 799.

⁴⁸⁷ DEPREEUW, 2014. p. 272.

minél több platformon lehet egy művet élvezni, a bevételek annál szélesebb körben oszlanak meg. Vagyis a rádiós sugárzás szükségképpen hatással van az eladott lemezek piacára, vagy az internetes streaming-szolgáltatások a mozis jegybevételekre, eladott dobozos műpéldányokra.⁴⁸⁸ A kommunikáció egyoldalúságát, vagyis hogy a művek vétele és élvezete a magánszféra keretei között nem keletkeztet releváns felhasználást,⁴⁸⁹ magyarázhatjuk azzal, hogy a végponton levő végfelhasználóknál nem keletkezik gazdasági értelemben vett haszon. Amennyiben azonban bármilyen módon, akár nyilvánossághoz való továbbközvetítéssel, akár lehívásra hozzáférhetővé tétellel, akár többszörözéssel, előadással vagy bármi más releváns felhasználással hasznot hajtanak a nyilvánosság egyes tagjai a mű vételéből, akkor abból a szerzőt már részesíteni kell.

Ahogy a BUE, úgy a WCT sem jelöli meg pontosan, hogy mit kell nyilvánosság alatt érteni.⁴⁹⁰ Ilyennek tekintendő bármilyen interneten történő új nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tétel, IPTV útján való nyilvánossághoz közvetítés, mivel ezek a széleskörű publikumot célozzák. Nem lehet ilyenek tekinteni a mű családi belső hálózaton hozzáférhetővé tételét, ha viszont ahhoz a hálózathoz kívülről is rá lehet kapcsolódni, az már nyilvánossághoz közvetítésként értékelendő.⁴⁹¹

Depreeuw hasonlóképpen vélekedik. Ő a WCT nyilvánosság fogalmát elemezve megállapítja, hogy a felhasználási cselekmény csak akkor minősül nyilvánossághoz közvetítésnek, ha a nyilvánosságot célozza. Azt is említi továbbá, hogy a nyilvánosság pontos meghatározása a hozzáférhetővé tétel esetében talán el is hagyható, mivel a felhasználási cselekmény megvalósulása önmagában elég ahhoz, hogy hozzáférhetővé tételnek minősüljön, elég, ha egy, a felhasználáshoz közvetlenül nem kapcsolódó, de számában nyitott, egyidejűleg a tartalomhoz potenciálisan hozzáférő személyek összességéhez eljuthat a mű. Az on-demand felhasználás nyilvánossága „*nem csak földrajzi, hanem kronológiai értelemben is elszórt.*”⁴⁹² Ugyanezen szempontok érvényesek az InfoSoc-irányelv nyilvánosságára is.

Az Egyesült Államok szerzői jogában az USCA 101. §-a szerint az előadásra vagy megjelentetésére olyan helyen kell, hogy sor kerüljön, amely nyitva áll a közönség számára,

⁴⁸⁸ Uo. p. 293-294.

⁴⁸⁹ Hugenholtz és van Velze úgy fogalmaznak, hogy a nyilvánosság akként is meghatározható, ha ellentétjére, vagyis a magáncélú felhasználásra utalunk. Lásd HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 799.

⁴⁹⁰ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 132.

⁴⁹¹ Uo. p. 141.

⁴⁹² DEPREEUW, 2014. p. 359.

ezen felül pedig bármi olyan helyiség, ahol személyek jelentős számban összegyűlhetnek, ide nem értve a rendes családi és baráti kört.⁴⁹³

A Nagykomentár úgy fogalmaz, hogy a nyilvánosság alatt a „*vétel lehetőségéhez jutó személyi kört*” kell érteni, amely fennáll akkor, ha a közvetítő rendszerhez bárki hozzáférhet. Nem feltétel, hogy a nyilvánosság tagjai egyszerre férjenek hozzá, lehetséges az is, hogy időben és térben elszórva.⁴⁹⁴

Vagyis a nyilvánosság evolúciója jól követhető fejlődési utat járt be. A nyilvános előadás közönsége jelen van a felhasználás helyén és idejében, miközben passzívan élvezzi az interpretációt, vagy legfeljebb véleményét fejezi ki, ami önmagában nem releváns felhasználási cselekmény. A technikai fejlődés következő lépcsője lehetővé tette, hogy a műveket emberek távollévő csoportjaihoz juttassák el. A sugárzás és vezetékes nyilvánossághoz közvetítés műélvező közege egy térben távol levő nyilvánosság, amely ugyancsak passzív, a művet a meghatározott időpontban képes érzékelni. A digitális információs hálózatok nyilvánossága alapvetően szintén egy távollévő nyilvánosság, viszont forradalmi változás, hogy miközben aktívan tudnak a művek élvezetében dönteni a lehívás helyének és idejének megválasztásával, ők is felhasználóvá válhatnak, hiszen a hálózaton való kommunikációs csatornát kihasználva egymás között is képesek a műveket hozzáférhetővé tenni. Vagyis a kommunikáció ez esetben valójában nem kétoldalú, hanem sokkal inkább többoldalú, mivel a nyilvánosság tagjai nem csak hogy az eredeti felhasználási cselekmény célközönsége, hanem a hozzájuk közvetített művet a hálózaton keresztül ők maguk is továbbközvetíthetik, sőt, akár meg is változtathatják. Erre korábban ebben a formában nem volt lehetőség.

A nyilvánosság fogalmát az EUB több esetben is elemezte.⁴⁹⁵ Az *SGAE v. Rafael Hotels SA*-ügyben megállapította, hogy a kifejezés „*meghatározatlan számú lehetséges tévénézőt jelent*”, akik lehetnek a szobákban megszálló vendégek és azok is, akik a létesítmény bármely más olyan helyiségében tartózkodnak, ahol közelükben televíziókészülék található.⁴⁹⁶ A nyilvánosság szukcesszív, mivel a szállóvendégek gyorsan

⁴⁹³ GODLSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 319.

⁴⁹⁴ GYERTYÁNFY, 2017. 26. §.

⁴⁹⁵ Ezek közül az Egeda-ügyet [C-293/98 Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (Egeda) v. Hostelería Asturiana SA (Hoasa), ECLI:EU:C:2000:66], amely arról szólt, hogy egy hotel vendégei minősíthetők-e új nyilvánosságnak azért nem ismertetem részletesebben, mert az EUB kimondta, hogy a nyilvánossághoz közvetítésként minősülés kérdése nem ítéltető meg a Műhold-irányelv szerint, lévén hogy az nem tartalmaz lényegi rendelkezéseket a vezetékes továbbközvetítés tekintetében, ezért a nemzeti jogszabályok alapján kell az esetet megítélni. Vö. HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 803.

⁴⁹⁶ Uo. 37-38. pont.

váltják egymást.⁴⁹⁷ E nyilvánosság új közönségként értékelhető, mivel az eredetihez képest más szervezet végzi a mű közvetítését, az eredetitől eltérő közönség felé. A szerző ugyanis a műve sugárzásának engedélyezésével csak a közvetlen felhasználókat veheti figyelembe, „*vagyis azokat a jelvételekre alkalmas készülékek (...) birtokosait, akik egyénileg vagy magánéleti, családi körben veszik az adásokat.*”⁴⁹⁸ Az ezen túlmutató nyilvános vétel a szerző kizárólagos engedélyezési jogkörébe tartozik. A szálloda tehát közvetítőként a saját vendégei irányába teszi hozzáférhetővé a műveket, akik enélkül azokat nem tudnák megtekinteni. A nyilvánossághoz közvetítésként minősüléshez pedig elegendő, ha a nyilvánosság tagjai a műhöz hozzáférnek. A szálloda ráadásul e közvetítő szolgáltatást az abból való közvetett haszon reményében tette.⁴⁹⁹

Az *FAPL v. QC Leisure*-ügyben az EUB-nak a nyilvánosságról tett megállapításai a következők voltak. Ahhoz, hogy a nyilvánossághoz közvetítés fogalmi elemei megálljanak, szükséges, hogy a védett műveket „*új nyilvánosság számára továbbítsák.*” Ilyennek kell tekinteni az olyan közönséget, amelyet a jogosultak „*nem vettek figyelembe akkor, amikor engedélyezték a műveknek az eredeti nyilvánosság számára való közvetítés útján való felhasználását.*”⁵⁰⁰ A szóban forgó ügyben csak azokat vehették a jogosultak figyelembe, akik televíziókészülékkel rendelkeztek. Jellemzően ide tartoznak azok, akik magáncélra, családi körben veszik az adásokat. Ehhez képest új nyilvánosságnak kell tekinteni, ha a televíziókészülék tulajdonosa a műsorfolyamot olyan helyen közvetíti, amely hozzáférhető a nyilvánosság számára, vagyis az imént említett körön túl, további nyilvánosság számára is elérhető. Az *FAPL v QC Leisure*-ügyben említett pub vendégeit ilyen új nyilvánosságnak kell tekinteni.⁵⁰¹

Az *Airfield*-ügyben⁵⁰² az Airfield műholdastelevízió-szolgáltatói tevékenységet végez, amelynek keretében műholdon sugárzott csatornákból összeállított csomagot kínál. Az előfizető ügyfelek a csomag tartalmához műholdas dekódoló segítségével férhetnek hozzá. A csomagban egyszerre voltak megtalálhatók ingyenes és kódolt csatornák, amely utóbbiak feloldásához az Airfield az előfizetői szerződés megkötését követően egy dekódoló kártyát biztosított. A szolgáltatás biztosításához a Canal Digitaal szolgáltatásait vették igénybe. Az üzleti modell további részese volt az Astra műholdas rendszer. Az

⁴⁹⁷ FALUDI – GRAD-GYENGE, 2012. p. 82.

⁴⁹⁸ SGAE v. Rafael Hotels SA-ítélet, 41. pont.

⁴⁹⁹ Uo. 40-44. pont.

⁵⁰⁰ FAPL v QC Leisure ítélet, 197. pont.

⁵⁰¹ Uo. 198-199. pont.

⁵⁰² C-431/09 és C-432/09. Airfield NV, Canal Digitaal BV v. Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (Sabam), valamint Airfield NV v. Agicoa Belgium BVBA ECLI:EU:C:2011:648.

Airfield és a Canal Digitaal között létrejött megállapodás értelmében az előbbi bére vette az Astrától bérelt kapacitást, amely rádió- és televízióműsorok Belgiumban és Luxemburgban történő sugárzására szolgált. Az Airfield által nyújtott digitális televíziós szolgáltatáshoz szükség volt továbbá arra, hogy a Canal Digitaal műszaki szolgáltatása keretében a jeleket átjuttassa, multiplexelje (keverje), tömörítse, kódolja és az adatokat átvigye. Az Airfield szolgáltatásának komplexitását jól mutatja, hogy további szerződések megkötésére került sor műsorsugárzó szervezetekkel, amelyek csatornái részévé váltak a műholdas programcsomagoknak. A csatornák műsorainak közvetítésére két módon került sor, közvetett közvetítés, illetve közvetlen közvetítés útján.⁵⁰³

A jogvita lényege az volt, hogy a közös jogkezelő szervezetként működő SABAM és Agicoa szerint az Airfield a BUE értelmében vett műsorsugárzó szervezetek által közvetített televíziós műsorok továbbsugárzását végezte, így engedélyre lett volna szüksége a két közös jogkezelő repertoárjába tartozó művek vonatkozásában.⁵⁰⁴

Az EUB ítélete szerint, *„valamely műholdasprogramcsomag-szolgáltató köteles az érintett jogok jogosultjainak engedélyét beszerezni (...), hacsak e jogosultak nem állapodtak meg az érintett műsorsugárzó szervezettel, hogy a szerzői jogi védelemben részesülő műveket e szolgáltató közreműködésével is továbbítják a nyilvánosság számára, azzal a feltétellel, hogy ez utóbbi esetben az említett szolgáltató közreműködése nem teszi új nyilvánosság számára hozzáférhetővé az említett műveket.”*⁵⁰⁵

Az *ITV Broadcasting Ltd. v. TVCatchup*-ügyben⁵⁰⁶ a felperes kereskedelmi televízió társaságok, mint műsorsugárzó szervezetek azt nehezményezték, hogy az alperes TVC internetes televízióműsor-közvetítési szolgáltatásában a felhasználók számára a felperesek által közvetített televízió-műsorokat tett ingyenesen hozzáférhetővé, amelyet azok élőben követhettek. A TVC bevételre hirdetésekben tett szert, amely származott egyrészt a továbbközvetített műsorfolyamban található audiovizuális reklámokból, másrészt pedig a lejátszó képernyőn megjelenő „*in-skin*” reklámokból. A tevékenységhez az alperes négy szervert rendszeresített, a fogadó szervert, a kódoló szervert, az alapszervert és az „*edge*” szervert. A fogadó szerverre kerültek továbbításra a befogott földi és műholdas műsorszolgáltatási jelek, amely egyéni video-adatfolyamokat választott ki a bejövő jelekből. Ezeket a jeleket a kódoló szerverek konvertálták át másik

⁵⁰³ Uo. 11-16. pont.

⁵⁰⁴ Uo. 28-33. pont.

⁵⁰⁵ Uo. 84. pont.

⁵⁰⁶ C-607/11. *ITV Broadcasting Ltd, ITV 2 Ltd, ITV Digital Channels Ltd, Channel 4 Television Corporation, 4 Ventures Ltd, Channel 5 Broadcasting Ltd, ITV Studios Ltd v. TVCatchup Ltd*. ECLI:EU:C:2013:147.

formátumra, majd az alapszerverek formátumonként eltérő adatfolyamban juttatták el a világhálóra. Az edge szerverek áll közvetlen online összeköttetésben a felhasználókkal, akik számítógépeikkel vagy mobiltelefonjaikkal küldték el a megtekinteni szándékozott csatornára vonatkozó kérelmüket a szolgáltató felé. Az edge szerver lényeges eleme, hogy egy szoftver segítségével egyéni felhasználónak címezi az adatfolyam egyéni adatállományát, nem pedig a felhasználók egy csoportjának.⁵⁰⁷

A felperesek a műsoraikon és filmalkotásaikon fennálló nyilvánossághoz közvetítés joga megsértésére hivatkozva keresetet indítottak a High Court of Justice (England & Wales) előtt. A fórum az EUB-hoz fordult, amely két kérdéscsoport tekintetében döntött az ügyben.

Miután megállapítást nyert, hogy a televíziós műsorok internetes továbbközvetítése is nyilvánossághoz közvetítésnek minősül, a Fórum foglalkozott a nyilvánosság fogalmának meghatározásával is, amelyet úgy írt le, mint ami „*meghatározatlan számú lehetséges címzettet jelent, és ezen felül viszonylag jelentős számú egyént foglal magában.*”⁵⁰⁸ Az ítélet említést tesz az ún. „*halmozódó hatásról*” is, amely a lehetséges címzettek körét és a részükre rendelkezésre álló művek körét jelenti, ide értve a műhöz egyidejűleg, illetve szukcesszív módon hozzáférők körét is.⁵⁰⁹ A halmozódó hatásról, és egyáltalán az elérhető nyilvánosság létszámáról való tudomás vonatkozásában nincs jelentősége annak, hogy a címzettek a művekhez a szóban forgó módon, vagyis az „*egy adó – egy fogadó kapcsolat révén férnek hozzá,*” mivel a nincs technikai akadálya annak, hogy ugyanahhoz a műhöz egyidejűleg többen férjenek hozzá.⁵¹⁰ A TVC szolgáltatása az Egyesült Királyságban lakó, internetkapcsolattal rendelkező személyek együttesét – meghatározatlan számú potenciális címzettet, jelentős számú személyt – célozza, akik a „*live streaming*” keretében egyidejűleg férhetnek hozzá a televíziós műsorokhoz. Vagyis a nyilvánossághoz közvetítés „nyilvánosság” fogalmi eleme is megállapítást nyert.⁵¹¹

Az új nyilvánosság kérdésére az a válasz született, hogy mivel a művek földfelszíni sugárzásban kerültek a nyilvánossághoz közvetítésre, így azok internetes rendelkezésre bocsátása specifikus technikai feltétel mellett valósul meg, így külön engedély tárgyát kell, hogy képezze. Erre tekintettel nem is kell vizsgálni az új nyilvánosság fennálltát, mert az csak olyan helyzetekben releváns, amikor a felhasználásra tudatos beavatkozás útján kerül

⁵⁰⁷ Uo. 8-15 pont.

⁵⁰⁸ Uo. 32. pont.

⁵⁰⁹ Uo. 33. pont.

⁵¹⁰ Uo. 34. pont.

⁵¹¹ Uo. 35-36. pont.

sor, amely egy új nyilvánosság számára közvetít védett műveket, és amely nyilvánosságot az érintett szerzők nem vettek figyelembe.⁵¹²E levezetésre alapozva az EUB a vizsgált kérdésre úgy válaszolt, hogy a nyilvánossághoz közvetítés fogalma „*magában foglalja a valamely földfelszíni televíziós adásba foglalt művek olyan továbbközvetítését, amelyet az eredeti műsorsugárzó szervezettől eltérő szervezet valósít meg, és amely az előfizetők rendelkezésére e szervezet által bocsátott internetes adatfolyam útján történik, melynek során az előfizetők a fenti szervezet szerverére csatlakozva foghatják a továbbközvetítést, noha az előfizetők az említett földfelszíni műsorsugárzás vételi területén találhatóak, és jogszerűen foghatják az adást televízió készülékükön.*”⁵¹³

Az alábbiakban a linkelésről szóló alfejezetben bemutatott esetek közül e helyütt azokat a részleteket emelem ki az egyes ítéletekből, amelyekben az EUB foglalkozott az új nyilvánosság kérdésével.

A *Svensson-ügyben*⁵¹⁴a jogvita tárgyát az képezte, hogy a felperes újságírók újságcikkeit, amelyek a Göteborgs-Posten nevű újságban, illetve ennek internetes változatában jelentek meg, a Retriever Sverige internetes oldalán „linkelte”. Vagyis az ügyfelek igényeinek megfelelően más weboldalakon megjelent cikkeket link formájában listázott. A felperesek cikkei ugyan szabadon hozzáférhetőek voltak, úgy vélték, hogy a felhasználók előtt nem lesz világos, hogy másik oldalra kerülnek, miközben felperesek cikkeihez igyekeznek hozzáférni, ezért kérték a bíróságtól a jogsértés megállapítását.⁵¹⁵

A nyilvánosság mozzanat kérdésében az EUB előtt először is aza megállapítás született, hogy „*az olyan közvetítés, mint amelyet egy internetes oldal üzemeltetője kattintható linkek szolgáltatása révén végez, az általa működtetett internetes oldal valamennyi lehetséges felhasználóját célozza, tehát meghatározatlan, viszonylag jelentős számú címzettet.*”⁵¹⁶

Az új nyilvánosság kérdését az EUB azzal válaszolta meg, hogy „*a kattintható link révén történő hozzáférhetővé tétel nem vezet a szóban forgó művek új nyilvánossághoz közvetítéséhez,*” mivel „*az eredeti közvetítésben megcélzott közönség (...) az érintett internetes oldal lehetséges látogatóinak összessége volt, lévén, hogy az e honlapon szereplő művekhez való hozzáférést semmilyen intézkedés nem korlátozta, tehát azokhoz*

⁵¹² Uo. 37-39. pont.

⁵¹³ Uo. 40. pont.

⁵¹⁴ C-466/12. Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman, Pia Gadd v. Retriever Sverige AB. ECLI:EU:C:2014:76.

⁵¹⁵ Uo. 8-12. pont.

⁵¹⁶ Svensson-ítélet, 22. pont.

*minden internethasználó szabadon hozzáférhetett.*⁵¹⁷ Az is kimondásra került, hogy azokat a felhasználókat, akik közvetlenül hozzáférhettek az eredeti művekhez azok eredeti elérési helyén, a másik szolgáltatás üzemeltetőinek beavatkozása nélkül, „*az eredeti közvetítés lehetséges címzettjeinek, és ekképpen a szerzői jog jogosultjai által az eredeti közvetítés engedélyezésekor figyelembe vett nyilvánosság részét képezőnek kell tekinteni.*”⁵¹⁸ Vagyis új nyilvánosság hiányában nincs szükség a szerzői jogi jogosultak engedélyére a linkek elhelyezéséhez, amelyen az sem változtat, ha a felhasználók esetleg úgy érzik, hogy a kattintott link mögötti tartalmat nem az eredeti helyen, hanem a beágyazó weboldalon tekintik meg.⁵¹⁹ Nem ez a helyzet akkor, hogyha a linkek elhelyezésével egy olyan hatásos műszaki intézkedés kerülhető meg, amely biztosítani hivatott, hogy csak a weboldal előfizetői tekinthessék meg az ott elhelyezett tartalmakat. Ugyancsak jogellenes a felhasználás, ha a linkelt tartalom az eredeti weboldalon már nem elérhető és az elhelyezésre nem kapott a felhasználó engedélyt, vagy ha az elhelyezés egyébként is jogsértő volt.⁵²⁰

A *BestWater*-ügyben,⁵²¹ megállapítást nyert, hogy „*valamely honlapon szabadon hozzáférhető, védelem alatt álló művet az alapügyben alkalmazott hasonló, ún. framing eljárást alkalmazó hivatkozás útján valamely más honlapba beágyaznak, nem minősül (...) nyilvánossághoz közvetítésnek, mivel a szóban forgó művet nem közvetítik új közönség számára és a közvetítés nem az eredeti közvetítéstől eltérő specifikus technikai módon valósul meg.*”⁵²²

GS Media-ügyben⁵²³ egy holland aktmodell, Britt Geertruida Dekker fényképei képezték a vita tárgyát. A képeknek a *Playboy* magazinban kellett volna megjelenniük, amelyet a Sanoma adott ki. A képeket a kiadó megrendelésére C. Hermès fényképész készítette, majd kizárólagos engedélyt adott a képek nyilvánosságra hozatalára a Sanoma részére. Az ellenérdekű fél, a *GS Media* üzemelteti a *GeenStijl* weboldalt, amely afféle bulvároldalként működött, napi 230 ezer látogatóval, aminek köszönhetően Hollandia tíz leglátogatottabb weboldala között tartották számon. A *GeenStijl*-hoz a képek egy nevét nem vállaló személytől jutottak el, aki a *Filefactory.com* tárhelyre töltötte fel azokat, majd a mappára mutató linket a *GS Media* rendelkezésére bocsátotta. A képek hozzáférhetővé

⁵¹⁷ Uo. 25-26. pont.

⁵¹⁸ Uo. 27. pont.

⁵¹⁹ Uo. 28-29. pont.

⁵²⁰ Uo. 30-31. pont.

⁵²¹ C-348/13. *BestWater International GmbH v. Michael Mebes, Stefan Potech*. ECLI:EU:C:2014:2315.

⁵²² Uo. 19. pont.

⁵²³ C-160/15. *GS Media BV v. Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker*. ECLI:EU:C:2016:644.

tételét követően a Sanoma azonnal felszólította a GS Media anyavállalatát, hogy akadályozza meg a képek nyilvánosságra hozását. A képek közül az egyik végül kikerült a GeenStijl-ra egy link társaságában, amely a Filefactory tárhelyén található többi képhez vezette a felhasználókat, akik így hozzáférhettek a modell képeihez. A Sanoma felszólítására a tárhelyről eltűntek a képek, viszont az oda mutató link fentmaradt a felszólítás ellenére a GeenStijl-on, sőt, egy másik tárhelyre irányították a látogatókat, ahol a hölgy képei közül legalább egy továbbra is elérhető volt. Miután az ismételt felszólítás eredményeként a második tárhely is törölte a képeket, azok egy harmadikon újra felbukkantak, mégpedig egy újabb, a GeenStijl weboldalán megjelent cikkbe ágyazott linken keresztül.⁵²⁴

A kalandos történet az EUB előtt landolt, amelynek végül meg kellett válaszolnia, hogy megvalósult-e nyilvánossághoz közvetítése, illetve a minősülés szempontjából releváns-e a hiperlinket elhelyező személy tudatállapota.⁵²⁵

Az e helyütt releváns nyilvánosság megítélésével kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy „(...) új közönség hiányában nem beszélhetünk (...) nyilvánossághoz közvetítésről, ha (...) azokat a műveket, amelyekhez az említett hiperlinkek segítségével lehet hozzáférni, korábban a jogosult engedélyével már szabadon hozzáférhetővé tették valamely másik internetes oldalon.”⁵²⁶ Az érvelés azonban nem lehet megtévesztő, hiszen amint azt lentebb ismertetem, a szóban forgó ügy felhasználási cselekményét az EUB nyilvánossághoz közvetítésként értékelte.

Az egyik legfrissebb kapcsolódó jogeset a *Renckhoff-döntés*.⁵²⁷ A tényállás szerint a németországi Észak-Rajna-Vesztfália tartományban található Waltrop középiskolájának egyik diákja készített egy dolgozatot, amelyben szemléltetés céljából másolta be a szóban forgó fényképet, amelyet előzőleg letöltött egy utazásokkal foglalkozó internetes oldalról. A dolgozatba való illesztéssel egy időben az említett oldalra való hivatkozás is megtörtént. A dolgozat ezután az iskola weboldalán vált hozzáférhetővé. A fénykép jogosultja arra hivatkozott, hogy ő csak az utazási oldal üzemeltetőinek adott felhasználási jogot.

A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált fogalom alatt „meghatározatlan számú lehetséges címzettet” kell érteni, amely „viszonylag jelentős számú egyént foglal magában.” Az alapügy cselekménye az „internetes oldal lehetséges felhasználóinak összességét célozza,” amely összesség egy „meghatározatlan, de

⁵²⁴ Uo. 6-16. pont.

⁵²⁵ Uo. 24. pont.

⁵²⁶ Uo. 52. pont.

⁵²⁷ C-161/17. Land Nordrhein-Westfalen v. Dirk Renckhoff. ECLI:EU:C:2018:634.

viszonylag jelentős számú címzett” közössége. A minősülés szempontjából továbbra is fontos tétel, hogy egyrészt olyan új speciális közvetítési módon történjen, amely eltér az addig alkalmazottaktól. Másrészt pedig, hogy valóban olyan új közönséghez kerüljön eljuttatásra a mű, amelyet a jogosult nem vett figyelembe az eredeti felhasználás engedélyezésekor.⁵²⁸

Az EUB emlékeztetett arra, hogy egyrészt a többszörözési és nyilvánossághoz közvetítési cselekményekhez a szerző előzetes hozzájárulása szükséges, mivel az InfoSoc-irányelv nyilvánossághoz közvetítési joga egy *„preventív jellegű jog,”* amellyel a szerzőknek lehetőségük van megakadályozni műveik felhasználók által történő nyilvánossághoz közvetítését. A jog megelőző jellege csorbát szenvedne, ha elvitatnánk a szerzőtől annak lehetőségét, hogy ellenőrizhesse műve online elérhetővé tételét arra hivatkozva, hogy a mű valamely internetes oldalon való korábbi elhelyezése egyszer már a közönséghez juttatta a művet, így az újabb online felhasználás nem eredményez új nyilvánosságot. Amennyiben ezt elfogadnánk, akkor a jogosultnak rendkívül megnehezülne azon joga, hogy követelje a jogsértő magatartás abbahagyását, vagy a jogsértő mű eltávolítását, illetve visszavonja a harmadik személynek a felhasználásra adott engedélyét.⁵²⁹

Ez az érvelés elvezet annak a tételnek a kimondásához, illetve megerősítéséhez, hogy *„a nyilvánossághoz közvetítés joga nem merül ki a nyilvánossághoz közvetítés vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel egyetlen (...) cselekménye révén sem.”*⁵³⁰ A Bíróság érvelését folytatva akként szól, hogy *„úgy tekinteni, hogy valamely internetes oldalon a szerzői jog jogosultjának engedélyével korábban már a nyilvánossághoz közvetített műnek egy másik internetes oldalon való online elérhetővé tétele nem képezi e műnek új közönség számára történő hozzáférhetővé tételét, egyenértékű lenne azzal, mintha a nyilvánossághoz közvetítési jog kimerülésének szabályát állítanánk fel.”*⁵³¹ Amennyiben elfogadnánk a nyilvánossághoz közvetítés jogának ilyen kimerülését, akkor a jogosult elesne a méltányos díjazás lehetőségétől a művek kereskedelmi kiaknázása után.⁵³²

Az érvelés logikája pedig egyenesen vezet arra a következtetésre, amelyet a Bíróság a nyilvánosság kérdésével kapcsolatban megfogalmazott. Nevezetesen, *„valamely műnek egy olyan internetes oldalon való online elérhetővé tételét, amely eltér attól az internetes*

⁵²⁸ Uo. 22-24. pont.

⁵²⁹ Uo. 29-30. pont.

⁵³⁰ Uo. 32. pont.

⁵³¹ Uo. 33. pont.

⁵³² Uo. 34. pont.

oldaltól, amelyen e művet eredetileg a szerzői jog jogosultjának engedélyével a nyilvánossághoz közvetítették, (...) új közönség számára történő hozzáférhetővé tételének kell minősíteni.” Ennek oka, hogy „*az a közönség, amelyet a szerzői jog jogosultja a művének azon internetes oldalon való nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezésekor figyelembe vett, amelyen azt eredetileg közzétették, kizárólag az említett oldal felhasználóiból áll, nem pedig azon internetes oldal felhasználóiból, amelyen az említett jogosult engedélye nélkül tették online elérhetővé a művet, illetve más felhasználókból.*”⁵³³Ezt az álláspontot az a tény sem befolyásolja, hogy a jogosult az első hozzáférhetővé tétel időpontjában nem korlátozta a fénykép más internetes felhasználók általi felhasználásának lehetőségét.⁵³⁴

A nyilvánossághoz közvetítés joga kimerülésének elismerése ahhoz is vezetne, hogy felborulna a megfelelő egyensúly a véleménynyilvánítás és tájékozódás szabadsága javára [Európai Unió Alapjogi Chartája, 11. cikk, valamint 17. cikk (2) bekezdés], a szellemi tulajdonjogok védelméhez fűződő érdekek rovására [InfoSoc-irányelv (3) és (31) preambulumbekzdés]. E körben Észak-Rajna-Vesztfália szövetségi tartomány behozott még egy érvet a vitába, nevezetesen a Charta 14. cikkében nevesített oktatáshoz való jogot. Szerinte e jog hatókörébe tartozott a tanuló általi, szemléltetés céljából való felhasználás. Az EUB szerint az ilyen érvelés nem állja ki az új nyilvánosság kérdéskörében kimondottak próbáját, ugyanis a mű iskolai internetes oldalon hozzáférhetővé tétele nem minősül iskolai szemléltetési jellegűnek. Ennél fogva nem alkalmazható az InfoSoc-irányelv 5. cikk (3) bekezdésének a) pontjában említett oktatási szemléltetés vagy tudományos kutatás céljából bevezetett kivétele és korlátozása sem.⁵³⁵

Az ítéletekben közös, hogy olyan cselekmények állnak a vita középpontjában, amelyek nyilvánossághoz közvetítési mozzanatot hordoznak, viszont kérdéses, hogy szükség van-e a felhasználáshoz a jogosultak engedélyére, főként azért, mert az átviteli cselekmények valamilyen profitorientált célt szolgálnak, vagy valamilyen módon beavatkoznak az eredeti átviteli folyamatba, illetve új nyilvánosságot céloznak, akiket az eredeti jogosultak az elsődleges felhasználás során nem vettek figyelembe.⁵³⁶ Az EUB döntéseiből az is tűnik ki, hogy a nyilvánosság maga jelzi a művek hasznosításának célját, amely megmutatja, hogy mikor kerül sor szerzői jogilag releváns műfelhasználásra és

⁵³³ Uo. 35. pont.

⁵³⁴ Uo. 36. pont.

⁵³⁵ Uo. 41-43. pont.

⁵³⁶ PILA – TORREMANS, 2016. p. 317.

ennek megfelelően a jogosultnak mikor keletkezik díjigénye.⁵³⁷ Depreeuw szerint a nyilvánosság tulajdonképpen egy „*gazdasági fogalom*” (*economic notion*), ami jelöli a mű vagy más teljesítmény gazdasági hasznosításának lehetőségét. Ahol ilyen gazdasági haszon nem realizálható, ott nem beszélhetünk nyilvánosságról.⁵³⁸

A célközönségnek a jogosítás szempontjából is kulcsfontossága van. Ezt az EUB az ítéleteiben következetesen új nyilvánosságként aposztrofálta. Amennyiben a felhasználás célközönségét a jogosult figyelembe vette, akkor nem állapítható meg az új nyilvánosság. Az is előfordulhat, hogy a jogosult egyáltalán semmiféle, sem hallgatólagos, sem kifejezett felhasználási engedélyt nem ad, és egyáltalán nem is kíván semmilyen közönséget művével célozni. Tipikus példák erre az illegális streaming oldalak, illetve az azokhoz vezető linkgyűjtő aggregátor honlapok, amelyek látszólag nem követnek el jogsértő cselekményt, de olyan tartalomhoz biztosítanak hozzáférést, amely felhasználásához a jogosultak nem járultak hozzá.⁵³⁹ Az is kitűnik az ítéletekből, hogy nem mindig könnyű eldönteni, hogy a szerző eredetileg melyik nyilvánosságot szeretne volna megcélozni. Ennek indikátora lehet, ha a jogosult a művét egy weboldalon történő elhelyezéssel egy időben hatásos műszaki intézkedéssel véd, a link pedig ezen intézkedés megkerülését célozza. A szabályok tehát igen szofisztikáltak, és egyet értve Depreeuw-vel, nem feltétlenül várható el egy mezei internetfelhasználótól, hogy pontosan legyen tisztában például egy YouTube-ról beágyazott videó pontos felhasználási feltételeivel.⁵⁴⁰

A nyilvánosság kérdése az internetes felhasználások esetében Hugenholtz és van Velze szavaival élve „*új csavart vett.*”⁵⁴¹ Már a *SGAE v. Rafael Hotels SA*-ügyben is rosszul értelmezte és összekeverte a hivatkozás során a BUE 11bis cikkének (1) bekezdésének albekezdését és az egyezményhez írt 1978-as útmutatót.⁵⁴² A *Svensson*-ügyben az új nyilvánosság-tesztet a Fórum továbbá kiterjesztette a másodlagos lehívásra hozzáférhetővé tételi cselekményekre, holott azokat korábban csak a sugárzott művek másodlagos továbbközvetítésére alkalmazták.⁵⁴³ A félreértelmezett fordulat – „*eredetihez képest más szervezet végzi*” – visszavezet a BUE 1948-as brüsszeli felülvizsgálatának idejébe, amikor is azt kellett a nemzetközi jogalkotónak eldöntenie, hogy a sugárzott jelek továbbközvetítése vajon az eredetitől eltérő felhasználási cselekmény-e. Belgium e helyütt

⁵³⁷ DEPREEUW, 2014. p. 465.

⁵³⁸ Uo. p. 467.

⁵³⁹ Uo. p. 482.

⁵⁴⁰ Uo.

⁵⁴¹ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 806. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 161.

⁵⁴² HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 804.

⁵⁴³ Uo. p. 806.

azt javasolta, hogy vegyék figyelembe a „*hallgatóság friss körét (fresh circle of listeners)*.” Ez a javaslat azzal került elutasításra, hogy nem lehet pontosan megkülönböztetni egymástól az eredeti és az új nyilvánosságot. Hollandia, Luxemburg és Monaco ezzel szemben azt javasolták, hogy a szabály központi elemévé a *szervezetet* kellene tenni. Végül a fentebb már megadott fordulat, mint kompromisszum került elfogadásra, egy sokkal könnyebben megfogható kritériumot iktatva a BUE-ba a másodlagos nyilvánossághoz közvetítések kezelésére. Vagyis az új nyilvánosság kérdése kifejezetten elutasításra került.⁵⁴⁴ Ennek ellenére alkalmazta a BUE az online közvetítési cselekmények linkeléses típusára, holott a nyilvánosság felosztása új és eredeti dichotómia szerint az Interneten kivitelezhetetlen.⁵⁴⁵

Mindazonáltal az új nyilvánosság-teszt az EUB saját „találmánya”. A fentiekből kitűnik, hogy olyan új közönséget takar, amelyet a szerző az eredeti felhasználás engedélyezésekor nem vett figyelembe. Ezt a konstrukciót tévesnek ítéli Hugenholtz és van Velze, mert figyelmen kívül hagyja a szerzői jog, mint szellemi tulajdonjog abszolút szerkezetét azzal, hogy a védelem fennálltát a szerző tudatállapotától – „nem vett figyelembe” – teszi függővé. Az elérhető új közönség lehetősége sokkal inkább szerződéses kérdés, amely latba esik a felhasználásért járó jogdíj számításánál, de nem vonható ki a kizárólagos vagyoni jog hatóköréből.⁵⁴⁶

Az új nyilvánosság ráadásul beleütközik abba a szabályba, miszerint a nyilvánossághoz közvetítés nem lehet tárgya a jogkimerülés intézményének. Ezt az EUB kimondta a *Coditel I*-ügyben, majd pedig harmonizációs szintre emelte az InfoSoc-irányelv (29) preambulumbekzdésével és a 3. cikk (3) bekezdésével. Hugenholtz és van Velze e szabályok sérelmét vélik felfedezni az új nyilvánosság-tesztben, amely alapján a Svensson-ügyben az EUB kimondta, hogy minden internetes felhasználó lehetséges címzettje az Interneten szabadon hozzáférhetővé tett műveknek.⁵⁴⁷

3. Korlátozások és kivételek a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés esetében

⁵⁴⁴ Uo. p. 808.

⁵⁴⁵ Uo. p. 809. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 170.

⁵⁴⁶ Uo. p. 810. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 162.

⁵⁴⁷ HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 811.

3.1. A korlátozások és kivételek szerepe a megfelelő egyensúly biztosításában

A szerzői jog tulajdon vannak térbeli és időbeli korlátai,⁵⁴⁸ tehát nem biztosít korlátlan rendelkezési jogot az oltalom tárgya felett,⁵⁴⁹ és nem szolgálhatja a mű tartalmát adó információ, elgondolás feletti kizárólagos hatalmat.⁵⁵⁰ E korlátoknak több indoka is van. Egyrészt a szerzői jog esetében egyszerre több érdek ütközik egymással, amelyeket a jogalkotó igyekszik kiegyensúlyozni. A legfontosabb érdek az „alkotó ember érdeke”,⁵⁵¹ amely elősegíteni hivatott a már többször említett személyi és vagyoni elismerés biztosítását.

Védendő a műveket felhasználó befektetők érdeke is, akik számára biztosítani kell a felhasználás és a befektetés megtérülésének akadálytalanságát. A harmadik érdekelt maga a társadalom, amely számára lehetővé kell tenni, hogy szerzői műveket magas minőségben, nagy számban élvezhessen, hiszen e nélkül a szerzői mű sem képes betölteni valódi társadalmi rendeltetését.⁵⁵² Ugyanide tartozik az oktatás, a tudományos kutatás és fejlődés elősegítése, amely mind az egyén, mind a közösség szintjén tisztán előnyökkel jár.

A szerzői jogban tehát ütközik egymással az információhoz, a művekhez való szabad hozzáféréshez fűződő társadalmi érdek és a művek felhasználásához fűződő kizárólagos, gazdasági és személyiségi érdek.⁵⁵³ Éppen ezért egyenesen felelős kötelezettsége a mindenkorai törvényalkotónak, hogy e két érdekrendszer közötti egyensúlyt előmozdítsa és minden eszközzel támogassa. Mivel a szerzői tulajdon egyfajta jól védett „monopolhelyzetet” teremt, ezért védendő érdek a versenytársak piaci pozíciója a versenyjog szabályai szerint.⁵⁵⁴ A szerzői jog tehát a kezdeti időktől nem csak a szerzők érdekeit védte, hanem beépítve a szerzői tulajdon korlátait a mechanizmusba, biztosította azt is, hogy a közönség is széles körben juthasson hozzá azokhoz a munkákhoz, amelyeket eredetileg is nekik szánt alkotójuk.⁵⁵⁵

A polgári jogi tulajdon is abszolút szerkezetű, negatív tartalmú jogviszony, mégsem teljesen korlátlan. Ilyen korlát például a közteherviselés, amely a jövedelmi és vagyoni

⁵⁴⁸ POGÁCSÁS, 2017. (1) p. 27. Vö. NAGYKOMMENTÁR, 2017. 16. §.

⁵⁴⁹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY - VÉKÁS, 2017. p. 17.

⁵⁵⁰ POGÁCSÁS, 2017. (1) p. 32.

⁵⁵¹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY - VÉKÁS, 2017. p. 38.

⁵⁵² Uo. p. 39

⁵⁵³ WESTKAMP, 2004. p. 1062.

⁵⁵⁴ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY - VÉKÁS, 2017. p. 38.

⁵⁵⁵ POGÁCSÁS, 2017. (1) p. 33.

viszonyai alapján terheli az állampolgárokat.⁵⁵⁶ A Ptk. maga is akként rendelkezik, hogy a „*a tulajdonos (...) viseli a dologgal járó terheket.*”⁵⁵⁷ Szigorúan polgári jogi értelemben a tulajdonjog korlátai annak tartalmi elemeit érintik, vagyis a birtoklás, a használat, hasznok szedése és a rendelkezés joga nem gyakorolható a maga teljességében. Ekképpen a tulajdonjog korlátjának kell tekinteni különösen a szomszédjogokat és a túlépítést,⁵⁵⁸ az elidegenítési és terhelési tilalmat,⁵⁵⁹ illetve a tulajdonjog közjogi korlátait,⁵⁶⁰ valamint a kisajátítást.⁵⁶¹ Az új Ptk. a tulajdonjog korlátai között nevesíti az egyes szomszédjogokat,⁵⁶² a szükséghelyzetet és a közérdekű használatot,⁵⁶³ a túlépítést,⁵⁶⁴ és az elidegenítési és terhelési tilalmat.⁵⁶⁵ A tulajdonjog időben korlátlan, a Ptk. kimondja, hogy „*a tulajdoni igények nem évülnek el.*”⁵⁶⁶

A szerzői jog sem korlátlan jogosultság. Értelme sem lenne egy ilyen instrumentumnak, hiszen az intézményrendszer egyik célja ugyan valóban a szerző személyhez fűződő és vagyoni pozícióinak védelme, a műveket valahogyan a közönséghez kell juttatni. Egyaránt biztosítani kell tehát, hogy a közvetítők jogszerűen szerezhessenek felhasználási jogokat a művön, illetve, hogy ezek a művek minél szélesebb körű nyilvánossághoz jussanak el. Ki kell tehát egyensúlyozni egy alapvetően három komponensből álló viszonyrendszert, amelyet nem lehet másként megtenni, csak úgy, hogy a komponensek jogait a jogalkotó korlátozza. Gyenge szerint a korlátozásoknak éppen az a szerepe, hogy a társadalom egyes kiemelt érdekeit, amelyek alapvető emberi jogokra vezethetők vissza, kiegyenlítse.⁵⁶⁷

⁵⁵⁶ LENKOVICS, 2008. p. 92.

⁵⁵⁷ Ptk. 5:22. §.

⁵⁵⁸ Bővebben lásd: LENKOVICS, 2008. p. 96-104.

⁵⁵⁹ Uo. p. 104-107.

⁵⁶⁰ Uo. p. 107-112.

⁵⁶¹ Uo. p. 112-118.

⁵⁶² Ptk. 5:24. §.

⁵⁶³ 5:26-27. §.

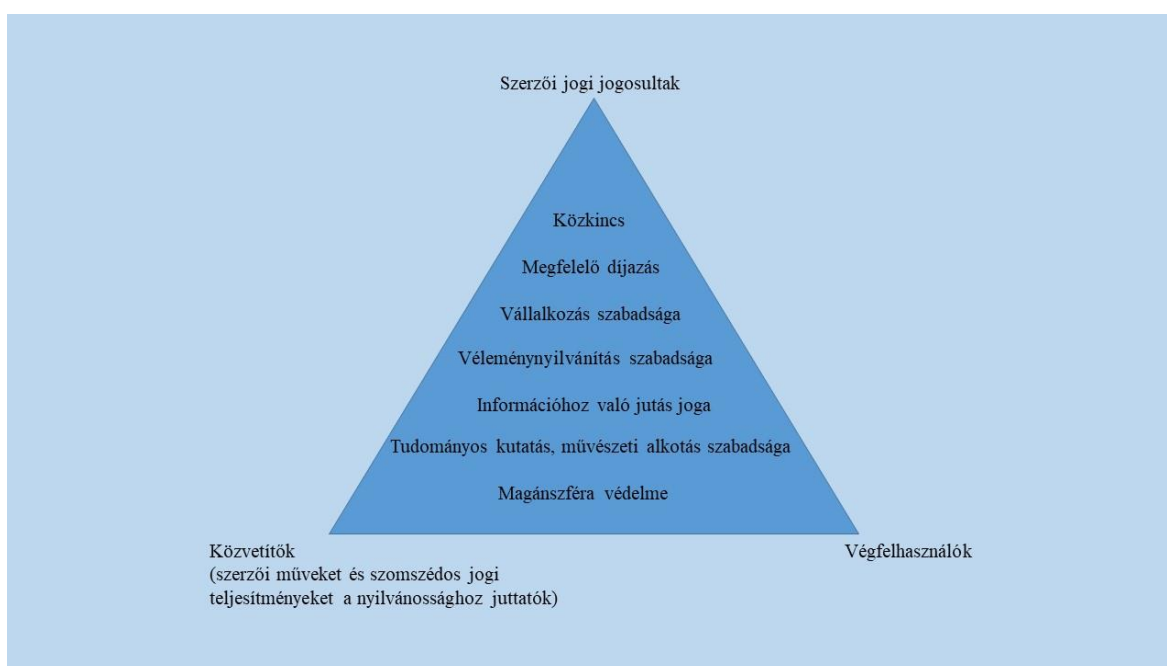
⁵⁶⁴ 5:28-29. §.

⁵⁶⁵ 5:31-34. §.

⁵⁶⁶ 5:35. §.

⁵⁶⁷ GYENGE, 2010. (1) p. 194. Vö. MEZEI, 2018. p. 7.

Az érdek-kiegyensúlyozás⁵⁶⁸ szemléltetéséhez egy háromszöget vettem alapul.⁵⁶⁹ A háromszög legfelső csúcsán a szerzői jogi jogosultak helyezkednek el. Részükre garanciákat tartalmaz több szerzői jogi tárgyú nemzetközi egyezmény, az Európai Unió joganyaga és a tagállami szabályozás. Ezekről általánosságban elmondhatjuk, hogy mindegyik rendelkezik valamilyen formában a szellemi tulajdon védelméről, már rögtön a normaszöveg elején. Az általam „*belső határát*” a közérdek és a magánérdek védelmében húzta meg a jogalkotó.⁵⁷⁰ Az egyensúly kialakítására már csak azért is szükség van, mert az alkotás folyamatában magának a szerzőnek is szüksége van arra, hogy mások ötleteiből, elgondolásából, a közkincsben fellelhető forrásokból építkezzen.⁵⁷¹ Fentebb azt állítottam, hogy a szerzői jog személyi oldala „viselkedik” a szó legszorosabb értelmében abszolút

szerkezetű jogviszonyként, míg a vagyoni jogoknál ez a szerkezet áttörésre került. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a személyhez fűződő jogokat rendeltetésellenesen, joggal való visszaélés szerűen lehetne gyakorolni.⁵⁷²

A háromszög másik két csúcsában a szerzői műveket felhasználók található. A közvetítők alatt azokat a jellemzően profitorientált vállalkozásokat kell érteni, akik a

⁵⁶⁸ Az Szjt. preambuluma ezt a következőképpen fejezi ki: „(...) a korszerű szerzői jogi szabályozás (...) egyensúlyt teremt és tart fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között (...)”

⁵⁶⁹ Gyenge is egy háromszögre vetíti rá a szerzői jog egyensúlyát. Ő a szerző alapvető érdeke mellett megjeleníti a felhasználók elsődleges érdekeit, valamint a művek szabad felhasználásához fűződő egyéb társadalmi érdeket (pl. oktatás, kutatás, az információhoz jutás, művészet szabadsága). Lásd GYENGE, 2006. p. 121-122.

⁵⁷⁰ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 127.

⁵⁷¹ Uo. p. 128.

⁵⁷² Uo.

szervi művek nyilvánosságához való juttatásában játszanak különösen fontos szerepet. Őket hivatott védeni a vállalkozás szabadságát szavatoló alkotmányos garancia.⁵⁷³ A másik felhasználói kört a végfelhasználók képezik, akiknek szintén vannak az alkotmányos alapelvekre visszavezethető emberi jogai (véleménynyilvánítás szabadsága,⁵⁷⁴ információhoz jutás joga⁵⁷⁵), amelyek ugyancsak a szerzői jog korlátját képezik.⁵⁷⁶ A véleménynyilvánítás szabadsága e helyütt a szerzőket is megillető ugyanezen jog szempontjából is releváns, hiszen a szerzői mű is ezen alapvető, Gyenge szerint az emberi méltóságra, mint anyajogra visszavezethető alapjogból származik. A művek szabad felhasználásának bizonyos keretek között történő lehetővé tétele tehát azon szerzők érdekébe is illeszkedik, akik más művekre építik alkotásaikat,⁵⁷⁷ majd azokat a szabad piacon értékesítik.⁵⁷⁸ Gyenge további alkotmányos garanciát nevesít, amely a képzeletbeli háromszög minden csúcsán elhelyezkedő szereplőt megillet. Az Alaptörvény X. cikkében nevesíti a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, amely a szerzők mellett a műközvetítők szempontjából is jelentőséggel bíró alapjogi garancia.⁵⁷⁹

A kultúrában való részvételhez való alapjog álláspontom szerint rokonítható az információhoz való alapjoggal. Ezen alapvető jogosultságok két emberi jogi egyezményre vezethetők vissza.⁵⁸⁰ Gyenge Kardos Gábor nyomán úgy véli, hogy e jogok egyszerre biztosítják a felhasználók azon jogát, hogy a kulturális műveket élvezhessék, és a szerzők azon jogát, hogy kulturális műveik tekintetében védelmet nyerjenek.⁵⁸¹ Ezeket a jogokat azonban csorbítja, ha a kreatív iparág néhány igen nagyra nőtt szereplő kezében összpontosul, akik pozícióikat kihasználva torzítják e két fentebb nevezett alapjogot, hiszen ők azok, akik eldönthetik, hogy milyen tartalmakhoz jutnak hozzá a végfelhasználók.⁵⁸²

A felhasználók további alapjogi védelmét látja el a magánszféra védelme, amelynek érvényre juttatását a magáncélú másolás lehetővé tétele segíti. E korlátozás célja, hogy a felhasználók magánszférájába a szerző ne avatkozhatson bele. E helyütt emlékeztetni kell Gyenge azon megállapítására, hogy a technológia haladásával, az újabb és újabb

⁵⁷³ Alaptörvény M) cikk (1) bekezdés.

⁵⁷⁴ Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés.

⁵⁷⁵ IV. cikk (2)-(3) bekezdés.

⁵⁷⁶ GYENGE, 2010. (2) p. 76.

⁵⁷⁷ Uo. p. 78.

⁵⁷⁸ FALUDI, 2008. p. 10.

⁵⁷⁹ GYENGE, 2010. (2) p. 79.

⁵⁸⁰ ENSZ Emberi jogok egyetemes nyilatkozata 27. cikk, Gazdasági, szociális és kulturális jogokról szóló nemzetközi egyezségokmánya 15. cikk. GYENGE, 2010. (2) p. 81.

⁵⁸¹ Uo. Vö. AKESTER, 2010. p. 372.

⁵⁸² MEZEI, 2014. (1). p. 409. Vö. ATKINSON – FITZGERALD, 2015. p. 11.

mechanikai többszörözést lehetővé tevő eszközök megjelenésével szétvált egymástól a magáncélú és az iskolai oktatási célú többszörözés. Mindkét esetben, amennyiben üreshordozóra történik a többszörözés, az egyensúly fenntartása érdekében a szerzőnek jogdíjigénye keletkezik.⁵⁸³

A vagyoni jogok kizárólag a szerző engedélye fejében, díjazás ellenében gyakorolhatók más személyek által. Emellett a jogalkotó nevesít olyan felhasználási esetköröket, amelyek kívül esnek a szerző hatalmán, vagyis nincs arra szükség, hogy a felhasználásokat a szerző engedélyezze és a felhasználásért díjazásra sem tarthat igényt.⁵⁸⁴

A védelem időben is korlátozva van. Gyenge szerint a védelmi idő a szerzői jogi oltalom „*abszolút határvonala*”, leteltével a jogosultnak megszűnik a műve feletti rendelkezési joga.⁵⁸⁵ Hosszának növekedése egyszerre indokolható az átlagéletkor növekedésével, a szerzők hozzátartozói iránt való méltányossággal.⁵⁸⁶ A védelmi idő ma a szerző életében, illetve halálától számított hetven évig tart. A védelmi idő rövidebb – 50 év – a szomszédos jogi teljesítmények esetében. Az adatbázisok 15 évig állnak védelem alatt.⁵⁸⁷ Az időmúlás nem csak korlátként jelentkezik, hanem egyben ki is jelöli a szerzői műre vonatkozó szerzői jogok időbeli határait,⁵⁸⁸ amely a mű születésétől a szerző életében, majd a védelmi idő leteltéig tart. A szabad felhasználásnak is megvannak a maga korlátai. Mivel tiszteletben kell tartani a szerző azon jogát, hogy művét kívánsága szerint esetleg titokban tartsa, a szabad felhasználás esetkörei csak a már nyilvánosságra hozott művek esetében alkalmazhatók.⁵⁸⁹

A szerzői jog további korlátja a jogkimerülés intézménye, amely azt a célt szolgálja, hogy a műveket jogszerűen, a tulajdonjog átruházását eredményezően megszerző felhasználók a művek fizikai műpéldányait tovább értékesíthessék, amely tevékenységbe a szerző már nem szólhat bele.⁵⁹⁰

Az egyensúly a digitalizáció hatására itt is felborult. Az elektronikus kereskedelemben értékesített műpéldányok jogi sorsát nem dolgokként, hanem szolgáltatásokként értelmezik a jogosultak és a jogalkotók. Ebből következik, hogy egy e-könyv megvásárlásával nem tulajdonjog keletkezik, hanem csak a felhasználás kerül engedélyezésre licencia keretében, vagyis eltolódik az képzeletbeli csúszka a

⁵⁸³ GYENGE, 2010. (2) p. 94.

⁵⁸⁴ Uo. p. 72.

⁵⁸⁵ GYENGE, 2010. (1) p. 15.

⁵⁸⁶ Uo. p. 87.

⁵⁸⁷ HEPP, 2017. p. 140-141. Vö. MEZEI, 2016. (1) p. 20.

⁵⁸⁸ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 129.

⁵⁸⁹ Uo.

⁵⁹⁰ HEPP, 2017. p. 160.

tulajdonjogról a pusztá használat felé. A tartalom feletti jogosulti kontrollt tovább erősítik a különféle műszaki intézkedések, amelyek nem csak a jogszerzést, hanem az engedélyezett használatot is korlátozzák.⁵⁹¹

A szerzői kizárólagos vagyoni jogok korlátai és kivételei Reinbothe és von Lewinski gondolatait kölcsönözve a következőképpen foglalhatók össze. Kivétel alatt azt kell érteni, amikor az adott felhasználás tekintetében a jogosult már nem gyakorolhatja a kizárólagos jogát. A korlátozás ezzel szemben egy enyhébb alakzat. A szerző kizárólagos jogát ugyan nélkülözni kénytelen a felhasználás engedélyezése, illetve megtiltása tekintetében, viszont a megfelelő díjazásra való igénye megmarad.⁵⁹²

A szabad felhasználás nemzetközi és uniós szerzői jogi hátterét a BUE és nyomában járva egyéb más szerzői jogi tárgyú nemzetközi egyezmények biztosítják. Ugyanígy megtalálható a teszt az InfoSoc-irányelvben is.⁵⁹³ Utóbbiban az 5. cikk kimerítően tartalmazza a korlátozások és kivételek egyes eseteit, amelyek közül az (1) bekezdésben foglalt időleges többszörözés kötelezően átültetendő, míg a (2) bekezdéstől a (4) bekezdésig olyan felhasználási esetkörök vannak, amelyekkel kapcsolatban a tagállami jogalkotónak mérlegelési lehetősége van. Ezek közé tartozik a többszörözés, a nyilvánossághoz közvetítés és a terjesztés jogainak korlátozása különböző jogpolitikai indokok mentén (magáncélú többszörözés; oktatási, tudományos, szemléltetési célú felhasználás; fogyatékos személyek által történő felhasználás; gazdasági, politikai vallási cikkek eseményekről a sajtó által, a tájékoztatás céljából való felhasználása; kritikai vagy ismertetési célú felhasználás; közbiztonság érdekében, vagy bírósági, közigazgatási eljárásban történő felhasználás; nyilvános kiállítás reklámozása céljából történő felhasználás; karikatúra, paródia vagy utánzatelkészítése által indokolt felhasználás, stb.)⁵⁹⁴ Mindezen korlátozásoknak és kivételeknek az (5) bekezdésben foglalt háromlépcsős tesznek kell megfelelniük.⁵⁹⁵ Az Európai Unióban a korlátozások és kivételek köre tehát taxatív meg van határozva. A legfőbb különbség a fair use-teszthez képest, hogy az egyes faktorokon kívül – amely kellőképpen nyitottan van megfogalmazva – nem jelöl meg konkrét esetköröket, mint teszi azt a kontinentális szerzői jogi rezsím, amelyet Pila és Torremans „*arányos felhasználási kivételnek*” (*proportionate use exception*) neveznek.⁵⁹⁶ A kötelezően, illetve nem kötelezően harmonizálendő korlátozások és kivételek célja, hogy

⁵⁹¹ PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2016. p. 2-6.

⁵⁹² REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 158. Vö. PILA – TORREMANS, 2016. p. 343.

⁵⁹³ HEPP, 2017. p. 142.

⁵⁹⁴ PILA – TORREMANS, 2016. p. 335. Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 271.

⁵⁹⁵ Uo. p. 331.

⁵⁹⁶ Uo. p. 334., 343.

elősegítsék a (32) preambulumbekkezdésben lefektetett célkitűzésnek, a „*működőképess belső piacnak*” a megvalósulását. A különbségtétel kötelező és fakultatív között Pila és Torremans szerint magyarázható az uniós jogalkotásban követett *szubszidiaritás* elvének tiszteletben tartásával. Ez is kitűnik a (32) preambulumbekkezdésből: „*Az említett felsorolás kellően figyelembe veszi a tagállamok eltérő jogi hagyományait (...)*.”⁵⁹⁷

Az InfoSoc-irányelv korlátozások és kivételek rendszeréről e helyütt még annyit előre kell bocsátani, hogy az 5. cikk ugyan egy horizontálisan alkalmazandó a többszörözés, a nyilvánossághoz közvetítés és a terjesztés vagyoni jogok tekintetében, azonban ahol a vertikális irányelvek – Szoftver-irányelv, Adatbázis-irányelv, Bérlet-irányelv – speciális szabályokat tartalmaznak, ott az ezen különös esetekre irányadó korlátozások és kivételek veendő figyelembe. Nem ez a helyzet Pila és Torremans szerint a Műhold-irányelvvel, amely nem tartalmaz szabad felhasználási esetköröket, amelyek felülírnák az InfoSoc-irányelv 5. cikkében foglaltakat.⁵⁹⁸

A szabad felhasználások körében az üzletszerű haszonszerzésre törekvés nem minden esetben illeszkedik a háromlépcsős teszt keretei közé,⁵⁹⁹ amely a felhasználók és a jogosultak közötti egyensúlyt hivatott biztosítani,⁶⁰⁰ egyúttal az rugalmasságot „*fecskendez*” a korlátozások és kivételek szűken szabott, zárt katalógusának rendszerébe.⁶⁰¹ Igaz ugyanakkor, hogy ez a rugalmasság a joggyakorlat tükrében valójában relatív. A felhasználás akkor felel meg a teszt követelményeinek, ha „*nem sérelmes a műrendes felhasználására, nem károsítja indokolatlanul a szerző jogos érdekeit, megfelel a tisztesség követelményeinek, és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.*”⁶⁰²

A teszt a jogok és érdekek közötti ellentétet igyekszik kiegyensúlyozni. Ez tűnik ki például az InfoSoc-irányelv (31) preambulumbekkezdéséből is: „*Megfelelő egyensúlyt kell biztosítani a jogosultak különböző csoportjainak, valamint a jogosultak és a védelemben részesülő művek és teljesítmények felhasználói csoportjainak jogai és érdekei között (...)*.”⁶⁰³ A szerzőnek érdeke, hogy művének bármilyen felhasználásából származó gazdasági előnyben megfelelő módon részesedjen. Ennek korlátot szab és a jogalkotó által

⁵⁹⁷ Uo. p. 340.

⁵⁹⁸ Uo. p. 335.

⁵⁹⁹ HEPP, 2017. p. 142.

⁶⁰⁰ HEPP, 2017. p. 143.

⁶⁰¹ RENDAS, 2018. p. 159.

⁶⁰² BUE 9. cikk (2) bekezdés, TRIPS 13. cikk, WCT 10. cikk (1) bekezdés, WPPT 16. cikk (2) bekezdés, InfoSoc-irányelv 5. cikk (5) bekezdés, Szt. 33. § (2) bekezdés. Vö. HEPP, 2017. p. 143. Vö. RENDAS, 2018. p. 158.

⁶⁰³ PILA – TORREMANS, 2016. p. 338.

elismerést nyer a közérdek, amely olyan alapjogokat hivatott biztosítani, mint például az információhoz való jog vagy a véleménynyilvánítás szabadsága. Ugyancsak itt érdemel említést a gazdasági szféra szereplőinek azon joga, hogy a művek révén a vállalkozás szabadságához való jogot szabadon élvezhessék, a felhasználásba fektetett beruházásaik megtérüljenek.⁶⁰⁴ A háromlépcsős teszt első ízben a BUE-ban került elfogadásra, amely a 9. cikk (2) bekezdésében a többszörözési jog korlátozását képező magáncélú másolásra írta elő alkalmazni. A TRIPS-egyezmény 13. cikke minden benne foglalt jog korlátozására és kivételére előírta a teszt alkalmazását.⁶⁰⁵ A teszt csak azon korlátozások és kivételek esetében alkalmazható, amelyeket a tagállami jogalkotó törvényben kifejezetten meghatározott (*certain special cases*). A következő faktor védeni hivatott a szerző jogos érdekeit és a mű rendes felhasználását annak érdekében, hogy a szerző ne essen el a munkája gyümölcsének gazdasági hasznától (*conflicts with normal exploitation*).⁶⁰⁶ Az indokolatlan sérelem (*unreasonable prejudice*) egyet jelent azzal, hogy a korlátozás vagy kivétel nem boríthatja fel indokolatlanul az érdekegyensúlyt a felek között.⁶⁰⁷ A tesztet átvették az Internet-szerződések, majd pedig az InfoSoc-irányelv is. Gyenge megjegyzi, hogy a TRIPS háromlépcsős tesztje nem korlátozódik a többszörözés jogára, mint a BUE-ban foglalt testvére, hanem egy „*horizontális mechanizmust létre hozva*” a többi vagyoni jog tekintetében is, általánosan alkalmazni kell.⁶⁰⁸

Az Egyesült Államok szerzői jogában ismert fair use-tesztet a bíróságok esetjoga munkálta ki annak érdekében, hogy az Alkotmányban foglalt követelményeknek („*a tudományok és hasznos művészetek fejlődésének előmozdítása*”⁶⁰⁹) eleget tegyen és a köz érdekében megbontsa az információ és tudás feletti szerzői monopóliumot.⁶¹⁰ A bíró alkotta teszt bekerült az Egyesült Államok jelenlegi, 1976-os szerzői jogi törvényébe is. Az USCA 107. §-a akként rendelkezik, hogy „*A szerzői joggal védett művek kritikai, magyarázati, híradási, oktatási (beleértve a tantermi használatra történő többszörözést is), tudományos vagy kutatási célú fair használata, beleértve a másolatok vagy hangfelvételek*

⁶⁰⁴ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 152.

⁶⁰⁵ Uo. p. 153.

⁶⁰⁶ Uo. p. 154-155.

⁶⁰⁷ Uo. p. 157. Vö. SEVILLE, 2016. p. 11.

⁶⁰⁸ GYENGE, 2010. (1) p. 60.

⁶⁰⁹ The Congress shall have power to promote the Progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries. United States Constitution, (Article I, Section 8, Clause 8). Az Európai Unióban hasonló célkitűzés szerepel az EUMSZ. 167. cikk (1) bekezdésében: „*Az Unió hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget.*” Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 248-249.

⁶¹⁰ MEZEI, 2008. p. 27.

készítésével, avagy az említett szakaszban meghatározott más módon való reprodukálással való felhasználását, nem képezi a szerzői jogok megsértését.”⁶¹¹

A fair használat megállapítása során figyelembe kell venni a használat célját és jellegét, beleértve, hogy az kereskedelmi vagy non-profit célra irányult-e, a szerzői joggal védett mű természetét, a felhasznált rész mértékét és azt, hogy az mennyire volt lényeges eleme a felhasznált szerzői műnek, mint egésznek, végül pedig, hogy a használat milyen hatást gyakorolt a felhasznált mű potenciális piacára.⁶¹²

Az Szjt., illetve a jelen alfejezethez alapul vett források az alábbi szabad felhasználási esetköröket taglalják: idézés,⁶¹³ magáncélú másolás,⁶¹⁴ oktatási, tudományos, kutatási célú átvétel és felhasználás,⁶¹⁵ információs jogok szabad érvényesítését segítő szabad felhasználások, ide értve az intézményi célú szabad felhasználásokat és a tájékoztatás célja szerint indokolt felhasználásokat,⁶¹⁶ szabad felhasználás a társadalmi esélyegyenlőtlenség, illetve a törvényhozáshoz, igazságszolgáltatáshoz és a közbiztonsághoz fűződő érdekek által indokolva,⁶¹⁷ illetve az előadás joga.⁶¹⁸

A vagyoni jogok korlátai mellett előfordulnak olyan esetkörök is, ahol a személyhez fűződő jogok is korlátozhatók. Ilyenek a *funkcionális művek*, például az építészeti alkotások, ahol az épület tulajdonosának rendeltetésszerű joggyakorlásból, vagy szükségszerű magán- illetve közérdekből eredő, a szerzői művet egyébként integritásában adott esetben sértő módosításokat (bontást, átépítést) a szerző eltúrje.⁶¹⁹

Ugyancsak a szerzői jogok korlátját jelenti a *munkaviszonyban létrehozott mű* (szolgálati jellegű mű). A korlátozás jogpolitika indoka az, hogy a személyhez fűződő jogok érvényesítése akadályozhatja a művek felhasználását.⁶²⁰ Az ezen alkotásokra vonatkozó szabályokat az Szjt. 30. §-a tartalmazza, kimondva, hogy amennyiben a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból fakadó kötelezettsége, a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg. A mű átadásával a szerző

⁶¹¹ MEZEI, 2010. p. 53-54. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 384.

⁶¹² Uo. Vö. MEZEI, 2017. p. 318-319.

⁶¹³ Szjt. 34. § (1), Infosoc-irányelv 5. cikk (3) d), LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 132., HEPP, 2017. p. 148., GYENGE, 2010. (1) p. 194.

⁶¹⁴ 35. §, Infosoc-irányelv 5. cikk (2) b), LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 137., HEPP, 2017. p. 145., GYENGE, 2010. (1) p. 199-201.

⁶¹⁵ 33. (4), 34. § (1)-(4), 35. § (4)-(5), 38. § (1) b), Infosoc-irányelv 5. cikk (3) a), LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 136., HEPP, 2017. p. 152., 156., GYENGE, 2010. (1) p. 195-197.

⁶¹⁶ 35. § (4), 36-37. §, Infosoc-irányelv 5. cikk (2) c), (3) a) és n) LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 144., HEPP, 2017. p. 154., 157., GYENGE, 2010. (1) p. 198-199.

⁶¹⁷ 41. § (1)-(2), LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 147-148.

⁶¹⁸ 38. § (1)-(4), Infosoc-irányelv 5. cikk (3) g), HEPP, 2017. p. 159.

⁶¹⁹ POGÁCSÁS, 2014. (2), p. 155.

⁶²⁰ POGÁCSÁS, 2017. (2) p. 39.

hozzájárul az alkotás munkáltató által történő nyilvánosságra hozatalhoz. A szerző tehát csak a vagyoni jogokat ruházza át, a személyhez fűződő jogok továbbra is megilletik, viszont korlátozott terjedelemben. Továbbra is megilleti a név feltüntetésének joga, amelyet mellőzhet abban az esetben, ha az átadott művön a munkáltató oly mértékben változtat, amellyel a szerző nem ért egyet. Ebben az esetben tehát a mű integritásához fűződő jog korlátozottan érvényesül. Kötelező jelleggel mellőzendő a név feltüntetése, amennyiben a szerző a művisszavonására irányuló nyilatkozatot tesz. A szerző neve az építészeti alkotásoknál különösen fontos, hiszen számos építészeti alkotást (pl. Eiffel-torony, Hundertwasser-ház) a tervezője nevével azonosítunk.⁶²¹ Gyenge úgy látja, hogy a személyhez fűződő jogok ilyenén korlátozása a befektetők érdekeit hivatott védeni.⁶²²

3.2. Korlátozások és kivételek: A szabad felhasználás egyes speciális, az internetes műfelhasználások szempontjából releváns esetei

3.2.1. Magáncélú másolatkészítés

A magáncélú másolás, mint korlátozás elismerése azt a célt szolgálta, hogy a korlátozás kedvezményezettjeinek magánszféráját a jogalkotó ezúton is biztosítsa.⁶²³ Gyenge szavaival élve, hogy „*a szerzői jog kívül maradjon ezen a területen.*” A szerzőt ugyanakkor meg kell, hogy illesse a magánszféra keretei között készített másolás után az igazságos kompenzáció.⁶²⁴ Mezei ezt „*a társadalom és a szerzői jogi jogosultak érdekei közötti egyensúlyozás eredményének*” tekinti.⁶²⁵

Művek tömeges lemásolása a magánszféra keretei között azóta okoz igazán problémát, amióta a felhasználók tömegei előtt vált lehetővé olyan technikai eszközök megvásárlása (magnó, videómagnó, CD, DVD, fénymásológép, számítógép) és platformok használata (Internet), amelyek lehetővé teszik, hogy otthon, a magánszféra keretei között másoljanak le könnyen és gyorsan, az eredetivel szinte azonos minőségű szerzői műveket.⁶²⁶

⁶²¹ HARKAI, 2016. (1), p. 73.

⁶²² GYENGE, 2010. (2) p. 84.

⁶²³ KÓHIDI, 2016. p. 59.

⁶²⁴ GYENGE, 2010. (1) p. 199. Vö. KÓHIDI, 2016. p. 59.

⁶²⁵ MEZEI, 2012. (2) p. 153.

⁶²⁶ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 137. Vö.

Az újabb és újabb technikai vívmányok nagy előnye a könnyű másolás segítségével, hogy lehetőséget biztosít a végfelhasználóknak arra, hogy eltérjenek az előre megszabott és kötött sorrendű repertoároktól, amely kitűnően látszik egyes albumok előre, a kiadó által megszabott lejátszási listáin. Ez lényegében az egyik legnagyobb vonzereje és értelme a magáncélú másolatkészítésnek. A variációk újabb és újabb tárházát biztosítja,⁶²⁷ miközben lehetővé teszi azt is, hogy a tartalmakat egyik platformról a másikra hordozzuk, vagy az eredetitől eltérő időpontban tekintsük meg. Richardson emlékeztet a *Betamax*-ügy jelentőségére a magáncélú többszörözés kapcsán. Ennek nem más volt a célja, mint hogy a televízióban sugárzott műsorokat a Sony videómagnójának segítségével a felhasználók az eredetitől eltérő időben, akár helyen tekinthessék meg.⁶²⁸

Az Internet előtt megjelent hagyományos, analóg berendezések többnyire valóban csak arra voltak alkalmasak, hogy a felhasználók magáncélra többszörözzék a műveket. Lehetőséget biztosítottak ugyan arra, hogy a másolatok hasznosítására nagyobb volumenben kerüljön sor, a szerzőknek mégsem kellett attól tartani, hogy műveiket oly mértékben másolják le ellenőrizhetetlenül, nagy tételben, ahogy az az online világban történik.⁶²⁹

Az Internet felbukkanása és a számítástechnika lakossági elterjedése nyomán az engedély nélküli másolatok kiöntöttek az addigi mederből. Széles tömegek számára vált mindennapos gyakorlattá a szerzői művek jó minőségű, gyors másolatainak készítése. Az így készített másolatok száma igen korán elérte a *kritikus tömeget*, amelyen túl a magáncélú másolás már a mű rendes felhasználásába ütközik és sérelmes a mű rendes piacára, valamint a jogosultak jogos érdekeire.⁶³⁰ A másolás tehát immár nem a szabad műfelhasználás egyik eszköze, hanem a technika mindennapos használata. A kritikus tömeg Békés szerint akkor jön létre, amikor a másolást segítő technikai eszközök piaci ára

⁶²⁷ RICHARDSON, 2002. p. 91.

⁶²⁸ Uo. p. 93.

⁶²⁹ Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a magáncélú másoláson túlmenő, a jogosultak érdekeit valóban sértő többszörözési cselekményekre ne került volna sor. A magnó és videó kazetták, valamint az azokat lejátszó eszközök maguk is számos szerzői jogi vitának ágyaztak meg. Ilyen volt például az *ACI Adam*-ügy, amelyben az EUB kimondta, hogy az InfoSoc-irányelv többszörözési fogalmába ütközik az olyan tagállami szabályozás, amely nem tesz különbséget a forrás jogszerűsége és jogszerűtlensége között, mivel az ilyen szabályozás elősegítené a hamis vagy hamisított művek terjesztését. Ezzel ellentétben a felelősség nem volt megállapítható a *Betamax*-ügyben (Sony Corporation of America, et al. v. Universal City Studios, Inc., et al., 464 U.S. 417 (1984), amelyben az eljáró bíróság alkalmazhatónak ítélte a fair use doktrínát. Vagyis a time shifting céljából igénybe vett technológia nem sérti a szerző jogos érdekeit, amennyiben az magáncélra történik és a fair use keretei közé illeszkedik. SPOOR, 1996. p. 72-73. Ezen felül a Sony nem vonható felelősségre a szerzői jogok közvetett megsértéséért, mivel, ha használták is jogsértő célra a videómagnókat, azokról nem volt aktuális ismerete, így azokat kontrollálni sem tudta. Vö. MEZEI, 2016. (1) p. 81.

⁶³⁰ BÉKÉS, 2002. p. 2.

eléri a lehető legalacsonyabb árszínvonalat, vagyis elég olcsó ahhoz, hogy tömegek szerezzék be és használják magáncélú többszörözésre.⁶³¹

Ráadásul a végfelhasználók által, magáncélból készített másolatok könnyűszerrel hozzáférhetővé tehetők mások számára is.⁶³² A végfelhasználókra tehát immár nem csak a műélvezet végpontjaként kell tekinteni, hanem mint közvetítőkre.⁶³³ Ezek ellenőrzésére a jogosultaknak semmiféle lehetősége nincs, és a magánszféra védelme indokolja is, hogy a magáncélú műfelhasználások útjába a szerzők ne is gördíthessenek akadályt. Ugyanakkor az így többszörözött műpéldányok veszélyeztethetik az eredeti művek elsődleges piacát.⁶³⁴ Ezért a szerzőket a jogalkotó igyekezett kompenzálni különféle jogdíjak (reprográfiai jogdíj, üreshordozó-díj) bevezetésével. Az első állam, ahol az otthoni másolás kompenzálására a másoló berendezéseket gyártó vagy importáló, így a jogsértésekhez közvetve hozzájáruló vállalatokra díjfizetési kötelezettséget rótt, a Német Szövetségi Köztársaság volt.⁶³⁵

Ezek a vállalatok természetesen tovább hárították a díjat a végfelhasználókra, akik a tényleges másolást így jogszerűen, engedély nélkül végezheték. Ezzel egy időben a jogosultak megfelelő díjazást kaphattak a kiesett bevételek kompenzálására.⁶³⁶ Hajdú a díjfizetési kötelezettség bevezetésére akként utal, mint egy jelentős mértékű társadalmi jelenségre adott reakció. A díj indokolt azért is, mert a magánszféra keretein belül készített másolatok ellenőrzése meghaladja a jogosultak érdekérvényesítő képességét, emellett a privát szférába való indokolatlan mértékű behatolásnak is tekinthetnénk. Másrészt viszont a díj alkalmas az így kiesett bevétel pótlására.⁶³⁷

A magáncélú másolást elősegítő technológiák szinte minden jogosulti érdekkört elértek már.⁶³⁸ A VHS a műsorsugárzó szervezeteknek és filmelőállítóknak, a kazettás magnó, a DAT (digital audio tape) majd a CD, végül pedig az MP3 a hanglezkiadókat és előadóművészeket, az Internet pedig lényegében mindenkit érintett, akik olyan műveket állítottak elő, amelyek valamilyen formában digitalizálhatók. A másolások kompenzálására ugyancsak minden adathordozót utolért az üreshordozó díj megfizetésének kötelezettsége.

⁶³¹ Uo.

⁶³² GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 244.

⁶³³ Uo.

⁶³⁴ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 370.

⁶³⁵ HAJDÚ, 2014. p. 27.

⁶³⁶ QUINTAIS, 2015. p. 78.

⁶³⁷ HAJDÚ, 2014. p. 27.

⁶³⁸ BÉKÉS, 2002. p. 2.

Hajdú szerint ez a folyamat itt nem állt meg. A felhő alapú technológiák ugyancsak felvetik a magáncélú másolás után fizetendő díjak kérdését.⁶³⁹

Az eredeti piacot ért kihívást Lunney másként látja. Szerinte a magáncélú többszörözés nem hogy veszélyezteti a mű eredeti piacát, hanem éppen ellenkezőleg, jótékonyan hat rá. Ha egy mű népszerű, akkor is nagy példányszámban fog fogyni, ha ezzel egyenesen arányosan másolnak is belőle. A befolyó bevételek még így is sokszorosan meghaladják a mű előállításába és terjesztésébe fektetett költségeket. Ugyanez értelemszerűen nem érvényesülhet a kevésbé népszerű művek esetében.⁶⁴⁰ Ha tehát szigorúan csak a magáncélú másolatok létjogosultságát vizsgáljuk, akkor azok nem veszélyeztetik a mű elsődleges piacát, mert éppen azokról a példányokról készülnek, amelyeket már egyébként is megvásároltak egyszer.⁶⁴¹ Mivel azonban a magáncélú másolás termékeny táptalaja a jogellenes forrásból való többszörözésnek,⁶⁴² ezért a reprográfiai jogdíj és üreshordozó díj léte is könnyedén indokolható. Ezt az indokot persze nem mindenki fogadja el maradéktalanul. Pila és Torremans felidézi azokat az ellenvéleményeket, amelyek szerint a magánmásolásért a jogosultaknak különféle jogcímeken juttatott díjazás csak tovább drágítja a szerzői műveket és gazdagítja azt az iparágat, amely már egyébként is „*nemkívánatos monopolisztikus jegyeket mutat.*”⁶⁴³

3.2.1.1. Magáncélú másolatkészítés a nemzetközi szerzői jogban

A BUE 9. cikk (2) bekezdésében lehetővé teszi a tagok számára, hogy „*különleges esetekben*” lehetővé tegyék az egyezmény hatálya alá tartozó műpéldányok többszörösítését, amely nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsíthatja a szerző jogos érdekeit. A háromlépcsős teszt eredeti célja az volt, hogy megoldást kínáljon a BUE-ba bevezetett általános többszörözési jog által felvetett problémákra. Szerepe szerint nem csak a már meglévő kivételeket kellett keretek közé

⁶³⁹ HAJDÚ, 2014. p. 28.

⁶⁴⁰ LUNNEY, 2001. p. 821.

⁶⁴¹ Uo. p. 883.

⁶⁴² A jogellenes forrásból származó művek felhasználása nem áll összhangban a háromlépcsős teszttel, ezért jogellenesnek tekintendő, mert maga a forrás sem volt jogszerűen megszerzett műpéldány, amelyet adott esetben még nyilvánosságra sem hoztak. Lásd GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 254-255.

⁶⁴³ PILA – TORREMANS, 2016. p. 347.

illeszteni, hanem a tagállamok számára olyan minimum „*formulát*” is jelentett, amelyet szem előtt kellett tartaniuk az újabb korlátozások, illetve kivételek meghatározásakor.⁶⁴⁴

A szabad felhasználás többszörözés jogát korlátozó rendelkezését a BUE-be az 1967-es stockholmi felülvizsgálat során vezette be a jogalkotó.⁶⁴⁵ A stockholmi jegyzőkönyvekből kiderül, hogy az ilyen másolásra két formában kerülhet sor: vagy szabad felhasználás, vagyis a szerző engedélye és díjfizetés nélkül, vagy kényszerengedély útján, a kizárólagos engedélyezési jog díjigényre való korlátozásával. Előbbi a „tiszta” kivétel a többszörözési jog alól, a másik pedig a jog korlátozása. Fontos kitétel továbbá, hogy e kivétel és korlátozás csak azokra a magáncélú másolásokra terjed ki, amelyek megfelelnek a háromlépcsős tesztnek, vagyis olyan különleges eset, amely nem sérelmes a mű rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit.⁶⁴⁶

A „*különleges eset*” szóhasználat alatt azt kell érteni, hogy kivételek és korlátozások „*nem lehetnek általános jellegűek, csak egy szűkebb, meghatározott körre vonatkozhatnak,*” amelyet nyomós és megalapozott társadalmi, jogpolitikai érdek indokol. E körbe tartozhat például az oktatási, tudományos célú felhasználás, a közbiztonság és közérdek védelme vagy a hátrányos helyzetű, fogyatékkal élő emberek segítése.⁶⁴⁷

A második lépcső „*nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására*” fordulatot úgy kell értelmezni, hogy abba beleértendő a mű minden olyan felhasználása, amely „*számottevő gazdasági vagy gyakorlati fontossággal bír vagy bírhat.*”⁶⁴⁸E megfogalmazásból kitűnik, hogy többszörözés vagyoni jogának magja a mű gazdasági hasznosítása, felhasználása (*exploitation of the work*), a felhasználás maga pedig a műről készült másolatra épül.⁶⁴⁹ Ha tehát a mű szerzőtől eltérő személy által történő felhasználása nem ellentétes a mű rendes felhasználásával, azzal gazdasági értelemben a mű eredeti piacán nem versenyez, akkor a második lépcsőben foglaltak megvalósulnak. Még akkor is,

⁶⁴⁴ DEPREEUW, 2014. p. 93. A Mezei – Hajdú szerzőpáros Koelmanra hivatkozva azt állítja, hogy a háromlépcsős teszt kedvelt a nemzetközi jogalkotó körében, mert szövege „*annyira meghatározatlan tartalmú, hogy abból bárki bármit kérthet.*”. Lásd MEZEI – HAJDÚ, 2014. p. 40.

⁶⁴⁵ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 364.

⁶⁴⁶ SZJSZT 17/2006. p. 5.

⁶⁴⁷ Ugyan az ACI Adam-ügy kapcsán, az uniós szerzői jog háromlépcsős tesztjének vonatkozásában, de Mezei és Hajdú a különlegességet nem tartja kellően világosan meghatározottnak. Felvetik a kérdést, hogy mennyiségi vagy minőségi kritériumok mentén kell-e dilemmát feloldani. Az sem világos, hogy a teszt szövege csak a jogalkotókat köti a korlátozások és kivételek megszabásánál, vagy pedig a tagállami bíróságoknak is vizsgálniuk kell. Lásd MEZEI – HAJDÚ, 2014. p. 41. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 154.

⁶⁴⁸ DEPREEUW, 2014. p. 81. Vö. REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 155.

⁶⁴⁹ Uo.

ha felhasználásnak egyéb kereskedelmi célzata van. A magáncélú másolás rendszerint kisszámú másolatot feltételez, amely nem veszélyeztetheti a mű rendes felhasználását.⁶⁵⁰

Ez az analóg világ fizikai műpéldányára valóban igaz lehet. Egy könyv elolvasására, vagy egy zenealbum meghallgatására rendszerint azok szerzői jogi értelemben vett felhasználását (többszörözés és terjesztés) követően kerül sor.⁶⁵¹ Csakhogy az online világban lehetőség van arra, hogy egyes műpéldányok részegységei (például egy folyóirat egyes cikkei, egy zenealbum zeneszámai, egy sorozat egyes epizódja) önállóan is hasznosíthatóak legyenek anélkül, hogy ahhoz a jogosult hozzájárult volna. Márpedig, ha elfogadjuk az előbbi állítást, hogy a többszörözés jogának valódi magja a mű gazdasági hasznosítása, akkor a jogosultnak elvben az új, általa korábban nem ismert felhasználási módokra is ki kell, hogy terjedjen a hatalma.⁶⁵²

A harmadik lépcső azon szabálya, hogy a kivételek és korlátozások „*indokolatlanul nem károsíthatják a szerzők jogos érdekeit*” annak fényében értelmezendő, hogy a szerző érdekei ugyan jogosak, a törvény által biztosítottak, de azokat „*nem lehet csak önmagában tekinteni*”, mivel az érdekösszemérés során jelentősége van a társadalom egésze érdekeinek. A felek közötti egyensúlyt nem lehet indokolatlanul felborítani.⁶⁵³

A szabad felhasználások jogszerűsége megállapítására kimunkált háromlépcsős teszt BUE-ben lefektetett alapjait fejlesztette tovább a TRIPS-egyezmény. A TRIPS 13. cikkében rendelkezik a korlátozások és kivételekről. A TRIPS kiterjesztette a háromlépcsős teszt alkalmazását az összes szerzői vagyoni jogra és jogosultakra.⁶⁵⁴ A szomszédos jogi jogosultak esetében a 14. cikk 6. bekezdése a Római Egyezmény 15. cikk 1. bekezdés (a) pontját rendeli alkalmazni. Ez kimondja, hogy bármely szerződő állam a nemzeti jogában kivételeket engedhet, amely lehet többek között a magáncélú felhasználás is.⁶⁵⁵

A korlátozások és kivételek általános szabályai a WCT-ben is megjelennek. A szóhasználat itt is igen hasonló a BUE és a TRIPS szövegében alkalmazotthoz. A WCT-ben tömörülő szerződő felek a nemzeti jogszabályaikban írhatnak elő olyan korlátozásokat és kivételeket, amelyek az irodalmi és művészeti alkotások esetében alkalmazandók. Az egyetlen kifejezetten a korlátozásoknak és kivételeknek szentelt cikk⁶⁵⁶ a 10. cikk,

⁶⁵⁰ DEPREEUW, 2014. p. 82-83.

⁶⁵¹ Uo. p. 97.

⁶⁵² Uo. p. 87-89.

⁶⁵³ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 157. Vö. SZJSZT 17/2006. p. 12.

⁶⁵⁴ DEPREEUW, 2014. p. 93. Vö. EFRONI, 2011. p. 212., REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 153.

⁶⁵⁵ SZJSZT 17/2006. p. 6.

⁶⁵⁶ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 151.

amelynek (1)-(2) bekezdései szerint ezek a felhasználások „*nem lehetnek sérelmesek a műrendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsíthatják a szerző jogos érdekeit.*” Az imént említett rendelkezést csak azokra a vagyoni jogokra lehet alkalmazni, amelyet a WCT nevesít. Ezzel egy időben nem alkalmazható a BUE vagyoni jogaira.⁶⁵⁷

A 10. cikk (2) bekezdésében kimondja, hogy a háromlépcsős tesztet alkalmazni kell azokra a kivételekre és korlátozásokra is, amelyeket a BUE ír elő. Ilyen kivételek például a beszédekről készített másolatok és a magáncélú másolás, a műsorsugárzó szervezetek efemer rögzítései.⁶⁵⁸ Látható tehát, hogy a WCT önmaga nem hoz létre új szabad felhasználási esetköröket, hanem amellet, hogy maga is átveszi a háromlépcsős tesztet, visszautal ismét a BUE korlátozásaira és kivételeire.⁶⁵⁹ A jogosultak és más érdekelt felek közötti egyensúly lényeges eleme a korlátozások és kivételek WCT-ben foglalt rendszerének, amely kitűnik a preambulumban megfogalmazott célkitűzésből is, miszerint „*A szerződő felek (...) felismerve az egyensúly fenntartásának szükségességét a szerzők jogai és a szélesebb közérdek, különösen az oktatás, kutatás és információhoz való hozzájutás érdekei között (...).*”

A 10. cikkhez fűzött közös nyilatkozatokban a szerződő felek egyetértettek abban, hogy a 10. cikk rendelkezéseit a „*digitális technológiákra is alkalmazzák, és megfelelő mértékben kiterjesszék.*” Ezzel egy időben az egyezmény e helyütt lehetőséget biztosít arra is, hogy a szerződő felek a digitális hálózatokban megfelelően alkalmazható új kivételeket és korlátozásokat állapítsanak meg.⁶⁶⁰

A WPPT 16. cikk (1) bekezdésében visszautal a WCT 10. cikkére, amikor kimondja, hogy a szerződő felek „*ugyanolyan jellegű*” korlátozásokat és kivételeket írhatnak elő az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók tekintetében, mint az irodalmi és művészeti alkotások szerzői. A (2) bekezdés a korlátozások és kivételek tekintetében a háromlépcsős tesztet rendeli alkalmazni. A korlátozások és kivételek alkalmazása során az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók tekintetében is figyelemmel kell lenni a jogosultak és más érdekek összhangjára. Biztosítani kell, hogy a jogosultak a befektetett munkájukat és tőjüket a szellemi tulajdonjogok fő princípiumai szerint a teljesítményeik gazdasági hasznosításával kiaknázhassák, abból részesedhessenek. Arra is ügyelni kell, hogy a jogosultak két nagy csoportja, nevezetesen a szerzői jog jogosultjai és a szomszédos

⁶⁵⁷ Uo. p. 158-159.

⁶⁵⁸ Uo. p. 160-161.

⁶⁵⁹ Uo. p. 162.

⁶⁶⁰ Uo. p. 163. Vö. GYENGE, 2010. (1) p. 70.

jogok jogosultjainak érdekei megfelelő módon egyensúlyban legyenek.⁶⁶¹ Az egyensúlyra való törekvés kitűnik a WPPT preambuluma alábbi fordulatából: „(...) *felismerve az egyensúly fenntartásának szükségességét az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók jogai és a szélesebb közérdek, különösen az oktatás, kutatás és információhoz való hozzájutás között (...).*”

Ahogy a BUE-t korszerűsítette, kiegészítette a WCT, úgy tette meg ugyanezt a WPPT a Római Egyezményrel. Ez a korlátozások és kivételek terén akként jelenik meg, hogy a WPPT-ben elfogadott rendelkezések nem csökkenthetik a védelem minimális szintjét a Római Egyezmény védelmi szintje alá. Ebből következik, hogy a háromlépcsős tesztet sem lehet úgy értelmezni, hogy azzal a tagállamok csorbítsák a Római Egyezményben megszabott jogokat. Reinbothe és von Lewinski felhívják a figyelmet a WPPT azon fontos sajátosságára, hogy a korlátozásokat és kivételeket úgy kell meghatározni, hogy ezen egyezmény által biztosított a szomszédos jogi jogosultak ne élvezenek kedvezőbb szabályozást a szóban forgó tárgykör tekintetében, mint a szerzők.⁶⁶² A háromlépcsős teszt faktorairól a WCT vonatkozó rendelkezéseinél elmondottak itt is irányadók. Lényegében ugyanez mondható el a WPPT 16. cikkéhez fűzött közös nyilatkozatról is, amely kimondja, hogy a WCT 10. cikkéhez fűzött közös nyilatkozat a *mutatis mutandis* alkalmazandó a 16. cikk vonatkozásában is.

Amint látható tehát, a WIPO Internet Szerződésai, követve a TRIPS-egyezmény által kijelölt utat, a háromlépcsős tesztet kiterjesztették a szerzői jogi jogosultak, valamint az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók összes vagyoni jogára.⁶⁶³ Ezzel egy időben, tekintettel a BUE-hoz való viszonyra, a korlátozásokat és kivételeket nem lehet úgy meghatározni a nemzeti jogalkotónak, hogy azzal a védelem szintjét a BUE által meghatározott küszöb alá szorítsák. Egy ilyen törekvésnek a háromlépcsős teszt nem lehet eszköze.⁶⁶⁴

A hatályba még nem lépett Pekingi Szerződés 13. cikkében fekteti le a korlátozások és kivételek szabályait. A szóhasználat itt is igen hasonló a WPPT terminológiájához. A 13. cikk (1) bekezdés „*ugyanolyan típusú*” korlátozásokat vagy kivételeket rendel biztosítani az előadóművészek védelmére, mint amelyeket a szerzői jogosultaknak irodalmi és művészeti alkotásaik tekintetében biztosítanak. A (2) bekezdés szerint a kivételeknek és korlátozásoknak olyan „*különleges esetekre*” kell szorítkozniuk, amelyek

⁶⁶¹ Uo. p. 407. Vö. GYENGE, 2010. (1) p. 71-72.

⁶⁶² Uo. p. 409-410.

⁶⁶³ SZJSZT 17/2006. p. 7.

⁶⁶⁴ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 158.

„nem sérelmesek az előadás rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják az előadóművészek jogos érdekeit”.

A háromlépcsős teszt szövege tehát minden, esetünkben releváns nemzetközi egyezményben megjelenik, kiegészítve azzal az előírással, hogy a tagállamok maguk alkothatják meg a korlátozások és kivételek részletszabályait. Ennél többet azonban a jogalkotó sehol sem mond a magáncélú másolásról, mivel amennyiben az ilyen jellegű cselekmények a háromlépcsős teszt keretei közé illeszthetők, akkor a szerzői és szomszédos jogi jogosultak kötelesek tűrni, hogy a felhasználók a műpéldányokról szabadon készítsenek másolatokat. A széles körben elterjedt magánmásolatok a jogosultak jogos érdekeit sérthetik, hiszen az egyszer ugyan jogszerűen, kereskedelmi forgalomban megszerzett műpéldányért ellentételezéshez jutottak, a műpéldányról készített, akár számos másolat már csorbíthatja az adott mű piacát, így a fentebb említett engedélyezési jog nélküli díjigény előtt a jogalkotó utat nyitott.⁶⁶⁵

Az Egyesült Államok szerzői jogi törvénye a magáncélú többszörözés kivételét ilyen formában nem ismeri, viszont a fair use-teszt alkalmazható az ilyen jellegű másolatok megítélésére. Az USCA 107. §-a akként rendelkezik, hogy „*A szerzői joggal védett művek kritikai, magyarázati, híradási, oktatási (beleértve a tantermi használatra történő többszörözést is), tudományos vagy kutatási célú fair használata, beleértve a másolatok vagy hangfelvételek készítésével, avagy az említett szakaszban meghatározott más módon való reprodukálással való felhasználását, nem képezi a szerzői jogok megsértését.*”⁶⁶⁶

A fair használat megállapítása során figyelembe kell venni a használat célját és jellegét, beleértve, hogy az kereskedelmi vagy non-profit célra irányult-e, a szerzői joggal védett mű természetét, a felhasznált rész mértékét és azt, hogy az mennyire volt lényeges eleme a felhasznált szerzői műnek, mint egésznek, végül pedig, hogy a használat milyen hatást gyakorolt a felhasznált mű potenciális piacára.⁶⁶⁷

Az USCA 108. cikke lehetővé teszi a többszörözés korlátozását könyvtárak és archívumok és azok alkalmazottai számára a munkakör által indokolt mértékben, hogy egynél több másolatot vagy hangfelvételt készítsenek a műről, illetve azt terjesszék amennyiben az ilyen tevékenység nem irányul közvetlen vagy közvetett gazdasági előnyre, a könyvtár, vagy archívum nem csak a kutatók előtt, hanem a széleskörben vett nyilvánosság előtt nyitva áll, valamint a másolaton feltüntetik, hogy e rendelkezés alapján

⁶⁶⁵ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 370.

⁶⁶⁶ MEZEI, 2010. p. 53-54.

⁶⁶⁷ Uo.

készítették.⁶⁶⁸ E rendelkezés három példány erejéig kiterjed a nyilvánosságra még nem hozott művekre is, de kizárólag megőrzési vagy közbiztonsági célból, vagy kutatási célból oly módon, hogy a másolatot egy másik könyvtár vagy archívum gyűjteményében használják fel. Helye van a másolásnak akkor is, ha az eredeti műpéldány megsérült, elhasználódott vagy elveszett, vagy a formátum, amelyben tárolták már elavult. Feltétel, hogy a könyvtár vagy archívum mindent ésszerű erőfeszítést megtett annak érdekében, hogy a műpéldányt pótolja, de az nem volt lehetséges tisztességes áron, továbbá a digitális formában többszörözött műpéldányok vagy hangfelvételek nem tehetők hozzáférhetővé.⁶⁶⁹ Goldstein és Hugenholtz e rendelkezések indokát abban látja, hogy lehetővé kell tenni az egyébként alulfinanszírozott, de a társadalom szemponjából fontos intézményeknek az általuk betölteni kívánt cél elérése által indokolt mértékben a művekhez való minél szélesebb körű hozzáférést.⁶⁷⁰

A többszörözés jogát érintő fair használat gazdag esetjogot termelt ki az Egyesült Államokban. A *SEGA v. Accolade*-ügyben⁶⁷¹ a felperesek nehezményezték, hogy az alperes jogellenesen fért hozzá, másolta le és fejtette vissza a Genesis nevű videójáték forráskódját. Az eljáró kerületi bíróság azt vizsgálta, hogy a szoftver kódjának közbenső másolása, amely egy újabb, az eredetivel versengő szoftver fejlesztésének kezdeti lépése, kimentést nyerhet-e a fair use teszt alapján, mint olyan közbenső többszörözés, amely az új mű létrehozásához szükséges.⁶⁷² Az ügy az alperes javára dőlt el. A bíróság úgy látta, hogy ha egy szoftver visszafejtése (szétszerelése – *disassembly*) az egyetlen útja annak, hogy a benne rejlő ötlethez és funkcionális elemekhez hozzájussunk, azt fair use-nak kell tekinteni. A fórum ugyanakkor figyelmeztetett rá, hogy ez a döntés nem menti meg az alperest egy esetleges, későbbi pertől, amely a végső produktum esetleges jogsértő voltát érinti.⁶⁷³

A *Kelly v. Arriba Soft Corp*-ügyben⁶⁷⁴ a vita tárgyát az alperes által üzemeltetett keresőmotor funkciója képezte. A Vista Image Searcher szövegfájlok helyett képeket indexált, amelyekről alacsony felbontású (*thumbnail*) másolatokat készített. A felperes egy profi fotográfus volt, aki saját weboldalán keresztül árulta képeit. Keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes engedély nélkül másolta le és tette hozzáférhetővé

⁶⁶⁸ USCA 108. § (a) (1)-(3).

⁶⁶⁹ Uo. (b) (1)-(2).

⁶⁷⁰ GOLDESTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 385.

⁶⁷¹ Sega Enterprises Ltd. v. Accolade, Inc., 977 F.2d 1510, 1518 (9th Cir. 1993).

⁶⁷² PADGETT, 2007. p. 662.

⁶⁷³ Uo. p. 663.

⁶⁷⁴ Kelly v. Arriba Soft Corporation 336 F. 3d 811 (9th Cir. 2003).

képeit, amely cselekmény az Egyesült Államok szerzői jogi törvényének 106. § paragrafusába ütközik. Az alperes a jogsértésért való mentességet a fair use doktrína alapján szeretne volna kimenteni.⁶⁷⁵

Az eljáró bíróság az ügyet megvizsgálva a fair use-teszt első faktoráról (a használat célja és jellege – „*the purpose and character of the use*”) úgy tartotta, hogy az Arriba által üzemeltetett keresőmotor kereskedelmi szolgáltatás nem közvetlenül a felperes védett műveinek kiaknázására irányult, az sem reklámcélokat, sem egyéb, közvetlenül a képhez kötődő haszonszerzési célokat nem szolgált. A vitás képek több ezer más kép társaságában tárolódtak az Arriba adatbázisában. Ezen felül ugyan valóban többszörözésre kerültek a képek, a felhasználás megfelelt a transformative use-tesztnek is. A kis felbontású thumbnail-ek átalakító jellegűek voltak, nem helyettesítették a művek elsődleges piacán Kelly fotóit, amelyekről teljesen eltérő funkciót láttak el. Ez a funkció abban merült ki, hogy az internethasználók számára megkönnyítsék a képek keresését. Az eredeti képek funkciója viszont az esztétikum kielégítése, a művész önkifejezésének megjelenítése volt. Ezt a célt a „lebutított” minőségű másolatok nem elégíthették ki. Vagyis a bíróság a második faktor (a védett mű természete – „*the nature of the copyrighted work*”) is megvalósulását is megállapította.⁶⁷⁶

A harmadik és negyedik faktort (hatás a mű potenciális piacára vagy értékére – „*effect of the use upon the potential market for or value of the copyrighted work*”) elemezve a fórum arra a következtetésre jutott, hogy a keresőmotor közbenső másolatai ahelyett, hogy maguk aknáznák ki vagy csorbítanák a képek eredeti piacát, egy teljesen eltérő piacot szolgáltak ki. A felperes a képeket ugyanis arra használta, hogy weboldalán könyveket, utazási csomagokat és a fotókat magukat értékesítse. Ezt a tevékenységi kört az Arriba nem fedte le. Sőt, ahogy Nelson bíró rámutatott, a keresőszolgáltatás éppen, hogy Kelly oldalára irányította a keresést végző felhasználókat. A képek lekicsinyítése továbbá nem gátolta meg a felperest abban sem, hogy az eredeti alkotásokat másik elektronikus adatbázis-előállítóknak értékesítse. A kulcs tehát, amiért a fair use-teszten átment az Arriba szolgáltatása, az volt, hogy a képeket kisméretűvé alakította át, így azok nem versenghettek az eredeti művekkel azok piacán.⁶⁷⁷

⁶⁷⁵ PADGETT, 2007. p. 666. Vö. MEZEI, 2011. p. 14.

⁶⁷⁶ Uo. p. 667.

⁶⁷⁷ Uo. p. 668. Vö. MEZEI, 2011. p. 15.

Az *UMG Recordings, Inc. v. MP3.com, Inc.*⁶⁷⁸ esetében, három évvel megelőzve az Arriba-ügyet, azzal ellentétes ítélet született. Az alperes szolgáltatása arra irányult, hogy a zenei CD-k tulajdonosai az albumok tartalmát egy Internethez kapcsolódó számítógépen keresztül is meghallgathassák. Az MP3.com igen tekintélyes adatbázist épített fel digitális zenefájlokból, amelyeket a szolgáltatást igénybe vevő felhasználók CD-iről másolt fel szervereire. Ha valaki hozzá akart férni az ott tárolt kollekciónak, be kellett helyeznie a CD-t a CD-ROM meghajtóba megerősítés, ellenőrzés képpen. Ezzel egy időben különféle online kereskedőktől CD-eket is lehetett venni a szolgáltatáson keresztül. A biztonsági intézkedésnek köszönhetően a zenékhez csak azok férhettek hozzá, akik egyébként is jogszerűen használhatták azokat.⁶⁷⁹

Az alperes már az első fair use-lépcsőn elbukott. Rakoff bíró ugyanis nem látta a használat célja és jellege által indokolt tevékenységnek azt, ahogy az adatbázist a szerveren, a zeneszámokat a CD-kről kimásolva létrehozták. Ezen túlmenően az online szolgáltatás konkurált az eredeti jogosultak elsődleges piacával. A művek online nyilvánosságához közvetítése ugyanis elsődlegesen a szerzői és szomszédos jogi jogosultakat illeti. Nem mellesleg pedig a CD-k szerverre való másolása könnyű táptalaja lehetett az internetes „kalózkodásnak” is.⁶⁸⁰

E láncba illeszkedik a *ReDigi-ügy*⁶⁸¹ is, amely amellet, hogy mérföldkő a digitális jogkimerülés esetében is, többszörözési mozzanatot is tartalmazott. Az alperes szolgáltatás ugyanis arra irányult, hogy a regisztrált felhasználók a Cloud Locker nevű tárhelyre hangfelvételeket töltsenek fel. Ehhez a művelethez a Media Manager szoftvert használták, amely áttekintette a merevlemezen található fájlokat abból a szempontból, hogy akad-e köztük értékesítésre alkalmas zenefájl. A felhőbe csak olyan zenét lehetett feltölteni, amelyek jogszerű forrásból, az iTunes oldaláról vagy egy másik ReDigi felhasználótól származtak. A feltöltést követően a számok automatikusan töröltek a felhasználó merevlemezéről. Ezt a folyamatot segítette a Media Manager, amely tevékenysége arra is kiterjedt, hogy a fájlokat a felhasználó ne tudja „átmenekíteni” más adathordozó platformra. A Cloud Lockerbe feltöltött fájlokat vagy saját célra tárolta, vagy eladhatta másnak a felhasználó. Ha utóbbi mellett döntött, akkor a rendszer hozzáférhetlenné tette számára a tartalmát. Egyidejűleg pedig lehetővé tette a vásárló számára, hogy a felhőből a

⁶⁷⁸ *UMG Recordings, Inc. v. MP3.com, Inc.* 92 F. Supp. 2d 349 (S.D.N.Y. 2000).

⁶⁷⁹ PADGETT, 2007. p. 669. Vö. LITMAN, 2001. p. 154-158., LEE, 2016. p. 140-141.

⁶⁸⁰ PADGETT, 2007. 670-671.

⁶⁸¹ *Capitol Records v. ReDigi* 934 F.Supp.2d 640 (2013).

számot saját adathordozójára többszörözze. Vagyis a szolgáltatás odafigyelt arra, hogy tevékenysége kizárólag jogszerűen többszörözött műpéldányok forgalmazására épüljön.⁶⁸²

A ReDigi üzleti tevékenységét a felperesek azért tartották támadhatónak, mivel annak ellenére, hogy a fájlok elméleti síkon jogszerű forrásból származtak, a felhasználók megszegték a digitális művekre vonatkozó felhasználási feltételeket, amelyek nem tették lehetővé, hogy a fájlokról az azokat megvásárlók másolatot készítsenek. A ReDigi-ügy tanúságul szolgál arra, hogy a többszörözés jogának online környezetben való fenntartása nem szolgálja az új piaci-technológiai megoldások kibontakozását, mert a jogosultak sikerrel tudják felhasználni az analóg gyökerű többszörözési jogot érdekeik érvényesítésére akkor is, ha egyébként a szolgáltatás, amely ugyan valóban megköveteli a művek többszörözését, egyébként újító jellegű. Mezei szerint a ReDigi-ügyben téves ítélet született, éspedig két okból. Először is a többszörözési cselekményt nem a szolgáltatás üzemeltetői végezték, hanem a felhasználók, akik viszont a space-shifting, mint fair use alapján kimenthették volna felelősségüket. Ebből következik, hogy közvetlen jogsértés hiányában a közvetett jogsértő ReDigi sem felel.⁶⁸³

Az információ feletti monopólium kialakulására figyelmeztet a *Facebook v. Power Ventures*-ügy.⁶⁸⁴ Az alperes vállalkozás automatizált szoftvereket használt arra, hogy összegyűjtse olyan felhasználók személyes adatait, akik egyszerre több közösségi oldalon regisztráltak. Ehhez a Facebook-felhasználók hozzájárulásával hozzáfért a Facebook fiókokhoz, majd az összegyűjtött információt a más közösségi oldalakról származó adatokkal együtt elérhetővé tette. A Facebook igényét arra alapozta, hogy e tevékenység a felhasználási feltételek (*Terms of Use*) ellenére történt, miközben olyan adatok is kimásolásra kerültek, amelyek szerzői jogilag védettek. Az eljáró bíróság helyt adott a Facebook követelésének. Az ügy már csak azért is jelentős, mert egyértelműen mutat az információ és adat (*Big Data*) feletti vállalati monopólium megerősödése irányába. A szerzői jog az információ feletti monopóliumot képes támogatni, míg az adat értékének védelmére az EU-ban ismert adatbázis-előállítói védelem alkalmat adhat. A Facebook-felhasználókról való adatgyűjtés ugyanis nyilvánvalóan sértette a technológiai óriás érdekeit, amelyet megpróbált – sikerrel – egy szerzői jogi per keretében megvédeni. Ezt könnyedén megtehetette, hiszen a Facebook weboldalán valóban számtalan olyan szerzői jog

⁶⁸² MEZEI, 2016. (1), p. 126-127. Vö. KARJALA, 2013. p. 253-255., PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2016. p. 40-41.

⁶⁸³ Uo. p. 128-129.

⁶⁸⁴ Facebook, Inc. v. Power Ventures, Inc. C 08-5780 JF (RS), 2009 WL 1299698 (N.D. Cal. May 11, 2009).

által védett elem található, amelyek digitális többszörözéséhez a jogosult engedélye szükséges.⁶⁸⁵

A többszörözés jogának kiterjesztő újraértelmezése és a digitális műélvezet térnyerésének kollíziója a legjobban talán a *MDY Industries, LLC v. Blizzard Entertainment, Inc.* jogvitában⁶⁸⁶ volt tetten érhető. A Blizzard a fejlesztője, szerveroperátora és szerzői jogi jogosultja a világ egyik legnépszerűbb online többjátékos (*multiplayer*) játékanak, a World of Warcraft-nak (*WoW*). A játékot megvásárlók a programmal együtt megkapnak egy másik szoftvert is (*client-side program*), amelyet vagy lemezről, vagy a Blizzard szervereiről letöltve, a Blizzard engedélyével – elfogadva a végfelhasználói licencia szerződést (*End User Licence Agreement, EULA*) – telepítenek a számítógépükre. Ezen felül bármikor futtatni akarják a játékot, csatlakozni kell az Internetre és el kell fogadniuk bizonyos felhasználási feltételeket (*Terms of Use – TOU*). Ezek a felhasználókkal kötött szerződések megtiltják a felhasználóknak, hogy a játékot automatizált berendezésekkel vagy szoftverekkel játsszák. Az automatizált rendszerekkel játszó felhasználók kiszűrésére a Blizzard egy külön szoftvert, a Warden-t üzemelteti.⁶⁸⁷

Az MDY készítette és hozta forgalomba a Glider nevű programot, amely megkerülte a Warden pásztázó szemeit, emellett pedig lehetővé tette, hogy a felhasználók akkor is hozzáférjenek a játékbeli karaktereikhez, ha nem voltak a számítógépük közelében, amelyre a WoW-ot telepítették. A Blizzard ezt a cselekményt jogsértőnek találta. Érvelése szerint a játékosok megszegték a felhasználási feltételeket azzal, hogy a Glider-t használva futtatták a WoW-ot. A játék során ugyanis a RAM-ban időlegesen többszörözésre került a játék, amire viszont a Blizzard-dal kötött EULA alapján nem volt joga a felhasználóknak. Vagyis e helyütt nem az történt, amire a szerzői művek hagyományos felhasználói élvezeténél számíthatnánk. A játékosok nem váltak a műpéldány tulajdonosává, legfeljebb az adathordozót vásárolták meg. Ehelyett egy licencia szerződés alanyai lettek. Mivel pedig a szoftvert a szerződéses feltételekkel ellentétesen használták, így megszegték azt, miközben megsértették a jogosultak többszörözési jogát a program futtatásával és eközben a RAM-ban való többszörözéssel. Az eljáró arizonai kerületi bíróság a jogvitában a Blizzard-nak adott igazat.⁶⁸⁸ Ezt a döntést a kilencedik körzeti (circuit) bíróság is megerősítette.⁶⁸⁹

⁶⁸⁵ KARJALA, 2013. p. 256.

⁶⁸⁶ MDY Industries, LLC v. Blizzard Entertainment, Inc. 616 F. Supp. 2d 958 (D. Ariz. 2009).

⁶⁸⁷ KARJALA, 2013. p. 258.

⁶⁸⁸ Uo. p. 259-260.

⁶⁸⁹ MDY Industries, LLC v. Blizzard Entertainment, Inc., 629 F.3d 928 (9t Cir. 2010).

Utolsóként e helyütt egy szimbolikus jellegű ügyet szeretnék bemutatni. Önmagában ez is csak egy a sok digitális többszörözéssel érintett jogeset közül. Azonban mind az alperes személye, mind pedig az ügy végkimenetele több, e munka szempontjából is jelentős üzenetet hordoz. Főként az imént röviden tárgyalt Facebook-ügy tükrében.

A Google 2003-ban kezdett hozzá egy nagyszabású digitalizálási vállalkozásba, a *Google Print* projektbe, amellyel a célja az volt, hogy a szépirodalmi és akadémiai kiadókkal kötött megállapodás alapján a könyvek digitalizált példányait online kereshetővé tegye. A felhasználók a közkincsbe nem tartozó műveket csak korlátozott mértékben érthették el, amely a gyakorlatban azt jelentette, hogy csak bizonyos oldalak váltak hozzáférhetővé, amely oldalakat egyébként nem lehetett sem fizikai, sem digitális úton többszörözni. A Google gondoskodott arról is, hogy az érdeklődőket egy link elhelyezésével olyan helyre irányítsa, ahonnan a művek megvásárolhatók.⁶⁹⁰

A *Google Print* mellett beindult a *Google Books Library Project* is, amely könyvtárakkal kötött megállapodás szerint digitalizálta a könyvállományt. Az így készített másolatokból a könyvtárak is kaptak egy példányt, illetve az internetezők közönsége az e célra létrehozott weboldalon elérhette a másolatokat, kereshető formátumban. A közkincsbe nem tartozó, még védett művek csak a keresés során használt kifejezést és az azt övező szavakból álló részletet (*snippets*) tették hozzáférhetővé. Többletinformációként megtudható volt, hogy a felhasználóhoz hol van a legközelebbi könyvtár, ahol elérheti a művet, illetve az is, hogy mely könyvesboltban vásárolhat belőle. Fut egy harmadik projekt is, a *Partner Program*, amelyben könyvkiadók engedélyével kerül sor a művek szkennelésre.

A jogvita a Library projektből keletkezett,⁶⁹¹ amely Mezei szerint három ponton érintett szerzői jogilag releváns felhasználást. Először is többszörözésre kerültek teljes művek, amelyekből a snippet-ek kulcsszavas keresés eredményeként váltak a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, amely révén a felhasználók azokat a képernyőn kivetítették (*display*).⁶⁹² Harmadszor a digitalizált példányokból egyet a könyvtárak rendelkezésére bocsátott a későbbi alperes. Az első cselekmény vált a Google Books perben felperes The Authors Guild érvelésének legfontosabb elemévé, hiszen, ahogy a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság ítélete nevezi, „*epikus*” mennyiségben másolták le az irodalmi alkotásokat.⁶⁹³

⁶⁹⁰ MEZEI, 2011. p. 8. Vö. PADGETT, 2007. p. 674.

⁶⁹¹ Authors Guild, Inc. v. Google, Inc., 954 F. Supp. 2d 282, 291 (S.D.N.Y.2013).

⁶⁹² MEZEI, 2016. (2) p. 277.

⁶⁹³ MEZEI, 2011. p. 9. Vö. PADGETT, 2007. p. 675.

Az ügy egészen 2013-ig húzódott, amikor a kerületi bíróság a fair use-teszt alapján a Google-nek adott igaza. Chin bíró az első faktort vizsgálva megállapította, hogy a kivonatok (snippet-ek) képernyőn való kivetítése megfelel az első faktornak, mivel az átalakító jellegű. Ezen felül a felhasználók és a könyvtárosok számára is komoly előnyökkel szolgál. A haszonszerzési célzatról megállapította, hogy a Google ugyan önmagában profit-orientált szervezet, a snippet-ek kivetítésével egy időben reklámokat nem helyezett el, a másolatokat pedig nem értékesítette, vagyis a tevékenység nem kereskedelmi jellegű. Mezei emlékeztet rá, hogy ez a megállapítás nem precedens értékű, mivel a joggyakorlat kereskedelmi jellegűnek tekinti a nem haszonszerzési célú magatartást is.⁶⁹⁴

A második faktort, a szerzői művek természetét vizsgálva megállapítást nyert, hogy kitalált (*fiction*) művek szélesebb körű védelemben részesülnek, mint a *non-fiction* alkotások, például tudományos művek. Ettől a megállapítástól a másodfokú bíróság elhatárolódott.⁶⁹⁵ A harmadik faktor elemzése során, amely a felhasznált részek mennyisége és minősége az eredeti műhöz viszonyítását jelenti, a bíróság annak ellenére megállapította a tesztnek való megfelelést, hogy valójában a könyvek millióinak teljes terjedelemben való lemásolásáról volt szó.⁶⁹⁶ A negyedik faktor korunk társadalmi elvárásait és társadalmi hasznosságát szem előtt tartva Chin bíró megállapította, hogy a Google nem jelent közvetlen veszélyt az eredeti művek piacára. Éppen ellenkezőleg, képes lehet előmozdítani a keresett művek kereskedelmi forgalmát, emellett pedig hozzájárul a kulturális örökség megőrzéséhez és az ahhoz való hozzáférés elősegítéséhez.⁶⁹⁷

Chin bíró döntését a második körzet (Second Circuit) is megerősítette.⁶⁹⁸ A vizsgálat során az első faktorról megállapította, hogy az transzformatív jellegű, mivel a szolgáltatás lehetővé teszi, hogy a könyvek után kutatók a műveket azonosítsák. A funkció betöltéséhez szükséges volt a művek lemásolására, bár azt nem okolja meg, hogy a Google miért nem kért engedélyt a kiadványok digitalizálásához. A művek keresés során a képernyőn bemutatott (*display*) kivonatai is kellőképpen átalakító jellegűek voltak. Ez a tény megelőzte a közvetett haszonszerzési célt.⁶⁹⁹

A második faktor vonatkozásában Leval bíró vezette tanács kimondta, hogy a szerzői jogi oltalom nem tesz különbséget a kreativitás foka szerint, így minden mű,

⁶⁹⁴ MEZEI, 2016. (2) p. 276-277. Vö. Google Books-ítélet (2013) p. 291-292.

⁶⁹⁵ Uo.

⁶⁹⁶ Uo. p. 278.

⁶⁹⁷ Uo. Vö. Google Books-ítélet (2013) p. 292-293.

⁶⁹⁸ The Authors Guild, Inc., et al. v. Google Inc. 804 F.3d (2nd Circuit 2015).

⁶⁹⁹ MEZEI, 2016. (2) p. 279. Vö. Google Books-ítélet (2015) p. 214-219.

amelyet a digitalizálási program érintett, szükségképpen védett, felhasználása engedélyköteles. A felhasználás mégis e faktor tekintetében a fair használat irányába mutat, hiszen a másolatok átalakító jellegűek, mert új, hasznos információt eredményeznek.⁷⁰⁰A harmadik faktort vizsgálva megállapítást nyert, hogy a másolás ésszerű és arányos, amit az átalakító jelleg megkövetelt. Az így létrejött másolatok nem támasztottak versenyt az eredeti művek piacán. A negyedik faktor ugyancsak megvalósult, tekintettel az elsőhöz való kapcsolatra. A bíróság azt ugyan elismerte, hogy a snippet-ek jelenthettek valamilyen mértékű esést az eladások számát tekintve, de a valószínűsíthető bevételkiesés nem teszi a másolatot az eredeti példányok versenytársaivá, mivel a találatok tényekre mutattak, nem a bennük rejlő egyéni, eredeti kifejezésekre. Emellett pedig a töredékes jellegük miatt a snippet-nézetek nem is voltak arra alkalmasak, hogy a forrásszöveget teljességében helyettesítsék.⁷⁰¹

Az ügy két szempontból jelentős igazán, amely az összes olyan online vállalkozásra igaz lehet, amelyek az új platform igényeit próbálták meg kielégíteni, miközben betörték az ott nyílt piaci résbe, amelyet az eredeti jogosultak nem ismertek fel időben. Az egyik szempontnak rögtön két oldala is van. Korunk egyik legnagyobb technológiai óriása projektjeivel kétségtelenül a köz és a kultúra javát szolgálja. Másik oldalról viszont a rendkívül költséges vállalkozás hatalmas nagy gazdasági értéket képvisel. A Google-nek már eleve számottevő versenyelőnye van a keresőmotorok piacán, amely adatok milliárdjait szolgáltatja a felhasználók keresési szokásairól. Eközben pedig weboldalain reklámfelületet biztosít.⁷⁰²

A másik szempont, ami miatt a Google Books, sőt, az Arriba Soft is mérföldkő, hogy a fair use-teszten átmenő technológiai fejlesztések és vállalkozások áttörnek a jogosultak műveken fennálló monopóliumát. Mivel tevékenységük értelemszerűen érdeksérelemmel jár, ezért sok esetben az ilyen technológiai innovációknak jogvitával kell szembe nézniük. A pereskedések során azok a felek, akik sikerrel tudták bizonyítani, hogy technológiájuk megfelel a fair use-tesztnek, ott az eljáró bíróság a technológia egészét tekintve zöld utat adott az innovációnak, még akkor is, ha egyébként valóban fennállt olyan eset, amely pusztán a részcsелеkményt szemlélve jogsértő lenne, de az egész szempontjából mégsem az.⁷⁰³

⁷⁰⁰ MEZEI, 2016. (2) p. 280. Vö. Google Books-ítélet (2015) p. 220.

⁷⁰¹ MEZEI, 2016. (2) p. 280. Vö. Google Books-ítélet (2015) p. 221-225.

⁷⁰² MEZEI, 2016. (2) p. 280.

⁷⁰³ PADGETT, 2007. p. 679.

Ez a szemlélet teszi alkalmassá Pihlajarinne szerint a fair use-tesztet arra, hogy esetleges európai bevezetése esetén lazítson a szerzői jog korlátozásainak és kivételeinek szűk hatókörén. Alkalmazásával esetről esetre lehetne értékelni az egyes jogvitákat, annak megfelelően, hogy a technológia és a társadalom milyen irányba fejlődik. Bevezetése ugyanakkor nem jelentené a szerzői jogi rezsím azon fundamentális problémájának megoldását, hogy a többszörözés fogalma olyan technológiákra és művek hasznosításából származó jövedelemteremtési modellekre épül és reflektál, amelyek az online környezetben elavultnak számítanak.⁷⁰⁴

3.2.1.2. Magáncélú másolatkészítés az Európai Unió szerzői jogában

A Bérlet-irányelv 10. cikke a vagyoni jogok korlátozásait határozza meg. A szabályzás mintájául a Római Egyezmény 15. cikke szolgált. A tagállamok maguk választhatják meg, bevezetik-e a nevesített korlátozásokat. Amennyiben alkalmazásuk mellett döntenek, akkor a korlátozások és kivételek körét nem határozhatják meg a Bérlet-irányelvben megszabottaknál szélesebb körben.⁷⁰⁵

Az (1) bekezdés a) pontja külön nevesíti a magáncélú felhasználás esetét, de nem részletezi, hogy mit kell ez alatt érteni. Von Lewinski emlékeztet rá, hogy az InfoSoc-irányelv elfogadását követően annak 5. cikke vált alkalmazandóvá a Bérlet-irányelv 7. cikkében meghatározott többszörözési cselekmények tekintetében. Így a többszörözési jogot érintő magáncélú másolás Bérlet-irányelvben foglalt korlátozása sem alkalmazható többé. Ugyanígy az InfoSoc-irányelv 5. cikk (2) bekezdés (b) pontja felülírta a Bérlet-irányelv 10. cikk (3) bekezdés (c) pontjában írtakat. Eszerint az InfoSoc-irányelv imént említett előírását figyelembe véve a tagállamoknak kötelessége, hogy a többszörözési jogot érintő magáncélú másolás, mint korlátozás bevezetése mellett tegyék lehetővé, hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesüljenek. Ugyancsak figyelemmel kell lenni az InfoSoc-irányelv 5. cikk (5) bekezdésében foglalt háromlépcsős tesztre. Mindezekre tekintettel a Bérlet-irányelv e helyütt tárgyalt magáncélú felhasználási esetkörét csak a rögzítésre lehet alkalmazni, amely a gyakorlatban akkor lehet releváns, ha valaki egy magáncélú másolatot készít egy élő koncert sugárzásáról.⁷⁰⁶

⁷⁰⁴ PIHLAJARINNE, 2017. p. 965.

⁷⁰⁵ VON LEWINSKI, 2013. (1) p. 334-335.

⁷⁰⁶ Uo.

A (2) bekezdés lehetővé teszi, hogy előadóművészek, hangfelvétel-előállítók, műsorsugárzó szervezetek és filmek előállítói tekintetében a tagállamok olyan korlátozásokat vezessenek be, mint amilyeneket az irodalmi és művészeti alkotások szerzői jogi védelme tekintetében már bevezettek. A (3) bekezdés a korlátozásokat csak különleges esetekre teszi lehetővé, amennyiben nem sérelmesek a művek vagy más védett teljesítmények rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit.⁷⁰⁷

Tekintettel arra, hogy a szoftverekre biztosított szerzői jogok a hagyományostól eltérően, szélesebb körben lettek meghatározva, így szükségszerű volt, hogy a korlátozások és kivételek enyhítsenek a szigorúra szabott rendelkezéseken.⁷⁰⁸ A Szoftver-irányelv az engedélyhez kötött cselekmények alól kivételeket enged. Ezek a kivételek szűkebb körűek,⁷⁰⁹ mert nem a teljes, általános értelemben vett nyilvánosság számára határoz meg szabad felhasználási esetköröket, hanem annak a felhasználónak biztosít kivételt, aki a művet jogszerűen megszerezte (*qualified person, lawful acquirer*).⁷¹⁰ De neki sem határtalan mértékben, mivel a programalkotások korlátlan szabad felhasználása, főleg azok ellenőrizetlen többszörözése, negatívan érinthetné a szerző azon érdekét, hogy a mű gazdasági hasznosításából ő is részesedhessen.⁷¹¹ Az 5. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy nem szükséges a jogosult engedélye az olyan többszörözési cselekményekhez, amennyiben azokra a számítógépi program rendeltetési céljának megfelelő használata miatt van szüksége a programot jogszerűen megszerző személynek, ide értve a hibajavítást is.

A (2) bekezdés a jogszerű felhasználó számára lehetővé teszi azt is, hogy biztonsági másolatot készítsen,⁷¹² amennyiben azt a program felhasználása szükségessé teszi. Az intézkedés célja, hogy a program használatához elengedhetetlen, műszakilag szükséges többszörözési cselekményeket a jogosult ne akadályozhassa. A jogszerű használatához elengedhetetlen, műszakilag szükséges cselekmények körébe tartozik különösen a

⁷⁰⁷ Vö. TATTAY, 2014. p. 279.

⁷⁰⁸ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 145.

⁷⁰⁹ PILA – TORREMAN, 2016. p. 336.

⁷¹⁰ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 146. Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 252.

⁷¹¹ Ez Blocher és Walter szerint a „jutalmazási elmélet” (*reward theory*) és az áruk szabad szabad áramlásának elvével van összhangban. Lásd BLOCHER – WALTER, 2013. p. 146.

⁷¹² A biztonsági másolatok készítésének lehetősége adott volt a Szoftver-irányelv hatályba lépését megelőző időszak szerződéses gyakorlatában, legalább implicite. A jogszerű felhasználó ezen jogát az elfogadott irányelv is magáévá tette, amely szabálytól nem is enged eltérést. A biztonsági másolat fogalmát az irányelv nyitva hagyva, a felhasználóra bízta annak bizonyítását, hogy az akár több másolat a biztonsági másolás kategóriájába esik, annak célját szolgálja. Blocher és Walter felhívják a figyelmet arra, hogy a biztonsági másolatok nem a mű felhasználását, hanem a további, folyamatos, zavartalan használatot segítik elő arra az esetre, ha az eredeti műpéldány megsemmisülne vagy megrongálódna. A biztonsági másolatok nem adhatók tovább, mivel a terjesztés joga esetükben nem merült ki. Lásd BLOCHER – WALTER, 2013. p. 156-157.

betáplálás és futtatás, a program hibáinak javítása,⁷¹³ illetve bármely egyéb, a rendeltetésszerű használathoz szükséges cselekmény.⁷¹⁴A cselekmény rendeltetésszerű volta függ a szoftver technikai sajátosságaitól és a futtatásra vonatkozó általánosan elfogadott standardoktól.⁷¹⁵

A (3) bekezdés megengedi a jogszerű felhasználó számára, hogy engedély nélkül megfigyelje, tanulmányozza és kipróbálja a programot, annak elemeit, alapját képező ötleteket és elveket. Ezt a cselekményt elvégezheti a program betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása során. E rendelkezések célja, hogy a számítógépes rendszer elemeinek összekapcsolását lehetővé tegye. E körben lehetőség van a program másolatát megjelenítő kód többszörözésére, lefordítására, ha az szükséges ahhoz, hogy az önállóan működtethető programot más programokkal együtt működtessék. Az ilyen felhasználás azonban nem károsíthatja a jogosult jogos érdekeit vagy akadályozhatja a program rendes felhasználását.⁷¹⁶

A „számítógépi programot jogszerűen megszerző személy” alatt Blocher és Walter szerint érteni kell mindazt, aki a szoftvert megvásárolja, mind pedig azt, aki a felhasználásra felhasználási szerződésben engedélyt kap. A mű kereskedelmi forgalomban történő, jogszerű megszerzéséből következik, hogy jogszerűen szerző személynek kell tekinteni azt is, aki a művet haszonkölcsönbe vette, vagy bérlő, amennyiben a jogosult az ilyen jogügyletek megkötésére korábban engedélyt adott. E rendelkezések csak a mű adásvétel útján történő tulajdonba adására érvényes. Ha korábban a szerző csak bérbe vagy haszonkölcsönbe adta a művet, a további bérlet vagy kölcsönügyletek nem keletkezhetnek jogszerű felhasználást. Ezt már csak azért is érdemes külön is hangsúlyozni, mivel a szoftverek természetüknél fogva alkalmasak arra, hogy elváljanak az őket fizikai térben hordozó tárolóeszközöktől. A felhasználás ugyanis nem a fizikai hordozóra, magára irányul, hanem a rajta levő szoftverre, amelynek a használata további többszörözési cselekményeket igényel. Ha pedig a szoftvert nem adathordozón vásárolták meg, hanem

⁷¹³ Blocher és Walter a hibajavítással összefüggésben utalnak rá, hogy a Szoftver-irányelv megalkotása során a hibajavítást először tágabb értelemben kívánták meghatározni, amelyet azonban az iparági lobbij erőteljesen kritizált. Érvelésük szerint a karbantartás (*maintenance*) fogalmát többféleképpen lehet értelmezni, sőt, akár kiterjeszhető a szoftver bővítésére, frissítésére is. Az irányelv elfogadott szövege sem a hibajavítást, sem pedig a hibát magát nem magyarázza meg. A szerzőpáros szerint ide kell érteni minden olyan cselekményt, amely a hiba felfedezésére, lokalizálására és magára a korrekcióra irányul. A hiba lehet akár technikai jellegű, de előfordulhat olyan is, hogy a programcsomag nem tartalmazza azokat a funkciókat, amelyeknek egyébként a felhasználási szerződésnél fogva biztosítottak kellene lenni. Lásd Blocher – Walter, 2013. p. 154-155.

⁷¹⁴ Szoftver-irányelv, (13) preambulumbekkezdés. Vö. TATTAY, 2014. p. 288.

⁷¹⁵ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 154.

⁷¹⁶ Szoftver-irányelv, (15) preambulumbekkezdés.

egy szerverről töltötték le, a program lehívása maga is többszörözést feltételez. Vagyis önmagában az adathordozó megvásárlása nem szükségképpen hordozza magában a szoftver felhasználásához való hozzájárulás megszerzését is.⁷¹⁷

A 6. cikk rendelkezik a mérnöki visszafejtésről (*decompilation, reverse engineering*), amely szintén indokoltta tehet olyan többszörözéseket, amelyek a jogosult kizárólagos jogai közé illeszkednek. Ennek megfelelően a többszörözés és lefordítás, amennyiben elengedhetetlen a szoftver más programokkal való együttes működtetéséhez és a szükséges információ megszerzéséhez, a jogosult engedélye nélkül is gyakorolható. A jogalkotó három feltétel együttes teljesítését is előírja a szabad felhasználás jelen esetkörének megvalósulásához. A cselekményeket csak olyan személy végezheti, aki engedéllyel rendelkezik vagy a felhasználásra jogosult másik személy, illetve ezek nevében, erre felhatalmazott személy végzi, az információ korábban még nem volt könnyen hozzáférhető és a cselekmények csak a szoftver másik programmal való együttes működtetéshez szükséges részeire korlátozódnak.⁷¹⁸

Ez utóbbi kitétel további magyarázatot igényel. Előfordulhat ugyanis, hogy az interoperabilitás⁷¹⁹ biztosítása az egész program teljes visszafejtését indokolja, mert csak így nyerhető ki a megfelelő információ. Amennyiben tehát az új program más programokkal való együttes működtetéséhez szükséges információ csak a teljes visszafejtéssel lehetséges, akkor a működtetéshez szükséges rész az egész programra értelmezendő. Amennyiben viszont a szükséges részt a visszafejtő megtalálja, akkor ott megáll a kivétel alkalmazásának lehetősége is.⁷²⁰ A 6. cikk (2) bekezdés a)-c) pontjai ki is mondják, hogy a megszerzett információ az együttes működtetésen kívül más célokra nem használható fel, másokkal nem közölhető, kivéve, ha erre az önállóan megalkotott számítógépi program együttes működtetéséhez van szükség. Nem használható tovább az információ kifejezési formájában lényegében hasonló számítógépi program kifejlesztéséhez, előállításához és forgalomba hozatalához, illetve a szerzői jogot sértő más cselekményekhez sem. E rendelkezések jogpolitikai indoka Blocher és Walter szerint

⁷¹⁷ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 148.

⁷¹⁸ Szoftver-irányelv, 6. cikk (1) bekezdés a)-c) pont. BLOCHER – WALTER, 2013. p. 169. Vö. TATTAY, 2014. p. 289.

⁷¹⁹ Az interoperabilitás fogalmát a Szoftver-irányelv (10) preambulumbekzdéséből nyerhetjük ki. A rendelkezés kimondja, hogy a számítógép funkciója abban áll, hogy a számítógépes rendszer többi elemével és a felhasználókkal kapcsolatba lépjen és azokkal együtt működjön. A program a szoftver és hardverelemek közötti kapcsolódást és kölcsönhatást a „csatlakozási felületek” (*interface*) révén biztosítja. Ez a funkcionális kapcsolat és kölcsönhatás „együttes működtetés” (*interoperabilitás*) néven ismert; ez az együttes működtetés lehetővé teszi az információcserét és a kicserélt információ kölcsönös felhasználását.

⁷²⁰ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 174-175. Vö. KUR – DREIER, 2013. p. 252.

abban keresendő, hogy a visszafejtés során a cselekményt végző ne fejleszthessen ki olyan programot, amely szembetűnő hasonlósága révén a felhasznált programmal konkuráló legyen annak piacán.⁷²¹ A jogalkotó a (2) bekezdéssel kívánt megfelelő egyensúlyt teremteni két ütköző érdek között. Az egyik a felhasznált szoftverbe foglalt know-how megőrzéséhez fűződő érdek, a másik pedig az új szoftvert előállító azon érdeke, akinek fejlesztés alatt álló termékének sikere a felhasznált műben rejlő információ feltárásában rejlik.⁷²² A (3) bekezdés a kivételek alkalmazásául a háromlépcsős teszt felhívását írja elő.

A fenti rendelkezéseket szigorúan kell értelmezni. Mintegy *ultima ratio* jelleggel teszi lehetővé a szoftverfejlesztőnek, hogy az interoperabilitás biztosítása érdekében kinyerje az információt a korábbi szoftverből azért, hogy az új program a régi programmal megfelelően együtt tudjon működni. Ha az ehhez való, nélkülözhetetlen információ másként nem hozzáférhető, a másik programot a fejlesztő többszörözheti és lefordíthatja egy másik programnyelvre.⁷²³ Fontos, hogy a többszörözés joga kiterjed mindazon cselekményekre, amelyekre a 4. cikk (1) bekezdése jogosít, így például a program betáplálására, megjelenítésére, futtatására, továbbítására vagy tárolására. A fordítás viszont nem foglalja magába a mű átdolgozását, az elrendezés megváltoztatását vagy bármely más módon történő megváltoztatását.⁷²⁴

A mérnöki visszafejtés lehetővé tételének jogpolitikai indoka abban keresendő, hogy a szoftverek feletti szerzői jogok versenyjogi szempontból is releváns monopóliumhoz, piaci erőfölényhez vezethetnek. Erre tekintettel a kis és közepes méretű szoftverfejlesztők a visszafejtés, mint kivétel bevezetése mellett kardoskodtak, míg a kis létszámú, de annál nagyobb gazdasági-piaci befolyással rendelkező, jellemzően amerikai fejlesztők ellenezték a kivétel elfogadását.⁷²⁵ A kompiláció Blocher és Walter szerint felfogható az egyik legelterjedtebb „titkosítási eljárásnak” (*method of encryption*), amely a fejlesztő üzleti titkának tekinthető (*know-how*) szoftvert tartalmazta. Az 1970-1980-as években még csak a tárgykódot értékesítették, ám ahogy a technológiai fejlődés haladt előre, lehetővé tette a forráskód visszafejtését is, úgy nőtt meg az igény a visszafejtéssel szembeni jogi védelemre.⁷²⁶

⁷²¹ Uo. p. 176.

⁷²² Uo.

⁷²³ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 169. Vö. SEVILLE, 2016. p. 30.

⁷²⁴ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 171.

⁷²⁵ Uo. p. 163.

⁷²⁶ Uo. p. 168.

A fent említett korlátozásoktól és kivételektől a felek nem térhetnek el, az ezekkel ellentétes szerződéses kikötés semmis.⁷²⁷ E kikötés nem billenti ugyanakkor helyre a szerződéses szabadság elvén ejtett csorbát, mivel a felek nem határozhatják meg teljesen szabadon a szerződés tárgyát képező szoftver használatára vonatkozó rendelkezéseket.⁷²⁸ Ennek oka, hogy a jogosultak, alkalmazkodva a Szoftver-irányelv korlátozások és kivételek rendszeréhez, igyekeznek úgy alakítani az engedélyezés szerződéses gyakorlatát, hogy lehetőség szerint minél nagyobb kontrollt tartsanak meg maguknak a művek használata felett. Mivel pedig a szoftverek előállítói gyakran erőfölényben vannak a piacon, így a versenyjog szabályai is alkalmazandóvá válhatnak.⁷²⁹

Az Adatbázis-irányelv 6. cikk (1) bekezdése rendelkezik az engedélyhez kötött cselekmények alóli kivételekről. Eszerint nincs szükség az adatbázis előállítójának engedélyére az olyan felhasználások esetében, amelyek egyébként az 5. cikkben meghatározott kizárólagos jogok körébe esnének, de szükségesek ahhoz, hogy az adatbázis többszörözött példányának tartalmát annak jogszerű felhasználója rendeltetésszerűen használhassa, illetve ahhoz hozzáférhessen. Az (1) bekezdés az adatbázisban rejlő szerzői jogi oltalom alól létesít kötelező kivételt.⁷³⁰

A 6. cikk a Szoftver-irányelv 5. cikkét mintául használva az adatbázis jogszerű felhasználója⁷³¹ számára biztosítja a megszabott kivételeket. Ennek jogpolitikai indoka, hogy az Adatbázis-irányelv 5. cikkében meghatározott kizárólagos jogok olyan széles körben kerültek meghatározásra, hogy a megfelelő korlátozásuk nélkül lehetetlen lenne az adatbázis használata és a benne foglalt tartalomhoz való hozzáférés.⁷³² A 15. cikk értelmében a 6. cikk (1)-ben foglaltakkal ellentétes szerződéses kikötés semmis.

Az általános szabályt követően a 6. cikk (2) bekezdése a tagállamok hatáskörébe utalja, annak lehetőségét – vagyis a (2) bekezdés a nem kötelező jelleggel alkalmazandó

⁷²⁷ Szoftver-irányelv, 8. cikk.

⁷²⁸ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 146.

⁷²⁹ Uo. p. 151-152.

⁷³⁰ PILA – TORREMANS, 2016. p. 335.

⁷³¹ Von Lewinski szerint jogszerűnek kell tekinteni a felhasználót, amennyiben az adatbázist a jogosult hozzájárulásával használja. A felhasználás akkor is lehet jogszerű, ha a jogosult ugyan kifejezetten nem járult hozzá, viszont valamelyik törvény által előírt korlátozás vagy kivétel hatálya alá esik. Ugyancsak jogszerű felhasználónak kell tekinteni azt, aki az adatbázist egy fizikai adathordozón a jogosulttól vagy általa feljogosított más személytől szerzi meg. Ennek ellenkezője igaz a jogellenes forrásból származó adatbázisok felhasználóira. A (34) preambulumbekkezdés is tartalmaz példát arra, hogy mikor tekinthető egy felhasználás jogszerűnek: „ha a jogosult úgy dönt, hogy az adatbázis egy műpéldányát on-line szolgáltatás útján vagy más terjesztési módon a felhasználó rendelkezésére bocsátja, a jogszerű felhasználó számára lehetővé kell tenni, hogy az adatbázishoz hozzáférjen, és a jogosulttal kötött felhasználási szerződésben megállapított célból és módon az adatbázist használja, még ha a hozzáférés és felhasználás egyébként engedélyköteles cselekmények elvégzését igényli is” El kell továbbá különíteni egymástól azt a felhasználót, aki az adatbázis tartalmához kíván hozzáférni attól, aki csak értékesíti azt. Lásd VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 727-728.

⁷³² von Lewinski, 2013. (2) p. 726.

korlátozásokat és kivételeket tartalmazza⁷³³ –, hogy rendelkezzenek az 5. cikkben meghatározott jogok korlátozásának részletszabályairól. Az a) pont a magáncélú⁷³⁴ többszörözést csak a nem elektronikus adatbázis esetében teszi lehetővé. E megszorító értelmezésnek a jogpolitikai indoka, hogy az elektronikus adatbázisokat technikai jellegükénél fogva sokkal könnyebben lehet többszörözni a jogosultak engedélye nélkül.⁷³⁵ Az a) pont megkötése sokkal szűkebb körű, mint az InfoSoc-irányelv 5. cikk (2) bekezdés b) pontjában foglalt kivétel, amely adatbázis esetében nem is hívható fel.⁷³⁶

A b) pont lehetővé teszi a korlátozások és kivételek bevezetését kizárólag oktatás szemléltetése vagy tudományos kutatás céljából, amennyiben a felhasználó a forrást pontosan megjelöli és a felhasználás nem kereskedelmi célú. A c) pont megengedi az adatbázis engedély nélküli felhasználását a közbiztonság, illetve a közigazgatási vagy bírósági eljárás érdekében.

A 6. cikk (3) bekezdése szinte szóról szóra megegyezik a Szoftver-irányelv háromlépcsős tesztjével. Kimondja, hogy a korlátozások és kivételek a BUE-val összhangban *„nem értelmezhetők úgy, hogy lehetővé váljon oly módon történő alkalmazása, ami indokolatlanul károsítaná a jogosult jogos érdekeit, illetve sérelmes lenne az adatbázis rendes felhasználására.”*⁷³⁷ Ez a rendelkezés azért került a korlátozások és kivételek szabályai közé, hogy megjelenítve a jogosultak érdekeit, megakadályozza a rájuk nézve káros, túlzottan széles korlátozások és kivételek alkalmazását.⁷³⁸

A (34) preambulumbekkezdés a jogalkotó jogpolitikai szándékát magyarázva akként szól, hogy amennyiben a jogosult döntése nyomán online szolgáltatás útján vagy más terjesztési módon bocsátja a felhasználó rendelkezésére az adatbázist, akkor a jogszerű felhasználónak jogában áll, hogy az adatbázishoz hozzáférjen és a felhasználási szerződésben megállapított célból és módon az adatbázist használja. Ebben az esetben helye lehet olyan, egyébként engedélyköteles cselekmények elvégzésének is, amelyek a hozzáférést lehetővé teszik.⁷³⁹ Szerződéses megállapodás hiányában is az adatbázis rendeltetésszerű használatának kell tekinteni, ezáltal feltételezni, hogy az olyan online hozzáférések – az adatbázis internetes böngészését [ezáltal a gyorsító tárolóban való

⁷³³ PILA – TORREMANS, 2016. p. 336.

⁷³⁴ Von Lewinski szerint a magáncél kizár minden kereskedelmi és közérdek által indokolt célt. Alkalmos viszont arra, hogy szolgálja a természetes személy saját személyes céljait a magánszféra keretein belül, beleértve a szoros baráti és családi kört. Lásd VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 733.

⁷³⁵ Uo. p. 733.

⁷³⁶ Uo.

⁷³⁷ DEPREEUW, 2014. p. 185.

⁷³⁸ VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 730.

⁷³⁹ DEPREEUW, 2014. p. 181.

többszörözését] vagy letöltését – nem állnak ellentétben a jogosult jogos érdekével, amelyek kizárólag az adatbázis tartalmi elemeihez való hozzáférés célzóak.⁷⁴⁰

Az idézett preambulumbekzdésben foglalt törekvéseket a 8. cikk erősíti meg. Az (1) bekezdés szerint a nyilvánosság számára bármilyen módon hozzáférhetővé tett adatbázis előállítója nem akadályozhatja meg, hogy az adatbázis jogszerű felhasználója⁷⁴¹ az adatbázis tartalmának minőségileg és/vagy mennyiségileg jelentéktelen részeit bármilyen célra kimásolja és/vagy újrahasznosítsa. A (2) bekezdés a háromlépcsős tesztet beiktatva szabja meg a szabad felhasználás kereteit. Az (1) bekezdésben foglaltak von Lewinski szerint azt szándékoznak megakadályozni, hogy az adatbázis előállítója szerződéses úton terjessze ki a védelem hatókörét. Ezzel egy időben azt is biztosítani igyekeznek, hogy a felhasználó a minőségileg és/vagy mennyiségileg jelentéktelen részeket felhasználhassa, amennyiben azok nem esnek a 7. cikk (1) bekezdésének hatálya alá.⁷⁴²

Az Adatbázis-irányelv tehát egyszerre tartalmaz korlátozásokat és kivételeket az adatbázis azon részei tekintetében, amelyek szerzői jogi oltalomra tarthatnak számot, illetve azon elemeire, amelyek sui generis védelemben részesülnek.⁷⁴³

A sui generis jogok alól is biztosít a jogalkotó kivételeket a 9. cikkben. A nyilvánosság számára bármilyen módon hozzáférhetővé tett adatbázis jogszerű felhasználói az adatbázis előállítójának hozzájárulása nélkül kimásolhatják, illetve újrahasznosíthatják az adatbázis tartalmának jelentős részét. A 9. cikk a)-c) pontjai felsorolják azokat az eseteket, amikor e kivétel alkalmazására sor kerülhet: a) a nem elektronikus adatbázis⁷⁴⁴ tartalmának magáncélra történő kimásolása esetében, b) az oktatás szemléltetése vagy tudományos kutatás céljából történő kimásolás esetében a forrás megjelölésével, és a nem kereskedelmi cél által indokolt mértékben, c) a közbiztonság, illetve közigazgatási vagy bírósági eljárás érdekében történő kimásolás és/vagy újrahasznosítás esetében. A tagállamok nem állapíthatnak meg ennél szélesebb körű kivételeket.⁷⁴⁵

⁷⁴⁰ Uo. p. 185.

⁷⁴¹ A jogszerű felhasználó fogalma közvetve kiolvasható a fent idézett (34) preambulumbekzdésből. Jogszerű a felhasználó akkor, ha a jogosult döntése nyomán került az adatbázis rendelkezésre bocsátásra. Lásd VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 766.

⁷⁴² Uo. p. 767.

⁷⁴³ Uo. p. 762.

⁷⁴⁴ Hogy az elektronikus adatbázisra miért nem terjed ki a rendelkezés, azt von Lewinski azzal indokolja, hogy az elektronikus adatbázisok könnyen és gyorsan, olcsón többszörözhetőek. E szabály egybe cseng a 6. cikk szerzői jogot korlátozó kivételével. Lásd VON LEWINSKI, 2013. (2) p. 773.

⁷⁴⁵ Uo. p. 772.

A többszörözés joga tekintetében az InfoSoc-irányelv első tervezete (*initial proposal*) széleskörben meghatározott többszörözési jogot javasolt.⁷⁴⁶ Ennek korlátozására olyan kivételrendszert szántak, amelyhez képest a tagállamok nem szabhattak meg további korlátozásokat és kivételeket. A többszörözéshez kapcsolódva a tervezet lehetővé szándékozott tenni a reprográfia útján való magáncélú másolást, díjfizetési kötelezettség nélkül. Ezen felül a természetes személy által saját célra audiovizuális, vizuális vagy audio médiáról történő, kereskedelmi mértéket el nem érő másolatkészítést.⁷⁴⁷

A Bizottság javaslatával kapcsolatban az Európai Parlament jelezte a jogosultak pozíciói megerősítésének szükségességét a magáncélú másolás szabályozása során. Ennek értelmében nem kerülhetett volna sor már nyilvánosságra hozott fényképeszeti alkotások és zeneművek lemásolására a jogosult engedélye nélkül. A reprográfia útján történő többszörözést méltányos díjazás megfizetéséhez kötötték volna. Ugyanezt a szabályt kellett volna alkalmazni az audiovizuális alkotások analóg médiumra való magáncélú, méltányos díjazás ellenében történő többszörözése esetén, ha az kereskedelmi célt nem szolgált. Digitális másolatokra hasonló szabályokat írtak volna elő, azzal, hogy csak olyan műveket lehetett volna ily módon többszörözni, amelyeket nem védenek hatásos műszaki intézkedésekkel. E javaslatokat a Bizottság magáévá tette. Csakúgy, mint Parlament efemer rögzítések szabad felhasználássá tételére vonatkozó módosítását.⁷⁴⁸

Az InfoSoc-irányelv a többszörözés joga alóli kivételeket és korlátozásokat kimerítő jelleggel felsorolja. Ebben mindenképpen eltér a szerzői jog harmonizációját célul kitűző nemzetközi szerződésektől. A horizontális jogalkotás célja deklaráltnan az egységes, működőképes belső piac biztosítása volt, figyelembe véve a tagállamok eltérő szerzői jogi hagyományait.⁷⁴⁹ Az irányelvnek további célja, hogy megteremtse az összhangot a fennálló nemzetközi szerzői jogi rezsimmal a kivételek és korlátozások alkalmazása során.⁷⁵⁰ Ennek a törekvésnek felel meg az 5. cikk (5) bekezdésében lefektetett kitétel, amely a háromlépcsős teszt fogalmi elemeit átemelve kijelenti, hogy a „*kivételek és korlátozások nem alkalmazhatók oly módon, hogy az károsítsa a jogosult jogos érdekeit vagy sérelmes legyen a mű rendes felhasználására.*” Az irányelv megalkotása során figyelembe vették azt a fokozott gazdasági hatást, amelyet az új elektronikus környezetben a már meglévő korlátozások és kivételek előidézhetnek. Erre tekintettel helye lehet az újszerű

⁷⁴⁶ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 946-947.

⁷⁴⁷ Uo. p. 1017.

⁷⁴⁸ Uo. p. 949-950.

⁷⁴⁹ InfoSoc-irányelv, (32) preambulumbekkezdés.

⁷⁵⁰ Uo. (44) preambulumbekkezdés. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 969.

felhasználások körében a korlátozások és kivételek szűkebb meghatározásának.⁷⁵¹ Az InfoSoc-irányelv háromlépcsős tesztje szélesebb körű, mint ami a WIPO Internet-szerződéseiben meghatározásra került. Lefedi ugyanis a többszörözési jogon kívül a nyilvánossághoz közvetítést és a terjesztést is.⁷⁵²

A törvényalkotó már 2001-ben számított rá, hogy digitális magáncélú többszörözés sokkal nagyobb mértékben terjed majd el, mint a hagyományos, analóg párja.⁷⁵³ Éppen ezért jóval nagyobb gazdasági jelentőségre is szert fog tenni, így indokolt volt, hogy a kétféle, különböző technikai eszközökkel végzett többszörözési cselekmények között a jogalkotó különbséget tegyen.⁷⁵⁴

Az 5. cikk a nemzetközi szerződéseknél sokkal szélesebb körben bontja ki a kizárólagos vagyoni jogosultságokat érintő korlátozásokat és kivételeket. Az 5. cikk (2) bekezdése felsorolja azokat az eseteket, amelyek a kivételt képeznek a többszörözési jog alól.⁷⁵⁵

Jelen alfejezet szempontjából különösen releváns a b) pont, amely kimondja, hogy „*magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló módon*” a műről „*bármely hordozóra természetes személy*” készíthet másolatot, amennyiben a jogosult méltányos díjazásban részesül. E helyütt az irányelv egy további elvárást támaszt a magáncélú többszörözés kereteinek megszabásakor. Figyelemmel kell ugyanis lenni arra, hogy a művön alkalmazásra került-e hatásos műszaki intézkedés.⁷⁵⁶ A bármely hordozóra fordulat minden olyan médiumra utalhat, amely képes a mű vagy más teljesítmény magába foglalására, megjelenítésére, hordozására, legyen akár digitális, akár analóg. A magáncél lefedi a természetes személy bármely magánműködésében végzett másolást, beleértve a szűk családi, barát kört.⁷⁵⁷

Az 5. cikk (2) bekezdésének c) pontja lehetővé teszi a nyilvánosan hozzáférhető könyvtárak, oktatási intézmények, múzeumok vagy archívumok számára a műről másolat készítését, ha az sem közvetlenül, sem közvetve nem irányul kereskedelmi vagy gazdasági célra. E kivétel egybe cseng az USCA 108. §-nak kivételével. A rendelkezés jogpolitikai indokait a (34) és (40) preambulumbekendések adják meg. Előbbi kimondja, hogy a

⁷⁵¹ Uo.

⁷⁵² VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1061.

⁷⁵³ KÓHIDI, 2016. p. 60.

⁷⁵⁴ InfoSoc-irányelv, (38) preambulumbekendés. Ez a rendelkezés a hang-, kép- és audiovizuális anyagok magáncélú többszörözésével kapcsolatban tartja szükségesnek a fennálló rezsim harmonizálását. Lásd MEZEI – HAJDÚ, 2014. p. 34.

⁷⁵⁵ Vö. TATTAY, 2014. p. 250., MINERO, 2011. p. 465., HAJDÚ, 2014. p. 29-31.

⁷⁵⁶ Vö. TATTAY, 2014. p. 252.

⁷⁵⁷ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1031-1032.

tagállamok kivételeket vagy korlátozásokat állapíthatnak meg oktatási vagy tudományos célra, vagy egyes közintézmények, például könyvtárak és archívumok javára, továbbá a napi eseményekről szóló tudósítás céljából, idézési, fogyatékos személyek által történő, közbiztonsági célt szolgáló, valamint közigazgatási és bírósági eljárásokban való felhasználás céljára. Utóbbi akként szól, hogy az egyes nem kereskedelmi célból működő, nyilvánosság számára hozzáférhető könyvtárak és hasonló feladatot ellátó intézmények, például archívumok számára a tagállamok korlátozást, illetve kivételt állapíthatnak meg, amelyet azonban a többszörözési jog körébe tartozó különös esetekre kell korlátozni. Ezek a kivételek nem vonatkozhatnak a védett művek és más teljesítmények online szolgáltatásával összefüggésben megvalósuló felhasználásra.

Az InfoSoc-irányelv több helyen indokot szolgáltat arra, hogy a szabad felhasználások körében miért fontos a jogtiszta forrás előtérbe helyezése. A (22) preambulumbekkezdés a kultúra védelmét csak úgy tartja megvalósíthatónak, ha a szigorú jogvédelem szabályait érvényre juttatva meggátolják, hogy hamis, vagy hamisított műpéldányok jogellenesen kerüljenek terjesztésre.⁷⁵⁸ A (33) preambulumbekkezdés az időleges többszörözés lehetővé tételének indokolásánál akként rendelkezik, hogy jogszerűnek kell tekinteni azokat a felhasználásokat, amelyeket a jogosult engedélyez, illetve jogszabály megenged. A contrario ebből arra lehet következtetni, hogy minden felhasználás, ami nem illeszkedik e rendelkezés keretei közé, az jogellenes.

Arról, hogy a többszörözési cselekmények beilleszthetők-e valamely korlátozás és kivétel, különösen a magáncélú másolás hatókörébe, az EUB-nak is többször kellett döntést hoznia. Az *ACI Adam*-ügyben⁷⁵⁹ például a forrás jogszerűsége is a megválaszolandó kérdések között szerepelt, azzal a kiegészítéssel, hogy nem kifejezetten a jogellenes forrás problémakörének feloldása állt az ítélet homlokterében, hanem a jogdíjak megállapításának kérdése. Ezzel összefüggésben került elemzésre a jogellenes forrás is.⁷⁶⁰

Az ügyben afelperes és társai üres adathordozókat importáltak, illetve gyártottak. A CD-k és CD-R-ek forgalmazása okán, a rájuk készíthető magáncélú másolatok után az adathordozókat gyártók, illetve forgalomba hozók jogdíjat kötelesek fizetni az alperesnek. Az *ACI Adam* ennek a jogdíjnak a mértékét azért vitatta, mivel az tévesen veszi figyelembe azt a lehetséges kárt, amelyet a jogellenes forrásból készített másolatok

⁷⁵⁸ PILA – TORREMANS, 2016. p. 338.

⁷⁵⁹ C-435/12. *ACI Adam BV és társai v Stichting de ThuisKopie, Stichting Onderhandelingen ThuisKopie vergoeding* ECLI:EU:C:2014:25.

⁷⁶⁰ MEZEI – HAJDÚ, 2014. p. 44. Vö. PILA – TORREMANS, 2016. p. 348.

potenciálisan okozhatnak. Ezt az álláspontot a bíróság előtt szeretne volna érvényre juttatni.⁷⁶¹

A feltett kérdések közül e helyütt csak az első és a második kérdéseket vizsgálom. Ezek elemzését az EUB is összevonta. A kérdés ugyanis arra vonatkozott, hogy az InfoSoc-irányelv 5. cikk (5) bekezdésében foglalt háromlépcsős tesztet és a vele összefüggésben értelmezett 5. cikk (2) bekezdés b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes minden olyan tagállami szabályozás, „*amely nem tesz különbséget azon esetek között, amelyekben a magáncélú többszörözésre jogszerű forrásból került sor, illetve azok között, amelyekben jogellenes forrásból került rá sor.*”⁷⁶²

A kiindulási pont az EUB szerint itt az InfoSoc-irányelv 2. cikkében biztosított kizárólagos többszörözési jog, illetve annak engedélyezése, amellyel szemben a tagállamok az 5. cikkben foglaltak alapján kivételeket és korlátozásokat állapíthatnak meg. E korlátozásoknak és kivételeknek ugyanakkor tekintettel kell lenniük a háromlépcsős tesztre. Igaz ugyan, hogy a különféle kivételeket és korlátozásokat szigorúan kell meg értelmezni, a háromlépcsős teszt ezek tartalmát nem, csak a határait határozza meg. A korlátozások és kivételek hatályának efféle korlátozása a (44) preambulumbekkezdésben került indokolásra, amely védett művek és más teljesítmények jogosultjait óhajtja védelemben részesíteni „*bizonyos új felhasználásokat*” illetően.⁷⁶³

Noha a kivételek és korlátozások hatályának tagállami kiterjesztéséről az InfoSoc-irányelv nem szól *expressis verbis*, a fent leírtak alapján joggal feltételezhető az EUB levezetéséből, hogy a szigorú értelmezés és a háromlépcsős teszt, valamint a (44) preambulumbekkezdésben foglaltak ilyen kiterjesztést nem tesznek lehetővé. Egy ilyen rendelkezés nem csak az InfoSoc-irányelv szellemiségével, hanem a belső piac működésével is ellentétes lenne, mivel lehetővé válna, hogy jogellenes forrásból származó műpéldányok kerüljenek a forgalomba. Ezen túlmenően pedig feladná a (22) preambulumbekkezdésben megfogalmazott azon törekvést is, hogy a kultúra terjesztésének védelmében a szigorú jogvédelem feladásával lehetővé tenné a hamis vagy hamisított műpéldányok jogellenes terjesztését.⁷⁶⁴

Az olyan tagállami szabályozás tehát, amely nem tesz különbséget a jogos és a jogellenes forrásból való másolás között, nem áll összhangban az irányelv szellemiségével. Ha ugyanis elismerné a jogellenes forrást, mint a magáncélú többszörözés egyik eredőjét,

⁷⁶¹ Uo. 12-19. pont.

⁷⁶² Uo. 20. pont.

⁷⁶³ Uo. 21-29. pont.

⁷⁶⁴ Uo. 33-37. pont.

akkor elősegítené a hamis, illetve hamisított művek terjesztését, amely következtében csökkenne az eredeti művek „értékesítési mennyisége” és az ezekhez kapcsolódó jogügyletek száma, vagyis sérelmesek lennének a mű rendes felhasználására és indokolatlan kárt okozna a jogosultaknak.⁷⁶⁵ Az EUB az ismertetett érvrendszerre alapozva végül azt a választ adta, hogy az 5. cikk (2) bekezdésének b) pontjával „*ellentétes az olyan – az alapügyben szóban forgóhoz hasonló – nemzeti szabályozás, amely nem tesz különbséget azon esetek között, amelyekben a magáncélú többszörözésre jogszerű forrásból, illetve amelyekben jogellenes forrásból került sor.*”⁷⁶⁶

3.2.1.3. Magáncélú másolás a magyar szerzői jogban

A nemzetközi szerzői jogi rendszerek rendelkezései szerint a tagállamoknak maguknak kell a szerződések szellemiségével és normaszövegével összhangban álló részletszabályokat kidolgozni a kivételek és korlátozások tekintetében. A magáncélú másolás alapesetét az Szt. 35. § (1) bekezdése tartalmazza, kimondva, hogy „*természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az a jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. [...]*” E megfogalmazásból kitűnik, hogy a jogalkotó igyekezett a 18. §-ban biztosított többszörözési jog alól a lehető legszélesebb körben kivételt engedni a magánérdek érvényre juttatása és védelme céljából. Azt viszont már nem teszi lehetővé, hogy az eredeti műről készített másolatokat a felhasználó tovább értékesítse, mert ez már a terjesztés kizárólagos vagyoni jogát csorbítaná.⁷⁶⁷ Ez egybe cseng azzal a kitételrel is, hogy a másolatkészítés nem vezethet sem közvetlenül, sem közvetve jövedelemszerzésre-, vagy fokozásra, vagyis nem lehet közvetlen gazdasági célja.⁷⁶⁸

Vagyis a magáncélú többszörözést csak a felhasználó magánszférája körébe vonható célok indokolhatják. Közvetlennek akkor tekinthető a haszon, ha a felhasználás indirekt módon eredményez bevételnövekedést, akár úgy, hogy a pubban közvetített mérközések több vendéget vonzanak.⁷⁶⁹

⁷⁶⁵ Uo. 38-41. pont.

⁷⁶⁶ Uo. 58. pont.

⁷⁶⁷ GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 252.

⁷⁶⁸ Uo. p. 253.

⁷⁶⁹ MEZEI, 2012. (1) p. 154.

A magáncélú másolás alanya csak természetes személyre lehet. A magáncél szűk körű meghatározásába beletartozik a saját és családi, valamint a szűk körű baráti kör.⁷⁷⁰ A másolás további, közvetett célja nem releváns, lehetpéldául oktatási vagy szórakozási cél elérése.⁷⁷¹ A másolatot bármilyen hordozóra el lehet készíteni, akár digitálisan, akár analóg módon. A másolatok csak jogszerű forrásból származhatnak, és ugyanígy nem lehetséges a hatásos műszaki intézkedés megkerülésével végzett másolás.⁷⁷²

Az Szt. 40. §-a kimondja, hogy a szabad felhasználás körében többszörözött műpéldányok nem terjeszthetők a szerző engedélye nélkül, vagyis a nyilvánossághoz nem juttathatók.⁷⁷³ Ez fontos kitétel, amely újabb érvként szolgál a jogellenes forrásból többszörözés és lehívásra hozzáférhetővé tétel ellen.⁷⁷⁴ Ennek indoka Mezei szerint, hogy a jogosult engedélye hiányában még jóhiszeműen sem lehet magáncélra többszörözni, ha pedig egy ilyen módon lemásolt műpéldányt a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesznek, akkor az ellentétes a magáncéllal, amiből következik, hogy a magáncélra másolt műveket nem lehet a nyilvánossághoz juttatni.⁷⁷⁵ E körben kell még megemlíteni az Szt. 16. § (6) bekezdését, amely meghatározza *jogosulatlan felhasználás* fogalmát is. Ilyennek kell tekinteni különösen azokat a felhasználásokat, amelyekre sem törvény, sem pedig a szerző szerződéssel felhasználási engedélyt nem adott, vagy ha a felhasználás túlterjeszkedik a biztosított jogosultság határain. Az Szt. tehát megköveteli nem csak a jogszerű felhasználást, hanem azt is előírja, hogy annak igazodnia kell a törvény vagy szerződés által megszabott terjedelemben, azon túl nem terjeszkedhet.⁷⁷⁶

A forrás jogszerűségének kérdése felmerült az SZJSZT 17/2006. számú szakvéleményében,⁷⁷⁷ amelyben a Testület az ASVA által feltett kérdéseket válaszolta meg. Ezen kérdések arra vonatkoztak, hogy jogellenes forrásból származónak kell-e tekinteni az olyan, online környezetben tömegessé váló másolási, többszörözési cselekményeket, amelyek esetében a „*műpéldányról készített másolatok száma, vagy a*

⁷⁷⁰ HEPP, 2017. p. 145.

⁷⁷¹ GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 253.

⁷⁷² HEPP, 2017. p. 145.

⁷⁷³ Uo. p. 158.

⁷⁷⁴ Az InfoSoc-irányelv 5. cikk (4) bekezdése nem talált követésre a magyar jogalkotó által. Az irányelv ugyanis a terjesztés jogával kapcsolatban kimondja, hogy a tagállamok a terjesztési joggal kapcsolatos kivételeket, illetve korlátozásokat, az engedélyezett többszörözési cselekmény által indokolt terjedelemben állapíthatnak meg.

⁷⁷⁵ MEZEI, 2012. (1) p. 169.

⁷⁷⁶ GYERTYÁNFY – SZINGER, 2014. p. 156.

⁷⁷⁷ SZJSZT 17/2006. A magáncélú másolásra (többszörözésre) vonatkozó törvényi kivétel alkalmazásának hiánya online vagy más jogellenes forrásból történő másolás esetén. A szerzői és szomszédos jogi kivételek és korlátozások alkalmazhatóságának vizsgálatára szolgáló háromlépcsős teszt és annak alkalmazása a magáncélú másolásra.

felhasználás egyéb mennyiségi vagy minőségi kritériumai alapján nem állapítható meg egyértelműen a szabad felhasználás általános feltételeibe való ütközés [...], vagyis a nem jogszerű forrásból származó, azaz jogellenesen előállított hordozóról vagy műpéldányról való másolat készítése – többszörözés – már nem felel meg a szabad felhasználás általános feltételrendszerének.”⁷⁷⁸

Másolatot nem csak a magánszemély, hanem egy harmadik személy is készíthet a magánszemély javára. E rendelkezés célja Mezei szerint az, hogy a kevésbé vagyonos emberek is élvezhessék a magáncélú többszörözés előnyeit akkor is, ha nem képesek megfizetni a drága másoló berendezéseket. A másolást kezdeményező személynek a másolást jogos céllal kell alátámasztania és a folyamatot magának kell felügyelnie. A másolást végző személy vagy szervezet tevékenysége kizárólag a mechanikus többszörözésre kell, hogy korlátozódjon.⁷⁷⁹

A szabad másolatkészítés nem vonatkozik minden műpéldányra. Ennek megfelelően az Szjt. 35. § (1) bekezdése nem teszi lehetővé az építészeti művek, műszaki létesítmények, a szoftverek, számítástechnikai eszközzel működtetett adatbázis, valamint a mű nyilvános előadásának kép- vagy hanghordozóra való rögzítését. Ugyanígy nem lehetséges a kotta reprográfiával történő többszörözése, magáncélra sem. Az építészeti művek és műszaki létesítmények rendes felhasználása a háromdimenziós megvalósítás, amely rendszerint egyszeri többszörözést, megvalósítást tesz lehetővé, a művek tehát egy példányban készülnek el. A szoftvert és számítástechnikai adatbázist tipikusan a magánszemély vagy szervezet saját számítógépén futtatja, amelynek feltétele a műről készített másolatok gépre való feltelepítése.⁷⁸⁰ Ez a korlátozás nem terjed ki a szoftverek esetében azokra a többszörözésekre, amelyek a szoftver felhasználását segítik elő, és amelyeket a szoftvert jogszerűen megszerző személy a rendeltetéssel összhangban végez. A szoftverről annak jogszerű felhasználója egy biztonsági másolatot készíthet, ha ez a felhasználáshoz szükséges. Ezt érvényesen a felhasználási szerződésben kizárni nem lehet. A jogszerű felhasználónak arra is lehetősége van, hogy a szoftvert a célból futtassa, hogy a programalkotás valamely elemét, annak alapjául szolgáló elgondolást vagy elvet tanulmányozza, megismerje vagy megfigyelje.⁷⁸¹

A szoftver kódja is többszörözhető vagy lefordítható, amennyiben ezen cselekmények elengedhetetlenek az önállóan megalkotott szoftvernek más szoftverekkel

⁷⁷⁸ SZJSZT 17/2006. p. 1.

⁷⁷⁹ HEPP, 2017. p. p. 159.

⁷⁸⁰ HEPP, 2017. p. 145.

⁷⁸¹ Szjt. 59. (1)-(3).

való együttes működtetéséhez szükséges információ megszerzéséhez. Az ilyen felhasználásoknak feltétele, hogy a cselekményt a jogoszerű felhasználó vagy a felhasználásra jogosult más személy, illetve ezek megbízottja végezze, e személyek számára az együttes működtetéshez szükséges információ nem vált könnyen hozzáférhetővé és a felhasználási cselekmények a szoftver azon részeire korlátozódnak, amelyek az együttes működést biztosítják.⁷⁸²

Az adatbázis esetében az Szt. 62. § (1) bekezdése kimondja, hogy az adatbázist jogoszerűen felhasználó személynek nem kell a szerző engedélyét kérni azokhoz a cselekményekhez, amelyek az adatbázis tartalmához való hozzáférésre és az adatbázis tartalmának a rendeltetésszerű felhasználására irányulnak.

Az Szt. a reprográfia, majd a digitalizáció és a számítógépes műfelhasználások elterjedése miatt a 35. § (2) bekezdésében megtiltja, hogy teljes könyvről, folyóiratról vagy napilap egészéről bárki másolatot készítsen, kivéve a kézírással vagy írógéppel többszörözött másolatokat. E rendelkezés indoka, hogy a potenciálisan nagy mennyiségben és jó minőségben, otthon készített másolat a mű eredeti kiadásaival versenyre kelhet.⁷⁸³ A 35. § (3) bekezdése tilalmazza az olyan felhasználásokat, amelyek során a műről más személlyel készíttetnek másolatot számítógépen, illetve elektronikus adathordozóra. E rendelkezés célja annak meggátolása, hogy a műről bárki, aki a jogoszerű felhasználó körén kívül esik, digitális technológiával a műről jó minőségű másolatot készítsen, amely aztán kikerülve a forgalomba, az eredeti műpéldány piacát csorbítaná.⁷⁸⁴ Egy zenei CD-ről, vagy egy filmalkotást tartalmazó DVD-ről az azokat jogoszerűen megszerző személy a számítógépére készíthet másolatot és ugyanezt megteheti szoftver és adatbázis esetében is, hiszen a műfelhasználás szükségszerű eleme a másolat készítése, vagyis a többszörözési cselekmény megvalósítása.⁷⁸⁵

Mivel a magáncélú másolás a szabad felhasználások egyik esete, ezért rá is vonatkozik a 33. § (2) bekezdésében szabályozott háromlépcsős teszt, mint megszorítás. Eszerint a másolás akkor szabad, ha nem sérelmes a mű rendes felhasználására, nem károsítja indokolatlanul a szerző jogos érdekeit, megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul szabad felhasználás eredeti rendeltetésével össze nem férő célra.⁷⁸⁶ Szembetűnő, hogy a „magyar lépcsők” az első fokot nem foglalják magukban, viszont

⁷⁸² Szt. 60. § (1) bekezdés a)-c) pont.

⁷⁸³ GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 253.

⁷⁸⁴ Uo. p. 254. Vö. BÉKÉS, 2002. p. 1.

⁷⁸⁵ GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 254. Vö. HEPP, 2017. p. 146.

⁷⁸⁶ BÉKÉS, 2002. p. 1.

további feltételeket igen. Amint azt az SZJSZT 17/2006. számú szakvéleményéből kiderül, a kérdéseket feltevő ASVA annak tükrében szerette volna értelmezni a háromlépcsős tesztet, hogy az olyan egyedi másolási cselekmények, amelyek egyenként nem sérelmesek a mű rendes felhasználására, de az egész társadalomra vetítve, „tömegében, számában és összességében mégis sérelmesek-e a mű rendes felhasználására?”⁷⁸⁷

Az Szt. 35. § (1) bekezdésében foglalt magáncélú másolás és a 33. § (2) és (3) bekezdéseiben rögzített háromlépcsős teszt szabályrendszerét összeolvasva „*levezethető-e (...), hogy a nem jogszerűen többszörözött vagy nem jogszerűen nyilvánossághoz közvetített műpéldányról vagy hordozóról történő, egyébként magáncélú másolat készítése (többszörözés) a szerzői jogi jogosult kizárólagos jogait sérti (...)?*”⁷⁸⁸

A kérdésekre a háromlépcsős teszt tartalmának nemzetközi és uniós egyezményekből való levezetését követően az SZJSZT az alábbi válaszokat adta.

Az első lépcsővel kapcsolatban kimondta, hogy a „*magáncélú másolás önmagában nem különleges eset (...) különleges esetekké, csak a másolás jellege és célja teheti.*” A kezdetleges technológiák még nehézkessé és hosszantartóvá tették a művek másolását. A művek tömeges és jó minőségű másolását lehetővé tevő készülékek elterjedése vezette a jogalkotót arra a felismerésre, hogy a magáncélú többszörözést nem mint teljeskörű kivételt, hanem mint olyan korlátozást határozta meg, amelyért cserébe a jogosultakat díjigény illette meg. Ennek indoka, hogy a XX. század utolsó harmadában kifejlesztett berendezések tömegessé és ellenőrizhetetlenné tették a magáncélú másolásokat. Az online és digitális felhasználások korában pedig a magáncélú másolásnak kizárólag különleges esetekben lehet helye. Ennek oka, hogy az ilyen felhasználások még az analóg másolást lehetővé tevő technikák spektrumán is messze túlmutatnak.⁷⁸⁹ A művek többszörözésére az online tartalomfogyasztás okán kerül sor, amelyre nyilvánossághoz közvetítés útján kerül sor. A másolás így nem a cél, hanem az eszköz.

Az Interneten fellelhető tartalmak két esetben származhatnak jogellenes forrásból. Az egyik akkor valósul meg, ha a jogosultak nem adnak engedélyt a művek online nyilvánosságra hozásához, nyilvánossághoz közvetítéséhez. A másik pedig akkor, ha a művet védő hatásos műszaki intézkedés feltörésével teszik az Interneten hozzáférhetővé az

⁷⁸⁷ Uo. p. 2.

⁷⁸⁸ Uo. Az SZJSZT-nek arra a kérdésre is választ kellett adnia, hogy szükség van-e jogszabály-módosításra annak érdekében, hogy az Szt-ben le legyen fektetve, hogy csak a nyilvánvalóan jogsértő módon előállított példányról való másolatkészítés nem minősül szabad felhasználásnak, illetve, hogy szükség van-e arra, hogy a másolatot készítő személy oldal bármiféle nyilvánvalóság, tudatállapot, gondosság vagy elvárhatóság legyen megállapítható. Ezt a kérdést a terjedelmi korlátokra és e fejezet súlypontjára való tekintettel nem vizsgálom.

⁷⁸⁹ SZJSZT 17/2006. p. 13.

alkotást. Az ilyen művek letöltése nem minősíthető az első lépcsőben nevezett „*kivételes esetnek*”, így nem lehet sem kivétel, sem pedig díjigényre korlátozás, mivel teljességgel ellentétes a szerzői jog eredeti célkitűzésével és jellegével.⁷⁹⁰

A második lépcső megvalósulását a Testület annak ellenére is vizsgálta, hogy ha a teszt már az első lépcsőnél elbukik, akkor nem szükséges a továbbiak vizsgálata. Az elemzés rámutatott, hogy a művek online, ellenérték fejében elérhetővé tétele, nyilvánossághoz közvetítése, a rendes felhasználás egyik formájává vált. Ebből következik, hogy az ilyen felhasználást (kiaknázást) is sértené, ha lehetővé tennék, hogy úgy lehessen jogellenes forrásból – jellemzően ingyen – többszörözni digitális tartalmakat, hogy azzal egy időben ugyanaz a tartalom jogszerű forrásból is elérhető, ellenérték fejében.⁷⁹¹

A harmadik kérdésről a Testület akként vélekedett, hogy a „*jogosság*” és „*indokolatlanság*” jelzők keretei közé nem illeszkehet olyan társadalmi érdek, amely indokolná a jogellenes forrásból való másolás akár szabad felhasználásként, akár díjigényre korlátozásként történő lehetővé tételét. Nem állna ugyanis arányban a közérdek a jogosultak érdeksérelmével, még akkor sem, ha a jogdíjigény címén bizonyos kompenzációra tehetnének szert a jogosultak.⁷⁹²

A magyar törvény 33. § (2) bekezdésében foglaltak sem állapíthatók meg a fenti levezetés okán. Nem áll összhangban a jogellenes forrásból történő másolás a tisztesség követelményével és kifejezetten szembe megy szabad felhasználás eredeti rendeltetésének céljával. Ez a tény nem függ a jogellenes többszörözést végző tudatállapotától. Vagyis csak azért, mert az Internet „szabad” környezetében kerül sor a többszörözési cselekményre, az még nem képezheti gátját – az egyébként valóban nehézkes – jogérvényesítésnek olyan esetekben, amikor a jogellenes magatartás tanúsítója rosszhiszemű, vagyis tudja, vagy az adott helyzetben elvárható gondosság mellett tudnia kell, hogy a letöltött tartalom jogszerűtlen forrásból származik.⁷⁹³

Egy másik SZJSZT-szakvélemény⁷⁹⁴ több aspektusból szintén foglalkozott a jogellenesen, P2P rendszer segítségével elkövetett többszörözési cselekményekkel. A Testület többek között arra kereste a választ, hogy a fájlok letöltése, illetve hozzáférhetővé tétele többszörözésnek minősül-e. Először is világosan megállapítást nyert, hogy a fájlok

⁷⁹⁰ Uo. p. 14.

⁷⁹¹ Uo.

⁷⁹² Uo.

⁷⁹³ Uo. p. 15.

⁷⁹⁴ SZJSZT 07/2008 Szerzői művek online fájlserelő rendszerek útján való felhasználása. A többszörözés, a terjesztés és a lehívás céljára nyilvánossághoz való hozzáférhetővé tétel joga.

más személy számítógépéről, vagy egyéb forrásból történő letöltése többszörözésnek minősül, ha azok a fájlok szerzői jogi védelem alatt állnak. Ebből következik, hogy az ilyen cselekményhez a szerző engedélye szükséges. A fájlcsereléssel a letöltést végző egyszerre több ponton is megsértheti a többszörözés jogát. Egyrészt akkor, ha a művet a merevlemezre másolja, másrészt pedig, akkor, amikor a nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tétel céljára a művet rögzíti. Mivel a fájlok darabokban érkeznek a felhasználó gépére, így e helyütt különösen releváns a törvény azon kitétele, amely mind az egész, mind a bármely azonosítható rész másolásához a szerző beleegyezését követeli meg.⁷⁹⁵ A hozzáférhetővé tétel maga is feltételezi a művek többszörözését, hiszen miközben a felhasználó saját merevlemezére többszöröz, egyúttal, azzal egy időben „vissza is oszt”.⁷⁹⁶

Hogy a felhasználás jogszerű-e, vagy pedig jogellenes forrásból kerül rá sor, azt az Sztj. 33. §-ban foglalt szabad felhasználások, különösen pedig a magáncélú másolás feltételeit rendező 35. § felhívásával lehet megállapítani. Ez utóbbi paragrafus kimondja, hogy természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. Ez a szabály nem alkalmazható többek között a szoftverre és adatbázisra, vagyis két műre, amelyből legalább az egyik, a szoftver digitális műpéldányai tömegével keringenek jogellenes fájlcsereelő hálózatokon.⁷⁹⁷

A P2P alapú fájlcserelés során a forrás jogszerűsége legalábbis vitatható. Ha a forrás pedig jogellenes, akkor nem alkalmazható a 33. § és 35. §-ban foglalt kivétel és a 20. § díjigényre való korlátozása sem, ha a másolást végző személy tudja, vagy az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a másolás forrása jogellenes.⁷⁹⁸ Erre tekintettel a szakvélemény megállapította, hogy „[...] *nem fog a törvény által szabad felhasználásként megengedett magáncélú többszörözésnek minősülni az olyan, védelem alatt álló szerzői művek, és szomszédos jogi teljesítmények letöltése, melyek a jogosult engedélye nélkül kerültek elektronikus úton rögzítésre, illetve melyek lehívásra hozzáférhetővé tételéhez a szerzői és szomszédos jogi jogosultak nem járultak hozzá, feltéve, hogy a letöltést végző felhasználó tudta vagy az adott helyzetben általában*

⁷⁹⁵ FICSOR – KISS, 2010. p. 25.

⁷⁹⁶ Uo. p. 27.

⁷⁹⁷ Uo. p. 26.

⁷⁹⁸ Köhidi a jogszerű forrás követelményét visszavezeti a *fraus omnia corrumpit* (a csalárdság mindent érvénytelenít) alapelvére. Ugyanakkor figyelmeztet rá, hogy az adott helyzetben általában elvárhatóság, vagyis a felróhatóság tudatállapothoz kötése lehetőséget adhat a jogsértőnek arra, hogy magatartását kimentse. Lásd KÖHIDI, 2016. p. 62-63. Ugyanerről a kérdésről a Szinger – Tóth szerzőpáros úgy vélekedik, hogy a szerzői jogi felelősség objektív természetű, megállapításához a jogsértő cselekmény tényén kívül más feltétel megvalósulására nincs szükség. Vö. TÓTH – SZINGER, 2004. p. 234.

elvárható gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy a letöltés jogosulatlan forrásból történik.”⁷⁹⁹

A nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tételt végző személy nem lehet mentesülést az időleges többszörözési kivételben sem, mivel a 35. § (6) bekezdésében meghatározott feltételek közül egyet sem merít ki. A lehívásra hozzáférhetővé tétel nem helyezi a közvetítő szolgáltatók pozíciójába a jogsértőt. Nem került sor továbbá a műfelhasználás jogosítására sem, amely ugyancsak kizárja a kivétel alkalmazhatóságát.⁸⁰⁰

A torrentfájl feltöltése és a seedelt mű rendelkezésre tartása már a nyilvánossághoz közvetítés körébe tartozik, ám kétségtelen tény, hogy mind a mű többszörözéséhez, mind pedig a nyilvánossághoz közvetítés bármilyen formában és eszközzel való kivitelezéséhez a jogosultak előzetes engedélye szükséges.⁸⁰¹ Ennek hiányában mindkét tevékenység jogellenes. Vagyis beáll az az állapot, amely a forrást, magát jogellenessé teszi, ezáltal pedig nem kerülhet sor a magáncélú többszörözés felhívására sem.

A 82. § (2) bekezdése a szomszédos jogi jogosultakra is kiterjeszti a magáncélú másolás jogát.⁸⁰² A rendelkezés úgy szól, hogy *„nincs szükség a szomszédos jogi jogosult hozzájárulására azokban az esetekben, amelyekben a törvény a szerzői jogi védelem alatt álló alkotás felhasználásához sem kívánja meg a szerző hozzájárulását.”*

Nem magáncélból történik a másolás, de mégis a műpéldányok többszörözésére kerül sor a 35. § (4) bekezdésében szabályozott esetben. Eszerint a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtár, iskolai oktatás célját szolgáló intézmény, muzeális intézmény, levéltár, valamint közgyűjteménynek minősülő kép-, illetve hangarchívum a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. További feltétel, hogy a másolat szükséges a tudományos kutatáshoz vagy archiváláshoz [a) pont], nyilvános könyvtári ellátás céljára készül [b) pont], megjelent mű kisebb részéről, továbbá újság- vagy folyóiratcikkre belső intézményi célra készül [c) pont]. Az (5) bekezdés lehetővé teszi a könyvként kiadott mű egyes részei, valamint újság- és folyóiratcikk iskolai oktatás céljára, egy-egy iskolai osztály létszámának megfelelő, illetve a köz- és felsőoktatási vizsgákhoz szükséges példányszámban történő másolását.

A Nagykommentár szerint az intézményi célú, bizonyos szervezeteknek engedett másolást az InfoSoc-irányelv átültetés nyomán iktatta a magyar jogalkotó hazánk szerzői jogába. Ennek indoka, hogy a könyvtárak, oktatási intézmények, múzeumok és

⁷⁹⁹ Uo. p. 27.

⁸⁰⁰ Uo.

⁸⁰¹ FALUDI – GYENGE, 2011. p. 79.

⁸⁰² BÉKÉS, 2002. p. 1.

archívumok a kultúra közvetítésében pótolhatatlan szerepet játszanak, ezért számukra lehetővé kell tenni bizonyos szabad felhasználásokat. A belső cél egyben megszorítást is jelent, hiszen másolni számítógéppel, illetve elektronikus adathordozóra csak saját belső célra lehetséges.⁸⁰³

3.2.1.4. Hatásos műszaki intézkedés: a korlátozás korlátozása

A digitalizáció nem csak arra használható, hogy műveket ültessenek át az új formátumra és terjesszék. Arra is alkalmas, hogy a digitális művek felhasználását megfigyeljék, jegyezzék, korlátozzák,⁸⁰⁴ illetve általánosságban blokkolják az információhoz való hozzáférést.⁸⁰⁵ Ezt felismerve kezdtek el a jogosultak a művekhez olyan technológiai megoldásokat társítani, amelyek eredeti célja a jogosulatlan hozzáférés kiküszöbölése lett volna.

A hatásos műszaki intézkedések az ún. DRM (*Digital Rights Management*) körébe tartoznak. Céljuk, hogy megvédjék a műpéldányokat a jogellenes és engedély nélküli felhasználásoktól.⁸⁰⁶ A DRM fogalmát Cserba és Munkácsi szűk és tág értelemben próbálják meghatározni. Előbbi alatt egy adott funkciót értenek, mint például a jogosítás és másolásvédelem. Utóbbi alatt a szerzői művekhez és más teljesítményekhez kapcsolódó olyan technológiákat és eljárásokat értenek, amelyek a tartalomhoz vagy annak hordozójához kapcsolódnak, vagy beépülnek az egyes felhasználási folyamatokba. Elősegítik a művek azonosítását és a hozzájuk fűződő jogok kezelését, ideértve a tartalom felhasználásának szabályozását, a jogdíjfizetést, a felhasználók magatartásának nyomon követését és a jogérvényesítést.⁸⁰⁷

Faludi a DRM-ekről szólva úgy ír, hogy azok olyan „*technikai, tulajdonosi monopóliumok*”, amelyek egy adott terméken, vagy szolgáltatáson állnak fenn, kedvezményezettjük pedig nem csak a szerző, hanem attól eltérő más jogosult is lehet. A jogosultak szükségképpen szemben állnak a közönség tagjaival, akik lehetőségei jellemzően szűkre szabottak, az érzékelésre, megtekintésre terjednek ki. A másolat készítésének lehetősége igen korlátozott.⁸⁰⁸

⁸⁰³ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 35. §.

⁸⁰⁴ LITMAN, 2001. p. 12.

⁸⁰⁵ WESTKAMP, 2010. p. 673.

⁸⁰⁶ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1065.

⁸⁰⁷ CSERBA – MUNKÁCSI, 2007. p. 156.

⁸⁰⁸ FALUDI, 2005. p. 170.

Lényegük, tehát, hogy a művekhez való hozzáférést egészében kontrol alatt tartsák,⁸⁰⁹ sokkal szélesebb uralmat biztosítva a művek felett, mint amelyet maga a szerzői jog garantálna. Ugyanakkor Faludi felhívja a figyelmet arra is, hogy nem jelent „*általános termékmonopóliumot*”, mert csak azon cselekményeket korlátoz, amelyeket a szerzői jogilag releváns felhasználás alá lehet illeszteni.⁸¹⁰ Talán nem meglepő módon az első technológiakontrol-mechanizmusokat a szoftverek körében alkalmazták, az 1980-as években. Ezek feltörésére szinte azonnal megjelentek a különféle deaktiváló kulcsok.⁸¹¹

A műszaki megoldások között található többek között a kódolás, titkosítás, vagy a mű egyéb átalakítása.⁸¹² Típusai közé tartoznak továbbá a DVD-k régió kódjai, a televízió csatornák kódolása, a szoftverek jelszavas hozzáférés-korlátozása.⁸¹³ Az intézkedés kiemelt fogalmi eleme a hatásosság, amely hiányában nem beszélhetünk védelemről,⁸¹⁴ akkor sem, ha az intézkedés a technológia szintjén megvalósult, hiszen a hatékonyság hiányában rendeltetését nem teljesítheti be.

A megfelelő egyensúly biztosítása a különböző gazdasági érdekek között a hatásos műszaki intézkedések körében is lényeges elem. Különösen fontos ez a hardver- és szoftver-gyártó vállalkozások esetében, amikor azt kell eldönteni, hogy az adott terméknek alkalmasnak kell-e lennie hatásos műszaki intézkedés hordozására, telepítésére. A jogosultak azon érdeke, hogy műveiket és szomszédos jogi teljesítményeiket megvédjék a jogellenes felhasználásoktól nem jelentheti azt, hogy a vállalkozás szabadságát, az innovatív újítást és tervezést hátrányosan befolyásolják. Reinbothe és von Lewinski éppen ezért úgy érvelnek, hogy az intézkedések alkalmazása más gyártók termékein önkéntes megállapodás (*voluntary agreement*) eredménye kell, hogy legyen.⁸¹⁵

A gépek nyújtotta kihívásra a gépek nyelvén adott egyik legalapvetőbb válasz kitűnik a WCT-ből.⁸¹⁶ A 11. cikk a műszaki intézkedésekkel kapcsolatban ugyanis kimondja, hogy a szerződő feleknek a *hatásos műszaki intézkedések* megkerülésével szemben megfelelő jogi védelmet és hatékony jogorvoslatot kell biztosítaniuk.⁸¹⁷ Ezek az

⁸⁰⁹ WESTKAMP, 2004. p. 1073.

⁸¹⁰ FALUDI, 2005. p. 170.

⁸¹¹ LUNNEY, 2001. p. 827.

⁸¹² LUNDBLAD, 2003. p. 743.

⁸¹³ GYENGE – BÉKÉS, 2006. p. 43. Vö. YU, 2005. p. 721-722.

⁸¹⁴ GYENGE – BÉKÉS, 2006. p. 46.

⁸¹⁵ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 170.

⁸¹⁶ WESTKAMP, 2004. p. 1058. Vö. GYENGE, 2010. (1) p. 146.

⁸¹⁷ LUNDBLAD, 2003. p. 736. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 334.

intézkedések az érintett művek tekintetében korlátozzák a nem engedélyezett, illetve törvény által meg nem engedett cselekményeket.⁸¹⁸

Már a WCT elfogadását megelőző tárgyalássorozat során a szerződő felek megfogalmazták az igényt arra, hogy az olyan illegális felhasználási cselekmények és a védelmi eszközök feltörésére, megkerülésére tett kísérletek aláássák a művek hasznosításának elsődleges piacát és veszélyeztetik a jogosultak jogos érdekeit.⁸¹⁹ A 11. cikk rendelkezései Reinbothe és von Lewinski szóhasználatával élve „*szoros szomszédságban állnak a jogérvényesítési intézkedésekkel.*” A keretet, amit e cikk nyújt, a tagállami jogalkotó tölti ki tartalommal, ügyelve arra, hogy az érdekelt felek egyensúlya, a korlátozások és kivételek szabályai ne szenvedjenek indokolatlanul csorbát a műszaki intézkedések alkalmazásával. A *megfelelő jogi védelem* kifejezés utal a felek közötti egyensúly biztosításának szükségességére, mert amellet, hogy a jogosultak érdekeit védelmezi, az előírás nem helyezhet indokolatlan terhet azon vállalkozások vállaira, amelyek az intézkedéseket a gyakorlatban megvalósítják.⁸²⁰ A *hatékony jogorvoslat* megtalálható Reinbothe és von Lewinski szerint akár a polgári jogban, akár a büntető jogban vagy a közigazgatási jogban. Vagyis WCT nem határozza meg pontosan ennek körét, hanem csak annyit ír elő, hogy az intézkedésnek hatásosnak, gyorsnak kell lenniük, amelyek képesek megelőzni az intézkedés megkerülését vagy az azzal való visszaélést, sőt, alkalmasak arra is, hogy a további jogsértéstől a jogsértőt elrettentsék.⁸²¹ *Hatásos műszaki intézkedés* bármi lehet, amely kellőképpen hatékony ahhoz, hogy megakadályozza annak megkerülésére irányuló cselekményeket és a védett mű jogtalan felhasználását. A 11. cikk értelmében csak a jogosultak által használt műszaki intézkedések védettek, bár jöllehet azokat általában nem a szerzők, hanem a kizárólagos felhasználási jogokat szerzett egyéb felhasználók alkalmazzák a jogosult engedélyével, hozzájárulásával.⁸²² A WCT rendelkezései minimum védelmet biztosítanak. A tagállamok ennél szélesebb körű oltalmat is megállapíthatnak.⁸²³ Az intézkedések nem csak a WCT-ben foglalt vagyoni jogok védelmére, hanem a BUE által biztosított jogok oltalmazására is igénybe vehetők.⁸²⁴

⁸¹⁸ GYENGE, 2010. (1) p. 147.

⁸¹⁹ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 164. Vö. SEVILLE, 2016. p. 18-19.

⁸²⁰ Uo. p. 171.

⁸²¹ Uo. p. 172-173.

⁸²² Uo. p. 174.

⁸²³ Uo. p. 173.

⁸²⁴ Uo. p. 174.

A műszaki intézkedésekkel kapcsolatos kötelezettségeket WPPT is előírja a 18. cikkben. Kimondja, hogy a tagállamoknak megfelelő jogérvényesítési eszközöket kell biztosítaniuk a hatásos műszaki intézkedések megkerülése ellen.

Gyenge szerint a WCT/WPPT általános jelleggel határozta meg a hatásos műszaki intézkedéseket érintő szabályokat, nagy mozgásteret hagyva a részes tagállamoknak saját belső normáik alakítására. Emellett számos kérdés nyitva is maradt. Nem volt ugyanis egyértelmű, hogy csak a megkerülés, megsértés előkészületi cselekményeit kell-e szankcionálni, vagy pedig magát a cselekményt is. További rendkívül fontos kérdés volt, hogy a hardver-ipar hajlandó lesz-e termékeit alkalmassá tenni arra, hogy a szerzői jogi jogosultak rajtuk a technológiát elhelyezzék. Ami azonban mindezeknél is fontosabb volt, a jogalkotó nem határozta meg, hogy mit kell abban az esetben tenni, ha a műszaki intézkedés túlterjeszkedve eredeti célján, akadályozza a művek élvezetét, a bennük rejlő információhoz való hozzáférést és egyébként a kivételek és korlátozások teljes körű érvényesülését, ide értve a védelmi időn túl is működő mechanizmusok helyzetét.⁸²⁵

A Pekingi szerződés 15. cikke a WPPT-vel összhangban biztosítja a megfelelő jogi védelmet és hatékony jogorvoslatot a műszaki védelmi intézkedések megkerülése ellen. A 15. cikkhez fűzött közös nyilatkozat értelmében a korlátozásokat és kivételeket megfelelően kell biztosítani az olyan fél tekintetében, aki az előadáshoz törvényes hozzáféréssel rendelkezik és a jogok tulajdonosai nem hozták meg a megfelelő és hatékony intézkedést, hogy lehetővé tegyék a kedvezményezett számára, hogy élhessen a korlátozások és kivételek által biztosított jogok megfelelő gyakorlásával.

Az Egyesült Államokban először az AHRA⁸²⁶ rendelkezett műszaki intézkedések bevezetéséről. Ezeket az intézkedéseket a „*digitális audio felvevő eszközökre (digital audio recording devices)*” alkalmazták. A berendezés azonban, amelyre a törvényt hozták (digitális audioszallag), sosem vált igazán széles körben elterjedté. Az újabb, immár széleskörű előírásokat a DMCA⁸²⁷ vezette be az Egyesült Államok szerzői jogába.⁸²⁸ A USCA 102. § részletesen rendelkezik arról, hogy mit kell a műszaki intézkedések és azok megkerülése alatt érteni.⁸²⁹ Az (a) (1) (A) bekezdés meghatározza azokat a tevékenységeket, amelyek kimerítik a megkerülés fogalmát. Eszerint „*senki sem kerülheti*

⁸²⁵ GYENGE, 2010. (1) p. 147.

⁸²⁶ Audio Home Recording Act of 1992 (Public Law 102-563, 106 Stat. 4237)

⁸²⁷ Digital Millennium Copyright Act 17 USC 1001 112 Stat. 2860 (1998).

⁸²⁸ A DMCA megalkotása előtt a jogosulti lobbier erőteljesen igyekezett a Kongresszus döntéshozóit meggyőzni arról, hogy szükség van egy olyan jogszabályra, amely a jogosultak kezébe hatékony eszközöket ad az olyan technológiák készítői, illetve használói ellen, akik tevékenységükkel a szerzői jogokat megsérteni igyekeznek a védelmi intézkedések eltávolításával, illetve kijátszásával. Lásd. YU, 2005. p. 724.

⁸²⁹ 17 U.S. Code § 1201 – Circumvention of copyright protection systems.

meg azokat a technológiai intézkedéseket, amelyek hatékonyan korlátozzák a műhöz való hozzáférést (...).”A (a)(2) bekezdés tiltja mindenkit attól, hogy „(...)előállítson, az országba behozzon, a nyilvánosságnak felajánljon, szolgáltatson vagy egyéb módon forgalmazzon olyan megkerülésre alkalmas technológiai eszközt, amelyet elsődlegesen arra terveztek, hogy technológiai zárat kerüljön meg; vagy amelynek a kereskedelmi jelentősége abban áll, hogy ilyen technológiai intézkedéseket kerüljön meg; vagy amelyet a célból hoztak forgalomba, hogy technikai intézkedések megkerüléséhez használják.”⁸³⁰

Mivel a DMCA magában hordozza annak veszélyét, hogy a szerzői jogi jogosultak magánérdekének a közérdek rovására túlzott teret enged, ezért a jogalkotó beépített három „ellenintézkedést”. Az 1201. § (a)(1)(B) felment bizonyos szerzői műveket a (a)(1)(A) bekezdés hatálya alól. Ezen művek esetében a hatásos műszaki intézkedések megkerülése nem képezi a DMCA vonatkozó rendelkezéseinek megsértését. Ezek a kivett művek jellemzően azok, amelyek tekintetében az intézkedések kedvezőtlenül érintenék a jogszerűtlenek nem minősíthető felhasználásokat. Hogy pontosan melyek ezek a felhasználásokat, azt a DMCA háromévenkénti, a Kongresszus Könyvtáros által jóváhagyott felülvizsgálata határozza meg.⁸³¹ Ennél is fontosabb a DMCA azon rendelkezése, amely kimondja, hogy a hatásos műszaki intézkedések alkalmazása nem érinti a fair use-doktrína alkalmazhatóságát, és nem terjeszti ki a jogsértésért mögöttesen felelős közvetítők (*contributory or vicarious liability*) felelősségének hatókörét.⁸³²

A DMCA valódi „trükkje”, hogy amennyiben a rendelkezéseit megsértik, a felelősség akkor is megállapítható, ha szerzői jogi jogsértésre egyébként nem került sor. Ez pedig egyúttal alá is ássa az imént megnevezett, egyensúlyt biztosítani hivatott rendelkezéseket.⁸³³ Amennyiben tehát egy művet ellátnak műszaki intézkedéssel, annak megkerülése még akkor is jogsértést eredményezhet, ha egyébként a védett tárgy nem is éri el az egyéni, eredeti jellegű alkotás színvonalát.⁸³⁴ Vagyis a műszaki intézkedések végeredményben akként működnek, mintha egy könyvre Luther korában lakatot tettek volna, majd büntetéssel fenyegették volna azt, aki a lakatot felnyitni igyekszik.

Hogy mennyire lehet hatékony egy hatásosnak tervezett műszaki intézkedés, az könnyen leszűrhető abból, hogy mennyire nehéz kijátszani, megkerülni.⁸³⁵ Ilyen jogellenes

⁸³⁰ LUNNEY, 2001. p. 829. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 335.

⁸³¹ LUNNEY, 2001. p. 838.

⁸³² Uo. p. 839.

⁸³³ Uo. p. 840.

⁸³⁴ Uo. p. 841.

⁸³⁵ A Perzanowski és Schultz szerzőtársak ezt találóan az „Okos tehén és a buta kód” kifejezéssel aposztrofálja. Lásd PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2016. p. 125.

cselekmény lehet például a „crack-elés”, vagyis a műszaki intézkedés kijátszása, amely főként szoftverek esetében jelentős. Ha erre sor került, a műpéldány jogellenes többszörözésére korlátlan mennyiségben lehetőség nyílik. Kérdés továbbá, hogy crack-elésnek a crack-fájl készítése, vagyis gyakorlatban a védelem feltörése, vagy az ilyen, már elkészített fájl használata minősül, esetleg mindkettő? Csak az kerüli meg a védelmet, aki először töri fel azt, vagy pedig az a felhasználó is, aki a letöltött illegális, már tört példányt feltelepíti, majd a szükséges fájlok felülírásával – megkerülve a védelmet – játszhatóvá teszi azt?

A kérdés megválaszolásában támpontot jelenthet az Szjt. 95. §-a, amely akként rendelkezik, hogy a hatásos műszaki intézkedés megkerülése akkor számít jogsértőnek, ha a cselekményt olyan személy hajtja végre, aki tudja, vagy akinek az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a cselekmény célja a műszaki intézkedés megkerülése.⁸³⁶

A műszaki intézkedés kijátszása önmagában is jogsértő cselekmény, nem szükséges hozzá a jogsértés bekövetkezése.⁸³⁷ Azonban fontos kitétel, hogy a védelmet a szerzőnek, vagy annak kell elhelyeznie a művön, aki jogosult a műpéldány felett rendelkezni.⁸³⁸ Utóbbi esetkörbe tartoznak tipikusan a felhasználók által alkalmazott hatásos műszaki intézkedések, amelyek terjedelmének meghatározása szintén a jogosult engedélyéhez igazodik.⁸³⁹

A Szoftver-irányelv 7. cikk (1) bekezdés a)-c) pontjai előírják a tagállamok számára, hogy rendelkezzenek a megfelelő intézkedésekről az olyan cselekmények elkövetőivel szemben, akiknek tevékenysége a) a számítógépi program olyan példányának forgalomba hozatalára irányul, amelyről az érintett személy tudta, vagy kellő gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy jogsértő; b) a számítógépi program olyan példányát birtokolja kereskedelmi célból, amelyről az érintett személy tudta, vagy a kellő gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy jogsértő; c) bármely olyan eszközt hoz forgalomba vagy birtokolkereskedelmi célból, amelynek kizárólagos szándékolt célja a számítógépi program védelmére alkalmazott műszaki intézkedések eltávolítása vagy megkerülése.

Az első esetkör a 4. cikk (1) bekezdésének c) pontjában foglalt terjesztési cselekmények engedély nélkül végzett változatára utal, vagyis olyan példányok forgalomba hozatalára, amelyek nyilvánvalóan jogsértő forrásból származnak. Blocher és

⁸³⁶ LUNDBLAD, 2003. p. 743.

⁸³⁷ GYENGE – BÉKÉS, 2006. p. 48.

⁸³⁸ Uo. p. 52.

⁸³⁹ Uo. p. 54.

Walter szerint e megfogalmazás arra utal, hogy a jogosult terjesztéshez való jogát sértik meg akár szándékosan, akár gondatlanul. Hangsúlyos, hogy a terjesztés jogát, hiszen az független a többszörözés jogától, így önmagában már az is jogsértő, ha egyébként jogszerűen többszörözött példányokat, vagy harmadik személy által jogellenesen többszörözött példányokat hoznak engedély nélkül forgalomba.⁸⁴⁰ A második esetkör, a jogsértő példány kereskedelmi célú birtoklása okot adhat közvetett felelősség megállapítására, mivel a birtoklással egy későbbi terjesztési jellegű cselekményhez járul hozzá. A birtoklás céljának meghatározása egyben azt is jelenti, hogy ha a jogsértő műpéldány pusztá birtoklása nem esik a 7. cikk hatálya alá. A kereskedelmi cél gazdasági vagy kereskedelmi haszonszerzésre utal.⁸⁴¹

Kifejezett rendelkezést az Adatbázis-irányelv a jogellenes hasznosítás ellen a (39) és (42) preambulumbekendésekben tartalmaz. Az előbbi kimondja, hogy az irányelv az adatbázis előállítóit azért védi, hogy miközben az eredményt a tartalom megszerzésével, összegyűjtésével ők állítják elő, jelentős pénzügyi és szellemi ráfordítással, mások, jellemzően a versenytársak, ezt ne tudják jogellenesen hasznosítani. Az utóbbi a jogosulatlan kimásolás, újrahasznosítást akként magyarázza, hogy azok alá minden olyan cselekmény beilleszthető, amely meghaladja a jogszerű felhasználás mértékét és ezáltal sérelmes a ráfordításra. Ezt nem csak a versengő termékek előállítóit korlátozza, hanem minden más olyan felhasználót is, aki cselekményével „*mennyiségileg vagy minőségileg értékelhető jelentős kárt okoz a ráfordításra nézve.*”

Az InfoSoc-irányelv a preambulumban hosszasan részletezi a szerzői jogok digitális technológiai védelmének jogpolitikai indokait. A (13) preambulumbekendése hangsúlyozza a szerzői művek és más teljesítmények, valamint ezek védelemre vonatkozó szükséges információk biztosítását szolgáló műszaki intézkedések európai kifejlesztésének és egységes alkalmazásának fontosságát. Ezeket visszavezeti a jogi alapelvekre és garanciákra, amelyeknek érvényesítését az ilyen intézkedések elősegíthetik.

A (39) preambulumbekendés a hatásos műszaki intézkedések rendelkezésre állása és a magáncélú többszörözés, mint korlátozás viszonyában az előbbinek ad elsőbbséget, amikor úgy rendelkezik, hogy „*A magáncélú többszörözéssel kapcsolatos kivétel, illetve korlátozás alkalmazása során a tagállamoknak kellőképpen figyelembe kell venniük a műszaki és gazdasági fejleményeket, különösen a digitális magáncélú többszörözés és a díjazási rendszerek tekintetében, amennyiben rendelkezésre állnak hatásos műszaki*

⁸⁴⁰ BLOCHER – WALTER, 2013. p. 200.

⁸⁴¹ Uo. p. 202-203.

intézkedések. Ezek a kivételek, illetve korlátozások nem akadályozhatják a műszaki intézkedések alkalmazását, illetve az intézkedések esetleges megkerülése esetén ezek érvényesítését.”E helyütt Gyenge figyelmeztet rá, hogy az InfoSoc-irányelv csak a benne megtalálható korlátozások és kivételek műszaki intézkedésekhez való viszonyát rendezi, így az irányelven kívül eső, szintén szerzői jogi tárgyú irányelvekben található korlátozások és kivételek tekintetében nincs uniós szabályozás.⁸⁴²

A (47) preambulumbekzdés egyértelműen utal a technológiai haladásra, amikor akként rendelkezik, hogy a *„jogosultak a műszaki fejlődésnek köszönhetően alkalmazhatnak olyan műszaki intézkedéseket, amelyek célja a szerzői jog, a szomszédos jogok, illetve az adatbázisokon fennálló sui generis jogok jogosultjai által nem engedélyezett cselekmények megakadályozása vagy korlátozása.*” Ugyanitt utal a jogalkotó arra a nyilvánvaló tényre, hogy előfordulhat olyan jogsértő tevékenység, amellyel a hatásos műszaki intézkedést megpróbálják megkerülni, illetve az ilyen cselekmények elkövetését megkönnyíteni.

A (48) preambulumbekzdés értelmében a hatásos műszaki intézkedéseket úgy kell alkalmazni, hogy azok ne akadályozzák *„az elektronikus eszközök rendes működését, illetve ezek műszaki fejlesztését.*” A jogvédelem alkalmazása során figyelembe kell venni az arányosság elvét és nem tiltható meg olyan eszközök vagy tevékenységek alkalmazása, amelyek gazdaságilag jelentős célra vezetnek, és céljuk, illetve használatuk nem a hatásos műszaki intézkedés megkerülésére irányul. Az (51) preambulumbekzdés figyelmeztet arra, hogy a műszaki intézkedések jogi védelmének a közérdek és a közbiztonság sérelme nélkül kell érvényesülni. Mivel a hatásos műszaki intézkedések gyakran jogkezelési adatrendszerek kialakítását is magukkal vonhatják, amelyek alkalmasak a fogyasztói szokások nyomon követésére, a személyes adatok feldolgozására és más online fogyasztói magatartás nyomon követésére, ezért az (57) preambulumbekzdés alapján biztosítani kell a magánélet és a személyes adatok védelmét.

Az InfoSoc-irányelv 6. cikk (1) bekezdése a jogosultak túlnyomórészt a jogosultak gazdasági érdekeinek védelmében⁸⁴³ kötelezettségként rója a tagállamokra olyan jogvédelem kialakítását, amely a hatásos műszaki intézkedések megkerülése ellen véd,

⁸⁴² GYENGE, 2010. (1) p. 149.

⁸⁴³ WESTKAMP, 2010. p. 670. Westkamp ugyanitt akként ír, hogy a jogszabály nem határolta el egymástól, hogy pontosan kinek a gazdasági érdekeit védi. Vajon a szerzők azon érdekét, hogy az ellentételezéssel az újabb kreatív ötletek szülessenek meg, vagy az egyéb jogosultak azon érdekeit, hogy az üzleti befektetés megtérüljön.

amennyiben az ilyen cselekményt elkövető személy „tudja, vagy kellő gondosság mellett tudnia kellene, hogy cselekményének célja a műszaki intézkedés megkerülése.”⁸⁴⁴

Ez a rendelkezés egyértelmű előrelépés a WCT/WPPT szövegéhez képest,⁸⁴⁵ hiszen egyértelművé teszi, hogy a megkerülési cselekmények önmagukban is jogsértők és szankcionálandók. Gyengefelvetése e helyütt helytálló, ugyanis az irányelv nem mondja meg, hogy mit kell tenni azokkal a cselekményekkel, amelyek az egyébként jogszerű felhasználást mozdítanak elő.⁸⁴⁶

A 6. cikk (2) bekezdés a)-c) pontjai alapján ugyancsak tilos olyan eszközök, termékek vagy alkatrészek, illetve ilyen tartalmú szolgáltatások „előállítása, behozatala, terjesztése, eladása, bérbeadása, értékesítési vagy bérbeadási célú reklámozása, valamint kereskedelmi célú birtoklása”, amelyek célja a hatásos műszaki intézkedés megkerülése, vagy az elkövetés megkönnyítése. Vagyis a (2) bekezdés igyekszik megakadályozni bizonyos jövőbeni, jogsértőnek vélt cselekményeket.⁸⁴⁷

A (2) bekezdés szövegezéséből – amint arra Westkamp is rámutat – látható, hogy a jogalkotó igyekezett két egymással párhuzamos piac működését szabályozni. Vagyis inkább meggátolni, hogy amíg a jogosultak a saját piacukat hatásos műszaki intézkedésekkel próbálják védeni, addig ezen intézkedések kijátszására is létrejön egy másik, az első terét beszűkíteni igyekvő, azzal versengő piac. Ez a verseny lehetővé teszi a műveket igénylő felhasználók számára, hogy megválasszák, kinek akarnak fizetni.⁸⁴⁸ Ebből az aspektusból újabb érv kerül a digitális jogkimerülés korlátozásának kalapjába. A nyilvánossághoz közvetítés szolgáltatásnak minősül az uniós belső piacon, így nem vonatkozhat rá a fizikai műpéldányok esetében fennálló jogkimerülés. De még ha vonatkozhatna is, figyelembe véve a digitális műpéldányokon lévő hatásos műszaki intézkedéseket, nem lehetne kielégíteni a meglévő, valós felhasználói igényeket. Vagyis a digitális online disztribúciót egyszerre több oldalról [a többszörözés jogának szűk kivétele, a jogkimerülés hiánya, a hatásos műszaki intézkedések alkalmazása és azok kereskedelmének 6. cikk (2) bekezdés hatálya alá eső tilalma] biztosítják a jogosultak monopol helyzetét. Westkamp azt is hozzáteszi, hogy a védelem ilyen magas és összetett foka nem a szerzői jogot védi, hanem a szolgáltatásba történt magas befektetést.⁸⁴⁹

⁸⁴⁴ Uo. p. 666. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1068.

⁸⁴⁵ Az InfoSoc-irányelv a 6. cikkben ültette át a WCT 11., illetve a WPPT 18. cikkeiben foglalt rendelkezéseket az Európai Unió szerzői jogába. Lásd VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1065.

⁸⁴⁶ GYENGE, 2010. (1) p. 148. Vö. WESTKAMP, 2010. p. 667.

⁸⁴⁷ WESTKAMP, 2010. p. 686. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1069., SEVILLE, 2016. p. 86.

⁸⁴⁸ WESTKAMP, 2010. p. 708.

⁸⁴⁹ Uo. p. 711.

A 6. cikk (3) bekezdés a *műszaki intézkedés* fogalmát is meghatározza. Ilyennek kell tekinteni minden olyan technológiát, eszközt vagy alkatrészt, amelyek rendes működésük során alapvetően azt a célt szolgálják, hogy a művek és más jogi védelem alatt álló teljesítmények tekintetében megelőzz, illetve megakadályozza a jogosultak által nem engedélyezett cselekményeket. Az intézkedés akkor tekinthető *hatásosnak*, ha a szerzői művek vagy más teljesítmények felhasználását a jogosult képes valamely hozzáférés-ellenőrzési vagy olyan másolatkészítést ellenőrző mechanizmussal ellenőrizni, amely a védelem célját megvalósítja. Ilyen eszköz lehet a kódolás, a titkosítás vagy a mű egyéb, a cél elérésére alkalmas átalakítása.⁸⁵⁰

A 6. cikk (4) bekezdés megadja a műszaki intézkedések és az 5. cikk korlátozásai és kivételei metszéspontját. Akként rendelkezik ugyanis, hogy *„a tagállamok megfelelő intézkedésekkel kötelesek gondoskodni arról, hogy a jogosultak a nemzeti jogban az 5. cikk (a) bekezdése a), c), d) és e) pontjának, illetve a (3) bekezdése a), b), illetve e) pontjának megfelelően szabályozott kivétel vagy korlátozás kedvezményezettje számára – az adott kivétel, illetve korlátozás érvényesítéséhez szükséges mértékben – az adott kivétel vagy korlátozás kihasználásának eszközeit elérhetővé tegyék, feltéve, hogy a kedvezményezett az érintett jogi védelem alatt álló műhöz vagy más teljesítményhez jogszerűen hozzáférhet.”*

E rendelkezés Gyenge szerint annak köszönhető, hogy az uniós jogalkotó maga vezette végig a korlátozásokat és kivételeket a háromlépcsős teszten, amelyeket azzal összhangban talált, vagyis azok a hatásos műszaki intézkedések ellenére is alkalmazhatók.⁸⁵¹

Érdekesség, hogy az 5. cikk (1) bekezdésének időleges többszörözési kivétele nem tartozik a 6. cikk (4) bekezdésének hatálya alá. Gyenge úgy véli, hogy e helyütt a jogalkotó nem tisztázta pontosan, hogy a járulékos, közbenső többszörözési cselekmények, amelyek a művek *„tényleges, más által végzett tartós többszörözését készítik elő”*, a fő többszörözési cselekmény részét képezik-e, vagy azoktól elkülönülnek. Amennyiben nem különülnek el, akkor a fő többszörözési cselekmény okán az azt lehetővé tevő járulékos és közbenső többszörözési cselekményeket is jogszerűvé válnak, vagyis *„a járulékos szabad felhasználás osztja a fő szabad felhasználás sorsát.”*⁸⁵² Ugyanerről a kérdésről Westkamp

⁸⁵⁰ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1066-1067.

⁸⁵¹ GYENGE, 2010. (1) p. 157. Vö. GYENGE, 2006. p. 114., 130.

⁸⁵² Uo. p. 159. Vö. GYENGE, 2006. p. 133.

azt gondolja, hogy az 5. cikk (1) bekezdése a 6. cikk (4) bekezdésének – mintegy korlátjaként – „a »megkerülés jogának« doktrinális értelmezése.”⁸⁵³

Az időleges többszörözés kapcsán a későbbiekben utalni fogok az InfoSoc-irányelv más irányelvekhez való viszonyára. Ugyanez itt is érdekes kérdésként merül fel. Az InfoSoc-irányelv ugyanis kifejezetten rendelkezik arról az (50) preambulumbekzdésben a benne foglalt jogi védelem nem érinti a Szoftver-irányelv védelemről szóló különös rendelkezéseit. „Különösen nem vonatkozik a számítógépi programokkal kapcsolatban alkalmazott műszaki intézkedések védelmére, amellyel kizárólag az említett irányelv foglalkozik. Nem gátolhatja vagy akadályozhatja olyan eszközök fejlesztését vagy alkalmazását, amely a 91/250/EGK irányelv 5. cikk (3) bekezdése vagy 6. cikke szerinti feltételeknek megfelelő cselekmények elvégzését lehetővé tevő műszaki intézkedések megkerülésére irányulnak [...]” Vagyis az InfoSoc-irányelv hatásos műszaki intézkedései nem képezhetik gátját a jogszerű visszafejtésnek. Ennek rendkívüli jelentősége van a szoftverek másodlagos piaca szempontjából.⁸⁵⁴

Európában a *Nintendo*-ügyben⁸⁵⁵ a videojátékgyártó vállalatok konzolokba műszaki intézkedésként olyan felismerő rendszert telepítettek, amelyek a titkosított kóddal ellátott fizikai hordozókat voltak képesek leolvasni. Ennek következtében a kód nélküli kalóz változatokat nem lehetett a Nintendo konzolain futtatni. A problémát az okozta, hogy ezek az intézkedések nem csak a jogellenes játékszoftverek használatát, hanem minden más multimédiás tartalom használatát meggátolták. A PC Box készülékeinké jóvoltából, azokat a konzolokba beépítve, az intézkedések megkerülhetővé váltak.⁸⁵⁶

Az ügyben az EUB úgy érvelt, hogy első sorban azt kell vizsgálni, hogy harmadik személyek ténylegesen hogyan használják és milyen célból a PC Box készülékeit, és hogy az ilyen használati cselekmények között milyen gyakran fordulnak elő azok, amelyek a hatásos műszaki intézkedés megkerülésére irányulnak. Ennek tükrében hatásos műszaki intézkedésként alkalmazható olyan műszaki intézkedés, amelyek elsődleges célja a szerzői jogi jogosultak által nem engedélyezett cselekmények meggátolása, akár az adathordozóba, akár a játékkonzolba kerüljön az beépítésre. A tagállami bíróságok feladata továbbá azt

⁸⁵³ WESTKAMP, 2010. p. 676.

⁸⁵⁴ Uo. p. 715.

⁸⁵⁵ C-355/12. Nintendo Co. Ltd, Nintendo of America Inc., Nintendo of Europe GmbH v. PC Box Srl, 9Net Srl. ECLI:EU:C:2014:25.

⁸⁵⁶ Uo. 9-15. pont.

mérlegelni, hogy vannak-e más olyan intézkedések vagy eszközök, amelyek kevésbé korlátozzák harmadik személyek tevékenységét, de védik a jogosultak érdekeit is.⁸⁵⁷

Az Szjt. a hatásos műszaki intézkedések és a jogkezelési adatok védelmének szabályozásában támaszkodik a vonatkozó nemzetközi és uniós jogi rendelkezések szövegére. A jogkövetkezmények alkalmazása szempontjából itt is feltétel, hogy a jogsértő a jogsértés tényéről legalább az általában elvárható gondosság mellett tudjon. A 95. § (2) bekezdése a szerzői jogok megsértésének jogkövetkezményeit rendeli alkalmazni azon tényállások esetében, amelyekben a cselekmény *„olyan eszköz, termék vagy alkatrész előállítására behozatalára, terjesztésére, eladására, bérbeadására, eladás vagy bérbeadás céljából történő reklámozásra, kereskedelmi céllal való birtoklásra, [...] szolgáltatás nyújtására terjed ki.”* Az ebbéli minősítésnek (2) bekezdés a)-c) pontjai szerint feltétele, hogy a cselekményeket a hatásos műszaki intézkedés megkerülése céljából kínálják, reklámozzák vagy forgalmazzák. A minősülés szempontjából a számottevő gazdasági jelentőséggel, céllal nem kell bírnia, elegendő, ha az intézkedés megkerülésére irányul. Ugyanezen intézkedések alkalmazandók az olyan eszközök tekintetében, amelyeket az intézkedések megkerülésének lehetővé tétele vagy megkönnyítése céljából terveztek, gyártottak, alakítottak át, illetve teljesítettek.

A (3) bekezdés meghatározza a hatásos műszaki intézkedés fogalmát is. Eszerint *„hatásos műszaki intézkedés minden olyan eszköz, alkatrész vagy technológiai eljárás, illetve módszer, amely arra szolgál, hogy a szerzői jog jogosultja által nem engedélyezett cselekményeket – rendeltetésszerű működése révén – megelőzze, illetve megakadályozza.”* Hatásosnak a törvény azt a műszaki intézkedést tekinti, amely alkalmas a védelem céljának elérésére. Ilyen különösen a mű felhasználását, a hozzáférést ellenőrző vagy védelmet nyújtó kódolás, a mű egyéb átalakítása vagy a másolatkészítést ellenőrző mechanizmus.

A 95/A. § a magáncélú másolással való összhang megteremtése érdekében kimondja, hogy a 34. § (2) bekezdésében, a 35. § (1), (4) és (7) bekezdéseiben részletezett szabad felhasználás kedvezményezettje *„követelheti, hogy a jogosult a műszaki intézkedések megkerülésével szemben a 95. § alapján biztosított védelem ellenére tegye lehetővé számára a szabad felhasználást, feltéve, hogy a szabad felhasználás kedvezményezettje a műhöz jogszerűen férhet hozzá.”* A (2) bekezdés szűkíti a szabad felhasználás eseteit olyan műszaki eszközökkel védett művek esetében, amelyeket

⁸⁵⁷ Uo. 36-38. pont.

szerződés alapján úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.

Ha az adatbázisok védelmére úgy tekintünk, mint a jelentős befektetést honoráló jogszabályi keretrendszerre, akkor e helyütt is helytállónak tűnik az a vélekedés, hogy a hatásos műszaki intézkedések és azok megkerülését szankcionáló szabályok megalkotására a „*piaci beruházások védelme*” érdekében került sor.

A gép által a gép támasztotta kihívásra adott válaszok csak korlátozottan hatékonyak, bár kétségtelenül bizonyos fokú védettséget jelentenek a tömeges másolás és terjesztéssel szemben. Megkerülhetők, ugyanakkor valós kockázat, hogy olyan művek is a közönség számára korlátozottá válhatnak, amelyek egyébként a közkincsbe tartoznak. Ez hátrányos nem csak a fogyasztó végfelhasználók, hanem a mások alkotásaiból építkező szerzők számára egyaránt.⁸⁵⁸

A hatásos műszaki intézkedések alkalmazása számos kritikát kiváltott, mivel olyan művekhez vagy információkhoz is korlátozhatja a hozzáférést,⁸⁵⁹ amelyek vagy nem állnak szerzői jogi védelem alatt, vagy pedig egyébként a szabad felhasználás valamely esete megállapítható lenne, illetve a hozzáférés egyéb nem jogsértő módon valósulna meg.⁸⁶⁰

A hatásos műszaki intézkedések rendszerét rengeteg kritika érte. Ezek közül a legerősebb érv az, hogy a hatásos műszaki intézkedések eltávolítását és az ilyen cselekmények elősegítését célzó berendezések és eszközök előállítását, beszerzését, importját, rendelkezésre bocsátását a jogalkotó önállóan is szankcionálni rendeli, akkor is, ha nem történt konkrét szerzői jogi jogsértés. Ez egy olyan többletjogosultság a jogosultak kezében, amely teljességgel ellentétes a szerzői jog minden céljával és törekvésével.⁸⁶¹

Yu továbbá úgy látja, hogy a műszaki megoldások kifejlesztésébe ölt összegeket a jogosultak fordíthatták volna inkább a művek és alkotóik fejlesztésére, kreativitásuk előmozdítására.⁸⁶² Ezzel szemben Westkamp úgy érvel, hogy a technológiai védelmi mechanizmusok nem csak a jogosultak szerzői jogait és a művekben, illetve teljesítményekben rejlő információt – gondoljunk csak az adatbázisokra – védik, hanem rajtuk keresztül egy dinamikusan fejlődő piachoz való hozzáférést korlátozzák.⁸⁶³

⁸⁵⁸ GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 245.

⁸⁵⁹ A felhasználók megkerülhetik a műszaki intézkedéseket, hogy azt élvezhessék, vagy azért, hogy a bennük foglalt információt, például adatbázis esetében, megismerhessék. Lásd WESTKAMP, 2010. p. 678.

⁸⁶⁰ WESTKAMP, 2004. p. 1074. Vö. GYENGE, 2006. p. 109.

⁸⁶¹ LUNNEY, 2001. p. 819.

⁸⁶² YU, 2005. p. 723.

⁸⁶³ WESTKAMP, 2010. p. 685.

Von Lewinski és Walter felhívják a figyelmet a jogosultak érvelésére. Eszerint a hatásos műszaki intézkedések ugyan nem alkalmasak arra, hogy különbséget tegyenek jogszerű és jogszerűtlen felhasználás között, azt mégsem lehet elvárni, hogy előbbi érdekében jogszerűnek nyilvánítsák az intézkedések megkerülését. Ez egyet jelentene azzal, hogy a szabad felhasználás érdekében a technológiai eszköztől megszabadított műpéldányok ismét bekerülhetnének a forgalomba, a jogosultak akarata ellenére.⁸⁶⁴

3.2.2. Időleges többszörözés, mint szabad felhasználás

3.2.2.1. Az időleges többszörözés által felvetett problémakör jellemzői

A szerzői művek digitális és online felhasználásának elterjedésével a többszörözés joga a hagyományos formájában fenntarthatatlanná vált. E megállapítás nem csak azért lehet helytálló, mert a számítástechnika segítségével gyorsan és költséghatékonyan lehet szinte tökéletes másolatot készíteni a műről. Hanem azért is, mert a digitális felhasználások technikai feltétele, hogy a művet legalább részben és időlegesen többszörözzék. A számítógépi programalkotások esetében például a program természetéből fakad, hogy magához a futtatáshoz is szükség van a szoftver többszörözésére.⁸⁶⁵

A többszörözés joga eredetileg analóg jogként volt meghatározva, amely a művek fizikai formában való rögzítésére és többszörözésére rendezkedett be. A digitális műpéldányok kérdése elsőként a számítógépi programalkotások megjelenésével vetődött fel. Ezt követték azok a gépi információ-feldolgozások, amelyek a művek számítógépi memóriában való tárolását jelentették. A tároláson felül pedig a gépek arra is alkalmasak voltak, hogy velük a tárolt művekre épülő új műveket hozzanak létre.⁸⁶⁶

Az ilyen cselekményeket lehetetlen, hogy a szerző akár csak töredékében is ellenőrizze vagy engedélyezze, ezért a technika által indokolt, többszörözési jogot érintő cselekmények felett nincs hatalma a jogosultaknak és a technológiai haladás társadalmi követelménye ezt nem is teszi lehetővé. Éppen ez az egyik érv, amelyet Westkamp megemlít, mint egy körkörös, nem helyt álló álláspontot. Eszerint megnövekedett és intenzív a digitális műfelhasználások száma, amelyeknek sok esetben bizonyíthatóan

⁸⁶⁴ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1070.

⁸⁶⁵ WESTKAMP, 2004. p. 1091

⁸⁶⁶ DEPREEUW, 2014. p. 97-98.

haszonszerzési célzata van. Ezek jogalapként szolgálnak a többszörözés jogának digitális térre való alkalmazására, fenntartására.⁸⁶⁷

Ennek ellenére a nemzetközi közösség és benne az Európai Unió is olyan álláspontra helyezkedett a digitális műpéldányok többszörözése tekintetében, hogy azok alapjaiban és dogmatikailag megegyeznek a fizikai műpéldányokra létrehozott, hagyományos többszörözési fogalommal.⁸⁶⁸

Mindkét esetben ugyanis a másolatok alkalmasak arra, hogy az emberi elme megértse, felfogja őket, függetlenül attól, hogy milyen hosszú ideig és hol többszörözik őket. A többszörözés (reprodukálás) terminus feltételezi, hogy a műnek legyen egy eredeti, adathordozóra rögzített példánya. Ez lehet akár egy szerver merevlemeze, vagy egy könyv, amelyet beszkeneltek. A lényeg, hogy a felhasználáshoz szükséges ideig eszközölt többszörözés erre az eredeti műpéldányra legyen visszavezethető. A másolt, többszörözött műpéldány ennek a megelőző műpéldánynak a helyébe lép.⁸⁶⁹ Az online kommunikációs felhasználások esetében erről nincs szó. Az ideiglenes másolat nem lép az eredeti helyébe.⁸⁷⁰ Nem is léphetne, hiszen automatikusan törlődik a felhasználást követően.

Ez az álláspont legalábbis vitatható. Az időleges többszörözés lényege nem az, hogy az eredeti műpéldány helyébe lépjen, hanem az, hogy az eredeti műpéldányt, vagy annak jogszerű másolatát érzékelhetővé tegye a felhasználó számára, illetve, hogy az adatátvitelt segítse. Az érzékelhetővé tétel tehát a kulcs, a többszörözés, mint felhasználás csak másodlagos. Más szóval a megtekinteni kívánt film egy távoli szerveren van tárolva. A saját számítógépen történő streamelése nem eredményezi a teljes mű saját merevlemezen történő tartós többszörözését, nem jön létre új, a távoli szerveren eltárolt mű helyett egy másik másolat. Az időleges többszörözésre a megtekintés érdekében kerül sor, amelyet követően a mű a személyi számítógép memóriájából törlődik. Ez még akkor is így van, ha az olyan új digitális szolgáltatások, mint például a Netflix és a Spotify az előfizetők számára lehetővé teszik, hogy a műveket az adathordozóra tartós jelleggel többszörözzék, elősegítve ezzel az offline műélvezetet.⁸⁷¹

⁸⁶⁷ WESTKAMP, 2004. p. 1094.

⁸⁶⁸ Uo. p. 1088.

⁸⁶⁹ Uo. p. 1092.

⁸⁷⁰ Uo. p. 1094.

⁸⁷¹ Amennyiben a fent nevezett szolgáltatók alapszolgáltatását, vagyis a streamelést vesszük igénybe, akkor nyilvánossághoz közvetítésről beszélhetünk. Ha viszont a műveket annak érdekében, hogy offline üzemmódban is élvezhessük, az eszközre másoljuk, többszörözéssel állunk szemben. Ismert továbbá a Popcorn Time hibrid mechanikája, amely a megtekintés idejére a merevlemezre másolja a filmet, amelyet töröl a használatot követően.

Az imént elhangzottak tükrében tehát szükséges, hogy elkülönítsük egymástól azokat a felhasználásokat, amelyek a mű nyilvánosságához közvetítésére irányulnak (például egy link elhelyezése egy weboldalon, egy film vagy zene streamelése, egy kép megtekintése) azoktól, amelyek feltételezik a műről készült tartós másolat meglétét, vagy legalább a memóriában való időleges többszörözését (pl. egy szoftver feltelepítése, majd futtatása).

Ha ezt a megközelítést elfogadjuk, akkor a többszörözés joga nem lehet előfeltétele olyan kommunikációs jog gyakorlásának, amely a mű eltérő felhasználására irányul. Ennek ellenére mégis azt látjuk, hogy az alapvetően a fizikai műpéldányok többszörözésének engedélyezésére és azok terjesztésére létrejött⁸⁷² hagyományos szerzői vagyoni jog egyfajta origója minden más online felhasználásnak, mert elengedhetetlen, hogy a digitális, online nyilvánosságához közvetítés és a benne értett nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tétel során a mű legalább részben, időlegesen történő többszörözésére ne kerüljön sor, mivel a generált másolatok csak segítik, lehetővé teszik a kommunikációt, érzékelhetővé tételt.⁸⁷³

A fent vázolt dilemma leginkább abban rejlik, hogy amikor a digitalizáció és a számítástechnika megjelent, a legégetőbb problémát annak eldöntése jelentette, hogy melyik időpontban kerül sor a művek többszörözésére és ehhez kapcsolódóan mikor keletkezik a szerzőnek jogos érdeke a felhasználásból származó előnyök érvényesítésére. Az 1970-es években arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az adat gépbe való betáplálása és tárolása azok a cselekmények, amelyek többszörözésként minősülnek, így rögtön az elején, már a betápláláskor engedélyt kellene kérni a szerzőktől.⁸⁷⁴ Minden más digitális felhasználás erre vezethető tehát vissza.⁸⁷⁵ Ez a megközelítés ugyanakkor nem veszi – a technika akkori állása szerint nem is vehette – számításba azokat az eseteket, amikor nem kerül sor a fizikai műpéldányok digitálissá alakítására, hanem maguk a műpéldányok is eleve digitálisak. Felhasználásukra pedig a korábbiaktól eltérő módon kerül sor. Kétségtelen ugyanakkor, hogy az elmélet e műpéldányokra is kiválóan alkalmazható. Azokat ugyanúgy másolni és tárolni kell bármilyen felhasználáshoz. E felhasználások sokszor úgy történnek, hogy a felhasználó nem is érzékeli magát a művet, mert közbenső módon, a gépben „rejtve” megy végbe.⁸⁷⁶

⁸⁷² WESTKAMP, 2004. p. 1093.

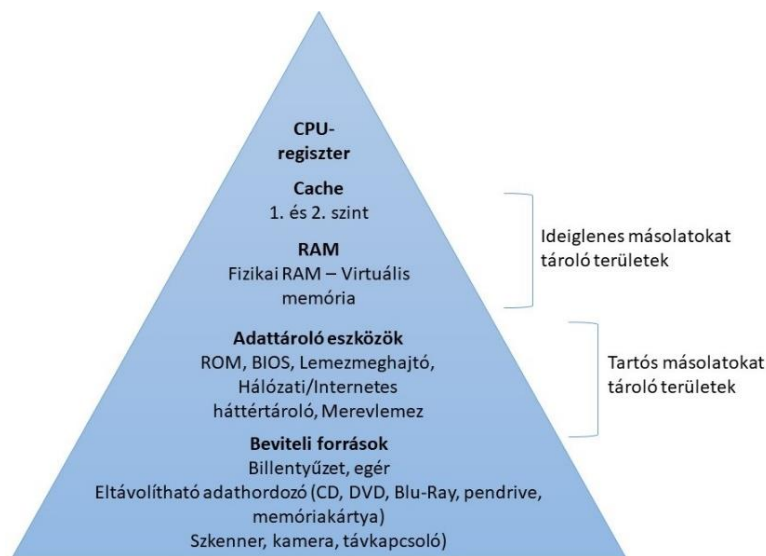
⁸⁷³ Uo.

⁸⁷⁴ DEPREEUW, 2014. p. 101.

⁸⁷⁵ Uo. p. 99-100.

⁸⁷⁶ Uo.

Az információ gépi feldolgozását az alábbi piramis igyekszik szemléltetni.⁸⁷⁷

3.2.2.2. Az efemer rögzítések

A többszörözés joga nem a számítástechnika és az Internet felbukkanásával vált elsőként egy másik vagyoni jog gyakorlásának előfeltételévé. Az sugárzás, mint a nyilvánossághoz közvetítés egyik típusa a technológia első megjelenésekor feltételezte, hogy a művet többszörözzék.⁸⁷⁸ Ugyan e jog részletesen a II. rész 2. fejezetében kerül kibontásra, annyit ezúttal előre lehet bocsátani, hogy a BUE 11bis Cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a művek sugárzására vagy nyilvános átvitelére adott engedély „*nem terjed ki a sugárzott mű hang vagy kép rögzítésére alkalmas eszköz útján történő felvételére (...)*”⁸⁷⁹

A sugárzáshoz szükséges rögzítés megítélése vitatott volt, a műsorsugárzó szervezetek és a jogosultak eltérő álláspontot képviseltek. Az előbbieket értelem szerűen vitatták, hogy a sugárzáshoz szükséges rögzítés a jogosultak kizárólagos vagyoni jogát képezné, mivel ezeket nem lehet a nyomtatott kiadványokhoz, vagy más mechanikai úton többszörözött műpéldányokhoz hasonlítani. Ezek mindössze a *sugárzás elősegítéséhez szükséges technikai eszközök*. Még ha ki is terjedne rájuk a jogosultak engedélyezési joga, a jogalkotónak a magáncélú felhasználásokhoz hasonló kivételt kellene a műsorsugárzó szervezetek javára megállapítani. Ezzel szemben a szerzők és más jogosultak mellett

⁸⁷⁷ Forrás: <https://s.hswstatic.com/gif/computer-memory-pyramid.gif> (Letöltés ideje: 2018. október 6.).

⁸⁷⁸ Uo. p. 48-49.

⁸⁷⁹ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 375.

érveltek, hogy minden rögzítés többszörözésnek minősül, így az ő kizárólagos vagyoni jogaik körébe tartozik.⁸⁸⁰

A vita 1948-ban dőlt el a BUE brüsszeli felülvizsgálatán, amikor a jogosultaknak biztosították a sugárzás és a rögzítés (többszörözés) kizárólagos jogát és kimondták, hogy a többszörözés joga a sugárzáshoz való jogtól önálló vagyoni jogosultság. Ez egyet jelent azzal, hogy a sugárzáshoz adott engedély nem foglalja magában a szerzői művek rögzítéséhez, többszörözéséhez adott jogot. A rögzítés alatt pedig nem csak a tartós másolatok készítését, hanem az időlegeseket is érteni kellett. Ez a megállapítás fennáll az efemer rögzítések esetében is, hiszen technikai értelemben azok sem különböznek a tartósan rögzített műpéldányoktól. Az efemer rögzítéseket azok funkciója és célja okán ugyanakkor a jogalkotó kivételként eltérő bánásmódban részesítette.⁸⁸¹

A BUE ugyan konkrétan nem tartalmaz ilyen kivételt, azok esetleges elfogadását a tagországokra bízva, azzal, hogy az elfogadott intézkedések kizárólag az adott tagállam területén bírnak hatállyal, és nem érinthetik hátrányosan a szerző méltányos díjazáshoz való jogát.⁸⁸² Ezeket a rendelkezéseket a filmalkotások esetében nem lehet alkalmazni.⁸⁸³

Hogy mit kell „efemernek”, vagyis időlegesnek tekinteni, arra nézve a BUE ugyan csak semmiféle rendelkezést nem tartalmaz. Depreeuw úgy látja, hogy a fogalom egy „*rövid ideig tartó fizikai léte*” feltételez.⁸⁸⁴ A rövid idő addig tart, ameddig a sugárzáshoz szükséges tartam el nem telik. Vagyis ami ennél hosszabb ideig fennmarad, az hagyományos értelemben vett tartós rögzítésnek minősül, vagyis engedélyköteles. Az efemer rögzítések létjogosultsága másfelől is megközelíthető. Ha egy rögzítés „versenyre kel” az egyébként gazdaságilag kiaknázzható hangfelvétellel vagy audiovizuális alkotással, akkor nem terjedhet ki rá az efemer-rögzítést lehetővé tevő kivétel.⁸⁸⁵

Az efemer rögzítést, mint kivételt az 1961-es Római Egyezmény is nevesíti a 15. cikk 1. c) pontjában. Eszerint bármely tagállam kivételeket engedhet a műsorsugárzó szervezetek részére a saját eszközeikkel történő és saját sugárzásuk rögzítése céljából.

Az USCA 112. §-a rendezi az efemer rögzítéseket. Audiovizuális művek és filmalkotások kivételével az átvitelt végző szervezet jogosult egynél nem több másolatot vagy hangfelvételt készíteni a sugárzott műről, amennyiben az előadás nyilvánosságához közvetítésére vagy a mű megjelenítésére engedély alapján, ideértve a törvényi engedélyt is,

⁸⁸⁰ DEPREEUW, 2014. p. 49-50.

⁸⁸¹ Uo. p. 51.

⁸⁸² BUE 13. cikk, (1) bekezdés.

⁸⁸³ Uo. 14. cikk (3) bekezdés.

⁸⁸⁴ DEPREEUW, 2014. p. 55.

⁸⁸⁵ Uo.

egyébként is jogosult, és amely az előadásról készített hangfelvétel digitális formátumban, nem előfizetési alapon sugározza. Ugyanígy lehetséges, ha a másolat vagy hangfelvétel kizárólag az átvitelt végző szervezet által lett készítve és további másolatok vagy hangfelvételek nem készülnek róla [(A) pont]; és a másolat vagy hangfelvétel kizárólag a sugárzást végző szervezet által besugárzott területen történő sugárzás céljából kerül felhasználásra, vagy annak célja archiválási, megőrzési vagy közbiztonsági okokkal magyarázható. Amennyiben a másolat nem kizárólag ez utóbbi céllal készül, akkor a (C) pont alapján az első sugárzás napjától számított hat hónapon belül meg kell semmisíteni. A rendelkezés célja Williams szerint, hogy elősegítse a szerzői művek késleltetett nyilvános előadását.⁸⁸⁶

Az uniós szerzői jogban a Bérlet-irányelv a jogok korlátozásáról rendelkező 10. cikk (1) bekezdés c) pontjában mondja ki ugyanezt.⁸⁸⁷

Az InfoSoc-irányelv 5. cikk (2) bekezdés d) pontjában akként rendelkezik, hogy a műveknek a műsorsugárzó szervezetek által saját eszközeikkel, saját műsoraik számára készített ideiglenes rögzítései tekintetében a tagállamok a többszörözési jog alól kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg. Ennek indoka, hogy a rögzítéseket archiválási célból meg lehessen őrizni, mivel azok rendkívüli dokumentációs értékkel bírnak.

E kivétel von Lewinski és Walter szerint a BUE 11bis Cikk (3) bekezdésében gyökerezik azon technológiai problémát igyekszik megoldani, hogy ha a sugárzáshoz nem áll rendelkezésre egy korábban rögzített teljesítmény, a sugárzást végző szervezetnek biztosítani kell, hogy a műsortervben rögzített programot megfelelő módon a nyilvánossághoz juttathassák. Ennek megfelelően a sugárzott művek és teljesítmények efemer rögzítése mindig egy másik vagyoni jog, a sugárzás gyakorlását megelőzően kell történnie. A háromlépcsős teszt természetesen itt is keretet szab a szabad felhasználásnak. A rögzítésnek önmagában ugyanis nem lehet önálló gazdasági jelentősége. További lényeges elem, hogy az időlegesség biztosítása érdekében a rögzített példányokat meg kell semmisíteni, vagy engedélyt kell kérni a jogosultaktól azok megtartására, felhasználására. A rögzítést a sugárzást végző szervezetnek saját eszközével, saját felelősségére kell végezni. Ezt javasolja a (41) preambulumbekkezdés is. A saját műsorról készített efemer

⁸⁸⁶ WILLIAMS, 2001.p. 39.

⁸⁸⁷VON LEWINSKI, 2013. (1) p. 336.

rögzítések csak saját tevékenységi körben használhatók fel, más műsorsugárzó szervezeteknek engedély nélkül.⁸⁸⁸

Az Sztj. a 35. § (7)-a szabad felhasználásnak minősíti azt az ideiglenes rögzítést, amelyet a rádió- vagy televízió-szervezet által saját eszközeivel készített a jogszerűen felhasználható műről, amely rögzítés szükséges a saját műsorának sugárzásához. Eltérő rendelkezés hiányában a rögzítés napjától számított három hónapon belül a rögzítést meg kell semmisíteni. Ez alól kivételnek számítanak azok a rögzítések, amelyeknek rendkívüli dokumentációs értéke van. Ezeket a közgyűjteménynek minősülő kép- és hangarchívumok korlátlan ideig megőrizhetik.⁸⁸⁹

3.2.2.3. Időleges többszörözés a nemzetközi és az uniós, valamint a magyar szerzői jogban

A többszörözés jogának digitális környezetre való változatlan alkalmazása egy paradoxont teremtett. Ha a szerzői jog gyökeréből indulunk ki, a szerzőnek valóban jogában kell, hogy álljon minden olyan felhasználás ellenőrzése, amely a mű gazdasági kiaknázására vezet, vagy a személyéhez fűződő érdekét sérti. E jog gyakorlása az internetes műfelhasználások esetében átfedésbe került a nyilvánossághoz közvetítéssel. Ez persze nem jelenti azt, hogy a többszörözés jogának ne lenne létjogosultsága a merevlemeze készített tartós másolatok esetében, viszont ahogy Pila és Torremansérvelnek, az internetes böngészés során a memóriában vagy a képernyőn készített időleges másolatok elég indokot szolgáltatnak arra, hogy a jogalkotó kivételt létesítsen rájuk nézve, mert a többszörözés csak egy technológiai eljárás szerves része.⁸⁹⁰

A RAM másolatok problémája nem csak az online felhasználások esetében relevánsak. Fennállnak az olyan digitális műfelhasználások esetében is, mint a szoftver. Kétségtelen, hogy egy számítógépi programalkotás fizikai hordozóról való feltelepítése vagy éppen egy weboldalról való letöltése majd telepítése többszörözési cselekmény. Csakhogy a program futtatása is keletkeztet másolatokat, még hozzá a RAM memóriában.⁸⁹¹ Ezek funkcionális másolatok, amelyeknek egyetlen célja, hogy a program

⁸⁸⁸ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1038-1039.

⁸⁸⁹ KISS, 2015. p. 139. Vö. GYENGE, 2007. p. 53., GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 257.

⁸⁹⁰ PILA – TORREMANS, 2016. p. 304.

⁸⁹¹ Blocher és Walter a számítógépi programok futtatásának elemzésekor, a német jogpolitikai megközelítést vizsgálva emlékeztet az ún. „résztvételi érdekre” (*participation interest*). Eszerint mindaddig, amíg a másolat technikai értelemben nem eredményezi a mű egyidejű többszörözését [multiplication of (simultaneous) possibilities of using], a szerző jogos érdekei nem sérülnek, így a művek felhasználása sem esik a

segítségével a számítógép rendeltetésszerűen működhessen. A műélvezet tehát itt legfeljebb csak közvetett lehet, mert a használat nem arra irányul, hanem egy technológia használatára. Ennek végén a másolat mintegy megsemmisül, törlődik. A RAM memóriából kinyerni és megőrizni sokkal többet kíván, mint egyszerű felhasználói ismeretek.⁸⁹² Ez még akkor is így van, ha a használat során a képernyőn vizuálisan is megjelennek a szoftver bizonyos elemei. A memóriában ráadásul nem is az egész mű kerül többszörözésre, hanem csak bizonyos részei, amelyekre az adott pillanatban szükség van.⁸⁹³

E ponton a szerzői jog valóban túlterjeszkedik eredeti célján, amely egyrészt a szellemi alkotómunka ösztönzése, másrészt viszont az, hogy a művek és más teljesítmények a közönséghez jussanak, azokat felhasználják valamilyen formában. Egy mű rendeltetésszerű, magáncélú használatához nem kell a szerző engedélye, mert nem irányul közvetlenül valamely szerzői vagyoni jog gyakorlására vagy sérelmére. A különbség ugyanakkor szignifikáns. Egy könyv elolvasása, egy zene meghallgatása nem igényli a mű többszörözését vagy újból és újból nyilvánosságához közvetítését. A digitális felhasználás azonban igen, ezt pedig a fennálló rezsim el is ismeri a szerzők javára. A védelem e nem kívánatos kiterjesztésének hátrányait a jogalkotó is érzékelte, ezért az Európai Unió szerzői jogában kivételeket állapított meg az időleges többszörözés tekintetében, hogy az ne akadályozhassa a jogszerű felhasználásokat.⁸⁹⁴

Az időleges többszörözés, mint szabad felhasználási esetkör lehetővé tétele igen ellentmondásos a nemzetközi és uniós szabályozottságát tekintve. E kérdésben a nemzetközi közösség nem tudott megfelelő konszenzust kialakítani.⁸⁹⁵ Amíg az Európai Unió szerzői jogi tárgyú rendeletei elismerik, hogy az online műfelhasználások technikai velejárója a művek egészének vagy meghatározott részének időlegesen, a gyorsító

többszörözési jog hatókörébe. A futtatás viszont a képernyőn létrehozhat olyan másolatokat, amelyek már a nyilvánosságához közvetítés során érinthetik a szerző gazdasági érdekeit. Vagyis ha a program felhasználása annak használatára (utilization), nem pedig szerzői jogi értelemben vett felhasználására (use) terjedne ki, a szerző engedélye sem szükséges. Ezen elmélet szerint a program futtatása nem képez szerzői jogi értelemben vett felhasználást, viszont a szoftver memóriába való betöltése igen. A technológiai haladás elfogadása szempontjából e teória kétségkívül rugalmas, ám a Szoftver-irányelv széleskörű többszörözési fogalma a hozzá fűzött reményeket szertefoszlatta. Lásd BLOCHER – WALTER, 2013. p. 127-130

⁸⁹² LITMAN, 2001. p. 27.

⁸⁹³ Perzanowski ugyanakkor figyelmeztet rá, hogy ha a RAM-ban tárolt másolatok atipikusan hosszú ideig maradnak fenn, akkor alkalmasak lehetnek rá, hogy tartósan többszörözött műpéldányként minősüljenek. Ez a megállapítás mindenképpen árnyalja az időleges többszörözés megközelítését. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy egy egyszerű „Print Screen” billentyű lenyomásával a rövid ideig kivetített képek lementhetőek és léteznek olyan szoftverek is, amelyek a képernyőn futó mozgóképek tartós rögzítésére, „elkapására” alkalmasak. Lásd. PERZANOWSKI, 2010. p. 1096.

⁸⁹⁴ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 968.

⁸⁹⁵ WESTKAMP, 2004. p. 1088.

tárolóban való rögzítése,⁸⁹⁶ addig ilyen rendelkezést a fentebb már citált nemzetközi szerződésekben nem találni.

Ez részben visszavezethető az Egyesült Államokban a *Ram-copy*-doktrínának nevezett elméletre, miszerint a művek digitális, számítógépi többszörözése is többszörözésnek tekintendő, függetlenül annak időtartamától. Ugyan a nemzetközi szabályozás kialakítására az Egyesült Államok szerzői jogának nagy befolyása volt, az Atlanti-óceán túl partján is ismert egy szűk, a hálózaton történő adatátvitelt segítő lehetőség.

Az Egyesült Államok szigorú megközelítése nem légből kapott. Tekintet nélkül arra, hogy mennyi ideig kerül tárolásra, mind a merevlemezen, mind a gyorsító memóriában tárolt mű alkalmas arra, hogy azt nyilvánossághoz közvetítsék vagy más módon érzékelhetővé tegyék.⁸⁹⁷

A szerzői jognak éppen itt van az egyik legelemibb ellentmondása, legalábbis az Egyesült Államok copyright rendszerében mindenképpen. Amíg ugyanis az Alkotmány I. cikk 8 §-a a tudományok és hasznos művészetek előmozdítását írja elő a Kongresszus számára azzal, hogy a szerzőknek és feltalálókknak meghatározott időre kizárólagos jogokat biztosít a műveik és találmányaik vonatkozásában, addig éppen ezt az előmozdítást „betonozza be” azzal, hogy nem ismeri el az ideiglenes, gyorsító tárolóban való másolás szabadságát a digitális és online felhasználások esetében. Holott éppen ezt követelné meg a technológiai haladás, amely azonban esetünkben éppen a fundamentumát kérdőjelezi meg a szerzői jognak, nevezetesen a másolást.⁸⁹⁸

Beszédes, hogy amíg az EU regionális szinten elismeri és lehetővé teszi kivételként az ideiglenes többszörözést, addig a nemzetközi szerzői jogban ez koránt sincs így. Westkamp is figyelmeztet arra, hogy miközben az időleges másolatokat a nemzetközi szerzői jogi rendszer a szerzők hatalmában hagyta – akik ezáltal minden digitális felhasználást kontrollálhatnak –, elmulasztotta kiépíteni e hatalom korlátait, kivételeit.⁸⁹⁹

A WCT a már idézett 1. cikk (4) bekezdéséhez fűzött közös nyilatkozatokban annyit szól mindössze a digitális környezetben történő másolásról, hogy a BUE 9. cikkében szabályozott többszörözési jog és az általa megengedett kivételek teljes körben alkalmazandók a digitális környezetben is, különös tekintettel a digitális

⁸⁹⁶ Az InfoSoc-irányelvben található rendelkezések közül ez az egyetlen, amely kötelezően átültetendő az EU tagállamok szerzői jogába. Lásd: GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 256.

⁸⁹⁷ DEPREEUW, 2014. p. 116.

⁸⁹⁸ WESTKAMP, 2010. p. 693.

⁸⁹⁹ Uo. p. 692.

műfelhasználásokra. A közös nyilatkozat külön mondatban hívja fel a figyelmet arra, hogy a védett művek elektronikus hordozón történő, digitális formában való tárolása a BUE 9. cikke szerinti többszörözésnek minősül. Ugyanakkor, amint arra Blomqvist felhívja a figyelmet, a BUE nem tartalmaz kifejezetten olyan rendelkezést, amely megtiltaná a tagállami jogalkotónak, hogy az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdéséhez hasonló kivételt fogalmazzon meg, amennyiben az intézkedés nem áll egyébként ellentétben a BUE 9. cikk (2) bekezdésében foglalt háromlépcsős teszttel.⁹⁰⁰

Ugyanígy tesz a WPPT is a 7. és a 16. cikkekhez fűzött közös nyilatkozatokban, amikor kimondja, hogy a nevezett cikkekben szabályozott többszörözési jogot a digitális környezetben is alkalmazni kell, különös tekintettel az előadások és hangfelvételek digitális felhasználására. Ugyanitt a jogalkotó többszörözési cselekménynek minősíti az előadás vagy hangfelvétel elektronikus hordozón való, digitális formátumban történő tárolását.

A Szoftver-irányelv nem szól olyan széles körben az ideiglenes többszörözési cselekmény megengedhetőségéről, mint az InfoSoc-irányelv. Az 5.cikk (1)-(3) bekezdéseiben az engedélyhez kötött cselekmények – amely közé tartozik a számítógépi program bármely eszközzel és bármely formában, részben vagy egészben történő tartós vagy időleges többszörözése – alóli kivételekről szólva akként rendelkezik, hogy nem szükséges a jogosult engedélye az olyan cselekményekhez, amelyekre *„azért van szükség, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja, beleértve a hibajavítást is.”*

Az időleges többszörözés az EU szerzői jogában elsőként az Adatbázis-irányelvben került szabályozásra.⁹⁰¹ A (44) preambulumbekkezdés kifejezetten szól az adatbázis tartalmának állandó vagy ideiglenes jellegű átviteléről, amely cselekményt a jogosult engedélyéhez köti. Erre akkor kerülhet sor, ha az adatbázis tartalmának képernyőn történő megjelenítéséhez szükség van a tartalom egésze vagy jelentős részének másik adathordozóra való átvitelére. Ezt a tevékenységet a 7. cikk (2) bekezdés a) pontja *„kimásolás”*-ként nevesíti, amely alatt érti *„az adatbázis tartalma egy egészének vagy egy jelentős részének más hordozóra bármilyen eszközzel, illetve bármilyen formában történő végleges vagy ideiglenes átvitelét.”*

A fenti kivétel ugyanakkor Depreeuw szerint inkább hasonlít egy zéró-összegű játszámára (*zero-sum game*), mivel ugyan a törvényalkotó lehetővé teszi a korlátozást, a

⁹⁰⁰ BLOMQVIST, 2014. p. 109.

⁹⁰¹ WESTKAMP, 2004. p. 1058.

szoftverfejlesztők a termékeik használatát úgyis az egyedileg megkötött felhasználási szerződésekben engedélyezik. Ezt később annyiban árnyalja, hogy utal rá, a program futtatásához szükséges többszörözési cselekmények, mint „objektív, praktikus szükségletek”,⁹⁰² nem zárhatóak ki a felhasználási szerződésben.⁹⁰³ Ennek oka, hogy ugyan a felhasználó a szoftver telepítését maga indítja el, a futtatás során létrejövő másolatokra ezen túl semmiféle ráhatása nincs.⁹⁰⁴ Mindezek a kivételek csak és kizárólag a *jogszerű felhasználó* esetében érvényesek, tehát aki jogellenes forrásból származó szoftvert használ, nem hívhatja fel a fent nevezett kivételt. Jogszerű felhasználónak azt kell tekinteni, aki a szoftvert megvásárolta, vagy bérbe vette, vagy rá nézve felhasználási szerződést kötött. A jogkimerülés érvényesülésének köszönhetően azt is jogszerű szerzőnek kell tekinteni, aki a fizikai műpéldányt az első jogszerzőtől vásárolta.⁹⁰⁵

Amíg tehát az Adatbázis-irányelv az időleges többszörözési cselekményeket is a jogosult engedélyéhez köti, addig az InfoSoc-irányelv már kifejezetten elismeri az időleges többszörözési cselekmények egy bizonyos formáját, mint kivételt. Gyenge a kivétel eredetét visszavezeti a WCT-nek a BUE-hez fűzött első értelmező nyilatkozatára.⁹⁰⁶ Depreeuw ugyanezt megteszi uniós jogi kontextusban, emlékeztetve rá, hogy a Szoftver-irányelv szolgált mintaként az InfoSoc-irányelv időleges többszörözési kivételéhez.⁹⁰⁷

A tagállamok a Zöld Könyvet követő módosító jelentésben aggodalmuknak adtak hangot az időleges és közbenső többszörözési cselekmények kizárólagos vagyoni jogok körébe vonását illetően. Ennek ellenére az 1996-os jelentés azt javasolta, hogy a szerzői művek minden digitális megtestesülését kizárólagos jog tárgyaként kell elismerni. Ennek megfelelően kell újragondolni a korlátozások és kivételek katalógusát.⁹⁰⁸

Az időleges többszörözési kivétel jogpolitikai indokait az InfoSoc-irányelv (33) preambulumbekkezdés a következőképpen taglalja:

„A kizárólagos többszörözési jog alóli kivételként lehetővé kell tenni egyes – járulékos vagy közbenső többszörözésnek minősülő – időleges többszörözési cselekményeket, amelyek valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét képezik, és amelyek kizárólagos célja, hogy lehetővé tegyék a harmadik személyek között

⁹⁰² DEPREEUW, 2014. p. 140.

⁹⁰³ Uo. p. 138.

⁹⁰⁴ Uo. p. 140.

⁹⁰⁵ Uo. p. 141.

⁹⁰⁶ GYENGE, 2010. (1) p. 136.

⁹⁰⁷ DEPREEUW, 2014. p. 208. Vö. GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 375., 376-377.

⁹⁰⁸ EFRONI, 2011. p. 242.

hálózaton, köztes szolgáltató által végzett átvitel, vagy valamely mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény jogszerű felhasználását. Ezek a többszörözési cselekmények nem bírhatnak önálló gazdasági jelentőséggel. Ez a kivétel olyan cselekmények esetében is megengedhető [...], amelyek a böngészést (browsing), illetve a hozzáférés gyorsítására szolgáló tárolóban való rögzítést (caching) teszik lehetővé, beleértve az átviteli rendszerek hatékony működését szolgáló cselekményeket is, amennyiben a közvetítő szolgáltató az információt módosítja és nem zavarja meg az információ felhasználásával kapcsolatos adatok kinyerésére szolgáló, széleskörűen elismert és alkalmazott technológia jogszerű használatát. A felhasználás jogszerűnek minősül, ha azt a jogosult engedélyezi, illetve jogszabály megengedi.”⁹⁰⁹

Ez a rendelkezés az InfoSoc-irányelv (31) preambulumbekkezdésben lefektetett célkitűzésekkel áll összhangban, amelyek a belső piac zavartalan működésének összhangját a kivételek és korlátozások összehangolásával kívánják megvalósítani:

„Megfelelő egyensúlyt kell biztosítani a jogosultak különböző csoportjainak, valamint a jogosultak és a védelemben részesülő művek és teljesítmények felhasználói csoportjainak jogai és érdekei között. A jogok tekintetében a tagállamok által megállapított kivételeket és korlátozásokat az új elektronikus környezet fényében felül kell vizsgálni [...]”

Az időleges másolatokra már az InfoSoc-irányelv korai fázisában szerepelt javaslatként az 5. cikk (1) bekezdésében meghatározott, egyetlen kötelező kivétel.⁹¹⁰ A kivétel alkalmazásának feltételei szerint a felhasználásnak időlegesnek (*temporary*), a technológiai eljárás elválaszthatatlan részének (*integral part of the technological process*), amelynek egyetlen célja hogy a felhasználást lehetővé tegye a felhasználók között. Ezen felül a többszörözésnek nem lehetett semmiféle gazdasági jelentősége. A háromlépcsős teszt alkalmazásának szükségességét már ekkor a kivétel alkalmazásának feltételül szabták.⁹¹¹ A teszt ugyanis meggátolni hivatott minden olyan korlátozást és kivételt, amelyek a mű hasznosításának magját, a műből származó gazdasági haszon elérésének akadályát képezhetnék.⁹¹²

A Bizottság tervezetéhez az Európai Parlament javaslatként fűzte, hogy kössék szigorúbb feltételekhez az időleges többszörözés kivételének alkalmazását, így az csak a

⁹⁰⁹ Gyenge e kivétel megengedésének indokát a tájékoztatáshoz való jogra, valamint információhoz való hozzájutás alapvető emberi jogára vezeti vissza. Lásd GYENGE, 2010. (1) p. 138.

⁹¹⁰ SEVILLE, 2016. p. 74.

⁹¹¹ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 946-947.

⁹¹² DEPREEUW, 2014. p. 512.

járolékos és közbenső másolatokat fedné le, amennyiben azok elválaszthatatlan és lényeges részét képezik a technológiai eljárásnak. Többletfeltétel lett volna, hogy az ilyen cselekmény a jogosultak vagy törvény által legyen engedélyezve. Ez utóbbit a jogalkotási folyamat során elvetették.⁹¹³

Az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdése kifejezetten is nevesíti a kivételek és korlátozások között az időleges többszörözési cselekményeket, mint kötelezően átültetendő és alkalmazandó kivételt, amelyek kizárólag az időleges másolatok esetére alkalmazhatók.⁹¹⁴

„Az olyan, 2. cikkben említett időleges többszörözési cselekmények, amelyek járulékos vagy közbenső jellegűek, valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét képezik, és amelynek kizárólagos célja, hogy lehetővé tegyék egy mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény

- a) hálózaton harmadik személyek között közvetítő szolgáltató által végzett átvitelét, vagy*
 - b) jogszerű felhasználást,*
- és önálló gazdasági jelentőséggel nem bírnak, a 2. cikkben szabályozott többszörözési jog alól kivételt képeznek.”*

Efroni rámutat, hogy az 5. cikk (1) bekezdésének szövegezése, annak ellenére, hogy kivételként elismeri az időleges többszörözési cselekményeket, egyértelműen utal arra a tényre, hogy az InfoSoc-irányelv is a szerzők kizárólagos jogának tekinti a művek bármilyen időleges, járulékos és közbenső többszörözését. A szerzők hatalma csak azokra a másolatokra nem terjed ki, amelyek a technológiai eljárás integráns és lényegi részét képezik.⁹¹⁵

Az InfoSoc-irányelv jogharmonizációs törekvései, amint arra Gyenge rávilágít, éppen itt, az 5. cikk (1) bekezdése esetén történtek meg maradéktalanul. A tagállamok, Hollandia kivételével, egy az egyben átültették a kivételt. Hollandia nem kivételként határozta meg az időleges többszörözést, hanem olyan cselekményként, amely nem tartozik a szerző többszörözési joga alá.⁹¹⁶

⁹¹³ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 949.

⁹¹⁴ DEPREEUW, 2014. p. 208. A kivétel korlátozásáról Westkamp azt tartja, hogy az 5. cikk (1) bekezdését – amennyiben a művet hatáskor műszaki intézkedés is védi – a piacra való tekintettel kell szigorúan értelmezni, és nem azért, mert a megengedett felhasználás eltér a mű eredeti, hagyományos kiaknázási módjától. Lásd WESTKAMP, 2010. p. 703. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1024., PILA – TORREMAN, 2016. p. 333. NAGYKOMMENTÁR, 2017. 35. § (6).

⁹¹⁵ EFRONI, 2011. p. 243.

⁹¹⁶ GYENGE, 2010. (1) p. 140. Vö. WESTKAMP, 2010. p. 693.

Az 5. cikk (1) bekezdés kumulatív, konjunktív feltételeket tartalmaz. Akár egyetlen feltétel hiánya esetén a kivételt nem lehet alkalmazni. Az egyes feltételek közül az időlegességből a *contrario* lehet következtetni arra, hogy a tartós másolatok ki vannak zárva a kivétel alkalmazási köréből. Az Európai Bizottság az irányelv előkészítő irataiban ezt akként magyarázta, hogy időlegesek mindazok a másolatok, amelyek „*rövid életűek, a mű végső felhasználását segítik elő.*”⁹¹⁷ Depreeuw rámutat arra is, hogy a kivétel nem az időleges másolatot, hanem annak készítésére irányuló cselekményt érinti.⁹¹⁸ Gyertyánfy és Tóth az időlegesség alatt „*időbeni átmenetiséget, a felhasználás céljához képest mellékességet, esetlegességet*” ért.⁹¹⁹ Von Lewinski és Walter az időlegességet különösen rövid időtartamnak tekinti, mindössze néhány mikroszekundumnak, amelyek „*élettartamuk*” végén automatikusan törlődnek. Létre jöhetnek a webes böngészés során, a RAM memóriában, a képernyőn való megjelenítés közben.⁹²⁰

Hogy ez pontosan mennyi időt jelent a gyakorlatban, azt a jogszabályok nem határozzák meg. Eldöntése Ashok szerint az eljáró bíróságok feladata.⁹²¹ Az Egyesült Államokban hasonló döntés született a *Triad System Corp.*-ügyben,⁹²² amelyben az eljáró 9. körzeti (Ninth Circuit) bíróság kimondta, hogy az „*átmeneti idő (transitory duration) egy relatív tartam, amelyet az ügy kontextusával összhangban kell értelmezni és alkalmazni [...] ez különösen fontos az olyan számítástechnikai eszközök esetében, amelyeknél a technológiai haladás gyorsan fejlődik.*”⁹²³

A „*járulékos vagy közbenső jelleg*” azokra a másolatokra utal, amelyek például az internetes böngészés során, a felhasználást elősegítendő készülnek a RAM-memóriában, majd a munkamenet végével automatikusan törlődnek. Vagyis igen rövid ideig léteznek és nincs önálló jelentőségük szerzői jogi szempontból. Ebből következik, hogy ami nem ebben a munkafolyamatban és nem a RAM-ban készül, hanem hosszabb időre tárolódik a merevlemezen, távoli szervereken, nem felel meg a „*járulékos vagy közbenső*” kritériumnak.⁹²⁴

A „*műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része*” fordulat nem olvasható ki pontosan az irányelv szövegéből. Depreeuw értelmezésében csak azok a többszörözési cselekmények tartoznak ide, amelyek integráns és lényeges részei az egész komplex

⁹¹⁷ DEPREEUW, 2014. p. 209.

⁹¹⁸ Uo.

⁹¹⁹ GYERTYÁNFY - TÓTH, 2014. p. 256.

⁹²⁰ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1025.

⁹²¹ ASHOK, 2010. p. 47.

⁹²² *Triad Sys. Corp. v. SE. Express Co.*, 64 F.3d 1330, 1333-34 (9th Cir. 1995).

⁹²³ FOLEY, 2010. p. 106. Vö. PERZANOWSKI, 2010. p. 1098., MEZEI, 2018. p. 101.

⁹²⁴ DEPREEUW, 2014. p. 211. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1025.

technológiának, attól nem elkülöníthetők. Ezek a technológiai mechanizmusok lehetnek offline vagy online folyamatok.⁹²⁵ Vagyis a nyelvtani értelmezést követve úgy kell érteni, hogy az adott folyamatban, amelynek a célja nem a mű lemásolása, a végső felhasználás érdekében része lehet a mű lemásolása, ha a másolási cselekmény önmagában integráns, elválaszthatatlan részét képezi a mechanizmusnak, ami nélkül a végeredmény nem lenne elérhető, vagyis a folyamat lényeges része.

A „*felhasználás célja*” több fordulatot foglal magában, a kivétel korlátozásaként funkcionál. Vagyis a másolat csak technikai jellegű, amely egy más cél technikai megvalósításának van alárendelve.⁹²⁶ Ilyen lehet például az internetes adatátvitel.⁹²⁷

A „*hálózaton harmadik személyek között közvetítő szolgáltató által végzett átvitelét*” célmeghatározás lefed minden olyan másolatkészítést, amely a hálózaton való adatátvitellel jár együtt. Ilyen másolatok készülnek az Internet útvonalelosztóiban (*router*), a proxy szervereken és a végfelhasználó RAM-memóriájában. Az egyetlen séma, amelyet az irányelv megkövetel az, hogy a hálózati kommunikáció két harmadik személy között menjen végbe, internet-hozzáférés szolgáltató segítségével. Vagyis a másolatot az utóbbi készíti, azért, hogy a kommunikációt előmozdítsa a felek között. A közvetítő szolgáltatók azonban mindaddig, ameddig nincs tudomásuk a jogsértésről, szabadon készíthetnek másolatot az adatátvitel által indokolt célra. Akkor is, ha a küldőnek nem állt ez a cselekmény jogában, és akkor is, ha a fogadó jogellenes célra használja fel a művet.⁹²⁸

A „*jogszerű felhasználás*” egy igen érdekes alkritérium. A cél által indokolt jogszerűség megenged olyan másolatokat is, amelyek önmagukban nem lennének jogszerűek, viszont az 5. cikk (1) bekezdésének keretei közé illeszkedve a jogosultak kénytelenek eltérni. Vagyis ha a technológiai folyamat maga irányul jogszerűtlen célra, akkor a másolás is jogszerűtlen. A felhasználás értelmezését nem tisztázza az irányelv, bár a (33) preambulumbekkezdés példálózó jelleggel megemlíti a böngészést (*browsing*) és a gyorsító tárolóban való rögzítést (*caching*). Mivel a felhasználás utalhat szerzői jogilag releváns felhasználásra, vagy annál sokkal szélesebb funkcionális használatra, ezért ennek pontos definiálása, tartalommal való megtöltése az EUB-ra maradt, amely élt is ezzel a lehetőséggel az alább citált jogesetek megoldása során.⁹²⁹

⁹²⁵ Uo. p. 216. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1025.

⁹²⁶ Uo. p. 218.

⁹²⁷ VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1025.

⁹²⁸ DEPREEUW, 2014. p. 220.

⁹²⁹ Uo. p. 222. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1026.

Jogszerűnek Depreeuw kétféle felhasználást tekint. Az egyik az, amikor a felhasználást maga a szerzői jogi jogosult engedélyezi. Ilyen például egy játékszoftver letöltése egy digitális disztribúciós platformról, mint például a Steam. Ekkor a közvetítő szolgáltató által az adatátvitel során végzett többszörözés jogszerű, csak úgy, mint a végfelhasználó által való letöltés. Ugyanez igaz egy Netflixről streamelt film esetében is.

A második esetkörbe azok a felhasználások tartoznak, amelyeket maga a jogszabály nem tilalmaz. Ilyenek például az InfoSoc-irányelv 5. cikkében felsorolt korlátozások és kivételek.⁹³⁰

Az „önálló gazdasági jelentőséggel nem bír” feltétel egybecseng a (33) preambulumbekzdés megfogalmazásával, amely előírja, hogy a másolatok „nem bírhatnak önálló gazdasági jelentőséggel.” A többszörözési jog által elérni kívánt cél, hogy a művek gazdasági kiaknázásához fűződő érdek a szerző számára megfelelően biztosítva legyen. Az Európai Bizottság ide fűződő javaslata az 5. cikk (1) bekezdésének létjogosultságát is e ponton ragadja meg. Azok a többszörözési cselekmények ugyanis, amelyek bizonyos technológia által megszabottak, de önmagukban nem bírnak gazdasági jelentőséggel, alkalmasak arra, hogy kivétel tárgyát képezzék.⁹³¹ Ez a megközelítés talán a legközelebbi magyarázat arra, hogy az EUB a későbbiekben elemzett esetekben miért illesztett olyan felhasználásokat is az 5. cikk (1) bekezdése alá, amelyek nem harmadik személyek közötti hálózati kommunikációból állnak.

Depreeuw úgy véli, hogy gazdasági jelentőséggel bír minden, ami kiaknázható, realizálható, közvetlen gazdasági előnnyel kecsegtet, tágabb értelemben ragadható meg, mint a puszta anyagi, pénzben kifejezhető haszon. Ebbe beletartoznak azok a felhasználások is, amelyek a gazdasági hasznosítás folyamatát teszik hatékonyabbá. Ezt ugyanakkor nem úgy kell érteni, hogy minden esetben, ha a másolatnak lehet gazdasági haszna, a kivételt nem lehet alkalmazni. Ehhez az kell, hogy *önálló* gazdasági előny származzon a másolatból. Tehát amennyiben a gazdasági előny csak a végső felhasználásban ölt testet, de maga a többszörözés nem jár önálló gazdasági haszonnal, kimenthető az 5. cikk (1) bekezdése által.⁹³² Ez a szemléletmód az EUB esetjogában is visszaköszön.

⁹³⁰ DEPREEUW, 2014. p. 222.

⁹³¹ Uo. p. 226. A javaslatához lásd: Proposal for a European Parliament and Council Directive on the Harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the Information Society, COM(97)0628. Vö. VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1026-1027.

⁹³² DEPREEUW, 2014. p. 226-227.

A többszörözés joga és a mű gazdasági kiaknázása közötti kapcsolatot – ahogyan a BUE-ban is – a háromlépcsős teszt igyekszik megragadni. Az irányelv maga is nagyban támaszkodik a fent már citált nemzetközi egyezményekre, a TRIPS-re, a WCT-re és a WPPT-re.⁹³³ Az InfoSoc-irányelv háromlépcsős tesztje, habár támaszkodik a BUE szövegére, meglehetősen eltávolodik annak hatókörétől. A BUE-ban a teszt szorosan kötődött a generális többszörözési fogalomhoz, elősegítve, hogy a tagállamok a tesztet szem előtt tartva határozzanak meg korlátozásokat és kivételeket a többszörözési jog alól. Az InfoSoc-irányelvben azzal, hogy a korlátozások és kivételek taxatív fel vannak sorolva, „lecsatolják” a tesztet a többszörözési jogról. A taxatív lista utolsó elemeként ugyanis lehetővé teszik, hogy olyan cselekményeket is jogellenessé nyilvánítson a tagállami bíróság, amelyek egyébként már egyszer korlátozásként és kivételként lettek meghatározva a tagállami jogalkotó által.⁹³⁴

Az Szjt. az InfoSoc-irányelv rendelkezései átültetését követően a 35. § (6) bekezdésében szintén elismeri a szabad felhasználás egyik eseteként a mű járulékos vagy közbenső, időleges többszörözését, ha a felhasználásra irányuló műszaki folyamat elválaszthatatlan és lényeges részét képezi, önálló gazdasági jelentőséggel nem bír. A felhasználás kizárólagos célhoz kötött. Ilyen cél, hogy lehetővé váljon az átvitel harmadik személyek között hálózaton, köztes szolgáltató által, vagy a műnek a szerző által engedélyezett, illetve e törvény rendelkezései alapján megengedett felhasználása.

Az ideiglenes többszörözés szabad felhasználásként való minősítésének négy konjunktív feltétele van:

1. a többszörözési cselekménynek olyan felhasználás körébe kell esnie, amelyet a szerző engedélyezett, vagy a szabaddá tétel törvényi rendelkezésén alapul, ezeket a felhasználásokat kell szolgálnia, vagy emellett, mint alternatíva, lehetővé kell tennie az adatátvitelt harmadik személyek között, köztes szolgáltató által működtetett hálózaton;
2. a felhasználási cselekménynek a műszaki folyamattal kell megvalósulnia;
3. az időleges többszörözés a műszaki folyamat nélkül nem valósulhatna meg;
4. a felhasználási cselekmény nem vezethet önálló gazdasági jelentőségre, vagyis haszonszerzési célt közvetve sem szolgálhat.⁹³⁵

⁹³³ Uo. p. 235.

⁹³⁴ Uo. p. 236.

⁹³⁵ GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. p. 256.

A Nagykomentár helyesen világít rá további, bonyolult részletszabályokra, amelyek az ideiglenes többszörözés alkalmazhatóságát korlátozzák. E körbe tartozik az Szjt. már említett 59-60. §-a, amelyek a számítógépi programalkotások többszörözését korlátozzák, valamint a szintén idézett 62. § (1) bekezdése az adatbázisok vagyoni jogait illető speciális részletszabályokkal.⁹³⁶

Ha a számítógépi programalkotások tekintetében nem is alkalmazhatók maradéktalanul az időleges többszörözés szabályai, az internetes felhasználásokra, vagyis „lehívásos” nyilvánossághoz közvetítésre érvényesíthetők, mint a szerzői jog korlátja. Ám ott is korlátozott az alanyi kör. A szabályozás célja ugyanis a közvetítő szolgáltatók mentesítése az engedélykérési és díjfizetési kötelezettség alól. Az ő tevékenységük ugyanis csak a távközlési, internetes hálózaton történő közvetítésre terjed ki, amely során szükséges, hogy az átvitel által indokolt mértékben és időtartamban a művekről másolatot készítsenek.⁹³⁷

Ugyanakkor az időleges többszörözés nem csak az internet-hozzáférés szolgáltatók esetében bír relevanciával. Az elektronikus hálózatokon zajló adatátvitel magánszemélyek esetében is feltételezi, hogy a nyilvánossághoz közvetített, illetve nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tett tartalmakról az azokat felhasználók időleges másolatot készítsenek a számítógépük, okos telefonjuk memóriájában. E cselekmények elengedhetetlenek egy weboldal betöltéséhez, egy kép megnyitásához, egy film online történő megtekintéséhez, így szükségképpen kihívás elé állítják a többszörözés hagyományos, hosszú évtizedek alatt kimunkált és elfogadott fogalmát.⁹³⁸

Annak ellenére tehát, hogy az InfoSoc-irányelv is széles körben biztosítja a jogosultak számára a többszörözés jogát bármilyen digitális felhasználás terén, megkülönbözteti egymástól a többszörözés jogi fogalmát és az időleges többszörözés útján létrejött másolatot, amelyek a technikai eljárás integráns részét képezve annak elengedhetetlen részei. Ide tartoznak a gyorsító tárolóban létrejött másolatok, a RAM-ban történő másolás viszont Westkamp szerint nem, mivel azok nem részei az adatátvitelnek.⁹³⁹

Westkamp az időleges többszörözés kivételét további kritikával illeti. Álláspontja szerint az ötödik pontban említett – általa a „*kivétel kivételeként*” emlegetett – „nem vezethet önálló gazdasági jelentőségre” kitétel nem kellően világos, ezért adott esetben

⁹³⁶ Uo.

⁹³⁷ Uo.

⁹³⁸ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 302., Vö. APLIN, 2005. p. 103.

⁹³⁹ WESTKAMP, 2004. p. 1096.

alkalmas lehet arra, hogy a másik négy feltétel fennállása esetén is aláássa a szabad felhasználási esetkör megvalósulását.⁹⁴⁰

Westkamp az önálló gazdasági jelentőség fogalmát a BUE 9. cikk (2) bekezdésében foglalt háromlépcsős tesztre vezeti vissza. A teszt lényege, hogy biztosítsa a szerző számára a részvételt a műve bármilyen gazdasági vagy kereskedelmi kiaknázásában. Ez jelentheti a mű új piacát vagy a kiaknázás új formáit.⁹⁴¹ Az ilyen hasznosítás attól függ, hogy milyen konkrét vagyoni jogokat érint, mert ha érinti bármelyiket is, akkor az egyúttal determinálja a védelem hatókörét.⁹⁴² Vagyis ha az időleges többszörözési cselekményre azért kerül sor, hogy a nyilvánossághoz közvetítés vagy lehívásra hozzáférhetővé tétel cselekményét elősegítse és a felhasználó ezáltal bevételre tegyen szert, akár közvetve is, úgy, hogy a felhasználást egyébként sem a jogosult, sem a jogszabály nem tette lehetővé, a kivételt nem lehet felhívni.⁹⁴³

Ha csak az InfoSoc-irányelv szövegéből indulunk ki, akkor a kivételt csak és kizárólag olyan felhasználásokra lehet alkalmazni, amelyek a hálózaton történő adatátvitelt segítik elő. Minden más a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni joga alá esik, amely potenciálisan gazdasági jelentőséget hordoz magában. Csakhogy ezek a felhasználások is olyan jellegűek, amelyek a technológia pusztá működése folytán megkövetelik a mű időleges többszörözését a kommunikáció során.⁹⁴⁴ Ahhoz, tehát, hogy a többszörözés jogát az időleges többszörözés vonatkozásában megkerüljük, lehet, hogy helyesebb, ha visszanyúlunk a magáncélú többszörözéshez, amelyet indokol, ha a kommunikációra magánszemélyek között kerül sor. Ekkor ugyanis nem hívható fel a nyilvánossághoz közvetítés egyik kulcseleme, a nyilvánosság megléte, hiszen nem az Internet „népe” a kommunikáció célközönsége, hanem a kommunikációs partner.

Ez az elmélet egy Facebook-bejegyzésben megosztott fénykép esetében már megdőlni látszik, hiszen a felhasználás hiába magáncélú, a saját ismerőseink irányába történik, a csoport számossága alkalmas lehet arra, hogy a nyilvánosság megállapítást nyerjen. Ha tehát elfogadjuk Westkamp kritikáját, akkor az időleges többszörözés kivétele afféle fából vaskarika elven működik, mert a valódi célját, az internetes kommunikációs

⁹⁴⁰ Uo. p. 1097.

⁹⁴¹ Uo. p. 1098.

⁹⁴² Uo. p. 1100.

⁹⁴³ Uo. p. 1101.

⁹⁴⁴ Uo. p. 1102.

szabad felhasználást nem éri el. Helyette megteremti annak lehetőségét, hogy a jogosultak kiterjesszék uralmukat az online kommunikációra is.⁹⁴⁵

Westkamp még egy igen fontos anomáliára felhívja a figyelmet. Nevezetesen az időleges többszörözés alkalmazhatóságának első feltételére, amely megköveteli, hogy a többszörözési cselekmény olyan körbe essen, amelyet a szerző engedélyezett vagy a törvény egyébként szabaddá tett. Vagyis lényegében nem történt elmozdulás a hagyományos többszörözési jog és kivételeihez képest, mert itt is előír a jogalkotó két olyan feltételt, amely visszavezethető szerzőnek biztosított jogok és azok korlátozásai és kivételeinek régi struktúrájára.⁹⁴⁶ Ez kitűnik a kivételt egyébként megindokoló (33) preambulumbekzdés szövegezéséből is, amely maga is utal rá, hogy a cselekmények nem bírhatnak önálló gazdasági jelentőséggel és szükséges hozzá a jogosult vagy jogszabály engedélye.

Az időleges többszörözés kivétele tehát egyrésztől igen fontos eleme az InfoSoc-irányelvnek, ugyanakkor fellelhetők benne olyan elemek, amelyek továbbra is a hagyományos többszörözési jogi felfogást tükrözik, miközben kétségeket hagynak a gazdasági jelentőséggel és a jogszerű felhasználással kapcsolatban. E kétségeket az EUB több ügyben is igyekezett feloldani.

Igen érdekes kérdéseket vet fel Aplin az 5. cikk (1) bekezdése más irányelvekhez való kapcsolatát vizsgálva. Fentebb már utaltam rá, hogy a kivétel nem alkalmazható az Adatbázis- és Szoftver-irányelvekre.⁹⁴⁷ Azonban más, a szóban forgó kivételhez igen közel álló normák is találhatók az uniós szerzői jogban, amelyekhez képest a szabályozások által érintett alanyi kör különbözik. Az Elker-irányelv is tartalmaz ugyanis kimentési lehetőségeket. A 12., 13. és 14. cikkek az internet-hozzáférés szolgáltatók felelőségéről szólva meghatározzák azokat a feltételeket, amelyek maradéktalan teljesülése esetén az ISP-k és más elektronikus kereskedelmi szolgáltatást végzők nem felelnek a szerzői jogi jogsértésekért. Az imént említett három kimentési lehetőség azon tevékenységekre vonatkozik, amelyeket az ISP-k, mint közvetítő szolgáltatók végeznek. Előfordulhat ugyanis, hogy az egyszerű adattovábbítás, a gyorsítótárólóban történő rögzítés vagy a tárhelyszolgáltatás nyújtása során harmadik személyek szerzői jogilag releváns jogsértést követnek el. Seville emelett emlékeztet rá, hogy nem csak a szerzői jogok megsértéséért

⁹⁴⁵ WESTKAMP, 2004. p. 1102. Vö. DEPREEUW, 2014. p. 228-229.

⁹⁴⁶ Uo. p. 1098.

⁹⁴⁷ Ugyanerre utal Depreeuw is, aki a szoftver irányelv 5. cikk (2) bekezdését vizsgálva megállapítja, hogy az nem terjed ki az internet-hozzáférés szolgáltatókra. Lásd. DEPREEUW, 2014. p. 141.

vonhatók felelősségre, hanem különféle alapjogi jogsértésekért is, például a becsület és jóhírnév sérelme, emberi méltóság megsértése.⁹⁴⁸

Az uniós belső piacon az áruk és szolgáltatások szabad áramlása megköveteli, hogy ezek az elektronikus szolgáltatások zavartalanul üzemeljenek, amelynek feltétele, hogy mentesüljenek olyan cselekményekért való felelősség alól, amelyet ugyan nem ők követtek el, de a hálózatukat felhasználva mások felelőssé tehetőek értük. Vagyis a 12-14. cikkek célja az internetes szolgáltatást nyújtó vállalkozások kimentése a felelősség alól. Ezen a ponton mindenképpen különbözik az 5. cikk (1) bekezdésétől, amely egy kizárólagos vagyoni jog gyakorlása alól enged kivételt, vagyis az Elker-irányelv sokkal szélesebb körben biztosítja a mentesülést egy eltérő alanyi kör számára szerzői jogi jogsértések esetében.

Az Elker-irányelv 12-13. cikkek szembetűnő átfedéseket tartalmaz az 5. cikk (1) bekezdésével.⁹⁴⁹ A 12. cikk (1)-(2) bekezdése az egyszerű továbbítást a következőképpen határozza meg: „[...] az információs társadalommal összefüggő olyan szolgáltatás [...], amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférés biztosításából áll [...]. Az (1) bekezdésben említett adatátvitel és a hozzáférés biztosítása magában foglalja a továbbított információ automatikus, közbenső és átmeneti tárolását annyiban, amennyiben ez az adatátvitel hírközlő hálózaton történő végrehajtásának a kizárólagos céljával történik, és [...] az információt nem tárolják az adatátvitelhez ésszerűen szükségesnél hosszabb ideig.”

Az egyszerű továbbítást végző szolgáltató mentesül a felelősség alól, ha nem ő kezdeményezi az adatátvitelt, nem választja ki az adatátvitel címzettjét, és nem választja meg vagy módosítja a továbbított információt.

A 13. cikk (1) bekezdés a gyórsítótárolóban történő rögzítést (caching) a következőképpen szabályozza: „[...] olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybevevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából áll [...].”

A szolgáltató a caching során harmadik személyek által elkövetett jogsértésekért fennálló felelősség alól a 13. cikk (1) bekezdés a)-e) pontjai alapján mentesül, ha, a) nem módosítja az információt, b) megfelel az információhoz való hozzáféréssel kapcsolatos feltételeknek, c) betartja az információk frissítése tekintetében az ágazatban széles körben

⁹⁴⁸ SEVILLE, 2016. p. 58.

⁹⁴⁹ APLIN, 2005. p. 108.

elismert és alkalmazott szabályokat, d) (...) a technológiát csak az ágazatban széles körben elfogadott és alkalmazott jogszerű módon használja arra a célra, hogy adatokat szerezzen az információ felhasználásáról, valamint e) (...) haladéktalanul intézkedik a tárolt információ törléséről vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről, amint ténylegesen tudomást szerez arról, hogy az információt az adatátvitel forrásánál törölték a hálózatról vagy megszüntették az ahhoz való hozzáférést, vagy bíróság, illetve közigazgatási hatóság rendelte el a törlést vagy a hozzáférés megszüntetését.”

A metszéspontokat az alábbi táblázat szemlélteti:

Infosoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdés	Elker-irányelv (12. cikk)	Elker-irányelv (13. cikk)
<ul style="list-style-type: none"> - járulékos vagy közbenső jellegű, - valamely eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét képezi, - kizárólagos célja, hogy lehetővé tegyék a mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény hálózaton harmadik személyek között közvetítő szolgáltató által végzett átvitelét, vagy jogszerű felhasználását [és önálló gazdasági jelentőséggel nem bírnak]. 	<ul style="list-style-type: none"> - információ hírközlő hálózaton keresztül történő továbbítása, - hírközlő hálózathoz való hozzáférés biztosítása, - amely magában foglalja a továbbított információ automatikus, közbenső és átmeneti tárolását, - amennyiben az adatátvitel hírközlő hálózaton történő végrehajtásának a kizárólagos céljával történik, - az információt nem tárolják az adatátvitelhez ésszerűen szükségesnél 	<ul style="list-style-type: none"> - a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbítása.

A két irányelv egymáshoz való viszonyának meghatározásában támpontként szolgál az Elker-irányelv (50) preambulumbekzdése és az InfoSoc-irányelv (16) preambulumbekzdése. Az előbbi kimondja, hogy a szerzői és szomszédos jogok védelme szempontjából lényeges, hogy a két irányelv egyszerre lépjen hatályba. Az utóbbi pedig akként rendelkezik, hogy az InfoSoc-irányelvet az Elker-irányelvhez *„hasznló időbeli keretek között kel átültetni, mivel az az irányelv olyan alapelvek és rendelkezések harmonizált kereteit állapítja meg, amelyek egyebek mellett ezen irányelv jelentős elemeire is vonatkoznak.”* Az InfoSoc-irányelv *„nem érinti”* az Elker-irányelv *„felelősséggel kapcsolatos rendelkezéseit.”* Aplin úgy véli, hogy ez nem jelenthet mást, mint azt, hogy ahol az Elker-irányelv speciális rendelkezéseket tartalmaz az InfoSoc-irányelvhez képest, ott az Elker-irányelv alkalmazandó. Ahol nincsen az adott kérdésre kifejezett rendelkezés az Elker-irányelvben, ott arra az InfoSoc-irányelv szabályait lehet felhívni.⁹⁵⁰

Ezt támasztja alá az alanyi kör is, amelyekre nézve az irányelvek kimentési lehetőségét, illetve szabad felhasználási esetköröt biztosítanak. Az Elker-irányelv 12-13. cikkei az elektronikus kereskedelmi szolgáltatók mentesülési eseteire alkalmaznak szabályokat, az 5. cikk (1) bekezdés pedig az egyszerű végfelhasználók számára biztosít kivételt a többszörözési jog alól annak érdekében, hogy a jogosultak ne terjeszthessék ki ellenőrzésüket az internetes böngészési tevékenységre, amely szükségképpen maga után vonja az adat gyorsítótárolóban való rögzítését.⁹⁵¹

Ha az 5. cikk (1) bekezdés nem is alkalmazható a szoftverek és adatbázisok tekintetében, Aplin úgy véli, hogy az Elker-irányelv (11) preambulumbekzdése alapján – amely kimondja, hogy az Elker-irányelv nem érinti a védelemnek [...] a közösségi jogi aktusok által biztosított szintjét [...] – annak 12-13. cikkei alkalmazhatók az elektronikus kereskedelmi szolgáltatók esetében, ha az információ, amely hálózatukon keresztül megy olyan szerzői művet takar, amely vagy az Adatbázis-, vagy a Szoftver-irányelv hatálya alá esik.⁹⁵²

Aplin gondolatmenetével egyetértve az alábbi következtetések szűrhetők le a citált rendelkezések elemzését követően.

⁹⁵⁰ APLIN, 2005. p. 108.

⁹⁵¹ Uo. p. 109.

⁹⁵² Uo.

Először is az 5. cikk (1) bekezdése nem hívható fel azokban az esetekben, amelyekre nézve az Adatbázis-irányelv, vagy a Szoftver-irányelv tartalmaz rendelkezéseket. Ezt Gyenge is megerősíti, utalva arra, hogy az InfoSoc-irányelv nem érinti és nem is befolyásolja a számítógépi programok és az adatbázisok jogi védelméről rendelkező hatályos szabályokat. Ugyanakkor hozzá teszi azt is, hogy miközben a Szoftver-irányelv rendelkezései érintetlenek maradnak, azok mellett alkalmazni kell az InfoSoc-irányelv védelmi rendszerét, ide értve az előbbiben nem biztosított nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel jogát. Így pedig lehetőség van az 5. cikk korlátozásainak alkalmazására is. Ugyanez nem igaz az Adatbázis-irányelvre, amely ismeri a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel jogát, így ott nem hívható fel az InfoSoc-irányelv korlátozási rezsímje.⁹⁵³

Másodszor az 5. cikk (1) bekezdés csak olyan esetekre alkalmazható, amikor magánszemély böngészés célból használja az Internetet. Ez a tevékenység nem bír önálló gazdasági jelentőséggel, de szükséges az adatátvitelhez az információ időleges, járulékos vagy közbenső többszörözése, amely cselekmény a műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része, és amelynek a kizárólagos célja, hogy lehetővé tegyék a mű átvitelét vagy jogszerű felhasználását. A tevékenység nem terjedhet ki szoftverek és adatbázisok többszörözésére.⁹⁵⁴

Harmadszor az Elker-irányelv 12-13. cikke internet-hozzáférés szolgáltatók kimentési lehetőségeit tartalmazza éppen azon esetek tekintetében, amelyek a harmadik személyek (jellemzően a szolgáltatást igénybe vevő felhasználók) hálózatot igénybe vevő magatartása során keletkeztethetnek jogsértést.

Negyedszer az Elker-irányelv tárgyalt cikkei a (11) preambulumbekzdés alapján alkalmazhatók olyan információk átvitelére, illetve gyórsítótórolóban való rögzítésére, amely információk mögött olyan szerzői művek húzódnak meg, amelyek az Adatbázis- és Szoftver-irányelvek hatálya alá tartoznak.

Ötödször az 5. cikk (1) bekezdés és a 12-13. cikkek tehát értelmezésem szerint ugyanannak az éremnek a két oldalai, ugyanazt a tevékenységi-technológiai kört fedik le.⁹⁵⁵ Előbbi azt a célt szolgálja, hogy a magánszféra internetes böngészési cselekményeit a jogosultak ne tudják uralmuk alá vonni. A másik pedig azt hivatott elősegíteni, hogy az internetes hálózatokat üzemeltető hozzáférés szolgáltatók kimenthessék felelősségüket

⁹⁵³GYENGE, 2010. (1) p. 126.

⁹⁵⁴APLIN, 2005. p. 109.

⁹⁵⁵ A 14. cikkben szabályozott tárhelyszolgáltatás már kívül esik e technikai körön, mivel ott az adat tartos többszörözésére és tárolására kerül sor.

harmadik személyek szerzői jogi jogsértéseiért. Von Lewinski és Walter ezt úgy fogalmazzák meg, hogy az 5. cikk (1) bekezdése csak ott alkalmazható, ahol a felhasználás egyébként is jogszerű volt. Ha nem így történt, akkor az elektronikus kereskedelmi szolgáltatók még mindig mentesülhetnek az Elker-irányelv szabályai alapján.⁹⁵⁶

3.2.2.4. Az időleges többszörözés az EUB esetjogában

Az időleges többszörözés kérdésében az EUB joggyakorlata annyira előremutató, hogy érdemesnek és szükségesnek tartom, hogy külön tárgyaljam, majd pedig értékeljem. Az érdemesség leginkább abban mutatkozik meg, előrebocsátva az értékelés egy kis morzsáját, hogy a luxembourgi fórum az alább citált esetekben, igaz a háromlépcsős teszt figyelembe vételével, de teret engedett azon új üzleti modellek előtt, amelyek a technológia által indokolt mértékben időlegesen többszörözték a felhasznált szerzői műveket.

Az *Infopaq*-ügyben⁹⁵⁷ a névadó vállalkozás az írott média-figyelés és elemzés területén tevékenykedett, amely dán napilapokból és más időszak kiadványokból származó cikkeket foglalta össze. A cikkek kiválasztását megrendelésre végezték, az összefoglalókat pedig e-mailben küldték el a megrendelőknek. A kivonatolt cikkeket a megrendelői igényeknek megfelelően választották ki, úgynevezett „*adatrögzítési eljárás*” során.⁹⁵⁸

Az ellenérdekelt fél a dán napilapkiadók szakmai egyesülete volt. Miután tudomást szerzett arról, hogy az Infopaq tevékenységét a jogosultak hozzájárulása nélkül végzi, a cikkeket pedig kereskedelmi célból, szkennelés útján többszörözi, értesítette erről az Infopaq-ot. A DDF az Infopaq által végzett adatrögzítési eljárás során négy olyan fázist különböztetett meg, amelyekhez álláspontjuk szerint a szerzői jogi jogosultak engedélyét kellett volna kérni.⁹⁵⁹

Az első felhasználási cselekmény a kiadványok manuálisan történő rögzítése egy elektronikus adatbázisban. Ezt követően beszkenelték a kiadványok kiválasztott szakaszait. A beszkenelt oldalak TIFF-fájllá alakultak. A módszer során a TIFF-fájlokat átküldték egy OCR szerverre, amelyet az digitálisan feldolgozható adatokká alakította át. A betűk képei olyan kódokká konvertálódtak, amelyek jelzik a számítógépnek, hogy az adott kód mely karaktert jelöli, így a gép képessé válik a szöveg olvasására, amely

⁹⁵⁶VON LEWINSKI – WALTER, 2013. p. 1026.

⁹⁵⁷C-5/08. *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening* ECLI:EU:C:2009:465.

⁹⁵⁸Uo. 13. pont.

⁹⁵⁹Uo. 14-16. pont.

szövegek bármely szövegszerkesztő programban megjeleníthetővé válnak. Ezt követően a digitális szövegfájl feldolgozták, hogy az a megadott keresőszó beírása után kereshetővé váljon. Találat esetén olyan fájl képződött, amely megmutatta a keresett kiadványt, szakaszt és oldalszámot. A keresést elősegítendő rögzítésre került a keresőszó előtti és utáni öt szó is. A keresés végén a szövegfájl törlődött. Az adatrögzítési eljárás végén továbbá egy adatlap azonban kinyomtatásra került, amelyen a felhasznált kiadvány minden olyan oldala szerepelt, amelyen a beírt keresőszó megtalálható volt.⁹⁶⁰

Az EUB hosszasan elemezte az InfoSoc-irányelv 2. cikkét. Elsőként leszögezte, hogy az irányelv sem a többszörözés, sem a részben történő többszörözés fogalmát nem határozza meg. Ezért a fogalmakat a szöveg kontextusában – a rendelkezés kifejezéseire és a szövegösszefüggésre tekintettel – kell értelmezni, miközben figyelemmel kell lenni a vizsgált irányelv és a nemzetközi szerzői jogi célkitűzésekre.⁹⁶¹

Miután a Bíróság megállapította, hogy mit kell egyéni, eredeti jellegű szerzői műnek tekinteni,⁹⁶² azt is kimondta, hogy a mű részletét, amennyiben hozzájárul az egész mű egyéni, eredeti jellegéhez, szintén megilleti a szerzői jogi védelem.⁹⁶³ Mivel az újságcikkeket jellegüknél fogva irodalmi műként védelem illeti, így nem is lehet kérdés, hogy mind a szóban forgó művek, mind azok részletei szerzői műnek tekintendők. A szavak önmagukban ugyan nem védettek, de azok mondatokba szövése tükrözi a szerző egyéniségét, amely megállapítás fontos a kulcsszavas keresés szempontjából, mivel a keresés eredménye tartalmazhat olyan mondatokat, mondatrészeket, amelyekből egyértelműen lehet következtetni a szerzőre és alkotására. Ebből következik, hogy a mondatrészek többszörözése a mű részben történő többszörözésének tekintendő.⁹⁶⁴

Ezek a kifejezések, tizenegy szavas mondatrészek minden alkalommal többszörözésre kerülnek, amikor a kulcsszó megjelenik. Mivel pedig gyakran több kulcsszót is figyelembe vesz a rendszer, ezért a szövegkivonatok felhalmozódása terjedelmesebb részletek többszörözéséhez is vezethet, amely részletek egyéni, eredeti jellegűek lehetnek. Mindezekre tekintettel a többszörözés kérdésére a bíróság azt a választ adta, hogy az adatrögzítési eljárás során megvalósuló cselekmények, amelyek a részletek

⁹⁶⁰ Uo. 17-21. pont.

⁹⁶¹ Uo. 30-32. pont.

⁹⁶² Uo. 33-37. pont.

⁹⁶³ Uo. 38. pont.

⁹⁶⁴ Uo. 44-48. pont.

tárolásából, majd kinyomtatásából állnak a részben történő többszörözés megalapozására adhatnak okot.⁹⁶⁵

Az Infopaq által végzett azon többszörözési eljárás kapcsán, amely során az elektronikus keresési eljárást követően törlésre kerülnek a másolatok, az EUB kimondta, hogy az időleges és közbenső többszörözési cselekmények célja, hogy lehetővé tegyék azon műszaki eljárás megvalósítását, amelynek elválaszthatatlan és lényeges részét képezik. Az ilyen jellegű többszörözési cselekmények nem léphetik túl azt a mértéket, amely a szóban forgó eljárás megfelelő működéséhez szükséges. Fontos kritériuma tovább a „*valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része*” fordulatnak, hogy a másolatok megőrzése vagy törlése nem függhet a másolást végző egyéni mérlegelésétől, hiszen így nem lenne biztosított, hogy a felhasználáshoz szükséges, időleges másolat a felhasználást követően azonnal törlődni fog.⁹⁶⁶

Mindezekből következik, hogy „*közbensőnek*” akkor kell tekinteni a többszörözési cselekményt, amennyiben annak időtartama nem haladja meg az érintett műszaki eljárás megfelelő működéséhez szükséges mértéket, a cselekmény eredményének pedig automatikusan, emberi beavatkozás nélkül törlődni kell. Mivel az Infopaq tevékenysége során létrejött TIFF-fájlok a szövegfájlok létrehozása után automatikusan törlődnek, ezért az imént citált rendelkezéseket alkalmazhatóságát nem zárta ki az EUB az alapul fekvő ügyben.⁹⁶⁷ Ugyanakkor figyelmeztetett arra, hogy a tizenegy szavas szövegfájlok kinyomtatásával materiális hordozóra történik a többszörözés, amelyek nem törlődnek automatikusan. Sőt, a másolatok fennmaradása kizárólag a többszörözést végző személy akaratától függ, amely így huzamosabb időtartamban is fennmaradhat, így ez az utolsó mozzanat, vagyis a szövegkivonatok kinyomtatása nem tekinthető közbensőnek és járulékos jellegűnek.⁹⁶⁸

Az EUB tehát a szövegkivonatok kinyomtatását nem minősítette közbenső, vagyis engedély nélkül végezhető tevékenységnek,⁹⁶⁹ ugyanakkor a TIFF fájlok létrehozása, majd az azt követő automatikus törlődését szemlélve nem zárta ki a közbenső jelleget, vagyis az ítélet utat mutathat hasonló jellegű ügyek megítéléséhez.

Az első Infopaq-döntés tehát még úgy ítélte meg, hogy „*az adatrögzítési eljárás folyamán megvalósított cselekmény, amely egy védelem alatt álló műből származó tizenegy*

⁹⁶⁵ Uo. 50-51.pont.

⁹⁶⁶ Uo. 59-62. pont.

⁹⁶⁷ Uo. 63-65. pont.

⁹⁶⁸ Uo. 66-72. pont.

⁹⁶⁹ Uo. 73-74. pont.

szavas szövegvonatásból és azt követő kinyomtatásból áll, tartozhat a részben történő többszörözésnek (...) a 2. cikk (...) fogalma alá, amennyiben (...) az így átmásolt elemek a szerző saját szellemi alkotásának kifejeződései.” Ezen túlmenően a tizenegy szavas szövegvonatás kinyomtatását a bíróság úgy ítélte meg, hogy azok „nem teljesítik az (...) 5. cikk (1) bekezdésében foglalt, közbenső jellegre vonatkozó feltételt, ennél fogva ezen eljárás nem végezhető az érintett szerzői jogi jogosultak hozzájárulása nélkül.”⁹⁷⁰

Az Infopaq tevékenysége körüli vita az EUB előzetes döntésével nem ért véget. Az *Infopaq II*-ügyben⁹⁷¹ a Højesteret újfent az EUB-hoz fordult. A kérdések most is „műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része” fordulat elemzésére, a „jogszerű felhasználás” és az „önálló gazdasági jelentőség” fogalmára, továbbá a háromlépcsős teszt értelmezésére irányultak.⁹⁷²

Az EUB először megerősítette az Infopaq I-ügyben tett megállapításokat.⁹⁷³ Az első és második kérdésben az EUB megállapítása szerint a „műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része” fordulat azt jelenti, hogy a többszörözési cselekményeknek a maguk egészében kell a szóban forgó műszaki eljárás során megvalósulniuk. Sem részben, sem egészben nem mehetnek végbe a műszaki eljárás hatókörén kívül. Ez azt is jelenti, hogy a műszaki cselekménynek ténylegesen meg kell történnie, mivel nélküle a műszaki eljárás hatékonyan nem töltheti be a rendeltetését. Arra nézve, hogy a többszörözésnek az eljárás mely szakaszában kell megtörténnie, az InfoSoc-irányelv nem tartalmaz egyértelmű rendelkezést. Ugyanez igaz az emberi tényező kérdésére, vagyis az irányelv nem zárja ki sem azt, hogy emberi beavatkozás történjen a műszaki eljárás során, sőt azt sem, hogy az időleges többszörözési cselekmény manuálisan kezdődjön. Az Infopaq tevékenysége során alkalmazott eljárás a leírt többszörözési cselekmények nélkül a rendeltetését nem tölthetné be megfelelően és hatékonyan. A nyomtatott cikkek digitalizálása nélkül ugyanis a keresési kulcsszavak nem volnának beazonosíthatók és kivonatolhatók.⁹⁷⁴

A levezetés tükrében az EUB az első és a második kérdésekre azt válaszolta, hogy az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy „valamely adatrögzítési eljárás során végzett olyan időleges többszörözési cselekmény, mint az alapeljárás tárgyát képezők, megfelelnek annak a feltételnek, miszerint e cselekmények a

⁹⁷⁰ Uo. 76. pont.

⁹⁷¹ C-302/10. *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening* ECLI:EU:C:2012:16.

⁹⁷² Uo. 23. pont.

⁹⁷³ Uo. 25-27. pont.

⁹⁷⁴ Uo. 29-38. pont.

*műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét kell képezniük, annak ellenére, hogy az említett eljárás azokkal kezdődik és végződik, továbbá emberi beavatkozással jár.*⁹⁷⁵

Hogy az alapügyben végzett időleges többszörözési cselekményeknek egyetlen, kizárólagos célt kell-e szolgálniuk a Fórum azt a választ adta, hogy mivel a műszaki eljárás a sajtócikkek összefoglalásának hatékonyabb elkészítését és felhasználását segítette elő, a tizenegy szavas szövegvonatok más felhasználási módokat nem tettek lehetővé, így a *„többszörözési cselekmények egyetlen (kizárólagos) célt szolgálnak, amely esetünkben a szerzői művek, illetve más védelem alatt álló teljesítmények jogszerű felhasználásának lehetővé tétele.*⁹⁷⁶

Az önálló gazdasági jelentőséggel kapcsolatban az EUB először is rávilágított arra, hogy a védett művek és teljesítmények önmagukban is gazdasági értékkel rendelkeznek, a hozzájuk való hozzáférésnek és felhasználásuk jogszerűségének gazdasági jelentősége kell, hogy legyen. Ezen felül a felhasználás céljának a művek felhasználása megkönnyítésére vagy felhasználásuk hatékonyabbá tételére kell irányulnia. Amennyiben e feltételek megvalósulnak, akkor a felhasználás üzleti nyereségre vezet, amely egyet jelent a haszon növekedésével és az előállítási költségek csökkenésével. Ebben az esetben a többszörözési cselekménynek nem lehet olyan gazdasági előnye, amely eltér, vagy elválasztható a jogszerű felhasználásból fakadó gazdasági előnytől. Az alapügyben megvalósított időleges többszörözési cselekménynek nincs önálló gazdasági jelentősége, mivel az előnyök csak a lemásolt művek felhasználásakor jelentkeznek anyagi formában, amelyek ráadásul el sem térnek és nem is választhatók el a felhasználásukból származó előnyöktől.⁹⁷⁷

Mindezekre tekintettel az a döntés született az ötödik és hatodik kérdésekre, hogy olyan időleges többszörözési cselekmények, amelyeknek az alapügy adatrögzítési eljárása során megtörténnek, megfelelnek annak a feltételnek, hogy *„nem lehet önálló gazdasági jelentőségük, amennyiben egyrészt e cselekmények megvalósítása a védelem alatt álló mű jogszerű felhasználásából származó előnyökön túlmenően nem keletkeztet további előnyöket, másrészt pedig az időleges többszörözési cselekmények nem eredményezik e mű megváltoztatását*⁹⁷⁸

⁹⁷⁵ Uo. 39. pont.

⁹⁷⁶ Uo. 43-46. pont.

⁹⁷⁷ Uo. 47-51. pont

⁹⁷⁸ Uo. 54. pont.

Végül az EUB érvelése szerint a kérdéses időleges többszörözési cselekmények megfelelnek a háromlépcsős tesztnek, amennyiben az 5. cikk (1) bekezdésében foglaltakat maradéktalanul kimerítik.⁹⁷⁹

A *Meltwater*-ügyben⁹⁸⁰ az EUB-nak fentiekhez hasonló háttérű kérdésekben kellett döntés hoznia. A Meltwater egy olyan médiafigyelő szolgáltatást üzemeltetett, amely összefoglalókat tett ügyfelei számára online hozzáférhetővé. Ezek az összefoglalók interneten közzétett sajtócikkekből álltak, amelyeket az ügyfelek által megadott keresőszavak alapján állítottak össze.⁹⁸¹ E tevékenységet sérelmesnek találta az NLA, az Egyesült Királyságban működő lapkiadókat tömörítő közös jogkezelő szervezet, mivel a Meltwater tevékenységéhez nem kért engedélyt a jogosultaktól.⁹⁸²

A jogvita arra irányult, hogy az internetes böngészés során a monitoron kivetített és eközben a gyorsítótárólóban rögzített, a weboldalon elérhető szerzői művek megtekintéséhez szükséges-e a szerző előzetes engedélye, ha eközben sem a mű letöltésére, sem pedig kinyomtatására nem kerül sor.⁹⁸³

A Supreme Court az ügyet úgy ítélte meg, hogy a *„képernyőn készült és a gyorsítótárólóban tárolt másolatok eleget tesznek a 2001/29 irányelv 5. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.*” Ennek ellenére mégis az EUB-hoz fordult az egységes uniós jogalkalmazás megteremtése érdekében.⁹⁸⁴

Az EUB mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a hasonló jogvitában született döntések és az 5. cikk (1) bekezdésében foglaltak célja, hogy biztosítsák *„az új technológiák fejlesztését és működését, valamint megfelelő egyensúlyt biztosítsanak [...] a jogosultak és [...] a védelemben részesülő művek azon felhasználóinak jogai és érdekei között, akik részesülni kívánnak az új technológiákból.*”⁹⁸⁵

Ezt követően megállapította, hogy az 5. cikk (1) bekezdésének negyedik és ötödik feltétele teljesült, így nem képezi vizsgálat tárgyát. Az első feltétel esetében úgy látta, hogy mivel a megtekintett weboldal másolatai a gyorsítótárólóból idővel, illetve más megtekintett oldalak adataival való felülírással törlődnek, így azok időleges jellegűek. A harmadik feltétel kapcsán kifejtette, hogy a művek gyorsítótárólóban való többszörösítése, majd az e másolatokra épülő képernyőn való megjelenítés a műszaki eljárás hatékony

⁹⁷⁹ Uo. 56-57. pont.

⁹⁸⁰ C-360/13. Public Relations Consultants Association Ltd v Newspaper Licensing Agency Ltd és társai ECLI:EU:C:2014:1195.

⁹⁸¹ Uo. 7. pont.

⁹⁸² Uo. 8-13. pont.

⁹⁸³ Uo. 14. pont.

⁹⁸⁴ Uo. 18-20. pont.

⁹⁸⁵ Uo. 24. pont.

működése szempontjából elengedhetetlenek, ennek megfelelően teljes egészükben az eljárás során mennek végbe. A szabad felhasználásként való minősítésnek nem képezheti akadályát az a felvetés, miszerint a böngészést, mint műszaki eljárást a felhasználó maga indította el. E megállapítás a korábbi esetjogra vezethető vissza, amelynek tükrében az 5. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal nem ellentétes, ha a műszaki eljárás emberi beavatkozással jár együtt, vagy ha az eljárást manuálisan indították el vagy zárták le. Ebből az is következik, hogy a kérdéses képernyőn való többszörözés a műszaki eljárás elválaszthatatlan része.⁹⁸⁶

A fentiek tükrében az EUB megerősítette a hozzá kérdéseket előterjesztő tagállami bíróság vélekedését. Eszerint „*a gyorsítótárban tárolt másolatok jelentősen megkönnyítik az internetes böngészést, e másolatok nélkül az internet ugyanis nem tudna megbirkózni az online adattovábbítás tényleges mennyiségével. Ilyen másolatok készítése nélkül a weboldalak megtekintéséhez használt eljárás egyértelműen nem lenne ilyen hatékony és nem tudna megfelelően működni.*”⁹⁸⁷

Ami a többszörözési cselekmény járulékos vagy közbenső jellegét illeti, az EUB először is emlékeztetett arra, hogy egy cselekmény akkor tekinthető *közbensőnek*, ha „*időtartama az érintett műszaki eljárás megfelelő működéséhez szükséges mértékre korlátozódik.*” Az eljárás oly mértékben van automatizálva, hogy mindenféle emberi beavatkozás nélkül törli a többszörözött műpéldányokat, amint azok a rendeltetésüket betöltötték. Ez akkor is így van, ha a mechanizmust megelőzi egy olyan emberi beavatkozás, amely a használat befejezésére irányul. Nem zárja ki ugyanis a minősülést, hogyha a műszaki eljárást emberi kéz indítja el vagy zárja be.⁹⁸⁸ Ugyanígy közbensőnek minősítette a bíróság a képernyőn készült másolatokat, mivel függetlenül attól, hogy meddig van a böngészőben megnyitva, az oldal képernyőn való megjelenítése a műszaki eljárás megfelelő működéséhez szükséges mértékre korlátozódik.⁹⁸⁹

A *járlékos jelleg* akkor hívható fel, ha „*sem a létezését, sem a célját tekintve nem önálló ahhoz a műszaki eljáráshoz képest, amelynek a részét képezi.*”⁹⁹⁰ E megállapításnak oka, hogy a gyorsítótárban tárolt másolatok nem önállóak, sem céljukat, sem létezésüket tekintve, hanem teljes mértékben a böngészés céljának vannak alárendelve. A célhoz kötött

⁹⁸⁶ Uo. 25-33. pont.

⁹⁸⁷ Uo. 35. pont.

⁹⁸⁸ Uo. 36-40. pont.

⁹⁸⁹ Uo. 46. pont.

⁹⁹⁰ Uo. 43. pont.

műszaki eljáráson kívül a felhasználók nem is tudnának a gyorsítótárban másolatokat készíteni.⁹⁹¹

A Bíróság megállapította tehát, hogy az öt feltett kérdésből négy megfelel az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdésének. A képernyőn és a gyorsítótárban készült másolatok megfelelnek a háromlépcsős tesztnek, amennyiben a weboldalak megtekintését célozzák. Az e célból készített másolatok nem is sértik indokolatlanul a jogosultak jogos érdekeit. Ennek oka, hogy az érintett műveket a weboldalak szerkesztői közvetítik a nyilvánossághoz, akik előzetesen kötelesek a szükséges felhasználási engedélyeket beszerezni. Ebből pedig következik, hogy a végfelhasználóknak már nem kell külön engedélyt kérni olyan művek megtekintést célzó felhasználására, amely eleve jogszerűen került nyilvánossághoz közvetítésre.⁹⁹² A webes böngészéshez szükséges műszaki eljárások során végzett időleges többszörözési cselekmények nem sértik a művek rendes felhasználását sem, mivel maga is rendes felhasználásnak tekintendő, mert lehetővé teszi, hogy a weboldal szerkesztői által nyilvánossághoz közvetített művek a végfelhasználók tömegeihez eljussanak. A másolatok készítése ennek a folyamatnak képezi a részét, így nem lehet sérelmes a művek rendes felhasználására.⁹⁹³

Az EUB ítéletében kimondta, hogy az 5. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy *„a felhasználó számítógépének képernyőjén készült és a számítógépe merevlemezének gyorsítótárában tárolt azon másolatok, amelyeket egy végső felhasználó egy weboldal megtekintésekor készít, eleget tesznek azoknak a feltételeknek, amelyek szerint ezeknek a másolatoknak időlegeseknek kell lenniük, közbenső vagy járulékos jelleggel kell bírniuk, és valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét kell képezniük, valamint eleget tesznek az ezen irányelv 5. cikkének (5) bekezdésében megállapított feltételeknek, és ezért ezeket a másolatokat a szerzői jogok jogosultjának engedélye nélkül lehet készíteni.*”⁹⁹⁴

A Meltwater-ügynek lezajlott az amerikai megfelelője is.⁹⁹⁵ A Meltwater internetes médiafigyelő szolgáltatásnak a szerzői jogok közvetlen és közreműködői megsértéséért kellett felelnie, amiért az közzétette a felperes Associated Press (AP) híreinek részleteit. Technikáját tekintve a Meltwater keresője automatikusan böngészte az Internetet és gyűjtötte a híreket, amelyeket aztán az előfizetői részére hozzáférhetővé tett oly módon,

⁹⁹¹ Uo. 49-50. pont.

⁹⁹² Uo. 54-59. pont.

⁹⁹³ Uo. 60-61. pont.

⁹⁹⁴ Uo. 64. pont.

⁹⁹⁵ Associated Press v. Meltwater U.S. Holdings, Inc. 931 F. Supp. 2d (S.D.N.Y. 2013.).

hogy az előfizetői kérésre a címsor, a cikk forrása és az ahhoz vezető hiperlink volt hozzáférhető. Az előfizetők a keresési eredményeket archiválhatták is a Meltwater központi szerverén. Az AP bevételeinek a java a hírekről beszámoló cikkek online közzétételéből származó jogdíjakból származott. A Meltwater vitatta a kereset jogosságát, mivel érvelése szerint tevékenysége, mint keresőmotor, megfelel a fair use-tesztnak. Ezt az eljáró bíróság azzal utasította el, hogy az üzleti modell arra épül, hogy szisztematikusan gyűjtse és lemásolja a híreket, amelyeket aztán az előfizetői díj ellenében hozzáférhetővé tesz. Ezzel közvetlenül konkurál a jogosultakkal.⁹⁹⁶

Az időleges többszörözés kérdése felmerült az *FAPL v QC Leisure*-ügyben is. Az EUB az InfoSoc-irányelv 2. és 5. cikkének vizsgálata során elsőként megállapította, hogy az ügy szempontjából releváns, szerzői jogilag védett műveknek a közvetítés nyitó képsorait, a főcímenét, a korábbi mérközések jelentősebb eseményeit tartalmazó összefoglalókat és a különböző grafikákat kell tekinteni.⁹⁹⁷

A negyedik kérdés megválaszolását az EUB a 2. cikk értelmezésével kezdte, megállapítva, hogy a benne foglalt többszörözési jog fogalmát „*az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni.*” E jogot olyan művek tekintetében lehet felhívni, „*amely a szerző saját szellemi alkotását képezi.*” Az alkotások egyes részleteit tehát akkor illeti meg a szerzői jogi oltalom, ha elemei az azt létrehozó szerző egyéni, eredeti szellemi alkotásai. Ha az egy időben többszörözött részletek tartalmaznak védett elemeket, akkor azok a 2. cikk a) pontja értelmében részleges többszörözés hatálya alá esnek. Ez akkor is így van, ha az egymás után következő részletek egy műszaki eljárás keretében azonnal törlődnek.⁹⁹⁸

Az 5. cikk (1) bekezdésének feltételei közül a dekódoló eszköz memóriájában történő időleges többszörözési cselekmények teljesítik az időlegesség követelményét, közbensők és elválaszthatatlan részei a műholdas dekódoló készülék és a televízió által megvalósított műszaki eljárásnak, amely lehetővé teszi a sugárzott műsorok vételét.⁹⁹⁹

A negyedik feltétel érvényesüléséhez az szükséges, hogy a mű vagy más védett teljesítmény időleges többszörözése vajon a jogszerű felhasználás lehetővé tételének céljával valósul meg. A jogszerűség akkor állapítható meg, ha a felhasználást a jogosult engedélyezte vagy egyébként jogszabály nem korlátozza. Mivel az angliai felhasználásokra a pub tulajdonosa nem kapott engedélyt, ezért az utóbbi feltételnek kell fennforognia. Az időleges többszörözési cselekményekre azért kerül sor, hogy lehetővé váljon a műholdas

⁹⁹⁶ LARKIN, 2014. p. 430-431.

⁹⁹⁷ Uo. 152. pont.

⁹⁹⁸ Uo. 154-157. pont.

⁹⁹⁹ Uo. 165. pont.

dekódoló egység és a televízió képernyőjének megfelelő működtetése, mivel a nézők csak így tudják a műveket venni, megtekinteni.¹⁰⁰⁰ Az efféle tevékenységet, vagyis a televíziós műsorok „vételt és otthoni megtekintését az Unió vagy az Egyesült Királyság szabályozása nem korlátozza [...] ebből következően ez jogszerű cselekmény. [...] A műsoroknak ezt a vételt jogszerűnek kell tekinteni, ha az Egyesült Királyságtól eltérő tagállamból származó műsorról van szó, és ha arra külföldi dekódoló készülékkel kerül sor.”¹⁰⁰¹ Vagyis az időleges többszörözési cselekmények „egyetlen célja a műveknek a szerzői jogi irányelv 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett jogszerű felhasználása.”¹⁰⁰² Ebből pedig következik, hogy az alapeljáráshoz „hasonló többszörözési cselekmények eleget tesznek” az 5. cikkben foglalt kivételnek.¹⁰⁰³

Utolsóként a Bíróság kimondta, hogy a gazdasági jelentőség minden esetben fennforog, ha a művek, amelyeket felhasználnak maguk is gazdasági értékkel bírnak. Ugyanakkor fontos, hogy a gazdasági jelentőség önálló legyen, vagyis, hogy meghaladja azt a gazdasági előnyt, amely a védett művet tartalmazó műsorok pusztán vételéből és megtekintéséből származik. Megfordítva az érvelést, az időleges többszörözési cselekmények nem eredményezhetnek olyan gazdasági többletet, amely meghaladja a műsorok pusztán vételéből származó hasznot. Az EUB szerint az alapeljárás többszörözési cselekményei nem rendelkeznek önálló gazdasági jelentőséggel, vagyis kimerítik az 5. cikk (1) bekezdésének utolsó feltételét is.¹⁰⁰⁴

Ha ez nem így lenne, az a (31) és (33) preambulumbekkezdésben megfogalmazott célkitűzéseknek mondana ellent, mivel az összes televíziónézőnek, akik modern vevő- és dekódoló-készüléket használnak, azok működtetéséhez, valamint a műsorok megtekintéséhez a szerzői jogi jogosultaktól engedélyt kellene kérniük. Ez a fórum szerint „megzavarná, sőt megbénítaná az új technológiák hatékony terjesztését és felhasználását.”¹⁰⁰⁵

Az EUB tehát az alapügyhöz hasonló eszközök segítségével végzett ideiglenes többszörözési cselekmények tekintetében úgy találta, hogy eleget tesznek az 5. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, következésképpen nem szükséges a szerzői jogi jogosult engedélye elvégzésükhöz.¹⁰⁰⁶

¹⁰⁰⁰ Uo. 167-170. pont.

¹⁰⁰¹ Uo. 171. pont.

¹⁰⁰² Uo. 172. pont.

¹⁰⁰³ Uo. 171-173. pont.

¹⁰⁰⁴ Uo. 174-178. pont.

¹⁰⁰⁵ Uo. 179. pont.

¹⁰⁰⁶ Uo. 182. pont.

A *Filmspeler*-ügyben¹⁰⁰⁷ az alperes Wullems weboldalakon kínált értékesítésre különféle multimédiás lejátszó eszközöket. A *filmspeler* nevű készülék alkalmas volt arra, hogy valamely kép- vagy hangforrás és a televízió képernyője között kapcsolatot hozzon létre. Az eszköz merevlemezén az alperes által egy olyan nyílt forráskódú szoftver volt telepítve, amely egy strukturált menü segítségével segítette elő a felhasználók böngészését. A kezelőfelületbe olyan kiegészítő modulok, hiperlinkek voltak beépítve, amelyekkel más weboldalak is elérhetőek voltak. Ezek az oldalak bizonyos tartalmak a jogosultak engedélye nélkül váltak a nyilvánosság számára hozzáférhetővé. Az alperes szolgáltatását kifejezetten úgy reklámozta, hogy annak segítségével jogellenes audiovizuális tartalmak is megtekinthetőek.¹⁰⁰⁸

Az EUB-nak azt kellett eldöntenie, hogy a jogellenes forrásból nyilvánossághoz közvetítésre alkalmazható-e az időleges többszörözési kivétel. Másképpen fogalmazva, hogy az illegális streaming technológiák a közvetítő szolgáltató és a megtekintést végző, ekként a műveket időleges jelleggel a készülék gyorsítótárában többszöröző végfelhasználók szintjén kimenthető-e az 5. cikk (1) bekezdése alapján.

Mivel a jogosultak az időleges többszörözéshez és más felhasználáshoz sem járultak hozzá, így a bíróság vizsgálta, hogy a szóban forgó cselekmények a mű olyan felhasználására irányulnak-e, amelyet hatályban lévő rendelkezés nem korlátoz és egyúttal a háromlépcsős tesztnek is megfelel. E helyütt visszautalás történt az *FAPL*-ügyre, amelyben megállapítást nyert, hogy a tévénezők szempontjából a dekódoló berendezésben végzett időleges többszörözési cselekmények tették lehetővé a védett műsorok megtekintését. Ezt a tevékenységet a bíróság ellenkező jogszabályi rendelkezés hiányában megengedettnek találta, mivel a műsort más tagállamban sugározták és külföldi dekódoló készülékkel fogták azokat.¹⁰⁰⁹

A *Filmspeler*-ügy nem hasonlítható a fentiekhez, mert a multimédia-lejátszók kifejezetten azzal kerültek reklámozásra és értékesítésre, hogy a kiegészítő modulok segítségével a felhasználók ingyenesen és engedély nélkül férhessenek hozzá védett művekhez. Ez a megállapítás érvényes az eszköz használata során készített időleges másolatokra is, amelyek sérelmesek a művek rendes felhasználásra, indokolatlanul sértik a

¹⁰⁰⁷ C-527/15. *Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems* ECLI:EU:C:2017:300.

¹⁰⁰⁸ Uo. 14-19. pont.

¹⁰⁰⁹ Uo. 67-68. pont.

jogosultak jogos érdekeit, mert csökken a művekre vonatkozó jogszerű ügyletek száma. Ez indokolatlanul károsítja a jogosultak jogos érdekeit.¹⁰¹⁰

A fenti levezetés után nem lehet csodálkozni a bíróság ítéletén: „az 5. cikk (1) és (5) bekezdésének rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy harmadik feleknek szerzői jogi védelem alatt álló műveket a szerzői jogi jogosult engedélye nélkül kínáló weboldaláról megszakítás nélküli adatfolyam útján való közvetítés révén megszerzett műveknek az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló multimédia-lejátszóra történő időleges többszörözésére irányuló cselekmények nem tesznek eleget az említett rendelkezésekben foglalt feltételeknek.”¹⁰¹¹

3.2.2.5. Az EUB döntéseinek összegzése

Az EUB előtt zajlott eljárásokból leszűrhető néhány alapvető következtetés. Az vitán felül áll, hogy a többszörözés jogát az EU szerzői joga elismeri és védi a digitális térben végzett többszörözési cselekmények esetén is. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a jogalkotó által, helyesen beiktatott időleges többszörözési kivételt az EUB igyekszik következetesen alkalmazni. Az ismertetett ügyek fejlődési íve illeszkedik abba az „aktivista agendába” (*activist agenda*), melynek során az 1990-es években megalkotott szerzői jogi tárgyú irányelveket az EUB igyekszik jogértelmezésével tovább fejleszteni.¹⁰¹²

Az Infopaq-ügyeket megelőzően nem volt egyértelmű, hogy milyen másolatokat fed pontosan az 5. cikk (1) bekezdése, illetve hogy mit kell érteni a jogszerű felhasználás kitétel alatt.¹⁰¹³ Az EUB először értelmezve az időleges többszörözési kivétel és a 2. cikk egymáshoz való viszonyát,¹⁰¹⁴ megerősítette, hogy a szerző saját szellemi alkotásának egyéni, eredeti jegyeit magán hordozó műrészletek digitális többszörözése a szerző engedélyéhez kötött.¹⁰¹⁵ Ezzel egyúttal Hugenholtz szerint az EUB megadta a szerzői jogi jogsértések harmonizált mércéjét (*harmonized copyright infringement standard*), amely láthatóan a kontinentális szerzői jogi hagyományokon nyugszik, már ami a mű és a szerző közötti egyéni, eredeti jellegű személyes kapcsolatot feltételezi.¹⁰¹⁶

¹⁰¹⁰ Uo. 69-70. pont.

¹⁰¹¹ Uo. 72. pont.

¹⁰¹² HUGENHOLTZ, 2013. p. 514.

¹⁰¹³ WESTKAMP, 2010. p. 693.

¹⁰¹⁴ Uo. p. 694.

¹⁰¹⁵ VAN EECHOUD, 2012. p. 68., 74. Vö. TATTAY, 2015. p. 521.

¹⁰¹⁶ HUGENHOLTZ, 2013. p. 514. Vö. ROSATI, 2010. p. 798., 802-803.

Második körben már úgy ítélte az eljáró fórum, hogy a cikkek digitalizálása során a TIFF-fájlok létrehozása, majd az azt követő automatikus törlődése nem zárja ki a közbenső jelleget, mivel a cselekmény a műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része. A többszörös cselekmények egyetlen kizárólagos célt szolgálnak, amely esetünkben a szerzői művek jogszerű felhasználásának lehetővé tétele. Az időleges másolatoknak nincs önálló gazdasági jelentőségük, ha a jogszerű felhasználásból származó előnyökön túlmenően nem keletkeztet további előnyöket, másrészt pedig az időleges többszörös cselekmények nem eredményezik e mű megváltoztatását. Az időleges többszörös cselekmények nem sérelmesek a mű rendes felhasználására és nem sértik indokolatlanul a jogosultak jogos érdekeit.¹⁰¹⁷

A Meltwater-ügyben ugyancsak teret nyert az 5. cikk (1) bekezdése. Az ítélet szerint a felhasználó számítógépének képernyőjén készült és a számítógép merevlemezének gyorsítótárában tárolt azon másolatok, amelyeket egy végső felhasználó egy weboldal megtekintésekor készít, eleget tesznek az 5. cikk (1) bekezdésének, mert időlegesek, járulékos jellegűek és valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét képezik. Emellett a háromlépcsős teszt feltételeinek is megfelelnek, mivel nem bírnak önálló gazdasági jelentőséggel, ezáltal csorbítják a szerzők jogos érdekeit és nincsenek hatással a szerzői mű elsődleges felhasználására.¹⁰¹⁸

Az FAPL-ügyben ugyancsak teret nyert az időleges többszörös kivétel. Az EUB kimondta, hogy a műsorok vételét, azok otthoni megtekintését – amely a sugárzott műsorba ágyazott művek dekóderben, majd tévéképernyőn való időleges többszörösét is magába foglalta – az alkalmazandó szabályozás nem korlátozza, és így az ilyen vételt jogszerűnek kell tekinteni, ha valamely más tagállamból származó műsorról van szó, amennyiben arra külföldi dekódoló készülékkel kerül sor.¹⁰¹⁹ Ugyanakkor azt is kimondta, hogy a nyilvánossághoz közvetítés fogalma kiterjed a sugárzott műveknek a pubokban jelen lévő vendégek részére televízióképernyő és hangszórók segítségével történő közvetítésére.¹⁰²⁰

Úgy tűnik tehát, hogy a vízvonal az 5. cikk (1) bekezdésének értelmezésénél a háromlépcsős teszt. Ez nyilvánvalóan kiderül a FilmSpeler-ügyből. Hiába valósultak meg ugyanis a kivétel kritériumai, azok az (5) bekezdésbe ütköztek, mert a szolgáltatás nyújtására annak a ténynek a kifejezett tudatában került sor, hogy a végfelhasználók a

¹⁰¹⁷ PILA – TORREMAN, 2016. p. 310.

¹⁰¹⁸ Uo.

¹⁰¹⁹ VAN EECHOU, 2012. p. 66. Vö. RENDAS, 2018. p. 162.

¹⁰²⁰ CISTARO, 2016. p. 139. Vö. TATTAY, 2015. p. 524., FAPL v. QC Leisure ítélet, 211. pont.

segítségével szerzői jogi védelem alatt álló művekhez juthatnak hozzá, ingyenesen és engedély nélkül, csökkentve ezzel a művek jogszerű forgalmát és sértve a jogosultak művek hasznosításához fűződő érdekeit.¹⁰²¹

Az EUB döntései még egy dologra rávilágítanak. Az uniós szerzői jogi rendszer szerint híján volt annak, hogy a megfelelő rugalmassággal kezelje az új technológiai kihívásokat. Különösen igaz ez azokra a felhasználásokra, amelyeket egy tudományos, ipari technológiai rendszer, eljárás vagy eszköz tett lehetővé (*technology-enabled uses*), és amelyek tekintetében a szigorú szerzői jogi előírások szem előtt tartásával az eljáró tagállami bíróságok nem tudtak teret engedni a társadalmilag hasznos, innovatív műfelhasználásoknak.¹⁰²² Kivételek természetesen akadnak. Ezek közé pedig a fent felsorolt EUB döntések besorolhatók, mert a luxembourgi fórum képes volt kellően rugalmasan értelmezni az előírásokat.¹⁰²³ Ahol pedig kellett, ott a háromlépcsős teszt segítségével szabott gátat a jogszerűtlen felhasználási törekvéseknek. Az EUB előtt zajlott eljárások kimenetele Rendás olvasatában alkalmas lehet arra, hogy a tagállami bíróságoknak irányt mutasson, amelyek így képesek lehetnek a technológiai változáshoz igazítani a szerzői jog alkalmazását.¹⁰²⁴ Erre már csak azért is szükség lehet, mert ha szó szerint vennénk a szerzői jogi rendszer minden rendelkezését, akkor Pila és Torremans szerint internetfelhasználók milliói követnének el naponta milliányi jogsértést, és nem nyílna kellő tér az innovatív, új technológiák előtt, hogy a (31) preambulumbekzdésben említett megfelelő egyensúly a jogosultak és felhasználók között zavartalanul megvalósulhasson.¹⁰²⁵

3.2.2.6. Az EUB-n túl

Ugyan nem jutott el az EUB elé az ügy, de a spanyol joggyakorlat ismer egy, az általam felvázolt tendenciába illeszkedő jogesetet. A *Megakini v. Google Spain*-ügy¹⁰²⁶ 2006-ban azzal kezdődött, hogy a Megakini fogadási weboldalt üzemeltető felperes keresetet a Google Spanyolország ellen, amiért az a caching szolgáltatása során többszörözte a felperes szerint szerzői jog által védett weboldalát. Hivatkozott arra is, hogy a népszerű kereső szolgáltatása nem illeszthető be az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1)

¹⁰²¹ RENDAS, 2018. p. 173. Vö. PETRIK, 2017. p. 52.

¹⁰²² RENDAS, 2018. p. 154.

¹⁰²³ XALABARDER, 2016. p. 635.

¹⁰²⁴ RENDAS, 2018. p. 163.

¹⁰²⁵ PILA – TORREMANS, 2016. p. 311.

¹⁰²⁶ *Megakini.com v. Google Spain* N. 172/2012.

bekezdésének hatálya alá. Ezen kívül azonban sem a weboldal egyéni, eredeti jellegét, sem pedig a keletkezett kárt nem tudta hitelt érdemlően bizonyítani. Kérelme arra irányult, hogy a Google szüntesse be spanyolországi szolgáltatását és fizessen kétezer Euró kártérítést.¹⁰²⁷

Az első fokon eljáró barcelonai városi bíróság elutasította a felperesi kérelmet. Először is kiemelte, hogy a kereset csak arra szolgált, hogy a Google-ből pénzt sajtoljon ki, miközben valódi kára nem származott a szolgáltatás tevékenységéből, ráadásul maga a weboldal is inaktív volt már a pert megelőzően is. Másodszor kimondta, hogy a Google az indexált weboldalak szerzői jogait nem kívánta megsérteni, és nem is került sor jogsértésre, mivel a cselekmény az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdésébe illeszkedik (amelyet a spanyol jogalkotó spanyol szerzői jogi törvény 31. cikkében szó szerint ültetett át). Emellett pedig ugyancsak felhívható az Elker-irányelv 13. cikke, amely mentesíti a szolgáltatót a gyorsítótárolás során elkövetett jogsértésekért való felelősség alól. A fórum arra is felhívta a figyelmet, hogy a Google azért sem sértett meg egyetlen vagyoni jogot sem, mert legalább elvben beleértett engedélyt kapott a weboldal nyilvánosságához közvetítésére, amelybe a többszörözés joga beletartozik.¹⁰²⁸ A többszörözés pedig csak időleges és közbenső, az egyetlen célja, hogy a művet a nyilvánossághoz juttassa. Ez egybe vág azon jogosulti érdekekkel, hogy a mű, esetünkben a weboldal a nyilvánosság számára hozzáférhető legyen.¹⁰²⁹

¹⁰²⁷ MINERO ALEJANDRE, 2013. p. 84.

¹⁰²⁸ Pihlajarinne a beleértett felhasználási engedély (*implied license*) megadását egy lehetséges megoldásnak véli olyan esetekben, amelyekben ugyan a jogosult nem adott kifejezett felhasználási engedélyt valamely vagyoni jog gyakorlására, de vélelmezhető, hogy azt bele kell érteni az egyébként megadott felhasználási engedélybe. Ilyennek véli például azt az esetet, amikor a jogosult szabadon elérhető tartalmat helyez el az Interneten, miközben hallgatólagosan hozzájárul ahhoz, hogy azt később mások linkeljék. Ezt azzal indokolja, hogy az Internet végső soron az egymásra hivatkozó linkek elhelyezésére épül mind technikai, mind pénzügyi szempontból. E vélekedés nyert megerősítést a Paperboy-ügyben [Vorschaubilder I-ügy (I ZR 69/08, 29 April 2010)], amelyben a német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság úgy döntött, hogy mivel a felperes anélkül helyezte el a tartalmakat a weboldalon, hogy azokon hatásos műszaki intézkedéseket alkalmazott volna, a linkelés megengedett volt. Lásd PIHLAJARINNE, 2017. p. 962., 964. A beleértett felhasználási engedély problémáját Lee is alkalmasnak tartja a felhasználók és jogosultak közötti jogviták orvoslására. Elősegítheti az online információáramlást, miközben kiegyenlítheti az egymásnak feszülő érdekeket. Lee ugyancsak utal rá, hogy a MyVideo-ügyben hozott ítéletek közel állnak ehhez a beleértett engedély elméletéhez. A többszörözés joga éppen alkalmas ennek az elméletnek az alátámasztására, hiszen az online térben a nyilvánossághoz közvetítés, hozzáférhetővé tétel során másodlagos, automatikus és közbenső többszörözési cselekmények történnek ugyan, de a mű gazdasági hasznosítása nem ezek készítésére, hanem egy másik vagyoni jog gyakorlására irányul. Így a többszörözés gyakorlására szükséges lenne, hogy a jogosultak hallgatólagosan, vagy egy másik engedélybe beleértve, de hozzájáruljanak. Vagy, ha ők ezt nem teszik meg, akkor a bíróságoknak kellene ezt előtérbe helyező ítélkezési gyakorlatot kialakítani. Erre alkalmas lehet az InfoSoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdésében foglalt időleges többszörözési kivétel. Vö. LEE, 2016. p. 153-154.

¹⁰²⁹ MINERO ALEJANDRE, 2013. p. 85.

Az első fokú ítéletet a barcelonai tartományi bíróság helyben hagyta, bár az indokolást némiképpen kiegészítette. Nem találta ugyanis megállapíthatónak az 5. cikk (1) bekezdésének „elválaszthatatlan és lényeges része” fordulatát. A linkek gyorsítótárolóban történő rögzítésének egyetlen célja, hogy lehetővé tegye a hálózaton történő adatátvitelt harmadik személyek között, a hozzáférés szolgáltató által. A cache-másolatok csak keresőmotor kulcsfunkciójának kiegészítő szolgáltatásai. A fő szolgáltatás a keresési eredményekhez kapcsolódó linkek megjelenítése, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele, amely felhasználás nem irányul a többszörözésre, így az azt mentő kivételt sem szükséges alkalmazni.¹⁰³⁰

Ezután a fórum egy igen szokatlan elemet emelt az érvelésébe, nevezetesen a fair use-tesztet. Ennek szükségességét abban látta, hogy az uniós szerzői jogon alapuló tagállami rendelkezések szó szerinti értelmezése haszontalan a kérdés eldöntésében. Ehelyett a fair use-doktrínát alapul véve beemelte a szerzői jogi jogalkalmazásba *aius usus inoqui* szabályát az ingatlanok dologi jogából. A szentencia arra utal, hogy nem lehet igényt érvényesíteni olyan cselekményekkel szemben, amelyek nem sérelmesek a jogos érdekekre. A Google szolgáltatása az Egyesült Államokban alkalmazható tesztnek megfelel, hiszen a használat célja arra irányul, hogy a weboldalhoz való hozzáférést felgyorsítsa. A weboldal a webes nyilvánosság számára nyílt volt, a hozzáférést semmilyen hatásos műszaki intézkedés vagy jelszavas védelem nem gátolta. A szerzői műből felhasznált részlet csak akkora mértékben volt felhasználva, hogy lehetővé tegye a felhasználók számára annak eldöntését, hogy meg kívánják-e tekinteni a keresés eredményét, vagy sem. Végül pedig a felhasználás a mű potenciális piacára vagy a mű értékére gyakorolt hatása kedvező volt a felperes szempontjából, mivel a keresés eredményeként újabb és újabb látogatókat tudott az oldalra vonzani.¹⁰³¹

Ezt a meglehetősen szokatlan ítéletet a felperes meg is támadta, de a spanyol legfelsőbb bíróság helyben hagyta a másodfok ítéletét. Döntésében kimondta azt is, hogy a hatályos uniós és spanyol szerzői jogi szabályok a kivételeket és korlátozásokat szigorú értelmezéshez kötik, azok nem zárják ki annak lehetőségét, hogy *aius usus inoqui* doktrína alkalmazható legyen annak érdekében, hogy olyan műfelhasználásokat lehetővé tegyenek, amelyek a szerzői jogi jogszabályok alapvető elveit nem sértik meg.¹⁰³²

¹⁰³⁰ Uo.

¹⁰³¹ Uo. p. 86.

¹⁰³² Uo. p.

A Megakini-ügy jelentősége és egyben ellentmondása abban áll, hogy a spanyol jogalkalmazásba beemelt egy idegen jogrendszer elemét, a fair use-doktrínát, amely szélesebb kimentési lehetőséget biztosít, mint az InfoSoc-irányelv korlátozásai és kivételei. A bíróság ezen aktusa legalábbis vitatható. Ugyanakkor a doktrínával párhuzamosan hivatkozott egy, a spanyol joggyakorlatban ismert tételre, amely alkalmas arra, hogy a fair use-teszt eredményéhez hasonló következtetésre vezessen. Minero Alexandre végül arra is figyelmeztet, hogy a szerzői jogi jogvitákban az egyik legfontosabb kérdés, hogy a felhasznált mű valóban egyéni, eredeti jellegű, vagyis védett-e. Ha ez nem állapítható meg, akkor a jogvita el sem juthat abba a fázisba, hogy a kivételeket és korlátozásokat vizsgálni lehessen.¹⁰³³

Németországban a *MyVideo v. CELAS*-ügyben¹⁰³⁴ a Landgericht München sokkal rugalmasabban állt hozzá a digitális technológia által támasztott kihíváshoz. A MyVideo egy hirdetések által finanszírozott weboldal üzemeltetett Németországban, amely lehetővé tette, hogy a szörfözők felhasználói videókat nézzenek meg. Ezekben a videókban olyan zenei részletek voltak hallhatók, amelyek az EMI Music Publishing Ltd. repertoárjába tartoztak. E művek online mechanikai többszörözése után a jogdíjat a CELAS nevű közös jogkezelő szervezet szedte be. A CELAS kifogásolta, hogy a videók feltöltéséhez, vagyis a zeneszámok digitális többszörözéséhez a weboldal üzemeltetői nem kértek engedélyt. A MyVideo a művek nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételéhez ugyanakkor volt engedélye a felperesnek, amelyet a GEMA biztosított számára. A pert végül a MyVideo indította, kérve a bíróságtól, hogy állapítsa meg, a CELAS-nak nem volt jogalapja arra, hogy a többszörözés jogának sérelmére igényt alapítson.

A müncheni bíróságok (első fokon az LG München, majd az OLG) a jogvitában érvelésünk szempontjából fontos következtetésre jutva a MyVideo-nak adtak igazat. Kimondták ugyanis, hogy pusztán a mechanikai többszörözés engedélyezése nem szükséges, amennyiben a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételt egyszer már engedélyezték, mert a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel online gyakorlásának technikai feltétele a művek többszörözése. Ha ezt a két jogot egymástól külön kezelnék, az a művek online felhasználásában nagyfokú bizonytalansághoz vezetne. Vagyis a jogosultak csak azokat a felhasználásokat engedélyezhetik, amelyek önmagukban

¹⁰³³ Uo. p. 88-89.

¹⁰³⁴ *MyVideo Boradband S.R.L. vs. CELAS GmbH* (Landgericht München) No. 7 O 4139/08 (June 25, 2009).

alkalmasak a gazdasági haszon kiaknázására, a többszörözés pedig nem hordoz önálló gazdasági jelentőséget, mert az a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételben rejlik.¹⁰³⁵

Az Internet a televíziózásban is új típusú tartalomszolgáltatást tett lehetővé. A digitális televíziózás lényege, hogy a műsorfolyam szélessávú internet-hozzáféréseken keresztül jut el az előfizetőkhez, akik egy beltéri egység segítségével, vagy a televízióba épített eszközzel alakítják analóggá az érkező digitális jeleket. A szolgáltatás lehetővé teszi, hogy a műsorfolyam meghatározott elemét a felhasználók felvegyék, rögzítsék (*personal video recorder - PVR*), vagy visszaléptessék (*time-shifting*).¹⁰³⁶

A többszörözés joga szempontjából a PVR technikai megoldásának variánsai érdemelnek említést, amely eltér az egyes szolgáltatók tekintetében. Az egyik ilyen megoldás a *network PVR*, amikor a szolgáltató a „*a saját szerverén elkülönít minden előfizetője számára egy tárterületet.*” Ehhez a tárterülethez csak az adott előfizető férhet hozzá és rögzíthet oda műsorokat.¹⁰³⁷ A másik eset az, amikor a szolgáltató a saját szerverén egyetlen példányban rögzíti a műsort, amihez a fogyasztók hozzáférhetnek. E két megoldás esetében a feltett kérdések úgy szólnak, hogy tekinthetők-e magáncélú másolatoknak a műsorról készített másolatok, ha nem, akkor minősülhetnek-e más személy által készített másolatnak. Ha egyik kérdésre sem érkezik igenlő válasz, akkor a másolatkészítés a szolgáltató saját felhasználásának minősül-e?

A *time-shifting* során az egész televíziós műsorfolyamot rögzítik, így téve lehetővé a műsorszámok megállíthatóságát és egy későbbi időpontban való tovább nézését. A felhasználóknak lehetősége van arra is, hogy az elektronikus műsorújságban böngészve olyan műsorokat válasszanak ki, amelyeket már korábban egyszer a nyilvánossághoz közvetítettek. E második esetkörben nem a fogyasztó kezdeményezésére történik meg a műsor rögzítése, hanem a szolgáltató maga végzi a cselekményt.¹⁰³⁸

Az eljáró Testület szakvéleménye szerint az első kérdéskörbe tartozó PVR-ek között inkább az az elterjedt technológiai megoldás, hogy a nagy tárhelyigényre való tekintettel nem egy központi szerveren, hanem az előfizetőknél található beltéri egység (*set-top-box*) erre a célra szolgáló belső tárhelyére történik meg a rögzítés, az előfizető kezdeményezésére. Ezt a felhasználást a Testület 35. § (1) bekezdésében foglalt magáncélú

¹⁰³⁵ LEE, 2016. p. 139-140. Vö. VON ALBRECHT – ULLRICH, 2009.

¹⁰³⁶ SZJSZT 31/07/1. p. 1.

¹⁰³⁷ Uo.

¹⁰³⁸ Uo. p. 2.

másolatkészítésnek minősítette, azzal a feltétellel, hogy a másolatot készítő természetes személy és a másolatkészítés minden törvényes feltételnek megfelel.¹⁰³⁹

A másik esetben a központi szerveren történik meg egy tárhely biztosítása, ahová az előfizető által kezdeményezett rögzítés történik, és amely rögzítéshez csak az adott előfizető férhet hozzá. Felvenni csak azokat a műsorokat lehet, amelyeket a szolgáltató előre meghatározott. Ezen túlmenően a műsor rögzítése során „*többszöri közbenső időleges rögzítés is történik a szolgáltató központi szerverén az ún. buffer memóriában.*” A Testület szerint a szolgáltató tevékenysége nem pusztán tárhelyszolgáltatásra terjed ki, hanem azon túlmutat, mivel az általa üzemeltetett komplex rendszer híján a műsorok rögzítése és időben eltolt visszánézése nem lenne lehetséges. A másik esetkör szerint a szolgáltatást nyújtó előzetes engedély alapján maga rögzíti a közvetített műsorfolyamot, amelyhez az előfizető hozzáférhet.¹⁰⁴⁰

A szolgáltató által saját szerverén biztosított tárhely esetében nem beszélhetünk magáncélú másolásról, mivel a műsorrögzítés során „*a szolgáltató aktívan és folyamatosan közreműködik, és teljes mértékben irányítása alatt tartja a másolási folyamat elvégzéséhez szükséges komplex technikai-műszaki folyamatot.*” Ebben az esetben ráadásul a szabad felhasználás megvalósulását az is kizárja, hogy az előfizető nem maga készíti, hanem mással készített másolatot.¹⁰⁴¹

A szolgáltató által az egész műsorfolyamról, egyetlen példányban készített rögzítés sem minősül magáncélú másolásnak, mert nem természetes személy végzi, hanem a gazdasági társaságként működő szolgáltató, amely a szolgáltatásért előfizetői díjat szed és reklámbevételekből is részesedik, vagyis tevékenysége jövedelemszerzésre irányul. Az ily módon az előfizetőknek hozzáférhetővé tett műsorok felhasználása nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tételnek minősülhet. Ebben az esetben pedig helye lehet az Szjt. 35. § (6) bekezdésében foglalt időleges többszörözés, mint szabad felhasználási esetkör felhívásának.¹⁰⁴²

3.2.2.7. A RAM copy-doktrína az Egyesült Államok szerzői jogában

Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy minden online és digitális felhasználás szükségképpen magával vonja a szerzői művek többszörözését. Egy meghallgatott CD, egy

¹⁰³⁹ Uo. p. 4.

¹⁰⁴⁰ Uo. p. 3.

¹⁰⁴¹ Uo.

¹⁰⁴² Uo. p. 5

megnézett DVD, egy futtatott szoftver, egy Facebook kommunikáció során megosztott fénykép mind-mind feltételezi az adat tárolását, többszörözését a felhasználó számítógépének valamely szegmensében. A felhasználás jellegétől függően ez a szegmens lehet a merevlemez, amelyen tartósan tárolódik az adat. Lehet ugyanakkor a RAM memória is. Az előbbi esetben viszonylag egyszerűen kimondható, hogy hagyományos értelemben vett többszörözéssel állunk szemben. A RAM memória esetében ugyanakkor a többszörözésként való minősítés kritériumai sokkal illékonyabbak. Vitathatatlan ugyanakkor, hogy az időlegesség is elég időt biztosít ahhoz, hogy lehetővé tegye a érzékelhetőségét, többszörözhetőségét vagy továbbközvetítését.

Ez a megközelítés legalábbis megkérdőjelezhető, hiszen az egyszerű magáncélú felhasználás is kikerülhet a szabad felhasználások köréből, mivel a felhasználásnak előfeltétele, hogy a művet a felhasználó a számítógépén többszörözze.¹⁰⁴³

Az Egyesült Államok szerzői jogi törvénye ismer néhány nagyon szűk kivételt egyes digitális többszörözési cselekmények alól. A 117. § (a) (1)-(2) bekezdése lehetővé teszi, hogy a szoftver jogszerű tulajdonosa készítsen, vagy más által készíttessen másolatot, ha ez a másolat a szoftver számítógépi hasznosításának lényeges részét képezi. Ezen túlmenően lehetőség van másolatot készíteni közgyűjteményi célra (*archival purposes*). A szoftver futtatásához szükséges RAM-másolatok nem tartoznak e kivétel hatálya alá.¹⁰⁴⁴ Kivétel ez alól a szoftver jogszerű megszerzője által javítási vagy karbantartási célból készített másolat.¹⁰⁴⁵

Az 1990-es évek közepén, amikor az online felhasználások előtérbe kerültek¹⁰⁴⁶ a különböző reformtervezetek¹⁰⁴⁷ egyenesen azt javasolták, hogy a magáncélú többszörözési és oktatási célú szabad felhasználási esetkörök fenntartása elektronikus hálózatok esetében alapos felülvizsgálat tárgya legyen, sőt alkalmazásuktól el kellene tekinteni.¹⁰⁴⁸ A számítógépes másolatok megítélésének szigorú szemlélete még az online felhasználásoknál is korábbra megy vissza. Az 1970-es évek végén az ún. CONTU-jelentés¹⁰⁴⁹ foglalkozott a

¹⁰⁴³ SPOOR, 1996. p. 70.

¹⁰⁴⁴ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 375-376.

¹⁰⁴⁵ WILLIAMS, 2001. p. 40.

¹⁰⁴⁶ YU, 2016. p. 73.

¹⁰⁴⁷ Report (White Paper of the Working Group on Intellectual Property Rights, Intellectual Property and the National Information Infrastructure, Washington D.C., 1995. Commission of the European Communities: Green Paper – Copyright and Related Rights in the Information Society, Brussels, 19.07.1995, COM(95) 382 final.

¹⁰⁴⁸ SPOOR, 1996. p. 70.

¹⁰⁴⁹ National Commission on New Technological uses of Copyright Works. A jelentés legfontosabb megállapítása az volt, hogy a mű memóriába való többszörözésével a másolat kétségkívül létre jön, onnan az emberi érzékelésre alkalmas formában kinyerhető. Részletesebben lásd Efroni, 2011. p. 227-228.

problémakörrel behatóan, amely a törvényhozás szintjén az 1980-as Computer Software Act alapját képezte.¹⁰⁵⁰

A digitális és online többszörözés által felvetett kérdéseket az Egyesült Államokban a fentebb már említett reform, az ún. *Fehér Könyv (WhitePaper)* igyekezett megválaszolni, amelyet a Clinton-adminisztráció készített el 1995-ben. Ezt előzte meg az *Information Infrastructure Task Force* felállítása, amelynek az volt a feladata, hogy dolgozza ki az internetes és digitális műfelhasználásokra irányadó szabályanyagot. Mint Litman beszámol róla, a testület bizottságokban és munkacsoportokban dolgozott, amelyet tanácsadó testületek és tanácsok segítettek a magánszektorból érkező tagokkal. A tartalmi kérdéseket az *Information Policy Committee* tárgyalta, amely egy munkacsoportot (*Working Group on Intellectual Property*) jelölt ki, amelyet Bruce Lehman vezetett.¹⁰⁵¹ A munkacsoport 1994-ben kiadott egy tervezetet (*Green Paper*), amely előzetes elemzéseket és javaslatokat tartalmazott. Ezek a javaslatok a meghallgatások során a tartalomipar által előadottakat tükrözték vissza és igen erőteljesen újrakalibrálták a szerzői jogi egyensúlyt.¹⁰⁵² Ezt az eltolódást leginkább két felhasználási mód érintette. Az egyik a felhasználás során készített digitális másolatok, a másik pedig a művek hálózaton való átvitelének és képernyőn megjelenítésének kérdése volt.¹⁰⁵³

Említésre méltó e helyütt, hogy amíg az EUB a már elfogadott jogszabályi normákat értelmezve alakítja az uniós szerzői jogot, addig az Egyesült Államok éppen fordítva cselekedett. A Fehér Könyv ugyanis akként látta az időlegesen többszörözött műpéldányok kérdését, hogy „*a mű bármilyen formában való megtestesülése az hálózati adatátvitel során (ide értve az olyan felhasználásokat is, mint az internetes böngészés, caching, e-mail alkalmazások) előidéz a mű többszörözését.*”¹⁰⁵⁴ A Fehér Könyvbe később ez a joggyakorlat által kimunkált doktrína került bele. Ez a doktrína a *MAI Systems Corp v Peak Computer, Inc* jogvitájában keletkezett,¹⁰⁵⁵ mindössze két évvel a Fehér Könyv megjelenése előtt.¹⁰⁵⁶

A *MAI v. Peak*-ügyben a felperes számítógépeket állított elő, amelyekre egyúttal szoftvereket is írt, amelyek futtatása szükséges volt a gépek működtetéséhez. Az alperes Peak számítógépes rendszereket tartott fenn ügyfelei részére. Köztük több mint száz kliens

¹⁰⁵⁰ PERZANOWSKI, 2010. p. 1071.

¹⁰⁵¹ LITMAN, 2001. p. 90.

¹⁰⁵² Uo. p. 91. Vö. MEZEI, 2018. p. 127.

¹⁰⁵³ LITMAN, 2001. p. 92.

¹⁰⁵⁴ EFRONI, 2011. p. 232.

¹⁰⁵⁵ *MAI Systems Corp. v. PEAK Computers, INC.*, 991 F.2d 511 (9th Cir. 1993).

¹⁰⁵⁶ YU, 2016. p. 74. Vö. FOLEY, 2010. p. 105., LITMAN, 2001. p. 92-93.

részére üzemeltetett a MAI által előállított számítógépeket, amelyek az alperes összes üzleti forgalmának 50-70%-át tették ki. A szolgáltatási csomagba beletartozott a MAI gépek rutin jellegű karbantartási és sürgősségi javítása, amelyekhez szükség volt a számítógépek és az operációs rendszerek futtatására is.¹⁰⁵⁷A MAI többek között azt sérelmezte,¹⁰⁵⁸ hogy az alperes engedély nélkül futtatja a MAI által fejlesztett szoftvereket ügyfelei számára, valamint saját célra, továbbá a szoftvereket kölcsön is adja a klienseinek.¹⁰⁵⁹

A Peak érvelése szerint a MAI operációs rendszerének javítása és karbantartása (*repair and maintenance*) szükségszerűen magával vonja a program betöltését a számítógép bekapcsolásakor, hiszen a futtatás funkciója éppen az, hogy a gép rendeltetésszerűen működjön. Ez a javítás és karbantartás során is igaz, amely során a technikusoknak szükségük van a hiba javításához a rendszerfájlok tanulmányozására, a rendszerfájl pedig az operációs rendszer része. A szoftver RAM memóriába való töltése nem tekinthető többszörözési cselekménynek, mert a szoftver másolata nem kerül rögzítésre a RAM-ban. A MAI ezt az állítást azzal igyekezett megdönteni, hogy a memóriába való betöltés elegendően tartós és stabil ahhoz, hogy érzékelhetővé, többszörözhetővé vagy más módon közvetíthetővé váljon annál hosszabb időre, mint amelyet az adatátvitel időtartama egyébként megkövetel.¹⁰⁶⁰

A bíróság a MAI-nak adott a kérdésben igazat. Indokolása szerint *„a többszörözés akkor valósul meg, ha a számítógépi programalkotást annak tartós tárolására szolgáló tárhelyről a számítógép RAM memóriájába viszik át [...] a védett számítógépi programalkotás betöltése a tároló médiumról (merevlemez, floppy lemez vagy más olvasható memória) a CPU memóriájába való betöltése a program többszörözését valósítja meg. Amennyiben szerzői jogi jogosult kifejezett engedéllyel nem járult hozzá, a hasonló jellegű cselekmények szerzői jogi jogsértést keletkeztetnek.”*¹⁰⁶¹

A MAI v. Peak tehát alapjává vált a Fehér Könyvben lefektetett elveknek. Ezek szerint a *„[...] egy szerzői jog által védett mű számítógépes memóriában való elhelyezése a védett mű többszörözésének tekintendő, mivel a mű onnan érzékelhetővé válik,*

¹⁰⁵⁷ MAI v Peak, 3-5. pont. Vö. EFRONI, 2011. p. 232., LITMAN, 2001. p. 91.

¹⁰⁵⁸ Nem csak szerzői jogi, hanem védjegyjogi (trademark infringement), iparjogvédelmi (misappropriation of trade secrets) és versenyjogi (false advertising and unfair competition) aspektusa is volt a szóban forgó ügynek. Lásd MAI v Peak, 9. pont.

¹⁰⁵⁹ Uo. 23-24. pont.

¹⁰⁶⁰ Uo. 33-34. pont.

¹⁰⁶¹ Uo. 32., 39. pont.

többszörözhető vagy nyilvánossághoz közvetíthető, amely cselekményeket a számítógép működésével elősegít.”¹⁰⁶²

Az Egyesült Államok szerzői jogában éppen akkor került sor a többszörözés megszorító értelmezésére a digitális műfelhasználások tekintetében, amikor az új technológiák széles körben terjedni kezdtek az egész világon. A MAI v. Peak döntés alapjává vált más ítéleteknek, amelyek az Egyesült Államok alsóbb bíróságai előtt zajlottak.¹⁰⁶³ Az ítéletet számos kritika illette. Kárhoztatták azért, amiért figyelmen kívül hagyta a korábbi ítélkezési gyakorlat eredményeit, nem tárgyalta kellő mélységben az időlegesség fogalmi elemét. Az ellenvélemények közül az egyik legtanúságosabb, hogy a bíróság egy olyan forrásra hivatkozott, amely valójában alkalmazhatatlan. Sőt, a kontinentális jogászai gondolkodástól merőben szokatlan, hogy egy jelentésre alapozzanak egy bírósági határozatot.¹⁰⁶⁴

A *Cablevision I*-ügyben¹⁰⁶⁵ a felperesek televíziós műsorokat sugároztak, az alperesek pedig kábeltelevíziós szolgáltatást működtettek New York, New Jersey és Connecticut államok területén. A szolgáltatás része volt egy beltéri egység (set-top DVR), amely a felhasználók otthonában felvette – az egység merevlemezére többszörözte – a felperesek műsorait. Ezeket a Cablevision RS-DVR tárolta egy távoli szerveren. A rendszer segítségével a felhasználók maguk választhatták ki, vehették fel, tekinthették meg, tárolhatták vagy törölhették a programokat.¹⁰⁶⁶

A felperesek szerint a Cablevision központi szerverében végbemenő technikai folyamatok két ponton sértik meg a többszörözés jogát. Először akkor, amikor az előfizető kiválasztja a programot, amely a Cablevision szerverén tárolódik. Másodszor pedig akkor, amikor a műsorfolyam egyes részegységei időlegesen a szerver puffer memóriájában tárolódnak. Ez utóbbiakat az alperes vitatta. Álláspontja szerint a másolatok nem kerülnek rögzítésre. Ezt a bíróság elutasította, mivel egyrészt az időleges másolatok is másolatnak minősülnek, másrészt azt a célt szolgálták, hogy a műsorról tartós másolatok készülhessenek, amelyeket a szerveren eltároltak.¹⁰⁶⁷

¹⁰⁶² Fehér Könyv, 65. o. Vö. YU, 2016. p. 74.

¹⁰⁶³ A Triad Sys. Corp. v. SE Express Co., 64 F.3d 1330, 1333-34 (9th Cir. 1995.) ügyben a MAI precedensre alapozva olyan ítéletet hoztak, hogy a digitális jelek elektronikus megjelenítése egy memória egységen, amely egy milliszekundum ideig tartott csak, rögzítésnek minősül. Lásd FOLEY, 2010. p. 105-106.

¹⁰⁶⁴ FOLEY, 2010. p. 107.

¹⁰⁶⁵ Twentieth Century Fox Film Corp. v. Cablevision Systems Corporation 06 Civ. 3990 (DC) 478 F. Supp. 2d 607 (S.D.N.Y. 2007).

¹⁰⁶⁶ Uo. 610-613. pont. Vö. FOLEY, 2010. p. 108., LARKIN, 2014. p. 413-414.

¹⁰⁶⁷ Uo. 614. és 621. pontok. Vö. FOLEY, 2010. p. 109-110.

A Cablevision II-ügy¹⁰⁶⁸ az előző egyenes következménye volt. A Cablevision ugyanis fellebbezett az ítélet ellen, sikerrel. A másodfokon eljáró bíróság úgy találta, hogy a puffereles nem keletkeztet másolatot, mivel azok csak 0,1 másodpercig léteznek, majd a műsorfolyam előrehaladtával tíz másodpercenként törlődnek, a BMR (Big Broadband Multimedia Router) pedig csak 1,2 másodpercig őrzi meg a jeleket.¹⁰⁶⁹

A másodfokú bíróság vizsgálat tárgyává tette az amerikai szerzői jogi törvény 101. §-át, annak is a rögzítésre és a másolatra vonatkozó rendelkezéseit. A rögzítés két feltétele közül az kétségtelen, hogy az első (megtestesülés, *embodiment*) megvalósul, hiszen a mű érzékelhetővé, reprodukálhatóvá vagy más módon közvetíthetővé válik. Ugyanakkor a másolatok létezése nem tart tovább annál az időnél, amely megvalósítaná a 101. § azon kitételét, hogy a másolatnak hosszabb ideig kell fennállnia (*more than a transitory duration*). A fellebbviteli fórum tehát eltért a MAI v. Peak-ben lefektetett doktrínától, kimondva, hogy a rögzítéshez szükséges, hogy mindkét fent nevezett feltétel megvalósuljon.¹⁰⁷⁰ Karjala továbbá rávilágít, hogy ezen túlmenően a jogvita háttérében az a nyilvánvaló jogosulti érdek húzódott meg, hogy az új technológiák által indukált új felhasználásokra építő üzleti modellekből is kivehessék a részüket a művek eredeti jogosultjai.¹⁰⁷¹

A számukra kedvezőtlen ítélettel elégedetlen felperesek fellebbeztek, az ügy a Legfelsőbb Bíróság elé került.¹⁰⁷² A felperesek úgy vélték, hogy a Második Körzet tévesen tért el a MAI-precedenstől, mivel a másolatok létrejötte önmagukban elegendő, nem szükséges a fennállásuk idejét vizsgálni, mert elég ideig léteznek ahhoz, hogy a művet érzékelhetővé, reprodukálhatóvá, kommunikálhatóvá tegyék. A Legfelsőbb Bíróság által az ügybe bevont legfőbb államügyész-helyettes (*Solicitor General*) a Második Körzet állásfoglalásával értett egyet, így a Legfelsőbb Bíróság nem vonta saját hatáskörébe az ügyet (*writ of certiorari*), vagyis a felpereseknek kedvezőtlen döntés született.¹⁰⁷³

3.2.2.7.1. Az RAM copy-doktrína és a köré épült döntések kritikája

¹⁰⁶⁸ Cartoon Network LP v. CSC Holdings, Inc., 536 F.3d 121 (2d Cir. 2008).

¹⁰⁶⁹ Uo. 127-130. pont. Vö. Foley, 2010. p. 112-113.

¹⁰⁷⁰ Uo. 129. pont. Vö. Foley, 2010. p. 112-113., KARJALA, 2013. p. 249-251., LARKIN, 2014. p. 414-415.

¹⁰⁷¹ KARJALA, 2013. p. 251.

¹⁰⁷² Cable News Network, Inc. v. CSC Holdings, Inc. (Cablevision III), 2008 WL 4484597 (Oct. 6, 2008) (No. 08-448).

¹⁰⁷³ FOLEY, 2010. p. 114-115.

Az 1990-es évek közepe óta, amióta az időleges, járulékos és közbenső többszörözés kérdése feszegetni kezdte a többszörözés vagyoni jogát, amerikai és európai bíróságok is igyekeztek a kérdéssel megküzdeni, különböző eredménnyel. A felmerült kérdésekből jól látszik, amire Efroni is felhívja a figyelmet. Rögtön annak megítélése problémát okoz, hogy mit kell az „átvitelhez szükségesnél hosszabb” (*more than a transitory duration*) időtartamnak tekinteni. Ez a nullánál mindenképpen hosszabb, de nyilvánvalóan nem a „végtelenségig” tartó folyamat. A fennállásának tartama elégnek kell, hogy legyen arra, hogy a másolat tartósnak és stabilnak minősüljön.¹⁰⁷⁴

A Cablevision-döntések végeredménye elmozdulást mutat a MAI-doktrínához képest. A bíróság ugyanis figyelembe vette, hogy a digitális technológiák szükségszerűen és automatikusan készítenek időleges másolatokat, amelyek nélkül a művek nyilvánosságához közvetítésére nem kerülhetne sor. Ha ezeket a másolatokat mind a szerző engedélyéhez kötnék, akkor egyrészt túlságosan megnövelnék a szerző hatalmát a művek felett és lecsökkentenék a felhasználók művekhez, információkhoz való hozzáféréseinek jogát, a tartalomszolgáltatók felé billentve az egyensúlyt. Másrészt pedig kapnánk egy olyan jogi normát, amit a valóságban lehetetlen hatékonyan érvényesíteni. A széleskörű nyilvánossághoz közvetítési jog biztosításával a jogalkotó maga is eltávolodott a többszörözés jogától. Annak hagyományos keretek között való fenntartása a digitális környezetben azt jelenthetné, hogy a jogosultak minden egyes cselekményt, amely a művek megtekintésére, elolvasására, hozzáféréseire irányul, ellenőrizhetnének.¹⁰⁷⁵

A MAI doktrína Foley szerint kijavításra került a Cablevision-ügyekben. Erre már csak azért is szükség volt, mert a doktrína figyelmen kívül hagyta a 101. §-ának másolat létezésének időtartamára vonatkozó szabályait és elegendőnek ismerte el azt, ha a másolat „testet nyer”, amiből a mű aztán érzékelhetővé válik. A két konjunktív feltételt együtt értékelve kizárható, hogy a jogosultak minden felhasználást és használatot a hatalmuk alá vonjanak.¹⁰⁷⁶

Az Egyesült Államok szerzői jogában tehát a digitális másolatok, legyen szó időleges vagy tartós reprodukálásról, először a széleskörű szerzői jogi védelem biztosítása érdekében nyertek meghatározást. Ez a szigorú, megszorító, a felbillent status quot a jogosultak felé visszabillenteni igyekvő MAI v. Peak-ügyben csúcsosodott ki. Annak

¹⁰⁷⁴ Az angol *transitory* szó egyébként nem csak idősíkon értelmezhető, hanem jelentheti azt is, hogy egyik pontból a másikba tart az információ. Lásd. EFRONI, 2011. p. 236.

¹⁰⁷⁵ FOLEY, 2010. p. 116-117.

¹⁰⁷⁶ Uo. p. 120.

kilengéseit a Calbevision-döntések csillapították.¹⁰⁷⁷ A MAI-döntés igen sok hibában szenvedett. Perzanowski ezek között első helyen említi meg, hogy a döntés érvelése nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyja az amerikai szerzői jogi törvény vonatkozó rendelkezéseit. E megállapítás kicsúcsosodik abban, amelyet a Cablevision-ügyek igyekeztek kijavítani.

Nevezetesen a másolatok létezésének időtartamára vonatkozó jogszabályi előírás. A bíróság a döntést a CONTU-jelentésre és egy félreértelmezett Apple-döntésre¹⁰⁷⁸ alapozta, amely egy szoftverekkel foglalkozó törvényt leszámítva nem vált az amerikai szerzői jogi törvény részévé, így rá igényt nem is lehetett volna alapozni. Ezen felül a fórum elmulasztotta tisztázni a jelentésben is összemosott, bizonytalan jogállású RAM és ROM másolatokat érintő megállapításokat.¹⁰⁷⁹ A két technológia ugyanis merőben eltért már a jelentés készítésének idejében is. Előbbi csak olvasható, rögzített, tartós másolatokat jelöl, illetve tárol, a másik pedig azt a memóriát, ahonnan a számítógép működése során a programok futnak. A harmadik alapvető probléma az volt, hogy a rögzítés bevett és elfogadott törvényi fogalmát is figyelmen kívül hagyta a doktrína. Az 1976-os szerzői jogi törvény ugyanis – éppen az efemer rögzítések kivételének biztosítása érdekében – elismeri, hogy nem tekinthető rögzítésnek az az időleges másolat, ami csak rövid időre kerül a képernyőre kivetítésre.¹⁰⁸⁰

Perzanowski nem csak a jogi hiányosságait, hanem a támadható jogpolitikai defektusokat is kimutatta. A kritikusok szerint ugyanis, ha elfogadjuk a MAI-döntést

¹⁰⁷⁷ PERZANOWSKI, 2010. p. 1069.

¹⁰⁷⁸ Apple Computer, Inc. v. Formula International, Inc. 594 F. Supp. 617, 621 (C.D. Cal. 1984). Az ügyben a bíróságnak azt kellett eldönteni, hogy az alperes által gyártott chip-ekben többszörözött Apple szoftver jogsértő módon került-e felhasználásra. A Formula érvelése szerint nem, ha a többszörözés a szoftver felhasználásának lényeges része. A bíróság ezt elutasította. Az érvelés szerint azzal, hogy a másolatok a RAM-ban időlegesen rögzítésre kerültek, az engedélyköteles felhasználás megvalósult. Lásd. PERZANOWSKI, 2010. p. 1077-1078.

¹⁰⁷⁹ Alapvetően kétféle tárolókapacitást különböztethetünk meg. A kettő közötti legfontosabb különbség az alábbiak szerint ragadható meg. A merevlemez, a DVD, a memóriakártya, a pendrive, a CD-ROM (read-only memory) az információ stabil, hosszú ideig, tartósan, nagy tárolókapacitású raktározására szolgál. A RAM-ban (random access memory) ehhez képest az információ csak addig raktározódik, ameddig a gépet ki nem kapcsolják. A RAM egy integrált áramkör (chip), amiben elektromos impulzusok haladnak. Olyan adatok, információk tárolására szolgál, amelyek az aktuálisan futó feladatok, számítások elvégzéséhez szükségesek. Az itt tárolt információ tehát nem állandó, hanem törlődik, ha a gépet lekapcsolják, vagy a munkafolyamat következő fázisában érkező információ a már ott levőt felülírja. A RAM-ból az információ a CPU-ba (central processing unit) jut, amely a futtatott program instrukciói alapján dolgozza fel a RAM-ból érkező jeleket. Az információ bizonyos formái végig a háttérben maradnak, kizárólag technikai célokot szolgálnak és automatikusak. A RAM-ban olyan információ is raktározódhat, amely eredete nem a saját gépe, hanem egy távoli szerverről érkeznek a jelek, például streaming esetén. Léteznek természetesen olyan programok, amelyek a RAM-ban tárolt jelek kinyerésére, a merevlemezben tárolt fájlállományok alakítására szolgálnak, ugyanakkor a nyilvánossághoz közvetítés jogát kimerítő streaming csak addig marad fenn, ameddig a felhasználásra is sor kerül. Lásd. EFRONI, 2011. p. 208-210.

¹⁰⁸⁰ USCA 101. §. Vö. PERZANOWSKI, 2010. p. 1076.

helyesnek, akkor az egyet jelent azzal, hogy a szerzői jogi jogosultak minden digitális felhasználás felett hatalommal rendelkeznek, amely a mű akárcsak kismértékű, időleges többszörözését magukban foglalják.¹⁰⁸¹ A többszörözési jog ilyen mértékű kiterjesztése nem csak a végfelhasználók számára hátrányos, hanem „kitúrja” azokat a vagyoni jogokat (nyilvánossághoz közvetítés, nyilvános előadás), amelyek a felhasználás során másolatok készítését feltételezik.¹⁰⁸²

Akármennyire is hibás volt és később a joggyakorlat által kijavításra került, a MAI-doktrínát az Egyesült Államok a nemzetközi szinten is igyekezett elfogadtatni. Ennek eredményeként születtek meg a WIPO „Internet-szerződése” a fentebb már ismertetett többszörözési fogalmakkal. A tárgyalások során a delegációk megosztottak voltak a tekintetben, hogy a többszörözés joga hatókörébe be kell-e vonni az időleges többszörözést. A viták eredménye lett az a közös nyilatkozat,¹⁰⁸³ amellyel a szerződő országok a digitális felhasználásokat is a BUE által lefektetett többszörözési szabályok hatókörébe utalták. A közös nyilatkozat elfogadásának körülményei jelzik, hogy mennyire nem volt egyetértés az új típusú felhasználások többszörözésként való minősítésében a WCT-ben részes tagállamok között. Mindössze 48-an szavazták meg a tervezet szövegét, 13-an elleneztek, 28-an tartózkodtak, miközben 63-an távol maradtak a szavazás során. Az együttes nyilatkozatnak ráadásul volt egy harmadik mondata is, amelyet a tagállamok leszavaztak. Ez a számítógéppel történő fel- és letöltést is többszörözési cselekménynek kívánta minősíteni.¹⁰⁸⁴

Miután az Egyesült Államok elfogadtatta álláspontját a világgal, saját maga is létrehozta az új digitális szerzői jogi rezsimjét, a DMCA keretein belül.¹⁰⁸⁵ Az új törvény egy sor, az InfoSoc-irányelvhez hasonlatos intézkedést illesztett az Egyesült Államok szerzői jogába. Az 512. cikk az internet-hozzáférés szolgáltatók számára biztosít mentesülést a felelősség alól [védett kikötő – *safe harbour*] négy esetkör vonatkozásában. Ezek közé tartozik az időleges digitális hálózati kommunikáció (*transitory digital network communication*), a gyorsító tárolóban való rögzítés (*system caching*), az olyan információ-továbbítás, amely a felhasználó rendszere vagy hálózata felé irányul (*information residing*

¹⁰⁸¹ PERZANOWSKI, 2010. p. 1078.

¹⁰⁸² Uo. p. 1079.

¹⁰⁸³ WPT 1. cikk (4) bekezdés.

¹⁰⁸⁴ YU, 2016. p. 74-75.

¹⁰⁸⁵ Digital Millennium Copyright Act 17 USC 1001 112 Stat. 2860 (1998).

on systems or networks at the direction of users), illetve az olyan tevékenység, amely az információ elhelyezkedésének meghatározását segíti elő.¹⁰⁸⁶

Látható tehát, hogy az Egyesült Államok szerzői jogában sem került sor az új digitális és online felhasználások „liberalizálására”, vagyis a többszörözés joga továbbra is kiterjed minden olyan digitális felhasználásra, amely a mű akár időleges, akár tartós rögzítését és többszörözését jelenti. A DMCA kivétele, hasonlóképpen az Elker-irányelv 15. cikk sem erre vonatkozik, hanem az internetes adatforgalmat bonyolító, illetve elősegítő hozzáférés szolgáltatókat kívánja mentesíteni az adatávitelhez szükséges, időleges és véletlenszerű többszörözési cselekmények engedély nélküli elkövetésének jogkövetkezményei alól.

Két lényeges eltérés ugyanakkor felfedezhető, ami rávilágít az Egyesült Államok és az Európai Unió szerzői joga közötti alapvető különbségre. Az InfoSoc-irányelv kivételként szabályozza azt, amelyet a DMCA a felelőség alóli kimentési lehetőségként emelt a törvénybe. Emellett pedig az EUB a bemutatott jogesetek elemzése során részletesen magyarázta és értelmezte az 5. cikk (1) bekezdésének kritériumait. A rendelkezéseket pedig olyan esetekben is helytállóan találta, amelyek nem elsődlegesen az online felhasználások irányába mutatnak.

3.2.3. Korlátozások és kivételek a nyilvánossághoz közvetítés vonatkozásában a nemzetközi és uniós szerzői jogban

A szélesebb közönségnek szánt művek mellett, hogy valóban a szerző és más jogosultak befektetett munkájának és tőkéjének megtérülésére hivatottak, társadalmi érdekeket is szolgálnak. Ezeket a jogalkotó igyekezett mindenkor elismerni, megfelelő egyensúlyt biztosítva a szerző érdekei és a közérdek között.¹⁰⁸⁷

A BUE lehetővé teszi az oktatás illusztrálására az irodalmi vagy művészeti művek kiadás, rádióadás, hang- vagy képi rögzítés útján, az elérni kívánt cél által indokolt mértékben történő szabad felhasználását azzal, hogy az ilyen felhasználás a bevett szokásoknak megfelel és a forrást, valamint a szerző nevét megfelelően jelöli.¹⁰⁸⁸ A szabad felhasználások körébe tartozik az időszakos gyűjteményben közzétett időszakos gazdasági, politikai vagy vallási tárgyú vitacikknek, vagy ugyanilyen tárgyú, már

¹⁰⁸⁶ YU, 2016. p. 75-76.

¹⁰⁸⁷ Uo. p. 278., 296-297.

¹⁰⁸⁸ 10. cikk (2) bekezdés.

sugárzott műveknek a sajtó által történő átvétele, sugárzása, vagy vezeték által történő közvetítése a közönség részére, ha az átvételt, sugárzást vagy az említett közvetítést kifejezetten nem tiltották meg. A forrás világos megjelölése itt is követelmény.¹⁰⁸⁹ Ugyanakkor a tájékoztatás során előfordulhat, hogy szerzői művek kerülnek felhasználásra, szubszidiárius jelleggel. Ez nem lehet indok a kivétel alkalmazhatóságának megtagadására.¹⁰⁹⁰

A sugárzás jogának korlátozása a 11bis cikk (2) bekezdése alapján a tagállamokra van bízva. A (3) bekezdés kifejezetten kimondja, hogy a sugárzásra adott engedélybe nem érhető bele a többszörözés lehetővé tétele. Az ugyanakkor ismét csak a tagállamok hatáskörébe tartozik, hogy bevezetnek-e a rádiótársaságok számára olyan rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik saját adásaik rövid időre szóló, saját eszközzel végzett (efemer) rögzítéseit, valamint e felvételek archiválását dokumentációs célból.¹⁰⁹¹

A tagállamok által saját hatáskörben elfogadott korlátozásokat és kivételeket csak a tagállami határokon belül lehet alkalmazni. Tekintettel kell lenni továbbá a szerzők személyhez fűződő jogaira, különösen a mű integritásához fűződő jogára és a megfelelő díjazásra való igényt fenn kell tartani, amelynek mértékét vagy a felek megállapodása, vagy a hatáskörrel rendelkező szervezet állapítja meg.¹⁰⁹²

A Római Egyezmény 15. cikke alapján a szerződő államok kivételeket engedhetnek két olyan esetkörben, amikor a szomszédos jogi teljesítmények felhasználása nyilvánossághoz közvetítéssel valósulhat meg. Ilyen lehet a b) pontban említett rövid részletek felhasználása időszerű eseményekről szóló tudósításokkal kapcsolatban, valamint a d) pontban nevesített kizárólag oktatás vagy tudományos kutatás céljára történő felhasználás.¹⁰⁹³

A TRIPS-egyezmény 13. cikke, a WCT 10. cikke, a WPPT 16. cikke és a Pekingi-szerződés 13. cikke a korlátozások és kivételek körében a háromlépcsős teszt alkalmazását írja elő a tagállamoknak. A WCT 10. cikk (2) bekezdése az előző fejezetben kifejtettek szerint alkalmazandó a BUE korlátozásaira is kivételeire. Ide tartozik például az idézés, az oktatás céljára való felhasználás, aktuális eseményekről való tudósítás.¹⁰⁹⁴

Az USCA 110. § (1)-(10) bekezdései a nyilvános előadás és megjelenítés alól kivételként nevesítik a tantermi előadást nonprofit oktatási intézményben, ide értve a

¹⁰⁸⁹ 10bis cikk (1) bekezdés.

¹⁰⁹⁰ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 382.

¹⁰⁹¹ DEPREEUW, 2014. p. 266.

¹⁰⁹² Uo. p. 298-299.

¹⁰⁹³ GYENGE, 2010. (1) p. 51.

¹⁰⁹⁴ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 160-161. Vö. GYENGE, 2010. (1) p. 59.

filmműveket és más audiovizuális alkotásokat is, csak úgy, mint a képeket, még akkor is, ha azok nem jogszerű forrásból származnak és e tényről a felhasználást végző előadó tudott vagy tudhatott.¹⁰⁹⁵ Ugyancsak kivétel alá esik a nem színpadi irodalmi alkotások vagy zeneművek vagy zenés színművek vallási célra való felhasználása [(3) bekezdés], az olyan előadás, ide nem értve a nyilvánossághoz közvetítést, amely sem közvetve, sem közvetlenül nem irányul kereskedelmi előny elérésére, az előadás során nem kerül sor belépti díj vagy térítés szedésére és a felhasználás kizárólag oktatási, vallási vagy jótékony célra, nem pedig magánjellegű pénzügyi előny elérésére irányul. Továbbá itt kell még megemlíteni a kormányzati céllal történő felhasználást [(6) bekezdés], az olyan vásáron való előadást, amelyen a hangfelvételt vagy olyan eszközöket árusítanak, amely a hangfelvétel előállításához szükséges, feltéve, hogy az előadás csak e vásár közönsége számára áll nyitva [(7) bekezdés], valamint a vak vagy más fogyatékos személyek érdekében való felhasználást [(8) bekezdés].

A Bérlet-irányelv 10. cikke szerint helye lehet a vagyoni jogok korlátozásának, amennyiben azok az (1) bekezdés a)-d) pontjaiban foglalt esetkörökbe illeszkednek. Így különösen a b) pontban foglalt rövid részletek felhasználása napi eseményekről szóló tudósításokhoz kapcsolódóan lehet releváns, illetve a d) pont által nevesített kizárólagos oktatási vagy tudományos kutatás céljából végzett felhasználás. Ezen felül a (3) bekezdés szerint itt is követelmény, hogy a felhasználások nem sérthetik a háromlépcsős teszt rendszerét.¹⁰⁹⁶

Az Adatbázis-irányelv 6. cikke (2) bekezdésének b) pontja rendelkezik az engedélyhez kötött cselekmények alóli kivételek körében a kizárólag oktatás szemléltetése vagy tudományos kutatás céljából történő felhasználás lehetővé tételéről, ha az nem irányul kereskedelmi célra és megjelöli a forrást. Mindezen felhasználásoknak a (3) bekezdésben foglalt háromlépcsős teszt keretei közé kell illeszkedni. A 9. cikk b) a sui generis jog alóli kivételként ugyancsak nevesíti az oktatás szemléltetése vagy tudományos kutatás céljából való felhasználást, ha az nem kereskedelmi célú.

Az InfoSoc-irányelv 5. cikk (3) bekezdése a kivételek és korlátozások körét kiterjeszti a nyilvánossághoz közvetítésre az a)-o) pontokban meghatározott esetkör tekintetében azzal, hogy e felhasználásoknak egyébként a háromlépcsős teszt keretei közé kell illeszkedniük. Ezek közül releváns lehet a kizárólagos oktatási szemléltetés vagy tudományos kutatás céljából végzett felhasználás a forrás lehetőség szerinti feltüntetésével,

¹⁰⁹⁵ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 385.

¹⁰⁹⁶ PILA – TORREMANS, 2016. p. 336-337.

ha nem haladja meg a kereskedelmi cél által indokolt terjedelmet.¹⁰⁹⁷ Pila és Torremans ide érti a tantermi előadásokat és a távoktatást. A kereskedelmi cél kizártságát a (42) preambulumbekzdés is megerősíti, egyúttal utalva arra is, hogy a „nem kereskedelmi jelleget maga alapján a tevékenység alapján kell megítélni. Az érintett intézmény szervezeti felépítése, illetve finanszírozási formája e tekintetben nem meghatározó tényező.” Kereskedelmi célt ugyan közvetlenül nem szolgál, de gazdasági haszonszerzésre törekvésként értékelhető olyan előadás tartása ellenérték fejében, ahol a célközönség gyakorló szakemberekből áll. A kivétel körébe beletartozhat a mű nyilvánosságához közvetítése is, amennyiben a közvetítéshez a hallgatói körön kívül más személyek nem férnek hozzá. Ugyanígy lehetséges, hogy eredeti vagy másolt kottákat vagy színműveket zene- vagy drámaoktatás céljából felhasználják. Pila és Torremans szerint ugyanakkor nem tartozik a szabad felhasználás körébe az, ha a diákok az oktatási tevékenység során elsajátított zeneművet vagy színművet nyilvánosan előadják.¹⁰⁹⁸

A tudományos kutatás céljából végzett felhasználás kiterjedhet a művek mindazon megfelelő és arányos felhasználására, amelyek egy hipotézis bizonyítására vezethetnek. A szabad felhasználás megvalósulását a kutatási tevékenységet ténylegesen végző tekintetében kell vizsgálni, nem pedig arra tekintettel, aki a kutatást elősegíti, lehetővé teszi. Ahogyan oktatási tevékenységet, úgy fő szabály szerint ezt sem lehet elsődleges gazdasági előny érdekében végezni. Ugyanakkor napjainkban meglehetősen életszerűtlen, hogy a kutató a kutatási tevékenységért valamiféle díjazást ne kapjon, főleg, ha a kutatást egy olyan vállalkozás keretében végzi, amely a kutatási eredményt később képes kiaknázni.¹⁰⁹⁹

Releváns lehet, amely a már nyilvánosságra hozott aktuális gazdasági, politikai vagy vallási témájú cikkeknek, illetve sugárzott műveknek vagy más ilyen jellegű, védelem alatt álló teljesítményeknek a sajtó általi többszörözésére, nyilvánosságához közvetítésére, illetve más módon a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételre vonatkozik. A forrást ez esetben is fel kell tüntetni, amennyiben előzőleg az ilyen jellegű felhasználást nem zárták ki kifejezetten. E kivétel célja a sajtószabadság, a sajtó sokszínűségéhez fűződő közérdek, a véleménynyilvánítás szabadsága, valamint a tájékoztatáshoz való jog előmozdítása.¹¹⁰⁰

¹⁰⁹⁷ 5. cikk (3) bekezdés a) pont.

¹⁰⁹⁸ PILA – TORREMANS, 2016. p. 353-354. Vö. SEVILLE, 2016. p. 77.

¹⁰⁹⁹ Uo.

¹¹⁰⁰ 5. cikk (3) bekezdés c) pont. Vö. PILA – TORREMANS, 2016. p. 355.

Ugyanígy megvalósulhat a felhasználás a kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés céljából, vagy a közbiztonság érdekében történő, közigazgatási, parlamenti vagy bírósági eljárások keretében. Politikai beszédek, nyilvános előadások vagy hasonló jellegű alkotások részletei tájékoztatás céljára, indokolt terjedelemben nyilvánossághoz közvetíthetők, valamint vallási rendezvények, valamely hatóság által szervezett hivatalos rendezvények alkalmával is felhasználhatók.¹¹⁰¹ A nyilvánosan hozzáférhető könyvtárak, oktatási intézmények vagy múzeumok, valamint archívumok gyűjteményeiben nem szereplő, az adásvételi vagy felhasználási feltételek alá nem eső művek és más védelem alatt álló teljesítmények a nyilvánosság egyes tagjai számára közvetítéssel, illetve hozzáférhetővé tétellel, kutatás vagy egyéni tanulás céljából felhasználhatók az imént említett intézményekben, e célra kijelölt terminálokon. Mindezen felhasználásoknak továbbá meg kell felelniük a háromlépcsős tesztnek.¹¹⁰²

Az EUB is foglalkozott a könyvtárakban történő felhasználási cselekményekkel a *Technische Universität Darmstadt*-ügyben.¹¹⁰³ Az EUB a kérdésekre azt a választ adta, hogy egyrészt nem ellentétes az InfoSoc-irányelv szóban forgó rendelkezésével az a tagállami szabályozás, amely *„jogot biztosít a nyilvánosság számára hozzáférhető könyvtáraknak a gyűjteményeikbe tartozó művek digitalizálására, amennyiben e többszörözésre a műveknek a felhasználók részére ezen intézmények helyiségeiben e célra kijelölt terminálokon történő hozzáférhetővé tétele céljából van szükség.”* Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a kivétel kiterjed *„az olyan cselekményekre, mint a műveknek (...) nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele könyvtárakban e célra kijelölt terminálokon keresztül a felhasználók általi papírra történő kinyomtatása vagy USB-kulcsra való tárolása.”* Az EUB mindazonáltal lehetségesnek tartotta, hogy az InfoSoc-irányelv 5. cikk (2) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt esetek megfelelő tagállami átültetése esetén teret engedjenek olyan papíron vagy bármely más hordozón természetes személy által magáncélra történő többszörözésnek, amennyiben a jogosultak méltányos díjazásban részesültek.¹¹⁰⁴

A CDSM-irányelv¹¹⁰⁵ is tartalmaz rendelkezéseket a korlátozások és kivételek terén, amellyel az európai jogalkotónak az volt a szándéka, hogy a rendszert a digitális és

¹¹⁰¹ Uo. d)-g) pontok.

¹¹⁰² Uo. n) pont.

¹¹⁰³ C-117/13. Technische Universität Darmstadt v. Eugen Ulmer KG. ECLI:EU:C:2014:2196.

¹¹⁰⁴ Uo. 49. és 57. pont.

¹¹⁰⁵ 2019/790 irányelv a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról.

határon átnyúló felhasználásokhoz igazítsa. Ennek eredménye lett négy, a tagállamok számára kötelezően implementálandó kivétel.¹¹⁰⁶

A 3. cikk (1) bekezdése nevesíti a tudományos kutatási céllal végzett szöveg és adatbányászatot, amely az Adatbázis-irányelv 5. cikkének a) pontjában és 7. cikk (1) bekezdésében, továbbá az InfoSoc-irányelv 2. cikkében foglalt többszörözési cselekmények alól jelent kivételt. Az intézkedés kedvezményezettjei a kutatóhelyek és kulturális örökségvédelmi intézmények, amelyek a számukra jogszerűen hozzáférhetővé tett műveken vagy más teljesítményeken tudományos kutatás céljából végezhetnek szöveg- és adatbányászatot, vagyis másolhatják le, többszörözhetik a védett művek és teljesítmények egészét vagy egy részét. A (2) bekezdés szerint a másolatokat megfelelő biztonsági szinten kell tárolni és a tudományos kutatás céljából meg lehet őrizni. A 2. cikk 2. pontja a szöveg- és adatbányászatot is definálja, amely olyan automatizált analitikai módszert jelent, amely digitális formában lévő szövegeket és adatokat elemel információk, mintázatok, tendenciák és összefüggések feltárása céljából.

A 4. cikk a tagállamok számára előírja a fentebb már idézett rendelkezések alóli kivételek vagy korlátozások bevezetését a jogszerűen hozzáférhető művek vagy más teljesítmények tekintetében, amennyiben azok szöveg- és adatbányászat tárgyai. E körben azok szabadon többszörözhetők és kimásolhatók, a másolatok pedig a cél által indokolt ideig megőrizhetők. A (3) bekezdés szerint a kivételek és korlátozások akkor alkalmazandók, ha a jogosultak megfelelő módon nem zárták ki kifejezetten a művek vagy más teljesítmények felhasználását.¹¹⁰⁷

Az 5. cikk a művek és más teljesítmények digitális és határokon átnyúló oktatási tevékenységekben való felhasználása tekintetében állapít meg korlátozásokat és kivételeket. Az intézkedés jogpolitikai indokait Mezei két példával szemlélteti. Az egyik az e-oktatás által támasztott kihívásokra adandó válasz, a másik pedig az irodalmi művek digitalizálásában rejlő óriási gazdasági lehetőségek, különös tekintettel a Google Books projekt és a közkinccsbe tartozó művek gyűjtését végző és elérhetővé tevő Europeana funkciójának javítása.¹¹⁰⁸ A jogpolitikai indokok között kell citálni a (19) preambulumbekkezdés azon megállapítását is, amely szerint a digitális felhasználási módok tekintetében nem egyértelmű a többszörözés és nyilvánosságához közvetítés esetében az InfoSoc-irányelv által biztosított korlátozások és kivételek hatálya. Így nem világos, hogy

¹¹⁰⁶ TÓTH, 2019.

¹¹⁰⁷ Vö. KASKOVITS, 2019.

¹¹⁰⁸ MEZEI, 2019.

ezek vonatkoznak-e az online oktatásra és a távoktatásra. E bizonytalanságokra tekintettel van szükség új, kötelező erejű kivétel vagy korlátozás bevezetésére, így az oktatási intézmények teljes jogbiztonságban használhatják majd fel a műveket és teljesítményeket digitális oktatási tevékenységeikhez.

Az 5. cikk az oktatási szemléltetés kizárólagos céljára való digitális felhasználás tekintetében, az elérendő nem kereskedelmi cél által indokolt mértékben az Adatbázis irányelv 5. cikk a), b), d) és e) pontja, 7. cikk (1) bekezdése, az InfoSoc-irányelv 2. és 3. cikke, a Szoftver-irányelv 4. cikk (1) bekezdése, valamint a DCSM-irányelv 15. cikke tekintetében állapít meg kötelező korlátozásokat és kivételeket. Ezek feltétele, hogy a) valamely oktatási intézmény felelősségi körében annak helyiségeiben vagy más helyszínen, vagy kizárólag az oktatási intézmény tanulói vagy hallgatói, illetve oktatói által hozzáférhető, biztonságos elektronikus környezetben történjék, és b) feltüntetik a forrást, amennyiben az lehetséges. A (2) bekezdés értelmében bizonyos művek és teljesítmények meghatározott körét a jogalkotó kiveheti a korlátozások és kivételek hatóköréből. Ilyenek lehetnek az elsősorban oktatási piacra szánt anyagok és koták, amennyiben azok felhasználásához szükséges felhasználási engedélyek könnyen hozzáférhetők a piacon.

A 6. cikk a kulturális örökség megőrzése érdekében biztosít kivételeket a fentebb már idézett irányelvekben foglalt többszörözési jog alól biztosít kivételt az olyan művek és más teljesítmények tekintetében, amelyek a kulturális örökségvédelmi intézmények gyűjteményeinek állandó részét képezik, amennyiben az ilyen felhasználás célja azok megőrzése. A másolás nem haladhatja meg a megőrzéshez szükséges mértéket, viszont bármilyen formátumban vagy hordozóanyagon elkészíthető. Hogy mit kell kulturális örökségvédelmi intézménynek tekinteni, azt a 2. cikk 3. pontja szabályozza. Eszerint ilyen a nyilvánosan hozzáférhető könyvtár vagy múzeum, levéltár, illetve mozgóképörökségvédelmi vagy hangzóörökség-védelmi intézmény.

A 7. cikk a kivételek maradéktalan érvényesülése érdekében kimondja, hogy a 3., 5. és 6. cikkekkal ellentétes szerződéses rendelkezések nem érvényesíthetők, viszont az érdekegyensúly fenntartását továbbra is biztosítva a három lépcsős tesztet is alkalmazni rendeli.

3.2.3.1. Korlátozások és kivételek a nyilvánossághoz közvetítés vonatkozásában a magyar szerzői jogban

Az Szjt. 36. § (2) bekezdése a szabad felhasználások körében lehetővé teszi, hogy a napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentetett cikkek vagy e témákról sugárzott művek a sajtóban szabadon nyilvánossághoz közvetíthetők legyenek, ideértve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt is. Feltétele a felhasználásnak, hogy a szerző nem tett e cselekmények megtiltására irányuló nyilatkozatot. További előírás, hogy a forrást a szerző nevével együtt fel kell tüntetni.

E kivételnek célja, hogy elősegítse az információhoz való jog és a sajtószabadság érvényesítését. A mindennapi, fontos események megismerése és a széleskörű tájékoztatás ugyanis közérdek. Ez az erre hivatott sajtóorgánumoknak nem csak joga, hanem egyben kötelezettsége is. Teljesítéséhez biztosítani kell a megfelelő szabadságot. E körben szabadon felhasználhatók a nyilvánosan tartott politikai előadások, beszédek. Sajtó fogalma alatt érteni kell az offline és az online tömegtájékoztatás médiumait is. Nem tartozik ugyanakkor ide például a Google News szolgáltatása, mert kommentárt nem fűz az egyes hírekhez, illetve a sajtófigyelő-szolgáltatás sem.¹¹⁰⁹ A Nagykomentár megjegyzi, hogy nem csak a sajtó és média joga az ilyen jellegű felhasználás, hanem lényegében bárkié, ha a tájékoztatás célja kimutatható.¹¹¹⁰ Hepp e körben példaként említi a politikai párt tájékoztatási célú közleményeit, nagyvállalat ügyfelei tájékoztatására szánt anyagait.¹¹¹¹ Nem vonatkozik e szabadság az egyéb más, oktatási, tudományos, ismeretterjesztő és szórakoztató előadásokra, beszédekre, amelyek továbbra is engedélykötelesek. Ezeket túlmenően szabadon átvehetők, többszörözhetők és nyilvánossághoz közvetíthetők a forrás megfelelő megjelölésével a napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelent cikkek vagy sugárzott részletek, sőt teljes művek. Ugyanakkor az ilyen felhasználások a szerző által meg is tilthatók. Amennyiben erre nem kerül sor, akkor a szerzői mű szintjét elérő tudósítás is szabadon felhasználható.¹¹¹²

A 38. § (5) bekezdése – amennyiben a felhasználásra eltérő megállapodás nem vonatkozik – a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak, iskolai oktatás célját szolgáló intézmények, muzeális intézmények, levéltárak, valamint közgyűjteménynek minősülő kép-, illetve hangarchívumok gyűjteményeinek részét képező művek az ilyen intézmények helyiségeiben ezzel a céllal üzembe állított számítógépes terminálok képernyőjén

¹¹⁰⁹ HEPP, 2017. p. 158-159.

¹¹¹⁰ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 36. § (1) bekezdés.

¹¹¹¹ HEPP, 2017. p. 158.

¹¹¹² LONTAI – FALUDI – GYERTYÁN FY – VÉKÁS, 2017. p. 144-145. Vö. NAGYKOMMENTÁR, 2017. 36. §.

tudományos kutatás vagy egyéni tanulás céljára a nyilvánosság egyes tagjai számára szabadon megjeleníthetők, és ennek érdekében a nyilvánosság említett tagjaihoz szabadon közvetíthetők, beleértve nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt is. További feltétel, hogy a felhasználás a jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálhatja.

Ezt a kivételt az InfoSoc-irányelv átültetése nyomán iktatták az Szjt. szabad felhasználási rendszerébe. A cél itt is a tudományos kutatás, az egyéni művelődés és a nonprofit intézmények – jellemzően könyvtárak, archívumok, iskolai oktatás célját szolgáló intézmények, múzeumok – tevékenységének elősegítése. A kivétel csak olyan művekre terjed ki, amelyek az említett intézmények gyűjteményeibe jogszerűen kerültek, és amelyekre nézve a felek eltérő megállapodást nem kötöttek ki. E műveket a kedvezményezett intézmény szabadon többszörözheti, erre kijelölt terminálokon képernyőn megjelenítheti, nyilvánossághoz közvetítheti, ide értve a lehívásra hozzáférhetővé tételt is. Ezek a tevékenységek nem végezhetők üzletszerűen és kizárólag a tudományos kutatás, egyéni tanulás célját szolgálhatják.¹¹¹³

Végül pedig az online felhasználások – gondolok itt például a képek közösségi médiában való felhasználására – az Szjt. 68. §-a alá vonhatók, amely kimondja, hogy a szabadban, nyilvános helyen állandó jelleggel felállított képzőművészeti, építészeti és iparművészeti alkotás látképe a szerző hozzájárulása és díjazás nélkül elkészíthető és felhasználható.¹¹¹⁴

3.2.3.2. A linkelés, mint internetes hivatkozás és az idézés, mint szabad felhasználás összehasonlítása

3.2.3.2.1. A linkelés néhány technikai jellemzője

A linkelés idézéssel való „házasítása” talán elsőre kényszeresnek tűnhet, ám hozhatók érvek amellett, hogy a linkek afféle referenciaként működnek. Ezért, már csak az elhatárolás kedvéért is úgy vélem, hogy a jelenség tárgyalását a korlátozások és kivételek között, különösen az idézés relációjában kell megtennem. Saw a linkekről úgy szól, hogy azok szerepe rokonítható az idézéssel, még inkább pedig a könyvtári katalógusokkal, mert

¹¹¹³ Uo. p. 146-147. Vö. NAGYKOMMENTÁR, 2017. 35. §. (4) bekezdés, HEPP, 2017. p. 154-155.

¹¹¹⁴ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 26. §. A panorámaszabadságról lásd HARKAI, 2016. (1) p. 96-101.

megmutatják a forrás elérési útját.¹¹¹⁵ Litman a nyilvánosság idézéshez való jogával rokonítja, amely szerint szabadon lehet szerzői jog által védett művet hivatkozni.¹¹¹⁶ A felhasználók az Interneten hivatkozásról hivatkozásra navigálva tudnak az egyes honlapok között böngészni. Minden hivatkozás egy *hipertext*, amelyre kattintva az egyik tartalomtól a másikig lehet eljutni. Kapcsolódási pontot a felhasználók maguk is létre tudnak hozni. Az egyes tartalmak linkjeihez a felhasználónak tudnia kell az elérési utat, vagyis az URL-címet.¹¹¹⁷ Az URL mellett a hipertextek online átvitelére szolgál a *http*,¹¹¹⁸ illetve a weboldalak készítésének nyelve, a *HTML*.¹¹¹⁹ Az elkészített oldalak között böngészésre alkalmas szoftverek segítségével lehet barangolni.¹¹²⁰ Kezdetben a linkek a végfelhasználók által szerkeszthetők voltak. Ez később módosult. A linkelés egyirányúvá vált, nem volt lehetőség arra, hogy az egyes tartalmakat a link mindkét végén álló felhasználó szerkeszthesse. Az Internet meglehetősen hamar vált nem csak az információk folyamatosan bővülő, kimeríthetetlen tárházává, hanem a tartalmakhoz hirdetéseket is elkezdtek kapcsolni. Vagyis lényegében a kommunikáció egy oldalúvá vált, legalábbis abban az értelemben mindenképpen, hogy a linkek mögött elhelyezkedő tartalmakat a felhasználók nem tudták szerkeszteni, csak böngészni, miközben reklámok tucatjaival próbálták felkelteni a fogyasztói kedvet. Az ilyen egyirányú csatornákhöz képest kivételt képeznek az olyan Wikipedia-jellegű közösségi lexikonok, ahol a végfelhasználók maguk is tudják az oldal tartalmát szerkeszteni. A felhasználói linkek elhelyezése a közösségi média megjelenésével újabb lendületet vett.¹¹²¹

A hiperlinkek tehát lényegében navigációs eszközök, amelyek az egyes honlapok közötti kapcsolatot biztosítják a felhasználók számára.¹¹²² A Svensson-ügy apropóján készült ECS-szakvélemény is kimondja, hogy a linkek az Internet egyetlen és legfontosabb azon jellemzői, amelyek e platformot megkülönböztetik a kulturális javak más előállítási és terjesztési módjaitól.¹¹²³ Berners-Lee a linkek körül kialakult szerzői jogi vitát egyszerűen „*mítosznak*” tartja. Mint írja, komoly félreértés azt gondolni, hogy a link bátorítás arra, hogy a linkelt dokumentumot jogellenesen lemásolják. A linkelést továbbá hivatkozásként azonosítva azt írja, hogy „*A képesség egy dokumentumra való hivatkozásra (ahogyan egy*

¹¹¹⁵ SAW, 2018. p. 550.

¹¹¹⁶ LITMAN, 2001. p. 183.

¹¹¹⁷ Uniform Resource Locator – egységes erőforrás-azonosító.

¹¹¹⁸ Hypertext Transfer Protocol.

¹¹¹⁹ Hypertext Markup Language.

¹¹²⁰ ISAACSON, 2015. p. 413.

¹¹²¹ Uo. p. 421.

¹¹²² SAW, 2018. p. 537.

¹¹²³ ECS-szakvélemény, p. 1.

személyre vagy bármi másra) általánosságban megegyezik a véleménynyilvánítás szabadsága alapjoggal (...). Hivatkozni hypertext linkkel sokkal hatékonyabb, de a lényegen semmit nem változtat.”¹¹²⁴Litman vélekedése szerint a linkelés olyan, mintha egy térképet rajzolnánk, amelyen a jogellenesen tartalomhoz vezető út található.¹¹²⁵ Ugyanakkor fontos megjegyezni, az Interneten üzleti modellek épültek arra hogy linkek gyűjtése révén jogellenes tartalmakhoz biztosítsanak hozzáférést, tehát ez az érvelés e helyütt nem helytálló.

A linkek esszenciális jellege az Internet működése szempontjából annyira fontos, hogy kereső szolgáltatásokat nyújtó üzleti modellek alakultak ki a hiperlinkek gyűjtésére és rendszerezésére (például Google, Yahoo, de lényegében ez a szerepe az egyes link gyűjtő streaming oldalaknak is).¹¹²⁶ Ők vagy a maguk döntése nyomán, vagy egy automatizmus eredményeképpen kerülnek a linkek útján egy-egy internetes oldalra, ahol potenciálisan lehetnek szerzői művek. Egy hiperlink két részből tevődik össze. Az *ugrópont*, vagy *pointer* a honlap azon eleme, amelyre a felhasználók rákattintanak, majd eljutnak a hivatkozott weboldalra. Bármi lehet ugrópont, akár egy szöveg, akár egy kép vagy más grafikus elem. Az ugrópont mögött található a hivatkozott weboldal internetes címe, a már említett URL, és a HTML nyelven programozott parancs, amely a böngészőprogramot utasítja a megtekinteni kívánt weboldal lehívására. Ha a kattintott link a főoldalra mutat, akkor *felső linkről* (*surface link*), ha viszont az oldalon bárhol megtalálható tartalomra, akkor *belső linkről* (*deep link*) beszélhetünk. Az *automatikus*, *beágyazott* vagy *image linkek* olyan hiperhivatkozások, amelyek nem tartalmazzak ugrópontot, hanem az adott honlap lehívásakor automatikusan aktiválódnak és érzékelhetővé tesznek olyan tartalmi elemeket, amelyek egy másik weboldalon, másik szerveren találhatóak.¹¹²⁷ Lontai, Faludi, Gyertyánfy és Vékás említést tesznek a hivatkozó honlapba való beágyazással elhelyezett (*embedded link*), illetve a hivatkozó honlap keretébe foglalt linkről is (*framing*).¹¹²⁸

Az idézett szerzőtársak szerint a linkelés szerzői jogi szempontból elsősorban a többszörözés és a nyilvánosságához közvetítés vagyoni jogait érinti. A linkre való kattintással a mű nem kerül többszörözésre, kivéve, ha az ugrópontként szolgáló tartalom szerzői műnek minősül. Ez jellemzően kép vagy grafikai ábrázolás többszörözését kívánja

¹¹²⁴ BERNERS-LEE, 1997. (1).

¹¹²⁵ LITMAN, 2001. p. 183.

¹¹²⁶ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 134. Vö. ECS-szakvélemény, p. 1.

¹¹²⁷ SZINGER – TÓTH, 2004. p. 240-241.

¹¹²⁸ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 134. Vö. SAW, 2018. p. 537., BERNERS-LEE, 1997. (2)., ALAI-jelentés, p. 7.

meg azon az oldalon, ahol a linket beágyazták, elhelyezték. A link elhelyezése egy tartalomszolgáltató weboldalán megvalósíthatja a nyilvánossághoz közvetítést, annak is a lehívásra hozzáférhetővé tétel változatát. Példa lehet erre, ha a link az adott oldal meglátogatása után automatikusan aktiválódik és a szerveren található mű hozzáférhetővé, letölthetővé válik, vagy a letöltés (többszörözés) automatikusan meg is kezdődik, vagy kezdődhet (*DDL – Direct Download Link – közvetlen letöltést lehetővé tevő hiperhivatkozás*).¹¹²⁹

A linkelés az „*idézéssel mutat bizonyos fokig rokonságot.*” Ennek feltétele, hogy fennálljon az idéző mű, vagyis a hivatkozó honlap és az idézett mű, a hivatkozott tartalom között egy „*uralkodó – szolgáltató viszony.*” Különbség az idézéshez képest, hogy a hivatkozó weboldal „*az idézést csak felkínálja.*” Ennek igénybe vételéről a felhasználó dönt, amelyet aztán a megtekintéssel ideiglenesen többszöröz, illetve adott esetben le is tölthet, amely már tartós másolat készítése a műről.¹¹³⁰

3.2.3.2.2. Az idézés szabályai a nemzetközi, uniós és magyar szerzői jogban

A BUE 10. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a közönség számára már jogszerűen hozzáférhetővé tett műből az elérni kívánt cél által indokolt mértékben idézzenek, amennyiben a bevett szokásoknak megfelel. Ide kell érteni az újságcikkekből és időszakos gyűjteményekből sajtószemle formájában történő idézést is. Az (1) bekezdés nemzetközi szerződésekhez képest szokatlan módon kötelező kivételként alkalmazandó, bár jóllehet a tagállamok ennek részleteit szabadon alakíthatják. Az idézés megengedhető pontos mértékét nem határozza meg a BUE.¹¹³¹ A (3) bekezdés a jogszerű idézést a forrás és a szerző nevének megjelöléséhez köti, amennyiben a név a forrásban szerepel. A TRIPS-egyezmény, a WIPO internet-szerződések és a Pekingi-szerződés nem nevesíti külön az idézés jogát a korlátozások és kivételek között, hanem csak általánosságban utal a háromlépcsős teszt alkalmazásának követelményére.

Az InfoSoc-irányelv úgy rendelkezik, hogy a korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott műből vagy más, védelem alatt álló teljesítményből kritikai vagy ismertetési céllal lehet idézni. Feltétel, hogy lehetőség szerint a forrást fel kell tüntetni, ide értve a szerző

¹¹²⁹ SZINGER – TÓTH, 2004. p. 242-243. Vö. LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 134.

¹¹³⁰ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 134.

¹¹³¹ GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. p. 379-380.

nevét is. A felhasználásnak meg kell felelnie a tisztességes gyakorlatnak, valamint a cél által indokoltnak kell lennie a terjedelem tekintetében.¹¹³²

Az Szjt. 34. § (1) bekezdésében szól az idézés jogáról akként, hogy a mű részletét a mű jellege és a felhasználás célja által indokolt terjedelemben, az eredetihez híven bárki idézheti. Feltétel továbbá a forrás megjelölése és a szerző megnevezése.

A (2) bekezdésben szabályozott átvétel az idézésnél szélesebb felhasználást feltételez. Átvenni nyilvánosságra hozott irodalmi vagy zenei művet, film részletét, vagy kisebb terjedelmű ilyen önálló művet, képzőművészeti, építészeti, iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotás képét, valamint fotóművészeti alkotást lehet. A törvény célként nevesíti az iskolai oktatási célt a szemléltetés érdekében, valamint a tudományos kutatás céljára való átvételt. A forrást és a szerzőt itt is meg kell jelölni, illetőleg nevezni. Az átvétel a mű olyan mértékű felhasználása más műben, amely meghaladja az idézést.

A Nagykomentár az idézés jogpolitikai indokai között jelöli meg az irodalmi alkotótevékenység megkönnyítését, a véleménynyilvánítás szabadságának érvényre juttatását.¹¹³³ Az idézés célja indokolható továbbá azzal, hogy az idéző a saját tartalmát magyarázza, kritizálja esetleg a hivatkozott művet, alátámaszsa saját álláspontját, önálló variációhoz kiindulópontként szolgáljon. E célok belső kapcsolatot teremtenek az idézett és az idéző mű között.¹¹³⁴ Az átvevő mű irányulhat jövedelemszerzésre.¹¹³⁵ Úgy vélem, hogy a linkek ilyen célokra való felhasználása alkalmas lehet arra, hogy idézésként minősülhessenek. Már amennyiben valóban például egy állítás alátámasztásának célját szolgálják, megjelölve a szerzőt és a forrás pontos helyét. Hepp hangsúlyozza, hogy nem áll fenn az idézés esetköre az online keresőmotorok által listázott *thumbnail*-ek (lekicsinyített képek) és *snippet*-ek (írott művek kisebb részletei) esetében.¹¹³⁶

A Nagykomentár külön emlékeztet rá, hogy a stílusutánzás nem idézés, mivel a stílus önmagában nem védett.¹¹³⁷ A terjedelmi korlátozásra magyarázat, hogy csak a mű egy bizonyos, jól körülhatárolható részét lehet, nem pedig az egész művet. Az idézett mennyiség jogszerűségét egyedileg kell megítélni.¹¹³⁸ A tudományos, elemző művekben a szükséges, jogos idézési cél teljes szövegátvételt is megengedhet. Arra nincs lehetőség, hogy az átvevő mű csak idézetekből álljon, mivel amint azt a Nagykomentár kifejti, az

¹¹³² 5. cikk (2) bekezdés d) pont.

¹¹³³ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 34. §. Vö. HEPP, 2017. p. 148.

¹¹³⁴ HEPP, 2017. p. 150.

¹¹³⁵ Uo. p. 148.

¹¹³⁶ Uo. p. 150.

¹¹³⁷ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 34. §.

¹¹³⁸ Uo.

átvevő műnek önálló jellegűnek, saját alkotói munka gyümölcsének kell lennie. Hű az idézés, ha szó szerinti, nem ragad ki semmit a szövegösszefüggésekből, nem torzít. Mivel a mű integritásához való személyhez fűződő jog ezt indokolja, idézni lényegében csak változtatás nélkül lehet. Ez persze nem jelenti, hogy stilisztikai módosításoknak a szöveget ne lehetne alávetni. A név és a forrás feltüntetésének kötelező jellege levezethető a szerzői névjogból, mint személyhez fűződő jogból, így a közkincsbe tartozó műveknél is kötelező.¹¹³⁹ Szolgálja tovább a visszakereshetőséget és ellenőrizhetőséget.¹¹⁴⁰ Idézni nem csak az eredeti nyelven lehet, hanem idegen nyelvű művet fordításban is citálhatunk. Amennyiben autentikus fordítás elérhető, akkor azt kell felhasználni.¹¹⁴¹

Mivel idézni csak egyéni, eredeti jellegű műből lehet, ezért fontos megjegyezni, hogy az információk, tények, adatok önmagukban szabadon felhasználhatók,¹¹⁴² még akkor is, ha szerzői mű részét képezik. Ámbár igaz, hogy etikai okok miatt a forrás megjelölése ajánlatos.¹¹⁴³ A forrás feltüntetése egyébként is az egyik legfontosabb feltétele az idézésnek.

Az átvétel a közművelődési, tudományos kutatási és iskolai oktatási érdekeket tart szem előtt.¹¹⁴⁴ A cél szűkebb az idézéshez képest, mert csak szemléltetés érdekében iskolai oktatást vagy tudományos kutatást fed le. Ennek megfelelően lehetőség van a szerző megjelölésével nagyobb műrészletek átvételére, amelyek alkalmasak a bizonyítandó felvetések alátámasztására, az álláspontok ütköztetésére.¹¹⁴⁵ Ugyancsak különbség, hogy az átvevő műnek nem szükségképpen eleme, hogy önálló új alkotás legyen, hanem lehet a felhasználás céljához igazoldó gyűjtemény is.¹¹⁴⁶ A mérték kérdését az határolja be, hogy az átvétellel nem válhat az átvevő mű az eredeti alkotás helyettesítőjévé.¹¹⁴⁷ Az átvevő művek felhasználási módja csak a többszörözésre és terjesztésre szűkül. A terjesztés is szűkebb mezsgyén mozog, mivel az átvevő művek kereskedelmi forgalomban nem értékesíthető, csak ingyenesen vagy az oktatási intézményekben önköltségi térítés fejében.¹¹⁴⁸ Amíg idézni lehetséges jövedelemszerzés céljából, addig az átvételre nem kerülhet sor üzletszerű céllal.¹¹⁴⁹

¹¹³⁹ Uo.

¹¹⁴⁰ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 34. §. Vö. LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 133.

¹¹⁴¹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 135.

¹¹⁴² Sztj. 1. § (5) bekezdés.

¹¹⁴³ HEPP, 2017. p. 148.

¹¹⁴⁴ Vö. HEPP, 2017. p. 152.

¹¹⁴⁵ Uo.

¹¹⁴⁶ NAGYKOMMENTÁR, 2017. 34. § (2) bekezdés.

¹¹⁴⁷ HEPP, 2017. p. 153.

¹¹⁴⁸ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 136-137.

¹¹⁴⁹ HEPP, 2017. p. 153.

3.2.3.3. A linkelés megítélése az EUB és az Egyesült Államok esetjogában

A linkelés kérdése 2013-ban érte el a jogalkalmazó szintjét, amikor a Svensson-ügy eljutott egészen az EUB-ig. A European Copyright Society még az ügy eldöntése előtt összegezte véleményét a linkelés és a nyilvánossághoz közvetítés kapcsolatáról, amelynek lényege, hogy egy link elhelyezése nem eshet az InfoSoc-irányelv 3. cikk (1) bekezdésnek hatálya alá. Az érvelés egyik eleme szerint a link használata nem keletkezteti az adat átvitelét, amely a vélemény szerint előfeltétele a közvetítésnek. Ez mindenképpen ellentmond a fentebb már leírtaknak, amely szerint a lehívásra hozzáférhetővé tételnek nem feltétele a mű átvitele.¹¹⁵⁰ A jelentésben tett második megállapítás, hogy a nyilvánossághoz közvetítés a szerzői művek tekintetében biztosított, a link használata pedig önmagában nem érinti a hivatkozott művet, ha pedig mégis így tekintenénk, akkor sem valósul meg az új nyilvánosság elérése. A mű átvitelét tehát a jelentés esszenciálisnak tekinti, mert különben a közvetítés joga a hozzáférés jogává (*access right*) változna.¹¹⁵¹

A jelentés ellentmondását az EUB már megismert esetjogának tükrében éppen itt, az átvitelnél vélem felfedezni. Akként szól ugyanis, hogy a „*kommunikáció cselekménye inkább értendő a mű elektronikus átvitelének, vagy a mű elektronikus hálózaton vagy rendszerben való elhelyezésének, ahonnan az hozzáférhető.*”¹¹⁵² Ugyanakkor az valóban egy sarokpontja a jelentés érvelésének, amelyben a műre, mint a nyilvánossághoz közvetítésé tárgyára utalnak. A linkelésnél valóban hiányzik ez az elem. Vagyis amennyiben szükségképpen feltétel a mű átvitele, vagy legalább rendelkezésre bocsátása, akkor a műre mutató elérési út sem tekinthető nyilvánossághoz közvetítésnek.¹¹⁵³ Bár az kétségtelen, hogy a felhasználónak éppen azt mutatja meg, hogy hol található a mű. Az EUB nem ezt az utat járta be esetjogában. Amint az alább kiderül, ezzel az állásponttal az EUB szembe helyezkedett. A jelentés ettől még elismeri, hogy a linkek alkalmasak lehetnek közvetett szerzői jogi felelősség megalapozására, ahogyan lehet rájuk igényt alapítani versenyjogi jogvitában, a személyhez fűződő jogok megsértése miatt vagy hatásos műszaki intézkedés megkerülése okán.¹¹⁵⁴

¹¹⁵⁰ REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. p. 136.

¹¹⁵¹ ECS-szakvélemény, p. 6.

¹¹⁵² Uo. p. 8.

¹¹⁵³ Uo.

¹¹⁵⁴ Uo. p. 2.

Az Internet szempontjából kardinális kérdésben egy másik testület is véleményt nyilvánított. Az ALAI álláspontja azonban az ECS véleményének szögesen ellentmond. Ennek lényege, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tétel megvalósul a mű rendelkezésre tartásával, nem szükséges az adatátvitel. Ami viszont igen, hogy a hozzáférhetővé tételt – függetlenül attól, hogy milyen technikai eszközzel történik – természetes személy végezze, akinek a cselekménye közvetlenül vagy közvetve a nyilvánosságot célozza. További feltétel, hogy az érintett tartalomnak szerzői jog vagy szomszédos jog által védettnek kell lennie. A link ilyen technikai eszköz lehet, amely segítségével a nyilvánosság számára a művek hozzáférhetővé válhatnak. Amennyiben a link felhasználása hivatkozási, idézési célt szolgál, nem esik a hozzáférhetővé tétel hatálya alá. Ugyanez a helyzet akkor, ha a hozzáférhetővé tétel azért hiúsult meg, mert a mű korábban már eltávolításra került.¹¹⁵⁵

A cselekmény jogellenes különösen akkor, ha a linkelés révén olyan mű érhető el, amely a jogosultak hozzájárulása nélkül került elhelyezésre, vagy linkeléssel hatásos műszaki intézkedést lehet megkerülni. Végül pedig előfordulhat, hogy a tartalom ugyan eredetileg a jogosultak hozzájárulásával került az Internetre, viszont a hozzá való elérési út megadása egyébként sérti a jogosultak érdekeit. Vagyis lényegében a kérdés ott dől el, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tétel joga, mivel technológia-semleges, ezért megvalósulhat bármely technikai eszközzel, így linkeléssel is, amennyiben az a nyilvánosságot célozza. E tekintetben lényegtelen, hogy a linkelés melyik fajtája valósul meg, és hogy a végfelhasználó tudja, hogy a linkelt tartalom a meglátogatott weboldalon, vagy pedig attól eltérő szerveren található.¹¹⁵⁶ A rendelkezésre tartás (*offering*) már megvalósítja a cselekményt, nem kell hozzá az, hogy a felhasználók a művet megtekintsék vagy letöltsék, tehát az átvitel, a közvetítés nem követelménye a megvalósulásnak. Tekintve, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tétel joga az *umbrella solution* révén a nyilvánossághoz közvetítés ernyője alá került beillesztésre, az EU pedig a WCT 8. cikkét átültette az InfoSoc-irányelvvel, a link elhelyezése, amennyiben az egy szerzői jog által védett műhöz biztosít hozzáférést, nyilvánossághoz közvetítésként értékelendő.¹¹⁵⁷ Ha ezt figyelembe vesszük, akkor a nemzetközi jogalkotó a széleskörű nyilvánossághoz közvetítési fogalom megalkotásával valóban elérte a célját, mert minden más később létrehozott technológiai megoldás, amely alkalmas arra, hogy a műveket a nyilvánossághoz közvetítse, az „esernyő” alá szubsumálható.

¹¹⁵⁵ ALAI-jelentés, p. 9.

¹¹⁵⁶ Uo.

¹¹⁵⁷ Uo. p. 3.

A *Svensson*-ügyben az EUB-nak feltett első három kérdés tekintetében a Fórum először is megállapította, hogy az InfoSoc-irányelv 3. cikk (1) bekezdése értelmében a nyilvánossághoz közvetítést a jogosultaknak kell engedélyeznie, amely két mozzanatot foglal magában. Egyrészt a közvetítést, másrészt pedig a nyilvánossághoz közvetítést, vagyis azt a célközönséget, amihez a művet eljuttatják. A közvetítésről az a döntés született, hogy az internetes oldalon elhelyezett olyan linkek szolgáltatása, amelyek védett művekre mutatnak, korlátozás nélkül nyújtanak hozzáférést a szolgáltatást igénybe vevő ügyfeleknek. Az interaktivitás követelményéből fakadóan nem szükséges ugyanakkor, hogy ezek az ügyfelek ténylegesen hozzáférjenek a művekhez.¹¹⁵⁸ Ebből következik, hogy „*védett művekre mutató kattintható linkek szolgáltatása (...) hozzáférhetővé tételnek, és következésképpen közvetítésnek minősül.*”¹¹⁵⁹

A fenti levezetések nyomán világos az EUB azon döntése, amely szerint „*(...) nem minősül (...) nyilvánossághoz közvetítésnek egy internetes oldalon olyan művekre mutató kattintható linkek szolgáltatása, mely művek szabadon hozzáférhetőek más internetes oldalon.*”¹¹⁶⁰

Az utolsó kérdés, amivel a fórum foglalkozott, ugyancsak tanulságos. Azt kellett ugyanis eldönteni, hogy a tagállami jogalkotó megállapíthat-e szélesebb körű védelmet, értelmezheti-e szélesebben azt a védelmet, amelyet az InfoSoc-irányelv az adott szabályozási körben előír? Amennyiben lehetséges lenne a rendelkezések szélesebb körű, eltérő értelmezése, az a belső piac zavartalan működésében zavart kelthetne, hátráltatná a jogfejlődést és jogbizonytalanságot eredményezne. Mindez ellentétes lenne a (7) preambulumbekkezdésben megfogalmazott törekvésekkel.¹¹⁶¹ Ebből következik, hogy az InfoSoc-irányelv 3. cikk (1) bekezdése „*(...) nem értelmezhető akképpen, hogy az a tagállamok számára lehetővé tenné, hogy a szerzői jog jogosultjai számára szélesebb körű védelmet biztosítsanak azáltal, hogy a nyilvánossághoz közvetítést úgy határozzák meg, hogy az szélesebb cselekményi kört fedjen le, mint amely e rendelkezésben szerepel.*”¹¹⁶²

A *BestWater*-ügyben az a döntés született, hogy egy internetes honlapon elhelyezett mű framing eljárás útján más honlapba való beágyazása nem minősül nyilvánossághoz

¹¹⁵⁸ *Svensson*-ítélet, 14-19. pont.

¹¹⁵⁹ Uo. 20. pont.

¹¹⁶⁰ Uo. 32. pont.

¹¹⁶¹ Uo. 34-36. pont.

¹¹⁶² Uo. 37. pont.

közvetítésnek, mert nincs szó új nyilvánossághoz közvetítésről, hiszen a közvetítés nem tér el az eredeti közvetítés technikai módszerétől.¹¹⁶³

A *GS Media*-ügyben a feltett kérdésekre válaszolva a Bíróság először is emlékeztetett rá, hogy a linkek elhelyezésének kérdése szerzői jogi szempontból vitatott. A *Svensson*- és *BestWater*-döntésekből ugyanis nem következik automatikusan, hogy a linkek elhelyezésének engedélyezésére ne terjedne ki a jogosult joga. Ezzel szemben áll az az álláspont, amelyet az ítélet szerint a *GS Media*, a német, a portugál, a szlovák kormány és a Bizottság képvisel. Eszerint csorbát szenvedne a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódás szabadsága, ha a linkelést nyilvánossághoz közvetítésnek minősítenék és minden egyes beágyazáshoz a jogosultak engedélye kellene. Ezen alapjogok gyakorlásához az internetet lényegében működtető hiperlinkek alapvető módon járulnak hozzá. Ezen felül igen nehéz megállapítani azt egy felhasználónak, hogy a linkelni szándékozott tartalmat előzőleg jogosították-e már, illetve nem is lehet elvárni a hivatkozást elhelyezőtől, hogy tudata teljes mértékben fogja át, hogy a nyilvánosság számára esetlegesen jogsértő tartalmat tehet hozzáférhetővé.¹¹⁶⁴ Ha viszont tud arról, hogy az elhelyezett link az Interneten jogellenesen közzétett műhöz nyújt hozzáférést, vagy lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy hatásos műszaki intézkedést kerüljenek meg, akkor az EUB szerint cselekménye a 3. cikk (1) bekezdésének hatálya alá esik. Ha a link elhelyezésére haszonszerzési célból kerül sor, akkor elvárható a felhasználást végzőtől, hogy meggyőződjön arról, hogy a felhasznált mű jogszerű forrásból származik-e.¹¹⁶⁵

Az érvelés végeredménye nem is lehetett más, mint annak megállapítása, hogy a *GS Media* tudatában volt annak, hogy a képek internetes felhasználását a *Sanoma* nem engedélyezte. Ezért az ügy megoldásaként az az ítélet született, hogy annak eldöntéséhez, hogy valamely internetes oldalon elhelyezett védett művekhez vezető hiperlinkek elhelyezése nyilvánossághoz közvetítésnek minősül-e, „(...) azt kell eldönteni, hogy e linkeket olyan személy helyezte-e el haszonszerzési cél nélkül, aki nem tudott vagy nem tudhatott e műveknek a másik internetes oldalon történt közzétételének jogellenes mivoltáról, vagy épp ellenkezőleg, e linkeket haszonszerzési célból helyezték el, amely esetben azt kell vélelmezni, hogy erről e személynek tudomása volt.”¹¹⁶⁶

A *Renckhoff*-ügyben a fentebb bemutatott kérdés közvetítési cselekményére az EUB azt a választ adta, hogy egy másik internetes oldalon már közzétett fénykép oly

¹¹⁶³ *Bestwater*-ítélet, 19. pont.

¹¹⁶⁴ *GS Media*-ítélet, 43-48. pont.

¹¹⁶⁵ Uo. 49-51. pont.

¹¹⁶⁶ Uo. 55. pont.

módon történő felhasználása, hogy előbb azt egy magánszerverre lemásolják, majd az interneten, az eredeti közvetítést végző oldaltól eltérő internetes oldalon újra hozzáférhetővé teszik, hozzáférhetővé tételnek, közvetítési cselekménynek kell tekinteni, mivel ezáltal lehetővé válik a hozzáférés az adott internetes oldal látogatói számára, amelyen a művet elhelyezték.¹¹⁶⁷

A fenti döntések számos kritikai észrevételt kaptak a szakirodalomban. Saw a Svensson-ügyről akként ír, hogy bár a Fórum kimondta, hogy a linkek használata valóban nyilvánossághoz közvetítésnek minősül, amennyiben azok új nyilvánosságot céloznak, vagy a hozzáférést hatásos műszaki intézkedés korlátozza. Ezzel szerinte az EUB „*oltalmat biztosított az internet szerkezetének és akadály nélküli működésének.*”¹¹⁶⁸

A BestWater-ügyben nem történt eltérés a Svensson-döntéshez képest, viszont a Bíróság elmulasztotta megválaszolni azt a kérdést, hogy hogyan kell megítélni, ha a linkek egy olyan védett tartalomra mutatnak, amely a jogosult hozzájárulása nélkül került elhelyezésre.¹¹⁶⁹ Ezt a hiányosságot a GS Media-ügyben pótolta, bevezetve egy olyan elemet, amely már átvezet az online jogsértésekért való felelősségtani kérdésekre. Nevezetesen mérlegelésre került a linket elhelyező tudatállapota, vagyis hogy tudta-e, hogy az adott link egy olyan tartalomhoz vezet, amely engedély nélkül került az Interneten elhelyezésre.¹¹⁷⁰ E helyütt tovább bonyolítja az értelmezést, hogy a haszonszerzési célt „*összemosza*” a felhasználó tudatállapotával, azt állítva, hogy amennyiben a nyilvánossághoz közvetítés haszonszerzési céllal történik, akkor vélelmezni kell, hogy a linkelő tisztában volt a tartalom jogszerűségével, vagy annak hiányával. Saw a Bíróság törekvését akként írja le, mint ami „*emberi jogi megközelítéssel kívánta a megfelelő egyensúlyt biztosítani a különböző versengő érdeek között a hyperlinkek internetes gyakorlatával kapcsolatban.*”¹¹⁷¹

A tudatállapot kérdése köszön vissza a *Stichting Brein v. Ziggo*-ügyben¹¹⁷² is, amely a The Pirate Bay európai üldözésének végére kívánt pontot tenni. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések annak megválaszolására irányultak, hogy a hirhadt weboldal üzemeltetőinek tevékenysége nyilvánossághoz közvetítésnek minősül-e abban az esetben, ha a weboldal nem tartalmaz védett műveket, de olyan rendszer működik, amely indexálja és kategorizálja azokat a metaadatokat, amelyek az egyes felhasználók

¹¹⁶⁷ Renckhoff-ítélet, 46-47. pont.

¹¹⁶⁸ SAW, 2018. p. 542-543.

¹¹⁶⁹ Uo. p. 544.

¹¹⁷⁰ Uo. p. 546. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 162.

¹¹⁷¹ SAW, 2018. p. 548.

¹¹⁷² C-610/15. Stichting Brein v. Ziggo BV, XS4ALL Internet BV. ECLI:EU:C:2017:456.

számítógépein található művekre vonatkoznak, elősegítve ezzel a védett tartalmak megtalálását és cseréjét.¹¹⁷³ A kérdésre adott válasz egyik legfontosabb, a tudatállapot szempontjából releváns eleme így hangozott: „(...) a felhasználó közvetítést valósít meg akkor, amikor magatartása következményeinek teljes tudatában, közvetítőként jár el ügyfelei irányában (...), amikor e beavatkozás hiányában ügyfelei nem, vagy csak nehézségek árán tudnák a sugárzott műveket élvezni.”¹¹⁷⁴

E tudatállapot világosan kiderül a tényállás azon részleteiből, amelyek szerint a TPB-t a jogosultak tájékoztatták arról, hogy a platformon keresztül jogellenes tartalmakhoz férnek hozzá a felhasználók.¹¹⁷⁵ A tudomás nem csak a jogosultak értesítése révén kellett, hogy fennálljon, hanem abból a tényből fakadóan is vélelmezhető, hogy TPB a műveket kategorizálva indexálta, amelyhez szükséges volt, hogy ellenőrizték, megfelelő kategóriába kerültek-e azok. Továbbá az elavult, hibás torrentfájlokat aktívan szűrték és törölték.¹¹⁷⁶ Az üzemeltetők tevékenységüket továbbá haszonszerzés céljával végezték.¹¹⁷⁷

A tudomás és a haszonszerzésre törekvés tehát elegendő volt ahhoz, hogy az EUB úgy ítélje meg, hogy a nyilvánossághoz közvetítés fogalma „(...) kiterjed az olyan megosztó platform interneten történő rendelkezésre bocsátására és üzemeltetésére, amely védelem alatt álló művekre vonatkozó metaadatok indexálásával és keresőmotor működtetésével e platform felhasználói számára lehetővé teszi, hogy e műveket megtalálják, és azokat egy peer-to-peer hálózat keretében megosszák.”¹¹⁷⁸

Az EUB törekvése nyilvánvalóan arra irányult, hogy feloldja azt a dogmatikai kényszert, miszerint amennyiben a linkeléssel védett mű válik hozzáférhetővé, akkor a jogosultak engedélye szükséges a felhasználáshoz. Ez az axióma ugyanakkor ahhoz az ellentmondáshoz vezet, amely az Internet működésének alapvető feltétele, vagyis a hyperhivatkozások használatához. Ezt az ellentmondást az EUB a fent leírt módon igyekezett a jogosulti és felhasználói érdekek összemérésével feloldani.¹¹⁷⁹ Ezt azonban Hugenholtz és van Velze szerint helytelenül akként kísérelte meg, hogy kifejlesztette az új

¹¹⁷³ Uo. 17. pont.

¹¹⁷⁴ Uo. 26. pont.

¹¹⁷⁵ Uo. 45. pont.

¹¹⁷⁶ Uo. 38. pont.

¹¹⁷⁷ Uo. 46. pont.

¹¹⁷⁸ Uo. 50. pont.

¹¹⁷⁹ Hugenholtz és van Velze az érdekösszeméréstől várta volna annak a veszélynek az elhárítását, hogy amennyiben a linkelést nyilvánossághoz közvetítésként értékeljük, akkor elvben minden ilyen cselekmény engedélyköteles lenne, ezáltal azonban az Internet működése lehetetlenülhetne el. Másrésztől azonban ha a linkelés teljes szabadságot nyerne, azzal veszélyeztetnénk az InfoSoc-irányelv azon törekvését, hogy a szerzőknek és szomszédos jogi jogosultaknak a védelem magas szintje biztosítva legyen. Lásd HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. p. 806.

nyilvánosság-tesztet, amely a linkeléssel történő nyilvánossághoz közvetítési jog quasi kimerüléséhez vezetett. Ez dogmatikailag mindenképpen helytelen az InfoSoc-irányelv (29) preambulumbekzdésében és 3. cikk (3) bekezdésében foglaltak miatt. Ezek jelentősége éppen abban áll, hogy a jogosultak minden egyes multimédiás új felhasználás gazdasági hasznát ki tudják aknázni. Ezek a felhasználások végső soron ugyanazt a nyilvánosságot célozzák, legyen szó például a Harry Potter mozi, DVD vagy streaming formátumáról. Még az online világban is igaz ez, ahol látszólag minden internetező ugyanannak a nyilvánosságnak a része, azonban minden egyes internetes tartalomszolgáltatás önálló felhasználási cselekmény, hiába célozza ugyanazt a nyilvánosságot, amely hajlandó is fizetni újabb és újabb internetes szolgáltatásokért. Ez tehát a döntő motívum, a gazdasági haszonszerzésre törekvés.¹¹⁸⁰ Ennek mentén Hugenholtz és van Velze szerint meg lehetne tartani az internetes kommunikáció esszenciáját, védeni lehetne az hatásos műszaki intézkedéssel korlátozott tartalmakat. Ezzel egyidőben azokat az üzleti modelleket, amelyek védett tartalmakra mutató linkek elhelyezésére épülnek, akár versenyjogi szabályok segítségével hívásával is, korlátok közé lehetne szorítani.¹¹⁸¹

A linkelés Saw érvelését felhasználva valóban alkalmas arra, hogy a korlátozások és kivételek köréből átvezessen a szerzői jogok megsértéséért való felelősség tárgyalásához. A linkelő ugyanis – ellentétben azzal, aki a védett tartalmat elhelyezi a weboldalon, vagyis többszörözi a tárhelyre, majd onnan hozzáférhetővé téve nyilvánossághoz is közvetíti, vagyis az esetleges jogsértésért elsődlegesen felelősséggel tartozik – mindössze „*elirányítja*” a felhasználót a tartalom elérési helyéhez. Saw szavait kölcsönözve a hyperlink nem más, mint „*másodlagos hozzáférési pont, amely közvetett kapcsolatot biztosít.*”¹¹⁸² A kapcsolat biztosítása tehát önmagában nem keletkeztethet elsődleges felelősséget, csak akkor, ha a link elhelyezője aktuális ismeretet szerez a jogsértés tényéről és mégsem tesz meg mindent a jogsértő állapot megszünetéséért, nevezetesen a link eltávolításáért.¹¹⁸³

A linkeknek, és különösen a *framing*-nek van egy további, gazdasági aspektusa. Ez tűnik a leginkább olyan felhasználásnak, amely valóban sértheti a jogosultak piaci érdekeit. A végfelhasználók látogatása ugyanis nagyban befolyásolja a reklámbevételekből származó gazdasági hasznot. A látogatóktól azonban általában nem várható el, hogy

¹¹⁸⁰ Uo. p. 812.

¹¹⁸¹ Uo. p. 814.

¹¹⁸² SAW, 2018. p. 549.

¹¹⁸³ Uo. p. 553.

tisztában legyenek vele, hogy az oldal attraktivitását növelni kívánó tartalom valójában egy másik oldalról származik, azt jogellenesen használja fel.¹¹⁸⁴ Egyet értve Ginsburg és Budiardjo véleményével a linkelés kérdése nem is az egyébként is gyenge dogmatikai lábakon álló új nyilvánosság-tesztel dönthető el, hanem sokkal inkább a felhasználási cselekményt végző tudatállapotának, illetve a haszonszerzési cél vizsgálatával dönthető el. Megfordítva az érvelést az ítéletek BUE-hoz kapcsolódó hibáit úgy lehet kijavítani, ha a linkelőt tekintjük az „eredetihez képest másik szervezetnek”, amellyel a tárgyalt felhasználási cselekmény máris a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni joga alá szubszumálható.¹¹⁸⁵

Az Egyesült Államok hasonlóképpen közelíti meg a linkelés kérdését, ahol a hivatkozások elhelyezése nem keletkeztet közvetlen felelősséget, legfeljebb közreműködőként felelhet a felhasználást végző.¹¹⁸⁶ Ez visszavezethető arra a joggyakorlatra, hogy a linkelés framing és inline változatai nem sértik meg a jogosultak nyilvános kivetítéshez, megjelenítéshez fűződő jogát (display right), mert a mű nem kerül többszörözésre és tárolásra a linkelő weboldalon.¹¹⁸⁷

Ebből is látható, hogy a Tengerentúlon a linkelésre nem a WIPO Internet-szerződéseinek hozzáférhetővé tételét és a nyilvánossághoz közvetítést alkalmazzák, hanem a vezetékes átvitelrel történő nyilvános előadás/nyilvános megjelenítés joga alá vonják. A dogmatikai eltérés ellenére az Egyesült Államokban is felmerült a linkek szerzői jogi megítélésének kérdése. A *Perfect 10 v. Amazon*-ügyben¹¹⁸⁸ állította fel a bíróság az ún. *server-tesztet* (*server test, server rule*), amely szerint a „számítógép tulajdonosa, amely amely nem tárol és szolgáltat elektronikus információt a felhasználónak, nem jeleníti [vagy terjeszti] azt az információt, még akkor sem, ha ilyen felhasználó hivatkozza vagy beágyazza az elektronikus információt.”¹¹⁸⁹ Az ügyben a Google-nek alperesként azért kellett felelnie, mert a felperes fényképeit *thumbnail* formájában tárolta a szerverein, amelyeket ezt követően a *Google Image Search* alkalmazásában jelenített meg, mint keresési eredményeket. Amikor ezekre a keresési eredményekre a végfelhasználók rákattintottak, a képek teljes felbontásban váltak számukra hozzáférhetővé. E felhasználás átment a fair use-teszten, mivel az kellően átalakító jellegű volt, ezen felül a képek révén

¹¹⁸⁴ GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 159-160.

¹¹⁸⁵ Uo. p. 170.

¹¹⁸⁶ SAW, 2018. p. 557. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 179.

¹¹⁸⁷ Uo. p. 558.

¹¹⁸⁸ *Perfect 10 v. Amazon*, 508 F.3d (9th Cir. 2007.); *Perfect 10 v. Amazon*, 416 F. Supp. 2d (C.D. Cal. 2006.).

¹¹⁸⁹ *Perfect 10 v. Amazon*, 416 F. Supp. 2d 828, 843-45 (C.D. Cal. 2006.). Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 177.

irányította át a látogatókat az információ forrásához. Ezzel egy időben a Google az eredeti képeket nem, csak azok „lebutított” thumbnail másolatait tárolta.¹¹⁹⁰ Amint azt a fellebbezést követően eljáró kilencedik kerület megállapította – helyben hagyva az alsóbb fokú bíróság határozatát –, a „*HTML instrukciók pusztán egy szövegsort jelentenek (...) amelyek nyújtása nem egyenlő a másolat megjelenítésével.*”¹¹⁹¹ Ginsburg és Budiardjo ezt az ítéletet akként kritizálták, hogy egyrészt a bíróság ezzel kivette a linkeket azon eszközök vagy eljárások (*devices or processes*) köréből, amelyekkel a műveket a nyilvánossághoz eljuttathatják, annak ellenére, hogy a fentebb idézett 101. § fogalma technológia-semlegesén került megfogalmazásra. A másolatok birtoklásának a kérdése is vitatható, mert az USCA szövegéből sehol nem derül az ki, hogy a jogsértés csak az eszközül szolgáló tényleges másolat birtokában követhető el. A 101. § azt írja elő a megjelenítés kapcsán, hogy az megvalósulhat a másolat „*akár közvetlen bemutatásával, vagy film, dia, televíziós kép, illetve bármely más eszköz vagy eljárás útján.*”¹¹⁹² Másodlagosan ettől még megállapítható a linkeket elhelyező felelőssége.

¹¹⁹⁰ Perfect 10 v. Amazon, 508. F. 3d 1165 (9th Cir. 2007). Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 177-178.

¹¹⁹¹ Perfect 10 v. Amazon, 508. F. 3d 1161 (9th Cir. 2007). Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 178.

¹¹⁹² GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 179-181.

III. Felelősség a szerzői jogok online megsértéséért

A művek internetes felhasználása a nemzetközi és uniós szerzői jogi rezsimben tehát alapvetően két vagyoni jogot érint; a többszörözést és a nyilvánossághoz közvetítést. E jogok megsértése történhet közvetlenül, egy adott jogszerűtlen felhasználással, de történhet közvetve, másodlagos módon is. A linkelés kitűnő példa arra, hogy az, aki a linket elhelyezi felelhet közvetlenül, ám valójában sokkal inkább bír hatalommal a hozzáférhetővé tett mű tekintetében az a személy, aki azt a weboldalt/tárhelyet üzemelteti, amelyen a hivatkozott tartalom elérhető. Ebből az is következik, hogy a linkek elhelyezése nem szükségképpen egyenlő a nyilvánossághoz közvetítéssel, mert a hozzáférés attól függ, hogy a tartalom, amire a link mutat, fellelhető-e még az elérés helyén.¹¹⁹³

Az online tartalomszolgáltatás során több olyan mozzanat is megfigyelhető, amely az Elker-irányelv alábbiakban ismertetett szabályozási keretébe illeszkedik. E mozzanatok a Lonta-Faludi-Gyertyánfy-Vékás szerzőtársak a következőképpen csoportosítják. A tartalomszolgáltatás első lépése, hogy a tevékenység végzése céljából létrehoznak egy weboldalt, amely üzemeltetésére egy internet-hozzáférés szolgáltatóval szerződnek, aki tárhelyszolgáltatást biztosít. Ennek keretében a szerverére többszörözi, majd azon tárolja a weboldalt, illetve azon adatokat, amelyek szerzői jogilag releváns tartalmakat is fedhetnek. Amikor a honlapot „élesítik”, a rajta – vagyis pontosabban a tárhelyen – lévő szerzői műveket hozzáférhetővé teszik. A tárhelyszolgáltató és a végfelhasználó közötti adatátvitelt egy további szereplő, az internet-hozzáférés szolgáltató biztosítja. Mivel ők csak a technikai háttérrel biztosítják a kapcsolathoz, az ő oldalukon legfeljebb csak az átvitel során automatikusan és időlegesen történő többszörözés jön szóba, ezért az Internet-szerződések, az uniós jogi normák és az Egyesült Államok szerzői jogi rezsimje is rájuk nézve felelősség-korlátozó klauzulákat tartalmaznak. Az átvitel végpontjában, a végfelhasználó oldalán további szerzői jogilag releváns cselekmények történhetnek, nevezetesen a többszörözés (akár ideiglenes, akár tartós), vagy akár nyilvánossághoz közvetítés is.¹¹⁹⁴

1. A hozzáférés-szolgáltatók típusai

¹¹⁹³ Uo. p. 551.

¹¹⁹⁴ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. p. 104.

A hozzáférés-szolgáltatók több csoportba oszthatók, ugyanakkor vannak bizonyos közös vonások, amelyek a felelősségüket megalapozhatják. A szolgáltatók pontos kategóriáit az Elker-irányelv, illetve az azt átültető Elker-törvény¹¹⁹⁵ tartalmazza. Az irányelv 2. cikk b) és c) pontja meghatározza a szolgáltatók általános alapfogalmát: „minden információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó természetes vagy jogi személy. Európában a legjellemzőbb formában az ún. *letelepedett szolgáltatók* biztosítják a felhasználóknak az internet-hozzáférést, „*állandó telephellyel rendelkeznek, tevékenységüket határozatlan ideig, gazdasági tevékenységként végzik.*”¹¹⁹⁶

Az irányelvben nevesített szolgáltatók speciális fajtáit az alábbi táblázat foglalja össze:

Egyszerű továbbítás	olyan szolgáltatás, amely az igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférés biztosításából áll (12. cikk). ¹¹⁹⁷
Gyorsítótárolóban történő rögzítés (caching)	olyan szolgáltatás, amely az igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából, információ automatikus, közbenső és átmeneti tárolásából áll (13. cikk).
Tárhelyszolgáltatás	olyan szolgáltatás, amely az igénybe vevője által küldött információ tárolásából áll (14. cikk).

Az Elker-törvény hasonlóképpen előbb egy általános, gyűjtőfogalomként is értelmezhető szolgáltató-meghatározással operál. A törvény 2. § k) pontja szerint szolgáltatónak kell tekinteni „*az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó természetes, illetve jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezetet.*”

Ezt követően a törvény nevesíti a digitális térben végezhető szolgáltatások négy különböző típusát:

¹¹⁹⁵ 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről.

¹¹⁹⁶ Elker-irányelv, 2. cikk c) pont.

¹¹⁹⁷ Az egyszerű továbbításnál szükséges, hogy bizonyos ideig a továbbított információt automatikusan, közbenső módon és átmeneti jelleggel tárolják, ha ennek a kizárólagos célja az adatátvitel előmozdítása, és az információt az adatátvitelhez szükséges időnél tovább nem tárolják. (12. cikk (2) bekezdés).

Közvetítő szolgáltató	az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató (2.§ 1)).
Egyszerű adatátvitel és hozzáférés-biztosítás	az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, vagy a távközlő hálózathoz hozzáférést biztosít (2.§1a)).
Gyorsító tárolás	az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, és az alapvetően a más igénybe vevők kezdeményezésére történő információtovábbítás hatékonyabbá tételét szolgálja (2.§ 1b)).
Tárhely-szolgáltatás	az igénybe vevő által biztosított információt tárolja (2.§ 1c)).
Keresőszolgáltatás	információk megtalálását elősegítő segédeszközöket biztosít az igénybe vevő számára (2.§ 1d)).

További fogalmi elemeket találhatunk a 2003. évi C. törvény¹¹⁹⁸ 188. § 58. pontjában: *„internet-hozzáférés szolgáltatás olyan elektronikus hírközlési szolgáltatás, amely során az IP-cím hozzárendelésével biztosítja az IP alapú adatátvitelt az előfizetői hozzáférési pont, valamint az internet legalább egy belföldi és egy nemzetközi nyilvános adatkicserélő központja között.”*

A teljesség igénye kedvéért röviden azt is meg kell jelölni, hogy kiket tekintünk végfelhasználóknak, vagyis a „szolgáltatás igénybe vevőjének” az Elker-irányelv 2. cikk d) pontja szerint: *„bármely természetes, vagy jogi személy, amely szakmai vagy egyéb célból vesz igénybe az információs társadalommal összefüggő valamely szolgáltatást, különösen a célból, hogy információhoz jusson vagy az információt hozzáférhetővé tegye.”*

Az USCA 512. § (k) bekezdésének (1) – (A) pontja definíciója szerint szolgáltatás nyújtónak kell tekinteni minden olyan entitást, amely digitális online közvetítéshez nyújt átviteli (*transmission*), útvonalválasztási (*routing*) szolgáltatást az átvitel kettő vagy több végpontja között, amelyet a felhasználók határoznak meg választásuk szerint, anélkül, hogy a hozzáférés-szolgáltató az átvitel során közvetített tartalmat módosítaná. A (B) pont ugyancsak szolgáltatónak minősíti azt, aki online szolgáltatást nyújt, vagy hálózathoz biztosít hozzáférést, vagy az imént említett szolgáltatásokhoz szükséges eszközt működteti.

¹¹⁹⁸ 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről.

1.1. A mentesülés esetei

A hozzáférés-szolgáltatókra telepített felelősségi alakzatok nem objektív jellegűek. Amennyiben feltételei fennállnak, a szolgáltató kimentheti felelősségét az alábbiak szerint.

- *Egyszerű továbbítás:* a továbbított információért nem terheli felelősség, ha nem a szolgáltató 1) kezdeményezi az adatátvitelt, 2) választja ki az adatátvitel címzettjét, 3) választja meg vagy módosítja a továbbított információt.¹¹⁹⁹

- *Tárhelyszolgáltatás:* szolgáltatót a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információért nem terheli felelősség, ha 1) nincs tényleges tudomása a jogellenes tevékenységről vagy információról, 2) amint ilyenről tudomást szerez, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról, vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről.¹²⁰⁰

Az Elker-törvény 8-11. §-ban az ekként határozza meg a mentesülés egyes eseteit:

- *Egyszerű adatátvitelt és hozzáférés-biztosítás esetén a közvetítő szolgáltató nem felel* a továbbított információért, 1) nem ő maga kezdeményezi az információ továbbítását, 2) nem maga választja meg a továbbítás címzettjét, 3) a továbbított információt nem maga választja meg, illetve azt nem változtatja meg.¹²⁰¹ Amennyiben közbenső és átmeneti jellegű tárolás történik, akkor szintén fennáll a mentesülés lehetősége, ha az információt nem tárolják hosszabb ideig, mint amit a továbbítás megkövetel.¹²⁰²

- *Gyorsító tárolás esetén nem felel a szolgáltató,* ha 1) nem változtatja meg az információt, 2) az információhoz való hozzáférés megfelel az információ hozzáféréssel kapcsolatban támasztott feltételeknek, 3) a közbenső tárolóban az információ frissítése megfelel a széleskörűen elismert és alkalmazott információfrissítési gyakorlatnak, 4) a közbenső tárolás nem zavarja meg az információ felhasználásával kapcsolatos adatok kinyerésére szolgáló, széleskörűen elismert és alkalmazott technológia jogszerű használatát, 5) haladéktalanul eltávolítja a tárolt információt, vagy nem biztosítja az ahhoz való hozzáférést, amint tudomást szerzett arról, hogy az információt az adatátvitel eredeti kiindulási pontján a hálózatról eltávolították, vagy az ahhoz való hozzáférés biztosítását

¹¹⁹⁹ Elker irányelv 12. cikk (1) bekezdés a)-c) pont.

¹²⁰⁰ Elker irányelv 14. cikk (1) bekezdés a)-b) pont.

¹²⁰¹ Elker-törvény 8.§ (1) bekezdés a)-c) pont.

¹²⁰² Uo. 8.§ (2) bekezdés

megszüntették, illetve, hogy a bíróság vagy más hatóság az eltávolítást vagy a hozzáférés megtiltását elrendelte.¹²⁰³

- *Mentesül a tárhely-szolgáltató*, ha 1) nincs tudomása információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát, vagy jogos érdekét sérti, 2) amint az imént említettekről tudomást szerez, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról, vagy a hozzáférést nem biztosítja.¹²⁰⁴

- *A kereső szolgáltatást nyújtó nem felel*, ha 1) nincs tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti, 2) amint az imént említettekről tudomást szerez, haladéktalanul intézkedik az elérési információ eltávolításáról vagy a hozzáférés megtiltásáról.¹²⁰⁵

Az Elker-irányelv 15. cikke (1) bekezdése nevesít továbbá egy klauzulát, az ún. *védett kikötő-elve* (*safe harbour principle*), amely kimondja az általános nyomkövetési kötelezettség tilalmát: „*a tagállamok nem állapíthatnak meg a szolgáltatókat terhelő olyan általános kötelezettséget, amely szerint (...) a szolgáltatások nyújtása során (...) továbbított vagy tárolt információkat nyomon kellene követni, vagy ki kellene vizsgálni a jogellenességre utaló tényeket vagy körülményeket.*”

Az európai rendelkezésekhez hasonló vonásokat mutat a DMCA által az Egyesült Államok szerzői jogába bevezetett szabályok a szolgáltatók felelősségének korlátozásáról.¹²⁰⁶ Eltérés ugyanakkor, hogy az Elker-irányelvhez képest mentesíthetők a felelősség alól a keresőszolgáltatást végzők is.¹²⁰⁷ Az USCA 512. §-a (a) bekezdése korlátozza az online továbbított tartalomért való felelősséget aszerint, hogy a szolgáltató nem tartozik felelősséggel a hálózaton a szolgáltatás nyújtása során elkövetett szerzői jogi jogsértésekért vagy az átvitel során a tartalom időleges és közbenső tárolásáért, ha az átvitelt a szolgáltatást végzőtől eltérő más személy kezdeményezte vagy e személy volt a címzettje [(1) pont], az átvitel, útvonalválasztás, hálózathoz való kapcsolat biztosítása vagy a tárolás automatikus technikai eljárás része, anélkül, hogy a szolgáltató a tartalmat kiválasztaná [(2) pont], a szolgáltatónem választja meg az átvitt adat címzettjeit, kivéve, ha ez egy másik személy kérésére érkezett automatikus üzenet [(3) pont], a szolgáltató nem tart vissza másolatot azon a rendszeren vagy hálózaton, amelyen a közbenső és időleges másolatok készültek és amely másolatok bárki számára egyszerűen hozzáférhetők

¹²⁰³ Uo. 9. § a)-e) pont.

¹²⁰⁴ Uo. 10. § a)-b) pont.

¹²⁰⁵ Uo. 11. § a)-b) pont.

¹²⁰⁶ WILLIAMS, 2001. p. 41-42.

¹²⁰⁷ GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 173.

lennének, akik nem tartoznak az eredetileg meghatározott címzettek körébe, tovább a szolgáltató nem tárolja az adatátvitelnél hosszabb ideig a másolatot [(4) pont], végül pedig nem módosítja a hálózaton továbbított tartalmat.

A (b) bekezdés a gyórsítótárolás során készített időleges és közbenső másolatokért való felelősséget korlátozza, amelynek feltétele, hogy a tartalmat a szolgáltatást nyújtó személyétől eltérő más személy tette hozzáférhetővé [(A) pont], a tartalmat hozzáférhetővé tevő személytől a tartalom ténylegesen átvitelre is kerül egy harmadik címzett irányába [(B) pont], végül pedig a tartalom tárolására egy automatikus technikai eljárás keretében kerül sor azzal a céllal, hogy a művet vagy más teljesítményt hozzáférhetővé tegyék a hálózatot használó azon személyek számára, akik az átvitel két végpontjában az kezdeményezték, illetve fogadták.

A (c) bekezdés a tárhelyszolgáltatók mentesülését attól teszi függővé, hogy nem bír aktuális ismerettel arról, hogy a tárhelyen elhelyezett tartalom jogsértő, nem áll módjában felügyelni, hogy mit töltenek fel a szolgáltatást igénybe vevők a tárhelyre, és amennyiben tudomást szerez, azonnal intézkedik a jogsértő tartalom eltávolításáról [(A) (i)-(iii) pont], a tárhelyen elhelyezett jogsértő tartalomtól közvetlen gazdasági haszna nem származik [(B) pont], és amint arra az imént történt utalás, az értesítést követően azonnal intézkedést tesz annak érdekében, hogy a jogsértő tartalom a tárhelyről eltávolításra kerüljön [(C) pont].

A (d) bekezdés a keresőszolgáltatások felelősségéről rendelkezve kimondja, hogy a szolgáltató nem felel, ha nincs tényleges tudomása arról, hogy a tartalom vagy tevékenység jogsértő, illetve azon tényekről vagy körülményekről, amelyek nyilvánvaló jogsértésre engednek következtetni [(1) (A)-(B) pont], amennyiben tudomást szerez, azonnal intézkedéseket tesz a jogsértő tartalom hozzáférhetetlenné tételéről [(1) (C) pont], a jogsértésből nem származik közvetlen gazdasági haszna [(2) pont], értesítést követően azonnal intézkedik a tartalom hozzáférhetetlenné tételéről [(3) pont].

2. Hozzáférés-szolgáltatók felelőssége az esetjog tükrében, különös tekintettel a jogsértésről való tudomásra

Az alábbiakban olyan eseteket citálok, amelyekben közös, hogy védett művek hozzáférhetővé tételére jöttek létre szolgáltatások, amelyek tudomással bírtak tevékenységük jogsértő mivoltáról, amelyet ráadásul anyagi haszonszerzésre törekvés céljával végeztek.

A Newzbin indexáló oldalként funkcionált, amely filmalkotások illegálisan közzétett linkjeit gyűjtötte és tette hozzáférhetővé a felhasználók számára.¹²⁰⁸ A weboldalt egy gazdasági társaság működtette, amely tagjai azt állították, hogy ők csak egy kereső szolgáltatást üzemeltetnek, amely a Google-höz hasonlóan a felhasználókat a kívánt tartalomhoz irányította, amely esetünkben nem a Világháló volt, hanem az Usenet. Állításuk szerint az indexáláson kívül nem voltak felelősek semmilyen magatartásért, amely a Usenet és a felhasználók között zajlott.¹²⁰⁹ Tagjai közül azok, akik havi díjat fizettek a szolgáltatásért, „prémium” kategóriában érhatték el a tartalmakat.¹²¹⁰ A Newzbin e tartalmakat aztán a megfelelő kategóriák szerint listázta,¹²¹¹ és leírást (*report*)¹²¹² is készített róla.¹²¹³ Utóbbi tény döntőnek bizonyult a jogsértésről való tudomás vizsgálatakor. A felhasználók a letölteni kívánt filmet a Newzbin által készített alkalmazással tudták letölteni, amelyet aztán DVD-re írhattak.¹²¹⁴

A cég figyelmét a jogosultak többször felhívták a jogsértésekre és kérték a tartalmak hozzáférhetetlenné tételét, a Newzbin mégsem tett semmit e kérések teljesítésére. A vállalkozás működtetői pontosan tudatában voltak a jogsértésnek, ahogyan annak is, hogy a felhasználók a szolgáltatásukat igénybe véve kereskedelmi forgalomban is kapható filmeket és más tartalmakat jogellenes módon többszöröznek.¹²¹⁵ Mindezekre tekintettel a felperesek kérték, hogy a bíróság bocsásson ki végzést az alperes Newzbin ellen és kötelezze azt a jogsértő tevékenység abbahagyására, mivel az a tartalmakhoz való leírás készítésével, a szolgáltatás mibenlétével és a jogosultak műveinek a nyilvánosságához való közvetítésével megsértette a szerzői jogi jogosultak jogait.¹²¹⁶

Az ügyben eljáró bíróság megállapította, hogy a Newzbin együttesen (*jointly liable*), de mégis a szintén jogot sértő felhasználóktól elkülönülten (*severally*) felelős az egyes szerzői jogi jogsértésekért,¹²¹⁷ mert tisztában volt vele, hogy a filmek, amelyeket a prémium kategóriás előfizetők felé elektronikus úton, lehívásra hozzáférhetővé tettek,

¹²⁰⁸ [2010] EWHC 608 (Ch) Twentieth Century Fox Film Corporation, Universal City Studios Production LLLP, Warner Bros. Entertainment INC., Paramount Pictures Corporation, Disney Enterprises, INC., Columbia Pictures Industries, INC. v. Newzbin Limited (2010. március 29.), 1 pont.

¹²⁰⁹ Twentieth C v. Newzbin, 2. pont.

¹²¹⁰ A tagdíj hetente 0,30 Font volt. A tagdíjak, valamint a hirdetések révén a Newzbin 2009-ben 1 millió Font bevételre tett szert. Lásd: Twentieth C v. Newzbin, 15. pont.

¹²¹¹ A kategóriák között megtalálható volt az Anime, mobil alkalmazások, könyvek, játékok konzolra, játékok asztali számítógépre, filmek, zenék és egyéb tartalmak. Lásd: Twentieth C v. Newzbin, 32. pont.

¹²¹² A leírások elkészítésén 250 fős stáb dolgozott, amely a rövid összefoglalón kívül egyéb plusz információkhoz (pl. IMDb, Amazon) is elirányította a felhasználót. Lásd: Twentieth C v. Newzbin, 27. pont.

¹²¹³ Twentieth C v. Newzbin, 23-27. pont.

¹²¹⁴ Uo. 29. pont.

¹²¹⁵ Uo. 78. pont.

¹²¹⁶ Uo. 83-85. pont.

¹²¹⁷ Uo. 103. pont.

illetve közvetített, a felperes jogosultak szellemi tulajdonát képezik. A Newzbin-t úgy alkották meg, hogy azzal a Useneten fellelhető tartalmakat a felhasználók minél könnyebben elérjék, illetve az általuk megválasztott helyen és időpontban letölthessék (többszörözthessék).¹²¹⁸ A felelősség fennállása és a jogsértésről való tudomás pedig jogalapot szolgáltat bírósági végzés kibocsátására a szolgáltató ellen.¹²¹⁹ Az eljáró bíró mégis úgy ítélte meg, hogy a jogsértések ellenére a weboldal ellen tett ideiglenes intézkedés aggályos, mert a felperesek szellemi alkotásain kívül a Useneten fellelhető és a Newzbin által hozzáférhetővé tett tartalmakról nem bizonyosodott be, hogy valóban jogsértők. Vagyis a jogosultakon kívül álló személyek esetleges sérelmeiről valóban nem lehetett tudomása, hiszen azok nem jelezték felé, így azok nem is bizonyítottak. A felperesek által kért jogsértés abbahagyására való kötelezés pedig ilyen formában túlterjeszkedne az intézkedés valódi célján.¹²²⁰ A tudomás hiányától függetlenül a bíróság kimondta annak kötelezettségét, hogy a Newzbin a felperesek pontosan körülhatárolt alkotásait tegye a felhasználók számára hozzáférhetetlenné.¹²²¹

A Newzbin2-t a Newzbin1 leállítását követően hozták létre. Miután a bíróság a fentebb ismertetett körülmények között a felperesek szerzői jogainak tiszteletben tartására kötelezve felszólította az alperest, hogy hagyjon fel a stúdiók filmalkotásainak nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételével, ezen túlmenően pedig 230 ezer font kártérítés megfizetését is előírta.¹²²² Az üzemeltetők a kártérítést nem fizették meg, így az üzemeltetők a leállítás mellett döntöttek,¹²²³ a vállalkozás pedig felszámolás alá került.¹²²⁴ A tulajdonosok a felszámolásba természetesen nem törődtek bele, a Newzbin és a Newzxxx domain nevek egy seychelles-szigeteki tulajdonos birtokába kerültek.¹²²⁵ Az oldal népszerűségét azonban jelzi, hogy keményvonalas felhasználók egy csoportja szinte rögtön lépéseket tett az újraélesztésre. A pletykák szerint az oldalt, amíg működött, „meghekkelték”, a forráskódot és az adatbázist ellopták, amelyet később könnyedén

¹²¹⁸ Uo. 111-114. pont.

¹²¹⁹ Uo. 126-130. pont.

¹²²⁰ Uo. 135. pont.

¹²²¹ Az ítéletében a bíróság nem csak a Newzbin felelősségét állapította meg, hanem utalt arra is, hogy a jogosultak a szerzői jogaik érvényesítésén túl nem terjeszkedhetnek, a Newzbin-nel szemben való fellépésüknek arányosnak kell lenniük, még akkor is, ha a szolgáltatás vélelmezhetően nem csak a felperesek szerzői jogait sértette. Ezt a hézagot kitöltendő a BT ellen indított perben a hat nagy stúdió keresetét már más jogosultak közös jogkezelő szervezetei is támogatták. Lásd: [2011] EWHC 1981 (Ch) Twentieth Century Fox Film Corporation, Universal City Studios Production LLLP, Warner Bros. Entertainment INC., Paramount Pictures Corporation, Disney Enterprises, INC., Columbia Pictures Industries, INC. v. British Telecommunication PLC (2011. július 28.), 4. pont.

¹²²² Twentieth C v. BT, 44. pont.

¹²²³ „ERNESTO”, 2010.

¹²²⁴ Twentieth C v. BT, 45. pont.

¹²²⁵ „Enigmax”, 2010. (1).

felhasználhattak az újrainduláshoz.¹²²⁶ Az „utód-oldal” üzemeltetői már anonim formában tevékenykedtek, a szolgáltatást pedig a jelek szerint külföldre költöztették.¹²²⁷ A „megújult” oldal profilja és tevékenysége szinte teljes egészében megegyezett az elődjével, a felkínált tartalmak 99 százaléka kereskedelmi forgalomban is hozzáférhető volt és a szerzői jog védte őket.¹²²⁸

Mivel a felperesek közvetlenül a Newzbin ellen való fellépésükkel jogukhoz nem juthattak az általuk elvárt mértékben, ezért taktikát változtatva az internet-hozzáférés szolgáltatót vették célba. A Twentieth C. v. British Telecommunication (BT) PLC ügyben¹²²⁹ azt próbálták elérni, hogy a BT blokkolja az előfizetői számára a Newzbin2-höz való hozzáférést oly módon, hogy elérhetetlenné teszi a támadott weboldal IP címét és URL-jét.¹²³⁰

A BT az Egyesült Királyság legnagyobb internet-hozzáférés szolgáltatója a maga 5,3 milliós előfizetői táborával, amely 35 százalékos piaci részesedést jelentett 2011-ben. A szolgáltatást használva az előfizetők kapcsolatba léphettek harmadik személyek által üzemeltetett szolgáltatókkal, adathalmazokat küldhettek és fogadhattak. Ehhez a BT csak a háttértechnikát szolgáltatta: a felhasználói adatforgalmat se nem kezdeményezte, se nem ellenőrizte, az adatsomagokat nem tárolta, azokat kizárólag továbbította a végfelhasználók felé,¹²³¹ tehát semmiféle módon nem segítette szolgáltatásával a Newzbin2 üzemeltetőit.¹²³² Az általuk nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett Newzbin-fájlok pedig a BT-től függetlenül is elérhetők voltak számos más egyéb webes forrásból.¹²³³ Az eljárás során azonban megállapítást nyert, hogy a Newzbin1 és Newzbin2 tagjai között szép számban akadtak olyanok, akik BT előfizetéssel rendelkeztek, sőt egyikük BT alkalmazott volt.¹²³⁴

A jogsértéseket nem csak a védett tartalmakat nyilvánosság számára hozzáférhetővé tevő Newzbin üzemeltetői követték el, hanem maguk a felhasználók is, akik a BT hálózatát felhasználva illegálisan többszörözték a Newzbin2 által lehívhatóvá tett tartalmakat,¹²³⁵ e magatartás tanúsításával pedig a Newzbin2 is a BT szolgáltatásának

¹²²⁶ „Enigmax”, 2010. (2).

¹²²⁷ Twentieth C v. BT, 2. pont.

¹²²⁸ Uo. 48-51. pont.

¹²²⁹ Uo. 1. pont.

¹²³⁰ Uo. 12. pont.

¹²³¹ Uo. 59-60. pont.

¹²³² Uo. 63. pont.

¹²³³ Uo. 64. pont.

¹²³⁴ Uo. 61. pont.

¹²³⁵ Uo. 99. pont.

használójává vált.¹²³⁶ Mivel ezen tényekről a BT-nek tudomása volt, amelyet a felperesek hozzá intézett értesítéséből és a megelőző, Newzbin2-t sújtó bírósági döntésből nyerhetett, ezért az eljáró bíróság úgy ítélte, hogy helye van a szolgáltató elleni végzés kibocsátásának.¹²³⁷ Annak ellenére is így tett a bíróság, hogy a BT több szempontból is vitatta annak jogszerűségét. A felperes stúdiók csak a Newzbin2 által nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett tartalmak egy részét tekintve érdekeltek. Sok egyéb tartalom is fellelhető volt a Newzbin2 segítségével. Az ezekhez való hozzáférés teljes blokkolása indokolatlan lenne, hiszen előfordulhat, hogy a BT előfizetőinek egy része nem a felperesek védett műveit, hanem mást szeretne a Newzbin2-n keresztül elérni.¹²³⁸ E kifogást a bíróság elutasította. Valóban fellelhetőek voltak más jogosultak művei is a Newzbin2 segítségével, mégis indokolt az intézkedés megtétele, amely nem csak a felperesek, hanem egyéb jogosultak érdekeit is védi – érvelt a bíróság –, függetlenül attól, hogy ők igénybe vették-e a bírói utat vagy sem.¹²³⁹ Az ugyanakkor a bíróság elismerte, hogy az oldal blokkolása valóban elzárhatja a Newzbin2 felületét olyan felhasználoktól, akik esetleg nem jogsértő módon vennék igénybe a szolgáltatást.¹²⁴⁰ Ez azonban nem lehet indok egy olyan oldal esetében, amely a profilját és az üzleti modelljét a jogsértő tartalmak nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételére alapozta.

A *Dramatico v. Sky-ügy*¹²⁴¹ a the Pirate Bay ellehetetlenítésére irányult, amely nem tárolta a tartalmakat, azok továbbra is a felhasználók számítógépein voltak. A felhasználók a megosztott tartalmakról készített torrent fájlokat a tracker oldalára tölthették fel. A tracker monitorozta, hogy egy keresett tartalom hol, melyik felhasználói számítógépen lelhető fel, majd az erről szóló információt hozzáférhetővé tette az oldalra látogató felhasználók számára.¹²⁴²

A digitális fájlokat a fájlcserélők az internet-hozzáférés szolgáltatók hálózatát használva töltötték fel és le egymás között.¹²⁴³ A jogsértést valóban a felhasználók követték el, a Pirate Bay működtetői azonban a keresőmotor és a tracker üzemeltetésével, valamint a torrent fájlok tárolására tárhely biztosításával (amelyet a felhasználók szabadon,

¹²³⁶ Uo. 113. pont.

¹²³⁷ Uo. 158. pont.

¹²³⁸ Uo. 178-179. pont.

¹²³⁹ Uo. 185. pont.

¹²⁴⁰ Uo. 186. pont.

¹²⁴¹ [2012] EWHC 268 (Ch) *Dramatico Entertainment Ltd., EMI Records Ltd., Mercury Records Ltd., Polydor Ltd., Rough Trade Records Ltd., Sony Music Entertainment UK Ltd., Warner Music UK Ltd., 679 Recordings Ltd. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd.* (2012. február 20.), 16. és 1. pont.

¹²⁴² Uo. 19. pont, 70-71. alpont.

¹²⁴³ Uo. 19. pont.

az általuk megválasztott helyen és időben érhetek el) lehetővé tették (*authorisation*) a jogsértések kivitelezését, tehát mint bűnrészesek, bűnsegélyt nyújtottak a fájlcsere-
felhasználóknak, így felelősségük vitathatatlan.¹²⁴⁴ A Pirate Bay üzemeltetőinek magatartása mulasztással megvalósuló bűnsegédi magatartásként értékelhető. Az oldalt azért hozták létre, hogy az alapcselekményhez szándékosan segítséget nyújtsanak. Mivel az üzemeltetők tudtak arról, hogy a szolgáltatást jogellenes célra is használják, e tudomás kötelezettséget keletkeztetett a jogsértés megszüntetésére, ennek elmulasztása pedig köteleességellenes nem tevésként értékelhető, tehát megállapítható a bűnsegély mulasztásos változata.¹²⁴⁵

A Pirate Bay felelősségét elsőként kimondó svéd bírósági ítéletben korábban már megállapítást nyert, hogy az üzemeltetők a jogsértésekről tudomással bírtak, amelyre ők maguk is hivatkoztak. Előadásuk szerint az általuk használt szűrőprogram arra alkalmas volt, hogy bizonyos tiltott, pornográf tartalmakat, olyan tartalmakat, amelyek nem egyeznek meg a hozzájuk csatlakozó torrent fájl címével, malware-eket (rosszindulatú számítógépes programokat), spameket, valamint kategorizálatlan torrenteket kiszűrjenek és eltávolítsanak.¹²⁴⁶ Arra azonban nem, hogy a felhasználók által egymás között kicserélt fájlokat is szűrjék és nyomon kövessék.¹²⁴⁷

A svéd bírósági döntéshez igazodva a *Dramatico v. Sky* ügyben született első ítéletben is megállapításra került – a *Newzbin1* ügghöz hasonló módon – a Pirate Bay fájlcsere-
lőkkel együttes felelőssége.¹²⁴⁸ Erre támaszkodva a bíróság az ügyben keletkezett második döntésével kimondta,¹²⁴⁹ hogy az alperes szolgáltatóknak tudomásuk révén a jogsértésekről, amelyek elkövetésére a hálózatuk igénybevitelével kerül sor, kötelesek blokkolni a Pirate Bay-hez való hozzáférést.¹²⁵⁰

Az *EMI v. Sky* ügyben a felperes hangfelvétel előállítók kérték az alperes internet-
hozzáférés szolgáltatóktól, hogy blokkolják a hozzáférést egyszerre három fájlcsere-
oldalhoz, a KAT-hoz, a H33T-hez és a Fenopy-hoz.¹²⁵¹

¹²⁴⁴ MEZEI, 2012. (1) p. 124.

¹²⁴⁵ SZABÓ, 2010. p. 142-143.

¹²⁴⁶ *Dramatico v. Sky*, 79. pont.

¹²⁴⁷ MEZEI, 2012. (1) p. 124.

¹²⁴⁸ *Dramatico v. Sky*, 81. pont.

¹²⁴⁹ [2012] EWHC 1152 (Ch) *Dramatico Entertainment Ltd., EMI Records Ltd., Mercury Records Ltd., Polydor Ltd., Rough Trade Records Ltd., Sony Music Entertainment UK Ltd., Warner Music UK Ltd., 679 Recordings Ltd. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. Order* (2012. május 2.).

¹²⁵⁰ Uo. 7. pont.

¹²⁵¹ [2013] EWHC 379 (Ch) *EMI Records Ltd., Infectious Ltd., Liberation Music PTY Ltd., Polydor Ltd., Simco Ltd., Universal Music Operations Ltd., Virgin Records Ltd., Warner Music UK Ltd., Weainternational*

Mindhárom indexáló oldalként funkcionált, amely tartalmak szerint rendszerezett keresőszolgáltatást is nyújtott a felhasználóknak.¹²⁵² Az oldalak üzemeltetői a szolgáltatást üzletszerűen, reklámbevételek elérése céljából nyújtották.¹²⁵³ A KAT 2013-ban a világ 135. legnagyobb „torrent-lerakata” volt, több mint 40 millió felhasználóval világszerte és 4 millió elérhető torrent fájlal.¹²⁵⁴ Ezek között szignifikáns mennyiségben fordultak elő a felperesek repertoárjába tartozó zeneszámok.¹²⁵⁵ A H33T jóval kisebb táborral rendelkezett, a világ minden tájáról 6 millió felhasználó szerezte be innen a zeneszámokat.¹²⁵⁶ Az egyik Pirate Bay alapító, Gottfrid Swartholm Warg nevével is kapcsolatba hozott Fenopy 6 millió látogatót vonzott a több mint 5,5 millió torrentfájljával 2012-ben.¹²⁵⁷

A jogsértések mibenléte a fenti esetekhez hasonlóan itt is abban állt, hogy az indexáló oldalak és a jogsértést ténylegesen kifejtő, fel- és letöltést végző felhasználók együttesen feleltek a szerzői jogok megsértéséért. A torrent oldalak a fájlcsereért azért segítettek, mert ez volt az egész üzleti modelljük lényege, a működésük célja.¹²⁵⁸ A KAT üzemeltetői a „szabályzatukban” jelezték ugyan a felhasználók felé, hogy eltávolítják azokat a tartalmakat, amelyek közvetlen kapcsolatot teremtenek az oldal és a jogosultak között, ám emellett kioktatták a fájlcsereelőket arról, hogyan kerülhetik el a lebukást, sőt, megjegyezték azt is, hogy ők kiállnak azon ügyért, hogy a jövőben olyan szabályokat alkossanak, amely a fájlcsereelőket és jogosultak között nagyobb egyetértést eredményez.¹²⁵⁹ Mindhárom oldal rendelkezett továbbá a Pirate Bay-hez hasonló moderálási mechanizmussal, vagyis bizonyos rasszista, gyermekpornográf torrenteket, kommenteket eltávolítottak.¹²⁶⁰ Hiába volt szabály arra is, hogy értesítésre eltávolítsanak torrenteket, az esetek 76 százalékában a KAT, 83 százalékában a H33T, 25 százalékában pedig a Fenopy még hat hónap elteltével sem távolította el a kért tartalmakat.¹²⁶¹

Az FAPL v British Sky Broadcasting Ltd. ügyben a felperes FAPL jogait a FirstRow nevű oldal sértette meg, amely streaming technológiával biztosított hozzáférést a

INC. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2013. február 28.), 1. pont.

¹²⁵² Uo. 14. pont.

¹²⁵³ Uo. 15. pont.

¹²⁵⁴ Uo. 54. és 16. pont.

¹²⁵⁵ Uo. 17. pont.

¹²⁵⁶ Uo. 18. pont.

¹²⁵⁷ Uo. 19. pont.

¹²⁵⁸ Uo. 57-58. pont.

¹²⁵⁹ Uo. 60. pont.

¹²⁶⁰ Uo. 64. pont.

¹²⁶¹ Uo. 66. pont.

televízióban közvetített sporteseményekhez.¹²⁶² Az oldal üzemeltetői a gördülékeny működés biztosítása érdekében egyszerre több domain névről is futtatták a weblapot, amely technológiáját tekintve indexáló portálként működött. A felhasználók az oldalon sportáganként válogathattak a linkek közül, amelyekre kattintva egy másik oldalra juthattak, ahol hirdetések társaságában megjelent a megtekinteni kívánt esemény. A streameket harmadik személyek szolgáltatták, akik a tartalmakat User Generated Content (UGC) oldalakon keresztül tették hozzáférhetővé. Ahhoz, hogy a tartalmat a felhasználók számára közvetítsék, előbb be kell fogni és digitalizálni a legálisan közvetített adást. A befogott jeleket ezután UGC oldalakra továbbította, amelyet a fogadó oldal beágyazott a streaming oldalon.¹²⁶³ A FirstRow a mérkőzések továbbközvetítése mellett reklámfelületeket is felkínált, amelyből mintegy 9 millió fontra rúgó bevételre tett szert éves szinten.¹²⁶⁴ A jogosult FAPL-t az angol labdarúgó klubok hatalmazták fel arra, hogy engedélyt adjon a mérkőzések közvetítésére, amely egy nyílt tenderen területenként választja ki az adott társaságokat, amelyek ezután a találkozót a felhasználókhoz, fogyasztókhoz közvetítik.¹²⁶⁵

A jogsértést nem csak a FirstRow üzemeltetői követték el, hanem azok a felhasználók is, akik az illegális tartalmakat oda feltöltötték.¹²⁶⁶ Ugyanakkor a felhasználók jogsértésének *sine qua non*-ja az indexáló oldal működése, ami kapcsolatot teremt a jogsértő tartalom és a további felhasználók között.¹²⁶⁷

Az angol High Court of Justice négy lépcsős vizsgálatában elsőként azt tekintette át, vajon az érintett gazdasági társaságok szolgáltatónak minősülnek-e.¹²⁶⁸ Miután e tény megállapította, górcső alá vette, hogy a felhasználók és a FirstRow hogyan sértette meg a szerzői jogi jogosultak érdekeit. A bíróság a döntésében az angol szerzői és védjegyjogi törvény (Copyright, Designs and Patents Act 1988) 20. cikkét, valamint az InfoSoc-irányelv 3. cikkét vette alapul, amelyek kimondják, hogy a mű nyilvánossághoz való közvetítése, illetve a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele nem csak sugárzás útján,

¹²⁶² [2013] EWHC 2058 (Ch) The Football Association Premier League v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2013. július 16.), 6. pont.

¹²⁶³ Uo. 14-15. pont.

¹²⁶⁴ Uo. 18. pont.

¹²⁶⁵ Az angol labdarúgás értékét jól szemlélteti, hogy a hivatkozott esetet megelőző legutolsó aukción az FAPL több mint 3 milliárd fontot kasszírozott a közvetítési díjából. Lásd FAPL v. Sky, 8. pont.

¹²⁶⁶ FAPL v. Sky, 41. pont.

¹²⁶⁷ British Sky, Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd.

¹²⁶⁸ Uo. p. 281.

hanem elektronikus továbbítással is megvalósulhat, ha a nyilvánosság tagjai bármely időben és helyen hozzáférhetnek a tartalomhoz.¹²⁶⁹

Az eljáró bíróság a döntésében kiemelte, hogy a televíziós sugárzás Interneten történő továbbközvetítése is jogsértő, hiszen a továbbközvetítés joga is a jogosultat illeti.¹²⁷⁰ Ezen megállapításoknak azért van jelentősége, mert az eljárás során felmerült a kérdés, vajon a FirstRow „publikumát” új nyilvánosságnak tekinthetjük-e, akikhez a mérkőzések közvetítésének joga kizárólag az FAPL-t, mint jogosultat illeti? Mivel a FirstRow olyan személyek számára tette elérhetővé a mérkőzéseket, akik a televíziós közvetítést nem tudták megtekinteni, mert nem fizettek rá elő, vagy a lakóhelyükön a közvetítés nem volt elérhető, ezért számukra a tartalmat kizárólag az FAPL lett volna jogosult továbbközvetíteni vagy erre engedélyt adni számítógépes platformra.¹²⁷¹

A Paramount v. Sky ügyben¹²⁷² a felperes filmelőállítók azt szerették volna elérni, hogy az alperes szolgáltatók blokkolják a hozzáférést a SolarMovie és a TubePlus oldalakhoz. A két felületen keresztül elérhető alkotások 99 százaléka szerzői jogi védelem alatt állt. Az oldalak a Firstrow-hoz hasonlóan nem tárolták a jogsértő tartalmakat, azokat csak kategóriákba rendezték és kereshetővé tették. A SolarMovie a regisztrált felhasználók által elérhetővé tett linkeket moderálta is, amivel szerette volna a filmek megfelelő minőségét biztosítani.¹²⁷³ A filmek között böngésző felhasználók linkekre kattintva érthették el azokat az internetes lejátszókat, amelyek a kiválasztott filmet megtekintésre a felhasználónak „stream-elték”. A tartalmak maguk egy harmadik személy szerverén kerültek tárolásra. A televíziós programok és sorozatok a legálisan nyilvánosságához közvetített műsorból „elkapott” vagy „befogott” másolatok voltak, filmek esetében vagy a hordozóról (DVD, Blu-Ray) többszörözött másolatok, vagy moziban kézi kamerával rögzített másolatok voltak.¹²⁷⁴

Ahogy az a FirstRow esetében már megállapítást nyert, azon felhasználók magatartása, akik a filmeket a harmadik szerverekre feltöltötték, majd azokat link formájában megosztották, nyilvánosságához közvetítésnek minősül, ahogyan azon oldalaké

¹²⁶⁹ FAPL v. Sky, 28-29. pont.

¹²⁷⁰ FAPL v. Sky 33. pont.

¹²⁷¹ ALEXANDER, 2013. p. 282.

¹²⁷² [2013] EWHC 3479 (Ch) Paramount Home Entertainment International Ltd., Sony Pictures Home Entertainment Ltd., Twentieth Century Fox Film Co. Ltd., Universal Pictures (UK) Ltd., Warner Bros. Entertainment UK Ltd., Disney Enterprises, INC. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC., Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2013. november 13.).

¹²⁷³ Paramount v. Sky (2013), 5. pont.

¹²⁷⁴ Uo. 6. pont.

is, akik a harmadik személy szerverein tárolt, felhasználók által feltöltött tartalmakat rendszerezett keretek között a felhasználókhöz közvetítették,¹²⁷⁵ illetve tették oly módon hozzáférhetővé, hogy azokat a felhasználók a nekik tetsző időben és helyen tekinthették meg.¹²⁷⁶ A streaming technológia útján filmekhez és más audiovizuális tartalmakhoz hozzáférő felhasználókat új nyilvánosságnak kell tekinteni.¹²⁷⁷ Az angol bíróság e megállapításával némiképp szembe ment az EUB döntéseivel.

2015-ben a legnagyobb filmgyártók összesen kilenc weboldal¹²⁷⁸ ellen léptek fel,¹²⁷⁹ amelyek között mind torrent, mind pedig streaming oldalak is megtalálhatók voltak. A legfontosabb ezek közül a Popcorn Time volt, amely egyfajta hibrid szolgáltatásként üzemelt. A Popcorn Time egy nyílt forráskódú alkalmazás,¹²⁸⁰ amelyet a felhasználók a saját számítógépükre töltenek le (az µTorrenthez hasonlóan). A feltelepítés és futtatás után a felhasználók filmeket, sorozatokat és más televíziós produkciók közül tudnak válogatni az alkalmazás felületén, amely média lejátszóként és indexáló/katalogizáló programként is működik. Az alkalmazást a felhasználók a kizárólag e célra működtetett weboldalról tölthetik le, amely a szoftver hozzáférhetővé tételén kívül semmilyen más tevékenységet nem folytat.¹²⁸¹ Az alkalmazás a BitTorrent protokollját használja, de kicsit másképp. A torrenthez hasonlóan a tartalmat az alkalmazás darabokban gyűjti össze, majd egyesíti. A Popcorn Time trükkje abban rejlik, hogy a torrent protokollal összegyűjtött és egyesített fájlrészeket egy ideiglenes mappába tölti le a felhasználó számítógépére, majd a kiválasztott filmeket annak egyesítése után a streaming technológiához hasonló módon lehet megtekinteni.¹²⁸² Az ideiglenesség hangsúlyos, mert a filmet valós idejű megtekintés után nem tárolja tovább a program a számítógépen, bár igaz, hogy némi hozzáértéssel az ideiglenes tárolt filmeket meg lehet őrizni. Ez felveti a kérdést, hogy az alkalmazás által ideiglenesen, de a felhasználó gépén történő tárolás gyorsító-tárolásnak, esetleg ideiglenes, vagy tartós többszörözésnek minősül? Meglátásom szerint utóbbinak, hiszen a filmet

¹²⁷⁵ Uo. 10. pont.

¹²⁷⁶ Uo. 32. pont.

¹²⁷⁷ Uo. 33. pont.

¹²⁷⁸ Afdah, Watch Online Series, G2G, Axxo Movies, Popcorn Time IO, Flixtor, Movie Panda, Popcorn Time SE, Isoplex.

¹²⁷⁹ [2015] EWHC 1082 (Ch) Twentieth Century Fox Film Co., Universal City Studios Production LLP., Warner Bros. Entertainment INC., Paramount Pictures Corporation, Disney Enterprises INC., Columbia Pictures Industries INC v. Sky UK Ltd., British Telecommunications PLC., EE Limited., TalkTalk Telecom Ltd., Virgin Media Ltd. (2015. április 28.).

¹²⁸⁰ A nyílt forráskód tette lehetővé, hogy miután a Popcorn Time készítői 2014-ben maguk állították le a szolgáltatást arra utalva, hogy a Hollywood-i filmkészítők súlyos perrel fenyegették őket, egy csapat programozó néhány héten belül elkészítette az újabb változatot, elérhetővé téve a rendkívüli népszerűsége szert tett alkalmazást. Lásd Újra elérhető az ingyenes filmnéző program.

¹²⁸¹ Twentieth C v. Sky, 17-18. pont.

¹²⁸² Uo. 19-20. pont.

annak ellenére is a számítógép merevlemezére – és nem a memóriájába – másolja, hogy az a megtekintés után eltávolításra kerül. Ezen nem változtat az sem, ha a felhasználó a fájlt a megtekintés után meg kívánja őrizni.

Az alkalmazás további érdekessége, hogy képes arra, hogy az Interneten elérhető torrent oldalakat, ahonnan a tartalmakat „beszerzi”, úgy is elérje, hogy azok esetlegesen blokkolás alatt állnak. Ezt proxy szerverekkel, illetve a blokkolás feltörésével éri el. A minden tekintetben fondorlatos alkalmazás gyenge pontja, hogy hiába van indexáló és kereső funkciója is, adatbázisa állandó frissítésre szorul, amelyet egy különálló weboldal biztosít számára.¹²⁸³

A rövid technikai ismertetés igazolja, hogy a Popcorn Time egyértelműen illegális tartalmak nyilvánosságához közvetítésére jött létre, a kérdés már csak az, hogy hol van az a felület, amelyet támadva a jogosultak érvényt szerezhetnének érdekeiknek? A felület, ahonnan az alkalmazást a felhasználók letöltik, nem jöhet szóba, hiszen az semmi más szerzői jogilag releváns tevékenységet nem végez, kizárólag az alkalmazás érhető el róla.¹²⁸⁴ A másik, már említett weboldal, amely az adatbázis frissítésére szolgál, lehet a vizsgálatunk következő tárgya, amely tevékenysége valóban akár nyilvánosságához közvetítésként is értékelhető lenne, azonban lényeges szempont, hogy az információ frissítésén kívül mást ez az oldal sem végez. Az alkalmazás az, amely segítségével a hozzáférhetővé tett tartalmakat a felhasználók ott és akkor tekinthetik meg, amikor ők szeretnék.¹²⁸⁵ Ennek ellenére jutott az ügyben eljáró bíróság arra a következtetésre, hogy az adatbázis frissítéséért felelős program határozza meg azt, hogy a felhasználó éppen milyen tartalmakat lát és ér el az alkalmazás felületén.¹²⁸⁶ Korábban azt állítottuk, hogy az alkalmazást magát hozzáférhetővé tevő oldal szerzői jogi jogsértéseket önmagában, közvetlenül nem követ el, a bíróság mégis megállapította, hogy a Popcorn Time alkalmazása a felhasználók által elkövetett jogsértések „közvetítője, illetve előidézője” (*procure and induce*),¹²⁸⁷ így együttes felelősség terheli a szerzői jogok megsértéséért.¹²⁸⁸

2.1. A másodlagos felelősség konklúziója

¹²⁸³ Uo. 21-22. pont.

¹²⁸⁴ Uo. 38. pont.

¹²⁸⁵ Uo. 42. pont.

¹²⁸⁶ Uo. 48. pont.

¹²⁸⁷ Uo. 55. pont.

¹²⁸⁸ Uo. 55. pont.

Az Interneten elkövetett masszív jogsértésekre adott válaszok között immár több éves gyakorlattal bír az olyan szolgáltatásokkal szembeni fellépés, amelyek bizonyíthatóan tudomással rendelkeznek a jogsértésekről, emellett pedig tevékenységük haszonszerzésre irányul. A tudati oldal egy „*aktuális, speciális ismeret*”¹²⁸⁹ feltételez, amelyből nyilvánvaló, hogy a jogsértéssel kapcsolatos tényekről, körülményekről a közvetítő szolgáltató tudomással bírt.¹²⁹⁰ Az Internet adatforgalma és a felhasználók tömeges létszáma nem teszi lehetővé, hogy minden potenciális jogsértést feltárjanak és nyomon kövessenek. Éppen ezért nem elég, ha általánosságban tudomással bír arról, hogy a szolgáltatást jogsértő célra használják, a jogosultnak pontosan meg kell jelölnie, hogy mely tartalmak, hol, milyen elérési úton¹²⁹¹ és kik által¹²⁹² szenvednek sérelmet. Ha ez megtörténik, a kimentési lehetőség minimálisra szűkül. A jogosultakat terhelő bizonyítási teherre Ginsburg és Budiardjo is felhívja a figyelmet. Mivel az Elker-irányelv a tudomás meglétére vagy hiányára alapítja a kimetszé lehetőségét, ezért a jogosultakat terheli, hogy bizonyítsák, az ellenérdekű fél tudott a jogsértés tényéről. Ami viszont a 14. cikkben tett egyes mentesítő fordulatokat illeti, azoknak fennálltát a rendelkezés kedvezményezettjének kell bizonyítani. A the Pirate Bay felelősségét firtató Ziggo-ügyben egyértelműen kiderült és bizonyítást nyert az oldal üzemeltetői tudtak a jogsértések tényéről, sőt különféle internetes blogterükön kifejezetten ki is nyilvánították, hogy tevékenységük célja védett művek hozzáférhetővé tétele.¹²⁹³

A német szerzői jogi törvény (*Urheberrechtsgesetz*)¹²⁹⁴ a szerzői jogok megsértéséért való felelősségről szólva a 97. §-ban ekként szól: „*Az a személy, aki a szerzői jogokat vagy a jelen törvény által védett egyéb jogokat jogellenesen megsérti, a károsult személy a jogsértés megszüntetését, ismétlődő jogsértés veszélye esetén pedig eltiltást követelhet.*” A törvény ugyancsak különbséget tesz a szándékos és a gondatlan elkövetés között. Ha valaki e két tudatállapot valamelyikében követi el a cselekményt, akkor köteles megtéríteni az okozott kárt.¹²⁹⁵

A német jog különbséget tesz a jogsértő személy aktív magatartásából eredő károkozás (*Täterhaftung*), illetve a harmadik személy károkozó magatartásáért való felelősség (*Störerhaftung*) között. Ez utóbbi körében az *Urheberrechtsgesetz* 97. §-a

¹²⁸⁹ MEZEI, 2010. p. 189. Vö. GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 173.

¹²⁹⁰ GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 175.

¹²⁹¹ Uo.

¹²⁹² Twentieth C v. BT, 116. pont.

¹²⁹³ GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. p. 173-174.

¹²⁹⁴ Urheberrechtsgesetz vom 9. September 1965 (BGBl. I S. 1273).

¹²⁹⁵ C-484/14. Tobias Mc Fadden v. Sony Music Entertainment Germany GmbH, EU:C:2016:689. 18-19. pont.

kimondja, hogy a jogsértésért felelősségre vonható az a személy, aki a jogsértéshez bármely módon, szándékosan és okozati összefüggés fennállása mellett hozzájárul. Nem szükséges tehát, hogy aktív elkövetőként vagy közreműködőként részese legyen a károkozó cselekmények.¹²⁹⁶

A német polgári jogban a szerződésen kívül okozott kárért az felel, aki szándékosan vagy gondatlanul jogellenesen kárt okoz emberéletben, az emberi testben és egészségben, személyes szabadságban, a tulajdonban, vagy a sérelmet szenvedett fél bármely más jogos érdekében, az a keletkezett kárt köteles megtéríteni.¹²⁹⁷ Károkozó magatartást okozhat egyetlen személy közvetlen cselekményével (*Täter*), illetve ismert olyan alakzat is, amikor a főcselekményhez járul hozzá valamilyen mértékben egy másik szintén károkozó magatartása (*Mittäter-társtettes, Beteiligte/Teilnehmer-részes, Anstifter-felbujtó és Gehilfen-[bűn]segéd*). Ekkor a zárójelben felsorolt [bűn]kapcsolati alakzatok szereplői osztoznak a közvetlen károkozó felelősségében. A *Störerhaftung* ezeken túli felelősséget telepít azon személyek vállára, akik maguk nem részesei aktívan a károkozó cselekvésláncnak, ugyanakkor pozíciójuknál fogva abban a helyzetben vannak, hogy a károkozást meg tudják akadályozni, de köteletségellenesen nem tesznek a káresemény bekövetkeztének megakadályozására.¹²⁹⁸ A *Störerhaftung* intézményét a német legfelsőbb bírói gyakorlat fejlesztett ki.¹²⁹⁹

A *Störerhaftung* tehát akkor alkalmazható, amikor a kár közvetlen okozója nem ismert, vagy a vele szemben való fellépés aránytalan nehézségekbe ütközik, viszont a *Störer*-rel szemben kibocsátott végzéssel elérhető az azonnali és hatékony jogorvoslat. Az online környezetben elkövetett jogsértések tipikus példát szolgáltatnak az ilyen káreseményekre.¹³⁰⁰

A német joghoz hasonlóan az internet-hozzáférés szolgáltatókkal szemben a leggazdagabb esetjogot felvonultató országban, Nagy-Britanniában is megtalálható az a speciális felelősségi alakzat, amely a szolgáltatók felelősségre vonásának alapját képezi. A szerződésen kívül okozott károk (*law of tort*) körében megemlítendő a többek közös károkozása (*joint tortfeasance*), amely során kapcsolat áll fenn az elsődleges károkozó és azok között, akik a káresemény bekövetkeztéhez jogellenes magatartásukkal vagy mulasztásukkal közvetetten hozzájárulnak. A brit Common Law-ban három

¹²⁹⁶ Uo. 20. pont.

¹²⁹⁷ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 823 Schadensersatzpflicht (1).

¹²⁹⁸ ANGELOPOULOS, 2013. p. 264-265.

¹²⁹⁹ SCHAEFER, 2016. p. 633-634.

¹³⁰⁰ ANGELOPOULOS, 2013. p. 266.

magatartásformát különböztethetünk meg: jóváhagyás (*authorisation*), előidézés (*procurement*) és társulás (*combination*). Ahogyan azt fentebb a Newzbin-ügyekben láttuk, az eljáró bíróságok megállapították, hogy a weboldalak üzemeltetői együttesen és elkülönülten (*jointly and severally*) felelősek a felhasználók jogsértő cselekményeiért. A Dramatico-ügyben megállapítást nyert, hogy a TPB üzemeltetői lehetővé tették, jóvá hagyták (*authorisation*) a jogellenes tevékenységet, amelyet az internet-hozzáférés szolgáltató hálózatán keresztül a végfelhasználók követtek el.¹³⁰¹

Az uniós és magyar szabályozás mellett tanácsos kitekinteni a tengeren túlra is. Az Egyesült Államok joggyakorlata némileg eltér az Európában megszokott felelősségi alakzatoktól, mégis kitűnően alkalmas arra, hogy tovább hangsúlyozzuk a szolgáltatók felelősségének egyediségét, legyen szó akár internet-hozzáférés szolgáltatóról, akár tárhely-szolgáltatóról. A Napster üzemeltetőjével szemben indított perben¹³⁰² az eljáró Ninth Circuit megállapította, hogy az alperes a szolgáltatás üzemeltetéséért közreműködői felelősséggel tartozik,¹³⁰³ amely „helyettes” felelősség megállapításának előfeltétele a felhasználók jogsértő cselekménye,¹³⁰⁴ amelyről az érintett szolgáltatónak tudomása van,¹³⁰⁵ emellett pedig a hálózat/szolgáltatás felett, ahol a jogsértő cselekményre sor kerül, felügyeleti joggal bír és a szolgáltatásból közvetlen kereskedelmi haszna származik.¹³⁰⁶ Vagyis másképpen szemlélve, a szolgáltatás üzemeltetője tudja, vagy kellő gondosság mellett tudnia kell arról, hogy a szolgáltatását jogsértésre használják fel, hiszen az a közvetlen hatalma alá tartozik.¹³⁰⁷

3. A jogsértő tartalmakat nyilvánossághoz közvetítő szolgáltatásokkal szembeni fellépés egyes eszközei

3.1. Weboldalak hozzáférhetetlenné tétele

¹³⁰¹ Uo. p. 258.

¹³⁰² A&M v. Napster 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001).

¹³⁰³ MEZEI, 2009. p. 18.

¹³⁰⁴ Uo. p. 19.

¹³⁰⁵ Uo.

¹³⁰⁶ Uo. p. 20.

¹³⁰⁷ Valóban igen távoli analógia, de mégis elgondolkodtató és rámutat arra, hogy miért nem lehet eltekinteni a szolgáltatók felelősségétől. A Betamax-ügyben az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága megállapította, hogy még ha alkalmas is egy készülék a jogsértés kivitelezésére, az nem eredményezhet felelősségre vonást, mivel az értékesítést követően a termék kikerül a gyártó felügyelete alól. Az internettel kapcsolatban végzett szolgáltatások viszont szükségképpen feltételezik az üzemeltető/szolgáltató felügyeletét. Lásd: MEZEI, 2009. p. 60.

Az internetes tartalmak blokkolásának gyakorlata immár több mint húsz évre nyúlik vissza. Alkalmazására nem csak szerzői jogi jogsértések megakadályozása okán kerülhet sor, hanem egyéb esetekben is, ha valamilyen nem kívánatos tartalom hozzáférhetetlenné tételét szeretnék elérni. A hozzáférhetetlenné tétel intézménye körül gyarapodó bírósági döntések és uniós esetjog azt mutatja, hogy egyértelműen elmozdult a jogosulti jogérvényesítés az egyszerű felhasználoktól a weboldal üzemeltetői, majd pedig az internet-hozzáférés irányába, mert úgy tűnik, hogy itt valamivel több siker kecsegtet.

Egy adott weboldal elérhetetlenné tételére több módon is sor kerülhet. Felhasználói szinten ismert az ún. „otthoni megoldás” (*in-home solution*), amely lehet tűzfal, spam-szűrő, hirdetés blokkoló blokkoló, antivírus szoftverek),¹³⁰⁸ a szolgáltatók által rendszeresített mechanizmusok (weboldalak blokkolása ideiglenes intézkedésként, biztonságos böngészést elősegítő alkalmazások), az intézményi szinten végzett tartalomkorlátozás és szűrés, illetve a kormányzati szinten alkalmazott, elsősorban politikailag káros tartalmakkal szembeni fellépés.¹³⁰⁹

A blokkolás jogintézményének alapjait az InfoSoc-irányelv 8. cikk (3) bekezdése rakja le, amely kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsák a szerzői jogi jogosultak részére blokkoláshoz szükséges bírósági végzések kibocsátásának lehetőségét.¹³¹⁰ A végzéseket a közvetítő szolgáltatókkal szemben bocsátják ki, akiknek a szolgáltatásait harmadik személyek szerzői jog vagy szomszédos jogok megsértése céljából veszik igénybe.¹³¹¹ A célzott intézkedésnek arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie, amely alkalmas arra, hogy a jogsértő tartalmakhoz való hozzáféréstől elzárják a szolgáltató hálózatát igénybe vevő felhasználókat.¹³¹² A végzés következménye ún. *ideiglenes, azonnali és hatékony* intézkedés, amelyet a szellemi tulajdonjogok megsértése bekövetkezte megelőzése érdekében hoznak meg,¹³¹³ olyan közvetítő ellen, akinek a szolgáltatásait harmadik személy a szellemi tulajdonjog, szerzői vagy szomszédos jog megsértésére veszi igénybe, és amely szolgáltató az InfoSoc-irányelv hatálya alá tartozik.¹³¹⁴

¹³⁰⁸ Ofcom Advice: “Site Blocking” to reduce online copyright infringement – A review of sections 17 and 18 of the Digital Economy Act, 2010. p. 26-27.

¹³⁰⁹ PARTI, 2010. p. 97.

¹³¹⁰ MARSOOF, 2015. p. 634.

¹³¹¹ InfoSoc-irányelv, 8. cikk (3) bekezdés.

¹³¹² Uo. (1) bekezdés.

¹³¹³ 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről, 50. cikk, 1. a) pont.

¹³¹⁴ 2004/48/EK Irányelv a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, 9. cikk, (1) bekezdés a) pont.

A blokkolás célja nem csak a már bekövetkezett jogsérelem orvoslása, hanem annak a megelőzése, hogy a jogsértő tartalmakhoz a felhasználók hozzáférjenek, és újabb jogsértést kövessenek el. Nem világos ugyanakkor, hogy a jogosultaknak kell-e és ha igen, milyen formában bizonyítani a jogsérelem bekövetkeztét. A Jogérvényesítési irányelv 9. cikkének (3) bekezdésében előírja, hogy a felperes bármely rendelkezésre álló bizonyíték szolgáltatásával támassza alá, hogy ő a jogosult és hogy jogát sérelem érte, vagy a jogsértés veszélye fennáll.

A kérdés megválaszolása végett szükséges lenne eldönteni, hogy a blokkolás jogintézményének bevezetésével mi volt a jogalkotó célja. Vajon arra törekedtek-e, hogy a már kialakult jogsértést megszüntessék, vagy pedig – mivel előbbire a blokkolással nem, csakis a tartalom eltávolításával van lehetőség – a felhasználók távoltartásával a további jogsértéseket megelőzzék? Álláspontunk szerint a bizonyítás mellőzése jelentős mértékben elbillentené a mérleg nyelvét a jogosultak javára, főleg akkor, ha nem csak a bizonyítást, hanem az alperes szolgáltató meghallgatását is elmulasztanák, amelyre akkor van csak lehetőség, ha a késelem, amit az alperes szolgáltató kifogása okoz, a jogosult számára helyrehozhatatlan kárt okozna.¹³¹⁵

Az egyik legelső, szolgáltatókat célzó ügy a Scarlet internet-hozzáférés szolgáltató ellen indult.¹³¹⁶ A Scarlet (korábban Tiscali) ügyfelei a felperes repertoárjába tartozó zeneszámokat töltötték le fájlcsereelő szoftverek segítségével. A SABAM közös jogkezelő szervezet 2004-ben arra kérte a brüsszeli első fokú bíróságot, hogy bírság terhe mellett kötelezze a Scarletet arra, hogy akadályozza meg vagy lehetetlenné tegye az ügyfelei fájlcsereelő tevékenységét.¹³¹⁷ Miután a bíróság a SABAM keresetében foglaltaknak helyt adva kötelezte a Scarletet az intézkedések megtételére,¹³¹⁸ az fellebbezett, mivel megítélése szerint lehetetlen ilyen blokkoló- és szűrő rendszereket hatékonyan üzemeltetni, mivel ezek hatékonysága és tartóssága kérdéses, ráadásul a hálózatnak nincs is meg erre a megfelelő kapacitása, és ha még lenne is megoldás, azokat könnyedén ki lehetne játszani a változatos fájlcsereelő szoftverek révén.¹³¹⁹ A hasonló mechanizmusok működtetésének elvárása ezen felül ellentétes az Elker-irányelv ún. *védett kikötő* (*safe harbour*) intézményével.

¹³¹⁵ Jogérvényesítési Irányelv, 9. cikk (4) bekezdés.

¹³¹⁶ C-70/10 Scarlet Extended SA vs Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) ECLI:EU:C:2011:771.

¹³¹⁷ Uo. 15-20. pont.

¹³¹⁸ Uo. 23. pont.

¹³¹⁹ Uo. 24. pont.

Ha nem is kell erején felüli eszközöket alkalmaznia a szolgáltatónak, a blokkolás követelményének eleget kell tennie. Ennek eszközeit azonban szabadon válogathatja, függően a rendelkezésre álló forrásoktól és kapacitásoktól, de figyelemmel arra, hogy az alkalmazott intézkedés összeegyeztethető legyen egyéb kötelezettségekkel és az ellenérdekű felek jogaival.¹³²⁰ Az eszköztárban nem csak a blokkolás található. Az illegális tartalmak internetes forgalmához nagy sávszélességű internetkapcsolat szükséges, amelyet az előfizetők nagyon gyakran bevallottan azért választanak, hogy minél gyorsabban tudjanak fájlcsereletést és más hasonló cselekményeket végezni. Erre ráébredve a szolgáltatók korábban maguk is beavatkoztak a sávszélesség felhasználásába oly módon, hogy a fájlcsereletésre nyitva álló kapacitásokkal szemben más adatoknak elsőbbséget engedtek.¹³²¹

Ezt a gyakorlatot mára meghaladottá tette a *netsemlegesség* elve. A szolgáltatók ugyanis nem tehetnek különbséget az interneten fellelhető tartalmak, az elérhető weboldalak és platformok között. Tilos az egymással konkuráló weboldalakat lelassítani, vagy elérhetetlenné tenni. Helye lehet ugyanakkor többletköltség ellenében speciális szolgáltatásoknak, de ez nem lehet hátrányos a többi felhasználóra nézve és nem jelentheti a sávszélesség korlátozását.¹³²² A netsemlegesség elvét előszeretettel hangoztatják a fájlcsereletés hívei. A szólásszabadság 21. századi reinkarnációjaként¹³²³ is felfogható alapelv azonban nem abszolút jellegű. Az Interneten továbbított adathalmazok pártatlan és független továbbítását¹³²⁴ csak jogszerű célra lehet igénybe venni. Amennyiben akár a közérdek, akár a magánérdek csorbát szenved, helye lehet a korlátozásnak, eltávolításnak, blokkolásnak.

A Scarlet fellebbezését követően a brüsszeli fellebbeviteli bíróság arra volt kíváncsi, vajon kötelezhető-e az uniós normák alapján a szolgáltató a teljes ügyfélkörére vonatkozó, megelőző jellegű szűrő rendszert saját költségére és időbeli korlát nélkül alkalmazni, és amennyiben igen, akkor a tagállami bíróságnak minden körülmények között ragaszkodnia

¹³²⁰ C-314/12 UPC Telekabel Wien GmbH vs Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH ECLI:EU:C:2014:192. 52. pont.

¹³²¹ BÉKÉS, 2009. p. 195.

¹³²² Netsemlegesség: mit jelent pontosan és hogyan érvényesül az EU-ban? Európai Parlamenti Hírek, 2015. október 22.

¹³²³ Ahogyan a szólásszabadság is korlátozható, ha azzal más ember emberi méltóságát, becsületét sértik, úgy az internet semlegessége is korlátozható, amennyiben a szolgáltatást bizonyíthatóan jogellenes célra veszik igénybe.

¹³²⁴ MEZEI – NÉMETH, 2012. p. 103.

kell-e ezen kötelezettség kikényszerítéséhez, vagy pedig a hatékonyság és arányosság figyelembe vételével esetleg eltekinthet attól?¹³²⁵

Figyelemmel fentebb említett védett kikötő-elvre és a Jogérvényesítési irányelv 3. cikkében nevesített méltányosság és igazságosság követelményére, a Scarletttel szemben támasztott követelések irreálisak és a közösségi normákba ütköznek, hiszen az elvart műszaki megoldás egyet jelentene azzal, hogy a felhasználók teljes adatforgalmát, tevőlegesen ellenőrizze.¹³²⁶

Az időben egy évvel később született, de szintén a SABAM nevéhez fűződő *SABAM v. Netlog*-ügyben a felperes a Netlog tárhely-szolgáltató ellen lépett fel, amely egy online közösségi hálózati felületet üzemeltet, ahol a felhasználóknak lehetősége van arra, hogy a profiljukra saját zeneszámokat töltsenek fel. A feltöltött tartalmak közül azonban több is a SABAM repertoárjába esett. A jogkezelő szervezet nem adott engedélyt a zeneművek és audiovizuális alkotások felhasználására, és megfelelő díj fizetésére sem került sor. A SABAM éppen ezért arra szeretne kötelezni a Netlog-ot, hogy azonnali hatállyal hagyjon fel a tartalmak nyilvánosság számára engedély nélkül való hozzáférhetővé tételével, és a jövőben is tartózkodjon ettől, sőt alakítson ki olyan nyomon követési mechanizmust, amivel a jövőbeli jogsértéseket is megakadályozza.¹³²⁷

A bíróság az előzetes döntéshozatali eljárásban rámutatott, hogy a teljes ügyfélkörre vonatkozó, megelőző jellegű, saját költségre végrehajtott és időbeli korlátozás nélküli szűrőrendszer alkalmazása ellentétes a Charta 16. cikkében lefektetett követelménnyel, amely a vállalkozás szabadságát kívánja megóvni.¹³²⁸ Márpedig a SABAM által követelt ideiglenes intézkedések egyértelműen sértik ezen alapjogot, mivel olyan terhet – tipikusan komplex műszaki megoldások kialakítását és működtetését – rónak a szolgáltatóra, amely költségessége révén korlátozza a források szabad felhasználását és kihat a tevékenység végzésére.¹³²⁹ Figyelembe véve a végrehajtás költségeit, egy oldal blokkolása kb. 10 ezer eurójába kerül egy nagy hozzáférés szolgáltatónak, ami összességében nem sok, viszont figyelembe véve, hogy egy szolgáltatót rövid időn belül

¹³²⁵ *Scarlet Extended SA v. SABAM*, 28. pont.

¹³²⁶ Uo. 40. pont.

¹³²⁷ C-360/10. *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) vs Netlog NV*, ECLI:EU:C:2012:85. 15-20. pont.

¹³²⁸ Érdekes megközelítést tartalmazott egy holland jogérvényesítési szervezet, a BREIN érvelése. A holland internetszolgáltatókkal folytatott jogvitájában igyekezett felhívni a figyelmet arra, hogy amíg a szolgáltatók az elektronikus üzenetek levélszemétét, ún. spamot szűri és blokkolja, mivel azokat az ügyfelek nem preferálják, addig ugyanezt nem teszi meg a torrent oldalakkal szemben, hiszen azokat a felhasználók kifejezetten hasznosnak találják. Lásd: *Pirate Bay Blocking Orders Should be Overturned Under EU Law, ISPS Argue*.

¹³²⁹ *UPC Telekabel Wien* ítélet, 50. pont.

akár többször is bíróság elé citálhatnak az ideiglenes intézkedés kikényszerítése végett, ez meglehetősen nagy teherré válhat.¹³³⁰

Mivel az egyes weboldalakat nem sikerült arra szorítani, hogy megfelelő módon szűrjék az adatforgalmat, ezért a jogosultak ismét taktikát változtattak és – ahogyan azt az angol példa tanulmányozása során is tapasztalhatjuk – az internet-hozzáférés szolgáltatóval szemben tettek jogi lépéseket.

AUPC Telekabel-ügyben¹³³¹ az EuB-nak arra kellett választ találnia, hogy a UPC szolgáltatónak tekinthető-e a hatályos uniós szerzői jogi normák alapján, amennyiben a jogsértő weboldal és a szolgáltatók közötti kapcsolatot megteremti?¹³³² A jogsértő weboldal esetünkben a *Kino.to* volt, amely a fénykorában négymillió felhasználót, százharmincezer elérhető tartalmat számlált, és több millió eurós reklámbevételt ért el. Tevékenysége a szerzői művek felhasználók számára másolat készítésével nem járó, letöltés nélküli, streaming technológiával történő hozzáférhetővé tételére irányult.¹³³³

Az üzemeltetőkkel szemben 2011-ben büntetőeljárást indítottak Németországban, az oldal működését pedig a drezdai ügyészség egy informátor tájékoztatását követően átmenetileg megszüntette.¹³³⁴ Mivel azonban a torrent- és streaming-oldal „nem szűnik meg, csak átalakul”, a *kino.to* is tovább üzemelt *kinox.to* domainnév alatt. Erre tekintette a felperesek arra kívánták peren kívül kötelezni a UPC Telekabelt Ausztriában, hogy tegye a weboldalt a felhasználók számára a domainnév és az aktuális IP-címek blokkolásával hozzáférhetetlenné.¹³³⁵

Mivel a felszólításnak a szolgáltató nem tett eleget, vele szemben a jogosultak pert indítottak, amely az osztrák Legfelsőbb Bíróságig jutott. Utóbbi az Európai Unió Bíróságától (EUB) előzetes döntéshozatali eljárásban többek között azt kérdezte, hogy a UPC tekinthető-e szolgáltatónak az InfoSoc-irányelv 8. cikk (3) bekezdése értelmében, tekintettel arra, hogy a jogsértő weboldal és a hozzáférő felhasználók (saját előfizetői) között a kapcsolatot megteremti?¹³³⁶

Az EUB a fenti, első kérdésre adott válaszából kitűnik, hogy a UPC olyan szolgáltatónak tekinthető, amely szolgáltatása révén közvetlen kapcsolatot teremt a felhasználók és védett tartalmakat a jogosult engedélye nélkül hozzáférhetővé tevő

¹³³⁰ SAVOLA, 2014. p. 128.

¹³³¹ C-314/12. *UPC Telekabel Wien GmbH vs Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH* ECLI:EU:C:2014:192.

¹³³² *UPC Telekabel Wien* ítélet, 17. pont.

¹³³³ MEZEI, 2014. (2) p. 63.

¹³³⁴ *UPC Telekabel Wien* ítélet, 22. pont.

¹³³⁵ Uo. 12. pont.

¹³³⁶ MEZEI, 2014. (2) p. 64.

weboldal között, a jogsértéseket e kapcsolat megteremtésére használt hálózaton keresztül továbbközvetíti. Megfordítva az érvelést, az egyes szolgáltatókkal szerződő ügyfelek a szolgáltató által biztosított internet-hozzáférést használják fel arra, hogy a jogosultak alkotásaihoz hozzáférjenek.¹³³⁷

A digitális jogérvényesítés következő mérföldkövét a *Mc Fadden*-ügy jelentette.¹³³⁸ Tobias Mc Fadden fény- és hangtechnikai eszközök értékesítését és bérbeadását végző vállalkozást üzemeltetett, amely ingyenes és névtelen hozzáférést biztosított vezeték nélküli (Wi-fi)¹³³⁹ hálózathoz. E tevékenységét egy internet-hozzáférés szolgáltató szolgáltatásának igénybevételével végezte. A kapcsolatot szándékosan¹³⁴⁰ nem látta el jelszavas védelemmel, hogy ezzel felhívja a potenciális ügyfélkör figyelmét üzleti tevékenységére.¹³⁴¹ 2010 őszén ismeretlen személy egy, a Sony Music repertoárjába tartozó zeneművet tett a jogosult engedélye nélkül ingyenesen hozzáférhetővé az interneten. Mc Fadden tagadta, hogy ő végezte volna a jogsértő cselekményt, ugyanakkor valószínűsítette, hogy valaki az ő hálózatát felhasználva tette a tartalmat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé. 2010. október 29-én a Sony Music levélben szólította fel Mc Fadden-t a zeneműhöz fűződő jogok tiszteletben tartására.¹³⁴²

A jogvita eljutott egészen az EUB-ig, amikor a probléma megoldása érdekében a Landgericht München (I. sz. müncheni területi bíróság) előzetes döntés meghozatala céljából az EuB-hez fordult. Kérdései arra irányultak, hogy a nyílt Wi-fi szolgáltatóját lehet-e az Elker-irányelv 12. cikk (1) bekezdésében foglalt szolgáltatónak tekinteni, és ha igen, akkor felelőssé tehető-e olyan jogsértésekért, amelyet a hálózatát felhasználva mások követtek el?¹³⁴³

¹³³⁷ UPC Telekabel Wien ítélet, 40. pont.

¹³³⁸ C-484/14. Tobias Mc Fadden v. Sony Music Entertainment Germany GmbH, EU:C:2016:689.

¹³³⁹ A Wi-fi kapcsolat a vezeték nélkül, mikrohullámú jelekkel kommunikáló hálózat (WLAN – Wireless Local Area Networks) egy fajtája. A márkanév védett, csak olyan termékeken tüntethető fel, amelyek megfelelnek az IEEE (Institute of Electrical and Electronic Engineers) szabványainak (pl. 802.11) Segítségével arra alkalmas eszközökkel (személyi számítógép, okostelefon) rövid hatótávolságon belül, kábel nélkül csatlakozhatunk a világhálóhoz. A rádió jelet, amelyet a fogadó eszköz bemér, befog, egy WAP nevű hozzáférési pont sugározza. A jeleket közel 200 méterrel is a terepviszonyoktól függően könnyű szerrel fogni lehet, így fennáll a veszélye, hogy illetéktelen személyek a kapcsolódási pontot felhasználva jutnak fel a világhálóra. A kapcsolati pont működhet nyíltan, vagy kódoltan. A legtöbb vezeték nélküli hálózat létesítésére képes router (útvonalválasztó) gyári tartozéka egy alapértelmezett felhasználónév és jelszó. Lásd WATKINS, 2013. p. 641.

¹³⁴⁰ Az internet szabadsága melletti kiállását és az internet feletti túlzott állami felügyelettel szembeni ellenérzéseit jelzi, hogy a Wi-fi-kapcsolat nevét „mcfadden.de”-ről „freiheitstattangst.de”-re („Félelem helyett szabadság”) változtatta. (Lásd: ítélet 24. pont).

¹³⁴¹ Mc Fadden ítélet, 22-23. pont.

¹³⁴² Uo. 25-27. pont.

¹³⁴³ MEZEI – HARKAI, 2017. (2) p. 18.

Az EUB ítéletében úgy találta, hogy Mc Fadden szolgáltatása információs társadalommal összefüggő szolgáltatásnak minősült,¹³⁴⁴ amely technikai jellegű, automatikus és passzív adatátvitelre irányuló magatartás.¹³⁴⁵ Ebből következik, hogy a nyílt vezeték nélküli hálózatot üzemeltető szolgáltatók kötelezhetők arra, hogy védelemmel lássák el a csatlakozási pontjukat annak érdekében, hogy másokat megakadályozzanak a szerzői jogok megsértésében.¹³⁴⁶ E kötelezettségnek eleget téve a szolgáltató szabadon választhatja meg a műszaki intézkedést, amely az EUB döntése értelmében lehet jelszavas vagy más a felhasználó azonosítására alkalmas védelem.¹³⁴⁷

A Mc Fadden-ügy tartalmaz még egy, a közvetítő szolgáltatók és felelősségük szempontjából tanúságos elemet. Az EUB döntése szerint a kárt szenvedett jogosult kérheti a felmerült kár, valamint a felszólítási és bírósági eljárás költségeinek megtérítését a szolgáltatótól, mivel az ő hálózatát és szolgáltatását használták fel a jogsértés elkövetésére. Kártérítés követelésére akkor is lehetőség van, ha a közvetítő szolgáltató kimerítette a polgári jogi felelősségét.¹³⁴⁸

Ezen a ponton az EuB mindenképpen szembe ment – sőt túlment – az eddigi gyakorlattal, amely leginkább arról szólt, hogy az intézkedés meghozatalára kötelezett szolgáltatónak kell a foganatosítással járó költségeket viselnie. Ezeknek a döntéseknek a jogalapját a Jogérvényesítési irányelv 13. cikke tartalmazza, amely a kártérítésről szólva kimondja, hogy a jogsértőtől akkor követelhető a kár megtérítése, ha tudta, vagy kellő gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy jogsértést valósít meg, vagyis a felelőssége a jogsértésért megállapítható, amely eset egy kimentett felelősség esetén egyszerű továbbítást végző szolgáltató esetén nem áll fenn. A 14. cikk a költségek viseléséről rendelkezve kimondja, hogy a nyertes fél oldalán jelentkező ésszerű és arányos költségeket a vesztes félnek kell viselnie, kivéve, ha a méltányossági okok mást nem diktálnak. Ez már releváns egy a jogsértésért nem felelős, de intézkedésre kötelezett szolgáltató esetében.

Rosati szerint az EuB a Mc Fadden-ügyben hozott, a kár és költségviselésre vonatkozó ítéletével elvetette azt az álláspontot, hogy az egyébként nem jogsértő közvetítő szolgáltatók mentesüljenek a határozatokban foglalt intézkedések foganatosítási költségei alól. Egyúttal felvetette azt a kérdést, hogy amennyiben a költségeket valakinek viselnie kell, akkor nem volna-e helyesebb a terheket megosztani a peres felek között? Ily módon a

¹³⁴⁴ Mc Fadden ítélet, 43. pont.

¹³⁴⁵ Uo. 54. pont.

¹³⁴⁶ Uo. 79. pont.

¹³⁴⁷ Uo. 101. pont.

¹³⁴⁸ Uo. 72-79. pont.

szolgáltató fizetné a végrehajtás költségeit, a szerzői jogi jogosult pedig a perköltségeket. Ennek már csak azért is lenne relevanciája, mivel ily módon az érdekkiegyenlítést is szem előtt lehetne tartani egy olyan viszonyrendszerben, ahol kétségtelenül fennáll egy jogos érdek a sérelmet szenvedett fél oldalán, illetve egy kötelezettség egy egyébként ártatlan, a jogsértésben csak közvetetten és passzívan résztvevő személy tekintetében.¹³⁴⁹ Husovec szerint az EUB túlterjeszkedett a védett kikötő intézményén a kártérítés olyan módon történő előírásával, hogy közben a polgári jogi felelősség a jogsértésért nem áll fent, sőt, a szolgáltatót kimentési okok védik.¹³⁵⁰

3.2. Értesítési és eltávolítási eljárás

Az értesítési és eltávolítási eljárás a tárhely-szolgáltatókat és keresőmotorok üzemeltetői számára tartalmaz előírásokat.¹³⁵¹ Mivel a weblapok üzemeltetői azok, akik a felhasználók számára elsőként teszik hozzáférhetővé és láthatóvá a jogsértő tartalmakat,¹³⁵² így első lépcsőben gyors és hatékony lehet, mivel a később ismertetett felelősségi és kimentési szabályok szerint a tudomásszerzés után a tárhely-szolgáltató köteles a megjelölt, nem kívánatos tartalmat eltávolítani.

E helyütt kell megemlíteni a *Lenz v. Universal Music Corp*-ügyet,¹³⁵³ amely igaz, hogy az Egyesült Államokban született, ám az eljáró Ninth Circuit fontos megállapításokat tett. Kimondta ugyanis, hogy az értesítési és eltávolítási eljárás megkezdése előtt a jogosultaknak meg kell győződniük arról, hogy az eltávolítani kívánt tartalom megfelel-e a fair use-teszt kritériumainak. Amennyiben nem, nem lehet az adott tartalom eltávolítását követelni, ezzel is biztosítva a vetélkedő jogok egyensúlyát.¹³⁵⁴

Az értesítési és eltávolítási eljárás a felek megállapodásán alapul, anélkül, hogy bármelyikük állami kényszerítő eszközöket venne igénybe. A hatékonyságát biztosítja, hogy ha az üzemeltető a jogsértés tényéről tudomást szerez, akkor köteles a jogsértő állapotot megszüntetni. Amennyiben nem így jár el, akkor számolnia kell a bírói igényérvényesítés költséges veszélyével.¹³⁵⁵

¹³⁴⁹ ROSATI, 2017. p. 214-215.

¹³⁵⁰ HUSOVEC, 2017. p. 125.

¹³⁵¹ MARSOOF, 2015. p. 634.

¹³⁵² Uo. p. 633.

¹³⁵³ 801 F.3d 1126 (2015) Stephanie LENZ, Plaintiff-Appellee/Cross-Appellant, v. UNIVERSAL MUSIC CORP.; Universal Music Publishing Inc.; Universal Music Publishing Group Inc., Defendants-Appellants/Cross-Appellees. Nos. 13-16106, 13-16107.

¹³⁵⁴ SISARIO, 2015.

¹³⁵⁵ MARSOOF, 2015. p. 633.

A tárhely-szolgáltatókat és más weblap üzemeltetőket terhelő kötelezettségről az Elker-irányelv 14. cikk (1) bekezdésének b) pontja rendelkezik, kimondva, hogy az a szolgáltató, amely tudomást szerez a jogellenes tevékenységről vagy információról, haladéktalanul intézkedni köteles az információ eltávolítására, vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetésére.

Az eljárás két konjunktív fogalmi eleme az értesítés és az eltávolítás. Igénybe vételének akkor lehet helye, ha az a jogosultak egybehangzó akaratán alapul. Az értesítés szabályait az Elker-törvény 13. §-a nevesíti, kimondva, hogy a jogosult, akinek a művén fennálló jogát a szolgáltató által hozzáférhetővé tett információ sérti, akkor teljes bizonyító erejű magánokiratban vagy közokiratban értesítheti a szolgáltatót és felhívhatja a jogsértő tartalom eltávolítására. Az értesítésnek a lehető legpontosabban meg kell határozni a sérelem tárgyát és a jogsértést valószínűsítő tényeket, az azonosításhoz szükséges adatokat és a jogosult adatait. Az értesítés után a szolgáltatónak a lehető leggyorsabban intézkednie kell a tartalom eltávolítása érdekében,¹³⁵⁶ amelyre az Elker-törvény tizenkét órás időkeretet szab az értesítés kézhezvételétől számítva. Ezt követően három nap áll a szolgáltató rendelkezésére, hogy értesítse az eltávolított információt elhelyező felhasználót.¹³⁵⁷

Az eljárás nem mindig eredményes. Gyakran előfordul, hogy a weboldal teljes profilja az illegális tartalmak hozzáférhetővé tételére épül (lásd pl. The PirateBay), amelyek nem fognak eleget tenni az eltávolítási kötelezettségnek.¹³⁵⁸ Az eljárás inkább a legálisan üzemelő tárhely-szolgáltatók esetében lehet hasznos.

A jogkövető magatartásra önmagában tehát nem szorít rá sem a jog írott szövege, sem a jogosultak jogsértés abbahagyására irányuló figyelmeztetése. Arra azonban elég lehet az értesítési és eltávolítási eljárás, hogy egy kellően elrettentő erejű – rendszerint igen magas bírságot kilátásba helyező – bírósági döntés hatására még a főként illegális célokat szolgáló oldalak üzemeltetői is olykor-olykor meghátrálásra kényszerítsék. Ez történt például a Mininova esetében is, amely csak azután távolította el a torrentfájlok zömét, miután az ügyben eljáró bíróság 5 millió Eurónyi összeg kifizetésére kívánta kötelezni, ha a megszabott határidőn belül nem teszi elérhetetlenné a jogsértő tartalmakat.¹³⁵⁹

Az értesítési és eltávolítási eljárás nem csak szerzői jogi jogsértések meggátlására használható, hanem sok más, Interneten fellelhető tartalom eltávolítására. Az eltávolítás gyakran mögöttes szándékot rejt, amely irányulhat nem kívánt vallási ideológiák

¹³⁵⁶ MEZEI, 2010. p. 218.

¹³⁵⁷ Elker-törvény, 13. § (2)-(4) bekezdés.

¹³⁵⁸ WILSON DENTON, 2015. p. 289.

¹³⁵⁹ MEZEI, 2012. (1) p. 126.

eltávolítására, üzleti versenytársakkal szembeni előny szerzésére, blogok, kritikák és más politikai tartalmak elérhetetlenné tételére.¹³⁶⁰ Mivel az eljárás lényege, hogy a szerzői jogi jogosultak bizonyítási eljárás nélküli kérhetik a tartalmak eltávolítását, ezért fontos a jóhiszeműségük vizsgálata. Mivel a magyar szerzői jog a polgári jog, mint anyajog normarendszeréből táplálkozik, így nem lehet kétség, amennyiben kiderül az eltávolítást kérő rosszhiszeműsége, akkor nem kerülhet sor a tartalom eltávolítására. Ugyanezen elv érvényesül az amerikai joggyakorlatban is. Az amerikai szerzői jogi törvény¹³⁶¹ előírja, hogy a jogosultnak jóhiszeműen kell feltételeznie, hogy a művét az ő vagy más jogosult, illetve törvény engedélye nélkül használták fel.¹³⁶² E nélkül helye lehet a tartalom visszahelyezésének (*putback*).¹³⁶³

4. Alapjogok kollíziója

A célból, hogy megvizsgáljuk, a blokkolással érintett felek meddig terjeszkedhetnek az érdekérvényesítés terepén anélkül, hogy ezzel a másik fél jogait vagy jogos érdekeit veszélyeztetnék, ajánlatos egy képzeletbeli háromszöget felvázolni.¹³⁶⁴ A háromszög szarainak hipotetikus váza az *arányosság*¹³⁶⁵ és *méltányosság*¹³⁶⁶ elve, amely egyensúlyt hivatott teremteni a védeni kívánt érdekek és a megtett intézkedések között. E követelményt a tagállamoknak kell elsődlegesen szem előtt tartaniuk, amikor implementálják a már tárgyalt irányelveket. A Jogérvényesítési irányelv 3. cikkében általános kötelezettségként írja elő a tagállamok számára, hogy a jogorvoslatoknak méltányosnak, igazságosnak, hatásosnak, arányosnak és elrettentőnek kell lenniük. Azokat úgy kell alkalmazni, hogy ne gátolják a jogszerű kereskedelmet.

A háromszög csúcán a szerzői és szomszédos jogok jogosultjai helyezkednek el. Részükre garanciákat az Európai Unió Alapjogi Chartájában és a TRIPS Egyezményben találjuk. A Charta 17. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy „*a szellemi tulajdon védelmet élvez.*” Az InfoSoc-irányelv hasonlóképpen a (3) preambulumbekkezdésben kimondja, hogy a harmonizációra az alapvető jogelvek, így különösen a szellemi tulajdont is magába

¹³⁶⁰ WILSON, 2010. p. 614-615.

¹³⁶¹ (DMCA) 512. § (c) bekezdés (3) pont (v) alpont.

¹³⁶² WILSON, 2010. p. 619.

¹³⁶³ Uo. p. 615. o.

¹³⁶⁴ Savola az általam elképzelt háromszög egyik csúcán elhelyezkedő szolgáltatókat két részre bontja, és külön nevesíti a weboldalak üzemeltetőit. Részükre a legnagyobb alapjogi kockázatot egy közérdek, nevezetesen a külföldi oldalak nemzeti kontrollja jelentheti. Lásd: SAVOLA, 2014. 118. o.

¹³⁶⁵ UPC Telekabel Wien ítélet, 46. pont.

¹³⁶⁶ Netlog-ítélet, 34. pont.

foglaló tulajdon védelme érdekében van szükség. A Jogérvényesítési irányelv rögtön az (1) preambulumbekzdésében kiemeli, hogy a „szellemi tulajdon védelme a belső piac sikerének egyik alapfeltétele.” A TRIPS-egyezmény 41. cikk (1) bekezdése kissé bővebben deklarálja a szellemi tulajdon védelmét, amennyiben a szellemi tulajdonjogok megsértése esetére hatékony eljárást helyeznek kilátásba. Ezzel összecseng a Charta 47. cikke is, amely hatékony jogorvoslatot és tisztességes eljárást garantál.

A háromszög másik csúcán a szolgáltatók helyezkednek el. Kétségtelen, hogy a jogsértések létrejöttében és orvoslásukban is megkerülhetetlen szerepük van, a szellemi tulajdonhoz való jog nem lehet abszolút érvényű és érinthetetlen,¹³⁶⁷ nem róhat aránytalan terhet a szolgáltatókra, akiket több jogi garancia is véd.

Közülük az egyik a *védtet kikötő* (*safe harbour*) elve. Az Elektronikus kereskedelemről szólóirányelv 15. cikk (1) bekezdése ugyanis kimondja az *általános nyomon követési kötelezettség tilalmát*: „a tagállamok nem állapíthatnak meg a szolgáltatókat terhelő olyan általános kötelezettséget, amely szerint (...) a szolgáltatások nyújtása során (...) továbbított vagy tárolt információkat nyomon kellene követni, vagy ki kellene vizsgálni a jogellenességre utaló tényeket vagy körülményeket.” Ha általános nyomon követésre nem is, egyedi esetben azonban kötelezhetők a szolgáltatók nyomon követésre, továbbá akkor is, ha a tagállamok a nemzeti jogszabályuk alapján erre kötelezik őket.¹³⁶⁸ Itt is szükséges azonban a megfelelő alapjogi egyensúly fenntartása.

Ha nem is kell erején felüli eszközöket alkalmaznia a szolgáltatónak, a blokkolás követelményének eleget kell tennie. Ennek eszközeit azonban szabadon válogathatja, függően a rendelkezésre álló forrásoktól és kapacitásoktól, de figyelemmel arra, hogy az alkalmazott intézkedés összeegyeztethető legyen egyéb kötelezettségekkel és az ellenérdekű felek jogaival.¹³⁶⁹ Az eszköztárban nem csak a blokkolás található. Az illegális tartalmak internetes forgalmához nagy sávszélességű internetkapcsolat szükséges, amelyet az előfizetők nagyon gyakran bevallottan azért választanak, hogy minél gyorsabban tudjanak fájlcserelet és más hasonló cselekményeket végezni. Erre ráébredve a szolgáltatók korábban maguk is beavatkoztak a sávszélesség felhasználásába oly módon, hogy a fájlcsereletre nyitva álló kapacitásokkal szemben más adatoknak elsőbbséget engedtek.¹³⁷⁰

¹³⁶⁷ Netlog-ítélet, 41. pont.

¹³⁶⁸ Elker-irányelv, (47) preambulumbekzdés.

¹³⁶⁹ UPC Telekabel Wien ítélet, 52. pont.

¹³⁷⁰ BÉKÉS, 2009. 195. o.

A védett kikötő-elv fontosságát az EUB hangsúlyozta a SABAM v. Scarlet-ügyben is, egyúttal kiemelve, hogy a felperes által követelt, teljes ügyfélkörre vonatkozó, megelőző jellegű szűrő rendszer saját költségre való, időkorlát nélküli üzemeltetése ütközik a nevezett elvvel, mi több, a Jogérvényesítési irányelv 3 cikkében nevesített méltányosság és igazságosság elve is sérülhet, amennyiben a Scarlet számára előírják a felhasználók teljes adatforgalmának tevőleges ellenőrzését.

Az általános nyomkövetés tilalmának kérdése a másik SABAM-ügyben is előkerült. Ahogy fentebb bemutatásra került, az EUB ez ügyben is elutasította a jogosultak azon kérelmét, amelyben a Netlog üzemeltetőit arra próbálták kötelezni, hogy alkalmazzon olyan időbeli korlátozás nélküli szűrőrendszert, ami ellentétes a Charta 16. cikkében kimondott vállalkozás szabadsága elvével.

A jogosultak a rendelkezésükre álló jogszabályi kereteket maximális mértékben igyekeznek kiaknázni. Nem csak a jogsértő weboldalak blokkolására törekedhetnek, hanem annál többre is, amely adott esetben sértheti a háromszög harmadik csúcán elhelyezkedő felhasználók személyes adatok védelméhez és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogait. A *Promusicae v. Telefónica*-ügyben¹³⁷¹ a felperes Promusicae közös jogkezelő szervezetként hangfelvétel- és audiovizuális hanghordozó-előállítókat és kiadókat képviselt és azt kérte az eljáró bíróságtól, hogy az internet-hozzáférési szolgáltatást nyújtó Telefónica ellen hozzon ideiglenes intézkedést, előírva, hogy az fedje fel meghatározott, vele szerződéses jogviszonyban álló felhasználók személyazonosságát, egyéb személyes adatait és IP-címüket, mert azok a KaZaA fájlcsere szoftvert felhasználva osztanak meg olyan zeneműveket, amelyek a Promusicae ügyfélkörének repertoárjába tartoznak.¹³⁷² Mivel a kérdést a madridi bíróság nem tudta eldönteni, előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az EUB-hez.

A Telefónica vitatta a kérés jogosságát arra hivatkozva, hogy a kért adatokat kizárólag nyomozás keretében, illetve a közbiztonság vagy nemzetbiztonság védelme céljából adhatja át, a Promusicae kérelme pedig polgári eljárásban született, amely eljárásban nem lehet őt a kért adatok átadására kötelezni.¹³⁷³

A Charta 47. cikke kimondja, hogy azok, akik jogukban sérelmet szenvedtek, joguk van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz, a Jogérvényesítési irányelv 8. cikke pedig a tájékoztatáshoz való jogról rendelkezve kimondja, hogy a bíróságok a felperes *indokolt és*

¹³⁷¹ C-275/06. Productores de Música de España (Promusicae) vs Telefónica de España SAU, ECLI:EU:C:2008:54.

¹³⁷² Uo. 29-30. pont.

¹³⁷³ Uo. 33. pont.

arányos kérelmére elrendelhetnek tájékoztatási kötelezettséget a jogsértő áruk és szolgáltatások eredetéről és terjesztési hálózatáról bizonyos személyek részére. E taxatív felsorolásból esetünkben a c) pont lehet releváns, hiszen kétségtelen, hogy a Telefónica üzletszerűen nyújtotta azt a szolgáltatást, amin keresztül a jogsértő tevékenységet kifejtették. Ha az alperes internet-hozzáférés szolgáltató valóban kötelezhető adatszolgáltatásra, akkor a 8. cikk (2) bekezdésében megfogalmazottak szerint ki kell adnia a jogsértésben részt vevők nevét és címét.

Fentebb már szó esett a Jogérvényesítési irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséről, amely megteremtette a „védett kikötőt” a szolgáltatók számára. A (2) cikk azonban egy kötelezettséget is rájuk ró, amely szerint az illetékes közigazgatási hatóság számára a szolgáltatásaikat igénybe vevő személyek által elkövetett jogsértő vagy annak vélt cselekményekről nyújtsanak információt, illetve, ha adattárolási szolgáltatást nyújtanak, azon adatokat, amelyek segítségével a jogsértő személyek beazonosíthatók. A Telefónica azonban nem végzett tárhely-szolgáltatást, így erre aligha lenne kötelezhető.

A szolgáltatók különleges helyzetét nem csak a sajátos, korábban már ismertetett felelősségi alakzat, hanem az információ- és adatkezelésre vonatkozó szabályok kettőssége is jellemzi. A jogérvényesítés elősegítését szabályozó közösségi jogi rendelkezések az igazságukat kereső jogosultak pozícióin kívánnak javítani, miközben az elektronikus szolgáltatások nyújtói számára adatvédelmi kötelezettségek szabnak szigorú kereteket, amelyek a velük szerződő, a szolgáltatást használó előfizetők, végeredményben a felhasználó érdekeit védik. A 2002/58/EK irányelv 5. cikk (1) bekezdésében kimondja, hogy a nyilvános hírközlő hálózatok és a nyilvános hírközlési szolgáltatások igénybevételével történő közlések és forgalmi adataik titkosak, sőt azokat a 6. cikkben foglaltak szerint anonimé kell tenni vagy törölni kell.¹³⁷⁴ Az adatkezelés kötött szabályai alól szükséges és arányos mértékben kivételt lehet tenni, ha azt a nemzetbiztonság, nemzetvédelem és közbiztonság igazolja.¹³⁷⁵ Ilyen körülmények pedig egy polgári eljárás keretei között nehezen képzelhetők el. A 95/46/EK irányelv 15. cikk (1) bekezdésének g) pontja mégis tovább árnyalja a helyzetet, kimondva, hogy a titkosság megőrzésének kötelezettsége korlátozható, ha az érintett, vagy mások jogainak és szabadságainak védelme ezt indokolja. Ebbe a „nyitott törvényi tényállásba” pedig bele érthető a szellemi tulajdon védelme, akár polgári eljárásban is.¹³⁷⁶

¹³⁷⁴ Promusicae v. Telefónica, 47. pont.

¹³⁷⁵ 2002/58/EK irányelv 15. cikk.

¹³⁷⁶ Promusicae v. Telefónica, 53-54. pont.

A közösségi jogi rendelkezések normaszövegének vizsgálata nyomán a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a tagállamoknak kötelezettsége a szellemi tulajdon védelme és sérelmük esetén a jogérvényesítés biztosítása, de az nem kötelességük, hogy a jogérvényesítés során előírják a szolgáltatók számára, hogy a polgári eljárás keretei között az egyébként kötelező adatvédelmi előírásokat figyelmen kívül hagyva szolgáltatassanak adatot a felhasználóikról.¹³⁷⁷

Az *LSG vs Tele2*-ügyben¹³⁷⁸ a felperes közös jogkezelő szervezet arra kérte a Tele2 internet-hozzáférés szolgáltatót, hogy adjon tájékoztatást azon előfizetők nevééről és lakcíméről, akiknek az IP-címe ismert és megállapítható, hogy arról az IP-címről fájlcsereelő rendszer segítségével került sor engedély nélküli többszörözési és nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tételi cselekményekre. A Tele2 a kérést elutasította, vitatva, hogy szolgáltatónak minősül és jogosult-e az adatok tárolására. A Bécsi Kereskedelmi Bíróság (Handelsgericht Wien) úgy ítélte, hogy mivel szolgáltatónak minősül, köteles megadni a kért tájékoztatást. Mivel a Tele2 végig azon az állásponton volt, hogy nem minősül szolgáltatónak, ha pedig annak is minősülne, nem szolgáltatathatna adatot, mivel az adatvédelmi irányelvek az adatvédelmet részesítették előnyben a szerzői jogi tájékoztatásra való kötelezettséggel szemben, így az ügy eljutott a Legfelsőbb Bíróságig (Oberster Gerichtshof), amely előzetes döntéshozatal iránt az EuB-hoz fordult.¹³⁷⁹ Az ügyben megállapítást nyert, hogy a Tele2-t az InfoSoc-irányelv 8. cikk (3) bekezdése értelmében vett közvetítő szolgáltatónak kell tekinteni, ilyenképpen pedig nem ellentétes az Elektronikus adatvédelmi irányelv rendelkezéseivel, ha a tagállamok személyes adatokra vonatkozó közzéadási kötelezettséget állapítanak meg a szolgáltatókra nézve. Mindezt úgy kell tenniük, hogy az alapvető jogok és az arányosság elve ne sérüljenek. Ausztriában ezt a jogalkotó úgy oldotta meg, hogy a szerzői jogi tájékoztatás háttérbe szorul az adatvédelemmel való versenyében.¹³⁸⁰

A *Bonnier*-ügyben¹³⁸¹ a felperes társaságok kiadótársaságok, amelyek hangoskönyvek többszörözésével és terjesztésével foglalkoztak. 27 művet a repertoárjukból engedély nélkül közvetítettek nyilvánossághoz FTP szerver segítségével, az ePhone hálózatát felhasználva. A felperesek kérték a szolgáltatót, hogy közölje azon

¹³⁷⁷ Uo. 57-60. pont.

¹³⁷⁸ C-557/07. *LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH vs Tele2 Telecommunication GmbH*, ECLI:EU:C:2009:107.

¹³⁷⁹ Uo. 15-22. pont.

¹³⁸⁰ Uo. 46-47. pont.

¹³⁸¹ C-461/10. *Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB, Storyside AB vs Perfect Communication Sweden AB*, ECLI:EU:C:2012:219.

személy nevét és címét, aki azt az IP-címet használta, amelyről a jogsértő cselekményeket megvalósították. Az ePhone vitatta a kérés jogosságát, mivel szerinte az ellentétes a 2006/24/EK irányelvvel. Az első fokon eljáró Solna tingsrátt ugyan helyt adott a felperesek követelésének, a másodfokon eljáró Svea hovrät ugyanakkor úgy látta, a felperesek nem szolgáltatottak konkrét bizonyítékot a szellemi tulajdonjog megsértésre vonatkozóan. A döntés ellen ezúttal a felperesek fellebbeztek, majd a Legfelsőbb Bíróság (Högsta domstolen) az EUB elé utalta az ügyet előzetes döntés végett, mivel a Promusicae és LSG-ügyek ellenére is kétségek merültek fel.¹³⁸²

Az EUB döntésében kimondta, hogy nem ellentétes a 2006/24 irányelvvel az olyan rendelkezés, amely a Jogérvényesítési irányelv 8. cikkén alapul és lehetővé teszi, hogy egy adott szolgáltatót arra kötelezzék, hogy tájékoztatást adjon meghatározott, saját ügyfélkörébe tartozó felhasználóról, ha az a neki osztott IP-címről feltehetően jogsértő cselekményeket követett el. Erre azonban csak az eset körülményei alapján, az arányosság elvére figyelemmel kerülhet sor.¹³⁸³

Ahogy minden alapjognak megvan az „ellentétje”, vagyis az a korlát, ami adott esetben kiolthatja, ha ezzel más alapjog érvényesülését akadályozza, úgy a vállalkozás szabadságának ez természetes korlátja az erőfölénnyel való visszaélés. Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSZ.) 102. cikkében nevesített korlát alapján a belső piaccal összeegyeztethetetlen, ezért tilos minden olyan magatartás, amely a tagállamok közötti belső kereskedelmet akadályozza. Ez különösen az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása, illetve az egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása tekintetében lehet releváns.¹³⁸⁴ Hiába van meg tehát az a technológiai pozíció-fölény a hozzáférés szolgáltatók részéről, amivel blokkolni tudnak egy-egy weboldalt, az a vele szerződést kötő előfizető felhasználók számára a szolgáltatás értékesítése tekintetében okozhat hátrányt. Ugyancsak negatív következménye lehet annak, ha az általános nyomon követésre és a különféle szűrőmechanizmusok alkalmazására való kötelezés forrásokat von el a szükséges műszaki fejlesztésektől, így a vállalkozás nem képes az elvárt színvonalú szolgáltatás nyújtására. A piaci erőfölény feltétele, hogy a vállalkozás a saját szektorában a piaci részesedés több mint 50%-val rendelkezzen.¹³⁸⁵ Az angol esetjog vizsgálata során

¹³⁸² Uo. 25-35. pont.

¹³⁸³ Uo. 61-62. pont.

¹³⁸⁴ EUMSZ. 102. cikk b)-c) pont.

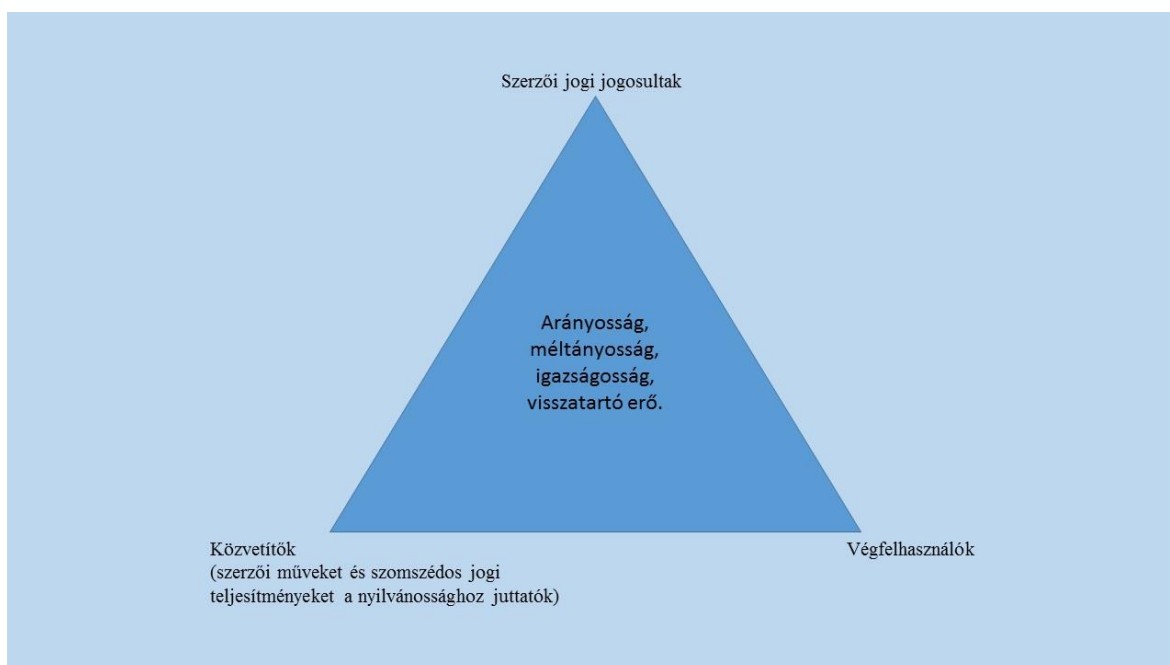
¹³⁸⁵ Az 50%-os küszöböt az Európai Unió Bírósága az AKZO ügyben határozta meg. Lásd C-62/86. AKZO v Commission ítélet, ECLI:EU:C:1991:286. 5. pont.

kiderült, hogy a blokkolásra kötelezett szolgáltatók ennél jóval magasabb piaci részesedéssel bírtak.

Mind a jogosultaknak, mind a szolgáltatóknak az intézkedések megtétele során ügyelniük kell arra, hogy tiszteletben tartsák a felhasználók információs szabadsághoz fűződő jogát.¹³⁸⁶ E jogot a Charta 11. cikke nevesíti. Hogy ne sérüljön, abban az esetben, a szolgáltatókat intézkedések megtételére kötelezik, ezen intézkedéseknek célirányosnak kell lenniük, vagyis a szerzői jogi jogsértések megszüntetésére, megakadályozására kell szorítkoznuk, anélkül, hogy a felhasználók információhoz való hozzáférése negatív hatást gyakorolnának.¹³⁸⁷

A háromszög csúcsain elhelyezkedő jogosultak (szellemi tulajdon védelméhez való jog, hatékony jogorvoslathoz való jog), szolgáltatók (vállalkozás szabadsága) és felhasználók (információhoz való jog, személyes adatok védelméhez és a magánélet tiszteletben tartásához való jog) alapjogainak védelme és összhangba hozatala a fentiek tükrében a tagállamok feladata. Egyik érvényesítése a másik rovására elbillenti az egyensúlyt, amelyet megbontani csak egy nagyon szűk csapáson át haladva lehet, egy „felsőbb”, a köz érdekének védelmében.

A vázolt viszonyrendszert az alábbi háromszög hivatott szemléltetni.

¹³⁸⁶ UPC Telekabel Wien ítélet, 55. pont.

¹³⁸⁷ Uo. 56. pont.

Noha még csak idén fogadták el és hirdették ki, várakozásokkal tölt el, hogy a CDSM-irányelv miként hat majd az alapjogi egyensúlyra, különösképpen a fentiek tükrében, amelyek egy pillanatképet kívánnak adni a szerzői jog jelenkori állapotáról a fennálló rezsim és a kialakult bírói gyakorlat tükrében. Ezek sorába illeszkedik kitűnően a CDSM irányelv és különösen annak 17. cikkem amely számos olyan rendelkezést tartalmaz, amely komoly kihatással lesz a hozzáférés-szolgáltatókra, sőt maga az irányelv is újabb jogesetekkel fogja növelni a nemzetközi és uniós szerzői jog amúgy is gazdag tárházát.

A jogalkotói törekvéseket a (61)-(70) preambulumbekendések részletesen taglalják. Ezekben utalás történik arra a nyilvánvaló tényre, hogy az „*online tartalompiac működése az elmúlt években összetettebbé vált.*”¹³⁸⁸ Ennek során a tartalomszolgáltatók igen jelentős szerepre tettek szert a szerzői művek nyilvánosságához közvetítésében, ezért szükséges, hogy a méltányosság és a szerződési szabadság elvét figyelembe véve, a jogosultak érdekeit előmozdítva „*előmozdítsák (...) az engedélyezési piac fejlődését.*”¹³⁸⁹

A 2. cikk 6. pontja megadja az *online tartalommosztó szolgáltató* definícióját. Ez alatt kell érteni „*(...) az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatót, amelynek fő vagy egyik célja a felhasználói által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény tárolása és ahhoz hozzáférés biztosítása a nyilvánosság számára, amely műveket és más védelem alatt álló teljesítményeket nyereségszerzési céllal összerendezi és promotálja.*”

A fent ismertetett, különösen az online hozzáférhetővé tétellel foglalkozó EUB döntések tükrében nem meglepő a 17. cikk (1) bekezdésének szóhasználata, amely *expressis verbis* kimondja, hogy az „*(...) online tartalomszolgáltató nyilvánosságához közvetítést vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételt valósít meg, ha a felhasználó által feltöltött, szerzői jogi védelem alatt álló művekhez vagy más védelem alatt álló teljesítményekhez hozzáférést biztosít a nyilvánosság számára.*”¹³⁹⁰ Az európai jogalkotó tehát nem tett mást, mint a tartalomszolgáltatóként egyébként felelősségében korlátozott szolgáltató tevékenységét is szerzői jogilag releváns felhasználási cselekménynek

¹³⁸⁸ CDSM-irányelv, (61) preambulumbekendés.

¹³⁸⁹ Uo.

¹³⁹⁰ Vagyis a CDSM-irányelv azokra a szolgáltatásokra koncentrál, amelyek célja védett tartalmak nagy mennyiségben való tárolása, illetve annak lehetővé tétele, hogy a felhasználók feltöltsék és megosszák ezeket. A szolgáltatók e tevékenységgel közvetlenül vagy közvetve haszonszerzésre törekcsenek, a tartalmakat a közönség jobb kiszolgálása érdekében összerendezi, promotálják, kategorizálják és kereshetővé teszik. Ennek megfelelően a 17. cikk nem terjedhet ki a felhő alapú tárhelyekre, az egyszerű adattovábbítást végző közvetítő szolgáltatókra és az online piacterekre, nonprofit online enciklopédiák. Lásd (62) preambulumbekendés.

minősítette.¹³⁹¹ Mivel e tevékenység engedélyköteles az InfoSoc-irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése szerint, ezért a tartalomszolgáltatónak be kell szereznie a szükséges felhasználási engedélyeket a jogosultaktól, amelynek a (2) bekezdés szerint ki kell terjedni azokra a cselekményekre is, amelyeket a szolgáltatások felhasználói végeznek, ha a tevékenységül nem kereskedelmi jellegű vagy nem termel jelentős bevételt.

Különösen érdekes a (3) bekezdés, amely első látásra úgy tűnik, szembe helyezkedik az Elker-irányelv 14. cikkének tárhelyszolgáltatókra megállapított felelősségkorlátozó intézkedéseivel. Rögtön itt meg kell jegyezni, hogy a már a 14. cikk sem jelentett teljes felelősségkorlátozást és immunitást, mivel a (3) bekezdés kimondta, hogy bíróságok vagy közigazgatási hatóságok kötelezhetik a szolgáltatót a jogsértés megszüntetésére vagy megelőzésére. Helye lehet továbbá az információ eltávolítására vagy hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárásoknak.

A CDSM-irányelv számára sem ismeretlen a felelősség korlátozása. Ennek faktorait a (4) bekezdés részletezi. Nem felel ugyanis a tartalomgyártó szolgáltató, ha bizonyítja, hogy a) minden tőle telhetőt megtett az engedély megszerzése érdekében, és b) a szakmai gondosság magas szintű ágazati normáinak megfelelően minden tőle telhetőt megtett annak biztosítása érdekében, hogy azon konkrét műveket és más védelem alatt álló teljesítményeket, amelyekre vonatkozóan a jogosultak megadták a szolgáltatónak a lényeges és szükséges információkat, elérhetetlenné tegyék, c) a jogosult megfelelően indokolt értesítésének kézhezvételét követően haladéktalanul intézkedett az értesítés tárgyát képező művek vagy más védelem alatt álló teljesítmények hozzáférhetetlenné tétele vagy honlapjairól történő eltávolítása érdekében, valamint a b) pontnak megfelelően minden tőle telhetőt megtett azok jövőbeli feltöltésének megakadályozására.

Vagyis a fentiekből nem olvasható ki más, mint az Elker-irányelv felelősség alóli mentesülést biztosító klauzuláinak egy továbbfejlesztett változata. Eszerint immár nem csak arra kötelezhető a szolgáltató, hogy magas szintű szakmai gondossággal eljárva a jogsértő tartalmat eltávolítsa, sőt a jövőbeni feltöltését is megakadályozza, hanem arra is, hogy a felhasználási engedélyt a végfelhasználók helyett megszerezze, azért mindent megtegyen. Amennyiben e hármas feltételrendszernek megfelel, felelőssége kimenthető.

A mentesülést az (5) bekezdés a)-b) pontja tovább árnyalja, amikor az arányosság elvét felhívva a szolgáltató (4) bekezdésben foglalt kötelezettségeit annak típusához, közönségéhez és méretéhez, a felhasználók által feltölteni kívánt tartalom típusához méri,

¹³⁹¹ FALUDI, 2019.

illetve vizsgálja, hogy az eltávolításhoz, a feltöltés megakadályozásához megfelelő eszközök rendelkezésre állnak-e, és milyen költségek terhelnék a szolgáltatót. E megfogalmazás mögött az Elker-irányelv 15. cikkének védett kikötőjét vélem kicsengeni, igaz csak nagyon halkán, az arányosság elve által tompítva.

Ugyanez a csengés felerősödik a 17. cikk (6) bekezdését olvasva, amely a (4) bekezdés kötelezettségeinek súlyát mérsékli és az a) pontra korlátozza az olyan szolgáltatók esetében, amelyek az Unióban kevesebb, mint három éve elérhetők a nyilvánosság számára, és amelyeknek az éves forgalma nem éri el a 10 millió Eurót. Esetükben csak az kötelező, hogy a megfelelően indokolt értesítés kézhezvételét követően haladéktalanul intézkedjenek a védett művek és teljesítmények hozzáférhetetlenné tételéről, eltávolításáról. A tartalmak feltöltésének akadályozása csak akkor kötelezettség, ha az egyedi látogatók havi átlagos száma az előző naptári év alapján meghaladja az 5 millió főt.

A (84) preambulumbekkezdés kimondja, hogy az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és szem előtt tartja a Charta alapelveit. A (7) bekezdés az alapjogi egyensúlyt is figyelembe véve úgy rendelkezik, hogy a 17. cikk intézkedései nem érinthetik azokat a felhasználói tartalmakat, amelyek egyébként nem sérelmesek a szerzői és szomszédos jogi jogosultakra és egyébként is valamely kivétel vagy korlátozás hatálya alá tartoznak. Ilyen kivételek különösen az a) és b) pontokban említett idézés, kritika, ismertetés, karikatúra, paródia vagy utánczat készítése céljából való felhasználás.

A (8) bekezdés megerősíti az Elker-irányelv 15. cikkének védett kikötőjét, kimondva, hogy a 17. cikk alkalmazása nem vezethet általános nyomkövetési kötelezettséghez.

Vagyis összességében az imént elemzett cikk amellet, hogy kimondja, azok a szolgáltatók, akik mások által feltöltött műveket tesznek hozzáférhetővé, engedélyköteles tevékenységet végeznek, garanciákat is meghatároz annak érdekében, hogy a meme-ek és egyéb felhasználói tartalmak szabad felhasználása ne szenvedjen csorbát. Az a vélekedés, hogy az Interneten mindent szabad, nem lehet érv az ellen, hogy az érdekeket a szabad felhasználás minősítése során egyedileg mérjék össze. Az egyetlen kérdőjel, amely jelen pillanatban megfogalmazható az az, hogy hogyan fog a gyakorlatban működni a nagy tartalomszolgáltatók tartalomszűrése. A (63) preambulumbekkezdés erre is választ próbál adni, méghozzá ugyancsak az eseti alapon történő mérlegelés előírásával.

Alapjogi szempontból további kérdéseket vethet majd fel, ha a tartalomszűrés (*notice and stay down*) eredményeként a felhasználói tartalmak nem jutnak majd el a

közönséghez.¹³⁹² Ebben az esetben kollízióba kerül egymással a szerzői jog és a véleménynyilvánítás szabadsága, az információhoz való jog. Az ilyen jellegű jogviták pedig már nem kizárólag a szellemi tulajdonvédelem talaján állnak, hanem alapjogi igényeket is keletkeztetnek. Ez történt például a The Pirate Bay-ügyben és az Ashby Donald-ügyben is, ahol az Emberi Jogok Európai Bíróságának a véleménynyilvánítás szabadságát kellett összemérni a szerzői jogi jogosultak jogos érdekeivel.

Az előbbi ügyben azt kellett eldönteni, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye 10. cikkében szabályozott véleménynyilvánítás szabadsága vagy pedig annak 1952-es párizsi Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében foglalt tulajdon védelme élvez a másikkal szemben elsőbbséget. Az ítélet szerint a svéd hatóságoknak azon feladata, hogy a tulajdonjogokat érvényesítse az adott ügyben, annak körülményei ismeretében erőteljesebben esik latba, mint a jogsértő weboldal üzemeltetőinek véleménynyilvánítási szabadsága, főleg hogy az ügy svédországi alperesei büntetőjogi felelősséggel is tartoztak cselekményükért. Az összemérés során figyelembe kell tehát venni a véleménynyilvánítással érintett, megosztott információt, illetve azt, hogy e jog korlátozása milyen másik nyomós indokkal magyarázható.¹³⁹³

A második ügyben a kérelmezők divatfotósok voltak, akik egy divatshow-n tevékenykedtek, anélkül, hogy bármiféle felhasználási engedélyt előzőleg beszeriztek volna. A képeket később online hozzáférhetővé tették, amelyekért fizetséget kértek. Az ügyben a fényképeket készítő személyeket marasztaló ítélet született a szerzői jogok megsértéséért. A bíróság feladata itt is az volt, hogy a tulajdonjogok és a véleménynyilvánítás szabadságát mérje össze. A fényképészek azzal érveltek, hogy őket fényképész minőségükben hívták meg a rendezvényre azzal, hogy készítsenek fényképeket a bemutatott ruhákról, amelyekről egyébként is velük párhuzamosan más képek is készültek és kerültek a nyilvánosság elé akkreditált magazinok által. A tagállami bíróság az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint helyesen járt el, amikor a divattervezők szerzői jogát a műveket jogellenesen felhasználó fényképészeket megillető alapjog elé helyezte.¹³⁹⁴

¹³⁹² FALUDI, 2019.

¹³⁹³ Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden (dec.) – 40397/12 Decision 19. 2. 2013 [Section V].

¹³⁹⁴ Ashby Donald and Others v. France – 36769/08 Judgement 10.1.2013 [Section V].

IV. Összegzés

A fent elemzett többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogok esetében elmozdulás figyelhető meg az előbbi rovására, már ami a mű hasznosítására való törekvést jelenti. A többszörözés jogának általános szabályai a legrégebbi és talán legfontosabb részei a jogi szabályozás különböző rétegeinek. A tárgyalt vagyoni jog dogmatikai fejlődése még akkor sem tért el a hagyományosan szabott mezsgyétől, amikor a digitalizáció és az új típusú műfogyasztási modellek a struktúra átgondolására adtak volna indokot. Ehelyett a nemzetközi jogalkotó kifejezetten bevonta a többszörözés hagyományos fogalmának hatókörébe a digitális műfelhasználásokat is.

Csakhogy továbbra is szignifikáns különbség mutatkozik a tekintetben, ahogy a hagyományos, fizikai és digitális műpéldányokat felhasználják, illetve fogyasztják. Amíg egy könyv első előállításánál a mű eredeti szerzője feljogosítja a kiadót a mű többszörözésére, ezt követően nincs szükség a tárgyalt vagyoni jog újbóli gyakorlására. Más vagyoni jogok válnak a fogyasztói lánc további részében érintetté. A művet a terjesztés jogát gyakorolva juttatják el a fogyasztóhoz, aki az eredeti, fizikai példányt megvásárolva a jogkimerülés intézménye alapján jogosult azt továbbadni. Főszabály szerint tehát nem kerül sor újra olyan cselekményre, amely a fent nevezett valamely jogszabályhelyek hatálya alá esne.¹³⁹⁵

Ehhez képest egy digitális könyv példánya teljesen más úton jut el a végfelhasználóhoz, aki azt jellemzően nem adásvétel útján szerzi meg, hanem csak „licenceli”, vagyis felhasználási szerződést köt rá. A művet ezután letölti a saját eszközére, ahol azt többszörözi, vagyis egy e-könyv esetében a többszörözésre nem csak akkor kerül sor, amikor azt a kiadó e-könyv formájában létrehozza, hanem a felhasználó is engedélyt kap a felhasználásra. A helyzet ennél is bonyolultabb akkor, ha meg is kívánja nyitni az e-könyvet. Az alábbiakban ismertetettek szerint ugyanis a RAM memóriában is létrejön egy időlegesen többszörözött változata az e-könyvnek, amely a fentiek tükrében ugyancsak többszörözésnek minősül. Vagyis az e-könyv „vásárlójának” erre a magatartásra is engedélyt kellene kapnia a jogosulttól. Ez nem jelent kevesebbet, mint egy olyan, kiterjesztett jogosultságot a digitális műpéldányok esetében, amelyek a hagyományos, fizikai másolatok esetében nincsenek jelen. Ebből kiindulva a jogosult lényegében ura bármilyen magáncélú felhasználásnak, hiszen engedélye és hozzájárulása nélkül nem

¹³⁹⁵ MULLIGAN, 2017. p. 471.

gyakorolható a fent meghatározott többszörözési jog, végeredményben pedig a mű felhasználása sem valósulhat(na) meg.¹³⁹⁶ Mintha arra kellene a végfelhasználónak engedélyt kérnie, hogy kinyisson egy könyvet.

Ha pedig egy könyvet bárhová magammal cipelhetek, akkor ugyanezt joggal várhatom el az e-könyvem esetében is. Csakhogy utóbbi portabilitása, a hordozhatóság ismét csak azt feltételezi, hogy a műről újabb másolatot készítsek, hogy azt a személyi számítógémem mellett, amelyre eredetileg letöltöttem, a tabletemen is élvezhessem. Ha pedig nem törölöm le az előbbi helyről, akkor egyszerre immár két másolatnak vagyok a virtuális birtokában, amely ismét csak lehetetlen egy fizikai műpéldány esetében. Ez még RAM-ban való többszörözésnél is sokkal nyilvánvalóbban illeszkedik a fent ismertetett jogi regulák körébe.¹³⁹⁷ Márpedig, ha ez így van, akkor ezekhez is a szerző engedélyére lehet szükségem.

A szerzőt védő magánérdek és a művek élvezetéhez, a bennük foglalt információ megismeréséhez fűződő közérdek közötti egyensúlyt megteremteni hivatott korlátozások és kivételek, a többszörözés digitális térben való érvényesüléséhez hasonlóan ugyancsak felhívhatók, bár azok is ugyanúgy magyarázatra szorulnak, mint a többszörözés jogának maradéktalan, megszorítások nélküli érvényesülése a digitális felhasználások esetében. Mind az Egyesült Államok szerzői jogában, mind az uniós szerzői jogában találhatunk olyan bírósági döntéseket, amelyek az egyensúly biztosítása érdekében korlátozták a jogosultak jogait. Az Egyesült Államokban a „*time shifting*”¹³⁹⁸ és a „*space shifting*” a bírósági döntések nyomán fair use-nak minősült.¹³⁹⁹

A digitális, online műfelhasználások esetében a többszörözés joga csak addig bír jelentőséggel, amíg tarós másolatok készülnek a felhasználók számítógépén. Olyan szolgáltatások esetében azonban, mint a streaming, csak időleges másolatok készülnek, amelyeket az InfoSoc-irányelv időleges többszörözési kivétele el is ismer. Egy fizikai műpéldány engedély nélküli többszörözésének tilalma teljességgel világos. Azt azonban már sokkal nehezebb megindokolni, hogy miért van szükség arra, hogy a nyilvánossághoz közvetítés során készített időleges másolatok miért esnek továbbra is a szerző engedélyezési körébe és miért nem olvadnak be a nyilvánossághoz közvetítésbe.¹⁴⁰⁰

¹³⁹⁶ Uo. p. 473.

¹³⁹⁷ Uo. p. 475-476.

¹³⁹⁸ Erről lásd részletesebben: Betamax-ügy [Sony Corp. v. Universal City Studios, 464 U.S. 417 (1984).], valamint RIAA v Diamond Multimedia Sys. Inc. [180 F.3d 1072, 1079 (9th Cir. 1999)].

¹³⁹⁹ MULLIGAN, 2017. p. 476.

¹⁴⁰⁰ Uo. p. 481.

A fenti levezetésből jól látható tehát, hogy a többszörözés jogának fenntartása a digitális műpéldányok esetében akkor indokolt, ha tartós másolatok jönnek létre. Abban az esetben, amikor a műpéldányokat a nyilvánossághoz közvetítik és ennek során jönnek létre ideiglenes másolatok, e másolatoknak legalábbis egy kivétel hatálya alá kellene esniük, amely az uniós szerzői jogban meg is valósult. Ennek indoka, hogy a művek online hasznosításából származó gazdasági érdek nem a többszörözésre és a terjesztésre, hanem a nyilvánossághoz közvetítésre épül, vagyis ez esetben, technikai értelemben a többszörözés a nyilvánossághoz képest másodlagos, technikai jellegű jelenség. A fent bemutatott időleges többszörözési esetjogból lesűrhető, hogy az InfoSoc-irányelv kivétele és az esetjog képes kezelni a problémakört. Azonban egyetértve Lee-vel, indokolt lehet egy új, kizárólag a művek gazdasági, kereskedelmi kiaknázására építő vagyoni jog kialakítása, amely magába olvaszthat több, ma még egymástól függetlenül is jogosítható és érvényesíthető vagyoni jogosultságot.¹⁴⁰¹

A többszörözés jogát vitán felül fenn kell tartani az analóg, fizikai műpéldányok esetében és azon digitális műpéldányok esetében is, amelyek fizikai adathordozón jutnak el a végfelhasználóhoz, vagy a számítógép merevlemezén tartósan jönnek létre. Ugyanakkor a megváltozott műfelhasználások meghaladták a többszörözés-rögzítés eredeti koncepcióját.¹⁴⁰² Arra sem igazán van lehetőség, hogy minden egyes másolási cselekmény bekövetkeztekor egyértelműen meghatározzák, hogy valóban létezik-e a másolat elég ideig.¹⁴⁰³ A felhasználásokat nem hogy jogosítani nem lehet a hagyományos keretek között, hanem immár az érték járó díjazás sem jut el, még olyan mértékben sem a szerzőkhöz, mint a XX. század második felében megjelent technológiai vívmányokra válaszként kimunkált reprográfiai és üreshordozó díjak esetében. Aplin utal rá az FAPL v. QC Leisure-ügy kapcsán, hogy a többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés, mint a mű hasznosítására irányuló vagyoni jogok, fedik egymást (*overlap*).¹⁴⁰⁴ Ezt az átfedést az InfoSoc-irányelv nem oldja fel, sőt, nem is foglalkozik vele kifejezetten.¹⁴⁰⁵ Éppen ezért ott, ahol a nyilvánossághoz közvetítés joga is kielégítően tudja érvényesíteni a szerzők művek gazdasági hasznosításához fűződő érdekeiket, a többszörözés jogának egyidejű, tág értelmezése magában hordozza a kockázatot, hogy a szerzői jogok a hozzáférés jogává

¹⁴⁰¹ LEE, 2016. p. 145.

¹⁴⁰² EFRONI, 2011. p. 247.

¹⁴⁰³ PERZANOWSKI, 2010. p. 1068.

¹⁴⁰⁴ APLIN, 2011. p. 212.

¹⁴⁰⁵ DEPREEUW, 2014. p. 483.

válnak (*access right*).¹⁴⁰⁶ A művekhez való hozzáférés ugyanis önmagában feltételezi azok többszörözését, a felhasználás mindkét végpontjában, úgy a kiindulópontban, ahol a többszörözött műpéldány elérhető, úgy az átvitel során, amikor időleges másolatokat készülhetnek, és végül a végfelhasználónál, aki a hozzáférés formájától függően vagy időleges, vagy tartós másolatokat készít a műről. Az átfedés következtében egy jogellenes felhasználás egyszerre két vagyoni jogot is megsért, a jogszerű felhasználás pedig – mivel két önálló vagyoni jogról van szó – lehetőséget teremt a jogosult duplán való díjazására,¹⁴⁰⁷ miközben a felhasználás lényegében csak egy vagyoni jog, a lehívásra hozzáférhetővé tétellel megvalósuló nyilvánosságához közvetítés gyakorlására irányul.¹⁴⁰⁸

Mivel pedig napjainkban egyre szélesebb körben fordul elő, hogy nem a fizikai adathordozóról történik a műfelhasználás, hanem egy távoli szerverről, a „felhőből” töltjük le a tartalmakat, így – némiképpen joggal – a jogosultak indokolhatónak látják, ha az egyébként többszörözésre épülő műfelhasználások ellenőrzése érdekében fenntartják az ellenőrzést e cselekmények felett.¹⁴⁰⁹ Ez Litman szerint egyet jelent azzal, hogy a jogosultak a többszörözési jog révén lehetőséget kaptak a fogyasztás (*consumption*) kontrollálására.¹⁴¹⁰

Ezzel szemben a nemzetközi és uniós szerzői jogi rezsím is ragaszkodik ahhoz az állásponthoz, amely tükröződik a BUE 9. cikkéhez fűzött nyilatkozatokban: többszörözésnek minősül minden olyan rögzítési, másolási cselekmény, amely hangfelvételben, játékgongora-tekercsen ölt testet. Ugyanígy illeszkedik a többszörözés joga alá a szoftverről készített másolat, akár forrás-, akár tárgykódban, függetlenül attól, hogy az emberi értelmezhetetlen, bármely mű digitális másolata, legyen az CD-n, DVD-n, Blu-ray-en, RAM-ban, ROM-ban, memória kártyán vagy más tároló egységen, függetlenül attól, hogy tartósan vagy időlegesen került rögzítésre, mivel az időlegesen rögzített tartalom is egészen addig elérhető, ameddig a program futtatását le nem állították, a böngészőt be nem zárták, vagy a számítógépet ki nem kapcsolták.¹⁴¹¹

A jog fenntartása azonban nem pusztán azért történt, hogy a jogalkotó így tisztelegjen az elődök által kimunkált első és legősibb szerzői vagyoni jog előtt. Sokkal inkább azért ragaszkodtak hozzá, mert az online felhasználásokra konstruált kommunikációs vagyoni jog is olyan cselekményeket foglal magában, amelyeknek a

¹⁴⁰⁶ APLIN, 2011. p. 219.

¹⁴⁰⁷ DEPREEUW, 2014. p. 483-484.

¹⁴⁰⁸ Uo. p. 485.

¹⁴⁰⁹ PERZANOWSKI, 2010. p. 1100-1101.

¹⁴¹⁰ LITMAN, p. 28.

¹⁴¹¹ BLOMQUIST, 2014. p. 107. Vö. PERZANOWSKI, 2010. p. 1068.

technológia által megkövetelt előfeltétele az adat többszörözési jog alá illeszthető felhasználása.¹⁴¹² Yu, felidézve a 2013-ban elfogadott Zöld Könyv¹⁴¹³ megállapításait, maga is emlékeztet rá, hogy az időleges másolatok továbbra is uralkodók az olyan felhasználások esetében, mint a streaming, ahol a tartalmak nyilvánosságához közvetítése során keletkező puffer másolatok (*buffer copy*) rendkívül fontos szegmensei a tartalom végfelhasználóhoz való eljuttatásának,¹⁴¹⁴ és nem csak számítógépen, hanem az okos telefonokon is, amelyek maguk is kisméretű kézi számítógépként funkcionálnak.¹⁴¹⁵

Vagyis hiába változott a technológia, hiába nyitott újabb és újabb felhasználási lehetőségeket, ameddig a művek kiaknázása visszavezethető a róluk készített másolatokra, addig Depreeuw szerint a többszörözési jog is védelmet nyújt, ha a másolás maga a műbe rejlő gazdasági haszon kiaknázásának kulcsa.¹⁴¹⁶

Fontos hangsúlyozni, hogy a többszörözés és nyilvánosságához közvetítés közötti átfedésről csak és kizárólag az olyan műfelhasználások esetében beszélhetünk, ahol a többszörözés valamelyik kommunikációs felhasználási cselekmény kivitelezésének eszköze. A fizikai adathordozóra rögzített műpéldányok esetében a többszörözés joga változatlan formában fent kell, hogy maradjon. Az online felhasználások esetében, amelyek mára dominánssá váltak a művek fogyasztásában a kérdés, hogy sor került-e többszörözésre és jogszerű volt-e, egyre inkább irrelevánssá válik. Ez igaz a jogosultak tekintetében is, mivel az ő érdekeit megfelelően védik az ezredforduló környékén elfogadott széleskörű kommunikációs jogok. Így Yu szerint a valódi kérdés az, hogy az egyes jogviták tárgyát képező online felhasználások összhangban álltak-e a mindenkori szerzői jog céljaival.¹⁴¹⁷

Ez a cél Depreeuw szerint a művek gazdasági hasznosításának elősegítése kell, hogy legyen. A művekben rejlő, pénzben kifejezhető gazdasági előny az a kritérium, amely

¹⁴¹² Ehhez hasonló megközelítésen alapult a WIPO/UNESCO 1980-as években kimunkált, majd később elvetett „többszörözés-elmélete” (*reproduction theory*). Ennek lényege, hogy a számítógépi felhasználások során a mű képernyőn történő megjelenítése és ezzel egy időben a tárolóhelyről való átvitele ugyanannak a többszörözési cselekménynek a részelemei, nem különíthetők el egymástól. Az elektronikus terjesztés esetében a többszörözés joga „vezeti” (*govern*) a műveletet. Az elektronikus terjesztés meghatározásba beletartozik a nyilvánosságához közvetítés és a sugárzás is, mint védett felhasználások. Hogy ez az elmélet végül eltűnt a porondról, azzal magyarázható, hogy a tárgyalódelegációk nem fogadták el. Álláspontjuk szerint nem volt szó többszörözésről, mivel az csak a fizikai műpéldányokra vonatkozik. Sokkal inkább a művek nyilvánosságához közvetítésére, illetve nyilvános előadására (*public performance*) került sor. Lásd. DEPREEUW, 2014. p. 108.

¹⁴¹³ Green Paper – Internet Policy Task Force, US Department of Commerce, Copyright Policy, Creativity, and Innovation in the Digital Economy, 2013.

¹⁴¹⁴ YU, 2016. p. 77.

¹⁴¹⁵ Uo. p. 88.

¹⁴¹⁶ DEPREEUW, 2014. p. 97.

¹⁴¹⁷ YU, 2016. p. 89-90.

valóban megjelöli azt a mozzanatot, amikor a művek és teljesítmények realizálhatják a beléjük fektetett munka ellenértékét. Ez kapcsolódhat bármilyen felhasználáshoz, bármilyen technikai eszközzel, ha az hasznot hajthat. Példaként említi az online zenei streaming szolgáltatást, amely azzal ér el vagyoni előnyt, hogy zenei műveket tesz hozzáférhetővé, amelyért cserébe előfizetési díjra, és/vagy hirdetésekkel befolyó reklámbevételekre tesz szert. Az, hogy e cselekmény során legalább időleges másolatok készülnek a műről, akár a hálózaton az adatátvitel során, akár a végfelhasználó számítógépén, annak memóriájában, nem értékelhető releváns felhasználási cselekményként, mert nem arra, hanem a hozzáférhetővé tételre épül a gazdasági előnyt célzó üzleti modell.¹⁴¹⁸ Még akkor is irrelevánsnak kellene tekinteni szerzői jogi szempontból a másolatot, ha a szolgáltatás – mint például a Spotify esetében – lehetővé teszi, hogy az offline zenehallgatás elősegítése érdekében a merevlemezre másoljon az alkalmazás zeneszámokat. Ezek a zeneszámok ugyanis egyrészt hatásos műszaki intézkedés által védettek a további többszörözéstől, de ami ennél is fontosabb, csak addig léteznek, ameddig az előfizetés él és a szolgáltatás, valamint az azt elősegítő szoftveres alkalmazás a végfelhasználó oldalán elérhető, működik. Vagyis ezek éppen addig léteznek, ameddig a másik vagyoni jog, a hozzáférhetővé tétel gyakorlása ezt szükségessé teszi.¹⁴¹⁹

A „másolás nélküli szerzői jog”,¹⁴²⁰ a „Digitális dilemma”,¹⁴²¹ a „beleértett felhasználási engedély” és a „post-copy társadalom”¹⁴²² tehát azon jelenség elfogadását vagy elutasítását jelenti, amely szerint az online felhasználások során immár nem a hagyományos értelemben történik a műfogyasztás. A művek digitális adatfolyamban érkeznek, felhasználásuk során legfeljebb csak az adatátvitelhez szükséges időre többszöröződnék, akkor is automatikusan.¹⁴²³

Stadler véleményét osztva Mulligan úgy fogalmaz, hogy nem is a másolás maga a probléma valódi gyökere, hanem a terjesztés. Az ugyanis az egyik fontos funkció, védett vagyoni jog, amelyhez a többszörözés joga kapcsolódik. A művek kereskedelmi forgalomba juttatásának ugyanis feltétele, hogy azok többszörözésre kerüljenek. Enélkül a terjesztés vagyoni joga sem tölthető meg tartalommal.¹⁴²⁴

¹⁴¹⁸ DEPREEUW, 2014. p. 517.

¹⁴¹⁹ Uo. p. 525.

¹⁴²⁰ YU, 2016. p. 89.

¹⁴²¹ Uo. p. 92.

¹⁴²² PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2015. p. 1539.

¹⁴²³ YU, 2016. p. 92.

¹⁴²⁴ PERZANOWSKI, 2010. p. 1104.

A művek online terjesztéséhez¹⁴²⁵ kapcsolódik az az ellentételezési mozzanat, amikor a jogosult hozzájut munkája ellenértékhez egy előfizetés, egy online tartalom letöltéséért a vételár elektronikus megfizetésével.¹⁴²⁶ Ez a terjesztés pedig a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogában testesül meg.

E nyilvánvaló tény elfogadása nem jelenti szerzői jog feladását és még csak a többszörözés eredeti koncepciójától sem kell teljesen megválni, ez nem is lenne reális.¹⁴²⁷ Elég annak az elfogadása, hogy a többszörözés, mint cselekmény átfedésbe került egy másik műfelhasználással, a nyilvánossághoz közvetítéssel azoknál a műfelhasználásoknál, amelyeknél a mű kiaknázása nem a többszörözésből fakad, hanem a nyilvánossághoz közvetítéssel valósul meg.¹⁴²⁸ Mivel pedig az utóbbi felhasználási mód is képes kielégítő módon elérni a jogalkotó által kitűzött célt – nevezetesen a szerző megfelelő díjazását – a szerzői jog önmagában nem veszíti el a jelentőségét, csak átalakul. A cél továbbra is a szerzők befektetett munkájának elismerése és a közönség szerzői művekkel való széleskörű kiszolgálása. Ezt a nyilvánossághoz közvetítés és az új típusú üzleti modellek immár sokkal hatékonyabban ki tudják elégíteni az online műfelhasználások esetében, mint a megelőző, többszörözési és terjesztési jogra építkező modell,¹⁴²⁹ amelyet ugyanakkor fenn kell tartani a fizikai műpéldányok hagyományos környezetében, valamint a digitális műpéldányok tartós többszörözése esetében.¹⁴³⁰

Az online térben átalakult a jogsértésekkel szemben rendelkezésre álló eszköztár is. Az Elker-irányelv, az InfoSoc-irányelv, a Jogérvényesítési-irányelv és a CDSM-irányelv számos, a fent megismert részletek szerinti rendelkezést tartalmaz azon szolgáltatók tekintetében, akik tevékenységükkel elősegítik a szerzői művek online felhasználását. Nem

¹⁴²⁵ Amikor az InfoSoc-irányelv megalkotásra került, a jogalkotó különbséget tett off-line piac és on-line piac között. Ez igen fontos distinkció, hiszen világosan elkülönítésre kerültek a digitális műpéldányok fizikai hordozóra „írt” formátumai azoktól, amelyek adatfolyamban, az internetes hálózaton keresztül érkeznek a felhasználóhoz. Amikor a két piac elkülönítése ilyen formában megtörtént, akkor az on-demand szolgáltatások a sáv szélesség „szűk” volta miatt még nem voltak alkalmasak arra, amire ma már széles körben felhasználhatók. Mégis már a kilencvenes években élt a jogos félelem a jogosultakban, hogy az új piac el fogja csábítani a felhasználókat, akik így többé nem vásárolnak majd fizikai műpéldányokat. Erre tekintettel sem került a többszörözés joga valódi revízióra, jöllehet az új gazdasági hasznosítási formák ezt indokoltá tették volna. Lásd DEPREEUW, 2014. p. 206.

¹⁴²⁶ MULLIGAN, 2017. p. 480.

¹⁴²⁷ PIHLAJARINNE, 2017. p. 973.

¹⁴²⁸ Az InfoSoc-irányelv vitája során nem volt egyetértés, hogy a többszörözés funkcionális vagy normatív megközelítését kellene elfogadni. Előbbi ellen érvként hangozott el, hogy az túlságosan kiterjesztené a többszörözés hatókörét, amely egyébként lényeges és velejáráó eleme a nyilvánossághoz közvetítésnek. Erre később a jogosultak igényt alapíthatnának akár internet-hozzáférés szolgáltatók, akár végfelhasználó magánszemélyek ellen. Ugyanis minél szélesebb a hatókör, annél biztosabb, hogy lefed olyan mű „használatot”, mint például művek Interneten keresztül történő böngészése, megvásárlása. Lásd DEPREEUW, 2014. p. 207.

¹⁴²⁹ MULLIGAN, 2017. p. 481.

¹⁴³⁰ PIHLAJARINNE, 2017. p. 973.

csak pontos definíciójukat, hanem felelősségük korlátozását is meghatározta az európai jogalkotó. A hozzáférés-szolgáltatók szerepe számos jogvitát eredményezett világszerte, amelyek köréből elsősorban az EUB elé került eseteket vettem figyelembe. A fejlődés ívéből kitűnik, hogy a tartalmak online felhasználásáért való felelősség megállapításának egyik, ha nem legfontosabb sarokköve a jogsértésről való tudomás, amely egy szubjektív elemet csempészett az egyébként objektív, kimentést nem tűrő felelősségi rendszerbe az abszolút szerkezetű szerzői jogok megsértéséért.

Az eredmények tükrében tehát a legfőbb megállapítások az alábbiak szerint foglalhatók össze:

1. A szerzői jogi jogviszonyokban minden esetben szükséges a megfelelő egyensúly fenntartása a jogosultak, felhasználók és más érintettek, így a hozzáférés-szolgáltatók között.
2. A technológiai haladás folyamatosan kihívás elé állítja a szerzői jogi rendszert, a jogalkotót és jogosultakat. Válaszként nemzetközi és uniós szinten igyekeztek olyan technológia-semleges megoldásokat választani a kihívások kezelésére, amelyek a jövőben feltalálandó technológiákkal is képesek lehetnek megbirkózni. Ennek eredményeként említendő a többszörözés jogának digitális térben való fenntartása, megfelelő kivétellel, amelyet az InfoSoc-irányelv biztosít, valamint a széles körben meghatározott, (*umbrella solution*) nyilvánossághoz közvetítési jog megalkotása a WIPO Internet-szerződéseiben, amely magában foglalja a kifejezetten az Internetre szabott lehívásra hozzáférhetővé tételt is.
3. A többszörözés és nyilvánossághoz közvetítés joga átfedésbe kerül egymással az olyan online műfelhasználások esetében, amikor a művet úgy közvetítik nyilvánossághoz, hogy a műről vagy más teljesítményről nem készül tartós másolat.
4. A nyilvánossághoz közvetítésre létre jött jogszerű és jogellenes üzleti modellekkel szembeni fellépés is új eszközöket kívánt, amelyből a legfontosabbak az értesítési és eltávolítási eljárás, valamint a weboldalak elérhetetlenné tétele. Ezen intézkedések azonban sérelmesek lehetnek az alapjogi egyensúlyra, ezért szükség volt a felelősség megfelelő korlátozására is, amelyet az Elker-irányelv és a CDSM-irányelv is szem előtt tart, szabályozni igyekezik.

Irodalomjegyzék

- ALEXANDER, 2013. = ALEXANDER, Rachel: FirstRow – Access Denied, Entertainment Law Review, 2013/8. p. 280-282.
- AKESTER, 2010. = AKESTER, Patricia: The new challenges of striking the right balance between copyright protection and access to knowledge, information and culture. European Intellectual Property Review, Vol. 32, Issue 8, 2010. p. 372-381.
- ANGELOPOULOS, 2013. = ANGELOPOULOS, Christina: Beyond Safe Harbours: Harmonising Substantive Intermediary Liability for Copyright Infringement in Europe, Intellectual Property Quarterly, Issue 3, 2013, p. 253-274.
- APLIN, 2005. = APLIN, Tanya: Copyright Law in the Digital Society – The Challenges of Multimedia. Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon, 2005.
- APLIN, 2011. = APLIN, Tanya: Reproduction and Communication to the Public Right in EU Copyright Law: FAPL v QC Leisure, King's Law Journal, Vol. 22, Issue 2, o. 209-219.
- ASHOK, 2010. = ASHOK, Arati: Economic Rights of Authors under Copyright Law: Some Emerging Judicial Trends. Journal of Intellectual Property Rights, Vol. 15, January 2010, p. 46-54.
- ATKINSON – FITZGERALD, 2011. = ATKINSON, Benedict – FITZGERALD, Brian: A Short History of Copyright – The Genie of Information. Springer International Publishing Switzerland, Heidelberg, New York, Dordrecht, London, 2011.
- ATKINSON – FITZGERALD, 2015. = ATKINSON, Benedict – FITZGERALD, Brian: Limitless Information. In: FITZGERALD, Brian – GILCHRIST, John (szerk.): Copyright Perspectives – Past, Present and Prospect. Springer International Publishing Switzerland, Heidelberg, New York, Dordrecht, London, 2015. p. 7-15.
- BARLOW, 1996. = BARLOW, John Perry: Selling Wine without Bottles. The Economy of Mind on the Global Net. In: HUGENHOLTZ, P. Bernt: The Future of Copyright in a Digital Environment, Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 1996. p. 169-187.
- BÉKÉS, 2002. = BÉKÉS Gergely: A magáncélú másolás néhány kérdése – Szomszédos jogi szemmel. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 6. (107.) évfolyam 2. szám, 2011. április (http://www.sztjh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200204/a_magancelu.htm Letöltés ideje: 2018. május 10.).

- BÉKÉS, 2009. = BÉKÉS Gergely: Internetszolgáltatók a fájlcsere ellen? Infokommunikáció és Jog, 2009/5. p.194-200.
- BLOCHER – WALTER, 2013. = BLOCHER, Walter – M WALTER, Michel: 5. Computer Program Directive. In: M WALTER, Michel – VON LEWINSKI, Silke: European Copyright Law – A Commentary. Oxford University Press, Oxford, 2013. p. 81-248.
- BLOMQUIST, 2014. = BLOMQUIST, Jørgen: Primer on International Copyright and Related Rights. Edward Elgar, Cheltenham, UK – Northampton, MA, USA, 2014.
- BÓKA, 2014. = BÓKA János: Az összehasonlító módszer az Európai Unió Bíróságának gyakorlatában. In: HOMOKI-NAGY Mária (szerk.): Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica, Tom. 77. Fasc. 1-45/2014. Ünnepi Kötet Dr. Bodnár László egyetemi tanár 70. születésnapjára, Szeged, 2014. p. 57-69.
- BOYTHA, 1973. = BOYTHA György: A szerzői jog kialakulása. In: BENÁRD Aurél – TÍMÁR István (szerk.): A szerzői jog kézikönyve, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973.
- CISTARO, 2016. = CISTARO, Mario: The interface between the EU copyright law and the fundamental economic freedoms of trade and competition in the digital single market: from the FAPL case to the decision in UsedSoft. Queen Mary Journal of Intellectual Property, Vol. 6, No. 2, 2016. p. 133-153.
- CSERBA – MUNKÁCSI, 2007. = CSERBA Veronia – MUNKÁCSI Péter: Lehetőség az önszabályozásra? A DRM-megoldások hatása a nemzetközi szerzői jogi közös jogkezelés gyakorlatára. In: PENYIGEY Krisztina – KISS Marietta (szerk.): Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről 2007, Magyar Szabadalmi Hivatal – Magyar Szellemitulajdon-védelmi Tanács, Budapest, 2007. p. 155-172.
- DEPREEUW, 2014. = DEPREEUW, Sari: The Variable Scope of the Exclusive Economic Rights in Copyright. Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, 2014.
- DREIER, 2013. = DREIER, Thomas: Satellite and Cable Directive. In: M WALTER, Michel – VON LEWINSKI, Silke (szerk.): European Copyright Law – A Commentary. Oxford University Press, Oxford, 2013. p. 391-498.
- EFRONI, 2011. = EFRONI, Zohar: Access-Right: The Future of Digital Copyright Law. Oxford University Press, 2011.
- FALUDI, 2008. = FALUDI Gábor: A szerzői jog és az internet viszonyának egyes kérdései. In: Acta Conventus de Iure Civili Tomus II. Lectum Kiadó, Szeged, 2008. p. 9-26.

- FALUDI – GYENGE, 2011. = FALUDI Gábor – GYENGE Anikó: A fájlmegosztás – Hazai és uniós jogi szemmel. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 6. (116.) évfolyam, 6. szám, 2011. december, p. 77-90.
- FALUDI – GRAD-GYENGE, 2012. = FALUDI Gábor – GRAD-GYENGE Anikó: A nyilvánossághoz közvetítési (előadási) jog értelmezése az Európai Bíróság gyakorlatában. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 7. (117.) évfolyam, 1. szám, 2012. február, p. 77-93.
- FOLEY, 2010. = FOLEY, Steven: Buffering and the Reproduction Right: When is a Copy a Copy? *Cybaris Intellectual Property Law Review*, 2010. p. 99-125.
- FERGUSON, 2011. = FERGUSON, Niall: *Civilizáció – A Nyugat és a többiek*. Scolar Kiadó, Budapest, 2011.
- FICSOR, 1981. = FICSOR Mihály: A tudományos-technikai forradalom és a szerzői jog válsága. In: *Jogtudományi Közlöny*, 1981. december hó, p. 983-993.
- FICSOR – KISS, 2010. = FICSOR Mihály – KISS Zoltán (szerk.): *A szerzői jog gyakorlati alkalmazása a digitális online környezetben – A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (2004-2009)*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2010.
- GINSBURG, 1996 = GINSBURG, Jane C.: *Putting Cars on the 'Information Superhighway': Authors, Exploiters and Copyright in Cyberspace*. In: HUGENHOLTZ, P. Bernt: *The Future of Copyright in a Digital Environment*, Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 1996. p. 189-219.
- GINSBURG – BUDIARDJO, 2018. = GINSBURG, Jane C. – BUDIARDJO, Luke Ali: *Liability for Providing Hyperlinks to Copyright-Infringing Content: International and Comparative Law Perspective*, *Columbia Journal of Law & the Arts*, 41:2, 2018. p. 153-224.
- GOLDSTEIN – HUGENHOLTZ, 2010. = GOLDSTEIN, Paul – HUGENHOLTZ, Bernt: *International Copyright – Principles, Law, and Practice*. Oxford University Press, 2010.
- GONDOL – NAGY – TIMÁR, 2017. = GONDOL Daniella – NAGY Balázs – TIMÁR Adrienn: 6. A szerző jogai. In: LEGEZA Dénes (szerk.): *Szerzői jog mindenkinek*. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2017. p. 94-136.
- GORE, 2013. = GORE, Al: *A jövő – A globális változás hat mozgatórugója*. HVG Könyvek, Budapest, 2013.
- GYENGE, 2006. = GYENGE Anikó: *Szabad felhasználások kontra hatásos műszaki intézkedések avagy egy kutya-macska barátság a szerzői jogban*. In: PENYIGÉY Krisztina – SÜMEGHY Pálné – KISS Marietta (szerk.): *Fehér könyv a szellemi*

- tulajdon védelméről 2006, Magyar Szabadalmi Hivatal – Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács, Budapest, 2006. p. 106-135.
- GYENGE, 2007. = GYENGE Anikó: Archívumok egy új világban: A digitalizáció hatásai a könyvtárakra – I. rész. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2. (112.) évfolyam 4. szám, 2007. augusztus, p. 43-56.
- GYENGE, 2010. (1) = GYENGE Anikó: Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi háttere. HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010.
- GYENGE, 2010. (2) = GYENGE Anikó: A kivételek és korlátozások céljai a szerzői monopoljogban. Verseny és szabályozás, 4. évf. 1. szám, 2010. p. 72-119.
- GYENGE – BÉKÉS, 2006. = GYENGE Anikó –BÉKÉS Gergely: A Digital Rights Management szerzői jogi természetéről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 1. (111.) évf., 1. szám, 2006. p. 41-57.
- GYERTYÁNFY, 2017. = GYERTYÁNFY Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Elektronikus változat.
- GYERTYÁNFY – TÓTH, 2014. = GYERTYÁNFY Péter – TÓTH Péter: A szabad felhasználás és a szerzői jog más korlátjai. In: GYERTYÁNFY Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez – Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez, Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2014. p. 242-274. o.
- HAJDÚ, 2014. = HAJDÚ Dóra: A magáncélú másolásra tekintettel fizetett díjak egyes értelmezési kérdései az Európai Unió Bíróságának gyakorlatában. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. (119.) évfolyam 6. szám, 2014. december, p. 27-69.
- HARKAI, 2016. (1) = HARKAI István: Rekonstruált műemlékek szerzői jogi aspektusból. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 11. (121.) évfolyam 6. szám, december, 2016. p. 55-102.
- HEPP, 2017. = HEPP Nóra: A szerzői jog korlátai. In: LEGEZA Dénes (szerk.): Szerzői jog mindenkinek. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2017. p. 137-164.
- HUGENHOLTZ, 1996. = HUGENHOLTZ, P. Bernt: Adapting Copyright to the Information Superhighway. In: HUGENHOLTZ, P. Bernt: The Future of Copyright in a Digital Environment, Kluwer International, Hága, 1996. p. 81-102.
- HUGENHOLTZ, 2013. = HUGENHOLTZ, P. Bernt: Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds. Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal, Vol. 23, 2013, p. 503-524.
- HUGENHOLTZ – VAN VELZE, 2016. = HUGENHOLTZ, P. Bernt – VAN VELZE, Sam C.: Communication to a New Public? Three Reasons Why EU Copyright Law Can Do

- Without a New Public. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. Vol. 47, No. 7, p. 797-816.
- HUSOVEC, 2017. = HUSOVEC, Martin: Holey Cap! CJEU Drills (Yet) Another Hole in the E-Commerce Directive's Safe Harbors, *Journal of Intellectual Property Law & Practice (JIPLP)*, Vol. 12. Issue 2. 2017. p.115-125.
- ISAACSON, 2015. = ISAACSON, Walter: Innovátorok – Hogyan indította el egy csapat hacker, zseni és geek a digitális forradalmat. HVG Könyvek, Budapest, 2015.
- JAKAB, 2012. = JAKAB Éva: Szerzők kiadók kalózkodók – A szellemi alkotások védelmének kialakulása Európában. Akadémia Kiadó, Budapest, 2012.
- KARJALA, 2013. = KARJALA, Dennis S.: „Copying” and „Piracy” in the Digital Age. *Washburn Law Journal*, Vol. 52, 2013, p. 245-266.
- KISS, 2015. = KISS Zoltán: A közszolgálati médiaarchívum és a Nemzeti Audiovizuális Archívum szabályozási környezetének változásai. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 10. (120.) évfolyam, 5. szám, 2015. október, p. 124-144.
- KŐHIDI, 2016. = KŐHIDI Ákos: Fájlcseré és felelősség. Médiatudományi Könyvtár, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Médiatanács, Médiatudományi Intézet, Budapest, 2016.
- KUR – DREIER, 2013. = KUR, Annette – DREIER, Thomas: *European Intellectual Property Law – Text Cases and Materials*, Edward Elgar, Cheltenham, UK – Northampton, MA, USA, 2013.
- LARKIN, 2014. = LARKIN, Megan: The Demise of the Copyright Act in the Digital Realm: Re-Engineering Digital Delivery Models to Circumvent Copyright Liability after Aereo. *Columbia Journal of Law & the Arts*, 37:3 2014, p. 405-441.
- LEE, 2016. = LEE, Jyh-An: Copyright Divisibility and the Anticommons. *The American University International Law Review*, Vol. 32, Issue 1, 2016, p. 117-163.
- LEGEZA – TAKÁCS, 2017. = LEGEZA Dénes – TAKÁCS Nóra Emese: 4. fejezet: A szerzői jog által védett művek és teljesítmények. In: LEGEZA Dénes (szerk.): *Szerzői jog mindenkinek*. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2017. p. 53-75.
- LENKOVICS, 2008. = LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog – Dologi Jog*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2008.
- LITMAN, 2001. = LITMAN, Jessica: *Digital Copyright*. Prometheus Books, Amherst, New York, 2001.

- LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS, 2017. = LONTAI Endre – FALUDI Gábor – GYERTYÁNFY Péter – VÉKÁS Gusztáv: Polgári jog – Szerzői jog és iparjogvédelem, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017.
- LUNDBLAD, 2003. = LUNDBLAD, Nicklas: Is The Answer to the Machine Really in the Machine? In: MONTEIRO, João L. – SWATMAN, Paula M. C. – VALDARES TAVARES, Luis: Towards the Knowledge Society – eCommerce, eBusiness and eGovernment, Springer Science+Business Media, New York, 2003. p. 733-747., (<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.101.5735&rep=rep1&type=pdf> Letöltés ideje: 2015. 11. 20.).
- LUNNEY, 2001. = LUNNEY, Glynn S. Jr.: The death of copyright: Digital technology, private copying, and the Digital Millennium Copyright Act. Virginia Law Review, Vol. 87, No. 5, 2001. p. 813-920.
- MARSOOF, 2015. = MARSOOF, Althaf: The Blocking Injunction – A Critical Review of Its Implementation in the United Kingdom Within the Legal Framework of the European Union. Max Planck Institute for Innovation and Competition, Munich, 2015, p. 632-664.
- MEZEI, 2008. = MEZEI Péter: Mitől fair a fair? Szerzői művek felhasználása a fair use-teszt fényében. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3. (113.) évfolyam 6. szám, 2008. december, p. 26-68.
- MEZEI, 2009. = MEZEI Péter: A sárkány levágott feje helyére mindig kettő új nő? A fájlcsereléssel szembeni küzdelem a P2P-szolgáltatók, a felhasználók és az internet szolgáltatók felelősségének fényében. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4. (114.) évf., 3. szám, 2009. p. 5-74.
- MEZEI, 2010. = MEZEI Péter: Digitális sampling és fájlcsere. Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Összehasonlító Jogi Intézet, 2010.
- MEZEI, 2011. = MEZEI Péter: A szerző jog jövője (is) a tét – Gondolatok a Google Books könyvdigitalizálási projektről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 6. (116.) évfolyam 5. szám, 2011. október, p. 6-47.
- MEZEI – NÉMETH, 2012. = MEZEI Péter – NÉMETH László: A fájlcsere és a netes semlegesség kihívása a szerzői jog és információs társadalom viszonyára. Információs Társadalom, 2012/3. p.96-107.
- MEZEI, 2012. (1) = MEZEI Péter: A fájlcsere dilemma – A perek lassúak, az internet gyors. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012.

- MEZEI, 2012. (2) = MEZEI Péter: A fájlcsere retorikája – Gondolatok egy álvita margójára. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 7. (117.) évfolyam 2. szám, 2012. április, p. 46-67.
- MEZEI, 2014. (1) = MEZEI Péter: Elképzelttem: nem lenne jó – Kritikai észrevételek egy szerzői jogi abolicionista tanulmány kapcsán. In: POGÁCSÁS Anett (szerk.): Quaerendo et Creando – Ünnepi kötet Tattay Levente 70. születésnapja alkalmából. Szent István Társulat, Budapest, 2014. p. 407-423.
- MEZEI, 2014. (2) = MEZEI Péter: Az Európai Bíróság ítélete a jogellenes tartalmakat szolgáltató streaming oldalak blokkolásának egyes kérdéseiről. *Jogesetek magyarázata* (JeMa), 2014/4. 63-72.
- MEZEI, 2016. (1) = MEZEI Péter: Jogkimerülés a szerzői jogban. Médiatudományi Könyvtár, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Médiatanács, Médiatudományi Intézet, Budapest, 2016.
- MEZEI, 2016. (2) = MEZEI Péter: Jogerős döntés a Google Books ügyben: fair use! In: GÁL Andor – KARSAI Krisztina (szerk.): Ad valorem: Ünnepi tanulmányok Vida Mihály 80. születésnapjára, Iurisperitus Bt., Szeged, 2016. p. 273-282.
- MEZEI, 2017. = MEZEI Péter: Bevezetés az összehasonlító szerzői jogba. In: LEGEZA Dénes (szerk.): Szerzői jog mindenkinek. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2017. p. 305-330.
- MEZEI – HAJDÚ, 2014. = MEZEI Péter – HAJDÚ Dóra: Az Európai Unió Bíróságának ACI Adam döntése a jogellenes forrásból történő másolatkészítés után fizetendő jogdíjak egyes kérdéseiről. Európai Jog, XIV. évfolyam, 5. szám, 2014. szeptember, p. 33-47.
- MEZEI – HARKAI, 2017. (2) = MEZEI Péter – HARKAI István: Enforcement of Copyrights over the Internet: A Review of the Recent ECJ Case Law, *Journal of Internet Law*, Vol. 21. No. 4. October, 2017. p. 13-28.
- MEZEI, 2018. = MEZEI Péter: Copyright Exhaustion – Law and Policy in the United States and the European Union. Cambridge University Press, Cambridge, 2018.
- MINERO, 2011. = MINERO, Gemma: Fair compensation for the private copying exception: private use versus professional use. *European Intellectual Property Review*, Issue 33, No 7, 2011, p. 465-469.
- MINERO ALEJANDRE, 2013. = MINERO ALEJANDRE, Gemma: Google cache is legal in Spain – Spanish Supreme Court, 3 April 2012, The Megakini.com v Google Spain case (N. 172/2012). *Queen Mary Journal of Intellectual Property*, Vol. 3, No. 1, 2013, p. 81-89.

- MOLNÁR, 1882. = MOLNÁR Antal: A középkor története – A tatárjárástól a reformatio kezdetéig – II. kötet, In: RIBÁRY Ferencz (alapító): Világtörténelem – A művelt magyar közönség számára. Kiadja Méhner Vilmos, Budapest, 1882.
- MULLIGAN, 2017. = MULLIGAN, Christina: Copyright without copying. *Cornell Journal of Law and Public Policy*, Vol. 27, 2017. p. 469-493.
- PADGETT, 2007. = PADGETT, Gregory C.: Intermediate Copying in the Digital Age. *Columbia Journal of Law & the Arts*, 30:3-4, 2007. p. 655-679.
- PARTI, 2010. = PARTI Katalin: „10 dolog, amit utálok benned”, avagy a kormányzati szintű internet-blokkolás kritikája a német törvény kapcsán, *Infokommunikáció és Jog*, 2010/3. p. 97-104.
- PATEL, 2016. = PATEL, Pooja: Aereo and Internet Television: A Call to Save the Ducks (A La Carte). *Duke Law & Technology Review*, Vol. 14, No. 1, 2016. p. 140-156.
- PÁLFFY, 2009 (1) = PÁLFFY Géza: Romlás és megújulás 1606-1703. In: ROMSICS Ignác (szerk.): Magyarország története, Kossuth Kiadó, Budapest, 2009.
- PILA – TORREMANS, 2016. = PILA, Justine – TORREMANS, Paul L. C.: *European Intellectual Property Law*. Oxford University Press, Oxford, 2016.
- PERZANOWSKI, 2010. = PERZANOWSKI, Aaron: Fixing Ram Copies. *Northwestern University Law Review*, Vol. 104, No. 3, p. 1067-1108.
- PERZANOWSKI – SCHULTZ, 2015. = PERZANOWSKI, Aaron – SCHULTZ, Jason: Legislating Digital Exhaustion. In: *Berkeley Technology Law Journal*, Vol. 29, Issue 3, 2015. p. 1535-1558.
- PERZANOWSKY – SCHULTZ, 2016. = PERZANOWSKY, Aaron – SCHULTZ, Jason: *The End of Ownership – Personal Property in the Digital Economy*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 2016.
- PETRIK, 2017. = PETRIK Bence Ferenc: Filmspeler döntés: A nyilvánossághoz közvetítés jogának értelmezésével lép fel ismét az Európai Unió Bírósága az internetes kalózkodás ellen. *Infokommunikáció és Jog*, XVI. évfolyam, 68. szám, 2017. augusztus, p. 50-53.
- PIHLAJARINNE, 2017. = PIHLAJARINNE, Taina: Should We Bury the Concept of Reproduction – Towards Principle-Based Assessment in Copyright Law? *International Review of Industrial Property and Copyright Law* 48(7) November 2017, p. 953-976.
- POGÁCSÁS, 2014. (1) = POGÁCSÁS Anett: A szerző fogalmának és jelentőségének alakulása napjainkban. In: POGÁCSÁS Anett (szerk.): *Quaerendo et Creando – Ünnepi kötet*

- Tattay Levente 70. születésnapja alkalmából, Szent István Társulat, Budapest, 2014. p. 623-643.
- POGÁCSÁS, 2014. (2) = POGÁCSÁS Anett: A szerző jelentősége és művével való kapcsolata – Hova tovább szerzői jog? *Iustum Aequum Salutare*, X. 2014. 1. p. 149-162.
- POGÁCSÁS, 2017. (1) = POGÁCSÁS Anett: Különbözőség az egységben – A szerzői jogi szabályozás differenciálódásának hatása a jogterület szerepére és hatékonyságára. *Doktori értekezések 15.* Pázmány Press, Budapest, 2017.
- POGÁCSÁS, 2017. (2) = POGÁCSÁS Anett: Garancia vagy akadály? A szerzői jogról való lemondás tilalmának helye egy rugalmas szerzői jogi rendszerben. *Infokommunikáció és Jog*, XIV. évfolyam, 68. szám, 2017. augusztus, p. 38-45.
- QUINTAIS, 2015. = QUINTAIS, João Pedro: Private Copying and Downloading from Unlawful Sources. *International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC)*, Vol. 46, Issue 1, February 2015, p. 66-90.
- REINBOTHE – VON LEWINSKI, 2015. = REINBOTHE, Jörg – von LEWINSKI, Silke: *The WIPO Treaties on Copyright – A Commentary on the WCT, the WPPT, and the BTAP*, Second Edition, Oxford University Press, Oxford, 2015.
- RENDAS, 2018. = RENDAS, Tito: Copyright, Technology and the CJEU: An Empirical Study. *International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC)* (2018.) 49. p. 153-184.
- RICHARDSON, 2002. = Richardson, Megan: Downloading Music off the Internet: Copyright and Privacy in Conflict? *Journal of Law and Information Science*, Vol. 13, No. 1, 2002. p. 91-106.
- ROSATI, 2010. = ROSATI, Eleonora: Originality in a work, or a work of originality: The effects of the Infopaq decision. *Journal, Copyright Society of the U.S.A.*, 58, 2010, p.795-817.
- ROSATI, 2017. = ROSATI, Eleonora: Intermediary IP injunctions in the EU and UK experiences: when less (harmonization) is more? *GRUR International*, 66. Jahrgang, 3/2017. p. 206-214.
- SAVOLA, 2014. = SAVOLA, Pekka: Proportionality of Website Blocking: Internet Connectivity Providers as Copyright Enforcers, *Information Technology and Electronic Commerce Law (JIPITEC)* 5 (2014), p. 116-138.
- SAW, 2018. = SAW, Cheng Lim: Linking on the Internet and Copyright Liability: A Clarion Call for Doctrinal Clarity and Legal Certainty. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2018 June, Vol. 49, Issue 5, p. 536-564.

- SÁR, 2004. = SÁR Csaba: A műsorsugárzó szervezetek jogi védelmének aktuális kérdései. In: KIRÁLY Miklós – GYERTYÁNFY Péter (szerk.): Liber Amicorum Studia Gy. Boytha dedicata – Ünnepi dolgozatok Boytha György tiszteletére. ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági Jogi Tanszék, Budapest, 2004. p. 275-288.
- SCHAEFER, 2016. = SCHAEFER, Martin: ISP Liability for Blocking Access to Third-Party Infringing Content, *European Intellectual Property Law Review*, Vol 38, Issue 10, 2016. p. 633-638.
- SEVILLE, 2016. = SEVILLE, Cathrine: *EU Intellectual Property Law and Policy – Second Edition*. Edward Elgar, Cheltenham UK – Northampton, MA, USA, 2016.
- SPOOR, 1996 = SPOOR, Jaap H.: *The Copyright Approach to Copying on the Internet: (Over)Stretching the Reproduction Right?* In: HUGENHOLTZ, P. Bernt: *The Future of Copyright in a Digital Environment*. Kluwer Law International, The Hague, London, Boston, 1996. p. 67-79.
- SZABÓ, 2010. = SZABÓ Imre: A „The Pirate Bay” ügy elsőfokú ítélete a magyar büntetőjog tükrében, *Infokommunikáció és Jog*, 2010/4. p. 141-146.
- SZAKÁLY, 1990. = SZAKÁLY Ferenc: *Virágkor és hanyatlás 1440-1711*. In: GLATZ Ferenc (szerk.): *Magyarok Európában I-VI.*, Háttér Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1990.
- SZINGER – TÓTH, 2004. = SZINGER András – TÓTH Péter Benjamin: *Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz*. Novissima Kiadó, Budapest, 2004.
- TATTAY, 2014. = TATTAY Levente: *A szellemi alkotások jogvédelme az Európai Unióban*. Pázmány Press, Budapest, 2014.
- TATTAY, 2015. = TATTAY Levente: *Az Európai Bíróság gyakorlata a szerzői alkotások digitális feldolgozása terén*. In: KESERŰ Barna Arnold – KÖHIDI Ákos (szerk.): *Tanulmányok a 65 éves Lenkovic Barnabás tiszteletére*. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., valamint a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Győr, 2015. p. 518-541.
- TÓTH, 2014. = TÓTH Péter: *A szabad felhasználás és a szerzői jog más korlátjai*. In: GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez – Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez*, Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2014. p. 242-274.
- VAN EECHOU, 2012. = VAN EECHOU, Mireille: *Along the Road to Uniformity – Diverse Readings of the Court of Justice Judgements on Copyright Work*. 3 *Journal of*

- Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, 1, 2012. p. 60-80.
- VAN HOECKE, 2015. = VAN HOECKE, Mark: Methodology of Comparative Legal Research. Law and Method, 2015. p. 1-35.
- VEIKSA, 2016. = VEIKSA, Ingrida: Reproduction of works for private use. US-China Law Review, Vol. 13, 2016, p. 414-424.
- VERES, 2005. = VERES Orsolya: Bevezetés az összehasonlító jogba. Konrad Zweigert és Hein Kötz megközelítésében, azonos című munkájuk alapján. In: Jogelméleti szemle, 4. sz. 2005. (http://jesz.ajk.elte.hu/veres24.html#_ftn1 Letöltés ideje: 2018. január 20.)
- VON LEWINSKI, 2013. (1) = VON LEWINSKI, Silke: Rental and Lending Rights Directive. In: M WALTER, Michel – VON LEWINSKI, Silke (szerk.): European Copyright Law – A Commentary. Oxford University Press, Oxford, 2013. p. 249-390.
- VON LEWINSKI, 2013. (2) = VON LEWINSKI, Silke: Database Directive. In: M WALTER, Michel – VON LEWINSKI, Silke (szerk.): European Copyright Law – A Commentary. Oxford University Press, Oxford, 2013. p. 678-???
- VON LEWINSKI – WALTER, 2013. = VON LEWINSKI, Silke – M WALTER, Michel: Information Society Directive. In: M WALTER, Michel – VON LEWINSKI, Silke (szerk.): European Copyright Law – A Commentary. Oxford University Press, Oxford, 2013. p. 920-990.
- WATKINS, 2013. = WATKINS, Casey G.: Wireless Liability: Liability Concerns for Operators of Unsecured Wireless Networks, Rutgers Law Review, Vol. 65, Issue 2. 2013. p. 635-665.
- WESTKAMP, 2004. = WESTKAMP, Guido: Transient copying and public communications: The creeping evolution of use and access rights in European copyright law. Georg Washington International Law Review, Vol. 36. No. 5, 2004. p. 1057-1108.
- WESTKAMP, 2010. = WESTKAMP, Guido: Code, Copying, Competition: The Subversive Force of Para-Copyright and the Need for an Unfair Competition Based Reassessment of DRM Laws After Infopaq. 58 Journal, Copyright Society of the U.S.A., 2010, p. 665-725.
- WILLIAMS, 2001. = WILLIAMS, Sharonda: The Digital Millenium Copyright Act and the European Copyright Directive: Legislative Attempts to Control Digital Music Distribution, Comment. Loyola Intellectual Property & High Tech Journal, Vol. 3:2, 2001, p. 35-50.

- WILSON DENTON, 2015. = WILSON DENTON, Amanda: International copyright enforcement: the lasting value of 20th century tools, and the tools of the next generation, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2015/10. 4. szám, p. 285-291.
- XALABARDER, 2016. = XALABARDER, Raquel: The Role of the CJEU in Harmonizing EU Copyright Law. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, Vol. 47, Issue 6, September 2016. p. 635-639.
- YU, 2005. = YU, Peter K.: P2P and the Future of Private Copying. *University of Colorado Law Review*, Vol. 76, 2005. p. 653-765.
- YU, 2016. = YU, Peter K.: The copy in copyright. In: LAI, Jessica C – DOMINICÉ, Antoinette Maget: *Intellectual Property and Access to Im/material Goods*, Edward Elgar, Cheltenham, 2016. p. 65-93.
- ZIEWITZ – BROWN, 2013. = ZIEWITZ, Malte – BROWN, Ian: A prehistory of internet governance. In: BROWN, Ian (szerk.): *Research Handbook on Governance of the Internet*, Edward Elgar, Cheltenham, 2013. p. 3-25.

Egyéb források

- BERNERS-LEE, 1997. (1) = BERNERS-LEE, Tim: Axioms of Web Architecture. Links and Law: Myths. (<https://www.w3.org/DesignIssues/LinkMyths.html> Letöltés ideje: 2019. május 24.).
- BERNERS-LEE, 1997. (2) = BERNERS-LEE, Tim: Commentary on Web Architecture. Links and Law. (<https://www.w3.org/DesignIssues/LinkLaw> Letöltés ideje: 2019. május 24.).
- BRAND, 1995 = BRAND, Stewart: We Owe it all to the Hippies. *Time Magazine Domestic, Special Issue, Spring 1995 Vol. 145. No. 12.* (http://members.aye.net/~hippie/hippie/special_.htm Letöltés ideje: 2017. szeptember 18.).
- „ENIGMAX”, 2010. (1) = „ENIGMAX”: Newzbin and Newzxxx Domains Have New Seychelles-based Owner (<https://torrentfreak.com/newzbin-and-newzxxx-domains-have-new-seychelles-based-owner-100526/> Letöltés ideje: 2016. január 7.).
- „ENIGMAX”, 2010. (2) = „ENIGMAX”: Hackers Set to Bring Newzbin Back Online (<https://torrentfreak.com/hackers-set-to-bring-newzbin-back-online-100523/> Letöltés ideje: 2016. január 7.).

„ERNESTO”, 2010. = „ERNESTO”: Newzbin Usenet Indexer Shuts Down After Court Defeat
(<https://torrentfreak.com/newzbin-usenet-indexer-shuts-down-after-court-defeat-100518/> Letöltés ideje: 2016. január 7.).

FALUDI, 2019. = FALUDI Gábor: CDSM-napló – 7. rész: Néhány szó a CDSM irányelv 17. cikkéről
(<http://copy21.com/2019/06/cdsm-naplo-7-resz-nehany-szo-a-cdsm-iranyelv-17-cikkerol/> Letöltés ideje: 2019. június 6.).

GYORSÍTÓTÁR = Wikipédia-
szócikk(<https://hu.wikipedia.org/wiki/Gyors%C3%ADt%C3%B3t%C3%A1r>
Letöltés ideje: 2018. június 27.).

KASKOVITS, 2019. = KASKOVITS Melinda: CDSM-napló – 2. rész: szöveg- és adatabányászat
(<http://copy21.com/2019/05/cdsm-naplo-2-resz-szoveg-es-adatbanyaszat/> Letöltés ideje: 2019. június 5.).

MCMILLAN, 2015. = MCMILLAN, Robert: A 125-Year-Old Letter Dives Into the True Meaning Of the Word Hack
(http://www.slate.com/blogs/future_tense/2015/01/29/modern_technology_and_the_history_of_the_word_hack.html Letöltés ideje: 2018. március 11.).

MEMÓRIA (SZÁMÍTÁSTECHNIKA) =Wikipédia-szócikk
([https://hu.wikipedia.org/wiki/Mem%C3%B3ria_\(sz%C3%A1m%C3%ADt%C3%A1stechnika\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mem%C3%B3ria_(sz%C3%A1m%C3%ADt%C3%A1stechnika)) Letöltés ideje: 2018. június 27.)

MEZEI, 2013. = MEZEI Pézer: Röviden az audiovizuális előadások védelméről szóló Pekingi Egyezményről.
(<https://copy21.com/2013/07/roviden-az-audiovizualis-eloadasok-vedelmerol-szolo-pekingsi-egyezményrol/> Letöltés ideje: 2018. július 4.).

MOORE, 1965. = MOORE, Gordon E.: Cramming More Components onto Integrated Circuits. Electronics, Vol. 38. No. 8. April 19, 1965.
(http://www.monolithic3d.com/uploads/6/0/5/5/6055488/gordon_moore_1965_article.pdf. Letöltés ideje: 2017. szeptember 18.).

Netsemlegesség: mit jelent pontosan és hogyan érvényesül az EU-ban? Európai Parlamenti Hírek, 2015. október 22. (<http://www.europarl.europa.eu/news/hu/news-room/20151022STO98701/Netsemlegess%C3%A9g-mit-jelent-pontosan-%C3%A9s-hogyan-%C3%A9rv%C3%A9nyes%C3%BCI-az-EU-ban> Letöltés ideje: 2016. január 26.).

Ofcom Advice: “Site Blocking” to reduce online copyright infringement – A review of sections 17 and 18 of the Digital Economy Act, 2010. p. 26-27.

(<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/internet/site-blocking.pdf> Letöltés ideje: 2016. január 25.).

Pirate Bay Blocking Orders Should be Overturned Under EU Law, ISPS Argue (<https://torrentfreak.com/pirate-bay-blocking-orders-should-be-overturned-under-eu-law-isps-argue-130919/> Letöltés ideje: 2015. december 03.)

SISARIO, 2015. = SISARIO, Ben: YouTube ‘Dancing Baby’ Copyright Ruling Sets Fair Use Guideline, New York Times, 9. 14. 2015 (http://www.nytimes.com/2015/09/15/business/media/youtube-dancing-baby-copyright-ruling-sets-fair-use-guideline.html?_r=0 Letöltés ideje: 2015. október 10.).

TÓTH, 2019. = TÓTH Andrea Katalin: CDSM-napló – 1. rész (<http://copy21.com/2019/05/cdsm-naplo-1-resz/> Letöltés ideje: 2019. június 5.).

Újra elérhető az ingyenes filmnéző program. (http://hvg.hu/tudomany/20140404_popcorn_time_ujra_elerheto_filmek_ingyen Letöltés ideje: 2015. december 20.).

VON ALBRECHT – ULLRICH, 2009. = VON ALBRECHT, Martin – ULLRICH, Jan Nicolaus: Munich District Court Holds Pan-European Copyright Licensing Model of Joint Venture CELAS Invalid (<http://m.klgates.com/munich-district-court-holds-pan-european-copyright-licensing-model-of-joint-venture-celas-invalid-07-20-2009/> Letöltés ideje: 2018. október 13.).

YAGODA, 2014. = YAGODA, Ben: A Short History of “Hack” (<https://www.newyorker.com/tech/elements/a-short-history-of-hack> Letöltés ideje: 2018. március 11.).

A kézisajtó kora az Országos Szécheny Könyvtár Honlapján – Hess András budai műhelye (1472-1473) (<http://typographia.oszk.hu/html/hun/nyomdak/hess.htm> Letöltés ideje: 2018. március 11.).

Jogszabályok

Nemzetközi egyezmények

Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről. Róma, 1950. november 4., valamint Első Kiegészítő Jegyzőkönyv az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményhez. Párizs, 1952. március 20.

Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény. Kihirdetve az 1975. évi 4. törvényerejű rendelettel.

Az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek védelméről szóló, 1961-ben Rómában létrejött nemzetközi egyezmény. Kihirdetve az 1998. évi XLIV. törvénnyel.

Megállapodás a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól. Magába foglalja: Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékletei. Magyarországon kihirdette az 1998. évi IX. törvény.

Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének, valamint Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződés. Magyarországon kihirdetve a 2004. évi XLIX. törvénnyel.

A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) által 2012. június 24-én Pekingben elfogadott, audiovizuális előadásokról szóló szerződése. Javaslat A TANÁCS HATÁROZATA a WIPO audiovizuális előadásokról szóló szerződésének az Európai Unió nevében történő aláírásáról /* COM/2013/0109 final - 2013/0065 (NLE) */.

Az Európai Unió vonatkozó jogforrásai

2012/C 326/02 Az Európai Unió Alapjogi Chartája.

89/552/EGK tanácsi irányelv a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról.

95/46/EK irányelv a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról.

Az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve az adatbázisok jogi védelméről.

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól.

Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.

2002/58/EK Irányelv az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről.

Az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről.

Az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról.

Az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve a számítógépi programok jogi védelméről.

2019/790 irányelv a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról.

WHITE PAPER – White Paper on Growth, Competitiveness and Employment. The Challenges and Ways Forward into the 21st Century, COM (93) 700 final of 5 December 1993, approved by the European Council on 11 December 1993 (https://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/b0633a76-4cd7-497f-9da1-4db3dbbb56e8/publishable_en.pdf Letöltés ideje: 2018. december 5.).

GREEN PAPER - Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action. European Commission, 1988.

GREEN PAPER – Commission of the European Communities: Green Paper – Copyright and Related Rights in the Information Society, Brussels, 19.07.1995, COM(95) 382 final (<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:1995:0382:FIN:EN:PDF> Letöltés ideje: 2018. augusztus 30.).

GREEN PAPER – Follow-Up to the Green Paper, European Commission Follow-Up, 1991.

GREEN PAPER – Follow-Up to the Green Paper, European Commission Follow-Up, 1996.

GREEN PAPER – Internet Policy Task Force, US Department of Commerce, Copyright Policy, Creativity, and Innovation in the Digital Economy, 2013. (<https://www.uspto.gov/sites/default/files/news/publications/copyrightgreenpaper.pdf> Letöltés ideje: 2018. augusztus 31.).

Proposal for a European Parliament and Council Directive on the Harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the Information Society, COMM(97)0628.

Magyar jogforrások

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv.

1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről.

2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről.

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről.

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

Egyéb jogforrások

Audio Home Recording Act of 1992 (Public Law 102-563, 106 Stat. 4237).

Digital Millennium Copyright Act 17 USC 1001 112 Stat. 2860 (1998).

United States Code Title 17—Copyrights (Copyright Law of 1976 (Public Law 94-553 of October 19, 1976), as last amended by Public Law 104-39 of November 1, 1995).

WHITE PAPER – Report of the Working Group on Intellectual Property Rights, Intellectual Property and the National Information Infrastructure, Washington D.C., 1995. (<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015040596903;view=1up;seq=9> Letöltés ideje: 2018. augusztus 30.).

Bírósági döntések

Az EUB döntései

C-62/79. S.A. Compagnie Générale pour la Diffusion de la Télévision, Coditel, Brussels, S.A. Coditel Brabant, Brussels, S.A. Compagnie Liégeoise pour la Diffusion de la Télévision, Coditel Liège, Liège v. S.A. Cinné Vog Films, Schaerbeek, A.S.B.L. Chambre Syndicale Belge de la Cinématographie, St-Josse-ten-Noode, S.A. „Les Films la Boétie”, Paris, a company incorporated under French law, Chambre Syndicale des Producteurs et Exportateurs de Films Français, Paris.

C-62/86. AKZO v Commission. ECLI:EU:C:1991:286.

C-293/98 Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (Egeda) v. Hostelería Asturiana SA (Hoasa). ECLI:EU:C:2000:66.

- C-306/05. Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hotels SA, ECLI: EU:C:2006:764.
- C-275/06. Productores de Música de España (Promusicae) vs Telefónica de España SAU, ECLI:EU:C:2008:54.
- C-557/07. LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH vs Tele2 Telecommunication GmbH, ECLI:EU:C:2009:107.
- C-5/08. Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening ECLI:EU:C:2009:465.
- C-403/08. és C-429/08. sz. egyesített ügyek. Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA v QC Leisure, David Richardson, AV Station plc, Malcolm Chamberlain, Michael Madden, SR Leisure Ltd, Philip George Charles Houghton, Derek Owen (C-403/08), valamint Karen Murphy, Media Protection Services Ltd. (C-429/08) ECLI:EU:C:2011:631.
- C-70/10. Scarlet Extended SA vs Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) ECLI:EU:C:2011:771.
- C-135/10. SCF Consorzio Fonografici v. Marco Del Corso. ECLI:EU:C:2011:431.
- C-283/10. Circul Globus București (Circ & Variete Globus București) v. Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA). ECLI:EU:C:2011:772.
- C-431/09. és C-432/09. Airfield NV, Canal Digitaal BV v. Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (Sabam) (C-432/09), valamint Airfield NV v. Agicoa Belgium BVBA (C-432/09). ECLI:EU:C:2011:648.
- C-302/10. Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening ECLI:EU:C:2012:16.
- C-360/10. Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) vs Netlog NV, ECLI:EU:C:2012:85.
- C-162/10. Phonographic Performance (Ireland) Limited v. Írország. ECLI:EU:C:2012:141.
- C-461/10. Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB, Storyside AB vs Perfect Communication Sweden AB, ECLI:EU:C:2012:219.
- C-607/11. ITV Broadcasting Ltd, ITV 2 Ltd, ITV Digital Channels Ltd, Channel 4 Television Corporation, 4 Ventures Ltd, Channel 5 Broadcasting Ltd, ITV Studios Ltd v. TVCatchup Ltd. ECLI:EU:C:2013:147.
- C-117/13. Technische Universität Darmstadt v. Eugen Ulmer KG. ECLI:EU:C:2014:2196.
- C-314/12. UPC Telekabel Wien GmbH vs Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH ECLI:EU:C:2014:192.

- C-348/13. BestWater International GmbH v. Michael Mebes, Stefan Potsch. ECLI:EU:C:2014:2315.
- C-355/12. Nintendo Co. Ltd, Nintendo of America Inc., Nintendo of Europe GmbH v. PC Box Srl, 9Net Srl. ECLI:EU:C:2014:25.
- C-360/13. Public Relations Consultants Association Ltd v Newspaper Licensing Agency Ltd és társai ECLI:EU:C:2014:1195.
- C-435/12. ACI Adam BV és társai v Stichting de ThuisKopie, Stichting Onderhandeligen ThuisKopie vergoeding ECLI:EU:C:2014:25.
- C-466/12. Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman, Pia Gadd v. Retriever Sverige AB. ECLI:EU:C:2014:76.
- C-279/13. C More Entertainment AB v. Linus Sandberg, ECLI:EU:C:2015:199.
- C-117/15. Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH v. Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (GEMA). ECLI:EU:C:2016:379.
- C-160/15. GS Media BV v. Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker. ECLI:EU:C:2016:644.
- C-484/14. Tobias Mc Fadden v. Sony Music Entertainment Germany GmbH, ECLI:EU:C:2016:689.
- C-527/15. Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems ECLI:EU:C:2017:300.
- C-610/15. Stichting Brein v. Ziggo BV, XS4ALL Internet BV. ECLI:EU:C:2017:456.
- C-161/17. Land Nordrhein-Westfalen v. Dirk Renckhoff. ECLI:EU:C:2018:634.

Egyéb bírósági döntések

- Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden (dec.) – 40397/12 Decision 19. 2. 2013 [Section V].
- Ashby Donald and Others v. France – 36769/08 Judgement 10.1.2013 [Section V].
- Fortnightly Corp. v. United Artists Television, Inc. 392 U.S. (1968).
- Teleprompter Corp. v. Columbia Broad Sys., Inc. 415 U.S. (1974).
- Sony Corporation of America, et al. v. Universal City Studios, Inc., et al., 464 U.S. 417 (1984)
- Apple Computer, Inc. v. Formula International, Inc. 594 F. Supp. 617, 621 (C.D. Cal. 1984).
- MAI Systems Corp. v. PEAK Computers, INC., 991 F.2d 511 (9th Cir. 1993).

Sega Enterprises Ltd. v. Accolade, Inc., 977 F.2d 1510, 1518 (9th Cir. 1993).

RIAA v Diamond Multimedia Sys. Inc. 180 F.3d 1072, 1079 (9th Cir. 1999).

Triad Sys. Corp. v. SE. Express Co., 64 F.3d 1330, 1333-34 (9th Cir. 1995).

UMG Recordings, Inc. v. MP3.com, Inc. 92 F. Supp. 2d 349 (S.D.N.Y. 2000).

Ticketmaster Corp. v. Tickets.com, Inc. No. CV 99-7654 HLH (BQRX), 2000 WL 525390, at 2 (C.D. Cal. Mar. 27, 2000).

A&M v. Napster 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001).

Kelly v. Arriba Soft Corporation 336 F. 3d 811 (9th Cir. 2003).

Twentieth Century Fox Film Corp. v. Cablevision Systems Corporation 06 Civ. 3990 (DC) 478 F. Supp. 2d 607 (S.D.N.Y. 2007).

Perfect 10 v. Amazon, 416 F. Supp. 2d (C.D. Cal. 2006.).

Perfect 10 v. Amazon, 508 F.3d (9th Cir. 2007.).

Cartoon Network LP v. CSC Holdings, Inc., 536 F.3d 121 (2d Cir. 2008).

Cable News Network, Inc. v. CSC Holdings, Inc. (Cablevision III), 2008 WL 4484597 (Oct. 6, 2008) (No. 08-448).

Facebook, Inc. . Power Ventures, Inc. C 08-5780 JF (RS), 2009 WL 1299698 (N.D. Cal. May 11, 2009).

MDY Industries, LLC v. Blizzard Entertainment, Inc. 616 F. Supp. 2d 958 (D. Ariz. 2009).

MyVideo Boradband S.R.L. vs. CELAS GmbH (Landgericht München) No. 7 O 4139/08 (June 25, 2009).

MDY Industries, LLC v. Blizzard Entertainment, Inc. 629 F.3d 928 (9t Cir. 2010).

[2010] EWHC 608 (Ch) Twentieth Century Fox Film Corporation, Universal City Studios Production LLLP, Warner Bros. Entertainment INC., Paramount Pictures Corporation, Disney Enterprises, INC., Columbia Pictures Industries, INC. v. Newzbin Limited (2010. március 29.).

[2011] EWHC 1981 (Ch) Twentieth Century Fox Film Corporation, Universal City Studios Production LLLP, Warner Bros. Entertainment INC., Paramount Pictures Corporation, Disney Enterprises, INC., Columbia Pictures Industries, INC. v. British Telecommunication PLC (2011. július 28.).

[2012] EWHC 268 (Ch) Dramatico Entertainment Ltd., EMI Records Ltd., Mercury Records Ltd., Polydor Ltd., Rough Trade Records Ltd., Sony Music Entertainment UK Ltd., Warner Music UK Ltd., 679 Recordings Ltd. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2012. február 20.).

- [2012] EWHC 1152 (Ch) Dramatico Entertainment Ltd., EMI Records Ltd., Mercury Records Ltd., Polydor Ltd., Rough Trade Records Ltd., Sony Music Entertainment UK Ltd., Warner Music UK Ltd., 679 Recordings Ltd. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. Order (2012. május 2.).
- [2013] EWHC 379 (Ch) EMI Records Ltd., Infectious Ltd., Liberation Music PTY Ltd., Polydor Ltd., Simco Ltd., Universal Music Operations Ltd., Virgin Records Ltd., Warner Music UK Ltd., Weainternational INC. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2013. február 28.).
- [2013] EWHC 2058 (Ch) The Football Association Premier League v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC, Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2013. július 16.).
- [2013] EWHC 3479 (Ch) Paramount Home Entertainment International Ltd., Sony Pictures Home Entertainment Ltd., Twentieth Century Fox Film Co. Ltd., Universal Pictures (UK) Ltd., Warner Bros. Entertainment UK Ltd., Disney Enterprises, INC. v. British Sky Broadcasting Ltd., British Telecommunications PLC., Everything Everywhere Ltd., TalkTalk Telecom Ltd., Telefónica UK Ltd., Virgin Media Ltd. (2013. november 13.).
- [2015] EWHC 1082 (Ch) Twentieth Century Fox Film Co., Universal City Studios Production LLP., Warner Bros. Entertainment INC., Paramount Pictures Corporation, Disney Enterprises INC., Columbia Pictures Industries INC v. Sky UK Ltd., British Telecommunications PLC., EE Limited., TalkTalk Telecom Ltd., Virgin Media Ltd. (2015. április 28.).
- Megakini.com v. Google Spain N. 172/2012.
- Authors Guild, Inc. v. Google, Inc., 954 F. Supp. 2d 282, 291 (S.D.N.Y.2013).
- Capitol Records v. ReDigi 934 F.Supp.2d 640 (2013).
- WNET, Thirteen v. Aereo, Inc., 712 F.3d (2nd Cir. 2013.).
- Associated Press v. Meltwater U.S. Holdings, Inc. 931 F. Supp. 2d (S.D.N.Y. 2013.).
- American Broadcasting Cos. v. Aereo, Inc., 134 S.Ct. 2498 (2014.).
- Authors Guild, Inc., et al. v. Google Inc. 804 F.3d 202 (2nd Circuit 2015).
- 801 F.3d 1126 (2015) Stephanie LENZ, Plaintiff-Appellee/Cross-Appellant, v. UNIVERSAL MUSIC CORP.; Universal Music Publishing Inc.; Universal Music

Publishing Group Inc., Defendants-Appellants/Cross-Appellees. Nos. 13-16106, 13-16107.

SZJSZT és más szakvélemények

SZJSZT 17/2006. A magáncélú másolásra (többszörözésre) vonatkozó törvényi kivétel alkalmazásának hiánya online vagy más jogellenes forrásból történő másolás esetén. A szerzői és szomszédos jogi kivételek és korlátozások alkalmazhatóságának vizsgálatára szolgáló háromlépcsős teszt és annak alkalmazása a magáncélú másolásra.

SZJSZT 07/2008. Szerzői művek online fájlcserező rendszerek útján való felhasználása. A többszörözés, a terjesztés és a lehívás céljára nyilvánossághoz való hozzáférhetővé tétel joga.

SZJSZT 31/07/1 IPTV szolgáltatás szerzői jogi megítélése

ECS-szakvélemény = Opinion of the European Copyright Society – The Reference to the CJEU in Case C-466/12 Svensson. Legal Studies Paper Series, University of Cambridge Faculty of Law, Paper No. 6/2013, February, 2013.

ALAI-jelentés = Report and Opinion on the making available and communication to the public in the internet environment – focus on linking techniques on the Internet. Association Littéraire et Artistique International, 2013.